

FLORES
THEOLOGICARVM
QVÆSTIONVM IN

QVARTVM LIBRVM
SENTENTIARVM,
COLLECTI, DENVOQVE POST VARIAS
editiones selecti, & vtilissime aucti, **R. P. F. IOSEPHO**

ANGLIS Valentino, ordinis Minorum regularis obser-
uantia, Prouincia S. Iacobi, sacra Theologia pro-
fessore, & dominarum monialium
excalceatarum Madriti
confessore.

PARS SECVNDA.

Qua addita sunt sequens pagina indicabit.

LYGDI.
APVD IOANNEM BAPTISTAM EYSSON.
M. D. XCIII.

F L O R E S
T H E O L O G I C A R V M
 Q U A E S T I O N V M I N

Appositi sunt prioribus editionibus in prima parte tres utilissimi tractatus, nempe, de Oratione, Ieiunio, & Eleemolyna, & in secunda parte aliquot difficultates notatu dignissimas, & duos novos indices rerum, & locorum Sacrae Scripturae locupletissimos inuenies. Et quae autor aliàs tibi promisit de Floribus secundi lib. sentent. propediem, Christo propicio, habebis: quae non minus grata, & utilia tibi futura polliceor, quam quae hactenus edita sunt, propter summam diligentiam ab autore ipsis impensam.

789706572

M. D. XCIII
 AD IOHANNEM BAPTISTAM HAYSSON

Licentia Reuerendissimi patris Generalis. 1 A

FRater Franciscus Gonzaga, totius ordinis minorum
Generalis minister, & seruus, Reuerendo patri fratri
Iosepho Angles eiusdem ordinis, Prouinciæ sancti Iacobi
Theologo præstantissimo ac prædicatori egregio nobis
dilecto, salutem. Cum intellexerimus Flores in quartum
librum sententiarum paucis ab hinc annis à te in lucem
editos, uiris doctissimis gratos maximè fuisse, & à multis
cum magno applausu receptos: cumque humiliter, & sup-
plex petieris, ut tibi liceret illos iterum cum multarum que-
stionum & difficultatum additionibus typis mandare ani-
maduertentes tua pia desideria iuuandi rempub. Christiana-
nam, cum benedictione paterna atque ad salutaris obe-
dientiæ meritum libentissimè tibi liberam facultatem di-
ctos Flores cum suis additionibus imprimendi, atque etiã
quæ ad hoc opus excudendum necessaria sunt concedi-
mus, poterisque Compluti, vel ubi tibi commodius vi-
sum fuerit hæc omnia opere complere, impetrata tamen
prius licentia à superioribus, iuxta decretum Sacrosancti
Concilij Tridentini, & præcipimus omnibus nobis infe-
rioribus ob meritum obedientiæ sanctæ, ne quis tibi im-
pedimèto esse, vel contradicere præsumat, Vale in Domi-
no, quem pro nobis ora. Data Madriti die xviii. Maij, anni
M. D. Lxxxiiij.

F. Franciscus Gonzaga:
qui superiora manu propria.

APPRO

APPRO

APPROBATIO D. RECTORIS ET
 Doctorum Vniuersitatis Complutensis.

S Oannes Ramirez in Sacratissima Theologia do-
 ctor, insignis collegij & vniuersitatis Complutensis
 Rector, librum, quem frater Iosephus Angles insti-
 tuti D. Francisci composuit, & Flores Theologica-
 rum questionum inscribitur, quem Regius Aragonia Senatus ad
 hanc Complutesem Academiam misit, vt inspiceret, dignus ne sit,
 qui prelo mandetur: ex mea commissione legerunt, atque inspece-
 runt diligenter Didacus Lopez, Gaspar Cardillus Vallapandeus,
 Franciscus Ximinius, Ioannes Ruz, Franciscus Mufioz,
 Nicolaus de Palacios, Doctores Theologi, eo autem inspecto, atque
 examinato summa cura, & diligentia, cum simul essent apud me,
 omnes retulerunt in eo libro nihil omnino reperiri, quod fidei, re-
 ligioni, Christiane Reipubli. aut bonis moribus sit contrarium, sed
 vtilem admodum esse adiuuanda & promouenda Theologie stu-
 dia, tum propter res, que in eo explicantur, tum etiam propter
 stylum, quo res tractate sunt. Quamobrem dignum esse iudicaue-
 runt, quo typis mandatus, in vulgus prodeat, vt ad plures ex eius
 libri lectione utilitas peruenire possit. An huius rei fidem has lite-
 ras dedisti propria subscripseras manu, Academiae sigillo, Compluti in
 Collegio nostro, die secunda mensis Augusti, anni millesimi quin-
 gentesimi septuagesimi tertij.

Doctor Ramirez
 Rector.

Alphonfus de la
 Serna Notarius.

APPRO

APPRO

APPROBATIO ADMODVM REVERENDI
& Doctissimi Patris fratris Michaëlis Carranca, Sacrae
Theologiae D. & Sanctae Inquisitionis Valen-
tiae consultoris, & calificantis.

HGO frater Michaël Carranca Sacrae Theologiae Doctor, ac
in conuentu Carmelitarum eiusdem Theologiae inmerit us
interpres, & lector, necnon ab Illustrissimo, & Reuerendissimo
DD. Ioanne à Ribera Dei, & Apostolica sedis gratia Pa-
triarcha Antiochia, Archiepiscopo Valentino, & S. C. R. M.
Consiliario, librorum imprimendorum in praedicta ciuitate, & regno exa-
minator specialiter deputatus, vidi & diligentissime perlegi primam par-
tem cuiusdam libri, Flores Theologicarum questionum in quartum librum
sententiarum, nuncupati, auctore admodum Reuerendo P. F. Iosepho Angles
ordinis Seraphici diui Francisci, vtriusque Philosophiae, & Sacrae Theologiae
eximio professore, & Prouincia Sardinia sui ordinis commissario generali,
omni scientiarum, & virtutum genere ornatissimo. In quo quidem libro ni-
hil est meo iudicio, quod cum sacra Scripturae fidei sanctionibus, Sanctae Ro-
manae Ecclesiae dogmatibus, vel cum bonis moribus, pugnare videatur: nec de-
nique, quod vtramque potestatem, Ecclesiasticam, scilicet, aut ciuilem mor-
dicus laedat: quin potius tanti viri acumen ingenij, docendi dexteritatem,
scribendi facilitatem sermonis, prout res ipsa patitur elegantiam rerum ab-
ditarum, interpretandi subtilitatem, & in eligendis, & seligendis Sancto-
rum doctorum floribus instar apicis argumentose innatam prudentiam, & in
Christianam Rempublicam, in Deum summam animi charitatem, & pieta-
tem contemplatus merito imprimendum, manibusque sapientium circumsere-
rendum, & euulgandum censeo. In quorum fidem, hoc publicum meae exa-
minationis, & approbationis instrumentum manu propria subsignatum
exhibui. Dat. in praefato conuentu Carmelitarum Valentiae, decimo quar-
to Ianuarij, anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto.

F. Michaël Carranca.

APPRO

9 3

APPRO

APPROBATIO REVERENDI
 admodum, & eruditissimi P. F. Ioannis Baptiste
 Burgos, Sacrae Theologiae, & Iuris Canonici eximij D.
 & Sanctae Inquisitionis Valentiae consultoris, & ca-
 lificatoris.

Go frater Ioannes Baptista Burgos, Augustinianus,
 Sacrae Theologiae, & Iuris Canonici Doctor, ac in
 Academia Valentina publicus Sacrae Theologiae
 professor, necnon pro Illustrissimo ac Reuerendis-
 simo D. D. Ioanne de Ribera Patriarcha Antio-
 cheno, & Archiepiscopo Valentino librorum imprimendorum e-
 xaminator, & corrector fidem facio, vidisse me secundam partem
 libri, cui titulus est Flores Theologicarum quaestionum in quar-
 tum librum sententiarum, quem edidit admodum Reuerendus
 Pater frater Iosephus Angles ordinis sancti Francisci de obser-
 vantia, Sacrae Theologiae Doctor: quo summa diligentia viso per
 me, & examinato, fateor nihil in eo esse, quod non sit catholicum,
 vtile, & absq; vlla haeresis, aut alicuius erroris suspicione, & pla-
 ne redolens authoris sui sanam Catholicam, & eximiam erudi-
 tionem, dignumque quod in manus omnium communemque
 utilitatem veniat, ac typis excussum euulgetur, & in publicum
 prodeat. In quorum omnium fidem praesens publicum testimo-
 nium dedi manu mea scriptum, ac subsignatum. Decima quinta
 Ianuarij, millesimo quingentesimo septuagesimo quarto.

F. Ioannes Baptista Burgos.

APPRO

APPRO

APPRO

APPROBATIO DOCTISSIMI

Sacrae Theologiae professoris, & verbi diuini egregij
concionatoris R. admodum patris fratris
Gabrielis Pineli Augustiniani.

*Ad*ditiones de tribus partibus satisfactionis Sacramenti Pœnitentiæ ad quartum librum Florum, auctore admodum Reuerendo P. F. Iosepho Angles ordinis D. Francisci vidi de mandato Præsidis, & summi Senatus, & summa cum attentione legi, in quibus sunt omnia quasi per epitomes, quæ in materia possent desiderari, selectissime enucleata, & ad promptissimum compendium redacta insigni diligentia, industria, & postremo labore: in quo opere nihil est, quod verti in dubium, vel in suspensionem catholice & probate doctrine possit deduci: vniuersum verò opus videtur doctissimis, aut initiatis in Sacra Theologia utilissimum & necessarium. In conuentu D. Philippi Madriti, anno m. llesimo quingentesimo octuagesimo tertio.

F. Gabrielis Pinelo

4 AD

Nimaduerte, Christiane lector, in his floribus animi meum ingenium in deligendis, & sequendis opinionibus, atque sententiis. Aliquando enim à communi doctrina Sancti Thomæ, & Diui Bonauentura: videor discedere. Non quod eam falsam aut improbabilem existimem: sed vt aliorum scholasticorum doctorum sententiam haud falsam, imò aliquando sequendam esse demonstrẽm, variis hinc inde iactis fundamentis. Noui namque Diuum Thomam, Dominicanæ familiae singulare ornamentum, cum quatuor Ecclesiæ sanctæ doctoribus à Sanctissimo Pio V. quintum Doctorem fuisse connumeratum, ac proinde eius doctrinam sanam, & Catholicam, & tutò sequendam. Noui etiam D. Bonauenturam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ olim Cardinalem, Episcopum Albanensem, ex nostro Seraphico ordine desumptum, in suis sententiis, & piis perinde, ac doctissimis scriptis Seraphicum ab omnibus Christiani nominis, & Sacræ Scripturæ professoribus passim, & in dies vocitatum. Vtrumque denique noui diuino pollentem spiritu, sacræ matris Ecclesiæ Sydus fulgentissimum omni adoratione, & ueneratione, & obseruatione pro sua sanctitate dignum. Verum enimuero noui quoque Deum Optimum Maximum suas veritates, & occultissimos suæ mentis conceptus aliquando per doctores, quamuis sanctorum numero non adscriptos, declarasse. Hinc mihi permillum intellexi Alexandri, Scoti, Richardi, & aliorum meæ familiae doctorum sententiam veram sequi, suspicere, ac venerari (veritas enim à quocumque prolata Spiritus sancti) vt sicut Deus ostenditur admirabilis in sanctis suis, ostendatur quoque admirandus in doctoribus suis, quos hætenus Ecclesiæ ipsius sponsa, tamquam amicos sponsi fideles amplexata est, suis honoribus, titulis, & dignitatibus extollendo.

Præterea vbi cumque Alex. Alen. S. Thom. & reliqui Doctores citantur, & liber, in quo de quæstione proposita disputant, præmittitur, intellige, vel in 4. part. Alex. Alen. aut in 3. parte sancti Thom. siue in 4. lib. sentent. talem locum contineri: nam si alterius libri locus citatur, ibidem liber exprimitur.

F L O R E S

Q V Æ S T I O N I S
D E C L A V I B V S .

Q V Æ S T I O D E C L A V I B V S .

DD. de hac q. disputant dist. 18. & 19. Alexand. Alenf. q. 19. & 70. S. Tho. in additionibus à q. 17. vsque ad 22. Turrecrem. lib. 1. summae Eccles. à cap. 93. vsque ad finem libr. & libr. 2. Victoria in duabus pralectionibus circa hanc materiam.

Art. 1. An sint in Ecclesia clauis regni caelorum.

C O N C L U S I O I .

IN statu innocentiae fuisset aliqua potestas spiritualis, si genus humanum in illo perseverasset: quia tunc fuisset Ecclesia multo perfectior: & de ratione Ecclesiae est, ut sint in ea diuersa officia: nam, ut in triumphante quidam Angeli sunt aliis in potestate superiores: ita in statu innocentiae fuissent alij homines aliis superiores, alioqui enim non esset Ecclesia.

C O N C L U S I O I I .

IN statu legis naturae à lapsu primi parentis vsque ad legem scriptam fuit potestas spiritualis, habens spirituales iurisdictionem in subditos coercendi, & amouendi illos à peccatis propter eorum spirituale bonum. Haec Conclusio eadem ratione, qua

*Alex. Ale. q.
79. m. 1. 2. &
S. Thom. q.
17. artic. 1. 2.
reliqui. d. 8.
D. Bona. art.
1. q. 1. ad Ric.
art. 1. qu. 1. 2.
& 3.*

F. t. q. f. 4. p. 2. a pro

proxima confirmatur. Fuit enim tunc Ecclesia iustorum & Non, scilicet, Abrahæ, Iacob & cæterorum Patriarcharum, quos Ecclesia connumerat: fuitque Sacerdotium Melchisedech.

CONCLUSIO III.

Deut. 17. TEMPORE legis scriptæ fuit potestas aliqua spiritualis cui sub pœna mortalis peccati subditi obedire tenebantur. Constat Deut. 17. vbi de Sacerdotibus illius generis dicitur, qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tẽpore ministrat Dño Deo tuo, ex decreto iudicis, morietur homo ille. Quæ quidem pœna, nisi propter mortale peccatum, plectebatur nemo.

CONCLUSIO IIII.

Clavis quid NON tamen in lege naturali, vel scripta penes aliquam spiritua-
Rom. 3.
Galat. 2.
Hebr. 9. tualem potestatem claves regni cælorum fuerunt. Clavis enim est potestas ligandi, atque soluendi, quia iudex Ecclesiasticus dignos recipere, & indignos à regno cælorum, excludere debet, per quam quidem & peccata remittuntur, & gratia confertur: vt in Extrauag. de verb. significatione constat. Quæ potestate Sacerdotes veteris legis caruerunt, vt B. Paul. multis in locis author est, vt ad Rom. & ad Gal. Ex operibus legis non iustificatur &c. & rursus, Si per legem Iustitia, &c. & ad Hebr. de sacrificiis legis veteris loquens, ait: Sanguis hircorum coinquinatos sanctificat ad emundationem carnis, idest, ab irregularitatibus contractis propter ceremoniarum transgressionem.

APPEN. 4. Hinc colligitur, sacrificia illa virtute propria regnum cælorum non aperuisse, & per consequens Sacerdotes veteris legis claves regni cælorum non habuisse. Remittebantur tamen tunc peccata virtute contritionis sine ordine ad aliquod sacramentum, idest, sine sacramento in re, vel voto.

CONCLUSIO V.

Ioan. 20. CHRISTVS IESVS Apostolis claves regni cælorum dedit, illosque totius orbis Episcopos instituit, & authoritatem absol-
uendi quemlibet Christianum virtute sacramenti pœnitentiæ, & ligandi virtute excommunicationis tradidit. Pater Ioan. 20. Sic ut misit me pater, & ego mitto vos. &c. Christus autem missus est à Patre non solum ad prædicandum, verum etiam ad peccata authoritatiuè remittenda, vt quando dixit paralytico: Remittuntur tibi peccata tua quare eodem modo misit Apostolos, confe-
rens

rens illis tamquam iudicibus, & ministris potestatem remittendi peccata, &c.

CONCLUSIO VI.

CLAVIS potestas ad tria se extendit, nempe ad peccatorum remissionem virtute pœnitentiæ faciendam, ad ligandum, & solvendum in foro exteriori, ad diuinam Scripturam authoritatiuè interpretandam. Et ratio est, quia clauium potestas est aperiendi, & claudendi regnum cœlorum, quod quidem regnum trifariam sumitur 1. pro Ecclesia triumphante. A diebus Ioannis regnum cœlorum vim patitur 2. pro militante. Simile est regnum cœlorum homini patri familia, &c. & 3. pro Scriptura Sacra. Auferetur à vobis regnum Dei, &c. sicut D. Hier. exposuit: quamobrem potestas clauium extendet se ad aperiendum Ecclesiam triumphantem virtute Sacramenti pœnitentiæ, & ad claudendam militantem excommunicando, vel aperiendam ab excommunicatione absolueno, & tandem ad obligandum homines ad certam diuinæ scripturæ intelligentiam.

Matth. 11.

Matth. 20.

Matth. 21.

Matth. 21.

Ex prima potestate sequitur, nullum esse peccatum, quod virtute pœnitentiæ remitti non possit: quia sine limitatione Apostolis dictum est: Quorū remiseritis peccata, &c. & rursus: Quæcunque ligaueritis, &c.

Ioan. 10.

Secundo sequitur, posse Ecclesiam instituere sacramentalia, quorum virtute venialia peccata remittantur: quia cum venialia peccata non sint ex præcepto confitenda, & Ecclesia omne genus peccati remittere possit: poterit profectò, extra confessionem, sacramentale aliquod instituere, quo authoritatiuè ex opere operato venialia condonentur.

APPEN. 2.

APPEN. 3.

Ex potestate admittendi, & excludendi ab Ecclesia militante colligitur, posse Rom. Pont. condere leges obligantes transgressores virtute obedientiæ, vel excommunicationis ad gehennam. Dictū est enim beato Petro: Tibi dabo Claves regni cœlorum id est, Ecclesiæ militantis: quodcunque ligaueris super terram, &c.

APPEN. 4.

Matth. c. 16.

Inde etiam infertur: Possit Papam hac potestate sibi à Christo super totam Ecclesiam militantem tradita, id est, in foro exteriori, dispensare, in his etiam, quæ sunt iuris Diuini, vel potius, si maior, ius ipsum declarare, aut interpretari, legitima tamen causa interueniente: vt in voto, & aliis.

APPEN. 5.

APPEN 6. Ex tertia potestate dependet posse, Rom. Pont. Concilium congregare & Concilium ritè congregatum auctoritatiuè Diuinam Scripturam interpretari, & leges, obligantes transgressores ad mortale peccatum, condere posse.

CONCLUSIO VII.

EANDEM potestatem, quàm Apostoli in primitiua Ecclesia habuerunt, habet modò Rom. Pont. habebitque vsque ad sæculi consummationè. Hæc Conclusio à Doctoribus probatur ex illo loco: Ecce ego vobiscum sum, vsque ad consummationem sæculi. Et ad Ephesios Beatus Paulus, de Ecclesia verba faciens, ait. Christum dedisse quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, &c. in opus ministerij in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis Filij Dei in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi: vbi apertissimè testatur, Ecclesiasticum ministerium vsque ad consummationem sæculi esse duraturum.

Hinc confutatur error Nouatianorum, & Lutheranorum affirmantium, Claves Apostolis non fuisse datas ad remittenda peccata, sed ad prædicandum Euangelium.

Prima diffie. Fuerunt ne Claves datæ Apostolis ante Resurrectionem, an post?

APPEN 1. **T**RES sunt opiniones. Prima Armachani, lib. ii. cap. 14. & 15. de quæstionibus Armenorum asserentis: Claves fuisse Apostolis traditas multò ante IESV mortem. Secunda & opposita est communis, tenens post Resurrectionem fuisse datas. Tertia est Magistri Victoria in relectione de Potestate Ecclesiæ, qui docet, diuersis temporibus traditas fuisse, quia diuersa est Ecclesiastica potestas. Nam potestatem in foro exteriori condendi leges, & ligandi per excommunicationem, & obedientiam, acceperunt, quando omnibus simul dixit: Amen dico vobis, quæcunque ligaueritis super terram, &c. Potestatem verò super corpus Christi verum, quando dixit IESVS in Cæna: Hoc facite in meam commemorationem. Et tandem potestatem remittendi peccata in foro conscientie post Resurrectionem, quando Ioan. 20. dixit: Accipite Spiritum sanctum, &c.

CON

CONCLUSIO I.

Ex Euangelio minimè constat ante resurrectionem in foro exteriori Apostolis fuisse traditas Clauis. Nam locis in tertia opinione citatis solùm pollicetur Christus se Clauis traditurum: loquitur enim per verba futuri temporis.

Hinc aperitissimè colligitur, Ecclesiam habere Clauis, nam Deus verax est in promissionibus: ait enim Beatus Paulus, Nunquid incredulitas illorum fidem Dei euacuabit? absit. APPEN.
Rom. 3.

CONCLUSIO II.

APOSTOLI potestatem consecrandi Eucharistiam in Cœna acceperunt, dicente Christo: Hoc facite in meam commemorationem. Ratio est: quia pronomen (hoc) demonstrat omnia quæ, Christus tunc fecit, & cum ipse ibi consecrauerit, potestatem consecrandi proculdubio illis tradidit. Luc. 22.
1. Cor. 11.

CONCLUSIO III.

CLAVES in utroque foro fuerunt Apostolis traditæ, quando dixit Christus: Accipite Spiritum sanctum, &c. Ratio est: quoniam illis verbis, remissionem, & retentionem peccatorum sine limitatione, quantum ad utrunque forum concessit. Ioan. 20.

Beato Matthæo fuit concessa plena potestas, quædo fuit electus Apostolus, & B. Tho. quando erat absens, fueruntque alijs traditæ. Ioan. 20. Hæc est opinio patris à Castro verb. Sacerdotium hæc. 1. Ioan. 20.

Secunda diff. An Apostoli habuerunt immediatè à Christo, respectu omnium Christianorum, in utroque foro iurisdictionem, fuerintque beato Petro in illa æquales? Alex. Alen.
ibid. c. m. 8.

TRES sunt opiniones. Prima est Turrecrem. lib. 2. summæ Ecclesiastica cap. 765. Potestatem Episcopalem, quam ad excommunicandos subditos, ad Ecclesiam gubernandam accepit beatus Petrus à Christo, eam ipse alijs communicauit, sicut & modo Papa Episcopis exteriorem iurisdictionem communicat. Secunda opinio, quam refert Caietan. tractatu de autoritate Papæ & Cœcilij, cap. 1. tenet, omnes Apostolos fuisse beato Petro æquales in potestate quoad utrunq; forum, & illam immediatè à Christo Domino recepisse. Tertia opinio media est, & explicabitur conclusionibus positjs.

CONCLUSIO I.

B. Petrus, & cæteri Apostoli fuerunt Episcopi totius orbis à Christo IESU constituti. Pates, quoniam quod Christus promisit B. Petro, idem omnino & cæteris Apostolis pollicitus est, quod B. Petro contulit dicens: Pasce oues meas, idem omnino omnibus simul concessit dicens: Accipite Spiritum sanctum, & c.

IOAN. 20. &
21.

CONCLUSIO II.

Hæc authoritas alijs Apostolis collata non erat ordinaria, sed delegata, & hoc solum cæteri Apostoli à B. Petro differebant, quantum esset illorum pastor. Ratio est: quia potestas ordinaria datur officio, & dignitati, & transit ad successores.

CONCLUSIO III.

SI comparemus B. Petri & aliorum Apostolorum potestatem ad gubernationem omnium credentium, tantam alij Apostoli habuerunt potestatem, quantum B. Petrus habuit, ita quod poterant quemlibet Christianum totius orbis, sicut modò Rom. Pont. excommunicare, & in qualibet ecclesia Episcopos, & Sacerdotes creare. Ratio est: quia omnis potestas B. Petro promissa, & tradita, fuit etiam cæteris Apostolis collata, & hoc sine personarum, loci, vel fori discrimine.

MATTH. 10.

CONCLUSIO IIII.

SI comparemus reliquos Apostolos B. Petro maiorem ille habuit potestatem. Ratio est: quia erat Pastor omnium Christianorum, ut constat Ioan. 20. Pasce oues meas, & c. ita erat etiam Pastor aliorum Apostolorum, & Sanctissimæ Virginis, & per cõsequens erat illorum Prælatum, & illis superior.

IOAN. 21.

APPEN. I.

Hinc sequitur prima differentia, potestas beati Petri, qui erat ordinaria, erat enim Christi Vicarius, & ita dicitur regiminis potestas, aliorum verò delegata, quæ executiua nominatur. Vnde 2. ad Corinth. 5. Legatione pro Christo fungimur, & ad Ephes. ult. Legatione fungor, & c.

2. Cor. 5.

Ephes. 6.

APPEN. 2.

Secunda, cæteri Apostoli solum habebant potestatem super alios Christianos, non super se inuicem: at verò B. Petrus habuit potestatem super omnes Apostolos.

APPEN. 3.

Tertia, potestas B. Petri quia ordinaria, transit ad omnes eius successores, quoniam habet potestatem super vniuersum orbem: Apostolorum autem successores, nempe Episcopi non habent

simi-

similem potestatem: quia erat legata, & talis potestas finitur vel finita persona, vel ad placitum superioris legantis.

Tertia diffi. An Christus habuerit Clauem?

Alex. Alen.
q. 79. m. 7. ar.
2. S. Th. q. 19.
art. 2. Scot. d.
19. q. 1. Dur.
d. 18. q. 1.

CONCLUSIO.

HABUIT authoritatiuè, vt Deus, & excellentia, vt homo: habuit enim potestatem aperiendi, & claudendi regnum.

Quarta diffi. An Clauis sint penes Sacerdotes Euangelicos tantum?

Alexā. Alen.
q. 79. m. 8.
Ric. d. 29. ar.
1. q. 1. Et 2. S.
Th. q. 19. art.
1. 3. Et 4. D.
Bona. artic. 1.
Sco. ead. diff.
Et Durā. q. 1.
ibid.

DVÆ sunt opiniones. Prima Gersonis in tractatu de Ecclesiastica potestate: & Almayni, in tractatu de cōparatiōe Papæ & Cōcilij. Cap. 6. affirmantiū, potestatem iurisdictionis esse in tota Ecclesia, ad hunc sensum: quod, vt olim reges, quando per electionem cōstituebantur, à toto regno eligente regiā potestatem accipiebant: ita nunc Papa accipit potestatem à Cardinalibus, qui nomine totius Ecclesiæ illum eligunt, & ipse dat illā Episcopis, & aliis Sacerdotibus. Altera opinio est Turrecre. lib. 2. ca. 71. & in sequentibus, & Caieta. de potestate Papæ, hi tenent Papam habere immediatè potestatem à Christo, & non ab Ecclesia, quam ipse dat Episcopis, & aliis Sacerdotibus. Eligitur, inquit, à Cardinalibus nomine Episcoporum tantum, & non totius Ecclesiæ. Christus autem, sic à Cardinalibus electo, dat potestatem in vtroque foro.

CONCLUSIO I.

HÆRETICVM est affirmare characterem ordinis ad consecrandum esse penes omnes Christianos. Definita est expressè in Conc. Trid. Sess. 7. Cāno 10.

CONCLUSIO II.

NON est penes Ecclesiam potestas ligandi, atque solnendi, vel iurisdictionis potestas: ita, vt Papa, & alij prælati iurisdictionem ab Ecclesia recipiant, sed immediatè à Christo. Ratio est: quia Christus non dedit illam Ecclesiæ, sed Petro & aliis Apostolis: vt patet Ioan. vlt. Pascite oues meas: & alibi. Accipite Spiritum sanctum, Quare non erit hæc potestas nisi tantum penes Sacerdotes.

Ioan. vlt.
Ioan. 20.

CONCLUSIO III.

PAPA habet authoritatem immediatè à Christo in utroque foro. Ratio est: quia cum nō habeat illam ab Ecclesia, ut modo diximus, à Christo profectò habebit.

CONCLUSIO IIII.

EPISCOPUS autem, & alij Sacerdotes habent à Papa iurisdictionem. Nam ut supra diximus, potest Episcopus, & alios Sacerdotes deponere.

Hæresi.

Contra hanc veritatem surrexit maledictus Lutherus dicens, omnes Christianos esse Sacerdotes. Quam hæresim copiosissimè confutat pater à Castro verbo Sacerdotium, hæresi 1.

*S. Tho. q. 10.
ar. 3. D. Bo d.
25 arti. 1. q. 1.
ad 2. Reliqui
dist. 19. Ric. q.
1. art. 1. Dnr.
q. 1. ubi sup.*

*Quinta diffi. An Claves, quodam iurisdictionem in foro exteriori,
possint in fœminis esse?*

CONCLUSIO I.

NULLA fœmina potest habere iurisdictionem spiritualem: Non enim potest excommunicare: Ut constat in cap. dilecta de maiori tate, & obedientia: neque est capax potestatis absoluedi, & ligandi in foro conscientia, ut constat ex cap. noua, de pœnitentiis, & remissionibus.

CONCLUSIO II.

NON est iure Diuino prohibitum, ne fœmina possit habere iurisdictionem spiritualem in foro exteriori. Hæc conclusio est Glossæ in cap. dilecta citato, & Innocentij ibidem. Ratio est: quia laicus absque vlllo ordine potest habere iurisdictionem spiritualem. Potest enim iure Ecclesiastico non Presbyteris competere, ut Episcopis nondum ordinatis.

CONCLUSIO III.

ABBATISSA potest suis præceptis moniales sibi subditas obligare, quemadmodum civilis potestas: ita ut ratione iniustitia, aut publici nocumenti, transgredientes eius præcepta venialiter, aut mortaliter, secundum quantitatem nocumenti peccent. Y. g. si præ nimia literarum frequentia monialis aliqua in periculo peccandi constitueretur, præciperetque illi Abbâtissa in virtute sanctæ obedientia, ne literas scriberet, scribendo mortaliter peccaret. Ratio est: quia potestas politica ratione nocumenti obligat

gat

gar transgressores legum ad M. propter inobedientiam. Hæc conclusio sequitur ex præcedentibus, quia cum non prohibeantur iure Diuino habere spirituale iurisdictionem, poterit Papa in hoc ex legitima causa dispensare.

Sexta diffi. An quilibet Sacerdos, virtute Clauium possit quemlibet penitentem absoluere?

*Alex. Alen.
q. 80 m. 3 ar.
2. §. 1. S. Tho.
q. 20. art. 1.
Ric. d. 18. art.
1. q. 4. & d.
19. arti. 1. q. 1.
D. Bona. d.
19. art. 3. q. 1.
& Dur. q. 2.*

CONCLUSIO I.

SACERDOS non recipit in sua consecratione potestatem iurisdictionis, ita vt quemlibet possit absoluere. Quia si hoc ratione characteris competeret, quantum prohiberetur audire confessiones, si tamen de facto audiret, & absoluere, valeret absolutio: quemadmodum degradatus de facto consecraret, quia character Sacerdotalis est indelebilis. Et ita sequeretur, omnes Sacerdotes esse æquales Papæ in iurisdictione, & non posse aliquem casum illi reseruari, quæ omnia sunt erronea.

CONCLUSIO II.

SACERDOS sua consecratione, ordinis tantum potestatem recipit. Ratio est: quia accipit characterem, qui est potestas spiritualis conficiendi corpus Christi, & administrandi sacramenta: est enim potestas ordinis potentia remota administrandi sacramentum penitentia, quæ reducitur ad actum per materia, idest, subditorum applicationem.

Circa hanc veritatem Catholicam, quæ est communis Theologorum sententia, errauit Armachanus in questionibus Armenorum, qui tenuit contra primam conclusionem, & Abulensis etiam, sed dixit ligari ab Ecclesia, ne possit illa in quemlibet vti. Vide patrem de Castro lib. 2. de iusta Hæreticorum punitione. c. 21.

ERROR.
Armachanus & Abulensis cautè legendi.

Artic. II. An virtute Clauium Sacerdos proprie dicatur culpam remittere, & gratiam conferre?

*Alex. Alen.
q. 80 m. 1. S.
Th. q. 18. D.
Bon. d. 18. 10.
to art. 2. Ric.
ar. 2. q. 1. D. v.
q. 2. & Scor.
d. 18.*

DVÆ sunt opiniones. Prima negans Magist. dist. 28. quem sequuti sunt antiqui DD. Alex. Bona. Ricar. Gabr. eadem distinct. Contraria opinio fuit Tho. Sco. eadem distinct. quos

sequitur Adrianus quaest. 2. de Clauibus, scilicet, virtute huius sacramenti à Sacerdote ministerialiter gratiam conferri, culpam remitti.

CONCLUSIO I.

CONTRITVS accedens ad sacramentum poenitentiae, verè & remissionem peccatorum, & gratiae augmentum consequitur. Ratio est: quia sensus absolutionis est: Ego impendo, quantum est ex parte mea, conferoque tibi absolutionis sacramentum, per quod, nisi posueris obicem, tibi peccata remittentur, & de lege non remittit Deus peccata, quin conferat gratiam.

CONCLUSIO II.

ATTRITVS cum ignorantia vincibili, vel culpabili, vel fugatritionis conscius, virtute huius sacramenti peccatorum remissionem minimè consequitur. Ratio est: quoniam est praecipuum contritionis, à quo per ignorantiam culpabilem, vel quando est conscius suae attritionis non excusatur, atque ita peccat mortaliter non habendo illam, & ex consequenti ponit obicem sacramento.

CONCLUSIO III.

ATTRITO cum ignorantia inuincibili suae attritionis confert Sacerdos ministerialiter virtute huius sacramenti primam gratiam. Patet ex Cóc. Flor. dicente, effectum huius sacramenti esse peccatorum remissionem. Quamobrem verè Sacerdos illud applicando remittit peccata, & ex consequenti primam gratiam confert.

CONCLUSIO IIII.

SOLVS Deus remittit peccata principaliter. Ratio est: quia solus virtute propria remittit, & solus est vitae, & mortis Dominus. Causa enim principalis est, quae virtute propria, & non aliena operatur.

Alex. Alen.
q. 83. m. 5. D.
Bona. Thom.
Ric. & Dur.
ubi sup.

Prima diffi. An Sacerdos virtute Clauium possit poenam temporalem pro peccatis debitam remittere?

COMMVNIS est Doctorum sententia d. 18. est tamen opinio Duran. eadem diff. virtute Clauium remitti non amplius, quam quartam partem poenae.

CON-

CONCLUSIO I.

VIRTUTE huius sacramenti aliqua pars pœnæ pro iam dimissis soluendæ ex opere operato remittitur. Ratio est: quia cum Sacerdos virtute Clauium habeat potestatem ligandi ad pœnam, habebit etiam remittendi illam, Clauis enim ad diligendum, & ad soluendum se extendit.

CONCLUSIO II.

VIRTUTE Clauium nõ omnis pœna in purgatorio infligenda, sed minima remittitur. Patet, quia cum ex opere operato non detur, nisi minima gratia, non remitteretur profectò nisi minima pœna. Non enim est maior ratio de vno, quàm de alio.

CONCLUSIO III.

TANTA potest esse contritio, vt omnis pœna temporalis remittatur. Per contritionem enim non solum pro pœna æterna, sed etiam pro temporali satisfacimus.

Secunda diffi. An Sacerdos virtute Clauium possit pœnitentem compellere ad pœnitentiam acceptandam?

TRES sunt opiniones. Prima Scot. d. 18. & 19. qui tenet non obligari, nisi semel illam acceptauerit, & Gabrielis d. 16. q. 2. dñb. 1. & 5. Syl. verbo confessio. 1. §. 27. & 28. Secunda est Caiet. in tractatu de satisfactione q. 2. dicentis nec teneri ad illã acceptandam nec acceptam adimplere. Tertia est D. Tho. & Ric. Magistri dist. 16. & aliorum multorum, qui affirmãt teneri ad acceptandam pœnitentiam sub pœna mortalis peccati.

Ric. d. 18. art. 1. q. 5. D. Bon. q. 1. & S. Th. ar. 4. vbi sup.

CONCLUSIO.

TENENDA est Ricar. & D. Tho. opinio. Ratio est: quia Clauis non solum data est ad soluendum, verum etiam ad ligandum pœnitentem: & cum pœnitens iudicio Sacerdotis quod ad absolutionem à peccatis subijciatur, subijcietur quoque quantum ad ligationem ad aliquam pœnam.

Tertia diffi. An Sacerdos possit quamcunque pœnitentiam, quam voluerit pro suo arbitrio imponere?

CONCLUSIO.

NON potest, neque debet. Ratio est: quia non oportet, vt pœnitens satisfaciat pro tota pœna debita per pœnitentiam à confel

APPEN. confessore iniunctam: alioqui enim frustra esset purgatorium. Vnde si pœnitentia esset intolerabilis, pœnitens non tenetur obedire.

Dubium. An Sacerdos debeat imponere aliquam pœnitentiam sub consilio.

V. g. dicens pœnitenti, si volueris poteris hæc, aut illa præstare in remissionem pœnæ debitæ pro peccatis.

CONCLUSIO.

RECTE facit imponendo. Ratio est: quia talis pœnitentia propter consilium Sacerdotis est magis meritoria, quam si ex sola mera voluntate illam efficeret. Hoc S. Tho. approbat, Paludanus, Syluest. & alij faciendum esse admonent.

Alex. Alen. q. 80. m. 1. ar. 1. Et 2. S. Th. q. 18. ar. ultimo. Cano in relectione de pœnit. prope finem. Sylu. verbo conf. § 27. *Quarta diffic. An Sacerdos virtute Clauium possit per quamlibet pœnitentiam redimere, totam pœnam in purgatorio luendam?*

VERA est Scoti opinio dist. 18. q. 2. dicentis, iudicium Sacerdotis non consistere in aliquo indiuisibili, vt per eum tota pœna purgatorij remittatur: sed habet quæstio latitudinem, vt in alijs contractibus: nam si Sacerdos imponat plures dies pœnitentia, quàm sint à Deo taxati, tota pœna purgatorij redimetur, atque etiam si pauciores, quia Deus prior est ad miserendum, quàm ad puniendum.

CONCLUSIO I.

AUT Sacerdos imponit pœnitentiam intra latitudinē iustam, aut citra, aut ultra: si primum, redimetur tota pœna Purgatorij, vt acutissimè probant rationes Scoti. Si secundum, non tota pœna, sed pro rata remittetur, residuum verò in purgatorio soluetur: quia quando clavis errat, non acceptatur in cœlo Sacerdotis sententia. Si tertium, quod relinquitur, thesauro indulgentiarum applicatur.

CONCLUSIO II.

OPTIMUM erit consilium, si Sacerdos imponat pœnitenti, vt indulgentias aliquas lucretur: quia per illas pœna purgatorij redimetur.

*Quinta diffi. An vnus Sacerdos possit pœnitentiam ab alio
impositam relaxare?*

VIDE Siluestr. verb. confessio. §. vigesimoseptimo, distin-
guendū est. Si pœnitentia fuerit iusta, superior audita con-
fessione, in qua fuit talis pœnitentia iniuncta, poterit illam rela-
xare: non autem poterit Sacerdos æqualis, quia par in parem non
habet imperium: Si verò fuerit iniusta, poterit tunc quicumque
confessor relaxare illam, iterum audiendo confessionem. Hac
de Clauibus.

FLORES.

QVÆSTIO DE INDVLGENTIIS.

LEGE Alex. Alen. 4. parte q. 83. Caiet. in tractatu indulgentia-
rum. DD. d. 20. S. Tho. q. 25. 6. & 7. Adrian. in 4. in materia de
indulgentiis. Eckius in enchiridio cap. 24. Summistæ verbo
Indulgentiæ, & Pater à Castro verbo Indulgentiæ, contra Hæ-
reses.

Art. I. An Ecclesia habeat potestatem concedendi indulgentias?

*D. Bon. art. 1.
q. 2. Ric. ar. 3.
Duran. q. 3.*

CONCLUSIO.

HÆRETICVM est asserere, Ecclesiam non posse indul-
gentias concedere. Definita est in multis Conciliis in Con-
stantiensi contra Ioannem Yvitelef, & in Lateranensi, vbi præ-
scribitur Abbatibus, & Episcopis modus elargiendi indulgen-
tias, & numerus dierum. Et habetur in cap. cum ex eo, de pœni-
tentiis & remissionibus, & in concilio Trident. Sess. 21. cap. 9. &
Sess. 25. in Decreto de indulgentiis.

Prima diffi. Quid est indulgentia?

VARIÆ sunt indulgentiæ definitiones, de sententia tamen
communi ita definitur.

CON

CONCLUSIO.

REMISSIO pœnæ temporalis debitæ pro peccato actuali iam dimisso, concessa existenti in gratia, data à Prælato Ecclesiæ de thesauro Ecclesiæ propter rationabilem causam. Ex hac descriptione multa colliguntur appendices.

APPEN. 1. Prima ex illa voce (remissio) infertur indulgentiam non esse tantum condonationem thesauri Ecclesiæ (vt ait Siluest. verbo indulgentia §. 2.) sed esse pœnæ remissionem virtute illius thesauri: vnde in Extrauag. Vnigenitus, indulgentia remissio nominatur.

APPEN. 2. Ex particula (pro actuali iam dimisso) sequitur indulgentiam non concedi pro originali, cui solum respondet pœna damni: indulgentia enim remissio pœnæ sensus est.

APPEN. 3. Ex particula (iam dimisso) colligitur pro culpa indimissa neminem indulgentias lucrari: quia illi debetur pœna æterna, quæ per indulgentias non remittitur.

APPEN. 4. Ex particula (existenti in gratia) sequitur, indulgentiã non prodesse existenti in mortali: passio siquidẽ Christi, cuius virtute indulgentia conceditur viuus membris, & non mortuis applicatur.

APPEN. 5. Ex particula (à Prælato Ecclesiæ) colligitur, neminem à non suo Prælato posse consequi indulgentias.

APPEN. 6. Ex particula (propter rationabilem causam) concluditur, indulgentiam absque causa concessa non valere, quantum sonat, de qua re infra.

APPEN. 7. Ex vltima particula (de thesauris Ecclesiæ) fit consequens, indulgentiam esse quãdam satisfactionem ex alienis operibus pœnalibus, vt si soluturo debitum, imperator, siue Rex tribueret ex ætario publico vnde posset soluere, ita Papa dispensat per indulgentias de Thesauro Ecclesiæ, vt Deo satisfaciamus.

Secunda diffi. Quantum valeant indulgentie.

S. Tho. q. 25. **L**EGE Alexandrum, Ric. Palud. vbi supra duas proponentes
 ar. 2. D. Bon. opinioniones Gloss. in cap. quod autem, de pœnitentiis, & rem
 ar. 1. q. 6. Ric. vbi quinque opinioniones referuntur. Prima opinio dicit valere
 ar. 3. q. 1. ad quò ad Deum, non tamen quò ad Ecclesiam, vt leuius puniatur,
 2. Dnr. q. 4. id est, indulgentia non liberat hominem à pœnitentiã iniuncta,
 aut

aut iniungenda, neque à totali pœna Purgatorij, valent tamen, vt leuius illas obtinentes in purgatorio torqueantur. Secunda opinio, indulgentia non liberat, nisi à residua pœnitentia, quando, scilicet, peccatori secundum iudicium Dei non fuit sufficiens satisfactio imposita. Tertia opinio, scilicet, indulgentiæ valent ad remissionem pœnæ temporalis: hac tamen lege, vt obtinens illam, tantam eleemosynam, torque preces effundat, vt æquiualeant pœnitentiæ in hac vita, vel in Purgatorio soluendæ.

Quarta opinio est, indulgentiæ solùm valeat ad relaxationem pœnitentiæ negligenter commissæ. Quinta opinio, Indulgentiæ tantùm liberant à præcepto Ecclesiæ, non autem à pœna in Purgatorio infligenda. Sexta opinio est Caieta. in tractatu ad Iulium Cardinalem, vbi ait, quòd licet Papa possit concedere indulgentias liberantes à pœnitentiis iniungendis, & tali pœnitentia peccatorum, tamen non liberabit, nisi à pœnitentiis iniunctis peccatorum, tam quòd ad Deum, quàm quòd ad Ecclesiam. Vltima opinio est. Indulgentiæ tantùm pœnæ temporalis relaxant, quantum fuit expressè per Indulgentias concessum, ita, vt si annus concedatur, pœna in purgatorio luenda vnus anni remittatur. Innocentij est in cap. quod autem. & Adriani quæst. de Indulgen. ibi. Sed potest vterius. §. si quis dubitat.

CONCLUSIO I.

INDVLGENTIA non est absolutio à pœna luenda in purgatorio, sed est illius pœnæ recompensatio. v. g. Ioannes erat in purgatorio per annum passurus, & recompensat illam pœnam per alienas passiones Christi, scilicet, & sanctorum, quas Papa thesauri Ecclesiæ dispensator illi per indulgentias applicat. Et ratio est: quia absolutio est gratuita remissio, & virtute indulgentiarum gratis pœna purgatorij non remittitur: vt constat: queadmodum si quis satisfaciat creditori per alienam pecuniam, quæ mobrem erit recompensatio, & noua absolutio.

CONCLUSIO II.

INDVLGENTIA tantum pœnæ temporalis relaxant, quantum fuit expressè per illas concessum. Hæc conclusio est definita in Extrauagant. Vnigenitus, vbi legitur. Papam posse virtute thesauri Ecclesiæ, aut totalem aut partialem pœnam temporalem pro peccatis luendam relaxare.

Tertia diffic. An qui consequitur indulgentias pœnitentiam iniunctam adimplere teneatur?

DE hac disputat glossa in capit. quod autem. de pœnit. & remiss. quam omnes Canonista sequuntur, cui non contradicunt Theologi.

CONCLUSIO I.

Qui consequitur indulgentias, non tenetur pœnitentiam adimplere. Pater in cap. cum ex eo. de pœnit. & remiss. vbi dicitur, per Indulgentias eneruari pœnitentias iniunctas: quæ si non relaxarentur, non eneruarentur. Tum etiam, quia, quod erat per pœnitentiam satisfaciendum, per indulgentias satisfacimus. Intelligitur Conclusio de Indulgentiis concessis generaliter, vel specialiter, de pœnitentiis tantum iniunctis.

CONCLUSIO II.

Qui obtinent indulgentias consulendum est, ut pœnitentiam iniunctam adimpleat. Ratio est: quia opera pœnalia, & sunt satisfactoria, si existant in gratia pœnitentes, & medentur peccatori extenuando vitia. At verò indulgentiæ solum sunt satisfactoria.

Quarta diffic. An quando conceditur indulgentia hac forma: Concedimus annum pœnitentiæ iniunctæ, intelligatur de pœna respondente in Purgatorio: An satisfactione respondente pœna in hac vita?

DE hac disserit Adrianus vbi supra, notabili, Sed ex hoc pœtes vterius. Et cum illo respondeo: tantum valent illæ Indulgentiæ, quantum valeret pœnitentia acta per annum in hac vita. Hinc collige aliquot appendices.

APPEN. I.

Prima, Amplior est indulgentia, quæ conceditur sub hac forma. Concedimus vnum annum pœnitentiæ iniungendæ, quàm sub hac, Remittimus vnum annum purgatorij. Ratio est: quia

APPEN. 2.

magis satisfacimus per opera pœnalia exhibita in hac vita. Secunda, Indulgentiæ, quæ communiter conceduntur in forma communi, nulla habita ratione ad pœnitentias iniunctas, vt quando dicitur: Concedimus quadraginta dies indulgentiarum remis

remissionis peccatorum, incertum est, an æquiualeant, pœnitentiæ luendæ in purgatorio, an pœnitentiæ in hac vita agenda. Ratio est: quia huiusmodi valor pendet ex intentione concedentis, quæ in bulla non exprimitur.

Quinta diffi. Quidnam significat illa clausula: Concedimus Indulgentiam plenariam?

*Palud. q. 4.
Ad. de indul.
§ pro intelle-
ctu.*

NOTA Indulgentiam aliquando dici plenam, aliquando pleniorē, quandoque plenissimam. Plena est, quando dimittitur omnis pœna pro mortalibus dimissis luenda, siue sit pœnitentia iniuncta, siue non. Plenior, quando remittitur pœna pro mortalibus, & venialibus soluenda. Plenissima verò conceditur non solum pro pœna, verumetiam pro culpa venialium. Verum cum in via Scoti remissio venialium sit solutio pœnæ, idem erit plenior, & plenissima: at verò in via Palud. & Thomistarū tenentium ad deletionem venialis requiri aliquam virtuales pœnitentiam, ultra indulgentiam plenissimā necessaria illa erit ad venialium deletionem: sed iam supra diximus, quomodo Scoti opinio, sit eadem cum Sancti Thomæ opinione.

Sexta diffi. An eadem Indulgentia valeat magis vni, quàm alteri?

*Ric. ar. 3. q. 2.
Ad. vbi sup.
not. sed probabili. B. An-
ton de Flo. p.
1. tit. 10. cap.
3. §. 3.*

CONCLUSIO I.

QVANDO Indulgentia conceditur generaliter absque determinatione causæ, vt, si Papa dicat, elargientibus elemosynam ad constituendam Basilicam conceduntur indulgentiæ quadraginta dierum: tunc qui plus erogauerit, ampliorem consequetur indulgentiam quantum ad intensionem, sed omnes æqualem quantum ad extensionem. Ita exponunt Ric. Adrian. Antoninus: & patet per Extrauagantem antiquorum, vbi Bonifacius V. ait: Vnusquisque plus merebitur, & efficacius Indulgentiam assequetur, qui Basilicam Petri & Pauli amplius, & deuotius frequentauerit.

Hinc, si duo homines æquè diuites, vnus elargiatur decem alius viginti, singuli consequentur quadraginta dies indulgentiarum, id est, singulis quadraginta dies pœnarum remittentur: sed

F. t. q. f. 4. p. 2.

b clar-

Luc. 21.

elargienti viginti valebunt illi quadraginta dies, ac si duplo satisfacisset, etsi plus satisfacit, non erit virtute indulgentiarum. Notanter dicitur, æquè diuites, quia potest contingere, vt pluris faciat Deus eleemosynam vnus oboli à paupere datam, quàm 10. aureorum datam à diuite, vt patet eleemosyna vidua pauperclæ.

CONCLUSIO II.

QUANDO indulgentia habet causam determinatam, vt quando dicitur: Qui audierit Missam Corporis Christi, consequetur quadraginta dies indulgentiarum tantum, qui deuotiùs audierit, non ampliorem consequetur indulgentiã, quàm qui minus deuotè audierit, quàmuis plus gratiæ mereatur, non tamen virtute indulgentiarum plus dies remittentur vni, quàm alteri. Ratio est: quia indulgentia non proportionatur labori, aut deuotioni, sed meritis Christi iuxta voluntatem dispensantis, & cum dispensans non velit applicare nisi quadraginta dies, siue sit magna, siue parua deuotio, non plus profectò indulgentiarum intensiue, aut extensiue vnus quàm alius consequetur.

APPEN. 1.

In vtraque Conclusionem consideranda est intentio dispensantis, ita, quòd, si intentio sit, vt omnes sufficienter deuoti, & valdè deuoti æqualiter indulgentiam consequantur, non plus consequitur vnus, quàm alius. Si verò sit intentio, vt deuotiùs accedens, siue deuotiùs laborans consequatur indulgentias labori, & deuotioni respondentes, tunc plus, aut deuotiùs laborans, plures indulgentias lucrabitur. Ratio est: quia Papa, qui est Thesauri Ecclesiæ dispensator, rationabili causa existente, poterit cui voluerit indulgentias impartiri. Vide Adria. cuius sunt hæc, quaest. de Indulgentiis notabili, Sed probabili dubio. §. ex his omnibus.

Septima diffie. Quidnam significat illa clausula, à culpa, & poena?

CONCLUSIO I.

HÆC clausula ortum habuit ab Extrauaganti Antiquorum, vbi Bonifacius V. ait, visitanti Basilicam Apostolorum, concedimus plenissimam indulgentiam, & veniam omnium peccatorum suorum.

CON

CONCLUSIO II.

VIRTUTE indulgentiarum remissionem culpæ consequitur nemo. Pater, quia indulgentiæ præsupponunt culpam dimissam: vt definitur in Extrauaganti Vnigenitus, & in Extrauaganti Antiquorum: non enim nisi contritis, & confessis conceduntur.

CONCLUSIO III.

HÆC clausula significat consequenti indulgentias remissionē peccatorum, quantum ad culpam & pœnam dari, diuersis tamen conditionibus. Quia culpæ remissionem obtinebit virtute contritionis: pœnæ autem virtute indulgentiarum.

Art. I I. Quibus meritis Thesaurus indulgentiarum aggregatur.

*Alex. Alex.
q. 63. m. 6.
Duran. q. 5.*

CONCLUSIO I.

SANCTI multa opera satisfactoria fecerunt, quibus ipsi ad satisfaciendum non indigebant, vel quia peccato carebant, cuius ratione temporaliter essent puniendi, vel quia pro peccatis dimissis plura opera satisfactoria, quàm debebant Deo, obtulerunt. Iob. 7. Vtinam appenderentur peccata mea in statera, & calamitas, quam patior, quasi arena maris multò grauior appareret. Quo loco maiores pœnas passum fuisse Iob, Spiritus Sanctus docet, quàm eius peccata merebantur. Cõfirmatur exemplo Sanctissimæ Virginis, in qua nefandissimum est, culpam inuestigare, & B. Ioã. Bapt. & aliorum sanctorum, qui cum mulieribus nõ sunt coinquinati. &c. Nam B. Virgo quanta passa est sine peccato: & alij Sancti quot opera satisfactoria vltra debita præstiterunt?

Iob. 7.

Apoc. 14.

CONCLUSIO II.

ECCLESIAE Thesaurus ex superabundantia meritorum Christi & aliorum sanctorum aggregatur. Definita est in Extrauaganti Vnigenitus, & multis locis sacre Scripturæ confirmatur. Vide Castrum verbo Indul.

CONCLUSIO III.

ECCLESIAE Thesaurus non conflatur ex operibus sanctorum, quatenus sunt gratiæ, & gloriæ meritoria, sed vt sunt satisfactoria. Ratio est: quia Papa non dat indulgentias ad gratiæ augmentum, sed ad pœnæ remissionem.

CONCLUSIO IIII.

Coloss. 1. S ANCTI hoc animo expresso, aut virtuali opera satisfactoria supererogationis exhibuerunt, vt nobis remissionem pœnæ temporalis applicarentur. Patet ad Colossen. 1. Gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ defunt passionum Christi, & Christianorum (vt B. Thom. declarat) in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia.

CONCLUSIO V.

1. Cor. 4. P A P A applicare, & dispensare Christi, & Sanctorum opera, quæ quantum ad satisfactionem non sunt à Deo remunerata, in satisfactionem pro alienis peccatis potest. Vñs enim & Ecclesia autoritas cõfirmat, & D. Paul. dicens: Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores, &c. & cap. 9. Dispensatio mihi credita, &c. Vide Caieta. in tractatu de Thesauo indulgentiarum.

Hereses.

Mayro. & Durã. caueo legendi.

In hac difficultate resutantur Hæretici præsertim Lutherani, quorum initium fuit contemptus indulgentiarũ & Catholici, Ioã. de Mayro. d. 19. & Dur. d. 20. affirmantes. quòd licet Papa possit indulgentias concedere, non tamen Thesaurus indulgentiarum meritis sanctorum nititur. Est tamen hæc opinio condemnata in Extrauagante Vnigenitus.

Alexã. Alen. q. 83. m. 4. & 7. S. Th. q. 25. ar. 3. D. Bon. d. 20. quest. 4. Adr. vbi su. §. respon. de ad primã, & idem S. Thom. 2. 2. q. 86. artic. vlt. ad 2.

Prima diffi. An requiratur sufficiens causa ad dandas indulgentias?

DVÆ sunt opiniones. Prima affirmat Papam peccare, si absq; vlla causa aliquem plenissimè absoluat, pœnitentem tamen, si fuerit rectè dispositus, consequi remissionem, ita, vt si tunc moriatur, in caelum migrabit. Palu. est. q. 3. art. 1. vbi supra, & Mayro. opinio hæc est contra Extrauagantem Vnigenitus. Vide Adrianum de indulgentiis, notabili, Sed probabili dubio. Secunda opinio est opposita, quàm refert Caieta. tenens causam rationabilem concessionis indulgentiarum debere esse æquivalentem indulgentiis.

CONCLUSIO I.

V T indulgentiæ valeant sufficiens causa in obrinente indulgentias desideratur. Ratio est: quia in his, quæ sunt iuris Diuini, non

non potest Papa absque rationabili causa dispensare, vel commutare, vt in voto, & iuramento: & pati pœnam temporalem pro peccatis dimissis, de iure Diuino est.

CONCLUSIO II.

SUFFICIENS, & rationabilis causa indulgentiarum erit quantitati ipsarum commensuranda, ita vt maior indulgentia maiore causa indigeat. Definita est Conclusio in cap. ex ead. de pœnit. & remissio. & in Extrauagante Vnigenitus. D. Bo. q. vlt. ad vltim. & Adr. §. ex his dico.

Hinc, Indulgentiæ, quæ minima de causa conferuntur, non tantum valent, quantum sonant: quia non commensuratur causa quantitati indulgentiarum. APPEN. 4

Secunda diffc. Huiusmodi Indulgentiæ valebunt saltem aliquid?

CONCLUSIO I.

VALEBUNT quidem secundum proportionem causæ: quia indulgentia debet causæ proportionari.

Hinc, melius erit recitare orationem, ob quam conceditur indulgentia: quia saltem valebit iuxta proportionem causæ. APPEN. 1.

Hinc, communis sententia, qua dicuntur Indulgentiæ valere quantum sonant, intelligenda est, si causa sufficiens interueniat: alioquin iuxta causæ sufficientiam valebunt. APPEN. 2.

CONCLUSIO II.

ROM. Pont. indulgentias concedere non potest, nisi causam concessionis honori sanctorum, & Christi **LESV** applicet, aut in publicos, & pios vsus referat: debet enim elemosynam, ob quam Indulgentia plenaria conceditur, applicare, vel ad ædificandam alicuius Sancti Basilicam, vel in fauorem fidei, ad redemptionem, scilicet, captiuorum, expugnandamve Mahometicam sectam, vel publicam vtilitatem, scilicet, vt persona publica v. g. vt Romanus Pont. rectè Ecclesiam gubernet, vel vt hospitale aliquod ædificetur quæ pia causa est. APPEN. 3.

Hinc, non poterunt indulgentiæ applicari ad ædificandam arcem regiam, vel ad erigendos ciuitatis alicuius muros. Ratio est: quia, quamuis sint publica ædificia, non sunt pia. Nam vsus pius est, quando aliquid ex operibus misericordiæ corporalis interuenit, quale opus est, mortuos sepelire, infirmos visitare, &c.

Adr. & Caiet. ubi supr.

Tertia diffic. An requiratur in recipiente indulgentias alia dispositio à gratia?

CONCLUSIO I.

EXISTENTI in gratia qui parum, aut nihil curat operibus pœnalibus pœnam purgatorij redimere, non profunt indulgentiæ. Ratio illius est: quia qui sibi non opem fert, auxilio, & ope amicorum indignus esse censetur.

APPEN.

Hinc, ut quis indulgentias consequatur, primùm desideratur animus paratus ad satisfaciendum Deo, vel per se, vel per aliud secundum, deuotio, scilicet, reuerentia, & intenta voluntas placandi Deum per sanctorum merita, nec tam intendere debet pœnam redimere, quàm Deum placare, & illi satisfacere.

Magister Soto tenet contrariam opinionem, ex cuius sententia fit conclusio.

CONCLUSIO II.

PRODERUNT & illi indulgentiæ. Ratio est: quia iure amicitie tenetur amicus amico quoque defectus supplere.

Quarta diffic. An tempore, quo quis elargitur eleemosynam assignatam pro indulgentia sit necessarium, ut in gratia existat: An tempore quo plenariè absoluitur?

SIMILIS quæstio est de Iubileo, v.g. datur Iubileus omnibus peregrinis, si per 15. dies visitauerint Basilicam Apostolorum: si Ecclesias, consequetur ne indulgentias?

DUÆ sunt opiniones. Prima est B. Antonini in 2. p. titulo 2. cap. 3. §. 5. versiculo, qui ritè tenentis, non esse necessarium, ut operans sit in gratia tempore, quo fit opus ad indulgentiam consequendam. Secunda opinio, est Caiet. tractatu de indulgen. quem videtur sequi Adrian. quæst. sed probabili dubio, versiculo necessarium, & c.

CONCLUSIO I.

Si opus cōsequendi indulgentias concedatur, necessarium est tempore, quo fit opus, indulgentia concedatur, necessarium est operan

operantem in gratia existere. Patet ex forma concessionis: dicitur enim in diplomate, & in Extravaganti Antiquorū. Qui pœnitens fuerit & visitauerit Basilicam Petri, & Pauli, indulgentias consequatur: & in hoc sensu est vera Caiet. opinio.

CONCLUSIO II.

QUANDO opus est non immediata causa, & propinqua concedendi indulgentias, non est necessarium opus in gratia fieri: vt si dicatur in bulla, qui duos argenteos elargitus fuerit semel in vira, & in mortis articulo, plenariam absolutionem omnium peccatorum consequatur. Ratio est: quia ex tenore bullæ non colligitur, vt tempore, quo Christianus duos argenteos tribuerit, vt sit in gratia. Cùm igitur Rom. Pont. non concedat bullam sub hac forma, talis lex non erit ponenda, & in Extravaganti Antiquorum, expressè definitur: veraque est opinio B. Antonini in hoc sensu.

CONCLUSIO III.

ET SI ad consequendas indulgentias, quæ in bulla continentur, tempore receptionis status gratiæ non requiratur, nihilominus tamen, vt actus sit mortaliter bonus, desideratur. Bulla enim non debet pro opere malo, quale est opus mortaliter malum, concedi: habenti enim propositum peccandi mortaliter, nempe, quia volo peccare, deinceps illam accipio (nam si dicat: Si fortè peccauerim, actus prudentiæ est, oppositum, scilicet, non peccabo, esset temerarium) bulla suffragari non debet, vel sumentis illam ob quæstoris importunitatem, siue ob gloriam vanam, siue alia sinistra intentione, quæ bonitatem moralem ab opere auferat.

Adriani est.

Hinc, consulendum est omnibus Christi fidelibus, vt tempore, quo recipiunt bullam cum proposito confitendi, coterantur, quod efficere tenentur bullatum promulgatores.

APPEN.

CONCLUSIO IIII.

ET IAMS I existens in mortali non possit sibi indulgentias consequi, nihilominus tamen poterit alteri illas consequi, si in bulla expressè contineatur. Ratio est: quia vt potest aliquis consequi indulgentias per ministrum peccatorem, eleemosynam elargiendo, ita potest applicare indulgentias alicui existenti in gratia, quamuis erogans eleemosynam sit in M. Eleemosyna enim erogata à peccatore pro anima existente in purgatorio,

b 4 est

est satisfactoria autoritate Caiet. vbi supra in solutione ad vlt. quanuis oppositum huius conclusionis teneatur.

Alex. Alen.
q. 85. S. Th. m.
7. q. 25. ar. 3.

Quinta diffi. An elemosyna pro bulla Cruciate sit sufficiens, causa comparandi omnes illas indulgentias?

CONCLUSIO.

EST quidem sufficiens causa ad consequendas omnes indulgentias in illo diplomate contentas. Confirmatur: quia diploma conceditur toti Hispania, & omnibus regnis inuictissimi Regis nostri Philippi pro ingenti thesauro, qui ex publicatione diplomatis ad expugnandos Turcas aggregatur: & cum tantus thesaurus non possit ab vno offerri, hac de causa omnibus, qui partem illius thesauri soluerint conceditur. Quemadmodum esset sufficiens causa si Rex 100000. ducatos Rom. Pont. offerret: vt illas indulgentias omnibus regnis Hispania conferret, etiam si Rex postea a singulis ciuibus partem illius summae exigeret: & confirmatur, nam inquit Caiet. in tractatu ad Iul. Cardinalem. Papa die Paschatis omnibus in platea S. Petri existentibus benedictionem impartitur, statimque duo Cardinales plenariam indulgentiam denuntiant, cuius indulgentia hanc esse licet sufficientem causam, festinet, quia omnes illi fidem Romanę Ecclesie protestantur. Ita quodque hic soluentes duas dragmas argenteas, fidem Christi, & Ecclesie aduersus infideles protestantur, atque ita erit sufficiens causa concedendi, & consequendi tot indulgentias.

Oppositum defendunt, Doctissimus Victoria, & Magister Sotodidentes continere huiusmodi diplomata intolerabilem errorem: propterea quod pro minima elemosyna amplissima indulgentie conceduntur.

Art. III. Quis potest indulgentias concedere?

Alex. Alen.
m. 3. S. Th. q.
26. reliqui. d.
20. D. Bona.
q. 3. Ric. ar. 5.
Duran. q. 5.

CONCLUSIO I.

SVMMVS Pont. & Concilium, Patriarcha, Primates omnibus sub primatu, & Patriarchatu, existentibus. Archiepiscopi omnibus suis subditis, & suffraganeorum; & Episcopi omnes suis subditis

subditis, etiam delegatis indulgentias concedere possunt: Communis est sententia Doctorum & confirmatur per cap. quod autem. per cap. nostro. de pœnitentiis, & remiss. & per Extrauagantem Vnigenitus. In his enim omnes partes huius Conclusionis definiuntur.

CONCLUSIO II.

EPISCOPVS, non tantum præsentatus, sed electus, nondum consecratus, nondum factis initiatus, indulgentias concedere potest. Ratio est: quia electus ad Episcopatum ante consecrationem habet iurisdictionem, quæ sola est satis ad indulgentias concedendas.

*Lege c. trāf-
missa de elec.*

CONCLUSIO III.

GENERALES Ministri Ordinum, & Prouinciales, per concessionem Rom. Pontificis habent authoritatem concedendi indulgentias. Paret ex concessionibus diuersorum Pontificum, quæ in compendio priuilegiorum nostri ordinis assignantur.

CONCLUSIO IIII.

NVLVS Episcopus potest alicui, non sibi subdito, nisi ex facultate proprii Episcopi indulgentias concedere. Definita est expressè in cap. quod autem de pœnitentiis & remissionibus.

Hinc indulgentiæ ab Archiepiscopo concessæ comitantibus sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, quando infirmis defertur, non profunt peregrinis, qui Eucharistiam comitantur.

APPEN.

CONCLUSIO V.

OMNES isti à Rom. Pont. non possunt, nisi quadraginta dies ex rationabili causa, vel annum indulgentiarum ratione ædificandi aliquam Basilicam concedere. Definita est in cap. cum ex eo. de pœn. & remiss.

CONCLUSIO VI.

QVICVMQVE Prælati habens subditos, ut Guardianus, vel Prior, &c. potest opera satisfactoria superabundantia suorum subditorum, cui voluerit applicare, licet indulgentias nõ possit concedere. Nam ut Christus IESVS dolores nostros tulit, ita & nos debemus alter alterius dolores portare. Coloss. Gaudeo in passionibus pro vobis, &c.

Coloss. 1.

Tho. Vvaldenſis tomo 3. de sacram. titu. 10. confutat errorem Hæresis. Vviclef, qui hanc suffragiorum applicationem irridebat.

S. Tho. q. 27. Prima diff. Potest ne Papa existentibus in M. indulgentias concedere?

ar. 1. Ric. q. 1.

art. 4. Dur.

q. 4.

CONCLUSIO I.

NON potest de plenitudine potestatis existentibus in M. indulgentias concedere. Ratio est: quia indulgentia est applicatio passionis Christi ad satisfaciendum pro peccatis dimissis: & passio Christi non membris mortuis, sed amicis, & viuis, idest, in gratia existentibus applicatur.

Secunda diffi. An Papa possit sibi indulgentias concedere?

Ric art. 4. q.

2. Palud. art.

3. q. 4.

CONCLUSIO.

QVICVNQVE Prælatus à Papa potest consequi indulgentias, quas ipse aliis concedit. Ratio est: quia non sunt deterioris conditionis, quam alij Christiani, ut illis merita Christi, & aliorum sanctorum ad satisfaciendum pro pœna temporali prodesse non possint.

Dubium. Quomodo illas consequi potest?

Ric. & Palud.

est.

RESPONDEO non potest concedere sibi indulgentias directe: potest tamen uti indulgentiis, quas aliis dedit, præstando, quod aliis faciendum imposuit.

CONCLUSIO.

Ricar.

PA P A, ut subdit se sacerdoti, quem elegit, ut à peccatis eum absoluat, potest se subdere alij, & concedere illi facultatem donandi sibi indulgentias, etiam, circa confessionem. Ratio est: quia concedere indulgentias, est actus iurisdictionis, & nullus supra seipsum iurisdictionem habet.

Tertia diffi. Possunt exempti à iurisdictione Episcopali lucrari indulgentias ab Episcopo concessas?

Alex. Alen.

in 3. ad ultim.

mum.

PALVD. ubi supra tenet exemptos, ut sunt Religiosi viuentes intra iurisdictionem alicuius Episcopi, posse consequi indulgentias ab illo concessas. Ratio est: quia suffraganei consequuntur.

quantur indulgentias à Metropolitano concessas, etiãsi illi immediatè non subijciantur.

CONCLUSIO.

DVBIA, & anceps est hæc difficultas. Pater: quia indulgentia est absolutio à pœna iniuncta, vel iniungenda, à qua solus superior potest absoluere: vt dicitur in cap. quod autè. de pœn. & eum potestas soluendi comperat, cui conuenit potestas ligandi, & è conuerso, & Episcopus non potest ligare exemptos, neque soluere poterit.

Quarta diffc. Sit ne actus imperfectionis indulgentias querere?

Caiet. q. 1. de thesauro indulgent.

CONCLUSIO I.

QVI quærit indulgentias, vt pœnalia opera fugiat, imperfectionis actum exercet. Ratio est: quia huiusmodi actus est peccatum: cum quærat indulgentias amore rerum delectabilium, & odio temperatìa: cuius actus sunt opera pœnalia, appetitui carnis opposita, & hic non consequitur indulgentias.

CONCLUSIO II.

QUÆRERE illas ea intentione, vt Deo satisfaciamus, & cœlestis patriæ desiderio, ne in purgatorio remoremur, actus perfectionis est. Nam est finis optimus, & cuius rei finis bonus est, res quoque bona esse censetur.

Quinta diffc. Possint ne animabus in purgatorio existentibus indulgentia concedi?

Alex. Alex. m. s. reliqui d. 20. D. Bon. q. 5. Ric. ar. 3. q. 3. Palud q. 4. ar. 3. Cai. ubi supr. q. 5. & c.

CONCLUSIO I.

ROM. Pont. potest thesaurum Ecclesiasticum animabus purgatorij communicare. Ratio est: quia non potest aperire illis cœlestem ianuã, nisi merita sanctorũ ad satisfactionẽ applicando.

CONCLUSIO II.

HOC non potest authoritatiuè efficere: iam enim sunt extra iurisdictionem Ecclesiæ militantis, in quam solum iudiciatiam potestatem habet.

CONCLUSIO III.

POTEST per modum suffragij illis indulgentias concedere.

dere. Ratio est: quia tantam potestatem habet super opera pœnalia sanctorum, quantam priuata persona super propria opera: &, vt potest quis orationes, ieiunia, & alia id genus opera pœnalia animabus purgatorij ad soluendam pœnam temporalem debitam applicare, ita & Rom. Pont. eisdem animabus sanctorum passiones, &c.

CONCLUSIO III.

INDVLGENTIÆ animabus purgatorij concessa non de rigore iustitiæ, sed ex Dei misericordia illis profunt. Ratio est: quia non sunt subdita Rom. Pont. & redimere aliquem non sibi subditum, non est in potestate liberantis, sed ex creditoris beneficio dependet.

Caiet. q. 5. ar. 3. vbi supra.

Sexta diffi. Sit ne aliqua dispositio præter gratiani necessaria, vt indulgentias consequantur.

CONCLUSIO I.

SUFFRAGIA vniuersaliter oblata omnibus animabus plus, Saur minus secundum Diuinam dispensationem profunt. Ratio est: quia cum sint capaces auxilij sanctorum, & participes rimentium Dominum, possunt quidem spiritualibus eleemosynis iuari iuxta Dei beneplacitum.

Psal. 118.

CONCLUSIO II.

SUFFRAGIA in particulari pro anima alicuius iusti oblata, non profunt illi, nisi dum vixit, vni ex tribus modis istud meruit, vel quia viuens opera satisfactoria exercere conabatur, vel quia peculiarem habuit erga Ecclesiam Romanam deuotionem contra hæreticos pugnando, vel quia dum vixit, pia quadam misericordia erga animas defunctorum afficiebatur. Ratio est: quia indignum est, vt illa anima alienis operibus iuuetur, quæ vel pro se satisfacere spreuit, vel Ecclesia Clauis contempsit, vel nullam defunctis misericordiam præstitit, &c. Confirmatur per Canonem non æstimamus 13. quæst. 2. Hæc opinio satis probabilis est: contraria tamen sententia magis pia est, & absque erroris periculo defendi potest.

B. Aug. & li. de cura pro mortuis agēda est enchiridio cap. 109.

*Septima diffi. An viuorum suffragia defuncti in Purgatorio
existentibus profint?*

DD. *diff. 25.*
D. Bo. & Ric.
ar. 2. Du. q. 1.

CONCLUSIO I.

PROSVNT quidem viuorum orationes, ieiunia, & eleemo-
synæ. Patet Machab. 12. Sancta & salubris est cogitatio pro de-
functis exorare, vt à peccatis soluantur, idest, à pœna temporali
pro peccatis debita.

2. Mach. c. 12.

CONCLUSIO II.

NEGLIGENTI A hæredis non nocet defuncto, si ipse nõ po-
tuit viuens pro seipso satisfacere. Ratio est: quia aliena peccata al-
teri ad pœnam non imputantur.

*Octaua diffi. Profunt ne suffragia pro vna anima oblata omnibus
animalibus in purgatorio existentibus?*

Ri. q. 2. D. Bo
na. q. 8. & 4.
vbi supra.

CONCLUSIO I.

PROSVNT omnibus quantum ad minutionem pœnæ inten-
siuè: quia, cum sint in charitate, gaudent cum gaudentibus ani-
mabus per suffragia liberatis, & illis congratulantur, quod qui-
dem gaudium expellit aliquam intensiõnem tristitiæ ex tormentis
prouenientem.

CONCLUSIO II.

NON profunt autem aliis animabus ad diminutionem pœnæ
extensiuè: quia, vt apud homines satisfactio pro vno debitore ex-
hibita non liberat alios, neque prodest, ita satisfactio oblata Deo
pro vna anima alias non liberabit.

*Nona diffi. Profunt ne suffragia vniuersalia pro omnibus animabus
oblata, ac si pro vna sola offerrentur?*

D. Bona. q. 3.
Ric. q. 3. ar. 5.
Dur. q. 3. Sco.
quodlib. 20.

FVIT opinio præpositiui asserentis partem affirmantem.

CONCLUSIO I.

NON profunt singulis illa suffragia, ac si pro vna sola offer-
rentur: tunc enim Sacerdos obligatus pro duobus defun-
ctis satisfaceret semel pro ambobus celebrando, quod est fal-
sum. Tum etiam, quia meritum finitum (vt ait Scotus) est gradus
facil-

fatisfactionis ex opere operato per Missam collatus, & si totum vni detur, nihil alteri dandum remanebit.

CONCLUSIO II.

SUFFRAGIA oblata pro omnibus, aut pluribus animabus, singulis iuxta intentionem offerentis diuiduntur. Deus enim diuidet secundum animum offerentis, ideoque determinauit Ecclesia, vt alia sacrificia pro pluribus, alia pro singulis offerantur.

DD. dist. 45.
D. Bona. q. 2.
art. 2. Ric. q.
4. art. 2. Du.
9. 1.

Decima diffi. An suffragia ab existētibus in M. facta defunctis profint?

CONCLUSIO I.

SACRIFICIUM Missæ à malo Sacerdote oblatum defunctis prodest. Quia ex opere operato est satisfactorium illi, pro quo offertur, offerturque nomine, & intentione vniuersalis Ecclesiæ, cuius oblatio semper est Deo grata.

CONCLUSIO II.

OPERA satisfactoria à peccatore, vt à causa principali oblata defunctis non profunt, qualia sunt ieiunium, oratio, &c. constat Isaia. 1. cap. Et cum multiplicaueritis orationem vestram non exaudiam, manus enim vestrae sanguine plenae sunt, &c.

CONCLUSIO III.

EXISTENS in P. M. si offerat eleemosynas ex imperio alicuius iusti pro animabus purgatorij, erunt tales eleemosynae satisfactoriae. Quia quando causa principalis est Deo accepta, qualis est intentio meritoria iusti, malitia ministri operis virtute non destruit.

Dur. q. 2.

Vndecima diffi. An orationes aternaliter damnatis aliquo modo profint?

DIVVS Bon. recitat quatuor opiniones. Quarta & Catholica hac conclusione continetur.

CONCLUSIO.

DAMNATI nullo modo viuorum suffragiis iuuantur: in inferno enim nulla est redemptio, & qui pro illis oraret, peccaret quia contra voluntatem Domini oraret.

FLO

FLORES DE EXCOMMUNICACIONE.

QVÆSTIO VNICA.

Art. I. An Ecclesia habeat excommunicandi authoritatem?

DD. diff. 18.

Alex. 4. p. 2.

81. & 2.

Alex. Alen.

D. Bon. ar. 1.

q. 1. Ric. ar. 3.

Dur. q. 3.

Matth. 18.

CONCLUSIO I.

ECCLESIA habet authoritatem excommunicandi excommunicatione maiori rebelles, & contumaces sibi que inobedientes. Patet Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, &c. si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus. Nam vt ethnici non admittuntur, vt sacris intersint, ita & excommunicati à communicatione fidelium expelluntur. Dicit enim B. Ioannes: Si quis venerit ad vos & hanc doctrinam non habet, nolite recipere eum in domo, nec aue ei dixeritis.

2. Ioan. 10.

CONCLUSIO II.

EXCOMMUNICATIO salutaris, & medicinalis pœna esse dicitur. Definita est per Concilium Lugdunense cap. 1. de excommunicatione, in 6. vbi dicitur, Cùm medicinalis sit excommunicatio, non mortalis, disciplinas non eradicans, dum tamen is, in quem lata fuerit, non contemnat, &c. & B. Paul. 1. ad Cor. 5. decreui tradere huiusmodi hominem sathanae, vt spiritus saluus fiat in die Domini, &c.

1. Cor. 5.

Hinc, confutatur hæresis Vviclef, cui adhæsit Lutherus, qui asserbat Ecclesiam potestatem excommunicandi & priuandi aliquem in bonis spiritualibus minimè habere. Contra hanc pater à Castro, verbo excommunicatio, disputat.

Hæresis.

Hinc, colligitur cautè legendum esse Gabrielem d. 18. q. 2. qui affirmat duo. Primum est, hominem per quodcunque peccatum mortale esse excommunicatum minori excommunicatione, ita vt excommunicatio minor, quantum ad hoc, à peccato mortali non differat, quod est falsum. Quia excommunicatio minor tollitur per absolutionem sacramentalem, & non indiget contritione, at verò ad remissionem mortalis vtrunquè desideratur.

APPEN.

Gabriel caus. 2. legendus.

Secundum est, scilicet, Ecclesiam per sententiam excommu-

nica-

nicationis maioris neminem damnificare, aut suis suffragijs priuare, sed solum per suam sententiam declarare hominem peccatorem esse ratione peccati mortalis priuatum, hoc autem est erroneum: nam ab Ecclesia sunt orationes instituta pro existentibus in mortali, ut est illa: Deus qui iustificas impiam, &c. nulla tamen est oratio pro excommunicato instituta: quamobrem Ecclesia aliquo suffragio priuat excommunicatum, à quo peccantes mortaliter minimè excludit.

Prima diff. An effectus excommunicationis ex iure Diuino sequatur, vel solum sit effectus ex Ecclesie institutione?

OPINIO Almayn. dist. 18. q. 1. est esse de iure Diuino, ita ut hæreticus ipso facto sit excommunicatus.

CONCLUSIO I.

EFFECTVS excommunicationis iure Diuino sunt consentanei. Constat ex utroque testamento, Ioan. 9. Pharisei enim instituerunt, ut qui Christum Dei filium confiteretur, à Sinagoga excluderetur, & Matth. 18. sit tibi tanquam ethnicus, &c.

CONCLUSIO II.

CVM sint tres excommunicationis effectus, scilicet, priuatio generalium suffragiorum, exclusio à communione fidelium, & priuatio participationis actiue, & passiuæ sacramentorum, duo priores non comprehendunt excommunicatum ex iure Diuino, sed tantum ex Ecclesie institutione. Ratio est: quia solus effectus posterior fuit à Christo institutus, & Ecclesia non potest dispensare, ut aliquis excommunicatus recipiat Sacramenta, cum ratione excommunicationis obicem ponat: dispensat tamen de facto, ut excommunicatus cum domestico communicet, & pro eo preces fundantur.

APPEN. 1. Hinc, collige excommunicationem à iure Diuino, modum autem excommunicandi esse à iure Ecclesiastico, scilicet ut non manducet cum illo, neque illum salutent, &c.

APPEN. 2. Hinc, Episcopus, vel Prælati non poterit dispensare cum aliquo, ut cum excommunicato communicet, nisi prius absoluat, præterquam in casibus à iure concessis, nempe vile, &c. quia quod incurrat excommunicationem minorem est de iure, & in-

& inferior in ius superiori dispensare non potest. Sot. d. 22. 4. q. 1. art. 1. sine discrimine affirmat omnes effectus excommunicationis esse ex iure tantum Ecclesiastico.

Secunda diffie. An excommunicatio semper pro mortali tantum sit ponenda?

*Alex. Alen.
q. 81. m. 3. D.
Bon. q. 2. Ric.
ar. 3. q. 2. Du-
ran. q. 3.*

CONCLUSIO I.

NVNQVAM incurritur excommunicatio, nisi excommunicatus mortaliter peccet. Ita definitum est in Concilio quodam generali expressè, & refertur in Cano. Nemo Episcoporum 11. quæst. 3.

CONCLUSIO II.

QUATVOR sunt casus, in quibus homo ab excommunicatione excusatur: quia obedire minimè tenetur. Primus est, quando excommunicatio continet intolerabilem errorem. v. g. quando alicui in ea præcipitur contrarius Diuinum, naturale, aut positivum: tunc enim non tenetur subditus obedire.

Hinc si alicui præcipitur absque legitima causa, ne à creditoribus debitum petat, non tenebitur obedire: & de similibus, simile est iudicium. APPEN. I.

Secundus casus, si excommunicatio pro re minima inferatur: ut si excommunicentur non reddentes pretium vuarum ex aliena vinea, qui vvas valentes quatuor dipondijs sumpsit, non excommunicabitur, etiam si pretium non reddat. Ratio est, quia ex transgressione leue sequitur nocumentum: nisi plures separatim alie nam vineam devastauerint, tunc namque graue nocumentum esset non restituere, atque ita excommunicatio ligaret.

Tertius casus, quando quis non potest obedire sine maximo detrimento, ut si præcipiatur restitutio laborati inopia: hic enim, ut à præcepto Diuino, ita ab Ecclesiastico excommunicationis, excusaretur. Animaduerte, quamprimum poterit ad restitutionem obligari, alioquin eadem excommunicatione ligabitur. Præterea nota, manere excommunicatum, qui tempore excommunicationis potuit restituere, & noluit, etiam si postea restituere non possit, erit nihilominus absolendus à Iudice, præstito iuramento de restituendo quamprimum poterit.

F. t. q. f. 4.

p. 2.

c

Quartus

Quartus casus, quando aliquis retinet alienum titulo re-
compensationis, licet enim peccauerit accipiendo, non tamen ad resti-
tutionem tenetur, quia alienum non retinet: quare cum iure natu-
rali à restitutione excusetur, similiter ab excommunicatione libe-
rabitur.

APPEN. 1. Ex his omnibus collige, posse excommunicationem inferri ad
vitandum incommodum temporale, quando scilicet ille, qui te-
netur vitare, non vitando mortaliter peccat.

*Tertia diffie. An ignorantia iuris, aut facti ab excommu-
nicatione excusetur*

CONCLUSIO I.

QUANDO aliquis inuincibiliter ignorat sic ne factum ex-
communicationi subiectum, excommunicationem minimè
incurrit. Definita est in cap. si verò el 2. de sententia excommuni-
cationis, de eo qui occidit Clericum non gestantem tonsuram,
neque habitum clericalem, & comam nutrientem, qui liber esse
ab excommunicatione censetur: quia inuincibiliter illum esse cle-
ricum ignorat.

CONCLUSIO II.

QUI inuincibiliter excommunicationem generalem latam à
Prelato ignorat, qua aliquid cauetur, non est excommunicatus,
quantis in illud incidat. Ratio est: quia cum non sit admonitus,
non est inobediens, & consequenti non manet excommunicatus.

APPEN. 1. Hinc, qui inuincibiliter aliquod statutum Episcopale ignorat,
quo aliquid sub excommunicatione prohibetur, non illam incur-
rit. Ita expressè definitum est in cap. vt animarum periculis, de
constitutionibus in 6.

APPEN. 2. Hinc, si statuto Diœcesani, ne quis furetur, aut quid simile præ-
cipiatur sub excommunicatione, qui illud inuincibiliter ignorat,
vt laicus, nequaquam eam incurrit.

Quarta

Quarta diffi. An ignorantes inuincibiliter excommunicationes iuris communis, & committentes crimina per illas prohibita sint excommunicati?

U T est excommunicatio iuris communis latae sententiae aduersus contrahentes in gradu prohibito, & aduersus haereticos, &c.

D VAE sunt opiniones. Prima ascribitur Scoto in 4.d.6.q.8. quae dicitur, committentes aliquod delictum mortale iure diuino prohibitum, propter quod à iure communi excommunicatio imponitur, excommunicationem ignorantes illam incurrere, ut constat de eo, qui percutit clericum, & ignorat. Cano. si quis suadente, &c. 17. q. 4. & loquitur opinio generaliter de quacunque poena canonica, & fuit opinio glossae in textu. cap. à nobis, el. 2. de sententia excommunicationis, quam amplexus est Adri. q. 3. de Clauibus.

Contraria opinio est Panor. in cap. à nobis citato, & Siluest. verbo excommunicatio. 2. §. 3. & verbo excommunicatio, ultimo. §. 3. ubi citat alios Doctores eiusdem opinionis.

C O N C L U S I O.

I G N O R A N S inuincibiliter ius commune, quo excommunicatio contra facientes aliquid iure diuino prohibitum imponitur, quanuis illud efficiat, non erit excommunicatus. Ratio est: quia excommunicatio non infertur propter inobedientiam in Deum, sed in Ecclesiam: & quia ita excommunicationem iuris communis ignorat, non est Ecclesiae inobediens, cum non sit admonitus, & ex consequenti non erit excommunicatus.

Quinta diffi. An excommunicatio possit poni pro inobedientia praeferita?

Alex. Alen.
q. 81. m. 3.

C A I E. 2. 2. q. 69. arr. 2. tenet, posse aliquem pro crimine praeterito excommunicari.

C O N C L U S I O.

E X C O M M U N I C A T I O non potest ferri pro peccato praeterito, sed pro futuro tantum. Ratio est: quia excommunicatio non fertur, nisi contra contumaces post admonitionem: & admonitio non fit, ut peccatum praeteritum caueatur: quia quod factum est,

infectum reddi non potest, sed ad cauendum peccatum futurum quid: quod fortassis qui peccauit, iam contumaciam depofuit.

Art. III. De effectu excommunicationis.

Ric. toto ar. 7.
Dur. q. 3.

ANIMADVERTE varios esse excommunicationis effectus, quidam enim sunt in foro conscientia, alij autem in foro exteriori, de quibus longissimè Authores summarum disputant. In foro conscientia sunt tres effectus, nam aut priuatur excommunicatus actiua & passiua Sacramentorum participatione, aut suffragiorum participatione, aut fidelium communione.

Prima difficultas. An sacramentum ab excommunicato receptum sit nullum?

HÆC difficultas de solo Sacramento Pœnitentiæ intelligitur, nam de alijs dubitat nemo.

Angelus.
Caiet.
Adrianus.
Palud.
Syluest.

DVÆ sunt extremae opiniones. Prima Angeli, quam Caieta. Verbo salutationis impedita. in summa sequitur, nempe excommunicatum excommunicationis conscientium verum sacramentum suscipere, quod, recedente fictione, suum sortitur effectum, quamuis mortaliter, suscipiendo absolutionem, peccet.

Contraria opinio est communis, quam defendunt, Adrian. q. 1. principali de Clauibus, & Palud. d. 14. q. 4. Syluest. Verbo Excommunicatio. 3. §. 1.

CONCLUSIO I.

EXCOMMUNICATVS qui inuincibili ignorantia iuris, aut facti, suæ excommunicationis laborat, ut rusticus, qui hanc proprietatem excommunicationis ignorat, vel literatus, qui ignorantiam facti habet, ideo illam non confitetur, verum recipit pœnitentiæ Sacramentum, ita, ut excommunicationis postea conscientium confessionem reiterare non teneatur. Ratio est: quia propter ignorantiam nullum sacramento posuit obicem, veraque interfuit, forma, & materia, & ministri intentio.

CONCLUSIO II.

QVI excommunicationis est conscientium, quantumcunque de alijs peccatis conteratur, vel ignorans ignorantia culpabili, ut dicitur

teratus

teratus, quamobrem non est confessus, se esse ligatum vinculo excommunicationis, vel si sit confessus, si à peccatis propter ignorantiam Sacerdotis, & non ab excommunicatione, absolutum, sacramentum erit nullum, & confessio iteranda. Ratio est: quia, deficiente materia, Sacramentum est nullum, & quando excommunicatus excommunicationis conscius, aut culpabiliter illam ignorans, recipit absolutionem à peccatis, priusquam ab excommunicatione, deficit materia, nempe dolor de peccatis: cum habeat actualem complacentiam huius inobedientiæ: nam recipit Sacramentum contra mandatum Ecclesiæ in cap. si celebrat. de Clerico excommunicato ministrante.

Idem dicendum est de excommunicato excommunicatione APPEN. maiori. Ratio est: quia peccat mortaliter sacramenta recipiendo, ut constat ex cap. si celebrat. citato.

Secunda diffie. Quomodo excommunicatus à participatione actiua sacramentorum excluditur?

SV PRA in quaestione de ministro, de sacramentis in genere, D. Bon. q. 1. & in quaestiones de confessore egimus.

Dubium. Peccabit ne excommunicatus nondum denunciatus mortaliter, cum alijs in diuinis, aut extra communicando?

CONCLUSIO I.

PEC CABIT, quantumcunque sit contritus, communicando ante absolutionem. Definita est in Extrauaganti, ad vitanda scandala, quia dicit Concilium Constantiense, in nullo intendere reuelare excommunicatum, ceteri verò minimè peccant. Limitanda est Conclusio, ut in quaestione modo citata de sacramentis in genere diximus. Quando Sacerdos excommunicatus est Curatus, quia tenetur suo subdito sacramentum petenti ministrare, quod poterit prestare sine peccato, si prius conteratur, & proponat Ecclesiæ obedire: tunc enim non peccabit ministrando.

Limitatio.

Hinc, reuocatum est Concilium Basiliense, vbi excommunicatum notorium ante denunciationem vitandum præcipiebatur,

APPEN.

vt refert Adr. q. 3. de Clauibus, & Syluest. verbo excommunicatio
5. §. 9. nam Ecclesiastica consuetudo, quæ est optima legum inter-
pres, solum tenorem Concilij Constantiensis, vt habetur in Ex-
trauagante. Insuper ad euitanda, seruat.

Ric. ar. 7. q. 2.
Dur. quest. 3.
c. 5.

*Tertia diffie. De 2. effectu excommunicationis, sit ne excommu-
nicatus suffragijs Ecclesie priuatus.*

CONCLUSIO I.

Matth. 18.

EXCOMMUNICATIO maior priuat excommunica-
tum suffragijs, quæ nomine totius Ecclesie pro omnibus fide-
libus, etiam in mortali existentibus offeruntur. Patet Matth. 18. Si
Ecclesia non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, &c. cum Ecclesia
Ethnicis, & alijs infidelibus non communicet excommunicatos,
illorum participes minimè efficit. Vide Can. Omnis Christianus
11. q. 3. die tamen Parasceues dispensat cum hæreticis & excom-
municatis exemplo Christi, qui tunc pro inimicis orauit.

APPEN.

Hinc colligitur, orationem, aut processionem pro hæreticis fieri
non posse, neque Missam pro eis offerri: sunt enim excommuni-
cati, bene tamen potest fieri oratio pro statu Ecclesie amplifican-
do, atque ita indirectè sit oratio pro hæreticorum conuersione.

CONCLUSIO II.

ORATIO priuata potest pro excommunicato fieri, quia ex-
communicatus solum priuatur suffragijs Ecclesie, & cum Ecclesia
sit fidelium congregatio, vnius oratio non erit totius Ecclesie
oratio S. Tho. est, vt refert Syluester, verbo excommunicatio 1.

*Quarta diffie. Poterit ne Sacerdos in memento Missæ pro
excommunicato orare?*

SILVESTER vbi supra affirmat. Soto dist. 22. quest. 1. art. 1.
negat.

CONCLUSIO I.

NE QVAVAM potest, quia cum non possit sacrificium Mis-
sæ pro excommunicato offerre, neque pro illo poterit in memento
orare. Sacrificium enim in memento pro quibus Sacerdos orat,
offertur

offeritur: nam finito memento, ait, Pro quibus tibi offerimus, &c.

CONCLUSIO II.

POTERIT nihilominus tunc pro excommunicato orare, si tamen proponat non offerre pro illo sacrificium, neque orare nomine Ecclesie, sed proprio. Ratio est: quia tunc temporis, non vt Ecclesie minister, sed vt priuatus oraret, & eius oratio non maiorem effectum haberet, quam si extra Missam fieret.

*Quinta diffi. An qui contumaciam deposuit estq, per contritionem iustificatus, & paratus obedire Ecclesie antequam absolua-
tur sit suffragiorum particeps?*

PECVLIARIS opinio est Ric. d. 18. arti. 7. q. 2. qui tenet partem affirmantem: opinio communis Canonistarum in ca. à nobis. el. 2. de sententia excommunicationis, est opposita.

CONCLUSIO.

NO N erit talis communicatus suffragiorum particeps ante absolutionem. Definita est expressè in ca. à nobis citato: ibi enim dicitur, quamuis præstet iuramentum de parendo mandatis Ecclesie, non esse excommunicatum participem orationum fidelium, antequam absolua-
tur.

Hinc, talis excommunicatus, etiam deposita contumacia, ante absolutionem tenetur ab omni communione fidelium in diuinis, aut extra abstinere: alioqui enim contra Ecclesie præceptum peccabit.

Sexta diffi. Erit ne peccatum in omni euentu cum excommunicato communicare.

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATVS, excommunicatione maiori iuxta Concilium Constantiense, scilicet, denunciatus, est in quinque euentibus vitandus, qui hoc carmine continentur: Os, Orare, Vale, Communio, Misa negatur, id est, Os, locutio per seipsum, vel per literas, siue per nuntium, nisi ad animæ excommunicati salutem pertineat: vt illi consulat, vel coram illo prædicet, siue Theologiam legat: quia hæc ad illius correctionem pertinent: Orare

APPEN.

Alex. Alen.
q. 81. m. 6. S.
Th. q. 23. art.
3. in add. D.
Bon. q. 5. Ric.
100 artic. 6.
Dur. q. 5.

negatur, id est, communicatio in diuinis, vel simul cum eo eandem Missam audiendo, aut celebrando coram illo, siue officium diuinū, aut aliquem Psalmum cum illo recitando, siue in aliqua processione assistendo: notanter dicitur (assistendo) nam si per Ecclesiam contingat transire, quando diuina celebrantur, non est diuinum officium intermittendum, quia transiēs cum existentibus nō communicat. Tertius, vale negatur, id est, salutatio, nisi dicatur, Deus sit tibi propitius, vel quid simile. Quartus, communicatio, id est, communicatio cuiuscumque contractus, aut electionis, aut iudicij, & cæterorū, quæ iuridice fiunt. Quintus, mensa, id est, comedere cum excommunicato in eadem mensa, licet nihilominus intra eandem cellam comedere.

Dubium. Si excommunicatus noluerit ab Ecclesia exire, tenebitur ne Sacerdos missam non finitam relinquere?

CONCLUSIO.

Siam est facta consecratio, finire tenetur. Ratio est: quia maius est præceptum de sacrificio finiendo, quam de excommunicato vitando, si verò non est facta consecratio, tunc missa est relinquenda.

APPEN.

Eodem modo se debet habere Sacerdos, quando ante celebrationem Ecclesia violatur.

Dubium. Potest ne doctor discipulo excommunicato respondere?

CONCLUSIO I.

POTEST, sicut coram illo Theologiam, non autem aliam facultatem, interpretari.

CONCLUSIO II.

INTEGRVM est cum excommunicato in odium temporale conueniēdo illum in iudicio ciuili, aut criminali, & in fauorē spiritualem ipsius communicare. Patet prima pars, ex cap. intelleximus. de iudiciis. Aliter enim si non posset in iudicium conueniri, commodum ab excommunicatione reportaret. 2. pars est definita in cap. cum voluntate. de sententia excommunicationis.

CON

CONCLUSIO III.

LICITUM erit communicare cum excommunicato illi necessaria victui, & vestitui communicando. Definita est in Canone, quoniam multos. 11. q. 3. si autem, quæ communicantur sint ad superbiam, & iactantiam, qui talia præberet, minori excommunicatione esset excommunicatus.

CONCLUSIO IIII.

LICEBIT etiam cum illo communicare, quando, propter excommunicati expulsionem, scandalum timeretur. Definita est in ca. quod prædecessor. 11. q. 3. vbi Zacharias Papa laudat Bonifacium martyrem cum excommunicatis participantem: propterea quod ita Ecclesie expediebat.

CONCLUSIO V.

VXOR, filius, seruus, ancilla, mancipium, rustici colentes agros, & omnes seruietes possunt cum illo communicare, dummodò nullus istorum sit criminis particeps. Definita est in Canone, quoniam multos. 11. q. 3.

Hinc, vxor poterit petere, & tenebitur viro excommunicato debitum reddere, propter vitandam fornicationem viri cum aliena: eadem ratione tenebitur filius patri excommunicato obedire; & cum illo cõmunicare, dummodò cum patre habitet, vel non sit emãcipatus: ita glossa exponit. Idem etiã est iudiciũ, si filius est excommunicatus, poterit pater (vt dicit glossa) cum illo cõmunicare.

Duran. q. 1.

Septima diffi. Quid, si Prælatus, vel Prior, vel Guardianus, &c. sit excommunicatus, poterit subditus cum illo communicare?

ADRIA. de excommunicatione. q. 18. petes fortassè. tenet partem affirmantem. Ric. d. 18. ar. 1. q. 3. illud negat.

*Adria.
Ricard.*

Nota Prælatum duplicem habere iurisdictionem, spiritualem, & temporalem, atque administrationem.

CONCLUSIO I.

CUM Prælatus per excommunicationem non priuetur temporali administratione, possunt subditi cum illo communicare, etique sicut patri ministranti obedire tenentur. Probat̃ur à simili: nã vt familiares Episcoporum possunt cum illis cõmunicare, quando

sunt excommunicati, quia habent suę familię temporalę administrationem, ita monachi cum suis Prælatiſ communicare poſſunt.

CONCLUSIO II.

SUBDITI non poſſunt cum Prælato excommunicato communicare, quantum ad iurisdictionem ſpiritualem. Ratio eſt, quia per excommunicationem ſuſpentionem, & ſubditi eatenus illi obedire non tenentur, ac proinde communicare cum illo haud poterunt.

CONCLUSIO III.

IGNORANTES excommunicatum, aut nõ habentes unde neceſſaria victui, & veſtitui, niſi ab illo emanent, cum illo cõmunicare poterunt. Definita eſt in citato Canone: quoniam multos. 11. q. 3.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO excommunicatus eſt occultus, quantum ſit denunciatus, non eſt publicè in diuinis, aut extra, ſed occultè duntaxat vitandus. Definita eſt in cap. cum non ab homine de ſententię excommunicationis.

APPEN.

Hinc, ſi inter celebrandum excommunicatus ſoli Sacerdoti cognitus Eccleſiam ingrediatur, non tenetur Sacerdos illum repellere. Ratio eſt: ne repellendo illum infamet. Vbi animaduerte, quanti faciat Eccleſia etiam inobedientium ſamam.

Dubium. Quando igitur erit mortale cum illo communicare.

CONCLUSIO I.

QUANDO in diuinis communicatur. Ratio eſt: quia peccati mortalis excommunicati eſt particeps.

CONCLUSIO II.

QUANDO participat in crimine, pro quo eſt excommunicatio impoſita, v. g. internuntij, & c. concubinarij, quando excommunicatio eſt contra illum lata, quia retinet concubinam. Definita eſt c. nuper. de ſententię excommunicationis.

CONCLUSIO III.

QUANDO excommunicatio eſt etiam contra participantes, trina præcedete monitione illata, v. g. ſi dicat iudex, ſub pœna excommunicationis lata ſententię nullus cum Petro excommuni-

cato

cato communicet: quia tunc incidit in excommunicationem maiorem, & per consequens mortaliter peccat. Definita est in cap. statuimus. de sententia excommunicationis in 6.

Ex hoc textu colligitur: excommunicationem contra participantes non posse generaliter imponi, sed nominandos esse excommunicatos vitandos, aut dignitates, vel officia, vt nullus cum Petro excommunicato, vel cum Abbate, &c. communicet. APPEN.

CONCLUSIO IIII.

PECCAT quoque mortaliter, qui ex contemptu Clauium, putans Ecclesiam non habere potestatem excommunicandi, cum excommunicato communicat: quia est blasphemus, vel quia vult ab Ecclesiæ obedientia recedere, nam iste cōtemptus est mortalis.

CONCLUSIO V.

CLERICI, qui participant scienter, & spontè in diuinis cum excommunicato à Papa, ligantur quoque eadem excommunicatione, à qua à solo Papa absolui possunt. Expressè definita est, in cap. significauit. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO VI.

IN omnibus alijs euentibus solùm est veniale cum excommunicato communicare: quia non magni, sed praui nocimenti est talis inobedientia.

Septima diffie. Erit ne potius mors subeunda, quàm cum tali excommunicato in diuinis communicandum?

S. Tho. 2. 2. q. 86. art. 4. & qu. d. 12. ar. 9 Sylu. verbo excommunicatio. §. 7. Du. d. 18. q. 5.

DVÆ sunt opiniones, vna affirmans Adriani in materia de Clauibus q. 3. & aliorum doctorum, quos ibidem citat. Contraria est Syluestri de excommunicatione §. 14.

CONCLUSIO I.

QUANDO aliquis compellitur ad communicandum in crimine cum excommunicato, vel in Ecclesiæ contemptum, potius est mors subeunda, quàm aliquo modo cum illo communicandum. Confirmatur exemplo Machabæorum cap. 7. qui perpessi sunt mortem, quoniam in contemptum legis diuinæ ab Antiocho ad comedendum carnes suillas compellebantur. Definita est in cap. sacris de his, quæ vi, metusve causa fiunt.

Macha. 7.

C O N

CONCLUSIO II.

QUANDO aliquis ad communicandum cum excommunicato in his, quæ non sunt intrinsecè mala, sed solùm iure Canonico prohibita, compellitur, potius est communicandum, quàm moriendum. Hæc conclusio colligitur ex Canone, quoniam multos II. q. 3. si enim pro vitanda necessitate victus, aut vestitus, licet cum illo profectò tenebitur, licebit cuius pro tuenda vita corporali communicare: nam præceptum de euitando excommunicato citra Ecclesiæ iniuriam est tantùm positium.

APPEN. 1. Hinc, Sacerdos cõpulsus à tyranno, vt celebret coram excommunicato, poterit celebrare: ita vt in contemptum Ecclesiæ non compellatur: vt si tyrannus se fidem Catholicam Romana Ecclesiæ tenere protestetur.

APPEN. 2. Licebit quoque feria sexta carnes comedere, aut aliquod præceptum Ecclesiæ violare, metu mortis compulsos, dummodò talis compulsio à tyranno in Ecclesiæ cõtemptum non fiat, vt hæretici faciunt: quia præceptum de tuenda vita est naturale, & diuinum.

S. Tho. q. 23.
ar. 2. & 3.

Octaua diffi. Excommunicatus maiori excommunicatione, communicando cum alijs peccabit ne mortaliter?

CONCLUSIO I.

PECCAT mortaliter in diuinis communicando in Ecclesia, & extra. Ratio est: quia qui ita communicaret, iustè ab Inquisitoribus: tanquam præcepti Clauium contempcor puniretur, dicit enim Christus Redèptor noster, Qui vos spernit, me spernit, &c.

LUC. 10.

CONCLUSIO II.

QUANDO recipit sacramentum, mortaliter etiam peccat: quia recipiendo sacramentum ponit obicem gratiæ: recipit enim contra Ecclesiæ obedientiam, manet que irregularis, si celebret, vel sacros ordines recipiat: vt definitur in cap. si celebr. de Clerico excommunicato celebrante.

Irregularitas,

CONCLUSIO III.

SIMILITER peccat si sacramentum administret, quanuis sit generaliter tantum excommunicatus, & non denunciatus. Definita

nita est in Extrauaganti, ad euitanda. vbi dicitur, quòd quanuis alij Christiani possint ab excommunicato generaliter recipere sacramenta, non tamen interdum (inquit) excommunicatos in aliquo reuelare: intellige, nisi deposuerit contumaciam: quia tunc ministrando mortaliter nõ peccat in casu necessitatis, si fuerit Curatus.

CONCLUSIO IIII.

PERINDE etiam peccat, quando in electionibus vocem actiuam, vel passiuam habet: quia electio passiuæ est nulla. Definita est in cap. si celebrat. & ex consequenti mortaliter peccat, si eligatur, atque etiam eligendo: quia cum non habeat suffragium, suffragatur, est enim suffragium nullum.

CONCLUSIO V.

PECCAT quoque mortaliter iudicis officium, vt proferendo sententiam: aut Prælati officium faciendõ, vt si beneficium conferat, omnia sunt nulla. Vt definitum est in ca. intelleximus. de iudiciis, & Can. audiuius. 24. q. 1.

CONCLUSIO VI.

COMPARENDO autem in iudicio, tanquam actor, & reus, siue testis, mortaliter haud peccat. Ratio est: quia tunc nemini nocet.

CONCLUSIO VII.

CITRA hos casus cum aliis communicando mortaliter non peccat sed venialiter tantum. Quia non obedit Ecclesiæ in materia leui, vt communicando cum alio, vel illum salutando, &c. hæc de causa hæc, & alia huiusmodi sunt tantum venialia.

Nona diffi. Quando excommunicatio iniusta est, priuabit ne suffragiorum communionem?

*Alex. Alen.
q. 85 m. 1. c.
2. S. Th. q. 21.
ar. 4. Ric. ar.
3. quæst. 2.*

DVO simul sunt in hac difficultate explicanda. Primum, quæ sit sententia excommunicationis iniusta. Secundum, quando, & quomodo tunc excommunicatus suffragiorum communionem priuetur.

CONCLUSIO I.

SENTENTIA excommunicationis à non suo iudice lata nulla est, & excommunicatum minimè priuat. Definita est in cap.

in cap. vltimo de restitutione spoliatorum.
 APPEN. 1. Hinc, Diœcesanorum sententiæ contra subditos latæ, religio-
 sos minimè obligant: quia non sunt Episcopis subditi.

CONCLUSIO II.

EXCOMMUNICATIO non obligat, quando tempore legi-
 timo interponitur appellatio. Definita est in cap. per tuas. de sen-
 tentiæ excommunicationis.

CONCLUSIO III.

QUANDO sententiæ excommunicationis intolerabilem erro-
 rem continet, iniusta est, & nulla, Ratio est: quia contra ius diui-
 num, aut naturale, aut pro re minima fertur.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO excommunicationis causa est nulla, neque excom-
 municatio valebit. Ratio est: quia causa pro qua infertur, non ex-
 primitur, & à iure prohibetur: vt si quis dicat, sub pœna excom-
 municationis nemo suscipiat Eucharistiam, quin fuerit suo Cura-
 to confessus: causa huius excommunicationis est, vt nullus Reli-
 giosis confiteatur, quod à tali iudice prohiberi non potest, cum
 sint ex priuilegio Papæ confessores.

CONCLUSIO V.

QUANDO expressè à iure prohibetur, ne in tali casu excõmu-
 nicatio feratur, lata iniusta, & nulla erit. Confirmatur exemplo, in
 cap. statuimus. de sententiæ excommunicationis. in 6. vbi præcipi-
 tur, ne excommunicatio generaliter contra participantes cū om-
 nibus excommunicatis, nisi cum certis, feratur.

APPEN. 2. Excommunicatio aliquo istorum modorum nulla à iure nemi-
 nem obligat, neque aliquem ita excommunicatum prædictis suf-
 fragiis priuat.

CONCLUSIO VI.

QUANDO excommunicationis sententiæ est iniusta, quia à iu-
 re prohibetur non tamen annullatur, obligat, & priuat excommu-
 nicatum, v.g. si iudex præcipiat alicui sub pœna excommunicatio-
 nis latæ sententiæ, non præmissa trina admonitione, vel vna tribus
 æquivalente, aut si quid intra dimidiam horam faciendum præci-
 piatur, quando nullum tantæ breuitatis periculum imminet. Ita de-
 finitur in cap. cum medicinalis. de sententiæ excommunicationis
 in 6. quamuis iudex sit puniendus.

Dubium

Dubium I. Quid, si inter DD. sit controuersia, sit ne sententia
iusta, an non?

CONCLUSIO.

IN tali casu sententia valet. Definita est à B. Gregor. & refertur *B. Greg.*
II. q. 3. Canone, sententia pastoris iusta, vel iniusta timenda est.

Hinc colligitur, aliud esse sententiam esse iniustam, aliud verò *APPEN.*
nullam. Nam in hac conclusione, & in prima præcedente senten-
tia est iniusta, & non est nulla: at verò in alijs huius difficultatis
conclusionibus est iniusta, & nulla.

Dubium II. Quid excommunicatio sit iniusta, non ordine iuris,
sed ex parte excommunicati?

Vt si innocens per falsos testes reus probetur, & sub pœna ex-
communicationis illi aliquid faciendum præcipiatur. *Alex. Alen.*
& Ric. ibid.
Dur. q. 4.

VARIÆ sunt opiniones, quas refert Adr. quodlib. 6. qui te-
net talem excommunicationem in conscientia non obligare,
sed in foro exteriori dumtaxat: eiusdem opinionis est Caiet. quest.
vnica de effectu excommunicationis, & 2. 2. q. 70. art. 4. ad 2.

CONCLUSIO.

QUANDO sententia excommunicationis fertur contra inno-
centem, legitime probatum nocentem, in conscientia minimè
obligat. Ratio est: quia pia mater Ecclesia, neque potest, neque in-
tendit innocentem suffragijs priuare.

Hinc, cessante scandalo, poterit celebrare. Quia talis sententia *APPEN. 1.*
cùm sit secundum ius, ita vt iudex, si illam non proferret, peccaret,
in foro exteriori obligat.

Hinc, si iste celebraret, non efficeretur irregularis, etiamsi vt ir- *APPEN. 2.*
regularis puniatur.

Decima diffic. Qui nam sit excommunicationis minoris effectus?

Ric. ar. 7. q. 4.

Respond. Primum, peccat mortaliter celebrando. Quia contra
prohibitionem Ecclesiæ in materia grauissima celebrat: non
tamen manet irregularis, vt excommunicatus excommunicatione
maiori

maiori celebrando efficitur irregularis. Secundum peccat confere-
 rendo sacramentum: nihilominus tamen sacramenta ab eo collata
 valent, vt pœnitentia sacramentum. Tertium, si eligatur ad aliquam
 dignitatem, valet electio, est tamen per iudicem irritanda. Et quartum
 iurisdictione in foro exteriori, quemadmodum excommunicatus
 maiori non priuatur. Hæc definita sunt in cap. si celebrat. de
 Clerico celebrante excommunicato.

Alex. Alen.
 q. 81. m. 4. S.
 Th. q. 21. ar. 1.
 2. & 3. D. Bo.
 q. 3. Ric. ar. 4.
 & art. 10. q.
 11. & ar. 13.
 Duran. q. 4.
 Sylu. verbo
 Prælatus. §. 1.
 & verb. ex-
 com. 2. §. 1.

Art. III. De his, qui possunt excommunicare, & in foro exteriori
 ab excommunicatione absoluerè?

CONCLUSIO I.

OMNES Prælati ordinarij authoritatem excommunicandi
 suos subditos habent. Collecta est ex cap. cum ab Ecclesia.
 de officio ordinarij, & apertius definita in cap. cum Ecclesia.
 de maiortate, & obedientia. Vbi Rom. Pont. sententiam excom-
 municationis per Priorem canonicorum regularium latam ap-
 probar.

Hinc sequitur, Papam & vniuersale Concilium, aut prouincia-
 le legitime congregatum, Archiepiscopos, Episcopos, & omnes
 religionum Prælatos, Generales, scilicet, Abbates, Priores, Guar-
 dianos, in suos subditos ex iure canonico, vt Sylu. verbo Prælatus.
 §. 1. vt & illos etiam qui statuta condere possunt, non solum verbo,
 verum etiam per leges excommunicationis sententiam ferre posse.
 Nam omnes isti iurisdictionem spiritualem in foro exteriori pu-
 niendi subditos habent.

Hinc, simplices Sacerdotes non possunt excommunicare, cum
 non sint Prælati, neque etiam Curati poterunt. Nam cap. cum Ec-
 clesiarum ciuitatum, vbi Curatis talis facultas concedebatur, iam
 est contraria consuetudine reuocatum.

CONCLUSIO II.

PRÆLATVS excommunicatus, non denunciatus, excom-
 municare non potest. Definita est in cap. audiuimus 24. qua st. 1.
 Notanter dicitur, & non denunciatus: nam Concilium Constan-
 tiense, in Extrauaganti, ad euitanda, non intendit releuare excom-
 municatum: vnde in foro exteriori censetur à iurisdictione sus-
 pensus.

Idem

Idem est iudicium de suspensio ab officio iudicandi, & colligitur ex glossa in citato cap. audiuius. APPEN. 3.

CONCLUSIO III.

SI subditi ignorant Prælatum excommunicatum, eius sententia erit valida. Definita est in cap. infames 3. q. 7. vbi docetur: seruū non posse esse iudicem: nihilominus tamen sententias per ipsum latus valere, quandiu seruitus ignoratur.

Perinde censendum est de excommunicato habere iurisdictionem, dum eius impedimentum ignorabitur. APPEN. 4.

CONCLUSIO IIII.

PRÆLATVS irregularis potestate excommunicandi haud priuatur. Ratio est: quia irregularis solum ordinis exequutione, non autem iurisdictione priuatur. Ric. est ar. 4. q. 4.

CONCLUSIO V.

NON Sacerdos potestatem ordinariam, vel delegatam excommunicandi habere potest. Definita est in cap. transmissam. de electione. vbi dicitur, Episcopum electum, non Sacerdotem habere iurisdictionem.

Prima diffie. Qui excommunicari possunt?

LEGE Ric. d. 18. art. 5. per totum & Caiet. de autoritate Papa cap. 10. & sequentibus.

CONCLUSIO I.

PAPA quanuis sit hæreticus, non est ipso facto excommunicatus. Ratio est: quia antequam deponatur, est supra omnes, atque ita non est à quo possit excommunicari, neque excommunicatione capitis ad abolendam. de hæreticis ligatur: fuit enim illa excommunicatio lata à Lucio Papa, & par in parem non habet imperium.

CONCLUSIO II.

PAPA hæreticus, vt apostata, ab vniuersali Concilio deponi potest. Definita est in cap. si Papa 40. d. & ratio est: quia sicut nullus potest esse alicuius religionis Prælatus, qui non sit in illa religione professus, ita neque potest esse Papa, si fide Ecclesie careat.

CONCLUSIO III.

CONCILIUM vniuersale potest Papam per excommunicationem compellere, vt redditurus rationem hæresis, aut apostasie.

F. r. q. f. 4. p. 2.

d Italia

Alex. Alex.
q. 82. m. 2. D.
Bon. q. 1. Ric.
ar. 5. per totū
vbi supr. Caiet.
de autoritate Papa
cap. 10. & sequentibus.

stasiam criminis cuius accusatur, compareat, & in his duobus casibus illum excommunicare. Patet, quia cum possit in his duobus casibus Papam deponere, erit tunc illo superior, & ex consequenti, antequam deponatur, per excommunicationem illum, ut in iudicio compareat, compellere: Aliter enim, si non posset concilium Papam compellere, neque posset illum iudicare.

APPEN. 1. Hinc sequitur, nullo modo Papam excommunicari posse, nisi in prædictis duobus casibus, in quibus Concilium est supra Papam: neque hoc posse fieri antequam deponatur: sed propter non comparandi contumaciam.

CONCLUSIO III.

NVLLVS sibi æqualem excommunicare potest. Ratio est: quia par in parem non habet imperium.

APPEN. 2. Hinc, Episcopi in Concilio Prouinciali congregati, si aliquid sub excommunicatione obseruandum decreuerint, tali excommunicatione ligantur, quatenus omnes Metropolitanò præsentì subduntur: Metropolitanus verò non ligatur: quemadmodum Papa excommunicatione lata à Concilio vniuersali non ligatur, quamuis Patres concilij illa ligentur.

Dubium. An excommunicari possit vniuersitas, siue collegium?

DVÆ sunt opiniones. Vna Syluestri verbo excommunicatio §. 3. dicentis, non posse excommunicari totam communitatem, sic dicendo, toti huic communitati præcipimus sub excommunicationis sententia, &c. nihilominus, tamen si ita feratur, valebit. Quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Altera opinio, & opposita est Ric. vbi sup. q. 3.

CONCLUSIO I.

SENTENTIA contra vniuersitatem, aut collegium lata est nulla. Ratio est: quia excommunicatio præsupponit mortale peccatum, quod est personæ, & non communitatis actus.

CONCLUSIO II.

EXCOMMVNICATVS, antequam ab vna excommunicatione absoluat, potest alia ligari, non propter noua crimina, sed propter contumaciam in priori excommunicatione. Definita est in Cano. finali 3. q. 4. quod fit, ut acriori animaduersione eius contumacia corrigatur.

CON

CONCLUSIO III.

MORTVI, pro criminibus in vita commissis excommunicari non possunt. Ratio est: quia iam sunt extra Ecclesiam, & non sunt homines.

CONCLUSIO IIII.

POTEST nihilominus declarari, dum viverent in excommunicationem incidisse. Definita est in Canone Sanè. 24. q. 2. quemadmodum hæreticus, qui post mortem excommunicatus declaratur, & pro eo sacrificia offerri prohibentur.

CONCLUSIO V.

MORTVVS ab excommunicatione absolui potest, vt constat ex cap. à nobis. el. 2. de sententia excommunicationis: quæ quidem absolutio solum fit, quoad pœnam exteriorem, nempe, vt in loco sacro sepeliatur, & pro illo publicè oretur.

Secunda diffi. Qui possunt ab excommunicatione absoluerè:

CONCLUSIO I.

AB excommunicatione minori non potest absoluerè, nisi Sacerdos, qui auctoritatem audiendi confessiones habet: & habetur in cap. nuper de sententia excommunicationis. Nam cum excommunicatio sit pœna iuris non poterit ita excommunicatus, nisi ab habente spiritualem iurisdictionem absolui, qualem non habent, qui non sunt confessores instituti. Caiet. est contra Nauarum. cap. 27. Cano. 25. in summa.

*Alex. Alen.
q. 81. m. 1. &
2. S. Tb. q. 24.
art. 1. Ric. ar.
10. q. 11. Dur.
quæst. 18.
Siluest. verb.
absolutio. 1. §.
2. Caiet. verb.
excom. mi-
nor. prope fi-
nem.*

CONCLUSIO II.

EXCOMMUNICATVS ab homine absolui non potest, nisi ab eo, qui excommunicauit, vel à superiore: vt Papa, vel ab eo, ad quem est appellatum. Nam eius est absoluerè, cuius est ligare.

CONCLUSIO III.

QUANDO aliquis est excommunicatus ab homine, quia fuit incendiarius, non potest nisi à Papa absolui. Definita est in cap. tua nos. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO IIII.

A quacunque excommunicatione ab homine, facta tamè prius parti læsæ satisfactione, per bullam Cruciatæ absolui quiuis potest. Ita enim in bulla continetur.

CONCLUSIO V.

*Sco. est d. 21.
quæst. 2.*

SI non habet, unde parti satisfaciat, absolendus est, non virtute Cruciatæ, sed per iudicem, qui excommunicauit. Nam hæc absolutio est ad reincidentiam quæ nisi per iudicem ferri non potest.

CONCLUSIO VI.

EXCOMMUNICATVS in vno Episcopatu ab homine generali excommunicatione, si in alia diœcesi reperiatur, non potest ab alieno Episcopo, etiam facta parti læsæ satisfactione, absolui. Nam eius est absoluere, cuius est ligare, vel authoritate Cruciatæ absoluatur. Oppositum tenet Soto, vbi supra.

CONCLUSIO VII.

QUANDO excommunicatio est à iure Canonico, & absolutio Papæ reseruatur, nullus præter ipsum, tali excommunicatione ligatum absoluere potest. Hæc est definita à Benedicto II, in Extrauaganti inter cunctas, §. obseruent. Hæc Caiet. in summa, verbo absolutio ab excommunicatione. Oppositum tenet Nauarro. vbi supra Can. 39. & alij, quos ipse citat, vide ipsum loco allegato.

Tertia diffi. Quænam sunt Papales excommunicationes?

RESPONDEO: Quædam sunt in cœna Domini, à quibus etiam per Sacerdotem confessorem per bullam Cruciatæ, absolui potest nemo: aliæ verò sunt à quibus habens bullam, per Sacerdotem confessorem absolui potest, quæ dicuntur extra cœnam: Quas omnes refert, & declarat Caiet. verbo Excommunicatio cap. 31. simul cum omnibus excommunicationibus à iure. & Nauarro. cap. 27. vbi supra.

Quarta diffi. Potest ne aliquis inuitus ab excommunicatione absolui?

*Alex. Alen.
q. 81 m. 7. ar.
1. D. Bo. q. 6.
Ricar. 10. q. 1.
S. Tho. q. 24.
art. 2.*

CONCLUSIO I.

EXCOMMUNICATVS absolui potest: quia cum excommunicatio sit medicinalis, si timetur delinquentis obstinatio, iudex illam relaxare tenebitur.

CON

CON

CONCLUSIO II.

EXCOMMUNICATVS verò à iure minimè potest inuitus absolui: quia cum voluntariè peccauerit, videtur voluntariè excommunicationem à iure contraxisse: atque ita non nisi voluntariè erit absoluendus. Hæc Ric. dist. 18. ar. 10. q. 11. Sunt, qui sine discrimine vtranque conclusionem concedant.

Quinta diffie. Excommunicatus absens poterit ne absolui?

Ricar. art. 10.
q. 2.

CONCLUSIO.

POTEST excommunicatus absens absolui. Ratio est: quia huiusmodi absolutio est pænæ relaxatio, quæ, vt potest contra absentiam ferri, ita & absenti remitti. Nam, etiam si requiratur aliqua solennitas, si de facto absoluatur, absolutio valebit.

Sexta diffie. Excommunicatus pluribus excommunicationibus poterit ne ab vna absolui, & non ab alia?

Alex. Alen.
q. 81. m. 7. ar.
2. D. Bon. q.
4 Ric. q. 3. ibi
D. Th. q. 24.
art. 3.

CONCLUSIO.

POTERIT profectò. Nam, vt potest pluribus excommunicationibus successiuè ligari, ita etiam successiuè absolui poterit.

Septima diffie. Poterit ne aliquis pluribus excommunicationibus absolui per vnam absolutionem?

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATVS à diuersis iudicibus propter diuersas causas, non potest nisi pluribus absolutionibus solui, quando ab eisdem iudicibus absoluitur: quia cum plures illum ligauerint, à pluribus est necessariò absoluendus: eius enim est ligare, cuius est absoluere, nisi per bullam Cruciatæ absoluatur: tunc enim à supremo iudice absoluitur: & nisi sit ab eodem Episcopo propter diuersas causas excommunicatus, propter blasphemiam, furtum, &c. nam tum vnica absolutio erit satis.

Ric. ar. 9. q. 5.

Octava diffi. An excommunicatus in alieno Episcopatu, possit à proprio Episcopo absolui?

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATIVS in vno Episcopatu non potest à proprio absolui : vt si Archiepiscopus Valentinus excommunicaret propter furtum Ilerdensem peregrinum, eius enim est absoluere, cuius est ligare.

Limitatio. Hinc, religiosus hospes excommunicatus à Prælato vbi hospes est, ab alio Prælato absolui non potest. Non est intelligenda conclusio de excommunicatione à iure: tunc enim talē excommunicationē, in aliena diocesi incurrens poterit à proprio Prælato absolui.

Nona diffi. Est ne aliqua solennitas in absoluteione ab excommunicatione necessario seruanda?

CONCLUSIO I.

Si absoluens est iudex ordinarius, vt Commissarius, & præscribitur solennitas, nempe, vt prius parti læsa satisfactio fiat, ita vt aliter irritetur absolutio, absoluens nihil facit. Agit enim contra præceptum superioris irritantis absoluteionem : & est definita in Extrauaganti. Et si dominici gregis, lege Caiet. in summa vbi colligit 90. textus, in quibus omnes excommunicationes iuris explicauit, ne absoluendo contra ius, errare tibi contingat.

APPEN. 1. Hinc confessor absoluens virtute bullarum, non facta restitutione, parti læsa, nihil facit, nam in bullis præcipitur, vt prius fiat restitutio. tantū enim valent indulgentiæ quantum sonant. Quòd si statim non poterit satisfacere, præstet tunc reus cautionem pignoratitiam, aut fideiussoriam : & si neutro modo efficere possit, saltem iuratoriam præstet.

CONCLUSIO II.

APPEN. 2. PRÆTER hos casus ; quando satisfactio de iustitia faciendæ præmittitur, absolutio si fiat, erit iniusta, non tamen irrita. Ratio est: quia quantum à iure prohibeatur, non tamen irritatur: & nota, intelligendum esse satisfactionem de damno illato in bonis fortuna, aut honoris, aut corporis.

Hinc excommunicati pro crimine hæresis, aut pro ingressu in

monasterium monialium ad nullam tenentur restitutionem, vt absoluantur. Ratio est: quia nullum, in aliquo prædictorum bonorū, quorū ratione facienda est restitutio damnum aliquod intulerunt.

CONCLUSIO III.

POTEST quicumque excommunicatus absolui ab excommunicatione extra sacramentalem cōfessionem. Ratio est: propterea quod talis absolutio non est à peccatis, sed à pœna Ecclesiastica; & hic modus absoluendi plerunque ab Ecclesia seruat.

Art. V. Circa explicationem Canonis, Si quis suadente, &c.

HIC Canon legitur art. 7. q. 4. ad cuius explicationem sunt aliqua difficultates proponendæ: & nota primū, in præsentia non esse institutam disputationem de priuilegio fori Clericorum: quo fit, vt pro causa criminali, aut ciuili, coram Iudice seculari cōueniri non possint: sed de priuilegio Canonis, propter quod incidunt in excommunicationem percutientes illos.

Prima diffie. Qui possunt priuilegio Canonis gaudere?

CONCLUSIO I.

OMNES clerici, etiam primæ tonsuræ, dummodo non sint coniugati. Definita est in cap. 1. de clericis coniugatis lib. 6. tum etiam quia nomine clericij absolute prolati Canone, Si quis suadente, hi omnes intelliguntur.

CONCLUSIO II.

CLERICI primæ tonsuræ coniugati cum vnicijs, & virginibus, ita vt non sint bigami, hoc priuilegio gaudēt: dummodo tonsuram, & habitum clericalem deferant, & per Episcopum ministri alicuius Ecclesię vt æconomi, sacrista, &c. sint constituti. Definita est in cap. Clerici. de Clericis coniugatis in 6. & in Concil. APPEN. Trid. Sess. 23. cap. 6. de reformatione.

CONCLUSIO III.

OMNES religiosi professi, & nouitij, & conuersi, & donati in religione approbata, canonis priuilegio gaudent. Definita est in cap. parochianus. de sentētia excommunicationis, extra & in cap. religioso eodem titulo in 6.

CONCLUSIO IIII.

APPEN. I. MONIALES omnes professæ in religione probata, sub eodem priuilegio intelliguntur. Definita est in c. de monialibus. eodẽ titul.

APPEN. 2. De nouitiis Monialium nihil reperitur: quia c. a. religioso solum de nouitiis monachorum loquitur.

Beata, quamuis tria emittant vota, hoc priuilegio non potiuntur: quia aliquam religionem approbatam non profitentur.

Dubium. Fruuntur ne Eremitæ hoc priuilegio?

ANGELVS negat, Siluester affirmat, verbo excommunicatio. 7. §. 2. Credendum tamen est quemadmodum priuilegio fori, similiter & Canonis priuilegio gaudere.

Secunda diffi. Qui clerici hoc priuilegio priuantur?

CONCLUSIO I.

DEGRADATVS, hæreticus, & apostata à religione, illo priuatur. Caieta. est super Canonem, si quis suadente. in summa, verbo Excommunicatio. Cæterum communis opinio oppositum tenet, vt Siluester verbo Excommunicatio 6. §. 2. docet.

APPEN. I. Hinc sequitur, Clericum excommunicatũ, & ad trirèmes damnatum hoc priuilegio gaudere.

CONCLUSIO II.

CLERICVS non coniugatus catens tonsura, & habitu clericali, respectu ignorantium, hoc priuilegio minime gaudet. Definita est in cap. si vero. el. 2. de sententia excommunicationis.

APPEN. 2. Hinc, percutientes pueros non portantes tonsuram, neque habitum clericalem, non sunt excommunicati, si eorum Clericatum ignorent: & idem est iudicium de percutiente Clericum Sacerdotem veste laicali indutum: nam ignorant hi factum esse excommunicationi subiectum.

CONCLUSIO III.

CLERICVS portans arma, & habitum laicalem, vel solum habitum laicalem, si ter ab Episcopo monitus noluerit respicere, Canonis priuilegio priuatur, etiã respectu scientiũ eius Clericatum. Definita est in cap. contingit, el. 2. de sententia excommunicationis.

C O N

CONCLUSIO IIII.

CLERICI tractantes negotia secularia, vt sunt aduocati, mercatores, si habeant publicas officinas, quanuis percutiantur, eorum percussores excommunicatione huius Canonis non ligantur. Definita est in cap. final. de vita, & honestate Clericorum: si tamen ter ab Episcopo moniti, vitam in melius non mutauerint.

CONCLUSIO V.

CLERICVS Iocularis canonis priuilegium amittit. Definita est in cap. I. de vita, & honestate Clericorum in 6.

Hinc percuciens Clericum publicum Iocularem ex tali officio **APPEN. f.** viuentem non erit excommunicatus.

CONCLUSIO VI.

CLERICVS artem militarem, vt milites stipendiarij, exercēs, Canonis priuilegio non gaudet. Definita est expressè in cap. cum non ab homine. de sententia excommunicationis. Secus autem est de priuilegio fori. Nam si duces exercituum monachum apostatam sub habitu militis verberauerint, excommunicati erunt: quia illum suo Prælato tradere tenentur.

Tertia diff. Quando aliquis erit clerici percussor, ita vt in sententia Canonis incidat?

Siluester verbo excommu. §. 6. Caie. ca. 10 super hūc Canonem.

CONCLUSIO I.

CLERICI percussor non solum dicitur, qui eum manu lædit, verum etiam qui in illum per cōtemptum aquā, puluērē, aut sputum proicit: quia manus violenta dicitur etiā ex iuris positione captio, vel detentio Clerici in camera clausa, vel quid huiusmodi odio, & animo irrogandi iniuriam Clerico effectum.

CONCLUSIO II.

QVI iniustè percutit Clericum, etiam ipso volēte, erit excommunicatus. Constat ex ca. contingit. el. I. de sententia excommunicationis, & dicitur iniustè pati, si in satisfactionē pro aliqua iniuria dicat clericus: percute me in satisfactionē iniurię, qua te affeci.

CONCLUSIO III.

QVI præcipit clerici percussorem erit excommunicatus, si *Limitatio.* effectus sequatur. Definita est in cap. mulieris. de sententia excommunicationis. Intellige conclusionem, dummodo ante percussorem

nem non pœnituerit. Nam tunc, cessante peccato, quanuis sequatur percussio, cessabit excommunicationis effectus.

CONCLUSIO IIII.

QUI consilium, fauorem, auxilium præstat, vel clerici percussione ratam habet, in excommunicationem incidit. Definita est in cap. sicut dignum. de homicidio, & rati habitio debet esse illius, in cuius gratiam facta est percussio, & qui mandare potuit.

CONCLUSIO V.

QUI sine proprio incommodo clerici percussione prohibere potuit, & non prohibuit, sententia excommunicationis comprehenditur. Ratio est: quia fuit causa damni. Caiet. ubi supra sine limitatione hanc conclusionem intelligit. Sed intelligenda est de illo, cui ex officio incumbit clericum defendere: ut est Ecclesiasticus Iudex, si pateretur à Iudice sæculari capi, vel torqueri: vel dominus, qui videret suos familiares clericum percutere, & non prohiberet.

CONCLUSIO VI.

SI quis clericum fugientem insequatur, erit excommunicatus, si clericus se in ignem, aut aquam proiciat, aut lapide offensionis feriat. Ratio est: quia in causa esse censetur.

CONCLUSIO VII.

CLERICVS seipsum iniuriosè, desperatione, scilicet, aut tadio, percutiens excommunicatione ligatur. Ratio est: quia percutiens, seipsum iniuste, manus violentas in clericum iniecit.

Hinc Monialis sollicitans (quod Deus auertat) abortum, non est excommunicata: qui non sibi, sed fœtui iniuriam irrogat.

CONCLUSIO VIII.

QUI vestem qua clericus indutus est, aut equum in quo sedet, percutit: aut rem, quam habet manu, iniuriosè rapit, in excommunicationem incidit: quia hoc in clerici contumeliam facit.

CONCLUSIO IX.

QUI clericum apprehendit, ut in carcerem ducat, & ibidem, vel in camera, ne inde exeat, detinet, ostium foris claudens animo inferendi vim, siue offendendi, excommunicatus manet. Definita est per cap. si verò el. 2. & per cap. nuper de sententia excommunicationis. Et intelligitur conclusio de iudicibus tantum sæcularibus, non autem de Ecclesiasticis, etiam si detineant clericos aliena

iuris

Limitatio.

APPEN.
Sylu. ver. ex-
commu.

Limitatio.

iurisdictionis: nam cum sit constitutio pœnalis de aliis iudicibus sæcularibus loquens, non erit ad ecclesiasticos iudices, ampliada.

Quarta diffi. Quibus casibus Clericum percutiens non erit excommunicatus?

CONCLUSIO I.

QVI profert gladium, siue mittit lapidem in clericum, nõ erit excommunicatus, si illum non percutiat, quamuis laicum feriat. Ratio est, quia tunc non est violenta manus, sed solùm est cõminatio violenta.

CONCLUSIO II.

QVI percutit clericum non animo iniurioso, non erit excommunicatus: quia non est violenta percussio.

CONCLUSIO III.

QVI percutit clericum titulo correctionis, & non vindictæ, vel per se, vel per alium: vt Pater, Magister, & Prælatus, non est excommunicatus. Ratio est: quia ibi non fuit iniuria, sed correctio.

Hinc, si Prælatus hoc faciat animo vindictæ: quia vult aliquam iniuriam vlcisci, vel ex odio, excommunicatione ligatur, vt cõstat ex ca. I. & ex c. cum voluntate. de sententia excommunicationis.

Silue. ver. excom. 6. §. 1.

APPEN.

CONCLUSIO IIII.

CLERICVM in adulterio cum vxore, matre, filia, aut sorore comprehensum percutiens, non erit excommunicatus. Definita est in cap. si verò. el. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO V.

MVLIER à clerico agitata osculo, aut tactu impudico non erit excommunicata, si illum percutiat. Definita est eodem c. si verò.

CONCLUSIO VI.

QVI non animo lædendi, sed defendendi seipsum, clericum percutit, excommunicatus non erit, quia mortaliter non peccat.

CONCLUSIO VII.

IVDEX Sæcularis apprehendens clericum in flagranti delicto, aut nocte arma gestantem, non erit excommunicatus, si illum capiat, vt statim suo iudici restituat.

Silue. vbi sit. §. 14.

Quinta

Ric. ar. 6. q. 1.
3. & 4.
Verbo abso-
lu. ab excōm.

Quinta diffic. Quis poterit ab excommunicatione huius
Canonis absolvere?

SILVESTER 17. casus recenfer, in quibus potest Episcopus
absolvere: citra illos non nisi Papa.

Articulo VI. De Interdicto.

ABSOLVETVR aliquot difficultatibus positris, de quibus
Theologi vix tractant: disputant tamen Summissimè.

Prima diffic. Expediit ne aliquando interdicti censuram imponere?

CONCLUSIO.

IVSTA causa interueniente Ecclesia interdictum generale,
etiam si populus non sit in culpa, imponere potest. Canonizata
est in cap. minor. 1. q. 4. & ratio est: quia Ecclesia aliter non potest
superiorum contumaciam cohibere, nisi illorum populos à diui-
nis excludendo: & populus quidem gratiam, abstinendo ab Eucha-
ristia per obediētiam propter defensionem Ecclesiæ, promeretur.

Secunda diffic. Quoruplex est interdicti effectus?

RESP. Triplex communiter assignatur, priuatio, scilicet, di-
uinorum, Sacramentorum, & sepultura.

CONCLUSIO I.

TEMPORE interdicti, personis interdictis non licet diuinis
interesse, præterquam quod in primo die Natalis Domini, & in
primo die Resurrectionis, & Pentecostes, & in die Assumptionis
Virginis Mariæ, in quibus interdictum à primis Vesperis vsque ad
Completorium sequentis diei inclusiue suspenditur. Ita defini-
tum est in cap. alma mater. de sententia excommunicationis in 6.
Tum etiam à primis vespers in festo Corporis Christi per totam
octauam, vsque ad vespers ultimas octauæ inclusiue, per Extraua-
gantem, Excellentissimi, quæ est Martini V.

CON

CONCLUSIO II.

OMNES Clerici, etiam prima tonsura, dummodò non dederint causam interdicto, & non sint Clerici coniugati, tempore interdicti diuinis interesse possunt. Nam hi, qui excipiuntur, hoc priuilegio non gaudent.

CONCLUSIO III.

HABENTES bullam Cruciatam tempore interdicti sacris interesse possunt, & secum omnes suos familiares, qui suæ familiæ seruiunt, intromittere. Definita est in cap. licet. de priuilegiis in 6. qui textus non est reuocatus per contrariam consuetudinem priuilegium ignorantium. Nam priuilegia ignorantibus contraria consuetudo non refragatur.

CONCLUSIO IIII.

INTEGRVM est tempore interdicti Sacramentum Pœnitentiæ, Confirmationis, & Matrimonij recipere, dummodo interdicti causa non extiterint. Perinde etiam & Baptismi sacramentum, atque viaticum deferri potest morientibus: cætera autem sacramenta, Ordinis, scilicet, Extremæ Vnctionis, & Eucharistiæ sanis recipere non licet. Hæc conclusio in multis textibus Iuris Canonici, quos refert Siluester, est definita.

CONCLUSIO V.

LAICI tempore interdicti sepultura in Ecclesia, & cœmeterio denegatur, non tamen extra, & sine officio funerali: Clericis verò dummodò interdicti causam non dederint in sua Ecclesia, siue aliena cum pulsatione campanarum, & officio alta voce celebrato Ecclesiastica sepultura conceditur. Definita est in cap. alma mater. citato.

Verbo interdictum. s. §. 7.

Hinc Clerici cauere debent tempore interdicti, ne horas Canonicas in Ecclesia, vel in camera dicant, nisi ianuis clausis, aut semoti omnino, si claudere noluerint.

Siluest. vbi supra. §. 8.
APPEN.

Tertia diffi. Violare interdictum, est ne peccatum mortale?

CONCLUSIO I.

CLERICI in sacris ordinibus constituti interdictum violantes, id est aliquid eo tempore prohibitum facientes, mortaliter peccant, fiuntque irregulares. Quòd si fuerint religiosi, excom-

*Limitatio.**Caiet. ubi su.*

excommunicationem latae sententiae incurrunt. Ratio primae partis huius conclusionis est, quia poena irregularitatis, suspensionis ab officio, & beneficio non nisi propter mortale imponitur: quas quidem poenas incurrere huiusmodi Clericos constat ex cap. iis qui. & ex ca. is cui. de sententia excommunicationis. in 6. & ex ca. tanta. de excessibus Praelatorum. & in Clementina ex frequentibus, de sententia excommunicationis. Religiosi vero excommunicantur: quod intellige tantum quando matrix Ecclesia interdictum seruat. Prima pars conclusionis est contra Caieta. in summa verbo Interdictum. Intelligenda est conclusio, quando Clerici exercent actum, quem non possunt, nisi in sacris ordinibus exercere. Vnde si canat Epistolam sine manipulo, vel responsum, ut laici solent, non erit irregularis.

CONCLUSIO II.

CLERICI in minoribus ordinibus constituti, interdictum violantes, non efficiuntur irregulares. Ratio est: quia praefati textus solum de Clericis in maioribus ordinibus constitutis loquuntur: & lex poenalis potius est restringenda, quam amplianda.

CONCLUSIO III.

LATICI scienter interdictum violantes, nempe audiendo Missam, mortaliter peccant: qui in re graui contra praecipuum Ecclesiasticum agunt, ut in cap. alma mater. prohibetur.

Quarta diffi. Quis poterit interdictum relaxare?

RESPONDEO, si est ab homine relaxari, & suspendi ad tempus, vel in totum potest ab illo, qui illud deposuit. Si est a iure, & Papae non reseruatur, ab Ordinario relaxari potest: persona vero interdicta a iure vel ab homine, non est vitanda ante denuntiationem, ut ex Concilio Constantiensi patet.

Art. Vltimus. De Cessatione à Diuinis.

QVAS autem ob causas fit cessatio ponenda, inuenies in cap. quamuis. de officio ordinarij. in 6. Hactenus de excommunicatione.

FLORES QVÆSTIONIS, de Correptione fraterna.

Art. An Correptio fraterna obliget transgressores ad mortale?

CONCLUSIO I.

FRATREM in mortali peccato existentem corripere de lege naturali, diuina, & positua est. Esse autem de lege naturali, constat ex illo principio. Omnia, quæcunque vultis, faciant vobis homines, illi facite: & iuxta naturalem, & rectam rationem debent homines, quando errant, velle doceri, & ab alijs in spiritibus sibi opem ferri, lex etiam diuina hoc docet: Nam si a suo proximo sub onere cadenti subuenire præcipiatur, multò magis profectò homini sub onere peccati cadenti erit sub præcepto subueniendum. Vnicuique enim mandauit Deus de proximo suo. Et tandem in iure posituo est definita, & habetur in Canone Prouidendum d.18. & Can. si peccauerit 2. q. 1.

CONCLUSIO II.

PRÆCEPTUM correptionis fraternæ transgressores ad mortale obligat. Digni enim sunt morte, nō solùm qui talia agunt, sed etiam qui consentiunt facientibus: & qui corripiendo fratrem potest peccatum prohibere, non prohibendo, consentire videtur.

Hinc hæreticum erit negare tale præceptum non esse Diuinum. APPEN.

Ad Rom. 1.

Dubium. Continetur ne hoc præceptum Matth. 18. vbi dicitur,

Si peccauerit in te? & c.

CONCLUSIO.

NON erit hæreticum, negare, ibi hoc præceptum non exprimi, cùm ordo correptionis, non autem correptio eo in loco mandetur, quemadmodum Matth. 5. Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum, & c. non ieiunium, sed ieiunandi forma præcipitur.

Matth. 5.

Dubium

S. Tho. 2. 2. q. 33. DD. d. 19.

Canonista su per cap. nouit de iudicijs &

Ca. si peccauerit 2. q. 1.

Cast. verbe subditas. Solo de ratione cogendi & detegendi secretũ

& Pater Arenal de hoc art. 9. S. Tho. ar. 2. Ric. q. 1.

art. 2. Dur. q. 3.

Luc. 14. ed. 2. Exod. 23. Deut. 22. Eccles. 17.

Dubium. Est ne grauius peccatum transgressio huius praeccepti, quam transgressio praeccepti de Eleemosyna corporali?

CONCLUSIO I.

MAGIS praecceptum correptionis, quam Eleemosynae corporalis obligat. Ratio est: quia transgressio huius praeccepti magis nocet, & ita deterior multo esse censetur.

CONCLUSIO II.

Lege Can. ipsa
pietas 23. q.
4. & est D.
August.

QUANDO peccatum in proximo corripiendum, est ex ignorantia, maior necessitas est proximum corripere, quam indigenti corporaliter subuenire. Ratio est: quia qui ex ignorantia peccat, nisi admoneatur, resipiscere non potest.

CONCLUSIO III.

QUANDO peccatum est ex malitia, vel ex passione, prius est indigenti corporaliter subueniendum. Quia extremam necessitatem corporalem patiens, nisi Eleemosyna illam vitare non potest. Qui autem peccat ex malitia, vel ex passione, potest sine correptione resipiscere.

S. Tho. art. 2. Prima diffie. An correptione fraterna obliget quocunque tempore etiam si
& ibi Caiet. scandalum, siue mortis periculum timeatur.
Dur. q. 3.

CONCLUSIO I.

PRAECEPTVM hoc minimè obligat, nisi tribus circumstantijs concurrentibus, quarum vna peccati commissio, altera futura emendationis, & 3. commoda opportunitas est. Si enim dubius de peccato proximi, illum corripere, maxima afficeret illum iniuria: & si nulla spes emendationis haberetur, esset actus inutilis: & si alio tempore magis me profuturum spero, differre ex charitate correptionem teneor: fit enim talis dilatio propter maiorem proximi vtilitatem, Lege Can. Si quis, de Poenitent. dist. 7.

CONCLUSIO II.

HIS circumstantijs simul concurrentibus, praecceptum correptionis ad mortale obligat: quia tunc nulla est ratio protrahendi correptionem.

APPEN.

Hinc altera illarum circumstantiarum deficiente, correptionis pra-

praeceptum non obligabit: quia cessat correctionis finis, qui est fratrem luorari.

CONCLUSIO III.

CONCURRENTIBVS circumstantijs positis, erit aliquando correptionem praefermittere, veniale peccatum, v. g. si ex grauibus causis differatur, & ex ignorantia, quia credit se non teneri, quod nescit, quae illae circumstantiae concurrunt, vel quia non omnino sperat se profuturum, dummodo paratus sit omnia postponere, si se finem correptionis consequitur sciret. Ratio conclusionis est, quia talem animi praeparationem habens, fraternam retineret charitatem. S. Thom.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO correptio est necessaria omnino, ita vt proximus nisi corripatur, a peccato abstinere non possit, tunc etiam cum periculo mortis est frater corripendus, v. g. Si corripendus peccaret ex ignorantia culpabili, & spes certa de eius conuersione haberetur. Ratio est: quia ex ordine charitatis in necessarijs ad salutem bonum spirituale proximorum est bono temporali nostro anteponendum.

CONCLUSIO V.

QUANDO correptio non est simpliciter ad salutem proximi necessaria, quia fortassis peccat ex passione, aut malitia, tunc Praelatus etiam cum periculo mortis ad corripendum tenetur, vt si esset certus, N. adulteram relicturam peccatum, certoq; sciret se ab adultero occisum iri. Ratio est: quia Praelatus ex officio, & ratione iustitiae custos, & speculator ad arcendos lupos constitutus est.

CONCLUSIO VI.

CÆTERI verò cum tali periculo non obligantur: quia solum ex charitate tenentur, & ad opera charitatis, nemo cum detrimento vitae, vel cum notabili detrimento bonorum, fama aut honoris obligatur, nisi in casu extremae necessitatis.

Secunda diffi. Tenetur ne quilibet alium corripere, cuiuscunque status, & dignitatis sit?

CONCLUSIO I.

CONCURRENTIBVS circumstantijs supra positis, omnes homines cuiuscunque status, & infidelis tenetur peccatorem

F.t.q.f.4. p.2.

e c atorem

S. Th. ar. 3. 4.
 & 5. Ric. art.
 2. q. 2. & 3.
 Dist. q. 31

catorem corripere. Quia cum sit præceptum naturale, vt in principio diximus, omnes in vniuersum homines obligabit: sunt enim infideles etiam nobis fratres, & proximi: & Christus Iesus, Si peccauerit in te frater tuus, &c. dixit.

Matth. 18.

CONCLUSIO II.

PRÆCEPTUM correptionis peccatores omnes, etiã publicos obligat, ita tamen, vt cautè fiat, nempe, vt corripiat secretò, & non increpando, sed obsecrando simulque seipsum accusando, & nouæ vitæ inchoationem proponendo: nam publicè corripiendo, qui publicus peccator est nihil efficit: cuius enim vita despicitur, restat, vt doctrina quoque contemnatur. Ratio est: quia cum existens in mortali teneatur ad alia opera charitatis exercenda, ad hoc etiam, quod est potissimum, obligabitur: nisi ita sit infamis peccator, vt est meretrix, leno &c. vt de illo nulla correctionis spes habeatur: esset enim opus inutile.

Greg. D. Th.
ar. 5. ubi sup.

CONCLUSIO III.

PRÆLATI, qui sunt publici peccatores, tenentur, vel cedere officio, vel resipiscere ad alios corripiendos, alioquin mortaliter peccabunt: aliter enim commodum ex sua malitia reportarent, si quidem ab hoc præcepto liberarentur: & ita est intelligendus Ric. art. 2. q. 2.

APPEN.

Hinc subditus, qui peccator publicus est, resipiscere, vt alios corrigat, non tenebitur: quia nullus tenetur ad opera misericordiae, nisi quando facultatem habebit.

CONCLUSIO IIII.

GRAVIUS peccat Prælati, quàm subditus hoc præceptum prætermittens: quia Prælati plusquàm alius subditus, sibi subditum diligere tenetur: dicente Christo Iesu apud Ioan. Petró Ecclesiæ principi: Simon diligis me plus his, est enim subditus Prælati spiritualis filius.

Ioan. 21.

APPEN.

Hinc, Paterfamilias magis ad corripiendum domesticos, quàm extraneus tenetur, dicit enim B. Paul. Qui non habet curam suorum, maximè domesticorum, &c. est infideli deterior.

1. Tim. cap. 5.

Tertia

Tertia diffi. An praelatus ratione obligationis prefata teneatur inquirere secretos peccatores. vt illos secreto fraternaliter corrigat?

CAIET. partem negantem tenet. Soto partem affirmantem defendit.

Caie. art. 2.
ubi supr. A
S. Tho.
Soto in 2. q.
4. con. 4.

CONCLUSIO I.

NON tenetur Prælatus secretos inquirere peccatores, satis est illos inuestigare inquisitione generali per edicta publica, vt singulis annis fieri consuevit: nam quamuis Prælati magis ad correptionem fraternam, quam subditi teneantur: non tamen alio modo, scilicet, inquirendo peccatores secreto tenentur, neque vllum de hac secreta inquisitione præceptum legitur.

CONCLUSIO II.

MULTO minus ceteri Christiani secretos peccatores corrigendos inquirere tenentur. Satis enim est, quando occurrunt, illos corrigere: quemadmodum nullus tenetur querere pauperes, quibus subueniat: nam satis, est vt occurrentibus elemosinam præbeat.

CONCLUSIO III.

GRAVIUS peccat, qui Prælati peccatoris, quam alterius subditi correptione negligit. Ratio est: quia ordine charitatis, & elemosinæ spiritualis, plus Prælatum, qui est pater spiritualis, diligere tenetur: & quia illius peccatum magis nocet, est tamen non increpandus, sed obsecrandus, Seniolem (inquit B. Pau.) ne increpaueris, sed obsecra, vt patrem: nisi fuerit crimen hæresis. Paul. enim publice reprehendit Petrum, quia fuit gentibus scandalum. Nam quando Prælatus in fide errat, non est superior, sed æqualis.

1. Tim. c. 5. ad
Gal. cap. 2.

Quarta diffi. An ordo correptionis fraterna sit sub precepto?

EST autem ordo ex Euangelio, vt prius secreto admonetur: secundo, vt testes inducantur: & tertio, vt Prælato denunciatur.

S. Tho. ar. 7.
Adv. de corre-
re fra. Ri. ar.
3. q. 1. Dur.
q. 4.

CONCLUSIO I.

QUANDO peccatum est notorium notitia facti, non est secreto, sed publicè peccator per fratrem increpandus, & publicè

1. *Ad Timot.*
cap. 5.

per iudicem puniendus. v. g. qui blasphemat in foro; est a iudice publicè puniendus: & ab astantibus, si sine periculo mortis, vel alterius mali fieri potest, publicè increpandus. Paret ad *Timo.* cap. 5. Peccantem coram omnibus argue, ut ceteri timorem habeant. Et est definita in cap. 1. de pœnit. & remiss.

APPEN.

Hinc religiosus, vel alius quivis, qui blasphemantes coram aliis non increpat, mortaliter peccat: Quia & Deum diligere increpando blasphemum, & scandalum aliorum diluere tenetur, nisi timore mortis, vel alterius mali excusetur.

CONCLUSIO II.

Matth. 18.

QUANDO crimen, quod non est notorium, est in detrimentum publicum, secreta correptio non est præmittenda, sed criminofus statim est iudici denunciandus, ut est crimen hæresis proditionis reipublice, & ambitionis. Ratio est: quia secreta admonitio solum est denuntiationi anteponenda, quando frater in malum priuatum videntis peccat. Ideo enim dixit Christus: Si peccauerit in te frater tuus, &c. id est, in tuam offensam, aut scandalum, corripe illum. temperat S. Th. hanc conclusionem, scilicet, nisi quando aliquis certissimè speraret fructum ex secreta correptione, ut si quis in hæresim ex ignorantia laberetur. Ceterum quia talia peccata perpetrantes rarissimè, corriguntur, denunciandi statim sunt.

CONCLUSIO III.

QUANDO crimen est in detrimentum tertij, & non spero me secreto corripiendo profuturum, crimenque in iudicio probari non potest, illi cui detrimentum paratur: ut sibi caueat, est denunciatio faciendâ, & criminofus, si aliter fieri non potest detegendus: ut si Petro Paulus invidias pararet: quia diligere tenentur proximum, sicut nos ipsos diligimus, & quilibet in simili casu admoneri vellet. Non est autem denunciandus iudici, quia crimen, ut inquit Adrianus, in iudicio probari non potest, sed innocenti, etiam cum damno criminofis: quia innocentis causa melior est.

CONCLUSIO IIII.

Matth. 18.

QUANDO crimen est occultum, & in malum peccantis, quale est peccatum libidinis, qualiscunque sit natura, si ex secreto admonitione delinquentis conuersio speratur, prius erit secreto corripendus. Conclusio est Evangelica, & eius transgressio est mortale peccatum: constat *Matth. 18.* Si peccauerit

rit

rit in te frater tuus, corripe illum inter te, & ipsum solum.

CONCLUSIO V.

FACTA secreta admonitione, si frater non corrigatur, poterit fieri denunciatio Prælato, non tanquam iudici, sed ut patri, quin testiam inductio fiat. Ratio est: quia per istam denunciationem facili fratri peccanti medebitur: deturbebitur enim secreta Prælati reprehensione, & est spiritualis eleemosyna non contemnenda.

Ric. ar. 4. q. 1.

CONCLUSIO VI.

QUANDO frater per secretam admonitionem corripitur, & eius relapsus non timetur, nullo modo erit Prælato denunciandus. Patet, ex Euangelio, corripe illum, &c. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: ibi igitur erit sistendum, cum finis correptionis, nempe fratris peccantis reparatio habeatur.

Matth. c. 18.

Ricardus ubi supra oppositum tenet, unde religiosi errandi occasionem sumperunt, dum in visitatione criminosos iam correptos denunciant.

Quinta diffi. Poterit ne clericus criminofum vita, vel abfciſſione membrorum plectendum iudici denunciare, quin irregularitatis pœnam incurrat?

Caiet. art. 7. ubi ſuprà S. Thom.

CONCLUSIO.

POTERIT, facta tamen prius protestatione, ne contra criminofum pœna sanguinis procedatur: quanuis tali pœna, procedendum esse ſciat. Ratio est: quia præceptum denunciationis est Euangelicum: præceptum verò, ne clerici ſint mortis cauſa in iudicio, est tantum Eccleſiaſticum, ac proinde potiùs primum, quam ſecundum præceptum obligat.

Sexta diffi. Quando crimen est occultum, ſunt ne teſtes inducendi: vt in iudicio contra reum teſtificari poſſint?

DVÆ ſunt opiniones. Prima Durandi, qui tenet partem negantem, quando ſcilicet, crimen est omnino occultum, poterit tamen (inquit) Prælato, tanquam patri revelare: eſſe tamen ſolum inducendos teſtes, quando crimen est probabile, id est, coram duobus, vel tribus teſtibus cõmiſſam, etſi vnus eorũ vorũ occultum.

Quæſt. 1.

F. r. q. f. 4.

p. 2.

c 3

culè

cultè illum corripuerit, & respiscere noluerit, erunt (inquit) tunc testes, quibus crimen notum est, vocandi: & si fuerit contumax Ecclesiæ denunciandus.

S. Tho. art. 8. Ric. ar. 3. q. 2. Gab. lect. 4. super 4. canonè. Caiet. ubi supr. S. Thom.

Contraria opinio est S. Tho. & Ric. & Paludan. & Gabriel. & Caiet. ubi supra S. Tho. horum sententia est: vt si frater secretè admonitus non corripatur, inducantur testes, qui illum videat peccare: & si coram illis reprehensus non conuertatur, erit Iudici denunciandus, qui poterit per illos testes delinquentem conuenire.

CONCLUSIO I.

Matth. 18.

QUANDO crimen est omnino occultum: si post secretam correptionem fraternam non conuertatur, testes ad illum obsecrandum adduci poterunt. Probatum ex Euangelio, Si te non audierit, adhibe tecum vnum, aut duos testes, vt in ore duorum, aut trium stet omne verbum.

CONCLUSIO II.

Matth. 18.

NON sunt statim duo adhibendi, sed prius vnus, deinde alter: vt si fortè coram vno teste corrigatur, apud duos non infametur: patet ex Euangelio, vbi dicitur, adhibe tecum vnum, aut duos, id est, prius vnum, & si non profuerit, adhibe alterum testem.

CONCLUSIO III.

Matth. 8. APPEN.

SI adhibitis testibus, frater conuertatur, non erit Ecclesiæ denunciandus. Expressa est in Euangelio citato.

Hinc, si nulla est criminosa spes, neque sunt inducendi testes, neque est denunciandus nisi crimen sit in reipublica, aut alicuius tertij detrimentum. Caterum teneor denunciare Prælato, si ob meritum obedientiæ sanctæ præcipiatur: si non mihi verisimile fuerit mea secreta admonitione esse corrigendum: tunc enim prius illum secretè admonere teneor.

Alex. Alen. q. 40. & 45. in 3. p. m. 6. art. 1. 9. 2. & 3. Dur. q. 4.

Septima diffi. Quando per viam denunciationis proceditur, poterit Prælatum publicè delinquentem punire?

CONCLUSIO I.

QUANDO crimen est occultum, & denunciatio fit Prælato tanquam patri, non potest Prælatum tunc illum punire, neque iudicè interrogare, sed monere tantum, & minis terrere, vt cautè viuat: meliusque ager, si crimen non detegat, ne fortè inter

reum

reum & denunciatores discordias seminet. Ratio est: quia Prælatus non potest iuridicè procedere, quando non habet cõtra reum legitimam probationem neque infamiam, neque iudicium: & reus tunc etiam sub sententia excommunicationis confiteri minime tenetur. Non enim est Iudex, cessantibus legitimis, & plenis probationibus, vt possit per viam denunciationis, procedere: tamen si per viam accusationis, aut inquisitionis, semiplena probatione existente, quæ vnico teste, aut solis indiciis constat, procedere possit.

CONCLUSIO II.

POTEST Prælatus secretò flagellis delinquentem punire quãdo crimen potest duobus testibus probari, etiamsi firmissimum propositum cauendi in futurum se habere dicat. Ratio est: propterea quod tunc procedit, vt iudex. Notãter dicitur secretè: quia publicè non potest, cum denunciationis finis sit sola fratris emendatio: quãdo autem reus fuerit infamatus, aliter, vt infra dicetur, procedendum erit.

CONCLUSIO.

SI reus post secretam punitionem, in idẽ peccatũ relapsus fuerit, poterit tunc Prælatus, seu Iudex publicè contra illum agere, sub excommunicatione latæ sententiæ præcipiendo, vt veritatem dicat & aliis pœnis illum castigando. Hæc Conclusio colligitur ex Euangelio, Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus, idest, publicè illud vitabis: quod fieri non potest, nisi post iudicium in foro iudiciario publicatum. Matth. 18.

Art. II. De accusatione. Sit ne sub præcepto, delinquentem aliquando in iudicio accusare?

CONCLUSIO I.

NULLVS crimen publicum accusare tenetur: benè tamen iudicialiter denunciare: vt Iudex per Fiscum contra criminolum agat. Accusator enim tenetur probare crimen, non autem denunciator: nullusque est compellendus, vt crimen probeat, quia si in probatione deficeret, pœna talionis plectendus esset, verum cum ex lege charitatis teneatur malo reipublicæ obuiare, tenebitur criminolum tale malum machinantem denunciare. Hæc est Angeli

*Alex. Alen.
3. p. q. 42. S.
Th. 2. 2. q. 68.
Duran q. 4.
Canonista
ubi sup.*

geli, verbo accusatio. Contra S. Tho. & quaestio est de nomine, nã
quod Angelus denuntiationem, S. Tho. accusationem vocat.

CONCLUSIO II.

1. Pet. 2.

NULLVS tenerur in conscientia accusare criminofum ob iniuriam ab illo receptãnam Christus IESVS cùm malediceretur, non maledicebat, & cùm accusaretur, non criminabatur, sed pro malefactoribus libentissimè orasse legitur.

CONCLUSIO III.

SI tamen non odio, aut malevolentia, sed in satisfactionem iniuriã illata moueatur, integrum erit illum accusare: si enim licet petere in iudicio pro dãno illato in bonis fortunã satisfactionẽ, integrum quoque erit pro damno illato in bonis honoris, & famã, cùm vtrobiq; criminofus ad restitutionem teneatur. Intelligetur offensum odio carere, si vellet potius aliter, quàm per accusationem sui honoris iacturam refarcire, verùm quia aliter non potest, agit per accusationem.

Alex. Alen.
q. 41. m. 6. 8.
Th. 33. art. 7.
Ric. Ar. 3. q. 1.
Siluester.
verbo. accusatio. §. 9.

Primadiffi. Tenebitur ne accusator, prius admonere delinquentem?

Th. 33. art. 7.

Ric. Ar. 3. q. 1.

Siluester.

verbo. accusatio. §. 9.

verbo. accusatio. §. 9.

SILVESTER duas contrarias affert opiniones,

CONCLUSIO.

NON tenetur prius admonere, quàm accuset. Ratio est: quia accusatio non fit propter bonum accusati, quod per secretam admonitionem intenditur, sed propter bonum publicum, aut accusantis satisfactionem.

Secunda diffi. Quando accusator peccat?

CONCLUSIO I.

IN accusatore calumnia, semper est mortale peccatum. Ratio est: quia est mendacium in damnum innocentis.

CONCLUSIO II.

ACCUSATOR, quando est prauaricator, aut tergiversator, non peccat mortaliter, nisi quando reus crimine publico accusatur, quia quando crimen est in detrimentum publicum, fit reipublice iniuria prauaricando, aut tergiversando: non autem quando crimen est in detrimentum alicuius private persone. Tunc enim

enim persona accusans laesa, vel praevaticando, vel tergiversando iuri suo cedere potest. De his vero, qui accusare possunt, copiosè Summistæ disputant.

Art. III. De inquisitione. An fiat licitè de crimine occulto, nulla
precedente infamia?

Alex. Alen.
ubi supra S.
Th. 2. 2. q. 68.
art. 1. & re-
liqui d. 29.

CONCLUSIO I.

NVNQVAM in criminibus priquatæ personæ, quando cri-
men non est in rempublicam, debet specialis fieri inquisitio,
nisi de illo crimine infamia precedat. v. g. sunt tres, aut plures te-
stes, qui Petrum Sacerdotem cum aliqua concubina in lectulo vi-
derunt, cuius criminis non est Petrus infamia notatus, quia testes
tacuerunt, soli Prælati denunciant crimen, tunc Prælati nec pub-
licè illum punire, nec alios testes vocare ad inquirendum de
eius vita poterit. Ita expressè definitur in cap. inquisitionis, & in c.
qualiter, & quando. el. 2. de accusat. vbi multa sacra Scriptura loca
referuntur. Notanter dicitur in conclusione (nisi crimen sit cõ-
tra rempublicam) vt crimen hæresis, prodicionis, quia hæc crimi-
na contagiosa sunt per specialem inquisitionem, vel vnico dam-
taxat teste existente, refecanda.

APPEN. I.

Hinc pessimè facerent Prælati regularium, si publicè punirent
religiosos propter crimina coram quatuor, aut quinque testibus
commissa.

APPEN. I.

Hinc, licitum esse videtur in crimine nefando per specialem in-
quisitionem procedere. Cùm sit contagiosum, & atrocissimum, &
tales criminosi vix sint corrigibiles: & confirmatur. Nam Doctores
in cap. qualiter, & quando. definiunt, crimina atrocia, etiam si
criminosi non fuerint infamia notati, publicè puniri possent: & hoc
crimen nefandum, & atrocissimum est.

CONCLUSIO II.

PRÆCEDENS conclusio non est de iure naturali, aut diuino,
sed de iure Canonico, ita vt Papa possit dispensare, nullibi enim
in Sacra Scriptura tale præceptum reperitur: nam si reperiretur, nõ
posset dispensare, vt secreta crimina, etiam si nulli essent nocu-
mento, publicè puniretur: vt est lex de criminibus nefandis. Nam
Achan nulla notatus infamia fuit publicè punitus.

e f

Tertia

Tertia diffi. Est ne seruanda prima huius art. conclusio in criminibus regularium?

CONCLUSIO.

Gen. 18.

Luc. cap. 16.

S. Tho. q. 33.
ar. 6. Ric. ars.
2. q. 2. ubi su.

ORDO illius conclusionis seruandus est in criminibus regularium: nam Deus Opt. Max. Gen. 18. antequam publicè puniret Sodomitas, fuerunt diffamati. Descendam, & videbo, vtrū clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint: & villicus iniquitatis prius quàm ministerio priuaretur, fuit diffamatus.

Quarta dif. Infamatus de vno crimine, vt de furto, potest ne de aliis criminibus interrogari, de quibus nulla est infamia notatus?

CONCLUSIO I.

NON potest, nisi illud crimen sit aliorum iudicium, v. g. qui occidit hominem in itinere, potest interrogari de spoliis: & infamatus de adulterio potest rogari, an virum adulteræ occiderit: nam vnum crimen est alterius iudicium. Definita est in cap. inquisitionis citato, vbi expressè habetur. Palud. & Cajeta. vbi supra, S. Tho. tenent oppositum.

CONCLUSIO II.

REVS non est de sociis, qui nulla infamia laborant, interrogandus, præterquam in criminibus, quæ sunt in detrimentum reipublicæ: vt est hæresis, siue proditiōis crimen.

APPEN.

Hinc deprauatam esse consuetudinem interrogandi in causa furti, & homicidij de sociis, qui nulla sunt infamia notati, constat: est enim contra ius, & reus respondere minimè tenetur.

Quinta diffi. Si crimen est notorium, & ignoratur reus, poterit de illo, qui nulla est notatus infamia, Iudex inquirere?

Ric. ars. 3. q. 3.
Nau. in manuali cap. 18.
num. 38. So-
to ubi su. m.
2. quæst. 6.

V. G. si fuerit cadauer hominis occisi repertum, cuius homicida ignoratur.

CONCLUSIO I.

POTERIT specialiter inquirere, quisnam fuerit criminofus, quanuis nulla infamia laboreat: quia tale crimen est in rempu

republicam. Si enim inquisitio fieri non posset, daretur occasio committendi passim furta: & homicidia. Hęc Conclusio est D. Innocentij, super caput primum de postulatione Prælatorum, quam dicit communem Nauarro in manuali, Caiet. vbi supra, & Soto oppositum affirmant.

CONCLUSIO II.

GENERALIS inquisitio, nulla præcedente infamia alterius personæ, nullòque accusatore postulante, fieri potest. Definita est in capite, cum olim. de accusationibus, & in Cano. Romana, de censibus in 6. & hoc passim inter Ecclesiasticos, & regulares obseruatur.

Sexta diffie. Quenam sunt crimina, quæ subditi, quando fit generalis inquisitio, denunciare tenentur, & Iudices punire possunt?

PROPOSITIO I.

CRIMINA olim commissa, si criminosus est iam correctus, & omnino occasiones reincidendi abstulit, non sunt denuncianda. Ratio est: quia illorum non est inquisitio facienda: quod est maximè regularibus notandum, ne olim criminosi iam religiosè viuentes, Prælati denuncientur.

PROPOSITIO II.

QUANDO criminosus laborat infamia, etiam si sit iam conuersus, poterit Iudex specialem contra illum inquisitionem facere, testes interrogando, qui respondere tenebuntur: quia tunc Iudex iuridicè procedit, & interrogat.

PROPOSITIO III.

PRÆLATVS per inquisitionem generalem, solùm potest subditos in illis casibus, & eo ordine ad crimina denuncianda compellere, quo ipsi extra inquisitionem generalem tenentur: verum extra inquisitionem poterit denunciationem differre: in visitatione autem generali, infra tempus à Prælato assignatam, debet fieri denunciatio.

PROPOSITIO IIII.

QUANDO crimina sunt occulta, aut probabilia per duos saltè testes,

testes, & eriminosus non laborat infamia, si tunc ex secreta admonitione fratris conuersio speratur, tenetur corrumpere, & nullo modo denunciare, neque tunc censura aliqua ligabitur: quia prælatus contra Euangelium non potest aliquid præcipere: vt ex superioribus patet.

PROPOSITIO V.

Si verò tunc nulla, aut parua spes emendationis ex secreta admonitione habeatur, tunc erimen est Prælato, tanquam iudici, denunciandum, etiam si fuerit omnino occultum: non vt publicè, sed vt secretè illum puniat: vt supra diximus.

PROPOSITIO VI.

Si fuerit publicum, similiter erit Prælato tanquam iudici, denunciandum, qui debet eriminosum publicè, sed leuiori pena puniri.

Septima diffie. Reus, siue testis legitime a iudice interrogatus, tenetur ne respondere veritatem?

CONCLUSIO.

TAM reus, quam testis tenetur in iudicio legitime rogatus dicere veritatem. Pater: quia qui potestati resistit, Deum ordinationi resistit, resistet autem, si tunc rogatus veritatem non dixerit. Hinc testis, vel reus qui durante iudicio legitime veritatem inficiatur, etiam si in proprium caput, non est à confessoribus absolendus, bene tamen finito iudicio, si fuerit à iudice absolutus, quia tunc solum obligatur ad satisfaciendum partibus per suam negationem, non autem ad tradendum se iudici, vt in ipso vindictam exerceat.

APPEN. 2.

Hinc, quando in iudicio per viam accusationis proceditur, si solus vnus testis est oculatus, & ab accusatore præsentetur, tenebitur dicere veritatem. Tunc enim vnus testis facit iudicium legitimum: quia facit semiplenam probationem. Nam cum accusator agat iuste petendo vindictam iniuriæ occultæ, testis, quantum sit vnicus, tenebitur veritatem aperire.

Alex. Alen. q. 1. ubi supra S. Tho. q. 70. Prou. 24.

Octaua diffie. Testis non accersitus a iudice, tenebitur se ad testimonium dicendum offerre?

CONCLUSIO I.

TENEBITUR in casu criminali, vel civilis, si est veritatis conscius, ad innocentis defensionem. Dicitur enim Prou. 24. erue

Erne eos, qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. alioquin enim ageret contra charitatem: non tamen tenetur defendendo innocentem, accusare nocentem. Estque intelligenda conclusio, quando aliter innocens liberari non potest: nam si potest, non tenetur, quin à iudice vocetur.

CONCLUSIO II.

Limitatio.

NVLIVS ad damnandum tenetur offerre se, vt testificetur, quin à iudice vocetur. Nam accusator tenetur prius examinare probationem, quam aduersus reum haber.

Est autem limitanda conclusio, nisi accusatio sit de crimine contra rempublicam: vt est crimen hæresis, & prodicionis: quia tunc, sicut accusator accusare tenetur, ita & testis testimonium dicere.

Limitatio.

CONCLUSIO III.

QUI abscondit se, ne testificari contra reum compellatur, etiam eius testimonium sit simpliciter necessarium, tam in causa ciuili, quam criminali, non peccat: dummodo parti læsæ damnum, sua causa, scilicet, qui testimonium non dixit, illatum, restituat. Et ratio est, quia hoc modo nullam actori abscondendo se iniuriam facit.

Nona diffi. Tenetur ne testis, quando à iudice vocatur, etiam cum periculo proprii capitis testari?

CONCLUSIO.

NEQVAVAM tenetur. Ratio est: quia magis tenetur diligere se, quam alium: poterit tamen calare veritatem verbis amphibologicis, vt supra diximus.

Decima diffi. Tenetur ne filius contra patrem testis esse?

Ale. ibi. m. 3.

CONCLUSIO.

TENETVR in legitimo iudicio, si à iudice vocetur: nã cum suum crimen in tali iudicio, si accusetur, confiteri teneatur, tenebitur quoque contra patrem reum, si presentetur.

Vnde-

Vndecima diffi. Tenebitur ne aliquis manifestare crimen in iudicio, quod iuramento celandum promissit?

CONCLUSIO.

Si à legitimo iudice vocetur, illud reuelare tenebitur. Ratio est: quia iuramentum fuit in prauidicium partis laesae. hucusque de correptione fraterna.

FLORES QUÆSTIONIS, de Voto.

Art. I. De his, qua ad essentiam Voti pertinent?

S. Tho. 2. 2. q. 9. 88. reliqui Doctores d. 38. & Soto lib. 7. de iust. & iur.

In hoc art. de forma voti, id est, de promissione, quæ dat esse voto, & de voti materia disputabitur, & absoluetur, aliquot difficultatibus positis.

Prima diffi. An prater intentionem, siue propositum faciendi aliquid promissio ad votum desideretur?

S. Tho. art. 1. D. Bona. q. 1. ar. 1. Ric. art. 2. q. 2. Soto q. 1. art. 2.

CONCLUSIO.

De essentia voti sunt voluntatis deliberatio, & propositum, id est, intentio obligandi se Deo, atque promissio. Nam ut homo homini per solum propositum non obligatur, sed per promissionem, ita neque Deo sine deliberatione, proposito, & promissione, aliquis obligabitur: quæ quidem per solam interiorem cogitationem Deo, qui intuetur cor, fieri potest.

1. Reg. 16.

Secunda diffi. Simplex assertio sine verbis promissoriis obligabit ne aliquem in conscientia?

VT, si quis dicat: Ego tibi in iudicio patrocinarbor, quin dicat: Ego tibi meum promitto patrocinium.

CONCLUSIO.

NUNQUAM aliquis per simplicem assertionem quicquam promittere

promittere censetur. Ratio est: quia cum quis alicui dicit. Ego tibi in iudicio suffragabor, statim exigit promissionem dicens promittis ne? quam obrem, si non habuit intentionem obligandi se, per talem assertionem obligatus haud erit.

*Tertia diffi. Votum sine plena deliberatione factum, obligat-
ne vouentem?*

*D. Bon. &
Soto. vbi sup.*

CONCLUSIO I.

VOTUM, cum actuali deliberatione praemissa, quae plena, aut semiplena nominatur, vouentem obligat, ita ut illud adimplere teneatur. Definita est expressè in cap. sicut nobis el 2. de regularibus. vbi ad voti executionem obligatur, qui maxima laborans aegritudine, mortis timore vouerat, & in cap. veniens, de voto vbi Alexan. III. commutat votum in puerili aetate quadam facilitate, sine plena deliberatione emissum. Et ratio est: nam ut aliquis iracundia accensus, aut repentino motu, dummodo sit rationis compos, potest votum frangere, & mortaliter peccare: ita eadem passione dominante potest votum emittere, & per votum Deo obligari, neque enim maior libertas ad aliquid promittendum, quam ad seruandum promissum desideratur.

CONCLUSIO II.

QUI sine vlla deliberatione actuali, plena, aut semiplena votum emittit, non tenetur votum adimplere: quia non est mentis compos.

Hinc, si ebrius, aut iracundus, primo iræ motu laborans iuret: **APPEN. 1.** aut voueat se Hierosolymam iturum, si iterum ludat, non perpendens, sit ne bonum, an malum, tale votum facere, quanuis illud non adimpleat, non erit voti reus: nam cum primus motus non sit liber, quia non est in nostra potestate, votum vel iuramentum tunc factum non valebit.

Hinc, qui iurandi assiduitate iuraret se Hierosolymam iturum, **APPEN. 1.** si iterum iurauerit ad voti adimplerionem non teneretur propter defectum actualis deliberationis: nam licet illa deliberatio virtualis ad inducendum periurij peccatum sufficiat, quod prauam consuetudinem vitare tenebatur, ad obligationem tamen voti non sufficit: quia sic promittens animum promittendi, quod est de

de essentia voti, minimè habet, atque ita est Ricardi. sententia intelligenda.

CONCLUSIO III.

IN votis repentino voluntatis motu factis optimum erit consilium, dispensationem obtinere, quæ facillimè concedetur: propterea quod, nimia facilitate emissa fuerunt: difficile namque est in huiusmodi euentibus, quid tenendum sit iudicare. Definita est in cap. venientis. de voto.

APPEN. 3.

Hinc regula summa Anglicæ, quæ dicit necessarium esse, vt tale votum obliget, recedente ira, aut passione, iterum confirmare, parum veritatis habere videtur.

CONCLUSIO IIII.

VOTUM, emissum solum virtuali deliberatione est nullum: vt si quis sola assiduitate iurandi promittat, ita commotus, peregrinationem aliquam, si cum Socrate iusserit. Ratio est, quia ad votum non satis est, vt sit voluntarium in sua causa, quale est votum ex assiduitate tantum iurandi factum, verum etiam oportet vt sit in se voluntarium: & hoc modo intelligenda est Ric. opinio.

See d. 39. lib.
3. D. Bon. &
Soto vbi sup.
Sylu. verbo
religio 3. §. 6.
Caieta. vbi
sup. S. Thom.

Quarta diffi. Ad voti obligationem desideratur ne propositum adimplendi promissum.

V. g. Milites S. Ioan. vouent continentiam perpetuam animo obligandi se ad illam religionem: est diffi. An teneantur etiam habere efficax propositum obseruandi continentiam?

CONCLUSIO V.

TUNC est perfectum, & integrum votum, quando vouens intentionem obligandi se, & implendi promissum habet. Ratio est: quia concurrunt omnia, quæ ad voti perfectionem desiderantur, vt pote, deliberatio voluntatis, promissio, qua vouens Deo obligatur, & propositum faciendi promissum.

CONCLUSIO VI.

VOVENS animo obligandi se, & non adimplendi promissum, mortaliter peccat, estque in statu damnationis, donec propositum mutet, & ad votum adimplendum obligatur. Est enim de essentia voluntas obligandi se Deo per tale votum, quam ita vouens habet, cum vellet fieri religiosus illius ordinis, in quo votum

rum vouit Domino: deprehenderetur, vero carere proposito adimplendi votū, si occasiones incontinentiæ non vitauerit, & incautè, sicut ante votum, vixerit.

CONCLUSIO III.

QVI vocetenus, sine animo obligandi se Deo, & adimplendi votum, vouet, mortaliter peccat: quia mentitur, si voce tantum illud proferat, non tamen ad votum adimplendum obligatur: deest enim voluntas vouendi, quæ in voto est radix obligationis.

Hinc, qui coram alijs, vt fit in voto solenni religionis, sine animo promittendi, vouet, votum adimplere tenetur: non ratione voti, quia fuit nullum, sed ratione vitandi scandalum, quod ex voti fractione sequeretur: possetque Ecclesia sic vouentem ad voti obseruantiam compellere, quia cum Ecclesia non iudicet de occultis, non tenetur illi credere, quanuis iuret intentionem obligandi se non habuisse: quemadmodum fictè ordinato aut baptizato, etiã si iureiurando affirmet se intentionem recipiendi tale sacramentum non habuisse, fidem adhibere haud tenetur.

Hinc, fictè vouens, secluso scandalo: vt si à loco, vbi scandalum oriri potest, longè recedat, ad voti obseruantiam minimè obligabitur.

Hinc, si in eodem loco permaneat, tenetur ad secretè vouendum. Aliter enim non erit monachus, & dum falso monachatum repræsentat, est in statu damnationis: propterea quod Prælati non habent auctoritatem absoluendi, aut ligandi illum, sed solus Diocesanus Episcopus, cum non sit monachus. Tum etiam quia si intentionem suffragandi in electionibus habet, cum vero suffragio careat, mortaliter peccat: quapropter, vel recedat à loco, & sine scandalo habitum dimittat, oportet, vel secretè intra se votum religionis emittat, dicens: Domine ego voueo paupertatem, &c.

Quinta diffic. Solum vouendi propositum sine explicita, aut tacita promissione, obligatne, ac si votum factum fuisset?

V. G. ingreditur aliquis religionem cum firmissimo persecerandi proposito, & ante professionem mutat sententiam, & reuertitur ad seculum, erit ne hic voti reus?

D. Bona. Ric.
& Soc. vbi
suprà.

Verbo, reli-
gio 3. §. 9.

Syluester duas refert opin. primam Canonistarum tenentium partem affirmatam: secundam Theologorum defendentium partem negantem, quos Caiet. in hoc art. citat, & sequitur.

CONCLUSIO.

SOLVM propositum vouendi sine expressa, vel citata promissione obligationem adimplendi propositum non inducit. Definita est expressè in cap. literarum, de voto, & in cap. qui bona 17. q. 1. nam proponere aliquid facere: non est promittere, sunt enim de essentia voti actuali deliberatio voluntatis, id est, vt emissurus votum dicat: Volo esse monachus, & propositum, id est, intètio obligandi se per votum, & promissio, quæ est votum, siue voti forma.

D. Bon. q. 2.

Ric. ar. 1. q. 1.

ad 1.

Soto lib. 7. de

inst. & iur. q.

1. art. 3.

Sexta diffie. An possit votum de re illicita fieri?

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM fieri potest. Votum enim de re illicita est in contumeliam Dei, & ideo non tam promissio, & votum, quam comminatio dici debet: est enim votum bonum, quia res promissa est bona, & contrario sensu, erit votum illicitum, & malum, quando res promissa mala & illicita fuerit.

APPEN. 1.

Hinc, promittens Deo aliquod veniale habens intentionem irrogandi Deo aliquam offensam, grauissimū sacrilegium, & blasphemiam committit, quia est comminatio contumeliæ, & non promissio.

APPEN. 2.

Hinc, quando quis promittit veniale sola intentione cōplacendi sibi, qualis erit animus, & intentio, talis erit promissio mortalis, scilicet, aut venialis: quia votum, siue iuramentum de re aliqua illicita, tantò est deterius, quantò res promissa est maioris malitiæ: non enim effectus est sua causa deterior.

D. Bon. q. 2.

Ric. art. 13. q.

8. Sot. vbi su-

præ.

Septima diffie. An votum de re indifferenti obliget?

CONCLUSIO I.

VOTVM de materia indifferenti nullo modo promittentem obligat: displicet namque Deo stulta promissio, qualis

lis est de materia indifferenti: est enim inutilis, quam vel homines repudiant.

Hinc, votum non ludendi cum alio, vbi nulla ratio mali interuenit, est nullum.

Hinc, mulieres promittentes in honorem Virginis sanctissime abstinere in Sabbatho à panis coctione, non abstinendo ab aliis operibus seruilibus, votum reddere minimè tenentur, quia est opus indifferens: parum enim refert, abstinere se ab vno opere seruili, si aliis vacet.

CONCLUSIO II.

QUANDO res indifferens ex suo genere, bona ratione alicuius circumstantiæ efficitur, voti materia esse potest. Ratio est: quia tunc erit votum de re utili & bona.

Hinc, votum non confabulandi cum certa persona, quia est voventi ruinæ, & scandali occasio, erit validum, cessante autem scandalo, & ruinæ occasione, erit nullum, nec obligabit: quia iam materia indifferens est effecta. & de similibus simile iudicium est.

Octaua diffi. Votum de re ineuitabili, vt de nunquam peccando venialiter, valebit?

VOTUM de nunquam venialiter peccando, quòad peccata, quæ sunt ineuitabilia, est nullum. Ratio est: quia illud promittere non possumus, quod in nostra potestate non est, qualia sunt peccata venialia, quæ rationis vsum præueniunt, vt primi sensualitatis motus, de quibus B. Ioan. dixit: Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.

CONCLUSIO.

VALEBIT tamen votum istud, quòad illa venialia, quæ sunt in nostra potestate, vt quæ non procedunt, sed sequuntur rationis vsum, quale est mendacium leue, verbum otiosum. Et ratio est: quia qui promittit aliquid, & totum reddere nequit, saltem ad partem reddendam obligatur, vt qui promittit centum, & non nisi decem reddere potest. Oppositum tenet Sorò: est tamen consulendum ita voventibus, vt dispensationem obtineant propter difficultatem adimplendi votum.

APPEN. 1.

APPEN. 2.

APPEN.

APPEN. 3.

D. Bon. q. 2.
Ric. ar. 3. qu.
2 ad 1.

Ioan. 8.

*D. Bona. q. 2.
Ric. art. 3. q.
2. ad 1. Soto.
q. 1. ar. 3.*

Nona diffic. An de rebus necessariis ad vitam aeternam consequendam, qualia sunt praecepta Decalogi, possit fieri votum?

CONCLUSIO I.

POSSUNT quidem esse voti materia. Ratio est: quia licet sint necessaria necessitate finis, id est, ad vitam aeternam consequendam, sunt nihilominus in nostra potestate, & voluntaria.

CONCLUSIO II.

VOTUM de huiusmodi rebus factum, qui transgreditur, grauius peccat, quam si votum non emisisset: est enim transgressio duorum praeceptorum.

APPEN.

Hinc, qui in duabus religionibus regularium bis votum solenne continentiae emisit, grauius peccat, si incontinenter viuat, duplici enim voto ad continentiam est obligatus: idem est iudicium de illo, qui super eandem materiam vota multiplicat.

*D. Bon. q. 2.
Soto q. 1. ar. 3.*

Decima diffi. Licet ne absque peccato opposita consiliorum promittere?

V. g. si quis dicat: Promitto non intrare religionem, vel non dare eleemosynam, nisi patienti extremam necessitatem.

CONCLUSIO I.

OPERA supererogationis, cuiusmodi sunt consilia Evangelica, propria voti materia esse dicuntur. Ratio est: quia sunt omnino voluntaria.

CONCLUSIO II.

NON licet aliquid contra consilia, & supererogationis opera promittere, quia tale votum impedit omnino maius bonum: ponit enim in corde suo non ascendere: Et in via Domini non progredi, regredi est.

CONCLUSIO III.

QUI promittit contra consilia, etiam quando fuerint sub praecepto, mortaliter peccat: ut si quis promitteret, nunquam dare eleemosynam etiam extremam necessitatem patienti. Ratio est: quia talis promissio propositum peccandi mortaliter includit.

CON

CONCLUSIO IIII.

Si ita vouens intenderet, vt Deus promissionem acceptando, sua consilia reuocaret grauiſſimum ſacrilegium, & blaſphemiana committeret: quia eſſet velle Deum mutabilem eſſe, quod Deitati repugnat.

CONCLUSIO V.

Qui ſi vouens intenderet Chriſto conſulenti diſplicere, eſſet peccatum contra charitatē, & odium Dei.

CONCLUSIO VI.

Qui ita per ignorantiam voueret, exiſtimans ſe Deo obſequiū præſtare: vt ſi promitteret, non dare eleemoſynam Petro, quia eſt ſuperbus, venialiter peccaret: nam per ignorantiam à mortali excuſabitur.

Hinc, nunquam licebit votum de nunquam vouendo emittere APPEN. quia conſiliū Euangelicum eſt.

Vndecima diffi. Votum emiſſum de aliquo ſupererogationis opere propter malum finem, erit nē validū.

*D Bona. q. 2.
Ric. ar. 1. ſot.
quaſt. 1. ar. 3.
Can vbi ſup.
S. Thom.*

CONCLUSIO I.

QUANDO malus finis eſt materia voti, id eſt, res, quæ promittitur, ſolū obligat votum ad pœnitēdum: cū ſit M. P. Quia qui malum finem promittit: vt vouens non dare eleemoſynam, niſi propter vanam gloriam, habet voluntatem, & intentionem peccandi, & peccare promittit: atque ita non obſeruare votum ſed pœnitere tenetur, cū ad vitandum peccatum obligetur.

Eſt tamen limitanda conclusio, de ſententiā Magiſtri Victoria, dummodo ita vouēs, habeat propoſitum adimplendi promiſſum, nam ſi tali propoſito caret, mortaliter non peccat, quia voluntatem peccandi non habet: ſed venialiter tantū, quia tale votum otioſum & inuile eſt. *Limitatio.*

CONCLUSIO II.

QUANDO malus finis non eſt materia voti, ſed cauſa ad vouendum excitans, & aliquod bonum vouetur, peccat, qui ita vouet, votum tamen tenet: actus enim bonitatem, aut malitiam à fine operanti fortitur, & cū finis ſit malus, actus quoque malus iudicabitur: votum tamen illud valebit, quia materia eſt li-

cita, & Deo grata, intentionem tamen mutare tenebitur.

APPEN. 1. Hinc, votum malum, & nullum, non sunt idem: nam in presentia votum est malum, quia peccatum est, tamen obligat.

APPEN. 2. Hinc, qui promittit Missas, ut praeendam consequatur, habens intentionem abutendi praebenda, adimplere promissum, quia est bonum, scilicet, Missae sacrificium, & pravae intentionis poenitere, tenetur: & de similibus simile est iudicium.

CONCLUSIO III.

QUI vouet rem bonam pro aliquo malo à Deo impetrando, vel ante consequutionem mali, ut si quis det elemosynam pauperi, ut Deus in bello iniusto sibi victoriam concedat, vel ad aliquam fraudem si patronus vel ante factam aliquid Deo promittat, si quod iniustum postulat, euenerit: vel si post factum, obtenta iniusticia, aliquid Deo in gratiarum actionem offerat, tunc graue sacrilegium & blasphemia interuenit: irrogat enim Deo iniuriam petendo patrocinium ad malum: nam cum sit summè bonus, non potest esse mali author, nullus namque Deo authore est deterior.

CONCLUSIO IIII.

QUI promittit bonum in ordine ad malum puniendum, siue impediendum, si euenerit, promissum seruare tenetur: ut si quis promittat se daturum Deo centum aureos, vel ingressurum religionem, si adulterium commiserit. Ratio est: quia huiusmodi votum est licitum, quia est in ordine ad malum non faciendum, sed puniendum, vel fugiendum: ut qui intrat religionem, ne iterum adulterium committat.

CONCLUSIO V.

SIMILITER valet votum pro bono assequendo, quod naturaliter ex malo principio ortum habet: ut si quis promittit vas argenteum templo Virginis sanctissimae, si prolem ex concubina habuerit: proles enim bona est, quannis causa, scilicet, adulterium, siue fornicatio sit mala.

APPEN. 1. Idem est iudicium de meretrice, qua Virgini dicitur immidietatem turpi lucri promittit: nam licet, causa lucri sit turpitudine, lucrum tamen licitum est.

APPEN. 1. Idem quoque censendum est de lusore, qui promittit pauperibus partem lucri in ludo iusto: nam licet ludus inordinatus sit peccatum,

catum licet tamen ex ludo iusto est licitum, & horum omnium ratio communis est: quia bonum promissum, non est ad malum impetrandum, volunt enim ita vouentes Deum esse mali causam.

Duodecima diffie. Votum de re licita maius, & perfectius bonum impediens, obligat ne in conscientia

D. Bona. q. 2.

Ric. ar. 3. q. 2.

ad 2.

V. G. votum nubendi quod impedit cœlibatum, aut religionis ingressum, quæ sunt bona perfectiora.

DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. in art. 2. S. Thom. dicitis, quando quis promittit matrimonium, ut est in officium, nec valet promissio, nec adimplere tenetur: qui verò promittit in remedium, quia est pronus ad libidinem, & iam expertus est à temptatione carnis superari, votum nuptiarum adimplere tenetur.

Contraria opinio est Soti lib. 7. de iust. & iur. qu. 1. art. 3. afferentis: votum nuptiarum; siue sit in remedium, siue in officium nunquam obligare.

CONCLUSIO I.

SI expertus est se non posse seruare cœlibatû de facto, quia frequentissimè abstinere proposuit, & nihilominus à libidine victus est, si votum nuptiarum emisit, illud adimplere tenetur. Ratio est quia votum debet fieri de meliori bono, & huic melius est matrimonium cœlibatu: incontinentibus enim melius est nubere, quam vri, ut B. Pau. docuit.

1. Cor. cap. 7.

CONCLUSIO II.

NON nuptæ, & viduæ, seruantes continentiam, si nubere voueant, non peccant. Dixit enim B. Pau. de istis: Si acceperis vxorè, non peccasti: & si nupserit virgo, non peccauit.

1. Cor. capi. 7.

CONCLUSIO III.

VOTUM tamen nuptiarum obseruare minimè tenentur, nunquam enim debet homo disponere de cœnsiones, sed ascensiones in vita spirituali, iuxta Prophetieum dictum: Beatus vir, cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit: qui autem matrimonium vouet, descendit à cœlibatu ad Matrimonium.

Psal. 83.

Decima diffic. An christiani in Baptismo emittant votum seruandi præcepta diuina, & Ecclesiastica?

Soto ubi sup.
ad 1.

Psal. 75.

B. Hier.

& D. Aug.

GLOSSA super locum Psal. Vouete, & reddite, & c. partem Gassimantem tenet, & eiusdem sententia videretur esse D. Hiero. & D. Aug. vt refertur in cap. 1. de consec. d. 4. & S. Thom. in solutione ad 12. art. & alij Theologi.

Contrariam sententiam tuetur Caietanus, & alij Thomista.

CONCLUSIO I.

BAPTISMVS non est votum implicitum, aut explicitum seruandi præcepta Euangelica, aut Ecclesiastica: nam recipiēs Baptismum solum profert hæc verba, Abrenuncio, & volo, & Credo, quorum verborum nullam promissionem, quæ est de essentia voti, significat: quare per nullum istorum verborum votum implicitum, aut explicitum, id est, expressum emittitur: neque enim abrenunciare est promittere, sed expoliare se antea vita, neque velle esse Christianū est promissionem emittere, & credere ad solum dei assensum refertur.

CONCLUSIO II.

RATIO NE Baptismi in baptizatis oritur obligatio seruandi præcepta Diuina, & Ecclesiastica, quæ oriri solet ex voto implicito, aut explicito: non tamen quod aliquo modo præcepta promittant. Ratio est, quia Cathecumenus ante Baptismum non seruando dies festos, non peccat, quemadmodum post susceptum Baptismum: quare ratione Baptismi ad præceptorum obseruationem obligatur, & ita intelligenda est prima opinio.

D. Bon. qu. 2.
Soto in fine
q. 1. lib. 7.

Decimaquarta diff. Peccauit ne Iephte, quando voluit immolare Deo, quicquid sibi reuertenti cum victoria, primum è foribus domus occurreret?

D. Hiero.

D. Hiero. affirmat in vouendo stultum fuisse, & in reddendo insipientem, cum stultitia sit P. M. indiscretionis, peccasse sensit D. Tho. ubi supra, est opposita opinio.

CONCLUSIO.

Iudicū. ca. 11.

PECCAVIT Iephte tale votum faciendo. Ratio est: quia fuit votum stultum propter indiscretionem. Cum primum enim

enim vidit filiam, scidit vestimenta sua, & dixit: Heu me, filia, decipisti me, & c. aperui os meum ad Dominum, & aliud facere nō poteram. Vbi apertè se fatetur vorum sine discretionē materiæ immolanda fecisse: fuit quoque impius in reddendo votum, quia fecit contra præceptum, non occides.

Nicolaus de Lyra, opinatur Iephthe filiam non immolasse, sed Deo, vt in perpetua continentia viueret, obtulisse: affertque multa loca sacra Scripturæ, in suum fauorem.

Artic. II. Obligat ne votum omne ad sui obseruantiam?

OBLIGAT quidem quia tenemur seruare fidem, id est promissionem Deo: & ratione dominij, quia creauit nos, & ratione beneficiorum, quæ quotidie ex sua liberalissima manu recipimus: displicet enim Deo infidelis promissio.

Prima diffie. Fractio voti est p. m. ex genere, quemadmodum furtum, & homicidium?

CIO. NCL. V. SIO.

EST quidem M. ex genere, vt constat Prouerb. 20. vbi dicitur: Ruina est homini deuorare sanctos, post vota retractare, id est, retrocedere. Et est diffinita in cap. magnæ deuotionis. de voto, vbi legitur, vouere esse opus consilij, reddere autem opus præcepti.

Secunda diffie. An fractio Voti possit aliquando esse veniale peccatum?

V. g. ratione prauitatis materiæ, vt si quis promiserit singulis diebus, vnicam salutationem Dominicam, siue Angelicam salutationem recitare.

DVÆ sunt opiniones. Prima Caieta. vbi supra dicentis, Si res minima est tota materia voti, transgressio semper erit mortalis: si autè pars materiæ, vt si quis præmitteret tres Ave Maria, ex 100. promissis, tunc ratione prauitatis, materiæ transgressio esset venialis tantum.

omilla

f 5

Con-

S. Tho. 2. 2. q.

88. ar. 3. D.D.

38. Ric. ar. 2.

q. 1. & 2. q. 1.

1. & 2. & 50

sol. b. 7. q. 2.

art. 1. D.D. v.

bi sup.

Prouer. c. 20.

S. Tho. infra

q. 79. art. 3.

Lib. 7. de inst.
 & iur. q. 2. a.
 2.

Contraria opinio est Scoti assertentis, in omni euentu, ratione paruitatis materiae, etiam si res parua sit tota materiae voti, fractio necti esse venialem tantum.

CONCLUSIO.

VOTUM de re minima, & quando est pars totius materiae promissa, vel tota voti materia, obligat transgressores ad veniale tantum. Ratio est quia transgressio cuiuscunque praeccepti, ratione paruitatis materiae, id est, parui nocementi, solum obligat transgressores ad veniale: minimo enim nocemento charitas Dei, & proximi non destruitur: & fractio voti transgressio praeccepti diuini est, ut constat: quapropter ratione paruitatis materiae fractio voti erit tantum venialis.

APPEN.

Hinc, si votum, exempli gratia, recitandi singulis diebus Anglican salutacionem, numquam adimpleatur, non erit mortale, vult sentit Scoto.

Tertia diff. An simplex promissio facta homini in conscientia obliget?

Verbo pactu
 §. 3 & 4. Sco.
 in 3. diff. 39.
 & So. ubi su.

DVAE sunt opiniones quas refert Siluester. Vna Canonistarum negans obligare in conscientia. Altera & contraria est communis.

CONCLUSIO I.

SIMPLEX promissio homini facta ex genere transgressores ad mortale obligat: quia ut per simplicem promissionem obligamur Deo, ita & homini: violatio si quidem promissionis utrobique est actus iniustitiae, & ideo est mortalis ex genere, nisi aliquando, aut ratione paruitatis materiae, aut propter defectum consensus a mortali excusetur.

CONCLUSIO II.

VT talis promissio in conscientia obliget, necessaria est acceptatio eius, cui fit promissio. Ratio est: quia beneficium inuito non confertur, & quando fit praesenti, si taceat, donec acceptet non videtur illi placere.

CONCLUSIO III.

PER simplicem assertionem, nullus tenetur adimplere assertum, ut si quis dicat: Orabo pro te, vel quid simile: quia simplex assertio

assertio solum est propositi, quod facile mutari potest explicatio. Nota ad tollendos scrupulos eorum, qui pro alijs se oraturos affirmant, quando enim aliquis alteri dicit: Ego suffragabor tibi in iudicio, statim alter exigit promissionem dicens: Promittis ne? unde secundum communem acceptionem nullus per simplicem assertionem censetur facere promissionem.

CONCLUSIO IIII.

PER solam pollicitationem, quæ est promissio facta absenti, nullus, nisi in casibus à iure expressis, in conscientia obligatur: casus autem hos apud Syluest. verbo pollicitatio reperies.

CONCLUSIO V.

UT promissio simplex in conscientia obliget, duæ conditiones sunt necessariae. Prima ut personæ, & res sint tempore adimplendi promissionem in eodem statu, in quo quando fuit facta promissio erant. Secunda, ut promittens habuerit firmissimam intentionem obligandi se. Constat prima conditio, ex regula Seneca, quam citat Syluester, quia quando facta promissione, aliquid superuenit, quod si tempore promissionis extitisset, non fuisset facta promissio, tunc non obligat. Secunda conditio ita explicatur, si tempore promissionis præstitisset promittens iuramentum, si ab eo exactum fuisset, animum tunc obligandi se habuit: si autem non præstitisset, & intentione obligandi se caruit, & ad promissum adimplendum non tenetur.

Hinc, si tempore promissionis erant amici, & adimplentis tempore sunt inimici, aut si tempore promissionis erat ditior, quam tempore adimplentis, non tenetur adimplere promissum, quia personæ non sunt in eodem statu.

CONCLUSIO VI.

FICTE promittens non tenetur, nisi ad penitendum de mendacio, etiam si iuramento illud promiserit. Ratio est: quia radix obligationis, scilicet, voluntas obligandi se, defuit.

Quarta diffie. Promissio homini facta per solum actum interiorem, obligat ne in conscientia promittentem?

OPINIO probabilis est, quæ tenet sic promittentem obligari ad manifestandam suam mentem illi, cui facta

est

Regula Syl.
verbo gl.
diuis.

APPEN 2.
Artic. 1. Soto
q. 2. ar. 1.

est promissio, vt eam si placuerit acceptet: opposita tamen opinio est S. Thom. & verior.

CONCLUSIO.

APPEN.

MINIME per talem promissionem interiùs factam promittens in conscientia obligatur. Ratio est: quia promittens non tenetur ad seruandum promissum, nisi alius acceptet: & per solam mentalem promissionem, ille cui fit promissio, nihil acceptat, neque potest: quare ita promittens non tenetur suam mentem alteri manifestare. Promissio siquidem mentalis sola est propositum, aut simplex assertio, & mutari potest.

Hinc promissio facta surdo, vel absenti, antequam ab eo acceptetur, non obligabit.

S. Tho. 2. 2. q. 189. artic. 4.
Ric. ar. 5. q. 1.
ad 2. Sol. q. 2. art. 1.

Quinta diffic. An promittens religionem, in particulari, vt B. Patris Francisci si in duobus, aut tribus Conuentibus finitimis non admittatur, ad aliam provinciam, vel Regnum, vbi fortassis admittetur, adire teneatur: perinde religionem genere promittens non admissus in vna, alias per totum orbem, quærere teneatur?

OPINIO Caiet. & Soti, tenet promittentem religionem in particulari, si duos, aut tres conuentus adierit, in quibus non fuerit admissus, ad nihil ampliùs teneri: promittentem verò in communi, non teneri nisi ad petendum habitum, in omnibus conuentibus eiusdem Prouinciæ, y. g. si fuerit Hispanus, in Hispania: & si Gallus, in Gallia, &c. tenebitur adire omnes religiones eiusdem regni.

CONCLUSIO I.

SI impedimentum, quominus religionem ingrediatur fuerit temporale, promittens, cessante impedimento, religionem intrare tenetur. Ratio est: quia sublato impedimento, nulla subest excusationis causa.

APPEN. I.

Hinc, promittens religionem, si ad Sacerdotium non admittatur (quia est idiota) tenebitur vel tollere impedimentum discendo Grammaticam, vel facere laicorum professionem: laborare enim tenebitur, quantum in se est, vt votum adimpleat.

CON

CONCLUSIO II.

VOTUM ex natura sua vouentem religionem, & non admissum in sua prouincia, extraneas quærere compellit. v. g. Hispanus Italiam, &c. Ratio est: quia votum obligat ad sui obseruantiam, secundum vltimum de potentia.

CONCLUSIO III.

VOTUM ex intentione vouentis, non obligat vouentem ad extraneas prouincias quærendas. Ratio est: quia modus extraordinarius adimplendi votum, qui impediret promissionem, si voues tunc illius recordaretur, impedit quoque voti executionem, propterea quòd votum est omnino voluntarium, & si vouens tempore voti interrogatus fuisset, an exclusus in Hispania vellet in Italiam se conferre, profectò renuisset.

Hinc, sequitur contra Innocentium in cap. porrectum de regul. & transeuntibus ad religionem, quem refert Caiet. qui tenet, non admissum ad religionem, & non ex culpa sua, teneri votum religionis emittere in manibus Episcopi, & intra domum suam religiosè viuere, quia votum religionis emissum fuit còditionale, scilicet, si admitteretur. APPEN. 2.
q. 189. ar. 3.

Sexta diffi. Sunt ne hæc vota æquiualentia: promitto me ingressurum religionem, aut promitto me futurum religiosum, seu monachum? S. Th. ubi supra. Soto ubi supra.

CAIET. respondet duo. Primum promittens ingressum religionis, qui nihil de perseverantia cogitauit, perseverare non tenetur, sed solum intrare nouitiatum. Secundum, si promiserit fieri monachus, perseverare tenebitur.

CONCLUSIO I.

Ex natura voti idem est promittere ingressum religionis, vel promittere effici religiosum. Ratio est: quia nullus ingreditur religionem, donec fiat religiosus, & cum ante professionem nullus sit religiosus, siue monachus, idè profectò erit ex natura voti, promittere ingressum religionis, aut promittere fieri monachum.

CONCLUSIO II.

QUANDO promittens solum, habuit expressam intentionem experiendi statum religionis, placeret ne sibi, tunc ad professionem.

professionem non obligatur. Ratio est: quia votum, cum sit voluntarium, solum obligat iuxta voluntatis determinationem. TOV

5. Th. ubi supra. Soto loco citato. Septima diffie. *Qui promisit votum religionis simpliciter, poterit ne absque peccato intra annum professionis retrogredi?*

CONCLUSIO.

NON poterit sine peccato, quin habeat legitimam, retrogrediendi causam. Ratio est: quia promittens tenetur, quantum in se est, dare operam, ut promissum adimpleat: alioqui enim inter ingredientem cum voto, aut sine voto, nullum esset discrimen, causa autem sufficiens recedendi erit perpetua infirmitas, corporalis, vel experientia, quod in posterum habebit impedimentum, quominus promissum observare possit.

Sot. libr. 6. q. 2. art. 1.

Octava diffie. Qui facta professione propter depravatos mores, quia est incorrigibilis à religione expellitur, tenebitur vota essentialia, & præcepta religionis servare?

CONCLUSIO I.

ITA exclusus à religione, non tenetur præcepta regulæ, nec votum obedientiæ, & paupertatis observare. Ratio est: quia iam non est monachus illius religionis, & impossibile est obedientiam servare: quia non est illis Prælati subditus, atque etiam paupertatem, cum sine proprio vivere haud possit.

CONCLUSIO II.

OBLIGATUR tamen ad servandum solenne continentiæ votum, ita ut sit inhabilis ad contrahendum, gravius fornicando peccet, hæc patet à simili: nam ut conjugatus extractus à religione post solennem professionem, quam inuita vxore emiserat, mortua vxore, est inhabilis ad contrahendum, propter solennem votum emissum: ita à simili in proposito: ut constat ex cap. placet. & cap. quidam. de conversione conjugatorum, & ex consuetudine Ecclesiæ, quæ nunquam tales exclusos ad matrimonium admisit.

CONCLUSIO III.

TENETUR etiam, quantum in se fuerit, vitam in melius mutare,

mutare, vt iterum ad religionem recipiatur: nam si conuersus, & religiosè viuens non recipiatur, deinceps exclusio ad peccatum sibi non imputabitur.

D V B I V M I.

QVI si exclusus ante votum solenne, vouit simpliciter religionem, & in genere, tenebitur ne facta exclusione, aliam religionem querere? Respondeo: videtur non teneri, quia propter infamiam habet impedimentum perpetuum, quominus recipiatur.

Nona diffic. Emittens simplex votum, religionis, dum non recipitur, tenebitur seruare continentiam?

S. Tho. 22. q.
189. artic. 4.
Sor. art. 1. ci-
tato.

C O N C L V S I O.

NON tenebitur, antequam admittatur, seruare continentiam. Ratio est: quia simpliciter promittens religionem, nullo modo promittit continentiam, sed se facturum solenne continentiae votum: nam vt non tenetur ieiunare, qui promittit se emissurum votum ieiunand, antequam promittat, ita à simili in praesentia.

Hinc, si ad religionem sine culpa sua non fuerit admissus, poterit sine peccato matrimonium contrahere. **A P P E N.**

Decima diffic. Emittens votum simplex religionis, & ob culpam suam illud non implens, quia Matrimonium contraxit poterit ne debitum petere?

S. Th. 2. 2. q.
88. ar. 3. Soto
art. 1 q 2.
Sylu. verb.
votum 2.

CANONISTÆ (vt refert Syluest.) partem negantem defendunt: Theologi verò affirmantem tuentur: vt Caiet. hic docet.

C O N C L V S I O.

QVI si contrahit Matrimonium, quanuis mortaliter peccet, debitum exigere potest. Ratio est: quia materia talis voti non est continentia, sed votum solenne faciendum: quemadmodum enim non tenetur ad seruandum obedientiam, & paupertatem, ita neque ad continentiam, donec solenniter voueat.

DVBIVM II.

S. Thom. & Soto ubi sup. Virgo, quæ simpliciter virginitatem promisit, illa amissa, erit ne deinceps ad seruandam continentiam obligata?

CONCLUSIO.

EX natura voti, amissa virginitate, continentiam seruare tenetur: nam promittens virginitatem, etiam ab actibus carnalibus abstinere promittit. Secus autem erit, si solum habuit animum abstinendi à primo libidinis actu, quo virginitas violatur: & ideo Confessor intentionem percontari tenetur.

Vndecima diffi. Votum non, vel nunquam nubendi æquipollet ne castitatis voto?

CONCLUSIO.

SI votum castitatis sumatur, vt includit prohibitionem perpetuè cauendi à coniugio, & fornicatione, ex natura sua votum nunquam nubendi æquipollet castitatis voto: idem enim est castitatem vouere, & votum nunquam nubendi emittere: aliter autem res se habebit, si intentio vouentis non fuit prædicta.

APPEN. Hinc, dispensatio, & commutatio talis voti non ab Episcopo, sed à Papa fieri debet, quia ex parte est castitatis votum.

DVBIVM III.

Soto ubi sup. & Paluda. hac d. S. Tho. art. 3.

Meretrix, quæ motu lenonis promisit non nubere, tenebitur ne votum obseruare?

RESPONDEO si votum emisit, vt liberiùs libidini vacaret, pœnitere tenebitur, non autem seruare votum: si verò vt Deo seruaret ad voti obseruantiam obligata manebit.

S. Tho. art. 3. Syl. ver. votū 3. §. 8 Soto q. 2. art. 1.

Duodecima diffi. Qui vouit, & tempus adimplendi votum non præfixit, aut sub conditione promisit, quando votum adimplere tenebitur?

PROPOSITIO I.

VOVENS, qui nullum determinauit tempus, eum primum poterit, votum obseruare tenetur. Communis est opinio

nio Theologorum, & Canonistarum, vt Syluest. docet: cui consulendum est, vt votum cito adimpleat, aut dispensationem petat: neque est absoluedus, si sine causa legitima alterum istorum duorum non faciat.

PROPOSITIO II.

QUI vouet habita ratione ad temporis deuotionem, vt ieiunare feria sexta, tunc si illo die non ieiunauerit, votum adimplere non tenebitur. Ratio est: quia materia voti non fuit solum ieiuniū, verum etiam temporis deuotio: & finito tempore, impossibile est tale votum seruare.

PROPOSITIO III.

QUI vouet ad tempus, non habita ratione ad temporis deuotionem: vt qui promisit intra annum ire Romam ad visitanda corpora Sanctorum Apostolorum, finito anno erit voti reus: & nihilominus votum adimplere tenebitur. Ratio est: quia peregrinatio fuit principalis materia voti, & tempus ad expellendam moram fuit impositum.

PROPOSITIO IIII.

VOTUM sub conditione, v.g. si dicat quis: Si fuero superstes post mortem patris, intrabo religionē, adimplera conditione, erit adimplendum: quia antea non habuit intentionem obligandi se.

Decimatertia diffic. Religiosi habentes patres in extrema necessitate positos, poterunt ne religiones relinquere, vt illos sustentare valeant?

S. Tho. 2. 2. q. 101 art. 4. & q. 189. art. 6. Sylu. verbo religio 6. §. 4. & verbo 2. § 7.

PATER Antonius Cordubensis in medulla fratrum Minorum cap. 2. q. 6. egregiè de hac diffic. disserit: & prætermisissis opinionibus, quas citat: omissa etiam opinione Syluest. cum Nicolao Lyrano super Matth. cap. 15. quem sequitur Caiet. in 2. 2. q. 101. art. 4. erit respondendum.

CONCLUSIO I.

RELIGIOSVS habens parentes ita necessitate oppressos, vt illis omnino victus, & vestitus deficiat, nec sit præter ipsum, qui illis subueniat, poterit à religione recedere, vt eos alat. Ratio est: quia cum integrū sit furari ex sacrario, vt existenti in extrema necessitate subueniatur, si aliud remedium adhiberi non possit,

1. Reg. 21.

vt constat exemplo Dauidis, arripientis panes propositionis Deo consecratos ad subueniendum esurientibus: licebit etiam religioso Deo consecrato à religione recedere, si aliter parentibus subuenire non possit: nam præceptum de subuentione parentum est diuinum, & naturale: quod quidem per votum obediencia, quod est tantum diuinum, minimè fuit reuocatum.

CONCLUSIO II.

NON tamen potest mutare habitum religionis, & professionis suæ: ad paupertatem, & ad cætera religionis præcepta, vt antea teneatur: solumque à præcepto obediencia est liber: meliùs enim multò in quocunquẽ euentu poterit, retento habitu parentibus adiumento esse, siue concionando, siue cõfessiones audiendo, siue artem mechanicam, aut liberalem exercendo: tenetur enim seruare regulam, quantum in se fuerit, obediencia dempta. Oppositum tenet pater Anronius Cordubensis.

CONCLUSIO III.

QUANDO parentes non extrema, sed magna egestate laborant, ad illos sustentandos religiosus à religione recedere non poterit. Propterea quòd præceptum elemosynæ nunquam, nisi in extrema necessitate obligat: erit tamen sufficiens causa hæc impetrandi dispensationem à sede Apostolica: vt, non obstante obediencia, illis subueniri possit, & hoc erit securiùs. Contrariam partem huc conclusioni pater Cordubensis defendit.

CONCLUSIO IIII.

MAGNA parentum penuria sufficiens causa est protrahendi religionis ingressum, etiam post votum simplex emissum. Constat ex dictis: nam si ex probabili opinione opposita conclusioni tertia potest, facta professione à religione recedere, multò meliùs poterit religionis ingressum differre.

IIII. Dubium. Hæres tenetur ne defuncti votum adimplere?

CONCLUSIO I.

Syl. verb. v.
tum. 2. §. 11.

HÆRES nullo modo tenetur votum personale defunctis, nisi illud promiserit, adimplere. Definita est expressè in cap. licet de voto, ideo namque dicitur votum personale, quia solam personam vouentem obligat.

CON

CONCLUSIO II.

VOTUM tamen reale defuncti adimplere tenebitur. Ratio est: quia hæres tenetur solvere defuncti debita, & votum reale est debitum Deo persolendum.

CONCLUSIO III.

HÆRES non videtur esse obligatus ad soluendum votum mixtum defuncti, ea parte, qua reale est. v. g. si defunctus promisit peregrinationem, in qua erat quinquaginta nummos aureos consumpturus (hoc enim dicitur votum mixtum) tunc hæres non tenebitur quantitatem illam solvere: propterea quod, qui ad principale non tenetur, id est, ad peregrinationem, neque ad accessorium, quod est, quantitatem illam pauperibus erogare: & hæres (vt ex prima conclusione constat) ad principale non tenetur.

CONCLUSIO IIII.

TENEBITUR tamen eleemosynam, aut sacrificia, si à defuncto erant templo, quo erat peregrinaturus promissa, adimplere. Ratio est: quia eleemosyna, & sacrificia à defuncto promissa, ad reale votum spectant.

Hæc sunt vera, si in testamento fuerint relicta, & hæres est necessarius, & non excedant quintam partem bonorum: quia hæres necessarius vltra quintam partem grauari non potest: si autem non fuerit necessarius hæres, tenebitur omne votum reale defuncti in quacunque quantitate adimplere.

Limitatio.

V. Dubium. Potest ne pater filium, ad votum personale obligare?

*Sil. ibi. §. 9.
Soto. art. 1. in
fine.*

NEQVAQVAM potest. Ratio est: quia ad actiones personales, nisi per propriam voluntatem, obligatur nemo.

VI. Dubium. An monachus assumptus ad Episcopatum ad votum paupertatis, & ad cætera sua regulæ præcepta teneatur?

S. Tho. 2. 2. q. 183. ar. 8. Siueff. verbo religiosus. 6. §. 10. & 11. Ric. ar. 5. q. 2. ad 3. & ar. 9. q. 1. Soto lib. 11. de iust. & iur.

S. Thom. tenet partem affirmantem. Et Caietan. ibidem. non enim absoluitur, inquit, ab illis, quæ cum statu Episcopali sunt compossibilia, vt sunt ieiunia, abdicatio proprietatis, & alia id genus.

CONCLUSIO I.

MONACHVS assumptus ad Episcopatum ratione voti in professione emissi, ad obseruantiam præceptorum suæ regulæ, vel ad tria vota essentialia non tenetur. Tam enim, cum sit ad Episcopatum assumptus, ne est monachus, neque ad votum paupertatis obligatur, quod est de essentia monachatus, vt constat in Canono, statutum 18. q. 1. licet ad votum continentia, quod est de ratione Episcopatus sit astrictus: & si delinquat non erit puniendus legibus suæ religionis, sed Episcoporum.

CONCLUSIO II.

Monachus ad Episcopatum assumptus, ad obseruantiam suæ regulæ, quæ est cum statu Põrificiali composibilis tenetur. Ratio est, quia debet, teneturque præbere seipsum totius sanctitatis exemplum: mortaliter tamen suæ regulæ præcepta transgrediendo, nisi ratione scandali, non peccabit: vt si habitum religionis mutaret, & vestibus Episcopalibus indueretur, quod quidẽ esset in Episcopo simplici scandalum, non autem si ad summum Pontificatum assumeretur: nam tunc esset totius Ecclesiæ pater.

Ri. art. 5. q. 1.
ad 3.

Decimaquarta dis. An qui emisit votum simplex religionis, voto nondum completo, ad Episcopatum assumi possit?

HANC Diffic. tractat Panor. in c. per tuas de voto.

CONCLUSIO I.

S. Th. ubi su.
ar. 3. ad 1. &
Caieta. ibi.

QVI promisit votum simplex religionis, & ante voti adimplerionem fuerit ad Episcopatum assumptus, tenetur Episcopatu renunciare, & intrare religionem, & ad ingrediendum non est expectanda sedis Apostolicæ autoritas. Definita est expressè per Innocentium III. in cap. per tuas. de voto.

CONCLUSIO II.

POTERIT tamen tunc Papa dispensare, ne ad religionis ingressum teneatur: nã cum possit dispesare in voto solèni assumèdo in religiosum ad Episcopatum, multò magis in voto simplici poterit.

Deci

561. *Decimaquinta diffie. Subditus tenetur ne semper obedire Prelato, quories aliquid virtute obedientie præcipit?*

DD. in 2. lib. sent. dist. 44. Sylu. verbo religiosus 6.

CONCLUSIO I.

RELIGIOSVS non tenetur parere Prelato præcipienti aliquid supra regulam: probatur autoritate D. Ber. dicentis: Prælatus non augeat mihi votum meum, id est, nõ præcipiat mihi opus maioris perfectionis, quam in regula, vel statutis ordinis continetur: quod quidem est supra regulam aliquid præcipere, vt si præciperetur ieiunium in die Sabbati, & alia id genus, quæ non sunt necessaria ad regulæ obseruantiam: ob id enim supra regulam esse dicuntur.

D. Ber.

CONCLUSIO II.

BENE tamen tenebitur obedire ratione pænitentia peccati commisi, vel ad præseruandum à peccato committendo. Ratio est: quia subdito criminoso potest imponi ieiunium, & abstinentia à carnibus in pœnam criminis, quæ impositio erit iuxta regulam, in qua delinquentium correptio præcipitur: atque etiam abstinentia à vino ad libidinem, siue ebrietatem fugiendam.

VII. *Dubium. Potest ne capitulum generale statutum obligans ad maiorem perfectionem, quam in regula contineatur condere?*

Ric. d. 34. ar. 3. q. 2. ad 3. Syl. vbi supr.

QUIA fortassis illud est necessarium ad obseruantiam regulæ, & subditorum reformationem.

V. G. si monialium, quæ non promiserunt clausuram, castitas ex vago recessu periclitetur, poterit ne Papa, vel Generale Capitulum præcipere, vt perpetuam clausuram, ac si illam promississent, obseruent? Sylu. vbi supra, duas refert opiniones, & prima est affirmans Panor.

CONCLUSIO.

POTEST non solum Papa, verum etiam generale capitulum aliquid supra regulam, quando aliter commodè seruari non potest, subditis præcipere. De fide est, & definita in cap. periculoso, de statu religiosorum in 6. vbi præcipitur, vt omnibus monialibus cuiuscunque ordinis presentibus, & futuris recessus à domibus

suis interdicitur, vt viuant in perpetua claufura: quia hoc est valdè necessarium ad obseruantiam voti continentia. Est etiam definita in Concil. Trid. Sess. 25. cap. de reformatione regularium, & monialium.

Decimasexta diffie. Præceptum Prælati obligat ne semper ad mortale peccatum transgressorem?

CONCLUSIO I.

QVI, verbotenus tantùm prælato aliquid præcipienti, citra contemptum tamen non obtemperat, peccati mortalis reus non est: hæc ex communi consuetudine religiosorum, quæ est optima legum interpret confirmatur, quæ talem inobedientiam à mortali excuset: notanter dicitur, citra contemptum, nam tunc esset mortale: Qui enim Prælatorum spernit, Deum spernit.

Luc. cap. 20.

CONCLUSIO II.

SUBDITVS non obediens Prælato præcipienti aliquid sub pœna excommunicationis lata sententiæ, mortaliter peccat. Ratio est: quia excommunicatio lata sententiæ, cum sit grauißima pœna, semper pro mortali peccato imponitur.

CONCLUSIO III.

QVANDO Prælatus sub pœna excommunicationis, absolutè, non addendo, lata sententiæ præcipit, subditus non obediens mortaliter non peccabit. Ratio est: quia huiusmodi excommunicatio est solùm comminatio excommunicationis, & non excommunicatio: lege quæst. de excommunicatione.

Caie. in summa ver. Peccata clericorum.

S. Tho. 2. 2. q. 189. artic. 8. ad 3.

Decimasexta diffie. Qui promisit intrare religionem strictiorem, peccat ne intrando latiore?

CONCLUSIO.

PECCAT quidem, si latiorẽ religionem ingrediatur, est que in statu damnationis, dum proficitur, & facta professione, ad nihil amplius tenetur. Definita est expressè in cap. qui post votum, de regularibus in 6. illud enim vôtum simplex per solenne vôtum, in latiori religione emissum, tollitur.

APPEN.

Hinc cauere debet Magister nouitiõrum, ne tales vouentes

reci-

recipiat, vel receptos retineat: quia retinendo peccatis illorū cooperatur.

D V B I V M V I I I.

An teneatur ad votum, qui vouet rem licitam hac lege, si Deus illum à certo crimine liberauerit?

Ric. art. 1. q. 5.
ad 2. Soto ar.
1. q. 2.

CONCLUSIO I.

QVI tale votum emisit ex industria, & hac intentione, ne, scilicet, teneatur ad votum, si in peccatum labatur, votū adimplere tenebitur: vt si promiserit intrare religionem, si Deus intra annum ab adulterio liberauerit Ratio est: quia fraus, & malitia nō debet illi patrocinari: & quia fuit ipse causa, quominus conditio adimpleretur.

CONCLUSIO II.

Si peccauit non intentione prædicta, sed ex quadam imbecillitate, sicut cadebat ante emissum votum tunc promissum adimplere non tenebitur. Ratio est: quia votum fuit conditionale, & per ipsum non stetit, quominus conditio adimpleretur.

Decima octaua diff. An votum metu emissum in conscientia vouentem obliget?

CANONISTÆ in cap. cum locum. de sponsalibus. tenent, in conscientia obligare, non autem in foro exteriori. Secūda opinio est Siluest. qui affirmat, valere, si habuit animum obligandi se, sin minus nequaquam. Tertia opinio est Theologorum, d. 38. afferentium, non obligare in conscientia, si metus poterat cadere in virum constantem.

Ver. me. §. 3.
Soto a. 1. q. 2.
S. Tho. 2. 2. q.
88. art. 1.

CONCLUSIO I.

VOTUM, metu cadente in constantem virum, emissum, quando ad extorquendum votum incutitur, est nullum. De finita est expressè in c. Abbas: & in c. perlatum. de his, quæ vi, metus, & causa sunt. votum enim debet esse liberū, & talis metus tollit libertatē.

Hinc, si puella propter patris timorē minātis ei aliquas iniurias citra mortē, & exilium, religionem profiteatur, erit nulla professio quia talis metus in animum constantis fœminæ cadere potest.

APPEN.

CONCLUSIO II.

VOTUM ab intrinseco emissum in conscientia obligat. Definita est expressè in cap. sicut. de regularibus. nam talis metus, quâuis extenuet libertatem, non tamen tollit illam, sola enim vis est quæ libertatem relegat.

CONCLUSIO III.

ILLE metus, qui à principio irritaret votum, vouentem ab eius executione liberat. v. g. si tyrannus, non in contumeliam Ecclesiæ, compelleret vouentem ad frangendum ieiuniû. Ratio est: quia intentionem obligandi se ad votum cum tanto detrimento, minime habuit.

CONCLUSIO IIII.

Metus non excusat præceptum Diuinum transgredientem. Ratio est: quia obligatio adimplendi tale præceptum non ex voluntate nostra, sed Dei præcipientis oritur: atque ita in omni euentu obligat.

CONCLUSIO V.

PRAECEPTI autem Ecclesiæ transgressio propter metum mortis violentæ non obligat ad gehennam. Ratio est à simili quia non obligat propter metum mortis naturalis: vt in q. de excommunicatione diximus.

Artic. III. Expedit ne aliquid vouere?

ID est, cõsequenter vouentes, ex voto aliquã spirituale vtilitatẽ.

CONCLUSIO.

Maximam homo ex voto vtilitatẽ consequitur; quia ex sola promissione, qua Deo nos ad bonum obligamus, & firmiores in bono reddimur, & præmium æternum consequimur. Anna enim mater Samuelis laudatur, quia votum emisit Deo, si proles sibi concederetur: multa alia sunt sacra Scripturæ testimonia, & concilia, quibus hæc conclusio confirmatur & definitur, quæ apud patrem à Castro verbo votum, reperies.

DVBIUM

*3. Th. vbi su.
ar. 4. Ric. art.
6. q. 1. Sor. ar.
2. q. 1.*

1. Reg. 1.

D V B I V M.

Quando aliquis timet se fracturum votum, tunc vouere ne licet?

Ri. ubi su. &
S. Tho. & So-
to ubi sup.

CONCLUSIO.

NVMQVAM propter periculū lapsus, quando non est certissimum, à voto est abstinendum: Deus enim vouentibus, vt promissum adimpleant, auxiliatur.

Hinc confutatur hæresis eorum, qui dicebant, votum non solū inutile esse ad gloriam, verum etiam perniciosum. *Hæresis.*

Artic. IIII. An votum sit latria, siue religionis actus?

Sic ar. 1. q. 1.
S. Tho. art. 5.
So. ar. 3. q. 2.

CONCLUSIO.

VOTVM latria, siue religionis est actus, quia latria actus est disponere actionem cæterarum virtutum in Dei honorē, quod fit, quando Deo aliquid promittitur: nam tunc disponimus illam actionem (vt v.g. ieiunium) in Dei honorem.

Artic. V. An sit magis meritorium aliquid voto, quàm sine voto facere, magisque laudabile sit?

S. Th. ar. 6. Ri
car. ar. 6. q. 2.
Soto. a. 3. q. 2.

CONCLUSIO.

EST quidem, & magis laudabile, & magis meritorium ex voto, quàm sine voto operari: nam vouere est actus consilij, quod est meliori bono: & qui ieiunat ex voto duplex consilium, scilicet, vouere, & facere: qui autem sine voto, vnum tantum consilium, scilicet, ieiunare, quando non est sub præcepto, adimplet, duplexque obsequium, scilicet, obligationem aliquid faciendi, & opus Deo præstat, qui cum voto, ieiunat.

Dubium I. Quid si ex voto inuitus, & magna cum tristitia operetur?

QVOD intellige, ita, vt vitandum mortale tantum, votum adimpleat.

CONCLUSIO.

OPTVS hoc erit etiam magis meritorium, quàm sine voto: est enim

enim actus religionis, & tristitia meritum non tollit, licet magis meritorium esset cum gaudio factum.

*S. Th. a. 6. ad
3. & Soto ubi
supra.*

II. Dubium. Peccat ne, quem pœnitet votum emisisse?

CONCLUSIO I.

Peccat mortaliter, quem voti pœnitet: quia idem est pœnitet me voti, & nolo obseruare votum.

CONCLUSIO II.

Quem pœnitet vouisse, vt liberius peccare posset, mortaliter peccat: quia finis est malus, scilicet, libertas ad peccandum, atque ita talis pœnitentia est mortalis.

CONCLUSIO III.

Non peccat mortaliter, quem pœnitet vouisse propter bonum finem, v. g. si quem pœniteret sollemniter vouisse, quia habet partes necessitate oppressos, quibus extra religionem liberius subuenire posset: talis enim nolitio est actus meritorius, quia finis est optimus.

CONCLUSIO IIII.

Peccat, & fortassè mortaliter, quem pœnitet vouisse propter difficultatem, & tædium operis, si votum est perpetuum: quia tali tædio in periculo non perseverandi constituitur, huius furfuris religiosi pigri esse dicuntur.

CONCLUSIO V.

Si votum est temporale, nullum est peccatû propter voti difficultatem pœnitere, quia potest facilè dispensationem obtinere.

CONCLUSIO VI.

Peccat mortaliter semper proculdubio, quem pœnitet, obseruasse votum: idem enim est peccare, & velle peccasse, & quem pœnitet obseruasse votum, vult olim peccasse: peccatur namque potius voluntate, quia in opere consistit, nam quod intrat per os, non coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, idest, corde.

*Mat. c. 5. &
Marc. c. 7.*

*S. Th. art. 7.
Ric. q. 3. ar. 7.
Soto art. 5.*

Art. VI. An votum per susceptionem sacri ordinis, & certa regula professionem, solenne efficiatur?

CONCLUSIO.

VOTVM solenne nunquam, nisi in professione certæ & approbatæ regulæ; aut in alicuius sacri ordinis receptione emit

emittitur. Ratio est: quia nunquam adhibetur solēnitas, nisi quando mutatur status, & per professionem, & receptionem ordinis sacri status mutatur: cū per hoc homo ad perpetuum, & diuinum ministerium deputetur: est etiam definita expressè cap. vnico de voto in 6. per Bonifacium VIII.

Hinc moniales, quas vulgus Beatas nominat, quia non emittunt sua vota secundum regulam approbatam, solenniter minimè, sed simpliciter vouent: vnde si contraxerint valebit matrimonium. APPE N.

Prima diffie. Voti solennitas in quo consistit?

QUATVOR sunt opiniones. Prima asserit, consistere in benedictione, & consecratione: hæc falsò S. Thom. ascribitur. Secunda opinio est D. Tho. qui tenet solennitatem voti, cuius ratione matrimonium irritatur, consistere in traditione sui ipsius, id est, in mutatione status. Tertia opinio est Caiet. qui dicit, non esse positam voti solennitatem in mutatione tantum non status, verum etiam in Ecclesiæ constitutione, quæ, sic vouentem ad matrimonium inhabilitat: vnde colligit non posse Papam in huiusmodi voto dispensare. Quarta opinio est Antiquorum Richardi, & Scoti, ex quorum sententia sit.

CONCLUSIO.

RATIO præcisa, ob quam votum solenne dirimit matrimonium contrahendum, & vouentes solenniter inhabilitat, est Ecclesiæ institutio, quæ vt consanguineos intra quartum gradum, ita huiusmodi personas ad contrahendum inhabilitat. Definita est à Bonifacio VIII. cap. vnico de voto in 6. vbi solum constituit Rom. Pont. discrimen inter votum solenne, & matrimonium. Deinde, quia posset Ecclesia instituere, vt in mundo nullum sit votum solenne in matrimonium dirimens: quare voti solēnitas est ab Ecclesia, & non à Deo: ex nullo enim loco sacre Scripturæ colligitur inhabilitas vouentis solenniter, vt contrahere non possit, nam per traditionem, quæ fit in voto solenni, non est ex iure diuino, & naturali inhabilis, vouens ad alium statum: quia Subdiaconus, & Diaconus tradunt se Deo voto solenni castitatis & obedientiæ, & tamen Papa, cum illis sæpissimè dispensat: vt Soto, cui modo satisfacimus, concedit. Et tandem

tandem dispensabit Rom. Pont. cum his, qui solenniter religionem vouerunt, vt ex superioribus constat.

Scot d. 10. So-
to & S. Tho.
ubi supra.

II. Diffic. *Votum solenne, & simplex differunt ne, essentiali specie?*

V. G. An transgressio voti simplicis differat, à transgressione voti solenni, vt factum à fornicatione distat?

CONCLUSIO I.

VOTUM solenne, & simplex ex parte obiecti eiusdem speciei censentur. Ratio est: quia eadem est materia, & obiectum vtriusque voti, scilicet continentia.

CONCLUSIO II.

VOTUM solenne, & simplex ex parte subiecti specie accidentaliter differunt. Propterea quòd voti simplicis subiectum est ad contrahendum matrimonium habile, licet contrahendo peccet: at verò subiectum voti solennis est ad contractum matrimonialem inhabile.

CONCLUSIO III.

TRANSGRESSIONES voti simplicis, & solennis, eiusdem speciei sunt, etiamsi, si qui solenniter vouer, grauius peccet. Ratio est: quia specifica differentia actuum est penes obiecta: & cum idem sit vtriusque voti obiectum nempe seruare continentiam, erunt actus eiusdem speciei, erit tamen voti solennis transgressio grauior ratione perfectioris status.

III. Diffic. *Qui recipit aliquem ordinem sacrum, emittit ne solenne continentia votum?*

OPINIO communis est affirmans, quam sequitur Caiet. in tractu de cœlibatu Sacerdotum, post tertiam partem. Opinio verò Scoti est Sacerdotes non emittere votum continentia, sed solum habere continendi, sicut & ieiunandi præceptum, lege patrem à Castro verbo Sacerdotium, contra hereses.

CONCLUSIO.

IN receptione cuiuscunque ordinis sacri votum solenne continentia non explicitè, vt in professione religionis, sed implicitè in voto

voto obedientiæ emittitur. Hæc conclusio apertè colligitur ex c. vnico de voto in 6. & ex ca. ante triennium. d. 31. vt docet Caiet. vbi præcipitur Episcopis, ne alicui ordinè sacrū conferant, quin prius continentiam promittat: promissio enim continentiæ in voto obedientiæ includitur, vt cōstat in ordine D. Bernardi, vbi solū promittitur explicita, obedientia, & intelligitur quoque promissum solè- niter continentiam votum,

D V B I V M.

Quid, si recipiens sacros ordines caruit intentione seruandi continentiam, poterit ne hic matrimonium contrahere?

C O N C L V S I O.

NE Q V A Q V A M tale matrimonium erit validum. Definita est cap. 1. & 2. qui Clerici, vel vouentes, &c.

Quarta Dis. Est ne votum solenne continentia sacri ordinis sufficiens ad dissoluendum matrimonium ratum, quemadmodum solenne religionis votum?

Quod. 12. qu. 1. Palu. d. 38. D. Bon. ar. 2. q. 1. Soto. vbi supra.

DVÆ sunt opiniones, quas refert Caieta. Prima est negans, & communis: Altera & contraria, est Palud. affirmantis, votū solène ordinis soluere matrimoniū, què admodū religionis votū.

C O N C L V S I O.

MA T R I M O N I V M ratum per receptionem sacri ordinis nō dissoluitur. Ratio est: quia hætenus Ecclesia non explicauit matrimonium ratum per receptionem sacri ordinis, sed per votum solenne religionis duntaxat dissolui Quamobrè non erit aliter sentiendum, aut definiendum, quàm Ecclesia hætenus toto titulo de conuersione coniugatorum extra. & in 6. definiuit.

S. Th. q. 88. ar. 8. D. Bon. ar. 1. q. 3. Soto. q. ar. 1.

Art. VII. De his, qui possunt vouere?

HI C art. aliquod difficultatibus positus explicabitur.

Prima

Prima diff. An qui sunt alterius potestati subiecti, uouere possint?

CONCLUSIO.

QU I alicui subiectus est, quoad id, in quo subiicitur, sine consensu superioris sui non potest firmiter se per votum obligare: votum enim debet fieri de proprio, & illud in quo aliquis alteri subiicitur, non est proprium, sed alienum. In Numeris enim praecipitur, ne mulier in domo patris sui in aetate puerili constituta, aliquid uoueat, aut voto sine consensu patris teneatur: & idem dicitur textus de muliere coniugata, idemque censendum est de omnibus aliis, qui alienae potestati subiecti sunt.

*S. Th. 2. 2. Seco.
ibi. Siluester.
verb. votu. 3.
Ric. ar. 4. q. 2.*

Secunda diffi. An Religiosus emittens votum sine sui Praelati facultate illud adimplere teneatur?

DV Æ sunt opiniones. Vna Ric. affirmantis tale votum esse ipso facto nullum neque expectandam esse Praelati irritationem.

Altera opinio est S. Tho. art. 8. ubi supra asserentis, hæc vota esse conditionata, scilicet, si Praelatus consenserit, vel non irritauerit, dicitur teneatur ad votum adimplendum, si non fuerit impediens obedientiam, donec à Praelato irritetur.

CONCLUSIO I.

QUANDO supererogationis opera religiosorum sunt in generali prohibita, ut votum peregrinationis, vel ieiunij in Sabbatho, talia vota non sunt ipso facto irrita, sed per Praelatum irritanda. Ratio est: quia tale votum est conditionale, scilicet, si Praelato placuerit, & ita tenebitur subditus manifestare Praelato suum votum: quemadmodum filius, qui promisit hominis sub conditione, si patri placuerit tenetur patri conditionem, manifestare, ut pater consensum, vel dissensum præstet.

CONCLUSIO II.

VO TA religiosorum de operibus supererogationis à Praelato non prohibitis, tenentur religiosi Praelato inconsulto implere quandiu Praelatus non commutauerit, aut dispensauerit, aut irritauerit. Ratio est: quia huiusmodi actus, cum non sit prohibitus, est actus virtutis, & materia voti: atque ita quandiu non irritatur à Praelato,

Prælato, in conscientia obligat: tale est votum dicendi 7. Psal. & c.

CONCLUSIO III.

VOTA de operibus necessarijs necessitate præcepti, aut voti, absoluta sunt, & nullo modo conditionata, ita vt religiosus, ad illorum obseruatiã, inconsulto Prælato teneatur: Prælati uero illa irritare, aut dispensare illis non poterit, vt si subditus emittat votum non mentiendi, aut non dicendi verbum otiosum. Ratio est: quia potissima causa propter quam Prælati vota subditorum potest irritare, esse dicitur, propterea quod, est Dominus operationum subditorum, potens illa concedere, aut prohibere: & cum non possit prohibere, quæ lege diuina præcipiuntur, vel concedere, quæ eadem lege prohibentur, non erit illarum operationum dominus, nec in illis dispensare valebit, commutare tamen poterit. Soto oppositam opinionem defendit.

*Caiet. est ubi
supra 8. Tho.*

CONCLUSIO IIII.

VOTA de obseruandis statutis, & ordinationibus, quæ citra contemptum ad nullum obligant peccatum: potest Prælati irritare, obligantque dum non irritantur: quia materia istorum votorum est in potestate Prælati, cum possit ordinationes suas reuocare, & in illis dispensare: quod autem obligent, & c. constat ex superioribus: nam sunt materia virtutis, & sunt vota conditionalia, scilicet, si Prælati non reclamauerit.

*Lib. 8. de iust.
& iur. q. 3.
ar. 1. in 4. as-
serit.*

CONCLUSIO V.

VOTA prædicta Prælati inferior irritare non potest. Ratio est: quia non est dominus illarum operationum, quamuis ratione iurisdictionis, quam habet, vota huiusmodi commutare, aut in illis dispensare possit.

August. c.

Tertia diffi. Prælati aliquid in generali, vel speciali prohibente, qui vouet contra illius prohibitionem, tenetur suum votum Prælati significare an erit iam irritum per solam prohibitionem generalem, aut particularem?

CONCLUSIO.

NECESSARIUM est, vt subditus Prælati suo hoc manifestet, vt à voto liberetur: Prælati enim non potest irritare votum, quod non agnouit, voluntas namque non fertur in ignotum.

Quarta

Quarta diffic. Poterit ne subditus sine vlla causa, à Prælato petere voti irrationem?

CONCLUSIO.

NEQUE Prælatus sine causa irritans male facit neque subditus sine causa irrationem petendo, peccat: nam prælatus est dominus operationum subditorum, atque ita sine causa potest contradicere vouenti alienam operationem, & quod suum est scilicet, subditi operationes repetere, vnde neque subditus peccabit petendo, quod Prælatus sine peccato concedere potest: fuit enim votum conditionale.

Quinta diffic. Si subditus opus supererogationis ex facultate prælati emittat, Prælatus poterit postea irritare illud?

Ric. art. 4. q. 2. Soto q. 3. art. 9. Sylu. verb. votū 3.

DVÆ sunt opiniones. Prima Ric. qui tenet non posse. Contraria est Caiet. vbi supra S. Thom.

CONCLUSIO I.

PECCAT mortaliter Prælatus, concessa semel facultate, votum irritando. Definita est in Cano. Manifestum 33. q. 5. à simili de marito, qui irritat votum vxoris, quod tacendo approbavit.

CONCLUSIO II.

SEMEL voto illo irritato, peccat subditus illud contra voluntatem Prælati exercens. Definita est in eodem Cano. & est B. Aug. facit enim contra obedientiam, & contra iustitiam: quia vitur aliena operatione, inuito Domino, scilicet, Prælato.

CONCLUSIO III.

D. August.

POTERIT tamen Prælatus tale votum commutare, aut in illo dispensare, quia Prælatus post concessam facultatem vouendi subdito, retinet super ipsum potestatem ligandi, & absoluendi in vtroque foro supernaturalem, atque ita legitima interueniente causa, cum illo dispensare valebit.

Sexta diffic. Poterit Generalis aut Prouincialis irritare votum emissum ex facultate inferioris Prælati Guardiani, scilicet, aut Priori?

CONCLUSIO I.

Ric. ar. 4. q. 1. Soto ibid.

INFERIOR non potest irritare votum à subdito, ex facultate superioris emissum: quia eius auctoritati derogare non potest.

CON

CONCLUSIO II.

POTEST superior Prælatus, vt Generalis, aut Prouincialis, votū facultate inferioris Prælati à subdito emissum irritare: quia cū subditus non sit Dominus suarum actionum, etiam si ex facultate Prælati emiserit vota, Superior non irrogat illi iniuriam, quanuis irritet votum, sine ipsius consensu emissum.

Septima diffc. Abbatissa poterit ne vota monialium de opere supererogationis emissa irritare?

Ric.ar. 4. q. 3.

CONCLUSIO.

POTERIT quidem: nam, vt pater potest irritare votum filij, & maritus vxoris, quia habet dominium in operibus supererogationis illorum: ita & Abbatissa poterit, cū maiorem auctoritatem, & dominium super opera supererogationis monialiū habeat.

Num. cap 30.

Octaua diffc. Subditus, cuius votum fuit ab vno Prælato irritatum, illo cessante, erit ne à successore iterum irritandum?

Ric. ar. 4. q. 3.

S. Th. 2. 2. q.

88. art. 3. Sol.

vbi sup. Ca-

iet. vbi supr.

CONCLUSIO I.

QVANDO subditus sine discrimine temporis emittit votum, si semel fuerit tale votum irritatum, non amplius obligat. Probatur à simili ex cap. quidam: & ex cap. placet de conuersione conjugatorum, nam vt obligatio ciuilis, semel sopita, non reuiuiscit, vt habetur in l. cum ex causa. C. de remissione pignoris, ita neque hæc obligatio spiritalis, semel sublata, resurget.

CONCLUSIO II.

Si religiosus emiserit votum referendo se ad tempus, quo fuerit alius Prælatus, à præsentē irritari non poterit: quia opus promissum non est in potestate Prælati præsentis, sed futuri: nihilominus tamen præsentis Prælatus illud commutare, aut in eo dispensare poterit, propter spiritalē potestatem, quam supra subditos habet.

Ric. art. 4. q.
1. Soc. ubi su-
pra.

Nona diffic. Poterit ne vir omnia vota vxoris, tam realia quam
personalia irritare?

CAIETA. affirmat, non posse omne votum dempto voto ca-
stitatis de modo petendi debitum. Soto tenet posse à viro
omne votum vxoris etiam continentia irritari.

CONCLUSIO I.

VOTA de adimplentione mandatorum, & de cauendis venia-
libus, & de alijs operibus ad salutem necessarijs, potest vxor, viro
inconsulto, emittere, quæ quidem à viro irritari non poterunt.
Ratio est: quia maritus non habet dominium super opera vxoris,
quæ aliquo iure præcipiuntur.

CONCLUSIO II.

VOTUM reale, aut personale, de operibus supererogationis
ab vxore emissum, à proprio viro irritari potest: vxor enim in om-
nibus subdita est viro. Et expressè habetur cap. 30. in Numeris.

Num. cap. 30.

CONCLUSIO III.

Vxor tale votum, quandiu vir non contradicit, obseruare
tenetur: vxor enim non prohibetur vouere, cum sit actus virtutis
sed solum, contradicente viro, votum seruare.

APPEN.

Hinc, si emisit votum peregrinationis, illud viro manifestare
tenetur, vt vel irritet, vel facultatem adimplendi concedat.

CONCLUSIO IIII.

SI vxor emisit votum non petendi debitum, à viro irritari
non potest. Et ratio est: quia vir non potest irritare votum vxoris
de re cuius vir non habet dominium, vt de actione petendi debi-
tum: neque enim vir potest vxorem ad hoc compellere, si ipsa vo-
luerit iuri suo cedere.

Caiet. est.

CONCLUSIO V.

VOTUM largiendi elemosynam, vt offerendi aliquod mu-
nus templo, ab vxore emissum valet: est enim actus virtutis, verum
vt adimpleatur, debet viro manifestari.

I. Dubium, Vir poterit ne irritare votum vxoris, quod
sua facultate emisit?

CONCLUSIO I.

Num. cap. 30.

PECCARET mortaliter vir irritando votum, tam perso-
nale vxoris, quam reale, irritatio tamen de facto valeret, ita vt
vxor

vxor amplius votum obseruare non teneatur. Definita est in cap. manifestum. 33. q. 5.

CONCLUSIO II.

SI vxor emisit votum referendo executionem ad tempus, quo fuerit vidua, vir tempore voti viuens, illud irritare non poterit. Ratio est: quia non voto est de materia sibi subiecta.

II. Dubium. Poterit ne vxor irritare votum à viro emissum non petendi debitum?

SOTO dicit, non longè ab scopo abesse, qui partem affirmatiuam teneret: probabilius tamen videtur non posse, nam vt non potest votum continentia à viro emissum ante contractum matrimonij irritare, nec vir potest sine dispensatione debitum petere, bene tamen reddere, ita neque votum, durante matrimonio, factū quia utrobique præ nimio pudore vxor iure suo defraudatur.

Vbi supra.

III. Dubium. Poterit ne vir longam peregrinationem vouere, qua vxor iure petendi debitum defraudetur, & familia detrimentum patiat?

Soto vbi sup.

CONCLUSIO I.

VIR tale votum emittere potest, adimplere tamen, renitente vxore non potest: quia est actus virtutis, potest vouere, & quia vxor iure suo defraudatur, non potest adimplere.

CONCLUSIO II.

VIR emittens votum in detrimentum suæ familiæ emergens, non tenetur ad votum. est enim nullum, cum sit contra iustitiam: vt si promittat templo, vel pauperibus magnam pecuniæ quantitatem, quam sine maximo familiæ detrimento soluere nequeat.

*Decima dif. Si vterque coniugum mutuo consensu votum continentia emit-
tat, poterit tunc vir vxoris votum irritare?*

Soto eodē ar.

GRATIANVS in Cāno. Manifestum, ex præmissis, vbi supra hanc difficultatem absoluit.

PROPOSITIO I.

NON potest tunc vir irritare votum vxoris, vt debitum petat, quia in petitione debiti non est sibi subdita.

PROPOSITIO II.

NEQVE vxor poterit votum suum irritare, quia est domina suarum actionum: neque è conuerso, quia vterque celsit iuri suo.

PROPOSITIO III.

RECTISSIME faciet tunc, si ab Episcopo petat dispensationē. Et ratio est: quia in magno periculo incontinentiæ sunt cōstituti.

Vndecima dif. Possunt ne pueri obligare se ad religionis ingressum?

D. Bona. q. 3.
arti 1. S. Tho.
ar. 4. Ric. vbi
su. Soto ar. 2.

CONCLUSIO I.

SI puer ante decimū quartum annum, aut puella ante duodecimum ratione non vtantur, non possunt votū aliquod emitte: quia in eis libertas, & deliberatio deest, quæ ad votū desiderātur.

CONCLUSIO II.

ILLVD autem votum à parentibus, & tutoribus irritari poterit, propterea quòd quoad actiones personales & reales, aliena potestati subiiciuntur.

CONCLUSIO III.

ANTE annos pubertatis, quantumcunque ratione vtantur, votum solenne religionis nullo modo emitte possunt. Definira est ab Ecclesia de regularibus. in 6. & in Conc. Trid. Sess. 25. cap. 15. de regularibus, & monialibus.

CONCLUSIO IIII.

POST annos pubertatis, quando iam incipit adoleſcentia, potest homo quocumque votum personale simplex, aut solēne, non autem reale emitte.

Vbi su. ar. 4.
q. 2.

Duodecima dif. Votum pueri ante decimum quartum annum, & puelle ante duodecimum. si ratione vtantur, valebit ne?

DVE sunt opiniones. Prima est affirmans S. Th. & eius discipulorum. Secunda est negans Ric. qui si rectè p̄pendatur de votis realibus, non autem de personalibus v̄rba facit.

CON-

CONCLUSIO I.

BENE possunt se obligare simplici voto, & tenentur illud seruare, dum pater, & tutor non contradixerint. Definita est expressè in Numeris. Num. cap. 30.

CONCLUSIO II.

TALIA vota impuberum à parentibus, & tutoribus irritari possunt. Definita est in cap. puella 20. q. 3. citato: & puella, poterit petere irritationem, & confessor consulere, vt petat, & religiosus similiter.

Hinc, pater siue tutor poterit irritare votum simplex religionis ab impuberibus emissum: vnde puer post quatuor decimū annum non tenebitur seruare tale votum, ante pubertatem iam incitum, nisi puer retulerit se ad annos pubertatis, vt infra explicabitur. APPEN.

III. Dubium. Poterit ne mater votum puella impuberis irritare?

PROPOSITIO I.

SI pater puellæ viuat, solus pater poterit: quia patre viuente, filij sunt sub patris potestate.

PROPOSITIO II.

PATRE iam defuncto, si mater fuerit nutrix impuberum, poterit, sin minus tutor.

V. Dubium. Quid, si ante pubertatem uenerit aliquis religionem, aut peregrinationem, aut aliud quodcumque personale Votum, eius executionem ad annos pubertatis referendo?

Sylu. verbo religio 2. §. 12. Seco. lib. 7. q. 3. art. 1.

S. Tho. Sylu. & Sco. ubi supra.

V. G. si dicat, promitto religionis ingressum, si decimum sextum annum attigero. Opinio Caiet. est negans: nam dicit patrem, non posse huiusmodi votum irritare. Contraria opinio est Syluest.

S. Tho. 2. 2. q. 189. art. 5.

CONCLUSIO.

SMILE personale votum à tutore, siue à patre irritari haud potest. Et ratio est: quia non sunt domini actionū personalium impuberum tempore, quo votum executioni mandandum est: & tota ratio, ob quam pater votum impuberis irritare potest, est quia actionibus personalibus impuberum dominatur.

F. r. q. f. 4. p. 2.

h 3

VI.

Soto eodẽ nr.

VI. Dubium. Poterit ne pater, an tutor, qui datur post pubertatem, irritare personalia vota impuberum?

CONCLUSIO I.

Num. cap. 30.

PA T E R puellæ puberis, id est, excedentis duodecimũ annum, quãndiu in domo paterna manet, votum irritare potest. Expresse habetur cap. 30. Numer. qui quidem text. licet sit per legem Euangelicam abrogatus, ratio tamen naturalis eiusdem textus urget, scilicet, quod si puellæ suo arbitrio relinquerentur, facillè laberentur, & ruerent, neque decet illas, quemadmodum viros peregrinari.

CONCLUSIO II.

PA T E R, aut curator pueri iam puberis, id est, decimum quartum annum excedentis, tale votum irritare non potest: nam si pueri, inuitis parentibus, votum solenne religionis emittere possunt, nec illud irritare valent, vt toto titulo de regularibus in 6. constat: similiter, nec quodcunque aliud votum: nullum enim est periculum in pueris peregrinationem vouentibus, vt in puellis. Soto tenet in puberibus, tam pueris, quàm puellis, quod dictum est: securius tamen erit in vtrisque à Prælato dispensationem obtinere, quàm eorum vota irritare.

Soto vbi sup.

VII. Dubium. Pater postea quam filius excessit decimum quartum annum, & puella duodecimum, poterit vota ante hanc ætatem ab illis emissa facere irrita?

MULTI Thomistæ dubij in hac re esse videntur.

CONCLUSIO.

NON poterit pater tale votum irritare. Et ratio est: quia iam quantum ad actiones personales factus est sui iuris: quemadmodum dominus votum seruã, manente seruitute, emissum non potest post libertatem irritare, quia iam est sui iuris.

VIII. Dubium. Quid de votis realibus, & mixtis?

VOTVM reale est, quando promittitur res aliqua, vt elemosyna. Et mixtum, quando promittitur actio personalis,

ad

ad cuius exequutionem aliqui peculiarij sumptus faciendi sunt, vt est votum peregrinationis.

C O N C L U S I O

P A T E R, siue tutor vota puerum realia ante vigesimam quintum annum irritare possunt, nisi habuerint aliqua bona castrensia, id est, militari arte acquisita, vel quasi castrensia, id est, sua industria comparata, quorum habeat plenam administrationem. Ratio est: quia quantum ad administrationem bonorum non sunt sui iuris, sed patri, vel curatori subieciuntur, atque ita quilibet illorum poterit tale votum impedire.

C O N C L U S I O

P V B E R I S vota realia emittentes, illa parentibus, vel curatoribus manifestare tenentur: quia votere sunt ad usus vitantis, & vt sit alicuius meritum, & non sit votum irritabile, manifestandum est.

C O N C L U S I O

P A T E R, siue tutor poterit vota mixta praedictorum irritare, quia ex parte qua realia sunt, cum minor non habeat suorum bonorum administrationem, patre, aut tutore inuito, adimpleri non possunt. Intellege, nisi habeat bona castrensia, vel quasi castrensia. Est tamen consulendum, vt votorum mixtorum dispensationem ab Episcopo petant: quia fortassis tenentur mendicando peregrinationem adimplere, quando pater aut curator, noluerit hoc concedere. Tandem nota haec multo magis habere locum in votis impuberum.

Decimatercia dif. Ecclesia votum solenne religionis impuberum poterit ne irritari?

*S. Th. vbi su.
ar. 9. Sor. art.
citato.*

C O N C L U S I O

P O T E S T, & de facto irritat, ita vt tale votum solenne religionis, ante annos pubertatis emissum non valeat. Definita est expressè ca. i. de regularibus. in 6. & nunc in Conc. Trid. vbi supra, & ante decimum sextum annum expletum non valet: quia non recipitur ab Ecclesia, cui etiam fit.

I X. Dubium. Tales tenebuntur saltem seruare continentiam.

Sor. vbi supr.

O L I M de hac re dubitant DD.

CONCLVSIO

NVLLLO modo continentiam seruare tenentur, possunt enim matrimonium contrahere. Definita est in Concilio Trid. Sess. citata: vbi promittentes religionem sollemniter ante decimum sextum annum ratione promissionis ad nihil prorsus obligari docetur.

S. Tho. 1. 2. q.
88. art. 10.
Ric. ar. 9. q. 2.

Artic. VIII. An in voto possit fieri dispensatio?

CONCLVSIO

DISPENSATIO, aut commutatio in voto fieri potest: nam cum in legibus humanis possit fieri dispensatio, quae nihil aliud est, quam superiorum determinare legem communem non esse in aliquo particulari casu seruandam, poterit quoque & in voto fieri: nam votum nihil aliud est, quam lex quaedam humana, quam aliquis sibi praescribit: licet enim observatio voti, sit de lege diuina, facere tamen votum actus humanus est.

D. Bona. art.
2. q. 3. Ricar.
vbi supra So-
zo lib. 7. q. 4.
art. 1.

Prima diffic. An Papa in voto dispensare possit?

TRRES sunt opiniones. Prima tenet non posse dispensare, sed tantum declarare & haec est D. Bon. quem sequitur Palu. Secunda opinio, quam refert glossa, quae dicit Papam in omnibus votis etiam nulla legitima causa interueniente dispensare posse.

Tertia opinio est S. Thom. in hoc art. & in 4. dist. 38. q. 1. art. 4. & Siluest. verbo votum. 4. 3. & Caiet. in hoc art. & infra art. 12. & in Summa, verbo dispensatio, qui docent Rom. Pont. propriissime, legitima tamen causa interueniente, dispensare posse: aliter verò non.

CONCLVSIO

PAPAM in voto dispensare, non est declarare solum, illud non obligare. Definita est in cap. venientis, de voto, vbi dicitur Papa non declarat, sed commutat votum, & in cap. quanto de iur. iurando, vbi textus distinguit inter declarationem, & absolutionem iuramenti: quare similiter erit in praesentia distinguendum: quia vtrunque fit Deo, & vtriusque observatio de lege naturali, & Diuina est.

CON-

CONCLUSIO II.

Non potest Papa in voto sine legitima causa dispensare: alioquin esset nulla dispensatio. Et ratio est: quia cum Papa non possit irritare vota secularium, propterea quod, non est dominus actionum Christianorum, quemadmodum Prælatus respectu monachi, neque poterit sine legitima causa dispensare: nam idem est, sine causa dispensare in aliqua lege, & illam irritare.

CONCLUSIO III.

LEGITIMA autem causa, interueniente, dispensare potest: Deus enim nunquam deficit in necessariis, & est Ecclesiæ maximè necessarium, vt sit penes Prælatos potestas dispensandi in voto: multi namque ira, aut metu, aut ignorantia commoti multa promittunt, atque etiam constat ex cap. dispensatores. i. q. 7.

Secunda dif. An in voto solenni continentia possit fieri dispensatio.

DVÆ sunt extremæ opiniones. Prima S. Tho. art. 11. & Alex. III. Papæ in materia de voto. & D. Bona. d. 38. q. 4. & Silue. verbo votum. 4. §. 5. Almayn. de potestate Ecclesiastica. cap. 15. Turrecrem. super Can. sicut bonum 27. q. 1. Soto de iust. & iur. lib. 8. q. 3. art. 2. qui omnes affirmant, Papam non posse dispensare in voto continentia religionis, ita vt religiosus matrimonium contrahere possit: bene tamen in voto solenni continentia ordinis.

Secunda, & contraria est Iuriconsultorum, vt Silue. loco citato docet, quos sequuntur multi ex Theologis. Ric. d. 38. par. 9. q. 2. Dur. ibid. q. 2. Palu. q. 4. ar. 4. Maior. q. 3. Henricus quod li. 5. q. 25. & 26. S. Anto. 3. par. Summæ, titulo. 22. c. 7. Summa Angel. verbo votum. 4. §. 5. Caiet. sequutus est etiam Scotum, qui hanc defendit opinionem. d. 38.

CONCLUSIO.

Rom. Pont. in voto solenni continentia religionis monachalis dispensare potest, ita vt monachus matrimonium contrahere possit: nam ita est etiã de essentia monachatus abdicatio proprietatis, sicut castitatis custodia: vt constat ex cap. cum ad monasterium. de statu monachorum. & faciendo ex monacho non monachum, dispensat in paupertatis voto: ergo similiter poterit in vo-

to solenni continentia dispensare: si quidem vtrumque est de essentia voti: sed de hac re supra in tractatu de matrimonio.

E. Dubium. Mortua vxore, & cessante causa, ille, cum que ex legitima causa dispensatum fuit, tenebitur ne ad religionem redire?

RESPONDEO ex dictis non teneri, quia obligatio semel extincta non amplius reuiuiscit.

*S. Tho. ar. 12.
Soto ar. 3.*

*Tertia diffi. An ad dispensationem, vel commutationem voti
Praelati auctoritas requiratur?*

CONCLUSIO I.

PRÆLATVS potestatem dispensandi in voto habet, est enim Dei Vicarius: & ita habet auctoritatē determinandi, an sit Deo acceptum implere, aut non implere tale votum: & quæadmodum in lege communi non potest fieri dispensatio, nisi per superiorem, ita neque in voto, cum sit quædam lex particularis. Et constat etiam ex B. Paul. 2. ad Cor. 2. Nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos, in persona Christi: nam debet fieri dispensatio ab illo, qui habet vices Christi.

1. Cor. 2.

CONCLUSIO.

VT dispensatio in foro conscientia valeat, legitima causa desideratur, scilicet, vt ex dispensatione maior honor Christi, & maior Ecclesie vtilitas sequatur: patet conclu. ex illis verbis B. Pau. Propter vos: vbi indicat rationem dispensandi esse Ecclesie vtilem, quæ est Christi corpus.

1. Cor. 2.

*S. Tho. ar. 12.
Ric. ar. 8. q. 1.
Silue. verb.
votū 4. q. 7.
Soto vbi sup.*

Quarta diffi. Poterit ne votum in melius auctoritate propria vouentis, & non Praelati commutari?

OPINIO Ricardi, & Siluestri est negans. Contraria est Angeli, verbo votum. & Caiet. hoc loco.

CONCLUSIO I.

QUANDO voti commutatio est in melius, proculdubio auctoritate vouentis fieri potest. Expressè habetur, in cap. peruenit.

nit. el. 2. de iureiurando; & in cap. scriptura, de voto & in cap. dicit, de regularibus. nam qui ita adimplet votum, reddit æquiualens, & quod magis gratum est: vt si quis promississet templo calicem argenteum, & redderet aureum.

CONCLUSIO II.

QVANDO commutatio fit in aliquod æquale, de quo certissimum non est esse magis Deo gratum, quàm votum, tunc non auctoritate propria, sed Prælati fieri potest commutatio: nam voluntas Dei tunc est exploranda, non per subditum, sed per Prælatum Christi IESV vices gerentem.

II. Dubium. Quis poterit dispensare cum illo qui promisit religionem strictiorem, vt laxiorem intrare possit?

RESPONDEO, solus Episcopus.

Quinta diffic. Quando erit cum aliquo in voto dispensandum?

S. Th. art. 10.
Soco ubi sup.

PROPOSITIO I.

QVANDO materia voti redditur inutilis, aut mala, tunc sufficiens causa est, vt Prælatus dispense. Hæc non indiget probatione.

PROPOSITIO II.

QVANDO votum adimpleri non potest, & impotentia adimplendi ex imbecillitate, & impotentia vouentis, & non corruptis eius moribus proficiscitur, tunc sufficiens est dispensandi causa: propterea quod, quando magnitudo rei præmissa est viribus promittentis impar, in periculo violandi votum constituitur, atque ita, vt peccatum vitetur, erit illi per dispensationem subueniendum. Hæc diligenter examinent dispensatores, vt Christi IESV fideles ministri inueniantur.

PROPOSITIO III.

EST quoque sufficiens dispensandi causa, quando voti obseruatio maius bonum particulare, vel commune impedit. Et ratio à simili est: nam, vt in commutatione non est reus voti, qui illud in melius commutat similiter neque qui propter damnum commune, vel particulare ab obligatione adimplendi votum absoluitur.

PRO

Hinc,

APPE N.1. Hinc, omnes ministri ad Ecclesiæ vtilitatem destinati, vt Concionatores, Confessores, Cantores, & alij qui propter ieiunij promissi obseruantiam minus sufficienter sua ministeria exercenti, sufficientem causam dispensandi in voto abstinentiæ habent.

APPE N.2. Hinc, erit quoque sufficiens dispensandi causa cum coniuge, qui redditur imbecillis propter abstinentiam promissam ad debiti solutionem: est enim illud votum impediens maris bonum, nempe debiti solutionem, ad quam ratione iustitiæ obligatur: & de similibus erit similiter iudicandum.

S. Tho. ar. II.
Soto loco citato.

Sexta diffie. Vota quando Pralati commutare debent?

ANIMADVERTE, commutationem aut esse simplicem, vt quando fit in maius, siue æquale bonum: aut esse mixtam, vt quando votum in minus bonum commutatur: tuncque commutatio & dispensatio interueniunt.

PROPOSITIO I.

QVANDO commutatio est simplex & absoluta auctoritate vouentis fieri potest. Hæc supra probata manet.

PROPOSITIO II.

QVANDO fit commutatio in bonum æquale, tunc auctoritate superioris fieri debet. Definita est in cap. quod super ijs, de voto, vbi legitur votum peregrinationis versus Hierosolyam a mulieribus emissum in bonum æquale commutari posse, scilicet, in eleemosynam ad terram sanctam mittendam: quod quidem est maius bonum illi terræ, quàm mulierum peregrinatio.

Cæterùm, votum aliarum peregrinationum ita est commutandum, v. g. Promisisti peregrinari ad Virginem Sanctissimam de Monserrat, & vltierus promisisti offerre illi templo decem ducatos: auctoritate superioris decem ducati ad aliud templum commutari poterunt, & expensæ in itinere faciendæ erunt pauperibus erogandæ, deductis tamen, quas domi vouens facturus erat. Exempli causa erit in itinere singulis diebus sex nummos argenteos consumpturus, & domi tres tantum, ijs tribus deductis, cæteri sunt pauperibus elargiendi: est tandem commutandus labor itineris in ieiunium, ita vt pro quarto quoque die itineris vnus ieiunij dies imponatur.

PROPOSITIO III.

IN his omnibus commutationibus habenda est tantum ratio expensarum, & laboris in eundo, non autem in redeundo. Ratio est: quia solum promissit ire, non autem redire.

PROPOSITIO IIII.

QUANDO commutatio fit in bonum æquale, debet commisce-
ri dispensatio, ita ut aliqua causa ex supra dictis interueniat. Est ta-
men notandum, hanc commutationem mixtam non posse ab illo
fieri, qui auctoritatem commutandi tantum habet: ut est confessor
virtute bullarum, sed ab eo, qui simul dispensandi auctoritatem
obtinet: & hac de causa confessores ab Episcopo auctoritatem
dispensandi petere debent.

*Septima diffi. Qua ratione confessores debent vota virtute
bullarum commutare?*

Soto ubi sup.

PROPOSITIO I.

ELEEMOSYNA, in quam fit commutatio, est eroganda qua-
storibus cruciata, in expeditionem contra Turcas: nam ita in
bulla præcipitur.

PROPOSITIO II.

CONFESSORES, si petierint à diocesano auctoritatem com-
mutandi pœnitentis vota poterunt efficere, ut eleemosyna, in qua
fit commutatio, pauperibus elargiatur: quoniam tunc non auctori-
tate bullarum, sed Episcopi fiet commutatio.

PROPOSITIO III.

AUTHORITAS dispensandi, aut commutandi vota virtute bul-
larum non est intelligenda, nisi de votis factis ante bullæ receptione:
quia dispensatio nunquam conceditur, nisi, ad præteritum: temera-
rium namque esset concedere alicui facultatem dispensandi in vo-
to, priusquam votum fieret, & hoc in bulla exprimeretur.

Scoti est.

*Octava diffi. Qui vult non petere dispensationem, aut voti
commutationem, poterit ne illam exigere?*

*Solus Ri. diff.
38. ar. 9. q. 3.*

PROPOSITIO I.

LEGITIMA interueniente causa huiusmodi votum non
obligat. Ratio est propterea quod votum, quando impe-
dit

dit maius bonum, est dispensandum: atque ita est de hoc voto, quando est maius bonum, petere dispensationem.

PROPOSITIO II.

QUANDO nulla subest dispensandi causa, tale votum obligat: quia votum de re aliqua licita emissum obligat in conscientia.

PROPOSITIO III.

VOTUM de non petenda voti commutatione obligat ad non petendum commutationem in bonum æquale, non tamen in melius. Hæc ex supradictis constat.

Nonna diffi. Quis in votis dispensare, aut illa irritare poterit?

*Ric. ar. 6. q. 1.
C. 2. Siluest.
ver. votū 4.
§. 5. Soto art.
2. q. 4. libr. 7.
de iust. & iur.*

CONCLUSIO I.

ROM. Pont. vota Christianorum, nulla interueniente causa, irritare non potest. demptis votis religiosorum, quia non habet dominium super actiones Christianorum, & eorum bona, quemadmodum super actiones religiosorum, cum sit eorum supremus Prælatus habet. Communis est opinio.

CONCLUSIO II.

EPISCOPVS, & quicumque alius Prælatus, habens spirituale iurisdictionem in subdito, in omni voto, dempto castitatis, religionis, & peregrinationis terræ sanctæ voto, dispensare potest. Definita est cap. 1. & cap. ex multa, & cap. super his. de voto. ceterum ex consuetudine reseruat, vt in bullis Cruciatæ patet.

CONCLUSIO III.

EPISCOPVS in voto temporali castitatis dispensare potest. Ratio est: quia huiusmodi vota non sunt simplicis continentie sed ad tempus.

S. Tho. est ad 3.

Panor. tamen in cap. veniens, qui clerici, vel vouentes. & Angel. verbo votum: affirmant Episcopum posse dispensare in voto perpetuæ continentie: consuetudo tamē, quæ est optima legum interpret, talem dispensationem solius Papæ esse declarauit.

CONCLUSIO IIII.

LICET Episcopus non possit in voto simplici religionis dispensare: potest tamen legitima interueniente causa, declarare voti executionem esse differendam: quia declarare non est dispensare

fare, sed voti exequutionem in aliquo euentu propter maius bonum suspendere, ad quod quidem iurisdictione spiritualis, & vt declaratio authoritatiue fiat, desideratur, ad distinctionem declarationis alicuius Doctoris, qua non est ita in conscientia tuta, vt est authoritatiua declaratio.

CONCLUSIO V.

POTES T Episcopus dispensare, vt habens arctioris religionis votum, latiore intrare valeat: hoc enim non dispensare in voto religionis, cum semper sit religionis obnoxius, sed est dispensare in arctiori vinculo.

CONCLUSIO VI.

S I monachus professus votum migrandi ad arctiorem religionem fecerit, eius Prælati, legitima interveniente causa, & non aliter, in tali voto dispensare, non autem illud irritare poterit: quoniam habet iurisdictionem spirituales super monachum, quod ad dispensandum sufficit, caret tamen dominio super hunc actum, & ideo irritare tale votum haud poterit.

CONCLUSIO VII.

METROPOLITANVS in votis subditorum sui suffraganei dispensare minimè potest: quia illi in gradu tantum appellationis subijciuntur.

CONCLUSIO VIII.

METROPOLITANVS in voto Episcopi sui suffraganei dispensare potest: quia immediate illi est subiectus.

Decima diffic. Potest ne Episcopus dispensare in voto pœnali peregrinationis in terram sanctam, aut religionis, siue castitatis. S. Tho 2. 2. q. 189. art. 3. ad 3. Soto lib. 7. ar. 3. q. 4.

PROPOSITIO I.

T ALE votum antequam pœna incurratur per Episcopum dispensari potest: vt si quis promiserit non ludere chartis sub pœna ingrediendi religionem, vel peregrinandi Hierosolymam. Ratio est: quia ante ludum tale votum nondum obligat, in hac re omnes conueniunt: dubitant tamen, an quando iam vouens incurrit pœnam per Episcopum dispensari possit: quidam partem affirmantem tenent, Soto verò, & alij negant.

PRO-

PROPOSITIO II.

H V I V S dubij tutior est pars negans, nihilominus tamen poterit confessor sequi affirmantem, quanuis ipse negantem tueatur: tunc enim non faciet contra conscientiam, cum affirmans opinio sit probabilis, quamuis agat contra suam opinionem.

Caiet. est.

I. Dubium. Promittens ieiunare in vigilia Natiuitatis immaculate, semperque Virginis Mariae, si ille die non ieiunet, tenebitur ne alio die ieiunare?

RESPONDEO, non sed pœnitere tantum.

II. Dubium. Vota Scholasticorum Salmanticensium, & aliarum Vniuersitatum possunt ne per Episcopum, aut Archiepiscopum illius Diœcesis, vel per Cancellarium dispensari?

RESPONDEO cum doctissimo patre Alcocet, qui affirmat, & merito, ad proprium Diœcesanum esse recurrendum.

Dubium III. Vota Nouitiorum cuius auctoritate sunt commutanda?

PROPOSITIO I.

PRÆLATVS non habet dispensandi in illorum votis auctoritatem, quia nondum sunt professi.

PROPOSITIO II.

MAGISTER nouitiorum vota illorum in melius siue in æquale commutare poterit: vt si vouit ieiunare in Sabbatho, ieiunet feria sexta: & si vouit recitare psalmos singulis diebus, vnam Missam sed voto audiat.

Praxis dispensandi & commutandi vota.

PROPOSITIO I.

QVANDO dicitur votum commutandum esse in melius, intelligitur in magis meritorium, siue magis satisfactorium: v.g. ieiunium, oratio, & eleemolyna sunt meritoria, & satisfactoria, & peregrinatio similiter, sed magis meritorium est Missa: sacri

erificium, & confessionis frequentatio, atque ita poterunt prædicta vota etiam peregrinationis in Hierosolymam, commutari in sacrificia, & orationes atque eleemosynas, & in frequentationem confessionum per annum, vel per singulos menses, saltem vt in vno quoque mense confiteatur: Hoc enim magis meritorium est, quam peregrinatio.

PROPOSITIO II.

EST quoque notandum, nunquam in bullis, vel iubileis concedi confessoribus auctoritatem dispensandi, sed commutandi vota, quod est intelligendum saltem in bonum æqualiter meritorium, satisfactorium, aut impetratorium.

PROPOSITIO III.

RATIO dispensandi semper debet esse melioris boni impeditiua, id est, in cõpossibilis cum maiori merito, v. g. promisit aliquis continentiam, qui si nuberet, sedarentur multa scandala, in hoc casu: hæc est sufficiens causa dispensandi in voto continentia: quia magis meritorium est paci reipublicæ cõsulere quàm à coniugio abstinere.

PROPOSITIO IIII.

EST etiam causa commutandi votum sufficiens, quando facile executionis voti obliuiscit, & facilius illud frangit, habetque multa impedimenta, quibus præpeditur, ne votum adimpleatur: & non debet esse commutatio in omnino æquale indiuisibili consistens. (*Que no es Dios achacoso, que si con Dios se tratasse diria: Tuhazes de malagana essas oraciones cada dia, y tota tu vida las horas, por tanto mejor sera que me siruas de mejos gana enesto:*) Haectenus de Voto.

FLORES TOTIVS DISPVTATIONIS de restitutione, & de singulis contractibus.

DE his omnibus quæstionibus disputant Doctores Scholastici dist. 15. 4. & præter illos Alexan. Alen. varijs in locis infracitatis, & S. Thom. quoque Gerson, potestate Ecclesiastica, con-

sideratione 13. & in tract. de Vita spirituali, lect. 13. Conradus de contractibus. Medina C. de rebus restituendis. Nauar. in sua Summa. Soto in ore de iust. & iur. Pater Franciscus Alcocer, in opere, cui titulus est. Tratado delos juegos.

S. Tho. 2. 2. q. 66. art. 2. & q. 78. artic. 1. Secoto libr. 4. quest. 1. ar. 1. Med. q. 1.

QVÆSTIO PRIMA DE DOMINIO.

Artic. I. Quid nam est Dominium?

CONCLUSIO.

DOMINIVM est ius, siue facultas quomolibet vtendi, aut alienandi rem aliquam, secundum vsum à lege permissum. Hæc concl. non aliter probatur, quam per discrimen, quod inter vsum fructum, & dominium reperitur: nam vsum est ius, siue potestas vtendi, fruendique aliena in propriam tantum vtilitatem. Vsum fructus est potestas vtendi, & alienandi fructum, salua tamen rei substantia. At verò dominium est potestas non solum vtendi fructu rei, verum etiam alienandi eiusdem rei substantiam.

Prima diffic. Quo iure incepit dominiorum diuisio?

Sot. li. 4. q. 3. Scot. & Medina ubi sup. S. Tho. q. 66. art. 2.

ANIMADVERTE primùm ius natura bifariam sumi. Primò, quod natura omnia animantia docuit, siue quod appetitui sensitivo consonat, vt est liberorum generatio, & eorum educatio. Secundò, quod ratio naturalis inter omnes gentes constituit, quodque apud omnes populos æquè custoditur, quod olim ius gentium appellabatur, quale illud est: Quod tibi non vis, alteri, &c. Et de hoc secundo modo est in præsentia disputatio.

CONCLUSIO I.

IVRE naturali & diuino, in statu innocentie, non fuerunt distincta dominia, sed omnia erant tunc communia. Concl. est D. Aug. Ad verbum, & ab Ecclesia in Can. quo iure dist. 8. canonizata: nam iure, inquit, humano dicitur, Hæc villa est mea, &c.

APPEN.

Hinc, constat diuisionem dominiorum per legem humanam positiuam fuisse factam: Nam lege, inquit, humana, &c. in Can. quo iure.

CON

CONCLUSIO I.

P R A E C E P T U M iuris naturæ, quo omnia communia erant, post Adæ peccatum fuit reuocatum. Ratio est: quia tunc, regnante peccato, si non fuissent dominia distincta, potentiores omnia ita occupassent, ut imbecilliores non potuissent non egestatem pati maximam.

CONCLUSIO II.

F A C T A autem est dominiorum diuisio per aliquam legem iustè latam à patre, siue à principe, siue ab aliqua republica: Adam enim filiis suis rerum dominia diuisisse Scriptura sacra satis apertè indicat, dicens, Cain obtulisse sacrificium de fructibus terra, Abel verò de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum. Secunda & tertia pars conclusionis ex iure Canonico & ciuili constat, vbi præcipitur, vni quæque in propriis bonis indemnè seruari: hætenus de hac difficultate cū Soto: & duo argumenta, quæ contra secundam conclusionem Soto affert, facillè solues, si cum S. Tho. & Caie. distinxeris, dicens legem naturalem: & præceptum naturale semper esse immobile, ut est præceptum prohibens iniuriam: at verò legem naturalem sumptam per concessionem, vel permissionem factam per naturam, ut erat lex prohibens dominiorum distinctionem, posse reuocari, & reuocata fuisse: nõ enim fuit præceptum, ut omnia essent communia, sed concessio.

Secunda diffie. In rebus, qua vsu consumuntur, potest ne vsus à dominio separari?

G R A V I S est hæc difficultas. Nã Nicolaus III. in cap. exiit, qui seminat. de verb. sign. in 6. & Cleme. 5. in Clemeti. exiui. eodem titulo in 6. & ceteri omnes Summi Pontifices eorum successores definierunt, fratres Minores non habere alicuius rei dominium, vsum autem facti. & non iuris, esse penes eosdem fratres. At verò Ioan. XII. post Nicolaum III. in Extrauag. Ad conditorem, oppositum decreuit dicens, in rebus qua vsu consumuntur impossibile esse vsum à domino distingui.

CONCLUSIO I.

I N rebus, qua vnico actu consumuntur, vsus à dominio separari potest, & de facto in ordine fratrum Minorum separatur.

ilimit

fl. q. 4. p. 2.

i 2

Constat

Constat ex proxima cōclufione huius art. tum etiam in Deuterono. dicitur: Ingressus vineam proximi, comede vvas, quātum tibi placuerit, foras ne efferas tecum: vbi venditio vvarum prohibebatur, & simplex vsus sine dominio concedebatur: quare vsus necessariò à dominio distinguitur: & in Acti. Apostolorum legitur: Omnes credentes habuisse omnia communia, quamobrem nullus in particulari habuit dominium, sed vsus tantum, alioquin non essent communia.

Dent. ca. 23.

Act. cap. 2.

S. Th. Sco. &
Medina &
Soto vbi sup.

Tertia diffi. Quis potest alicuius rei habere dominium?

CONCLUSIO I.

FRATRES Minores de obseruancia nullius rei dominium, nec in communi, nec in particulari habere possunt: patet ex Clement. exiui. & ex 6. capite Regulæ Seraphici Patris Francisci. Hinc, non poterunt vendere, vel permutare aliquid, sine expressa,

APPEN. 1. sa, aut, tacita Sindicorum facultate.

CONCLUSIO II.

NULLVS monachus cuiusvis religionis sit, in particulari alicuius rei proprium dominium habere potest. Definita expressè in cap. cum ad monasterium. de statu regularium. vbi Rom. Pont. ita ait, Abdicatio proprietatis sic est annexa statui regularium, vt in his Papa non possit dispensare.

APPEN. 2. Hinc, si Papa alicui monacho concedat, vt habeat dominium, ille iam non erit monachus: nam Papa licet possit facere de monacho non monachum, efficere tamen non potest, vt manente monachatu, in particulari proprium habeat, quia proprietatis abdicatio est de essentia monachi, quemadmodum rationale de essentia hominis.

CONCLUSIO III.

FURIOSVS perperuus dominium alicuius rei habere non potest: qui enim sui ipsius non est dominus, alijs dominari nō potest, & huiusmodi furiosi sunt veluti agentia naturalia, quæ suarum operationum dominium non habent.

CONCLUSIO IIII.

HOMINES, qui non sunt perpetuò amentes, dominium habere possunt, patet Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem, & simili

Gen. 1.

similitudinem nostram, ut præsit, id est, ut sit Dominus, &c. quare fundamentum omnis dominij erit, imago, & similitudo Dei, quæ consistit in nobis, ut B. Damascenus docet, in hoc, quòd liberum arbitrium habemus: atque ita soli homines, qui non sunt perpetuò amentes, aut, ut alij dicunt, rationalis creatura, quæ habet liberum arbitrium, poterit habere dominium.

Hinc, nulla creatura irrationalis poterit habere dominium, quod est contra Gerson. Conrad. & alios, qui quamlibet creaturam affirmant habere dominium, ut leonem, v.g. esse ferarum, quas prædatur, dominum.

CONCLUSIO V.

DEUS iure naturæ titulo creationis est Dominus omniù creaturatum, nec se illo dominio priuare potest: Domini est terra, & plenitudo eius, Dominusque totius creaturæ est.

Hinc, filij Israël Ægyptios spoliantes, furtum non comiserunt: quia hoc valente vniuersali Domino, scilicet, Deo fecerunt.

CONCLUSIO VI.

OMNE dominium, quod in creaturis reperitur à Deo est: dicitur enim ad Rom. Omnis potestas à Domino Deo est, &c.

CONCLUSIO VII.

ANGELI suarum actionum, ut contemplationum motus, &c. domini sunt, alterius tamen rei in vniuerso existenti dominium habere minimè videntur: Deus enim omnia propter nos creauit, neque vllam creaturam propter Angelos creasse legimus: dæmones namque supra damnatos ius tantum quoddam ministeriale iustitiæ Diuinæ habent.

Quarta diffiç. An primogenitus habeat dominium bonorum vinculatorum?

Soto lib. 4. q. s. ubi supra.

DVE sunt opiniones. Prima dicit esse dominum, licet non possit ea vendere: quia minor ætate est dominus suorum bonorum, & tamen illa alienare non potest.

Contraria & secunda, est Baldi, & aliorum iuris peritorum: quæstio hæc de nomine esse videtur: vtraque opinio est probabilis.

F. t. q. l. 4. p. 2.

i 3 Art.

Art. II. *Quarum rerum homo dominium habere potest?*

CONCLUSIO I.

HOMO non est dominus suae vitae, ut membrorum, ita ut possit seipsum interimere, quin agat contra charitatem, & iustitiam: aget quidem contra charitatem, quia præcepto, Non occides, non solum alios, verum & nos ipsos occidere prohibemur: & contra iustitiam quoque quia occidens seipsum aufert alienum, nempe, vitam, invito Deo, qui est vita, & mortis Dominus: nam in Deuter. dicitur: Ego occidam, & ego vivere faciam.

Deut. 23.

CONCLUSIO II.

HOMO propriae famae ita est dominus, ut imponens sibi falsum crimen, agat solum contra charitatem: nam Christus **ESVS** cum in multis accusaretur, nihil respondebat, ita ut miraretur Praeses vehementer: & Sancti propriam famam contemnebant, quod minimè illis integrum fuisset, si domini famae propriae non extitissent, sed de hac relatiùs infra.

Marc. 15.

CONCLUSIO III.

VNVS homo alterius hominis titulo emptionis, vel quia fuit in iusto bello captus, dominium habere potest. Prima pars conclusionis in Leuit. cap. 25. habetur, ita enim legitur: Si paupertate oppressus vendiderit se frater tuus, non opprimas eum, cum seruitute famulorum, quod apud nos modo non licet: est tamen inter fideles nunc, ut olim erat, consuetudo vendendi proprios filios ut habetur in lege 2. ff. de his qui proprios filios distraxerunt. Secunda verò pars patet: quia cum possit miles hostem interimere, poterit illum in mancipium seruare: & hæc dicitur seruitus iure belli, quæ instituta est ad seruandam hostium vitam.

Leuit. cap. 8.

CONCLUSIO IIII.

QVI seruus est, quia seipsum vendidit, si fugiat, ad restitutionem tenebitur: furatur enim alienum.

CONCLUSIO V.

SERVVS iusto bello captus potest fugere, quia dominus non maiorem potestatem habet finito bello, quam tempore belli, & sicut tunc, ita & nunc licet fugere poterit.

APPEN.

Hinc, si fugiat ab emptore, non tenebitur ad restitutionem quia eodem titulo tenetur seruire emptori, quo capienti tenebitur:

tur: & quemadmodum à eapiente, ita ab emptore licebit illi fugere: dummodò non promiserit, medio iuramento se non fugiturum, vel non sint dominati: tunc enim fugere haud poterunt. Nota ad confessiones seruorum audiendas.

CONCLUSIO VI.

HOMO iure naturali, & Diuino est dominus ferarum, piscium, & animalium, dicitur enim Gen. 1. Faciamus hominem, ad imaginem, & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestiis vniuersæque terræ, omnique reptili, quod mouetur in terra.

Art. III. Quibus modis transferri potest dominium?

CONCLUSIO I.

DOMINIUM rei in alium transferri potest per solam Domini voluntatem cum traditione, dummodò à lege non prohibeatur. Probatur Instituta de rerum diuisione, vbi dicitur: Nihil tam conueniens naturali æquitati, quàm voluntatem domini volentis rem propriam in alium transferri, ratam habere.

Hinc, si dominus rei non habeat rationis vsum, & liberum arbitrium, quia mente captus, vel puer est, rem suam dare non poterit: non enim dicitur habere propriam voluntatem, nec libero vti arbitrio, cum quid agat ignoret.

Hinc, si minor, sine autoritate tutoris: & primogenitus sine autoritate Principis, aliquid alienauerint, recipientes ad restitutionem tenebuntur: quia hi à lege alienare prohibentur.

Idem est iudicium de vsurario, quanuis solutio vsurarum spontanea fit, & de ludice accipiente pecuniam pro sententia profertenda: quia non acquirunt dominium: vt definitum est in ca. exigi de censibus, in 6. similiter iudicandum est de aliis casibus.

CONCLUSIO II.

DOMINIUM potest quoque legis autoritate contra domini voluntatem transferri. Vt constat in præscriptionibus, de quibus infra ageretur, & in bonis hæreticorum: nam à die commissi criminis, inuito hæretico, dominium bonorum illius transfertur.

Scot. ar. 2. q. 1.
Sor. lib. 4. q. 5.
Medi. q. 1. de
testamento.
Ric. dist. 45.

APPEN. 1.
C. de falsa
moneta. l. 1.

APPEN. 2.

APPEN. 3.

CONCLUSIO III.

ALIQUANDO etiam dominia per Iudicis sententiam, inuito domino, transferunt. Definita est in Can. fraternitas. 12. q. 2. vbi dicitur: Furem à Iudice posse mulctari pœna pecuniaria, cuius pecuniae dominium per sententiam Iudicis, mediante exequutione, in alium transfertur.

*Soro vbi sup.
art. 1.*

Prima diffic. Possunt ne filii illegitima bona paterna retinere?

NOTA filiorum illegitimorum quosdam vocari maneres, vt qui ex meretricibus in lupanari expositis nascuntur: alios spurios, vt qui nascuntur ex aliena concubina, vel ex illa, quae pluribus exposita est, non tamen in lupanari: alios nothos, vt qui ex adulterio procreantur: alios tandem naturales, qui ex propria concubina domi retenta, dummodò vterque sit solutus, geniti sunt. Hæc diuisio colligitur, ex cap. nisi cùm pridem, de renunciatione.

CONCLUSIO I.

TAM pater, quàm mater possunt filijs, quocumque modo illegitimis, quintam partem suorum bonorum relinquere. Pater per legem nonam, & decimam Thauri. Et ratio est: quia quinta pars bonorum, cui voluerit testator, legare poterit.

CONCLUSIO II.

FILII spurij, & naturales possunt matri ab intestato succedere, & testamento, quanuis habeat ascendentes hæredes legitimos: dummodò legitimis descendentibus careat. Probat per legem nonam Thauri, vbi expressè habetur.

CONCLUSIO III.

STVRIVS neque ex testamento, neque ab intestato patri succedere potest. Et ratio est: quia habet incertum patrem.

CONCLUSIO IIII.

FILIVS naturalis ex testamento tantum potest patri succedere, quanuis habeat legitimos ascendentes, si tamẽ legitimis descendentibus sit priuatus. Probat per legem decimam Thauri.

CONCLUSIO V.

ADVLTERINVS nec ex testamento, nec ab intestato, patri, aut matri succedere potest: per eandem legem Thauri patet.

Secunda

Secunda diffie. Potest ne pater filium illegitimum heredem per fideicommissum instituire, ita ut in conscientia filius talia bona retinere possit.

Soto ubi sup.

CONCLUSIO I.

FILII adulterini secularium in fideicommissis in foro conscientia, non tamen in foro exteriori, bona paterna possidere possunt: quia lex prima fori titulo de hæredibus, & successoribus tantum prohibet, ut fiat ex testamento hæredes.

CONCLUSIO II.

FILII clericorum, aut religiosorum, nec per testamentum, nec per fideicommissum, nec per donationem in bonis paternis succedere possunt. Ita definitum est in lege 22. lib. 1. tit. 3. & in lege 2. lib. 7. tit. 3. regaliū ordinationum, ubi ita legitur. (*Ordenamos y mandamos, que los hijos de los Clerigos religiosos, ni heredem, ni puedam heredar los bienes de sus padres ni de sus parientes, ni los ayen, ni los puedam gozar por Legado, o donacion, o por otro traspasso.*) Qua lege inhabiles redduntur, & in foro exteriori, & conscientia ad bona paterna habenda aliquo titulo legati donationis, &c.

Hinc, si pater, tacito fideicommissis, aliquem heredem constituat, poterit filio clerici bona illa dare, non tamquam paterna, sed tamquam propria. APPEN. 1.

Hinc, fideicommissum sit expressum, peccabit fideicommissarius bona illa filio clerici dando, & in conscientia fisco, aut pauperibus, illa restituere tenebitur: si tamen hoc Fiscum latere potest, sine minus reddat Fisco, ne postea iterum solvete teneatur: non enim, cum sit lex pœnalis, ante condemnationem obligat. APPEN. 2.

Tertia diffie. Si filius aut filia Clerici matrimonium contraxerit, & filios ex tali matrimonio habeat, poterit nepotibus hæreditatem relinqueret. Soto ibid.

POTERIT, quia pœnæ sunt restringendæ, & lex illa de filiis clericorum est pœnalis.

Silu. ver. alie
natio. §. 12.
13. & 14. &
verbo testa-
mentum 1. §.
5. & verb. hã
reditas. 3. §.
7. Soto ubi
supra.

Quarta diffic. Tenetur ne pater filios illegitimos alere?

CONCLUSIO I.

TENENTVR quidem illos, qui rationis vsum non attige-
runt inhumanum enim esset filios in ætate infantili, in qua vi-
ctum sibi querere non possunt, ita relinquere: vnde qui eos, vt ab
aliis alantur, exponunt, mortaliter peccare videntur.

CONCLUSIO II.

FILIOS spurios post rationis vsum alere non tenentur, quod
quidem fit, vt homines à concubitu dånato, & pessimo arceatur.

Siluester ver
bo alienatio.
§. 12. & ver-
bo testamen-
tũ. §. 5. A. d.
quodli. 6. art.
1. Sot. ubi sup.

Art. Vlt. An per contractum minus solennem in foro conscientia
dominium transferatur?

VT si Petrus, non habens hæredes necessarios, sed collaterales
tantum, instituat hæredem Ioannem in testamento minus so-
lenni, vel instituat hæredes in tali testamento necessarios, vel col-
laterales, & leget extraneis quintam partẽ suorum bonorum: pos-
sint ne parentes expoliare Ioannem: vel Ioannes possit bona fide
illa bona retinere: vel an teneantur hæredes in conscientia legata
illa soluere.

Tres sunt de hac re opiniones. Duas affert Siluest. & affirmat,
Vltra montanos, qui respectu illius sunt Hispani, & Galli, tenere
partem negantem. Cismontanos verò, qui sunt Itali, partem affir-
mantem. Tertia opinio est media, quam tenet Sot. dicens: Qui te-
net bona per testamentum minus solenne, esse tutum in conscien-
tia, donec in iudicio conueniatur.

CONCLUSIO I.

QUANDO lex irritat dumtaxat contractum, & non prohibet
expressè, siue ex consuetudine dominij translationem, nec præci-
pit fieri restitutionem: talis contractus est in conscientia validus.
Patet exemplo in c. quod sicut. de electione. vbi dicitur, infirman-
dam esse electionem, si suffragator absens non fuerit vocatus, nisi
ratione pacis in electione consenserit. Secundò, quia lex civilis
prohibet ludum, & tamen acquisita per ludum non sunt resti-
tuenda, vt infra in quæstione de ludo declarabitur: quare quan-
tumcunque lex requirat aliquam solennitatem, qua deficiente, cõ-
tractus

tractus annullatur, est intelligendum, ne virtute illius contractus aliquis possit in iudicio agere: vt glossa in l. non dubium. C. de legibus docet.

CONCLUSIO II.

QUANDO testamentum est nullum secundum leges ciuiles, quia non habet quinque aut 7. testes, quos secundum iura ciuilia habere tenebatur: si duos, vel tres habuerit testes, erit in conscientia validum. Expressè definita est in cap. cum esses, de testamentis, ab Alexand. Papa. Dicit enim esse ex lege diuina tale testamentum validum, ius autem diuinum, vbique in conscientia obligat.

CONCLUSIO III.

IN legatis ad pias causas testamentum est validum in vtroque foro, si habeat duos vel tres testes. Communis est Doctorum sententia, qui ita cap. cum esses, citatum declarant.

Dubium. Si testamentum vnum, vel nullum habeat testem, sed tantum sit chirographo defuncti signatum, tenebitur ne haeres in conscientia legatum soluere?

CONCLUSIO I.

SI haeredi per sufficientem probationem, scilicet, per chirographum defuncti, aut per vnum testem, omni exceptione maiorem, constiterit, tenebitur in conscientia soluere legatum: nihil enim tam naturale est, quam vt dominia, sola domini voluntate, quando non prohibetur à lege transferantur: & in praesentia testator voluit legatarium transferri dominium, nec fuit à lege prohibitum.

CONCLUSIO II.

QUANDO testamentum est nullum, quia defunctus non habebat testandi authoritatem eo modo, quo testamentum condidit, tunc tale testamentum in vtroque foro erit irritum, v.g. si habens haeredes necessarios, vltra quintam partem aliquid extraneis legauerit: Ratio est: quia in tali casu prohibetur alienare, quod legauit, & ita non potest dominium transferri: at verò in his, quae potuit legare, valebit testamentum.

Hinc sequitur, si quis exhaeredauerit filium, & instituerit extraneum, & simul quintam partem tantum legauerit, quanuis

testa-

testamentum quantum ad institutionem hæredis non valeat, va-
lebit tamen quò ad legata: quia quantum ad legata, testamentum
est legitimum.

QVÆSTIO SECUNDA

de restitutione.

Art. I. Cui facienda est restitutio?

EXPLICABITVR nonnullis difficultatibus expositis,

*Prima diffie. Oportet ne semper vero domino, à quo res ablata
est restitutionem fieri*

CONCLVSIO.

VERO domino, aut eius hæredibus, siue ex testamento, siue
ab intestato, rei ablatae facienda est restitutio: nam restitutio
est actus iustitiæ commutatiuæ, per quam constituitur æqualitas
inter personas, quæ inæqualia habent: & cum verus dominus cui
damnum illatum est, minus habeat, illi, & non alteri erit restitutio
facienda.

S. Tho. Scot.
Medi. & Sor.
ubi supra.

*Secunda diffie. Quid, si dominus rei sit illa abusus, erit ne
eidem restituenda?*

¶ V. G. si petat pecuniam alteri accommodatam, vt cum meretrici-
bus prodigar: quidam statim esse restituendam pecuniam exhibi-
mant, & in suam sententiam Adrianum adducunt.

CONCLVSIO.

SI dominus paratus est ad dissipandum pecunias, & dilatata so-
lutione per aliquod temporis spatium, non fiet pecuniæ dissi-
patio, possunt pecuniam retinere. Potissima enim ratio ob quã, est
statim facienda restitutio, esse dicitur, quia rei alienæ detentio est
in detrimentũ veri domini, & cum in casu posito restitutio in eius
damnũ potius redundaret, poterit restitutio aliquot dies protrahi
cessante siquidem causa restitutionis, cessare & restitutio debet.

APPENL.

Hinc, furioso, & hominibus perditis, quos scimus ludo,
ebrietatibus, meretricibus, & alijs id genus vitijs certo res suas
esse

esse consumpturos, non erit restitutio statim faciēda, sed commodum tempus expectandum.

Hinc, qui lucratus est pecunias à filio familia, quem certò scit, facta restitutione, iterum lusurum, non illi, sed patri restituere, aut apud aliquem pecuniam lucratam deponere tenetur.

Hinc, de sententia Caietani, si quis magnam pecuniam Principi debet, non tenetur illam statim restituere, quando iniustum bellum gerit, quia esset in aliorum iniuriam.

Hæc autem omnia sunt intelligenda, dummodò scādalu excludatur: nam si verisimiliter scandalum futurū esse creditur, vel quia præsentēs existimabunt me nolle debitum solvere, vel quia creditor mihi minatur, nimisq; irascitur, vel in periculo peccandi constituitur, restitutionem dilatare nō teneor: perinde etiam, si verisimile est dissipaturum esse pecunias, quocunque tempore illi restituantur, nunquam enim aliquis statim restituēdo peccat, etiamsi vt dictum est, aliquando melius sit restitutionem protrahere.

Tertia diffi. Est ne semper restitutio faciēda possessori, à quo res ablata est?

CONCLUSIO.

SI possessor est male fidei, vt latro, domino est restitutio faciēda; ita vt latroni persona non prodatur, eritque latro admonēdus, ne iterum domino restitutionem faciat: illi enim est restitutio faciēda semper, cui damnum est illatum, qualis est verus dominus, non autem latroni: qui enim domino restituit, vtriusque domini, scilicet, & latronis causam utiliter gerit.

Hinc, qui habet aliqua bona religiosi, aut Ecclesiæ, tenetur illa reddere non Prælato, aut Episcopo, si sint bonorum dilapidatores, sed conuentui, aut capitulo, aut si fieri potest, in rebus immobilibus restituat: nam hæc non ita prodigi possunt.

Hinc, pallium vsuratio ultra sortē datū, si auferatur nō vsurario, sed domino erit restituendum: & idem est de similibus iudicium.

I. Dubium. Quando dubito, sit ne res, quam habeo furto ablata, aut non, cui faciēda est restitutio?

CONCLUSIO.

ILLI, à quo res accepta est, si est simpliciter dubium, est restitutio faciēda: nam in rebus dubiis tutior pars est eligenda.

APPEN. 1.

S. Tb. Sco. &

Caiet.

APPEN. 3.

Limitatio.

Ibidem DD.

citati & Sil.

ver. restit. 4.

APPEN. 1.

Caiet.

APPEN. 2.

tutiusque est illi restituere, quia melior est possidentis conditio.

II. Dubium. Habeo rem, quam scio furto captam, timeo ne ex restitutione mihi detrimentum oriatur, tenebor vero domino, an latroni, à quo accepi, restituere?

V. g. si non restituo latroni fortassis conveniet me coram Iudice, & condemnabor ad flagella, vel aliud damnum simile patiar.

CONCLUSIO.

TUNC nunquam domino restituere tenebor, Ratio est: quia non teneor rem proximi mei vtiliter cum iactura, & detrimento meo gerere, iuxta charitatis præceptum: proximus namque sum egomet mihi.

III. Dubium. Quod si res, quam abstuli à latrone, non domino, sed latroni à me, restituatur, ero ne postea iterum restitutioni vero domino faciendæ obnoxius?

Soro ubi sup.
ar. 1. ad 2.

CONCLUSIO I.

SI ego rem per ignorantiam inuincibilem latroni dedi, non teneor amplius ad restitutionem. v. g. si confessor mihi, veli vir aliquis prudens ita faciendum esse dixerit. Et ratio est: quia bona fide latroni restitutionem feci.

CONCLUSIO II.

SI scribam me rem furto sublatam vero domino daturum, non dando, mortaliter peccauit: quilibet enim tenetur charitatis præcepto sine proprio documento rem proximi vtiliter gerere.

CONCLUSIO III.

QUO si scienter latroni dedit, iterum domino restituere tenetur. Ratio est: quia quicquid tenet iure fori, tenet etiam poli, si non fundatur in falsa præsumptione, & Iudex compellet me ad restituendam rem illam domino, si hoc me cognouisse probetur.

CONCLUSIO IIII.

SI res à bonæ fidei possessore sublata fuerit, eidem, & non domino est faciendæ restitutio: quia bonæ fidei possessori, & non domino illatum est damnum, cum ipse rem indemnem proprio domino seruare, teneatur: qualis est commodatarius qui apud se pignus

pignus habet, quòd si domino fueri facta restitutio, expensã tantum, quas in rebus furto sublatis inuestigandis fecit, erunt commodatario restituendæ.

Quarta diffi. Quando dominus est incertus & ignotus, cui est restitutio faciendâ?

S. Th. ubi supra Ric. ar. 9.
q. 4. Sec. q. 2.
Sylv. verbo resti. 8.

DVÆ sunt opiniones. Prima affirmantium esse autoritate Papæ, pauperibus faciendâ. Altera esse, faciendam Episcopi autoritate S. Thom. ubi supra ad 2. dicit esse consumendas res illas in pios vsus, & in 4. videtur sentire talia bonã esse monasterio tribuendâ; reliquorum tamen Doctorum sententia tenet, necessariò esse in vsus pauperum distribuendâ.

CONCLUSIO.

Si facta diligenti inquisitione, verus dominus, vel possessor, cui damnum fuit illatum, non inueniatur, erunt pauperibus res ablata restituendæ, aut in pios vsus, consumendæ. Ratio est: quia quando non apparet dominus particularis, vniuersali Domino, nempe Christo, est faciendâ restitutio, & sit pauperibus res illas erogando: dicit enim Christus: *Quandiu fecistis vni de his fratribus minimis, mihi fecistis.*

Matth. c. 25.

Hinc, si non adhibita diligentiã, & inquisitione veri domini pro qualitate rei restituendæ, pauperibus tribuatur, erit restitutio iterum vero domino faciendâ: & si comparuerit, sibi imputet secundam restitutionem: quia debet non inquisiuit dominum.

APPEN.

III. Dubium. Quando bona incerta erunt pauperibus eroganda, & in pias causas tribuendâ?

RESPONDEO cum Seo. hoc fieri debere viri prudentis consilio: nam quando pauperes graues patiuntur necessitates, illis sunt tribuendâ: quando verò pauperes non egent, & Ecclesia indiget, erunt in fabricam Ecclesiæ consumendâ.

CONCLUSIO.

QUANDO dominus est ignotus in particulari, & notus in communi, vt si sciam rem, quam habeo esse, vel Socratis, vel Platonis, vel Ciceronis: cuius tamen illorum si ignorem, tunc non

paupe

pauperibus, sed illis tribus, vt inter se diuidant vel sortes emittant, erit restitutio facienda: iam enim alicui illorum damnum esse illatum in communi intelligitur, & cui damnum illatum est, restitutio est facienda: qui si mortui fuerint, illorum hæredibus restituere oportebit.

APPEN. 1. Hinc, nihil sine illorum consensu agendum erit, neque vnus remissio à restitutione liberabit.

APPEN. 2. Hinc, qui in bello iniusto pecunias ex aliqua ciuitate hostium rapuit, primum debitam diligentiam adhibere, vt verum dominum inueniat, tenebitur: & eo non inuento, reipublicæ, cui facta est iniuria, vel Episcopo, & alijs, qui illius ciuitatis, siue reipublicæ curam habent, res illæ restituendæ erunt, hæc S. Thom.

S. Th. 6. Mediana. ubi sup.

Quinta diffic. *Que per simoniam sunt acquisita, cui sunt restituenda?*

COMMVNIS est opinio dicentium, Ecclesiæ, cui per Simoniam facta est iniuria, esse restituenda: alij illis, à quibus sunt accepta restituenda esse affirmant: esse in pios vsus consumenda S. Tho. docuit.

CONCLUSIO.

Si aliquis det alicui vsuram per ignorantiam, debet eidem fieri restitutio. Definita expressè in cap. veniens, de simonia alioquin in pios vsus consumenda.

Caiet. 2. 2. q. 62. ar. 3. Solo ubi suprâ.

Sexta diffic. *Si pauper tenetur ad restitutionem bonorum incertorum, poterit ne sibi facere restitutionem?*

CONCLUSIO.

Sylu. ver. restitutio. 4.

POTERIT quidem sibi restituere. Ratio est: nam si alius teneretur dare pauperibus, & ego possem consulere, vt mihi pauperi daret, cur non potero mihi retinere? hoc est intelligendum sine dolo, & fraude.

Septima diffic. *Qui tenetur bona incerta restituere, aut non vult, aut male restituit, diuitibus illa tribuenda, à quo poterit cogi, vt restituat?*

CONCLUSIO.

Ab Episcopo erit compellendus, quia est pauperum pater.

Ostaua

Octava diffie. Si dominus rei longè distat, cui erit restituendum?

RESPONDEO, Si creditur redditurus, debitum ei in loco tuto erit seruandum: si non est redditurus, & facilè potest ad illum mitti, transmittatur: si vero difficulter, erit per epistolam debitum illi significandum.

Soto ar. 1. ubi supra Mediana. q. 4.

Nona diffie. Quid si creditor longè distans, vt sibi mittatur, velit, cuius expensis erit debitum transmittendum?

VARIÆ sunt opiniones. Caiet. distinguit: si restitutus habuit à principio rem iniustè, vt fur, debet suis expensis mittere, etiam si expensæ in quadruplo excedant: si autem iustè, vt pote ex aliquo contractu, tenetur expensis domini mittere, & non proprijs, licet restitutus abscesserit. Seco. dicit, non esse maiorem sumptum faciendum in missione valore rei mittendæ, sed expectandam esse domini præsentiam: quem si creditur non redditurum, parentibus: qui si desint, pauperibus esse restituendum: idem docuit Ric. dist. 15. Abbas verò in cap. cum tu. de vsuris, & Syl. distinguunt ita: si possessor malæ fidei, vt fur recessit à loco, vbi furtum fecit, tenetur suis expensis mittere: si verò dominus discedit, expensis domini, quòd si dominus secum rem illam duxisset, minoribus sumptibus, vel nullis, fur ad damnum illud tenebitur. Medina. C. de restitutione, affirmat esse expensis eius, qui est obnoxius restitutioni mittendum.

Scot. ar. 4. q. 2. ad argumenta.

Ricar. Syl. Verbo restitutio. 4. §. 4. Et Medi. Et Scot. ubi sup.

CONCLUSIO I.

DEPOSITARIUS, nunquam tenetur depositum proprijs expensis ad dominum mittere, sed satis est vt sit ad reddendum paratus: tunc enim ex opere iusto, & pio damnum reportaret, si proprijs expensis mittere teneretur.

CONCLUSIO II.

POSSESSOR iustus, qui non fuit in mora soluendi, & migrat à loco, vb: à creditore pecuniam accepit tenetur suis expensis ad dominum mittere. Est enim regula fori iudicialis verissima, scilicet, vt quicumque aliquid debet ex aliquo contractu certo in loco factò in eodem loco soluere teneatur, nisi alius locus solutioni signetur.

CONCLUSIO III.

SI verò creditor abiit, debitor tunc suis expensis mittere haud tenetur: quia in foro iudiciali ita iudicatur: neque enim qui pecunias accepit, in tali casu est expensarum causa.

APPEN. I. Hinc, si creditor, qui discedit, non mittat nuncium tempore solutioni præfixo, neque debitum mittere, neque damnum, quod creditori inde sequeretur, debitor solvere tenebitur.

CONCLUSIO IIII.

SI debitor existimat creditorem expensas in missione faciendas non soluturum, neque de iustitia, neque de charitate ad debitum mittendum obligatur: quia nullo modo expensas illas solvere tenetur.

APPEN. Hinc, si expensas est soluturus, & minores faciendæ sunt mittendo mutuarum, tenebitur ex charitate illud mittere.

Medin. q. 2. V. Dubium. Quid facere iniustus possessor tunc tenebitur?

CONCLUSIO.

SI debitor aliò profectus est suis expensis mittere debet, quia est causa expensarum: neque enim debitoris malitiam creditori nocere æquum est.

Sylu. Soco. & Medina ubi supra. VI. Dubium. Quid si creditor in alium locum se contulit?

CONCLUSIO.

SI non erat suam rem restitutioni obnoxiam secum deportaturus, fur suis expensis mittere haud tenetur. Ratio est: quia fur solum tenetur ad restitutionem rei ablatae & damni ex furto subsequenti: & casu posito nullum dampnum intulit.

APPEN. Hinc, si erat secum rem illam laturus, & sine expensis, debitor proprijs expensis mittere tenebitur: si verò cum expensis, non tenebitur proprijs expensis debitor mittere. Hæc Syluest. & Medina ubi supra. Caiet. verò, & alij absolute tenent debitorem non obligari ad mittendum suis expensis.

Sot. li. 4. q. 7. art. 1. & 3. Decima diffic. Quid de debitore illo, qui fuit in mora soluendi?

RESPONDEO, Idem omnino, quod de malo possessore erit iudicium.

Vnde-

Limitatio.

hæredibus illius, vel pauperibus, si creditur illum ratum habiturum, erit facienda restitutio. Quæ quidem conclusio est intelligenda, si res restituenda parui momenti fuerit.

CONCLUSIO II.

S. Tho. est.

Si res fuerit magni momenti, & creditor illa maximè indigeat, tunc, ut dicit Caieta, erit mittenda, etiam si expensæ in quadruplo excedant: si autem possessori malæ fidei in damnum proprii domini fauere non debet.

CONCLUSIO III.

Si creditor re illa non maximè eget, tunc seruanda est, & creditori per epistolam renuncianda, vel tribuenda est monasterio, facta protestatione, ut dominò, si illam petierit, reddatur. Est tamè diligenter animaduertendum in huiusmodi casibus nihil sine arbitrio boni viri esse faciendum.

Decimatertia diffi. Pœnarum, quæ à lege imponuntur, cui est restitutio faciendæ?

CONCLUSIO.

PAUPERIBVS, vel Ecclesiæ est facienda restitutio. Definita est expressè in cap. de hoc autem de simonia.

APPEN.

Hinc Iudex, qui ratione concussionis: aut homicida, qui ratione homicidii, & vno verbo, qui ob turpem causam aliquid recipiunt, similiter restituere tenentur: dummodò actio fuerit cõsummata, scilicet, ut Iudex impie iudicauerit, & homicida aliù interfecerit: alioquin danti, erit facienda restitutio, non enim dans Iudici, aut assassino habuit voluntatem transferendi dominium, nisi propter cõsummatam actionem. Hoc verum est stando in iure naturæ, iure verò positiuo probabile est, non esse danti restitutione faciendam: nam perdit statim omne dominium, & ius repetendi in foro iudiciali: ut ex lege, si ob turpem causam, de conditione, ob turpem causam constat, sed latius de iis infra.

S. Tho. 2. 2. q. 61. ar. 8. Ric. ar. 5. q. 4. Sco. & Medina. q. 2. S. luo. verbo. rest. 5. Soto li. 4. q. 7. arti. 4.

Artic. II. Quando est faciendæ restitutio?

CONCLUSIO I.

QUI retinet alienum, inuito domino statim restituere tenetur, quia quandiu retinet, agit contra præceptum negatiuum: Non

Non furtum facies: furtum enim non solum est ablatio rei aliena, inuito Domino, verum etiam retentio.

CONCLUSIO II.

NON obligat ad actum exteriorem restituendi præceptum, quando non adest possibilitas, sed ad animi tantum præparationem: est enim præceptum affirmatiuum, & nullus ad impossibile obligatur.

QUANDO dicimus præceptum restitutionis statim obligare, APPEN. intelligimus moraliter loquendo, loco, scilicet, & tempore competentem, non enim media nocte à lecto surgere, vel mensam, aut missam inchoatam relinquere, si tunc restitutionis faciendæ ab ipso, recordetur: satis namque tunc erit, animum restituendi, tempore opportuno, habere.

Prima diffc. Sunt ne aliqua causa, ob quas restitutio differri possit?

S. Th. Scot. & Medina ubi supra. Sylu. verbo restitutio 6. q. 3.

SCOT. ubi supra de hac re optimè disputat: & est notanda regula generalis, qua multi casus soluuntur: licet rem alienam detinere, quando dominus rei rationabiliter debet velle, eam retineri, ex principijs legis naturæ constat.

Hinc, quâdo aliquis est impotens, non tenetur statim restituere. APPEN. 1. S. Tho. & omnes Doctores hunc casum admittunt: nec tenetur, quando sine sui infamia restituere non potest, & creditor ex rei detentione magnum incommodum non patitur.

Nec quando restitutio statim facta est in creditoris, vel communitalis detrimentum: ut si furiosus gladium petat ad interficiendum seipsum, vel pecuniam ad impugnandum patriam. APPEN. 2.

Nec, quando restitutio statim facta in magnum debitoris detrimentum, & paruum creditoris commodum redundat: communis harum appendicum ratio est regula Scoti, scilicet, quia creditor tunc debet rationabiliter velle, ut non fiat sibi statim restitutio: quilibet enim lege charitatis tenetur magnam bonorum proximi iacturam vitare, si sine detrimento, vel cum paruo suorum bonorum potest: atque ita tenetur rationabiliter velle, ut non statim sibi restitutio fiat. Syluest. regulam Scoti optimum restitutionis fundamentum esse affirmat, citatq; multos grauissimos Doctores, qui illam amplectuntur. Ric. ar. 5. q. 4.

*Secunda diffic. Qui furatus est aliquid, tenetur ne statim sub pena
noui peccati restituere?*

CONCLUSIO I.

QVI diutius detinet alienum, magis peccat, quam qui citius restituit, quia magis nocet, & maiorem iniuriam domino facit: & tandiu detinere poterit, ut de nouo mortaliter peccet, vel praecedens mortale, ita grauetur, ut illa circumstantia sit necessarium confitenda.

CONCLUSIO II.

NON quaecunque restituendi mora mortale peccatum facit: ut si quis non restituat per unum, vel per tres dies: quod enim parum distat, nihil distare videtur: dummodo dominus re illa magno opere non indigeat.

CONCLUSIO III.

QVI recordatur rei alienae, & restituendi nolitionem habet, mortaliter peccat: quia contra Dei praecipuum de restitutione facienda agit.

Soto ubi sup.

*Tertia diffic. Si quis per totam vitam non restituat, augebitur
ne semper peccatum illud?*

CONCLUSIO.

SEMPER augebitur. Ratio est: quia tenebatur habere propositum formale, vel virtuale restituendi: quod tamen nunquam habuit.

Soto ibidem.

*I. Dubium. Quando ille, qui non restituit nouum
peccatum committit?*

RESPONDEO. Quando habet restituendi opportunitatem, & non restituit, & quotiescunque nolitionem restituendi elicit.

Anto. Vega.

Quarta diffic. Qui per totam vitam non restituit, neque propositum restituendi, nisi in articulo mortis habuit, condemnabitur ne?

CONCLUSIO I.

QVICVNQVE habet propositum non restituendi in vita, etiam si habeat efficax propositum in morte, est in mortali pecca

peccato. Ratio est: quia quilibet tenetur: restituere sub reatu peccati mortalis, quando potest: & hic cum possit, non restituit. Hæc est Magistri Vega, quam docuit legens hanc materiam, & B. Antonini. 2. p. titul. 2. §. 2.
25. cap. 1. C.
Soto ubi sup.

CONCLUSIO II.

SI ille potest commodè in art. mortis restituere, & non vult, nõ est absoluendus, quia est in mortali, cum quilibet quando potest, teneatur restituere, & præsumitur hunc non habere propositum restituendi, si superuixerit.

Hinc, qui habet propositum non restituendi per totam vitam non potest absolui, quia decidit in mortali. APPEN. 1.

Hinc, vt saluetur, oportet in vita restitutionem facere: nec satis est illam heredibus præcipere, si autem commodè non potest, propositum quod habet, tunc mutare tenetur. APPEN. 2.

Quinta diffi. Erit ne absoluendus in aliquo casu, ante mortem non restituens?

CONCLUSIO I.

POTEST absolui, quando dominus rei consentit, vt restitutio differatur: tunc enim dilatio non est contra domini voluntatè.

CONCLUSIO II.

QUANDO hæres & ipsius bona magnam patiuntur iacturam, si statim restitutio fiat, & nullum domino detrimentum accidit, absolui potest: patet ex regula Scoti: quia dominus rei tunc debet velle rationabiliter, vt restitutio protrahatur: quod si creditor incommodum patiatur, debet etiam cum magna iactura bonorum statim fieri restitutio. Caterùm cum illo, qui habuit in vita propositum restituendi, fuit tamen impeditus, non tanto rigore est procedendum, sed vtendum est Silu. consilio, quanto cum rigore est agendum cum illo, qui nunquam in vita restituendi propositum habuit, etiam si dominus in dilatazione consentiat, & cum magna iactura bonorum, quia semper timendum est, habere propositum non restituendi, si superuixerit.

*Siluef. verb.
restitutio. 5.*

Siluest. & So. ubi su. II. Dubium. Quid faciat confessor si infirmus dixerit se non teneri, ad restituendum statim, cum tanta bonorum iactura?

RESPONDEO. Quia omnis causa excusans à restitutione ante mortis articulum, excusat etiam in articulo mortis, erit absolueudus, nisi præsumat Sacerdos in eodem proposito, quod habebat antea persistere: erit autem præsumendum, tale habere propositum, nisi aliunde oppositum demonstrat.

Sexta diffi. Qui habet magnam pecunie quantitatem, & non vult illam simul, cum possit, sed successiue restituere, erit ne absolueudus?

CONCLUSIO.

NULLO modo est absolueudus: quoniam est in peccato mortali: potest enim simul, & statim restituere, non tamen vult.

Septima diff. Si nunquam sit restitutionem facturus ille talis, nisi paulatim, & successiue restituat, erit ne absolueudus?

Siluest. verbo rest. 4. **H**OSTIEN. & Angelus, quos Siluest. ubi supra, citat, tenent posse absolui, præsertim, si dominus detrimentum aliquod non patiat, aut non maximè indigeat.

CONCLUSIO.

NEQVAVAM absolui potest, quia est in mortali peccato, cum possit statim totum restituere, & nolit: verum nota posse restitutionem differri à confessore, quoties pœnitens habet iustas excusationes ad restitutionem protrahendam: non enim confessor debet esse nimis rigorosus, si est timorata conscientia.

III. Dubium. Tenebitur ne semper, pœnitens confessori in hac materia obedire?

Siluest. ubi supra. **R**ESPONDEO. Primum, communiter obedire tenetur, etiã si confessor non sit vir doctus propter reuerentiã, confessori debitã. Secundo, si pœnitens propter aliquam iustam causam restituere statim non tenetur, & Sacerdos velit illum ad restituendum obligare, non debet tunc confessori obedire: poterit autem pœnitens

tens scire se non teneri, vel quia est confessore doctior, vel quia doctores consuluit.

Tertio poterit pœnitens tunc, circa mendacium tamen, cōfessorem, vt ab illo absolutionē obtineat, decipere, dicens: Pater mi, scia diligentissimè omnia, quæ facere teneor, libentissimeq; facia.

Octaua diffi. Confessor poterit debitorem, qui multoties restituere promisit, & non restituit, quoties promiserit absolvere?

DVÆ sunt opiniones. Vna affirmans: quia si præteritis doleat, & restituere proponat, cū non possit tunc temporis amplius facere, erit absoluendus. Altera opinio est negans: vtraque est probabilis: nam verisimile est, si ante absolutionem non restituat, postea non restitutum: quia ex præteritis futura coniecere licet, atque ita non erit absoluendus, vt secunda opinio tenet. Est tamen diligenter animaduertendum, cō difficilius esse absoluendū, quò sapius restituere promisit. Nam toties poterit à promissione deficere, vt verisimile sit, non esse restitutionem facturū: & tunc temporis etiam si sit in gratia, non erit absoluendus, quoniam esset, relinquere illum in peccandi periculo.

IIII. Dubium. Ille cui remittitur debitum, & non habuit animum restituendi, erit absoluendus?

CONCLUSIO.

ERIT quidem, si dominus libere remittat: quia domino licet *S. Tho. art. 4.* de bonis suis, quod voluerit facere: tenebitur tamen de proposito dolere. *ciato.*

Nona diffi. Qui non potest sine mutatione status restitutionem facere, tenebitur ne statim restituere?

V. g. si vsurarius, qui arte alieno negociabatur, qui si statim restituat, compelletur artificio viuere; & idem dicendum de nobili, qui compelletur inferiorem statum assumere.

Caict. 2. 2. q. 62. art. 8. Adria. q. 1. de restitutione. Si luest. verbo restitutio 5. Duas opiniones citat: & prima est partem affirmatiuā

tenentium: ita ut teneatur se omnibus bonis expoliare, quo usque mendicare cogatur. Secunda opinio, & contraria est Scoti d. 15. q. 2. art. 4. Adria. Siluest. & Caiet.

Soto. lib. 4. in
fine.

CONCLUSIO I.

QUANDO res obnoxia restitutioni extat, & debitor extrema necessitate non laborat, illam statim restituere tenetur, etiam si statum mutare cogatur, ut si detineat redditus alienos. Ratio est: quia tunc potest restitutio differri, quando quis danum in re propria patitur: at verò quando res aliena extat, si illam restituat, nullum in re propria detrimentum patietur: nullus enim aliena iactura locupletandus est.

APPEN. I.

Hinc, nobiles, qui detinent villas, & alienas possessiones, ne à magnitudine status, & familiæ cadant, & eorum confessores rei alienæ conscij in statu damnationis esse dicuntur, nisi ignorantia, vel alicuius Doctoris opinione excusentur.

CONCLUSIO II.

INIVSTVS possessor statim restituere tenetur, quanuis ex tali restitutione detrimentum lucri cessantis patiatur & statum mutare, atque etiam mendicare compellatur: ut si vsurarius ex tali restitutione stipendio vivere, aut mendicare cogeretur. Ratio est: quia nemo potest aliena pecunia negotiari, aut lucrum facere: regula enim lucri cessantis intelligitur, de lucro non ex aliena, sed ex propria pecunia acquirendo, neque tunc mutare statum dicitur: nam proprius status non ex aliena, sed ex propria pecunia comparatur.

Caiet. ubi su.

CONCLUSIO III.

DEBITOR iniuste acceptionis statim restituere tenetur, etiã si damnum emergens in propriis bonis patiatur, ut si vsurarius domum, & vniuersa suppellectilia vilius vendere cogeretur. Probatum eadem ratione, qua proxima conclusio: nam tunc non mutaret statum: non enim ille erat suus status, sed alienus, cum ex aliena pecunia esset comparatus, potius namque ad proprium statum reduceretur: & ita intelligenda est opinio supraposita dicens: etiam cum mutatione status esset restitutionem statim faciendam. Erit tamen optimum consilium tunc à creditoribus solutionis dilationem perere: & si debitores fuerint incerti, cum Sede Apostolica compositionem facere.

CON-

CONCLUSIO IIII.

DEBITORES ex iusta acceptione non tenentur statum mutare, neque lucrum cessans relinquere: vt statim creditoribus satisfaciant, sed possunt, ne in damnum emergens incidant, differre solutionem. Ratio est: quia in tali casu creditor dilationem concedere tenetur, & si nolente retineatur, non erit rationabiliter nolens, & iniustus: nemo namque tenetur restituere cum maiori detrimento, quàm sit ei restituendæ pretium: & cadere à statu est maximum detrimentum.

Seco. & Caie. est.

CONCLUSIO V.

QUANDO creditor ex dilatione debiti detrimentum aliquod patitur, ne debitor cum mutatione status ad soluendum compellatur, debitor tunc damnum illud refarcire, quando ex culpa sua incidit in illam impotentiam, tenebitur. Ratio est: quia est causa damni, & qui causam damni dat damnū fecisse videtur: vt in cap. finali, de iniurijs legitur.

CONCLUSIO VI.

DEBITOR bonæ fidei cum mutatione status restituere non tenebitur, quamuis creditor ex dilatione solutionis statum quoque mutare compellatur. Ratio est: quia in pari causa necessitatis melior est possidentis conditio: quemadmodum in pari turpitudinis causa: obligatur tamen debitor damnum, quod creditor ex dilatione solutionis patitur, refarcire.

CONCLUSIO VII.

QUANDO debitor non potest sine periculo, aut detrimento propriæ famæ restituere, ad restitutionem statim faciendam non est compellendus, sed expectandum est tempus, quando tale detrimentum non timeatur. Ratio est: quia bona inferioris ordinis non sunt restituenda cum detrimento bonorum superioris ordinis, qualis fama respectu pecuniæ iudicatur.

Seco. est cui ad hanc Caie.

Hinc qui furatus est rem alienā poterit restitutionem differre, si timeret statim restituendo latrocinij notam contrahere.

APPEN. I.

CONCLUSIO VIII.

QUANDO res restituenda est magna, & infamia mediocris, vel minima, debitor cum detrimento propriæ famæ restituere tenebitur, quia fama est bonum temporale æstimabile pecunia, & tanta potest esse res restituenda, vt famam debitoris longè

supra

L. iij. de iur. i.

superet. Et intelligitur conclusio, quando non expectatur commodius tempus, in quo sine periculo famæ possit fieri restitutio.

CONCLUSIO IX.

QUANDO creditor est pecuniam debitam in proprium damnum, siue alterius priuatæ personæ, siue Reipublicæ consumpturus, poterit, & tenebitur debitor differre solutionem: nam tunc peccaret: quia peccato creditoris cooperaretur, sed de his supra.

CONCLUSIO X.

Nobiles.

DEBITOR tenebitur cum diminutione status creditoribus soluere, si aliter satisfacere non potest. Ratio est: quia habere magnam cateruam famulorum, equorum, &c. cum dispendio creditoris, ab obligatione restituendi non excusat: quia sine magna familia status nobilium conseruari potest: detinetur enim sine iusta causa, inuito domino, alienum.

APPEN. j.

Hinc, consulendum est nobilibus, vt statum minuunt: quod est illorum confessoribus maximè animaduertendum.

V. Dubium. Quare periculum status aliquando obligationem restituendi tollit?

RESPONDEO. Quia cadere à statu est magna infamia: & propter vitandam infamiam integrum est, creditore non ægente, restitutionem differre, vt ex superioribus constat.

APPEN.

Hinc, in his, qui non habent statum, nulla est ratio ratione status, qua à solutione statim facienda liberentur.

Ric. s. q. 4.

Decima diffc. Tenebitur ne debitor seipsum vendere, vt restituar?

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM ad istud obligatur, quia libertas est bonum superioris ordinis, pecunia verò restituenda inferioris.

Vndecima diffc. Tenebitur mendicare, vt statim restituar?

Verbo restitutio. s.

RAYMVNDVS, quem citat Syluest. teneri affirmat.

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM tenetur, etiam si iniusto titulo possideat: quia mendicitas solùm est ad vitæ sustentationem: & ideo æquum

æquum non est, vt quis eleemosynis se sustentet, atque restituat: Leges enim, & Iudices ad medicandum, vt fiat restitutio minimè obligant.

Duodecima diffic. Tenebitur aliquis ad restituendum manibus laborare?

Soto lib. 4. in fine.

SOTO dicit teneri vendere bona, vt satisfaciatur, etiam si inde periculum laborandi, & mendicandi sequatur.

Duæ sunt opiniones probabiles. Prima duabus sequentibus conclusionibus continetur.

CONCLUSIO I.

QVI nunquam laborauit, nec scit aliquod officium, laborare ad restitutionem minimè tenebitur: esset enim inhumanum illum ad laborandum, vt restituat, obligare.

CONCLUSIO II.

QVI habet officium, quo singulis diebus lucratur ultra sufficientem sustentationem, quod superest, restituere tenetur: nam potest commodè, & sine aliqua difficultate restituere.

Secunda opinio tenet, nullo modo obligari, postea quàm omnia bona sua dedit, verùm si quid post sufficientem sustentationem super sit, restituendum esse docet.

Decimatertia diffic. Tenetur ne aliquis seruire ad restituendum?

Soto ibidem.

DUÆ sunt opiniones. Prima affirmat, nullo modo teneri, posteaquam omnia bona sua dedit. Altera est contraria.

CONCLUSIO.

PERSONA nobilis, quæ nunquam seruiuit, seruire, vt restituat, non tenetur, quemadmodum persona, quæ consuevit, & potest seruire ad tempus, & non per totam vitam seruire tenetur. Oppositum enim esset difficile, & ad perdendam totam libertatem obligaret.

Decima

Decima quarta dif. Possunt ne debitorum in foro conscientie vti beneficio
 quorundam legum civilium & aliquid sibi ad vti
 sustentationem seruare?

Adria. q. x. de
 restitutione.
 dubio 6.

ADRIA. tenet debitorem posse retinere omne illud, quod
 sibi lege permissum est, quando vtiliter creditoris negotium
 gerit, non autem propter suam solam vtilitatem: nam tunc retinen-
 do mortaliter peccaret, nisi extrema necessitas vrgeret.

CONCLUSIO

PERSONÆ priuilegiatae possunt vti beneficio legum priuile-
 gia concedentium in foro conscientiae: nam cum leges illae sint iu-
 sta, ius in vtroque foro concedunt: Respublica enim, cum sit do-
 mina bonorum particularium: vt in q. i. huius tractatus declarau-
 mus, poterit pro communi vtilitate talibus personis applicare illa,
 & tunc quod suum non est, retinere minimè dicuntur: vti autem
 sunt leges priuilegia concedentes, quas breuitati studens
 praetermitto.

Caie. verbo
 restitut. cap.
 8. Silue. ver-
 bo restitut. 6.
 Med. quest. 2.
 Nauarro in
 Manual. cap.
 27. num. 47.

Artic. III. Quo ordine est faciendae restitutio?

CONCLUSIO I.

QUANDO debitor habet bona, quibus possit singulis cre-
 ditoribus satisfacere: non est necessario solutionis ordo ser-
 uandus: propterea quod nulli fit iniuria.

CONCLUSIO II.

Si non habet bona quibus possit omnibus satisfacere, & res
 eadem numero restitutioni obnoxiae apud illum extant, tenetur
 easdem numero creditoribus reddere: quia cum non sint consum-
 ptae, & non habeat illarum rerum dominium, per illas aliis credi-
 toribus satisfacere haud poterit.

CONCLUSIO III.

Si non extant eadem res numero, & habet bona empta, quo-
 rum pretium nondum est solutum, venditori prius erit satisfac-
 iendum. Ratio est: quia quod pluribus obligationibus debetur,
 est debitis ex paucioribus obligationibus anteponendum, & pre-
 tium rei empta. v. g. domus debetur obligatione reali, quia ma-
 net creditori obligata: & personali: quia emptor est quoque ven-
 ditori

ditori obligatus: ad alia verò debito sola obligatione personali tenetur. Et est definita in lege alsiduis. C. qui potiores in pignori-
 ribus habebantur: hoc intellige, nisi facta fuerit pretiosior (*Porque
 si se a mejor ado, y subido el precio*) erit vendenda, & quod residuum
 fuerit alijs creditoribus restituendum.

CONCLUSIO III.

QUANDO sunt plures creditores, & cetera bona sunt vni hypo-
 thecata, illi est prius facienda restitutio: bona enim hypotheca-
 ta debentur duplici obligatione, reali, scilicet, & personali.

CONCLUSIO V.

SUNT autem seruanda statuta municipalia, & leges, quibus
 ordo satisfaciendi creditoribus determinatur, iuxta quas vxorum
 dotes sunt alijs debitis, etiam antiquioribus anteponenda. Has
 leges confessores scire non tenentur: debent tamen Iurisperitos
 consulere, si negotium hoc postulauerit.

CONCLUSIO VI.

DEBITOR, prædictum ordinem restituendi transgrediens
 mortaliter peccat. Ratio est: quia committit iniustitiam contra
 creditorem ceteris secundum ius præferendum.

CONCLUSIO VII.

CREDITOR, qui erat posthabendus, non tenebitur ad resti-
 tutionem, si prius fuerit illi facta solutio: non enim alienum tunc,
 sed quod suum est, retinet.

CONCLUSIO VIII.

SI debita fuerint æqualia eadem, scilicet, obligatione debita,
 non est ordo aliquis seruandus. Ratio est: ex regula iuris in 6. nam
 tunc qui prior est tempore, potior est in iure.

I. Dubium. An obligatio ex delicto sit præferenda obligationi
 ex contractu licito?

V. G. An teneatur restituere vsuras vni, priusquàm alteri mutuum. *Vbi supra.*
 DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. asserentis vsurarium prius
 teneri ad satisfaciendum creditori ratione contractus lici-
 ti, quàm creditori, cui sunt restituenda vsura: dummodò per ta-
 lem contractum non sit factus impotens ad soluendas vsuras: vt
 est contractus donationis, dotationis, &c. in quibus contractibus
 vsurarius nihil accepit, & bona alienauit.

Con

Contraria opinio est Medinae. C. de restitutione, in quaestione de usura restituenda, dicentis: Si usurarius non habet alia bona praeter acquisita per usuras, prius tenetur usuras solvere: si autem alia habet bona, & debitum usurarium est antiquius, erit ceteris debitis praefereendum, sin minus postponendum.

CONCLUSIO I.

QUANDO concurrunt duo creditores, vnus cui sunt usurae restituendae, alter, cui debetur pecunia ex contractu licito, tunc secundus, & si sit posterior, est primus praefereendus: nam ille creditor est praefereendus, qui magis est damnificatus: & cui sunt restituendae usurae, aliquam utilitatem est consequutus: quia mutuum fuit sibi praestitum, secundus vero nullam. Intelligenda est conclusio, quando usurarius habet alia bona licite acquisita: nam si omnia sunt pecunia usuraria empta, omnia etiam sunt hypothecata creditoribus, quibus sunt usurae restituendae. Perinde quando res acquisitae per usuras extant: vt si usurarius habeat equum, & alia bona per usuras data cum non habeat earum dominium, ante omnia sunt restituenda.

Limitatio.

CONCLUSIO II.

QUANDO debitum est contractum ratione furti, si fur alia bona habeat licite acquisita, prius tenetur furti, quam aliorum debitorum ex contractu licito, facere restitutionem. Ratio est: quia ad restitutionem furti tenetur duplici obligatione, scilicet, ex iniusta acceptione, & ex iniusta retentione: at vero in alijs debitis, solum ex iniusta detentione obligatur, quia ex voluntate contractuentium; accepit.

CONCLUSIO III.

QUANDO debitum est ratione maleficij, vt homicidij, aut haeresis, prius omnino debita ex contractu licito sunt soluenda. Ratio est: quia debitum ratione maleficij est poenale, & leges poenales non possunt aliquem in detrimentum legitimi creditoris punire: tum etiam quia ratione maleficij aliquis tantum obligatur personaliter: homicida enim si suspendatur, ad nihil amplius tenetur: qui autem debet ex contractu licito, tenetur obligatione personali, & reali propterea quod omnia eius bona tacite sunt creditoribus hypothecata.

Prima

Prima diffi. Est ne obligatio onerosa liberali obligationi preferenda?

EST quidem onerosa, quanuis sit tempore posterior antepo- *Medina ubi*
nenda. Ratio est: quia creditor ex contractu permutationis *supra.*
magis damnificatur quam creditor ex contractu liberali, si debi-
tum non solvatur: nisi aliunde ille, cui facta est donatio, graue
damnum, si donatio non fieret, pateretur.

*Artic. IIII. An qui est obnoxius restitutioni tantum semper
quantum abstulit restituere teneatur.*

CONCLUSIO I.

DETINENS alienum, inuito domino, omnes fructus, non *Soto li. 4. q. 7.*
ex industria propria, sed ex natura rei acquisitos, restituere *art. 4.*
teneatur. Ratio est: propterea quòd cuius est rei dominium, eius-
dem sunt rei fructus, cum nullus ex re aliena sit ditandus.

Hinc, fructus pecoris, ancillæ, iumenti, &c. dominis rerum sub- *APPEN. 1.*
latarum erunt, deductis tamen expensis, vt ex cap. ad nostram, de
iureiurando colligitur, restituendi.

Hinc, fur ad restituendum, quæ sua industria ad aliena pecunia *APPEN. 2.*
negotiaudo lucratur, minimè obligatur.

CONCLUSIO II.

RETINENS alienum, inuito domino est quoque obligatus
ad lucrum cessans, damnum emergens restituendum, quia est cau-
sa damni, & qui causam damni dat, damnum dedisse videtur.

Hinc, qui furatus est equum tenebitur solvere pretium, quod *APPEN. 3.*
dominus equi soluit alium conducens, quem non erat conductu-
rus ad iter faciendum: atque etiam lucrum, quod non locando
equum sublatum, cessauit.

Hinc, qui furatus est triticum, si dominus illius ad sustentan- *APPEN. 4.*
dam familiam duplo pretio coactus est emere triticum tenebitur
pretium illud solvere, etiam si tempore furti, non tantum valeret,
propter damnum emergens: similiter etiam, si dominus venditu-
rus erat triticum tempore, quo valebat duplo, erit totum restituend-
um ratione lucri cessantis.

Si autem non erat dominus venditurus triticum, nec emit aliud, *APPEN. 5.*

F. r. q. f. 4. p. 2.

l quia

quia ditissimus est, si frumentum extat, illud restituat, sin minus quantum tempore furti valebat.

CONCLUSIO III.

Si res est pretiosior, tenebitur fur illam eandem restituere, deductis expensis, dummodò facta sit pretiosior, non ex natura rei, sed per furis industriam, constat ex cap. i. de iureiurando, neque enim equum est, ut dominus rei aliena iactura dicitur.

APPEN. 6. Hinc, si equus valet ducentos ducatos tempore restitutionis, industria, & labore furis, qui tempore furti valebat centum dumtaxat, tenebitur dominus tunc laborem, & expensas, & industriam, quibus omnibus factus est equus pretiosior, soluere, etiam si ipse eandem diligentiam, & industriam apposuisset.

CONCLUSIO IIII.

Si res tempore solutionis est minoris pretij ex natura rei, res solum restituenda erit, & pretium minimè supplendum v.g. v. furipauit aliquis dolium vini detinuitque per mensem, & verum est ex natura sua in acetum, solum acetum restituere tenetur, secus autem si ex culpa sua res fuerit deterior effecta: quia tunc ratione damni emergentis pretium supplere tenebitur.

CONCLUSIO V.

Si res sublata furto, & inuito domino, retenta perijt, casu fortuito, quo in potestate domini fortassis non perijisset, debitor illam restituere tenebitur, Ratio est: quia res perijt, eò quòd fuit in mora restituendi: nam si statim restituisset, fortassis non perijisset.

CONCLUSIO VI.

Si res omnino perijt, & non culpa furis, eademque erat in potestate domini peritura, non pretium rei, sed fructus, si quos erat dominus habiturus, aut damnum emergens, si quod passus est: sin minus nihil restituere tenebitur. Ratio est: quia tunc nullum illi damnum intulit: quando enim nullum damnum sequitur ex culpa furis, ad nullam tenetur restitutionem.

Opinionem contrariam tenent aliqui, quos Medina ubi supra in fine quaestionis citat.

Prima dif. Petrus erat Ioanni soluturus centum measuras tritici, & distulit solutiones per duos annos, valebatq; carius, aut vilius tempore, quo triticum suscepit, tenebitur ne triticum, vel tritici pretium soluere?

CONCLUSIO I.

QUANDO fuit solutio ex voluntate creditoris dilatata, solum tenebitur pretium, quod pro tritico soluebatur tempore solutionis in contractu præfixo, non autem triticum restituere: alioqui enim creditor esset vsurarius: quia pro mensura valente decem, reperiret decem & octo, propter solam solutionis dilationem: & si frumentum valeret minus, damnum reciperet, si frumentum solueretur: quia reciperet mensuram valentem 15. dragmas, pro valente decem: quapropter nullo modo frumentum, sed æquiuale in pecunia erit restituendum.

CONCLUSIO II.

QUANDO solutio differtur ultra terminum à voluntate creditoris præfixum, si creditor in nullo est damnificatus, nõ debet solui frumentum, nisi iuxta pretium quo tempore in contractu præfixo vèdebat: nam si solueretur frumentum, & valeret plus tempore solutionis, creditor esset vsurarius: quia ratione dilatata solutionis plus exigeret, quàm si non esset dilatata solutio.

CONCLUSIO III.

Si dilatata solutione contra voluntatem domini, dominus fuerit damnificatus, omne dånium debitor resarcire tenebitur: vt si carius triticum emat sibi, & suæ familiæ, quod non emisset, si suo tempore fuisset facta solutio. Ratio est: quia debitor fuit creditori illius damni causa.

Secunda dif. An dominus satisfacere teneatur iniuriam, vel damnum à proprio mancipio alteri illatum?

CONCLUSIO.

QUANDO dominus fuit causa damni ad restitutionem tenebitur: quia qui causam damni dat, damnum dedisse videtur, & habetur expressè in cano. Si bos. de iniuriis.

Hinc, si non fuerit causa damni, non tenebitur: esset enim cõtra iustitiam obligare illum ad restitutionem.

QVÆSTIO, QVIS TENEAR AD
RESTITVTIONEM.

Alex. Alen.
q. 86. m. 3. C. 4
iet. & S. Th.
2. 2. q. 92. ar.
7. Soto q. 7.
ar. 2. lib. 4.

Art. I. An possessor bonæ fidei restituere æquivalens rei aliena teneat
postea quàm illam consumpsit?

V. g. cœnauit gallinam furto sublatam, vel consumpsi pallium
furto sublatum, quæritur modò an teneat æquivalens restituere.

CONCLUSIO I.

POSSESSOR bonæ, aut malæ fidei non tenetur restituere
lucrum, quod propria industria ex re aliena sibi comparauit,
quia lucrum non est alienum, vt supra diximus.

CONCLUSIO II.

POSSESSOR bonæ fidei tenetur restituere lucrum indirectū
ex aliena re acquisitum. v. g. si erat vsurus re propria, & aliena vtur-
tur, tunc quantum ex propriis bonis erat consumpturus, restituere
tenebitur: quia iniustum est, re aliena locupletari sine propria in-
dustria: & cum restitutio sit actus iustitiæ commutatiuæ, quantum
ex alienis bonis locupletatus fuerit, restituere tenebitur.

APPEN. 1. Hinc, possessor bonæ fidei, qui vendidit rem alienam, quam do-
no acceperat, tenebitur ad totius pretij restitutionem, quia in illo
factus est ditior.

APPEN. 2. Hinc inuitatus ad cœnam furtiuam, si bona fide accessit, tene-
bitur restituere, quantum erat in propria cœna consumpturus, &
non amplius: quia in illo tantum factus est locupletior, & si nihil
erat domi consumpturus, nihil restituere tenebitur, reliqui vero,
qui mala fide accesserunt, restituere debent.

APPEN. 3. Hinc, si bona fide emit vestem elegantem, & illa est per annum
vltus, non plus restituere tenebitur (quanto vale lo que aborro de sus
vestidos).

APPEN. 4. Hinc, qui bona fide rem alienam distraxit, & non est factus lo-
cupletior, ad nullam tenebitur restitutionem: vt si rem à fure da-
tam dono dedit, aut quanti emit, tanti vendidit: quia non est factus
locupletior, &c.

Prima diffie. Qui damnificauit præter intentionem, tenebitur
ne restituere damnum?

Seco. q. 2. ad
Uimū Ric.
ar. 5. q. 3. Soto
S. Th. & Ca-
iet. ubi supr.

CONCLUSIO I.

QUI sine culpa sua, & præter intentionem fortuitò damnium
infert alicui, ad restitutionem non tenebitur. Ratio est: quia
ubi non est deprauata intentio, vel culpabilis negligentia, neq; est
iniusta damnificatio, neque restituendi obligatio: tunc enim dicitur
aliquis alium iniustè damnificare, quando est illius damni causa: vt
qui ex intentione, vel ex culpabili negligentia damnium infert.

Hinc, qui præter intentionem, dando operam rei licitæ, dam-
num intulit comburendo segetes, siue occidendo animalia, &c.
non tenebitur ad restitutionem.

APPEN. 1.

Hinc, Petrus, qui occultè occidit hominem, non tenebitur dam-
num resarcire Ioanni, quod recepit eò quòd fuit in iudicio con-
demnatus, quia hominis interfecti inimicus erat. Ratio est: quia
non fuit damni causa, licet fuerit occasio.

APPEN. 2.

CONCLUSIO II.

NUMQUAM est damnificatio iniusta, nisi ex intentione dam-
nificandi, aut ex negligentia prohibendi damnium alterius, quod
prohibere tenebatur. Ratio est: quia damnificatio iniusta tunc est,
quando est causa damni, & non est causa, nisi ex intentione dam-
num inferat, vel ex defectu diligentia propter officium adhiben-
dæ sequatur.

Hinc, Petrus interficiens hominem occultè animo nocendi
Ioanni, vt homicidium illi ascribatur ob inimicitias cum occiso,
tenebitur damnium resarcire: quia animo deliberato damnificauit.
Hæc colligitur ex Ricardo, & Scot. qui legem ciuilem ad hoc
probandum adferunt.

APPEN. 3.

Ric. ar. 5. q. 4.
ad 7.

Oppositum tenet Soto affirmans nullam intentionem malam
esse restitutionis causam contra legem ab Scoto citatam.

Secunda diffie. Quando plures concurrunt ad damnificandum, vno soluente
totum, reliqui pro rata tenebuntur pecuniam illi restituere?

Alex. Alen.
ubi sup. ar. 4.
Medi. q. 18. 9.
& 10. Sco. li.
Caie ubi sup.
S. Thom.

CONCLUSIO.

SI res accetæ pœnes participantes in furto, seu rapina extant,
vel sunt ab illis consumptæ, participantes tunc pro rata resti-
tuenti

F. t. q. l. 4. p. 2.

1 3

tuenti vero domino, restituere tenentur. Ratio est: quia cum participantes restituere teneantur, & non vero domino, iam enim illi est satisfactum, ergo restituenti in solidum, qui in iure vero domino succedit.

Ric. ar. 5. q. 4.
Soc. li. 4. q. 6.
ar. 6. Medina
quaest. 6.

I. Dubium. Quid, si ex damnificatione iniusta nullum lucrum emanauit, tenebitur ne tunc in solidum restituenti pro rata satisfacere.

CONCLUSIO I.

Caie. ubi supra.

SI qui restituit in solidum fuit ab alijs ad damnificandum inductus, ceteri illi pro rata soluere tenentur. Ratio est: quia fuit ab alijs damnificatus, propterea quod ab illis fuit ad malum inductus, & licet sponte commiserit delictum, sponte tamen non contraxit restituendi obligationem, in qua damnificatus fuit.

CONCLUSIO II.

SI integrè restituens non fuit inductus, sed alios inducens, reliqui pro rata ad restitutionem non obligantur: ipsi enim non fuerunt causa damnificationis, imò ab inducente damnificati sunt, cum illos in obligatione restituendi constituerit, si in solidum non satisfecisset.

CONCLUSIO III.

QUANDO, qui restituit integrè, se alijs sponte obtulit, neque fuit inductus, neque inducens ad malum, ceteri pro rata ad restitutionem obligantur: dummodò malum non potuisset à singulis, sed ab omnibus coniunctim committi: ut si ad vulnerandum duos homines essent necessarii tres. Et ratio est: quia tunc quislibet illorum praestando alteri auxilium, illum damnificauit: propterea quod restitutioni obnoxium reddidit: si enim non fuisset auxiliatus non esset commissum delictum, neque orta restituendi obligatio.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO maleficium poterit ab vno committi, quando duo, aut plures se offerant, tunc vni restituenti integrum ceteri pro rata refundere non tenentur. Ratio est: quia nullus alteri opem ferens causam damnificandi dedit, neque obligatione restituendi alium constituit, cum maleficium ab vno solo committi poterit: est igitur radix huius quaest. quod si vnus socius est causa,

ut alter maleficium committat, tenebitur ad restitutionem pro rata, sin minus non obligabitur.

Tertia dif. Quando plures ad restitutionem in solidū obligantur, poterit verus dominus, cui facienda est restitutio, suam partem quibusdam remittere, & totum debitum ab aliis exigere?

Caiet. ubi su. Sor. lib. 4. q. 7. art. 3. Med's na. quaest. 8.

CONCLUSIO I.

CREDITOR multos habens debitores in solidum, potest in iudicio convenire ditiores, remittendo pauperibus actionem. Ratio est: quia quando plures debitores sunt in solidum, electio est creditoris, ita ut quem maluerit, convenire possit.

CONCLUSIO II.

QUANDO vni soluenti in solidum, ceteri pro rata restituere tenentur, creditor extra iudicium remittere debitum aliquibus non poterit, ita ut soluenti in solidum non teneantur. Et ratio, ut supra diximus, est: quia ita solvens respectu participantium loco veri domini succedit.

Quarta diffi. An participantes in aliquo damno, damnificato in solidum satisfacere teneantur?

Alex. ubi su. ar. 4. Ric. ar. 5. q. 4. Sil. ver. d. 3. ad q. de cōcurrētibz cū fure. Medina q. 20. Soto ar. 3. citato. Alex. Alen. Ricar. & Soto ubi supr. Me. quaest. 8.

HÆC difficultas varia in se continet dubia, ad quorū intelligentiam est animadvertendum, novem esse genera participantium, quæ sequentibus carminibus continentur.

Iussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, Mutus, Non obstant, Non manifestans, de quibus singulis singula sunt proponenda dubia.

I. Dubium. An iubens damnum fieri, ad restitutionem teneatur?

CONCLUSIO I.

PRÆCIPiens rem licitam, ex qua præter intentionem iubentis damnum sequitur, ad restitutionem non tenetur: ut si ex ludo hastarum à principe præcepto homicidiū sequatur. Ratio est: quia præcipiens non est causa illius damni. Nam causa dānifi-

cans est agens secundum intentionem, & homicidium tunc præter intentionem sequitur.

CONCLUSIO II.

PRÆCIPiens rem illicitam, ex qua per accidens sequitur proximi damnum, tenetur ad restitutionem, si fuerit damnum immediate per exequutores factum: vt si quis præcipiat, suis familiaribus segetes. N. comburere, & illi credentes esse. N. segetes, vicini segetes adurerent. Et ratio est: quia quicumque in iuste dānum infert, ad restitutionem tenetur, & iste iubens, quāuis præter intentionem, iniuste intulit damnum. Notanter dicitur, si immediate fuerit damnum per exequutores sequutum: nam si aliunde, quāuis sumpta occasione ex illius facto, non tenebitur ad restitutionem: vt si pater familias iussisset seruo suo occidit. N. vulnerare, & a prætoris comprehensus fuisset Bernardus, tanquam vulnerator, & tormentis vexatus, non teneretur iubens ad restitutionem, quia nec immediate, nec mediate damnum Bernardo intulit, sed illum damnificauit, qui sumpta occasione ex vulneribus. N. accusauit, quod aperte colligitur, ex cap. Continebatur, de homicidio.

S. Tho. 2. 2. q.
62. art. 7. q.
ibi. G. Met.

II. Dubium. Exequutor damni tenebitur ne ad illius restitutionem?

Alex. Alex.
R. S. Sor.
ubi sup.

DVÆ sunt opiniones, quas affert Caieta. & Siluest. verbo vsura 7. §. 5. prima docet exequutorem tunc non teneri ad restituendum damnum, si illud poterat per alium inferre. Alia opinio est omnino contraria.

CONCLUSIO I.

Qui est minister, & causa actus iniuste, si iubens non restituar, ad restitutionem tenebitur. Constat ex cap. Si culpa de iniuriis ubi dicitur. Qui causam damni dat dānum fecisse videtur.

APPEN. 1.

Progeneta, & intercessores mediantes inter vsurariam, & soluentes vsuras, tenentur ad restitutionem: quia sunt damni causa.

APPEN. 2.

Hinc, omnis minister actionis iniuste, quāuis inde nullum commodum assequatur, ad restitutionem tenetur, vt sunt ministri furti, rapina, &c.

APPEN. 3.

Hinc, omnes milites cognoscentes tempore belli, aut postea, bellum

bellum esse iniustum, ad restitutionem totius damni, in quantum possunt, & insolidum singuli ad restitutionem tenentur: nam quilibet est causa damni.

CONCLUSIO VII.

QUANDO minister malefactoris non est iniusta actionis causa, quia iam est consummata, sed operatur aliquam actionem, quae ex actione iniusta sequitur, non tenetur ad restitutionem: verbi gratia, qui scribit ad memoriam feneratoris conservandam. Et ratio est quia non cooperatur actioni iniusta, cum iam sit consummata.

CONCLUSIO VIII.

MINISTER missus ab usurario ad petendum scenus est restitutioni obnoxius, etiam si mutuarius sponte esset soluturus. Ratio est, quia cooperatur malitiae, usurarij, cum sit negotiorum gestor. Nam idem videtur valere, vade, & pete à Ioanne usuras, atque vade, & rape ab illo bona sua. Neque sponte soluit: quia non solueret si posset. Et tandem ex quoque contractus usurarij iam facti est peculiare peccatum. Contra Soto est lib. 6. q. 1. ar. 4.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO ministri ignorant actionis iniustitiam, ad restitutionem non tenentur: ut si sit usura palliata. Ratio est: quia propter hanc ignorantiam non fuit actioni iniusta, quantum est ex parte sua cooperatus.

CONCLUSIO V.

III. Dubium. Qui consentit, ut iniqua & iniusta actio fiat, tenetur ad restitutionem?

Alex. Alen. ubi supra S. Tho. art. 7. q. citata Ric. q. 4. & 5. art. 5. Me. q. 7.

CONCLUSIO VI.

QUI consentit, ut damnum alicui inferatur, ita, ut sine eius consensu dānom minimè sequeretur, ad restitutionem insolidum tenetur. Ratio est: quia consensum ab eo praestitum fuit causa dāni, & iniustitiae. De finita est in can. notum sit 2. q. 1.

Hinc, si plures iudices iniustam sententiam proferant, quilibet insolidum tenebitur ad restitutionem vno tamen restituente, ceteri, ut diximus, à restitutione liberantur.

APPEND. 1.

Hinc, quando plures in collegio consentiant, ut aliquis collega iniuste compellatur, omnes ad restitutionem obligantur.

APPEND. 2.

CONCLUSIO II.

SUFFRAGATORES, iniustitiam committentes, ad restitutionem tenentur, qui verò iniustitia iam facta, suffragantur, ad nullam obligantur restitutionem. Verbi gratia, si sint duodecim consiliarii, septem priores sunt restitutioni obnoxij, posteriores quinque nequaquam, licet mortaliter suffragando peccauerint: non enim sunt causa iniustitiæ, cum iam precedentibus suffragiis sit iniustitia commissa, & reuocari sententia non possit: nam si posset, proclamare tenerentur.

CONCLUSIO III.

QUANDO suffragia sunt occulta, vt in electione cathedralium, & prelatorum iuxta decretum Concilij Trident. & plures fuerunt suffragatores iniusti, tunc illi tantum, per quos consummata est iniusta actio, ad restitutionem obligantur: quia illi fuerunt iniustitiæ causa, scilicet, maior pars capituli, vel senatus.

APPEN. 3. Hinc, cæteri consentientes, si non fuerunt per suum consensum damni causa, mortaliter peccant, sed non tenentur restituere, cum non fuerint iniustitiæ causa.

Alex. Alen.
Ric. S. Th. Me
di. & Soto
ubi sup.

Quinta diff. Qui per adulationem inducit alium ad furtum, vel ad aliquam iniustitiam perpetrandam, tenebitur ne ad restitutionem?

CONCLUSIO.

TUNC adulator ad restitutionem tenetur, quando probabiliter existimare potest, ex tali adulatione iniustam acceptionem, siue retentionem, siue damnificationem subsequutam fuisse. Ratio est: quia fuit iniustitiæ causa.

APPEN.

Hinc, qui contrahit amicitiam cum Titio, vel offert illi munera hoc solo animo, vt Titius iniustus iniuriam sibi illatam vindicet, ad restitutionem tenetur: quia illum ad malum per adulationem induxit.

Alex. Alen.
& Soto ubi
sup. Medina,
9. 10.

Sexta diffi. Receptor latronum, vel alicuius malefactori defensor tenetur ne ad restitutionem?

CONCLUSIO I.

SI malefactorem occultat, ne ab aduersariis vulneretur, aut occidatur, crimen tamen non defendat, neque peccat, neque resti-

restitutioni obnoxius est: nullum enim iniuria afficit ita occultando, etiam si illum à ministris iustitiæ liberet.

CONCLUSIO II.

QUI recipit furem, aut malefactorem, ut personam defendat, & crimen teneatur, ad restitutionem tenetur: ut qui occulta et prædam, etiam si illa nullam partem reciperet. Definita est expressè in Can. qui consentit 11. q. 3. Et ratio est: quia valente, vel post factum peccatum malefactoris calat.

CONCLUSIO III.

ADVOCATUS, qui malefactori iniuste patrocinatur, quominus in expensis cõdemnetur, vel restituere compellatur, ad restitutionem obligatur. Ratio est: quia omnes defendentes latrones sunt iniusta detentionis causa: dicitur enim in can. qui aliorum 24. q. 3. damnabiliorum esse defensores erroris illo, qui errat.

Idem dicendum est de tabellione, procuratore, vel quolibet APPE. alio intercessore pro latrone, ne à iudice restituere cogatur.

Sunt autem conc. proxima, & eius appendix intelligendæ, si *Limitatio.* tamen certum sit non esse aliam restituendi viam, & esse aduersus malefactorem plenam, aut semiplenam probationem, ita ut in iudicio confiteri teneatur, & tandem ut advocatus, & tabellio, &c. latronem liberauerint.

Septima diffic. An concurrens cum latrone, ad restitutionem teneatur?

S. Tho. art. 6.
Alex. Alen.
& Soto ubi
sup. Medina.
9.9.

CONCLUSIO.

QUANDO plures fures ad prædam concurrunt, & vnus alteri non auxiliatur, neque alterius auxilio innititur, sed quilibet partem recipit, nullus tunc in solidum, sed partem, quam abstulit restituere tenetur. Ratio est: quia nullus fuit causa iniustitiæ per alterum commissæ, cum quilibet etiam si ceteri non adessent, partem prædæ raptisset: socius enim dicitur criminis, non qui tantum adest, dum crimen patrat, sed qui criminoso auxiliatur.

Hinc soluitur tritissima quæstio, quando exercitus vineam APPE. ingreditur, & totam vineam expoliat, singuli singulas vvas recipientes, &c.

Medi. q. 10.
Soto. artic. 3.
citato.

III: Dubium. Singuli eorum ita vineam expoliantes,
peccant ne mortaliter?

CONCLUSIO I.

PECCAVERUNT singuli mortaliter, etiam si factum fuit
leue: quia quilibet, videns tantum detrimentum futurum, absti-
nere à vindemiatione tenebatur.

CONCLUSIO II.

QUANDO plures fures ad eandem prædam concurrunt, &
vnus sine alio illam non aggredetur, tunc singuli eorum in soli-
dum tenentur: vt in bello iniusto, vbi neque dux sine militibus, ne-
que vnus miles sine alio bellum aggredetur. Et ratio est: quia
quilibet eorum est causa iniustitiæ committæ per alium, cum nul-
lus sine alio prædam aggressus fuisset: & si propter inopiam excu-
sentur, satis erit tunc, vt quilibet quantum potest, restituat: de simi-
libus simile est iudicium.

CONCLUSIO III.

QUANDO duo latrones concurrunt ad prædam, & vnus est
animosior, & sine socio illam aggressus fuisset, alter verò est timi-
dus, qui sine socio nõ auderet, tunc primus solidum, secundus verò
partem tantum à se ablatam restituere tenetur. Ratio est: quia so-
lus audacior est causa iniustæ acceptionis: timidus enim sine illo
furtum non commisisset.

APPEN.

Hinc contra Hostiensem, vt refert Adria. sequitur, non omnes
concurrentes teneri semper in solidum restituere.

*Octaua diffie. An liceat ad vitandum maius malum consulere
minus hac intentione, vt obstratus à maiori,
malo abstineat?*

22. quæst. 78.
artic. 4. Adr.
quodli. 2. Sco.
d. 34. q. 3. So.
art. citato.

DVÆ sunt opiniones. Caiet. partem negantem tenet. Adrian.
contrarium opinatur.

CONCLUSIO I.

QUANDO vtrunq; malum est intrinsecè malum, non licet
malefactori minus malum persuadere, vt à maiori abstineat: non
enim sunt facienda mala, vt inde veniam bona, nam minus ma-
lum consulens, malum consulit: quia causa minoris mali causa mali
dicetur esse.

Hinc,

Hinc, intelligitur peccasse Loth offerendo Sodomitibus filias stupandas, ut illos à nefando malo deterreret. Hæc est Nicolai Lirani opinio.

APPEN.
Gen. c. 19.

CONCLUSIO II.

QUANDO duo mala concurrunt, vnum intrinsecè, aliud verò extrinsecè malum, integrum est, animo redimèdi vexationem propriam, consulere malefactori extrinsecè malum, ut ab intrinsecè malo absteineat. v. g. interficere hominè est intrinsecè malum, accipere pecuniam est extrinsecè malum: vnde licebit consulere malefactori accipere pecuniam, ut ab homicidio absteineat: nam apud Hieremiam legitur, quod cum Ismael vellet interficere viros, obtrulerunt ei thesauros dicentes: noli interficere nos, quia thesauros habemus in agro, &c.

Hierem. 41.

Nona dif. Qui verbotenus potest furtum, siue damnum alienum impedire, & non impedit, tenebitur ne ad restitutionem?

CONCLUSIO I.

QUI ratione officij tenetur prohibere latronem, vel malefactorem, si nõ prohibeat, ad restitutionem obligatur: quia est causa damni, quod ex officio prohibere tenebatur.

Hinc, si Prælatus, dominus, pater, &c. nouerit subditum, seruum, filium, &c. commissurum furtum, vel damnum, & non prohibuerit cum possit, restituere tenebitur.

Hinc, consiliarij Regis, Principis, Comitum, vel Ducum, si nõ prohibeant bellum iniustum, aut peculiare damnum, cum possint, erunt restitutioni obnoxij.

Hinc, confessor, siue concionator certò intelligens, se publicè, aut priuatim admonendo, separaturum aliquos à maleficio, si tauerit ad restitutionem tenebitur. Constat exemplo Isaia, qui cum ex officio teneretur Regem Achab arguere, quia non reprehedit, dixit: Væ mihi, quia tacui. & B. Pau. Væ mihi, inquit, si non euangelizauero. Hæc omnia sunt Ric. Sco. Adria. S. Tho. & Caiet.

APPEN. 1.
Alex. Alen.
vbi supra S.
Tho. 2. 2. q. 2.
art. 7. Ric. ar.
65. q. 4. Scot.
9. 2. Adr. 9.
de restituti-
one.

APPEN. 2.
APPEN. 3.
Sot. 9. 7. ar. 3.
Medina, 9. 9.
Isaia c. 6.
1. Cor. c. 9.
Sco. & Adr.
vbi sup.

CONCLUSIO II.

QUI verbo, terrore, consilio, clamore, aut alio quouis modo su-

do furem à delicto terrere potest, non terrens, si ei officio non incumbat, mortaliter peccat, ad restitutionem tamen minimè teneatur: agit enim contra charitatem, cum non seruet bona proximi, atque ita peccat, & non contra iustitiam: quia non competit ei ex officio, & ideo non tenetur ad restitutionem. Adria. addit quòd si quis cum dolo, vel sine illo, non impediatur maleficium, cum ei non competat ex officio, non tenetur ad restitutionem. Soto latius opinatur dicens, non teneri vicinum ad restitutionem, etiamsi pretium à latrone, vt taceat, accipiat: dummodò pretium oblatum non sit pars furti, tunc enim esset particeps, & restituere teneretur. Hæc est contra Caiet. & Ric. vbi supra, qui tenent illum, qui sine damno suo, aut periculo, potest impedire rapinam, & non impedit, teneri ad restitutionem: etiamsi ex officio non incumbat, quia est causa indirecta damni. Angelus verò dicit non teneri, si metu quodam, & absque dolo non prohibeat.

*Alexan. Ric.
Medina, &
Soto vbi sup.*

Decima diffic. Non impediens maleficium, quod ex officio impedire tenebatur, erit ne obnoxius restitutioni?

CONCLUSIO.

DOMINVS temporalis iudex, &c. cui ex officio incumbit à republica passionis homines expellere, & potest, ne furtum fiat, præuenire, quod per suam negligentiam factum est ad restitutionem dāni illati obligatur: quia est causa iniustitiæ, quam prohibere tenebatur, quemadmodum nauta negligens, est causa vt nauis submergatur.

APPEN. Hinc, maximè est animaduertendum confessoribus dominiorum temporalium, & iudicum, vt restituere præcipiant damna, propter eorum negligentiam aliis data: quemadmodum ex titulo de iniuriis constat.

*Alex. a. Alen.
q. 86. m. 2.
So. q. 4. ar. 7.
Medina. q. 3.*

Art. II. Quando aliquis à restitutione liberatur?

MVLTI sunt casus, qui sequentibus difficultatibus exponuntur.

Prima

Prima diffie. Qui extrema necessitate positus aliena rapuit, ad pinguiorem fortunam veniens, erit ne restitutioni obnoxius?

DVÆ sunt opiniones. Vna Sco. asserentis acceptum ante extremam necessitatem, & in illa consumptum esse restituendum, si pinguior fortuna superuenerit: quod autem in extrema necessitate acceptum, & consumptum fuit, nunquam esse restituendum. Altera, & contraria opinio est Adrian. in materia de restitutione.

Sec. q. 2. ad
4. d. Medi. q.
3. Soto. lib. 5.
q. 2. art. 4.

CONCLUSIO I.

QUANDO aliquis tenetur proximo in extrema necessitate existenti subuenire, donando rem aliquam ad vitandam mortem naturalem, poterit tunc in tali necessitate constitutus necessaria sibi rapere, ita ut ad restitutionem, etiamsi postea ad pinguiorem fortunam deuenierit, non teneatur. Ratio est: quia tantum ius accipiens acquirit, quantum dominus rei transferre poterat, & tenebatur: & cum dominus, teneretur transferre dominium: accipiens propria autoritate, illud acquisiuit, atque ita ad restitutionem minimè tenetur.

Hinc, pauper ægrotans, ad cuius salutem est necessaria medicina aliqua poterit, si pharmacopola dare noluerit, propria autoritate ex eius officina accipere, & qui veste caret sufficiente ad vitandam mortem imminemem ex frigore, & asperitate à ditiore illam sumere poterit.

APPEN. I.

CONCLUSIO II.

QUANDO ad vitandam mortem violentam proximi non tenetur aliquis donare, sed mutare tantum, qui, ut mortem tunc fugiat, alienum accipit, non peccat: verum necessitate, & periculo recedente ad restitutionem tenetur: quia non plus iuris acquirit, quam dominus rei transferre tenebatur: & dominus tunc non donare, sed mutare tantum tenebatur: hoc enim erat satis ad mortem violentam fugiendam.

Hinc, si aliquis, ut fugiat mortis insidias, equum alienum accipiat, superato periculo, illum reddere tenebitur.

Hinc, si latrones comminentur viatori certissimam mortem, nisi 100, aut plures ducatos offerat, & sciat viator certo in loco

APPEN. 2.

APPEN. 3.

loco

loco proximum certam auri massam deposuisse, illam fumere, & latronibus tradere poterit, posteaque ad restitutionem tenebitur. Et ratio est: quia talis mors per solam pecuniae accommodationem vitari poterat.

Alex. Alen.
m. 2. & Med.
ubi sup. Soto
lib. 4. in fine
ad 1.

Secunda diffi. An si debitor à creditore remissionem impetret, à restitutione debiti liberetur?

DVÆ sunt opiniones. Prima est Dionysij, & Ioannis Andreæ, quos citat glossa in regula dimittitur, de regul. iur. in 6. qui affirmat non liberari debitorem, quin prius actualis restitutio fiat.

CONCLUSIO I.

QUANDO creditor liberè donat, aut remittit debitum, ad nullam restitutionem tunc debitor tenetur. Ratio est: quia radix restitutionis est detentio rei alienæ inuito domino, & ille, cui fuit facta libera remissio, nihil iam inuito domino, retinet.

CONCLUSIO II.

NECCESSARIUM non est creditori pecuniam offerre, vel ut debitor animum restituendi habeat, ut ex parte creditoris donatio debiti libera censeatur. Ratio est: quia libertas donantis ex dispositione illius, cui fit donatio, haud pendet: satisque erit ad donationem, ut precibus remissio impetretur, etiam si pecunia creditori non offeratur.

CONCLUSIO III.

QUANDO remissio debiti non est libera, debitor non manet liber à restitutione. Constat ex definitione donationis, cuius fundamentum est libertas donantis.

APPEN. 1. Hinc, habens dominium, & carens administratione non poterit debitum remittere, nec debitor erit liber à restitutione: quia donatio non est libera, id est, facta ab illo, qui donandi potestatem, & libertatem habet: talis est minor sub tutore, aut curatore, & vxor sub viri potestate existens.

APPEN. 2. Hinc, nec valebit remissio facta à creditore, quando vi illata, ut minis ad remittendum cogit creditorem debitor.

APPEN. 3. Hinc, neque valebit remissio ex verecundia mediatoris facta.

Et

Et ratio harum appendicum est, propterea quòd, nulla istarum remissionum est libera.

I. Dubium. Quando remissio non valebit, neque potest per creditorem fieri, nisi omnino restitutio fiat?

PROPOSITIO I.

QUANDO Iudex Ecclesiasticus, vel sæcularis titulo exercendi rectam iustitiam munus aliquod recipit, præter excusentum, aut poculentum, quod paucis diebus consummi potest, mera liberalitate donatum. Definita est in cap. statutú. §. insuper de rescriptis in 6. & tenetur Iudex ad restitutionem faciendam pauperibus, etiam si à donante fuerit facta remissio.

PROPOSITIO II.

VISITATOR diœcesis, qui aliquam pecuniam in visitatione, præter stipendium sibi concessum recipit, pauperibus etiam facta remissione restituere tenetur. Ita definitur in cap. sælices. de censibus in 6. Et ratio istarum omnium propositionum est: quia tales pecuniarum trãslationes à iure prohibentur, & hac de causa tenebitur in his casibus recipiens pecuniam illam, danti restituere, qui si accipere noluerit, pauperibus erit eroganda. Hæc est communis sententia, vt Siluest verbo concussio, docet: Caterum non videtur verisimile, creditore remittente, debitorem ad pecuniam pauperibus largiendam obligari: quia in donatione turpi ex utraque parte donantis, scilicet, & recipientis, melior est possidentis conditio: vt lex secunda de conditionibus ob turpem causam, docet: quòd si turpitude fuerit tantum ex parte recipientis, vt si Iudici aliquis det pecuniam ad redimendam vexationem, tunc danti facienda est restitutio, quo remittente, nulla appareret ratio, ob quam dominium in recipientem nõ transferatur: ita vt pecuniam illam pauperibus erogare teneatur.

Tertia diffie. An cedens bonis ad restitutionem, quando ad pinguiorem fortunam venerit teneatur?

CONCLUSIO

TENETVR quidem, si ad pinguiorem fortunam venerit, quia per talem bonorum cessionem, non extinguitur obli-

gatio, neque fit libera remissio: vt constat ex cap. Odoardus. de solutionibus. & lege ibidem glossam verbo pinguiorem fortunam.

APPEN.

Hinc, mercatores fidem frangentes, & cum creditoribus conuenientes, vt soluta certa debiti parte, reliquum remittatur, ad pinguiorem fortunam venientes, tenentur ad restitutionem, quia non fuit libera remissio.

Scot. in solutio
ne ad argumē
ta Ric. ar. 5. q.
3. Medin. q. 3.
Soto lib. 4. q.
6. art. 3.

Quarta diffc. Liberatur ne debitor timore infamiae, aut alterius detrimenti à restitutionis onere?

DE hac re disputat Adr. q. i. de restitutione, & in q. An aufrens alteri famam: qui ponit exemplum de adultera habente filium spurium, qui legitimus esse censetur.

CONCLUSIO I.

ADULTERA, quæ filiis legitimis partem hereditatis, quam filius spurius tulit, sine mortis periculo restituere non potest, ad restitutionem non tenetur. Constat ex cap. officii de pæn. & remiss. Et ratio est: quia non est facienda restitutio, quando timetur grauius periculum restituenti, quam si rei restituenda: valor & vita adulteræ bonis fortunæ præstat. Hæc est Sco. ad argumenta, & cuius oppositum tenent Adr. & Siluest. vbi supra, & Innocentius in cap. citato.

dist. 15. q. 2.

CONCLUSIO II.

QUAMVIS mulier ex reuelatione nullum periculum vitæ, vel indignationis, vel infamiae timeat, si tamen eius vir spurium hereditate priuare non potest, propterea quod legitimus censetur, & talis in iudicio declarabitur, adulterium reuelare minimè tenetur. Ratio est: quia frustra niti, & nihil aliud quam odium, detegendo crimen quærere, extrema dementia est.

APPEN.

Hinc, si in tali casu maritus posset spurium exhæredare, quia ipse est primo geniti institutor, tenebitur marito partum suppositum, vel adulterinum declarare: quia nullum est periculum vitæ, aut famæ, quod restitutionem impediobat.

ILLD

II. Dubium. Quid si adultera nouit filium sibi fidem adhibiturum, & hereditati renunciaturum?

Ric. ubi supra. ad ultimum. Adria. q. 1. de rest. Medi. q. 3. Soc. lib. 4. q. 7. art. 2. ad. 1.

CONCLUSIO I.

IN tali casu tenebitur spurio adulterium reuelare. Ratio est: quia quando fama non est alteri necessaria, homo non tenetur illam conseruare, vt infra patebit, cum sine peccato illam dimittere, & perdere possit. Non enim adultera habet præceptum conseruandi famam in particulari: hæc conclusio non est contra Scotum. quia Scotus intelligitur, quando publica infamia oritur, idest, ne adultera reuelet suum crimen coram iudice, quanuis illud probare possit.

Oppositum affirmant Innocent. Ric. & Hostien. quos Siluest. loco citato refert.

CONCLUSIO II.

QUANDO adultera aliunde potest soluere, & satisfacere heredibus, nullo modo crimen suum reuelare tenetur, quia causa reuelationis, quæ est restitutio facienda, cessat, & cessante causa cessat effectus.

III. Dubium. Tenebitur ne filius in foro consciencia matri reuelanti credere, & credendo hereditati renunciare?

Soc. & Medina locis citatis.

CONCLUSIO.

SI mater omni suspicionem fraudis caret, scilicet, quod neque maleuolentia in spurium: neque ex amore erga filios legitimos affirmat se ex adulterio concepisse, vt spurium hereditate priuet, & alios dicit, spurius tunc matri credere tenetur: quia ex lege naturali est alicui credendum: præsertim testibus omni suspicionem fraudis carentibus: qualis nunc dicitur esse mater: & filius, nihil mali de matre suspicans, retinendo hereditatem, ageret contra conscientiam.

Quinta dis. Tenebitur ne adulter præter adulterium ad restitutionem?

Medina & Soc. to ubi supra.

CONCLUSIO.

ADULTER in conscientia propriis, & veteris heredibus, quantum spurius accepit ex patris putatiui bonis, restituere

tenebitur. Definita est in cap. finali citato. fuit enim causa damni veris hæredibus, & qui causam damni dat, damnum dedisse videtur. Hæc sunt intelligenda, mortuo viro, & obtema ab spurio hæreditate. Est autem consulendum adulteræ, vt legitimis filiis partem suorum bonorum. encl. 3. y 5. augeat.

Medina q. 3. Sexta diffic. An solutio facta creditori, creditoris liberet debitorem in conscientia à restitutione?

CONCLUSIO I.

SI debitor creditori creditoris sui debitum soluat, etiam inuito creditore, soluendo non peccat. Ratio est: quia nemini nocet: poterit enim creditor in foro iudiciali à debitore debitum exigere.

CONCLUSIO II.

QUO soluit creditori creditoris sui, est à restitutione liber, si res, quæ soluitur, functionem admittat, id est, quando quod debetur non est idē numero restituendum, sed specie, & valore: alioqui enim non satisfacit: quoniam esset rem alienam, inuito Domino, contractare: vt v. g. si mihi equum accommodasti, eundem tibi reddere teneor.

Medina. q. 3. Septima diffic. Re interempta & consumpta sine culpa debitoris, erit liber ab æquivalentis restitutione?
Sot. lib. 4. q. 7. artic. 2.

CONCLUSIO I.

QUANDO debitor non eandem rem numero, sed æquivalentem: vt in mutuo soluere tenetur, tunc rei interitus illum à restitutione non liberat: vt si mihi frumentum pro frumento accommodaueris. Et ratio est: quia in mutuo dominum rei mutuatae in mutuatarium transfertur, atque ita illi, & non mutuanti perit.

CONCLUSIO II.

SI res eadem numero est restituenda: vt in pignore, vel accommodato, &c. si possidens fuit in mora restituendi, vel causa interitus rei, possidenti peribit, sin minus domino. Ratio est: quia existens in mora fuit causa interitus rei, quæ fortassis apud dominum non periisset, & qui causam damni dat, &c. est autem in

mora

mora restituendi, qui non restituit, quando tenetur: unde fur ab hora commissi furti, nisi aliqua causa excusetur, est in mora restituendi: & qui non restituit statim, ut est conscius rei alienæ, ex tunc enim furtum committit: & tandem qui ad terminum præfixum non restituit.

III. *Dubium. Quid si res apud verum dominum esset quoque peritura?*

Medin. ibid.

CONCLUSIO I.

TUNC, quanvis fuerit in mora restituendi, non erit restitutioni obnoxius, licet non restituendo tempore præfixo peccaverit. Definita est expressè in lege finali. *s. si ea conditione. ff. ad legem Rhodiam de iactu.*

Quidam, quos refert Silue. vbi supra, affirmant, hanc conclusionem esse veram in obligationibus, quæ oriuntur ex contractu.

CONCLUSIO II.

SI dominus erat illam venditurus ante interitum, debitor existens in mora tenetur ad restitutionem: Ratio est: quia est causa dani, intellige, siue sit debitor ex obligatione, siue ex delicto: quia dilatando solutionem furtum committit.

CONCLUSIO III.

Si non erat illam alienaturus, existens in mora non tenetur ad restitutionem, quia debitoris mora non fait damni causa.

Octava diffie. Si soluto iam pretio, res empta pereat, ante quam tradatur, tenebitur ne venditor pretium?

Silue est. verbo emptio.

EXEMPLI causa: Petrus emit à Ioanne equum, siue domum, & soluit statim pretium: sed equus priusquam emptori traderetur, mortuus est, siue domus est combusta, erit ne tunc venditor restitutioni obnoxius: De hac difficultate differit gl. in *s. eo* autem inst. de empt. & vendit. cui fit satis sequentibus propositionibus.

PROPOSITIO I.

Si venditio fuerit facta verbo tenus, & non scripto, ita tamen, ut conuenerint inter se partes, ne sine instrumento venditio perficeretur,

F. t. q. f. 4. p. 2.

m 3

ceretur,

ceretur, tunc re empta pereunte ante instrumenti confessionem, pretium venditor restituere tenetur. Ratio est: quia non adimpleta conditione, non fuit absoluta venditio, neque translatum dominium in emptorem, & probat l. cum res. C. de probat.

PROPOSITIO II.

Si partes paciscantur inter se, ut simplici verbo fiat venditio, etiam si postea addiderint, fiet deinceps instrumentum, ut possit quilibet nostrum, si opus fuerit agere in iudicio, non tenebitur venditor ad pretij restitutionem. Ratio est: propterea quod iam fuit absoluta venditio, & translatum dominium in emptorem. Facit l. contrahitur. ff. de pignore.

PROPOSITIO III.

Si venditio facta fuit sub disiunctione, ut si dicat venditor: ista vel illam domum tibi vendo, & non vendatur res certa, & determinata, & ambæ domus perierint, non tenebitur venditor pretium restituere: si verò altera tantum, erit tunc ad restituendum pretium obligatus. Ratio est: quia una aut altera domus fuit vendita. Probatur l. si emptio. §. si emptio. ff. de contrahenda emptio.

APPEN.

Hinc, ut non teneatur pretium restituere, necessarium est venditio, quo ad numerum erit determinanda: ut vendo tibi unum equum album, alioqui enim si in genere dicat: vendo tibi equum, pereuntibus omnibus suis equis ad restitutionem pretij obligabitur. Ratio est: quia non dixit unum ex meis equis, sed absolute equum in genere vendidit.

PROPOSITIO IIII.

Si fuerit res vendita post maleficium commissum, cuius causa erat confiscanda, pretium erit restituendum. Ratio est: quia tunc non poterat illam vendere: quotiescunque enim venditur res, qua vendi non poterat venditori perire dicitur. Prob. tex. & ibi glo. in l. si fundus. ff. locati.

PROPOSITIO V.

Si res vendita exigat degustationem, si post degustationem pereat, pretium acceptum minime erit restituendum, hoc autem est speciale in vino, propter liquoris dignitatem: ut si quis dicat: Vendo tibi totum hoc dolium vini. Hac propositio est definita in l. si vina. ff. de periculo, & commo. rei vend.

Pa Ro Q

PROPOSITIO V.
Si pactum apponatur, ut res donec tradatur, pereat semper venditori, tunc venditor restitutioni erit obnoxius. Ratio est: quia venditor, tunc iuri suo cedere videtur. Prob. l. si in venditione. ff. de periculo & commo. rei vend.

PROPOSITIO VII.

Si venditor fuit in mora tradendi rem, quia noluit monitus, vel die signata tradere illa, erit ad restituendum pretium allicitus. Ratio est, propterea quod mora venditoris emptori nocere haud debet.

Nona diffie. Quid si vterque fuit in mora?

V.g. Venditor fuit in mora in tradendo, quia requisitus noluit tradere, postea vero dixit emptori, defer rem tuam, & ipse distulit deferre: cui tunc rei interitus imputabitur?

PROPOSITIO I.

PERIBIT emptori. Ratio est: quia venditor iam moram sua, requirendo emptorem, purgavit.

Est tamen limitanda propositio dummodo venditor non fuerit causa morae emptoris, quia fortassis illum admonuit tempore quo rem differre non poterat. Probat tex. iuncta gloss. in l. si perempto- *Limitatio.*
rem in fine. ff. de actio. empt. & vend.

PROPOSITIO II.

CALLIDITAS, & fraus cessare debent ex parte venditoris, ut ad pretium acceptum restituendum non teneatur. Ratio est: quia si sciebat rem venditam, quam citissime perituram, & tacuit sibi imputabitur. Prob. l. si quis vestra. de periculo & commo. rei vend.

V. Dubium. Cuius erit fructus rei vendita post pretij solutionem?

HVIC dubio respondetur infra, in q. de usura ratione emptionis, &c.

Decima dif. Quid si venditor accepto pretio, alteri rem venditam tradat?

CONCLUSIO.

PECCAT mortaliter, & tenetur restituere pretium, valebit tamen secunda venditio: prima pars huius conclusionis patet:

*Silue. verb. e-
ptio. p. 24. Co-
narrumias lib.
2. variarū re-
solutionū. ca.*

quia proximo in re graui nocet. Secunda pars est definita in l. quoties, C. de periculo. & commodo rei vend. vbi dicitur, Quoties duobus in solidum pretium iure distrahitur, manifesti iuris est eū, cui prius traditum est in retinendo dominium potiozem esse.

Soto art. 2. *Co*
Medin. vbi sit.

Vndecim a diffie. An qui possit aliquid auctoritate legis, vel ex iudicis sententia à restitutione liberetur?

CONCLVSIO I.

POSSESSOR bonæ fidei legis auctoritate ab onere restitutionis liberatur. Hæc toto titulo de præscriptionibus demonstratur, & confirmatur Cano. qui peccat, 23. q. 4. vbi B. Augu. inquit. Nemo peccat, legis auctoritate vtens.

D. Aug.

CONCLVSIO II.

DEBITOR, qui est malæ fidei possessor, in consciētia ad restitutionem tenetur: quia agit contra conscientiam, & ædificat ad gehennam, omne enim quod non est ex fide, peccatum est.

Ad Ro. c. 14.

APPEN.

Hinc, licet non detur actio emptori decepto intra dimidium, tenetur tamen venditor ad restitutionem: quia retinendo agit contra conscientiam. Idem est iudicium de possessore malæ fidei, qui legis auctoritate se tuetur, & de domino non soluente stipendium famulo intra annum legis auctoritate, & de non soluente vectigal propter negligentiam quæstoris iuxta legē regiam: tenentur enim in conscientia soluere, licet quibus facienda est solutio, ad petendum in iudicio actionem non habeant.

CONCLVSIO III.

QUANDO sententia iudicis est iusta tantum in foro exteriori, debitor ab onere restitutionis non liberatur: nam ageret contra conscientiam non restituendo.

CONCLVSIO IIII.

QUANDO sententia est in vtroque foro iusta, debitor est liber à restitutione. Ratio est, quia nulli tunc fit iniuria: priuatur enim dominio iudicis auctoritate damnatus.

Siluest. verbo
restitutio. § 4.
Soto libr. 4. q.
7. art. 2.

VI. Dubium. Debitor propter rei assignationem liberatur ne à restitutione?

VTI si dolum vini apud venditorem assignatum remaneat.

CON

CONCLUSIO.

SI venditor, qui est tunc depositarius, non fuit in culpa, in emptoris detrimentum peribit: iam enim facta venditione, fuit transfatum dominium.

Duodecima diffic. Liberatur ne debitor à restitutione per ingressum religionis, & professionem?

*2. 2. q. ultima
art. 6. ad 2.
Medina de re
ficiu. q. 3.*

DVÆ sunt opiniones. Prima S. Tho. affirmantis, debitorem si celsit bonis, posse ingredi religionem. Contra hoc est communis religionum consuetudo, in quibus nullus ære alieno grauatus admittitur.

CONCLUSIO I.

QUI potest restituere debitum, peccat mortaliter ingrediens religionem, & illum etiam recipientes, quia cooperantur peccato illius: iure enim naturali, & diuino tenetur debitor alienum restituere, quanuis bonis cesserit: & ingrediendo religionem constituit se in periculo non restituendi, vix enim, aut nunquam ibi restituere poterit.

CONCLUSIO II.

VALEBIT tamen eius professio in religione facta: quia ad professionem satis est, vt persona sit libera, & iure profiteri non prohibeatur, qualis est minor. 14. annorum: huius autem debitoris professio à iure non prohibetur.

CONCLUSIO III.

FACTA iam professione tenetur, quantum in se est, vel remissionem à creditore obtinere, vel quarere modum, quo illi satisfacere valeat. Ratio est: quia per professionem ab obligatione naturali, & diuina restituendi non liberatur.

CONCLUSIO IIII.

SI non potest creditori satisfacere, nisi dimittendo habitum vt quarat substantiam ad satisfaciendum, deponat habitum, dummodo fiat sine scandalo: vt recedendo ad Indos, vel ad alia longissima loca, atque ita propria industria lucretur bona, quibus restituat. Ratio est: quia obligatio ad religionem, naturalem, & diuinam restituendi obligationem non tollit, alioqui enim religio multis peccandi fomitem ministraret, quod absit: nam prius ære

alieno grauentur, & postea, vt liberarentur, religionem ingrederentur.

VI I. Dubium. Quid si Prælatus nolit dare facultatem dimittendi habitum, poterit ne, illo inuito, dimittere?

MEDINA negat posse.

CONCLUSIO.

POTERIT quidem dimittere habitum. Ratio est: quia non tenetur obedire nisi in licitis, & honestis: & Prælatus rem illicitam facit impediendo medium ad restitutionem.

*Verbo, excommunicatio .s.
§. 9. Med. q. 3.*

Decima tertia dis. D. differtur ne obligatio restituendi, quando creditor est excommunicatus?

SILVESTER affert contrarias Canonistarum opiniones.

CONCLUSIO I.

QUANDO obligatio nascitur ex voluntate, aut ex lege, creditore existente excommunicato, non est adimplenda. Constat ex Cano. nos sanctorum. 15. quaest. 6. vbi vassalli absoluuntur à iuramento fidelitatis, quod domino excommunicato praestiterunt, & ex Cano. Sacerdos. 2. q. 7. vbi dicitur Episcopo excommunicato non esse obediendum.

CONCLUSIO II.

QUANDO obligatio oritur ex contractu illicito, aut ex acceptione, siue detentione illicita, debitor creditori excommunicato, si aliter non potest, solvere tenetur: quia solvere debitum est de iure naturali, & diuino, & ita magis obligat, quam vitare hunc excommunicatum. Notanter dicitur, si aliter fieri non potest: quia si habet, vxorem, filios, aut familiares, illis est restitutio facienda, vt ad creditorem deferant: vel perenda est ab Episcopo facultas, vt quantum ad debiti solutionem cum illo communicare liceat.

Decima

Decima quarta diffie. Meretrix, qua propter meretricium accepit, tenetur ne restituere?

S. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 7. Alex. Alē. q. 86. ar. 6. §. 2. Ric. ar. 5. q. 8. Medt. na. q. 20. Soto lib. 4. q. 7. art. 1. ad. 2. idem S. Tho. q. 62. ar. 5. & Caie. ibid. Silu. ver. meretrix.

CONCLUSIO.

MERETRIX publica ad restitutionem non tenetur: quia nihil tam naturale est, quam, ut per voluntatem proprii domini dominium in alium transferatur, & amans voluntarie dat & nulla lege dominium transferri in meretricem prohibetur. Vide legem quartam. ff. de conditionalibus ob turpem causam.

VIII. Dubium. Recipit ne pretium Meretrix titulo venditionis an donationis?

CAIETANVS vbi supra, S. Thom. tenet titulo venditionis recipere: vnde in foro exteriori pretium petere poterit, & amans in foro conscientia, restituere tenebitur eandem opinionem tenet Illustrissimus dominus Couarru. in repetitione regulę non dimittitur peccatum. parte 2. §. 2. Et ratio huius opinionis est, quia huiusmodi actus turpes vendi minime prohibentur. Medina de restitutione. q. 20. tenet recipere pretium titulo donationis, ex qua opiniones sequitur, amantem non teneri ad soluendum pretium. Securius tamen est prima opinio.

IX. Dubium. Meretrix occulta, qua non est in lupanari, tenetur ne restituere pretium?

Medi. & Soto vbi supr.

DVÆ sunt opiniones. Prima quam refert Adrianus, dicit teneri ad restitutionem. Secunda, & contraria est eiusdem Adriani, cui neoterici Theologi adhaeserunt.

CONCLUSIO I.

MERETRIX occulta, que habet dominium sui corporis, titulo venditionis pretium prostibuli retinere poterit: quia cum sit domina sui corporis, fide facto illud vendiderit, iuste retinet pretium. Venditio enim non est prohibita, licet peccet, propterea quod actus prohibetur.

CONCLUSIO II.

MERETRIX coniugata, occulta que sui corporis dominium

nium non habet, si pecuniam pro adulterio, vel sacrilegio titulo donationis factæ ab adultero, recipiat, iuste illam retinere poterit: propterea quod talis donatio nulla lege prohibetur.

APPEN. 1. Idem dicendum est de Mōniali, & de illa, quæ habet simplex continentia vorum, quia non sunt sui corporis domina.

APPEN. 2. Hinc, si amans nihil promiserit nihil dare tenebitur, si autem titulo venditionis vsus fuerit corpore mulieris, etiam si nihil promiserit pretium solvere tenebitur.

CONCLUSIO III.

Si, quod titulo donationis promissum est, non fuerit superfluum erit adimplendum. Constat exemplo Iudæ Patriarchæ Gene. 38. qui promisit Thamar nuri suæ hœdum, quæ se meretricem finxerat, & cum non inueniretur dixit. Certè mendacij arguere me non potest, ego enim nisi hœdum, quem promiseram, & non inuenisti eam. Notanter dicitur (si non fuerit superfluum) nam tunc cetera facta promissio absque libertate: quia excessus amoris extenuauit libertatem, & si fuerit promissio iuramento firmata, erit petenda iuramenti dispensatio quæ omnia sunt vera in foro conscientia: nam in foro exteriori dabitur meretrici actio.

Soto & Medina ibidem. X. Dubium. Meretrix, quæ accepit ab amante minore viginti quinque annorum, sub potestate tutoris constituto, & filio familias, tenebitur ne restituere?

CONCLUSIO I.

TENEBITUR, nisi voluntate præsumpta curatoris, vel patris excusetur: quia tales non habent suorum bonorum administrationem, atque ita dominium transferre non possunt, nisi voluntate præsumpta curatoris, &c. quando enim pretium est modicum, curator, & pater consentire tenentur: non autem si fuerit pretium superfluum: vt quædo aliquid amplius, quàm sit pretium meretricibus sui status taxatum, datur: quapropter interrogandæ sunt meretrices à confessoribus, acceperint ne aliquid ab istis superfluum: nam tunc ad restitutionem tenentur, atque etiam quando præsumitur, patrem, aut tutorem non consenturum, nisi isti peculium castrense, vel quasi castrense habeant: nam istis peculij domini sunt, & dominium transferri possunt.

CON

CONCLUSIO II.

MERETRIX, quę accepit à milite pretium prostibuli, vel donationem aliquam, non tenetur ad restitutionem.

Hęc est Adr. vbi supra contra Medinam, & alios defendentes, teneri ad restitutionem per legem, effectiois. ff. de donationibus. cum lex illa non obliget, nisi subditos Imperatoris, inter quos Hispani non recensentur.

XI. Dubium. Donatio facta meretrici per dolum, vel fraudem ipsius, est ne danti necessariò restituenda?

S. Th. q. 66. ar. 5. ad. 2. & Medi. & Soto vbi supr.

V. g. si Meretrix dixerit, se esse virginem: vt maius pretium sibi daretur.

CONCLUSIO.

TENEBITVR tunc superfluum restituere, quia est inuoluntariè donatum, nempè ex ignorantia & deceptione: secus autem si blanditis, non tamen mendaciis adolescentem ad sui amorem allexerit.

Decima quinta diffic. An iudex pecuniam per concussionem acquisitam restituere teneatur?

S. Th. 2. 2. q. 32 ar 7. Adr. in q an extor taper concussio nem & c. Medina. q. 3. Soto lib. 4 de iust. & iur. q. 7. a. 1. ad. 2.

DVÆ sunt opiniones. Prima est Caiet. Adr. Medi. Soti assertentium esse necessariò talem pecuniam restituendam, itavt ante condemnationem possit fieri restitutio danti, vel pauperibus, post condemnationem verò pauperibus sit facienda.

Secunda & contraria opinio est Angeli summa verbo concussio. & Siluest. verbo restitutio. §. 2. & verbo Iudex. §. 1.

CONCLUSIO I.

IUDEX, vel quicumque alius iustitia minister, qui accipit pecuniam pro sententia iniuste ferenda, vel pro quocunque actu iniusto, si actus fuerit consummatus, non tenetur danti pecuniam restituere. Constat. ex l. si ob turpem causam. ff. de conditionibus. eodem titulo. vbi habetur, datum ob turpem causam, causa subsequuta à dante repeti non posse, & cum lex prohibeat repetitionē, & dans voluntariè dederit, non erit accipiens tunc restitutioni obnoxius.

CON

CONCLUSIO II.

IVDIX, aut quicumque iustitiæ minister, tabelio, exequutor, &c. pecuniam pro actu illicito acceptam, pauperibus restituere minimè tenetur: nam radix restitutionis est iniusta acceptio, vel detentio, inuito domino: & minister iustitiæ pro damno alteri inferendo pecuniam accipiens, nec recipit, inuito domino, ne que retinet: tum etiam, quia nulla est lex ciuilis, aut canonica, quæ pecuniam acceptam per concussionem ante recipientis cõdemnationem restituere præcipiat.

CONCLUSIO III.

SI minister iustitiæ pecuniam accipiat, vt benè iudicet, & dās solùm det ad redimendam vexationem, ne Iudex à parte contraria corrumpatur, Iudex tunc non pauperibus, sed danti restituere tenetur: quia trāslatio domini ex voluntate domini sit, & qui dedit pecuniam ad redimendam vexationem, inuitus dedit.

CONCLUSIO IIII.

IN omni euentu, licet sit turpitudine ex vtraque parte, danti pecuniam est facienda restitutio. Ratio est: quia minister iustitiæ ante commissum flagitium, pro quo accipit pecuniam, tenetur rescindere contractum, iuxta cõsiliũ Isidori: In malis promissis rescinde fidem: quod fieri non potest, nisi pecuniam acceptam restituendo: nam qui dedit pecuniam sub conditione, non amittit dominium, si conditio non adimpleatur. Hæc est contra aliquos Doctores, quos Medina de restitutione refert. q. 3. notabili. 10.

CONCLUSIO V.

IVDIX à sede Apostolica delegatus accipiens à litigantibus præter sculentum, aut poculentum, quo paucis diebus consummari potest, illud restituere tenetur. Definita: est expressè in ca. statum. §. insuper. de rescriptis. in 6. ex hoc textu colligit Gabr. omnem Iudicem teneri ad restitutionem pauperibus faciendam: quod est verum de Iudicibus delegatis, non autem de ordinariis, nam textus ille est pœnalis, & non est ampliandus.

Gabr. dist. 15.

CONCLUSIO VI.

QUI accepit pecuniam pro actu licito, quem gratis exercere tenebatur: vt Iudex pro puniendo latronem, si dans non illam tribuat

tribuat ad redimendam vexationem, sed vt facilius iustitiæ ministrum ad illam exercendam alliciat, tunc minister non tenetur ad restitutionem. Ratio est: quia dans voluntariè, & liberè dedit, & nõ timore ductus: nam vt præcibus, & pollicitationibus ita & pretio aliquo exhibito aliquem ad bonum inducere licet.

Hinc, qui accipit pecuniam, vt ab adulterio, vel homicidio, aut alio quouis peccato abstinèat, vel vt latronem, aut seruum fugitiuum reuellet, non tenetur ad restitutionem, si dans non ad redimendam vexationem propriam, sed ad deterrendum à peccato, vel ad rem suam facilius recuperandam, dederit: quia voluntariè, & liberè dat.

Decima sexta dis. Qui accipit pecuniam, vt falsum testimonium dicat, vel vt veritatem taceat, quam rogatus à Iudice manifestare tenebatur, erit ne restitutioni obnoxius?

Soto vbi supr.
Et lib. 5. q. 8.
art. 4.

ADRIA. de restitutione in q. cum extorta, &c. opinatur teneri ad restitutionem danti, vel pauperibus faciendam, Contraria opinio videtur esse summæ Angelicæ.

CONCLUSIO.

ITA pecuniam accipiens, licet teneatur damnum illatum reparare, ad pecuniam tamen acceptam restituendam non obligatur: neque enim tenetur illam danti restituere, quia voluntariè dedit: neque pauperibus, quia illis nullam irrogauit iniuriam: neque innocenti, quia satis est, vt illi damnum illatum restituat.

Decima septima dis. Accipiens pecuniam pro beneficio, vel sacris ordinibus conferendis per symoniam realem, tenebitur ne ad illius restitutionem ante Iudicis condemnationem?

S. Tho. 2. 2. q.
100. artic. ult.
Medina q. 3.
Soto li. 9. q. 8.
art. 1.

QVÆDAM opinio fuit negans, quam citat Medina de restitutione.

Contraria, & affirmans est S. Tho. quia lex canonica prohibet dominij translationem præcipiendo eius restitutionem.

XII. Dubium. Pecunia symoniaca cui ante condemnationem
erit restituenda?

Med. q. de re-
stitu.

S. Tho. ubi supra ad 4. dicit non esse ementi restituendam. So-
ro libr. 6. de iust. & iure. q. 3. art. 1. existimat ante condemnationem
esse emptori restituendam.

CONCLUSIO.

DANTI ante condemnationem est facienda restitutio: quia
accipiens pecuniam pro beneficij collatione tenerur non so-
lùm pœnitere, verum etiam quantum in se est, contractum rescin-
dere: quod fieri non potest, nisi reddendo pretium danti, & quem-
admodum venditio consummatur traditione rei, & acceptione
pecuniæ, ita saltem quantum ex parte vendentis, eiusdem pretij,
siue pecuniæ, redditione rescinditur.

DD. ubi sup.

XIII. Dubium. Quid si Papa dispense cum symoniaco
ut beneficium teneat?

CONCLUSIO I.

TVNC necessariò est emptori facienda restitutio: quia post
dispensationem non ratione pecuniæ datæ, sed ex collatione
legitima Papæ beneficium retinet, illa enim dispensatio collatio
beneficij fuit Patet exemplo illius, qui sciens emit vas argenteum
furto sublatum, & postea à vero domino ignorante furtum, illud
obtinuit. Tunc huic, & non domino erit pretium à latrone resti-
tuendum: quia non retinet vas ratione iniusta venditionis, sed ex
veri domini voluntate.

CONCLUSIO II.

POST sententiam contra symoniacum datam, etiam si antea
sit danti pecunia restituta, erit denuò Ecclesiæ restitutio facienda.
Definitur expressè in cap. de hoc autem. de symonia. Iudex enim
solùm debet attendere, crimen commissum esse puniendum, non
autem, an sit iam danti facta restitutio.

CONCLUSIO III.

QUANDO dans pecuniam fuit deceptus, quoniam arbitraba-
tur inuincibiliter ignorans sensymoniam committere, tunc ante,
vel post sententiam danti erit restitutio facienda. Definita est
expressè

expressè in cap. veniens de symonia. quamobrem quando turpitudine solùm est ex parte recipientis, debet danti fieri restitutio: quia propter ignorantiam inuincibilem fuit à symonia alienus.

CONCLUSIO III.

PECUNIA accepta propter collationem ordinum, & sacramentorum administrationem, ante sententiam est danti, etiam si fuerit in culpa, restituenda: quia lex irritat contractum, & prohibet dominij translationem, & cum ante sententiam dans non amiserit dominium, erit sibi restituenda.

Decima oct. diffic. Symoniacus mentalis tenetur ne ad restitutionem?

CANONISTÆ in cap. ultimo de symonia, & Caiet. 2.2. q. 100. art. ultimo, tenent nõ esse restitutioni obnoxium. Adria. autem quod lib. 9 & Soto de iust. & iure lib. 9. q. 8. art. 1. ad 6. affirmant obligari ad restitutionem.

CONCLUSIO I.

SYMONIACVS mentalis, aut realis non tenetur iure diuino ad restitutionem: quia ius Canonicum non est contrarium iuri diuino: quod quidem in cap. ultimo de symonia, symoniacum mentale ab onere restitutionis absoluit.

CONCLUSIO II.

NEQVE iure Canonico symoniacus mentalis ad restitutionem tenetur, vt constat ex cap. citato. & hæc fuit opinio S. Tho. vbi supra, in solutione ad argumenta.

Hinc, omnes familiares Episcoporum, qui nullo stipendio accepto, & sine vllò pacto, sed sola intentione obtinendi beneficia Episcopis seruiunt, mortaliter peccant propter deprauatum animi affectum, nec sunt absoluedi, dum ita famulatur, nec obtento beneficio, ad resignationem tenentur, neque Episcopus, aut patronus ad soluendum stipendium famulatus obligatur. Oppositum sequitur ex contraria opinione.

APPEN. I

Idem etiam est iudicium de illis, qui Episcopo, aut patrono, munerata à manu, vel à lingua aliquo pretio estimabilia intentione corrupta consequendi beneficium Ecclesiasticum offerunt.

APPEN. 2.

CONCLUSIO III.

SOLVM tenetur ad restitutionem symoniacus, qui pacto ex

31309

F. r. q. f. 4.

p. 2.

n

presso

presso vendidit beneficium, ordines, aut religionem: quia in his tantum precipitius Canonicum, non autem in venditione categororum spiritualium, fieri restitutionem. Hæc conclusio est valde notanda, & est Pano. super cap. vltimum, de symonia, & Caiet. in summa verbo excommunicatio. cap. 27.

*Decimanona diffic. Liberatur ne aliquis per bullam compositionis
Cruciata à restitutione?*

*Siueft. verbò
restitutio. s. 9.
vltimo. Medi
na. q. 3. Soto
lib. 4. q. 7. art.
1. ad. 3.*

CONCLUSIO I.

QVANDO creditor est bene notus debitori, bulla compositionis nullum habet locum: quia restitutio alieni, quando dominus est certus, est illi facienda de iure naturali, & diuino, in quibus Papa, quando nulla subest legitima causa, dispensare non potest.

CONCLUSIO II.

QUAMVIS creditor sit bene notus debitori, si tamen longè absit, ita vt ad illum pecunia transportari non possit, sed sit pro vita spirituali creditoris pauperibus diuidenda, tunc locum habebit compositio. Hæc est Illustrissimi domini Couarruias in relectione: Non dimittitur peccatum. in 3. p. §. 1. Et ratio est: quia bona creditoris longissimè absentis æquivalent bonis incertis, cum sit in loco adeò distant, vt nullo modo sua bona recipere possit, & in bonis incertis habet locum compositio.

CONCLUSIO III.

QVANDO bona sunt incerta id est, incogniti creditoris, siue sint per contractum licitum, siue illicitum acquisita, potest in illis fieri compositio. Ratio est: quoniam huiusmodi bona iure Ecclesiastico sunt pauperibus distribuenda, in quo quidem iure Papa dispensare potest.

CONCLUSIO IIII.

COMPOSITIONEM hanc nullus à Rom. Pon. efficere potest, quia hæc compositio est tantum iure Canonico præcipiente, vt restitutio pauperibus fiat, & cum in hoc iure solus Papa dispensare possit, solus quoque compositionem concedere valebit.

CONCLUSIO V.

QVANDO bona incerta restituenda sunt ab aliquo inuenta, potest

potest in illis per dominum temporalem fieri compositio, quia ipse est dominus rei inuenta, quæ vulgo (mostrenco) appellatur: & in hoc tantum casu est vera Soti opinio, qui per dominum temporalem, & regem compositionem fieri posse asseruit. Et nota compositionem à Rom Pont. concedi propter maiorem Reipub. utilitatem: vt ad defensionem fidei, vel Basilicam ædificandam.

Vigesima diffie. An per compensationem debiti debitor à restitutione liberetur?

Alex. Alz. q. 86. ar. 1. m. 3. S. Tho. 2. 2. q. 86. art. 5. Et ibid. Caie. Me. din. q. 16. Et de restitutione. Soto lib. 5. q. 3. art. 3. ad 1.

CONCLUSIO I.

COMPENSATIO in deposito locum minimè habet: non enim possum, si tu debes mihi 100. & totidem apud me deposuisti, hac via, quod mihi debes, compensare. Definita est expressè in cap. bona fides de deposito.

CONCLUSIO II.

IN cæteris contractibus bonæ fidei potest fieri compensatio. Hæc est Panor. in cap. bona fides. citato. Et ratio illius est: quia in aliis contractibus à iure non prohibetur.

CONCLUSIO III.

SI volens compensare debitum, iuravit, absolute, sine vlla conditione, creditori suo debitum soluere, solutionem ratione compensationis differre non poterit. Constat ex cap. ad nostrum. cl. 1. & cap. debitores. de iureiurando. Et ratio est: quoniam qui sub iuramento aliquid promisit non solum homini cui promissio facta est, verum etiam Deo, quem proposuit sui promissi fideiussorem tenetur, quanuis creditor non lædatur: ita habetur in cap. debitores. de illis, qui promiserunt soluere vsuras.

XIII. Dubium. Que sunt conditiones in compensatione seruanda.

RESPONDEO, sequentes, Et prima est: vt debitum sit liquidum, & non dubium: nam si dubius quis recompenset, & peccat, & ad restitutionem tenetur, in rebus enim dubiis tutius est eligendum. & tutius est proximum seruare indemnem.

Secunda, ne compensator speret autoritate Iudicis debitum

recipere posse, vel propter defectum testium, siue instrumentorum, vel ob malitiam Iudicis, vel propter debitoris potentiam, quem non facilè in iudicio conuincere poterit, vel illum graui odio prosequetur, aut in aliis nocebit, aut nõ sine maximis expensis debitum extorquebit: nam tunc propria autoritate, quod debitori minimè nocet, recipere poterit.

*Cai. & S. Th.
est.*

Tertia, ne ex tali acceptione periculum famæ accipientis timeatur, posset enim tunc Iudex in illum, vt in furem agere: quia extra iurisdictionem accepit.

Quarta, ne damnum alicui sequatur: nam fortassis à domesticis sumptum fuisse existimabunt.

Quinta, ne agat contra conscientiam, sed hoc sibi licere credat.

Sexta, vt verissimè opinetur, nunquam esse sibi solutionem à debitore faciendam, etiam si debitum petierit.

Septima, ne res propria autoritate vsurpanda, sit debitori valde necessaria: alioqui enim peceabit.

CONCLUSIO I.

QVI his 7. conditionibus concurrentibus alienum ratione compensationis accipit, non peccat: quia nec facit iniuriam debitori, cum sibi debitum accipiat, neque legi prohibenti, ne quis propria autoritate ius suum exequatur, nan intelligitur lex, quando creditor secundum iuris ordinem rem suam recuperare potest, quod si non possit, vt in sua præsentia, non agitur contra legis intentionem.

CONCLUSIO II.

SI debitum sit liquidum, siue certum cæteris conditionibus deficientibus, peccabit mortaliter recõpensans, non tamen ad restitutionem tenebitur: quia in cæteris conditionibus præter primam non agit contra iustitiam, agit tamen contra iuris ordinem, & ideo peccat in rempub. vt constat in cap. olim. de restitutione expoliatorum.

XV. Dubium, Si Iudex excommunicat omnes, qui ex tali domo aliquid acceperunt, comprehenduntur ne compensantes?

*Verbo furti
§. 1. Medin. q.
11. Soto ubi
suprà.*

ANGELVS negat, Roscella affirmat, vt Siluester docet.

CON

CONCLUSIO I.

SI recompensans omnes cōditiones seruauit, non ligatur, etiam si in sententia hoc ipsum exprimat: quia talis sententia contineret intolerabilem errorem: vt definitum est in cap. per tuas, de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO II.

QUANDO Iudex absolutè profert sententiam, nihil contra recompensantes addens, dummodò primam conditionem seruauerint, illa sententia minimè ligatur. Et ratio est: quia non retinent alienum.

CONCLUSIO III.

QUANDO Iudex profert sententiam excommunicationis sub hac forma: Volumus excommunicare, & ligare recompensantes, qui omnes conditiones iustæ compensationis non seruauerunt: tunc ligantur, & restituere tenentur, non quòd retineant alienum, si primam seruauerunt conditionem, sed quia contra iuris ordinem bona usurpauerunt. Et Iudex Ecclesiasticus potest istos compellere ad seruandum iuris ordinem, qui est de iure naturali & diuino: iustè enim dicit Scriptura: Quod iustum est, prosequeris. Cauendum tamen est, ne iterum debitor creditori, vel eius hæredibus soluar, & ne creditor infametur, vtrunque autem euitabitur, si debitum secundo solutum, per mediatorem eidem debitori restituatur, vel si in testamento hæredibus, ne aliquid ab illo recipiant, præcipiatur.

Deut. 6. 16.

-Vigesima prima diffie. An qui ex culpa leui siue leuissima alteri damnum intulit, in conscientia ad restitutionem teneatur? Ricar.

DVÆ sunt opiniones. Vna Innocent. in cap. sicut dignum, de homicidio quam Syluest. dicit communem scilicet, in foro iudiciali ex culpa leui, aut leuissima teneri ad restitutionem, non tamen in foro conscientia. Altera & contraria opinio est Adrian. de restitutione in q. vtrum in foro anima teneatur resarcire quantum damnum ex culpa sua leui, aut leuissima, alteri dedit.

Verb. culpa. §. 1. & 3. Ric. art. 5. q. 1.

CONCLUSIO.

OMNE damnum quacunq; culpa damnificantis illatum, in foro conscientia est resarciendum. Definita est expressè in cap.

F. r. q. f. 4. p. 2. n 3 finali

finali de iniurijs, vbi dicitur: qui occasione damni dat, damnū, &c. fecus autem est de illo, qui vt non occideret, vel damnum inferret, nihil de contingentibus omisit, quod quidem omittere dicitur, qui negligens fuit.

APPEN.

Hinc variæ soluantur quæstiones contra accommodatarios, depositarios, negotiorum gestores, qui sua culpa damni causa extiterunt, contra nutrices, quæ incautè inter dormiendum paruulos suffocant, quæ sunt homicidij rea, & contra medicos, & pharmacopolas, qui sua imperitia, vel negligentia alienum mancipium interficiunt, cuius pretium soluere tenentur, & contra iumentorum medicos, si culpa sua leuissima iumentum moriatur, vel minoris pretij defixo in pede clauo factum fuerit, aut per aliquod dies quieuerit: nam tenetur omne damnum, aut lucrum cessans restituere. Et idem est, de similibus iudicium.

*Adr. in q. an
mala dispen-
sans beneficiū
Ecclesiastici-
cum, &c.
Sot. lib. 10.
q. 5. ar. 7.*

**QVÆSTIO DE RESTITVTIONE
FACIENDA PROPTER NEGLIGENTIAM
Ecclesiasticorum.**

*Art. I. An clericus omittens horas canonicas ad fructuum
restitutionem teneatur?*

CONCLUSIO I.

CLERICI Ecclesiastica beneficia in ecclesia cathedrali possidentis, & in choro non residentes, quotidianarum distributionum dominium non acquirunt, atque ita ad illarum restitutionem tenentur. Definita est cap. 1. de clericis non residentibus lib. 6. Decretalium.

CONCLUSIO II.

CLERICI beneficia Ecclesiastica possidentes, si non sint sacris ordinibus initiati, & nullam fructum beneficii recipiant, & non ex culpa sua, sed aliorum horas canonicas soluere non tenentur. Et ratio est: quia non habens sacros ordines nulla ratione horas canonicas soluere tenentur: quapropter si nullum recipiant stipendium liberi erunt ab horarum solutione. Notanter dicitur & non ex culpa sua: nam si fuerint excommunicati, vel negligentes in petendis fructibus tenebuntur soluere horas canoni-

*Caiet. est in
summa ver.
hora Cano-
nica.*

cas peccatum enim suum aliis nocere non debet.

CONCLUSIO III.

CLERICI habentes beneficium Ecclesiasticum, & horas canonicas non soluentes, tantum pro rata restituere tenentur, quantum singulis diebus, quibus horæ fuerunt prætermittæ, respondet. Definita est expressè in Concilio Lateranensi. Sess. 9.

Magister Soto non est admittendus in hoc loco dicens, se nescire: an hoc Concilium sit in usu, additque quòd si per vnum, aut duos dies clericus officium omiserit non esse restitutioni obnoxium, si autem amplius dimittat, ad restitutionem teneri. Caterum si hoc Concilium plenam habet auctoritatem, confessor cum clerico per vnum, aut duos dies officium diuinum prætermittente, dispensare non poterit: si verò nullam habet auctoritatem, tunc ratione Concilij etiam si per decem dies clericus diuinum officium omiserit, ratione Concilij, ad fructuum restitutionem nunquam tenebitur.

Hinc, erit, clerico per aliquot dies diuinum officium prætermittenti consulendum: vt facta fructuum computatione, bullam compositionis accipiat, vel à Rom. Ponti. siue ab eius commissario Cruciatæ restitutionem petat, atque hac ratione neque omnia, quæ Concilium Lateranense præcipit, restituet, & in conscientia tutus erit.

Prima diffc. An clerici non residentes fructus beneficiorum restituere teneantur?

Caiet. 2. 2. q. 185. ar. 5. Gabri. d. 15. q. 8. Soto. l. 3. q. 6. art. 3.

CONCLUSIO I.

CLERICVS habens beneficium Ecclesiasticum curatum iure diuino in Ecclesia eiusdem beneficij residere tenetur: quod enim Christus IESVS tradens Petro Ecclesiam dixit: *Pascue: & reliquis Prælati in persona Petri dictum fuit: & pascere hædos lacte doctrinæ: & correptionis absens non potest.* *Lege conclusionem 7. sequentis dubij.*

CONCLUSIO II.

IVRE quoque naturali ad residentiam obligatur, nam quod est apud omnes rationi consentaneum, illud est de iure nature, & hoc est rationi maximè consonum: vt Prælati per seipfos non per Vicarios

carios, militent: quemadmodum miles, qui per seipsum non militat stipendio dignus minimè censetur.

CONCLUSIO III.

ET iure quoque positiuo residere tenetur: vt constat ex toto titulo de clericis non residentibus: nam in cap. finali decretum est, clericum non residentem esse beneficio priuandum, si monitus non corrigatur.

CONCLUSIO IIII.

1. Cor. 9.

HABENS beneficium simplex, cui seruitium est annexum, naturali, diuino, & positiuo iure residere tenetur: dicit enim B. Paul. Altari seruiens, futuros esse fructus altaris participes. Et hac eadem ratione esse de iure nature constat: & tandem de iure Canonico, quamplurimæ canonice sanctiones toto titulo de clericis non residentibus testantur. Hinc liquet esse restitutioni obnoxios,

I. Dubium. Quando habenti beneficium curatum abesse erit licitum?

CONCLUSIO I.

Ioan. cap. 10.
APPEN. 1.

RATIONE alicuius impedimenti ab extrinseco, si impedimentum non fuerit voluntarium, non residere licebit, vt si tyrannus Episcopum relegaret. Et patet exemplo S. Tho. Cantuariensis, qui fuit à rege Angliæ in exilium relegatus: tunc enim si Ecclesia nõ periclitatur in fide sustinendum est exilium: alioquin etiam cū proprii capitis periculo erit residendum: quia bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis.

Hinc, etiam integrum erit recedere ab Ecclesia ad tempus propter salutem corporalem: est enim impedimentum inuolutarium.

CONCLUSIO II.

POTEST quoque ratione qualitatis, negotij non residere: vel quia est in bonum vniuersalis Ecclesiæ: vt si Episcopi ad Concilium vocentur: vel propter propriæ diocesis bonum: vt si propter defendendam suæ Ecclesiæ immunitatem expediat Episcopum ad curiam Romanam se conferre, vel tandem propter bonum spirituale totius reipublicæ, vt si Episcopus ad componendas lites, & ad bella inter reges Legatus constituatur.

CONCLUSIO III.

POTEST etiam ratione conditionis personæ esse absens, vt

si ex

si expediret Ecclesia propter excellentiam personæ, aliquem duo habere beneficia curata: tunc enim integrum esset in altero non residere, vt habetur in cap. de multa. de præbendis.

Hinc, Episcopus Cardinalis non poterit ratione cardinalatus à sua ecclesia abesse, vel in curia Romana residere: vt expressè in ca. APPEN. 1.
bonæ memoriæ. de postulatione Prælatorum habetur: neque poterit abesse Episcopus Prorex constitutus: quia gubernatio temporalis non est spiritali præferenda.

Hinc, neque erit absolvendus talis Prælati, cum contra diuinū & naturale præceptum vagetur, in quo præter prædictas causas Papa dispensare haud potest. APPEN. 1.

CONCLUSIO IIII.

IN residentia beneficij non curati, & habentis annexum ministerium, Papa ex legitima causa dispensare potest. Constat ex cap. ad audientiam. de clericis non residentibus, vbi conceditur Episcopo, vt possit duos Canonicos ad suum seruitium deputatos eligere, qui in sua ecclesia residere non tenentur.

CONCLUSIO V.

RATIONE studij extra beneficia residere licet. Definita est in cap. cum ex eo. de electione. lib. 6. Ratio est: quia tunc gerit Ecclesiæ negotium.

CONCLUSIO VI.

IN beneficiis non habentibus ministerium annexum vt in præstimonij residentia de iure non requiritur: quia non habent annexum ministerium aliquod, ratione cuius personæ præsentia desideretur.

CONCLUSIO VII.

CLERICI non residentes, & per Vicarium administrantes ad restitutionem fructuum tenentur. Definita est in Con. Tri. Sess. 23. cap. 1. de reformatione. Gabr. 15. qu. 8. art. 2. tenuit olim non esse restitutioni obnoxios.

CONCLUSIO VIII.

Sacra Theologia Doctores, publicè in aliqua vniuersitate cathedram regentes, in beneficio etiam curato residere minimè tenentur. Definita est expressè in cap. finali de magistris. vbi fructus præbendarum, & beneficiorum, dum in scholis docuerint, concedantur: inseruiūt eò publicæ utilitati. quæ priuatæ est antepònda.

Secunda dif. An clericus habens plura beneficia compatiblea, siue incompatibilia ad alterius fructus restituendos, tamquam iniustus possessor obligetur?

ADRIA. de restitutione, Gab. vbi supra, Siluester, verbo beneficium, quoad pluralitatem, S. Th. quodlib. 9. vbi supra.

CONCLUSIO I.

POTEST aliquis plura beneficia nullam residentiam exigentia sine dispensatione obtinere. Definita est in cap. gratia de rescriptis. lib. 6.

CONCLUSIO II.

NON potest aliquis absque dispensatione plura beneficia simplicia habentia residentiam possidere. Definita est in dicto cap. gratia. In simplicibus quantum ad pluralitatem, prater quam in prebendis, & dignitatibus Ecclesie collegiatae, vel cathedralis Episcopatus dispensat.

CONCLUSIO III.

QUI ex dispensatione sine rationabili causa plura obtinet beneficia curata non est tutus, quoad Deum licet sit quoad Ecclesiam. Quia Papa non est beneficiorum dominus, sed dispensator, & vt dispensatio contra voluntatem domini non valent, ita neque dispensatio in beneficiis curatis contra voluntatem Domini valebit. dicit enim D. Ber. ad Rupertum: Quid tibi blandiris de dispensatione, cuius conscientia tenetur diuina sententia ligata.

II. Dubium. Quotuplex est causa, ob quam ex iure, seclusa dispensatione Papali, plura licet habere beneficia?

RESPONDEO, Quadruplex. Prima, quando beneficium est exiguum, ita vt sacerdos conuenienter ali no possit, vt habetur in cap. eam, de aetate ordinandorum. Secunda, quando vna ecclesia habetur sub titulo commodationis ad tempus, donec idoneus sacerdos inueniatur. Ita habetur in Can. qui plures. 21. q. 1.

Tertia quando vna ecclesia est alteri annexa, vel quando ex duabus Ecclesiis fit vnum beneficium. Ita habetur expressè in capit. eam de aetate & qualitate ordinandorum, & in capit. qui monasterium

*Siluest. verb.
beneficij. 4.
§. ultimo.*

*S. Th. est ar. 5.
& Gabr. &
Adr. vbi sup.
D. Ber.*

sterium, de religiosis domibus. Hæc autem Ecclesiarum unio utilitatem non personæ, sed Ecclesiæ tantum fieri debet.

Quarta, si essent rari sacerdotes ad curam animarum idonei, tunc enim liceret vni plures habere ecclesias: ita definitur in cap. clericus 21. q. 1.

III. *Dubium. Quando ex dispensatione iuris hoc idem licebit?*

RESPONDEO, propter sublimes, & literatas personas, quando scilicet, genus, & scientia sunt Ecclesiæ necessaria, vt si esset necessaria nobilis potentia, vt ecclesia à tyranno liberaretur, liceret alicui nobili plures conferre ecclesias, vel literato propter ecclesiæ utilitatem, vbi vigerent hæreses, atque ita intelligenda est Concilij Lateranensis definitio, vt in cap. multa de præbendis habetur.

CONCLUSIO I.

FACILE potest dispensatio, concedi in beneficijs exigentibus residentiam, non tamen habentibus annexam curam animarum, vt duo, vel tria beneficia possideantur: dummodo non sint plura, vel scandalum inde sequatur: ita enim intelligenda est Clementina prima, vt lite pendente, &c.

CONCLUSIO II.

QVI obtinuit dispensationem absque legitima causa in beneficijs curatis, licet non sit in conscientia tutus, ad restitutionem tamen fructuum non tenetur. Nam in fructus beneficiorum potest Papa dispensare, & illos Regi contra Turcas, vel alijs conferre: dispensando namque in pluralitate beneficiorum duo facit: primum concedit, vt quis possit, duos titulos, & eorundem titulorum fructus habere, & licet non valeat quò ad titulum, valebit tamen quò ad fructuum retentionem. Hinc ratio pensionum Episcoporum & beneficiorum colligitur. Hactenus ex sententia Theologorum, quorum iudicio nullus absque legitima causa plura beneficia curata possidens absolendus est, donec, vno retento, alia dimittat.

Gab. ubi sup.

Caetani sententia in summa verbo beneficium ca. 1. est notanda, qui ait, non esse facile negandum absolutionem huiusmodi hominibus: quia non facile est iudicare, an sufficienter per vicarios
bene-

beneficia regantur: tanta enim potest esse vicariorum sollicitudo, & diligentia, ut merito pastores dici mereantur.

Soto, lib. 10.
q. 5. ar. 6.

Tertia diffic. Retinens beneficium curatum propter fructus recipiendos, non animo residendi, sed dimittendi post tempus tenebitur ne ad fructuum receptorum restitutionem?

CONCLUSIO.

TENEBITUR quidem, nisi, voluntate mutata, promotus fuerit: quia illos fraudulenter recepit, expressè definita est in cap. commissa, de electione lib. 6.

III. Dubium. Definitio huius textus in beneficijs non curatis habet ne locum?

GABR. ubi supra dubio primo, dicit teneri ad restitutionem, qui recipit beneficium fraudulenter. Contraria opinio est Soti de iust. & iur. Et ratio est: quia illa definitio est in odium curatorum, & ideo erit restringenda, & non amplianda ad beneficia simplicia: fauores enim sunt ampliandi, & odia restringenda.

V. Dubium. Erit ne expectanda iudicis sententia, an statim facienda fructuum restitutio?

CONCLUSIO.

STATIM ante Iudicis sententiam erit restitutio facienda: quia lex hæc non est pœnalis, sed conditionalis: hac enim conditione recipit quis beneficium curatum, ut intra annum ordinem sacrum recipiat.

VI. Dubium. Quid, si postquam accepit beneficium curatum animo recipiendi ordines, intentionem mutet, tenebitur ne ad fructuum restitutionem?

CONCLUSIO.

TENEBITUR quidem. Et ratio est: quia textus citatus ponit iniustitiam recipienti beneficium, sine animo promo- uendi

uendi seipsum ad sacros ordines, & cum eadem sit iniustitia accipientis, & retinentis rem, inuito domino, eidem quoque domino ad restitutionem tenebitur: ceterum animaduerte solum teneri ad restituendos fructus, quos dum perseueravit in animo non recipiendi sacros ordines, recepit: dicit enim textus citatus, in voluntate mutata promotus fuerit &c. quare solum, durante iniqua voluntate, durat iniustitia. Quapropter ad fructus interim receptos restituendos obligatur: deducto tamen stipendio quod vicario dedit: quia tunc fuit per vicarium verus minister. vt Gab. docet.

Quarta diffic. An Episcopus, siue patronus, eligens indignum, vel dignum, pratermissio digniore, ad beneficium, ad restitutionem aliquam teneatur?

S. Tho. 2. 2. q. 62. art. 2. Soto lib. 4. q. 6. art. 3. ad 6. Adria. est qua. 4. de restitutione.

C O N C L U S I O I.
C O N F E R E N S beneficium indigno scientia, & moribus tenetur Ecclesie damnum illatum propter indigni promotionem restituere. Probatur per cap. finale. de iniuriis, & damno illato. vbi dicitur: damnum dedisse, qui causam damni dat, & qui confert beneficium digno, causa damni Ecclesie fuit: inde enim sequitur damnum spirituale in ministerio sacramentali.

C O N C L U S I O II.
Q U I confert beneficium digno pratermissio digniore, qui est longe prastantior, peccat mortaliter, non tamen digniori aliquid restituere tenetur. Ratio est: quia ita conferens beneficium digno, nihil iustitia abstulit à digniore: alioqui enim beneficij dominus non diceretur, & obligatio restituendi ex iniusta acceptione, & detentione ortum habet, neque vllam illi iniuriam irrogauit. Hac est Adria. vbi supra, quem sequitur Soto contra Caieta.

2. 2. q. 62. ar. 1.

C O N C L U S I O III.
E L I G E N S dignum nihil Ecclesie restituere tenetur, quantum potuerit eligere digniorem. Ratio est: quia eligens dignum ad sufficiens regimen animarum, non infert Ecclesie damnum: & constituere digniorem non est opus precepti, sed supererogationis, & consilij: & qui agit contra consilium, non peccat: vt Can. ultimo. 74. q. 1. habetur.

Adria. est loco citato.

Quinta diffi. Qua aetate poterit quis beneficium obtinere?

CONCLUSIO I.

NVLLVS non attingens 25. annum beneficiū curatum possidere potest, quod si sine dispensatione obtinuerit, ad fructuum restitutionem tenetur. Definita est expressè in cap. licet. de electione. lib. 6. & est Concilij Lugdunen.

CONCLUSIO II.

NEMO potest ad Episcopatum ante 30. annum promoueri, & licet promotus peccet, ad restitutionem non tenetur. Definita est in cap. cum in cunctis. vbi talis Episcopi electio prohibetur, non tamen irritatur.

CONCLUSIO III.

PVERI post septennium citra dispensationem beneficium simplex, aut canonicatum obtinere possunt. Ratio est: quia iam extunc possunt minores ordines recipere, in choro canere, Ecclesiam seruire, quod satis est ad simplex beneficium, vel canonicatū obtinendum: licet in Capitulo vocem non habeant. vt in cap. ex ratione. de aetate & qualitate definitur: at modo non possunt ante annum 14. per definitionem Concil. Trid. Sess. 23. cap. 6.

CONCLUSIO IIII.

NVLLVS in Decanum, vel Archidiaconum ante 25. annum promoueri potest, & promotus ante præfatum annum ad nullam restitutionem tenetur. Constat in cap. cum in cunctis. vbi talis electio, licet prohibeatur, non tamen irritatur.

Sexta diffi. An habens beneficium, & nondum recipiens sacros ordines, ad fructuum restitutionem teneatur?

CONCLUSIO I.

CVRATVS intra annum, ex quo recepit beneficium, ad sacerdotium promoueri tenetur. Alioquin beneficium, ipso iure vacat, & ad restitutionem receptorum fructuum obligatur. Definita est expressè in cap. licet. lib. 6. de electione, & est Concilij Lugdunen.

CONCLUSIO II.

EPISCOPVS cum curato, ne intra septennium ad sacerdotium

tium promoueat, dispensare potest: finito tamen septennio, intra annum sacerdotium recipere tenetur. Definita est in cap. cum ex eo. de electione. in 6. est autem vnica dispensationis causa, scilicet, ratione studij: nihilominus tamen infra primum annum subdiaconatus ordinem recipere tenetur.

CONCLUSIO III.

NULLVS beneficium simplex habere potest, quin sit clericus saltem primæ tonsuræ: alioquin erit ad restitutionem obligatus. Definita est in cap. in Ecclesia. de institutionibus.

CONCLUSIO IIII.

MERITUS laicus, & coniugatus potest in Ecclesia cathedrali præbendam, non tamen canonicatum habere. Constat ex glossa in cap. cum tamen. de constitutionibus. est autem præbenda stipendium tantum sine titulo, quale est, quod citharædis, & cantoribus laicis datur.

CONCLUSIO V.

QVICUNQUE est inhabilis ad beneficium obtinendum, tenetur ad restitutionem, dummodo electio sit ipso iure nulla: vnde excommunicatus, si eligatur erit restitutioni obnoxius. Vt constat ex cap. si celebret. de clerico excommunicato ministrante, & idem est iudicium de filio presbyteri, vt constat ex toto titulo de filiis presbyterorum.

VII. Dubium. Vacante beneficio fructus cui erunt restituendi?

FRUCTVS cuiuscunque beneficii Ecclesiastici vacantis iure canonico successoribus reseruantur. Definita est expressè in cap. finali de officio ordinarij, lib. 6. & in cap. quia sæpè. de electione. in 6. nisi consuetudine, aut præscriptione patronus beneficii, siue Episcopus, aut capitulum dominium acquisierit: vt in eodem cap. finali habetur.

Septima diffc. An impediens aliquem à consequitione beneficii ad aliquam restitutionem teneatur?

S. Tho. Scot. Ricard. ibidem affirmant impediens aliquem animo nocendi ex odio, teneri ad aliquam restitutionem faciendam

S. Tho. ubi supra art. 9. ad vltimū Scot. q. 2. ad vltimū Ric. ar. 5. q. 4. Soto lib. 4. ubi supra.

ciendam: non autem si, vt sibi tantum consuleret, inpediuit. Vide Adria. vbi supra, qui refert aliam opinionem Geraldi Oldonis, qui ponit hanc regulam: Damnum in eo, quod non erat suum, aut sui iuris, non est necessarid restituumdum.

CONCLVSIO I.

IMPEDIENS dignum à consequutione beneficij, etiam postquam collator decreuit illud conferre, solum animo sibi, aut alicui amico digno consulendi, ad nullam restitutionem tenetur. Ratio est: quia integrum est, vniuique suum negotium sollicitè agere: dummodò nullum iniuria afficiat, quam non infert, qui vt digno beneficium conferatur, procurat.

CONCLVSIO II.

IMPEDIENS dignum, aut digniorem: vt detur digno ex odio, vel inuidia, in illum, cui non erat beneficium conferendum ad restitutionem non tenetur: dummodò collatorem non decipiat, sed precibus ab illo impetret, vt alteri cõferat: licet enim peccet contra charitatem proximi, contra iustitiam tamen minimè peccat: propterea quod qui impeditur, non erat dominus beneficij; atque ita cum non auferatur ab illo, quod suum est, nulla iniuria afficitur.

CONCLVSIO III.

QUANDO impediens non solum animo nocendi, verum etiam fraude, & mēdacio dignum, vel digniorem à consequutione beneficij conatur impedire, non totum, sed partem restituere tenetur: quia nondum erat decretum, cui esset conferendum: vt si quis imponeret alicui aliquam falsam notam, cuius ratione à consequutione beneficij impeditur, tenetur satisfacere impedito, consideratis circumstantiis personæ, negotij, & præbendæ, à cuius assequutione fuit impeditus, propterea quod in tali casu iniuriam impedito irrogauit: nam ratione notæ fuit impeditus à petitione, cum inde collator illum, tanquam inhabilem habeat: & hac de causa aliquid æquiualens illi petitioni restituere tenetur.

CONCLVSIO IIII.

SI collator decreuit apud se, & dixit se velle N. beneficium, sine mutatione sententiæ conferre, qui ante collationem fraude vel mendacio, vel aliqua alia ratione facit collatorem mutare

sen

sententiam, tenetur quantum valet beneficium, restituere. Ratio est: quia expoliatur beneficio, quod certissimè erat habiturus: Quod enim parum distat, Aristotele auctore, nihil distare videtur: & de proximo accingendus, habetur pro accincto, atque ita intelligitur Scot. quando dicit, impediens animo nocendi teneri ad restitutionem.

Hinc, si impedimentum fiat absque fraude & dolo, licet fiat APPEN. 1. animo nocendi, ad restitutionem non tenetur: nam etsi contra charitatem proximi, non tamen contra iustitiam operatur.

Idem censendum est de eo, qui impedit aliquem à consequu- APPEN. 2. tione donationis inter viuos, vel ne hæres constituatur, vel legatum aliquod illi relinquatur.

Hinc, cui erat compertum, Ioannem morientem velle Petrum APPEN. 3. instituire hæredem, vel legatarium, & ex fraude detinuit tabellionem: vt ab intestato succederet, impedito vniuersam hæreditatem restituere tenetur.

Hinc, si absque fraude, & dolo induxit testatorem, vt reuocaret APPEN. 4. testamentum, non tenetur aliquid restituere, non enim fit iniuria hæredi, quando ex voluntate testatoris, vel sponte, vel aliquo modo inducti testamentum reuocatur.

Octaua diffi. Qui simulata sanctitate, vel ficta paupertate, bona aliqua acquisiuit, tenebitur ne illa restituere?

DVÆ sunt extremæ opiniones, & vna media Angel. verbo restitutio. 1. §. 8. quem refert Adrianus de restitut. qui affirmat, tunc nullam esse obligationem restituendi. Contraria opinio est Alex. Alen. & Altifiodorensis, quos citat, & sequitur Adria. vbi suprâ.

Tertia opinio media, est Soti asserentis, solùm teneri quando *Lib. 4. q. 3. ad 3.* cleemosynæ sunt pinguiore, non autem quando tenuiores.

CONCLUSIO I.

OBTINENS beneficium, simulata sanctitate, ad illius resignationem non obligatur, sed satis erit deprauatos mores in bonos, & fictam in veram sanctitatem conuertere. Alex. est vbi suprâ, quia Episcopus vel patronus conferens beneficium hypocrite habet duplicem causam, vnam impellentem, seu impulsuam,

F. r. q. f. 4. p. 2.

o & est

& est simulata sanctitas: alterum finalem, quæ est, vt in Ecclesia optimum ministerium & ministrum constituat. Vnde si hypocrita optimum gerat ministerium, optimè ministrat prædicando, consulendo, & confessiones audiendo, non erit irrita beneficij collatio, cum non cesset finalis causa concedentis.

CONCLUSIO II.

QVI, simulata sanctitate, eleemosynam pinguem, siue tenuem obtinuit ad eius restitutionem tenetur, si modò finalis causa dominantis fuerit hypocritæ subuenire, non propter eius paupertatem, sed ob sanctitatem, vt parriceps suffragiorum illis efficiatur, v. g. si diceret, Accipe eleemosynam, vt pro me ores. Et ratio est: quia cessante causa finali, donatio est inuoluntaria, & eleemosyna ex consequenti restituenda: si autem simulata sanctitas fuerit, causa impulsiva, nulla est facienda restitutio: vt si quis libentiùs, & faciliùs fingenti sanctimoniam, quàm cæteris pauperibus eleemosynam tribuat.

CONCLUSIO III.

ELEEMOSYNA, titulo fictæ paupertatis acquisita, est restituenda, si tamen existimata, vel ficta paupertas fuerit finalis causa tribuendi eleemosynam. Ratio est: quia propter deceptionem in causa finali, talis donatio est inuoluntaria, propterea quòd ignorantia inuoluntarium efficit.

APPEN. Hinc, si paupertas existimata non fuerit causa finalis, sed compulsiva, pauper ad restitutionem non tenebitur.

CONCLUSIO IIII.

RESTITUTIO eleemosynæ propter simulatam sanctitatem, vel paupertatem collata: non danti, sed cæteris pauperibus facienda est. Ratio est: quia donans ad subueniendum pauperi propter Deum, & respiciendo personam huius hypocritæ dedit: imò Christo illa largitus fuit dicenti: Quod vni ex minimis meis

Matth. c. 25. fecistis, &c.

Nona diffie. An clerici, vel Episcopi, qui luxuriosè consumunt Ecclesiæ redditus, ad restitutionem pauperibus faciendam teneantur, ac si non essent veri reddituum domini?

DVÆ sunt opiniones. Prima Canonistarum asserentium non esse dominos, sed dispensatores, tantum fructuum,

atum: hos refert, & sequitur Palud. d. 24.

Alterà contraria opinio est quorundam Theologotù & S. Tho. affirmantium, clericum esse redituum beneficij dominum.

CONCLUSIO

EPISCOPUS & clerici veri domini sūt Ecclesiasticorù reditù.

Definita est in cap. 1. de Canonicis non residentibus. lib. 6. & cap. olim. el. 2. de restitutione expoliatorum, & alibi.

CONCLUSIO

CLERICVS redituum ecclesie in stipendium sibi assignatorù ad nullam restitutionem tenetur. Ratio est: quia nec iniuste detinet, neque alienum accipit, neque aliquem damnificat, quæ tria sūt restitutionis origines.

CONCLUSIO III.

EPISCOPVS ecclesie bona distrahens, quæ sibi sunt data tantum in administrationem, ad restitutionem tenetur. Propterea quòd non est dominus, cum sibi in administrationem tantum data sint: talia sunt oppida, quæ camera Episcopi appellantur.

Decima diffi. Extrahens alium à religione, vel ne ingrediatur impediens tenebitur ne monasterio aliquid restituere.

ADRIA. dicit teneri ad ingrediendam religionem, si aliquem à religione extraxit, & non potest reducere: eiusdem opinionis videtur esse Scotus.

CONCLUSIO I.

EXTRAHENS aliquè professum à religione titulo correptionis fraternæ, tenetur illi persuadere, vt ad monasteriù redeat: quia professus vagans extra religionem sine legitima dispensatione est in statu damnationis perpetuæ: atque ita qui illum extraxit multò magis, quàm alij corripere tenetur: & hac ratione Scotus est intelligendus.

CONCLUSIO II.

NON tamen titulo restitutionis ad hoc tunc tenetur: propterea quòd obligatio restituendi præsupponit iniuriam illatam, & cum professus sit volens à religione extractus, nulla est illi facta iniuria: volenti enim, & consentienti non fit iniuria, vnde nulla erit facienda restitutio.

2. 9. 185. ar.

7. Alex. Alen

in 3. p. 9. 36.

5. art. 2.

Thomas Vual

denfis tomo 1.

lib. 4. q. 42.

C. 4. sequenti-

bus Adria in

materia dere

stitutione Ca-

ieta. ubi S. S.

Tho. Scot lib.

11. q. 4. arti. 3.

De restitutio-

ne

dist. 15. q. 3. in

sol. ad argu.

Ric. ar. 5. q. 4.

Sot. lib. 4. q.

5. art. 3.

CONCLUSIO III.

NE QVI monasterio à quo extractus est restitutio faciēda est, nisi ratione damni illati propter monachi recessum. Ratio est: quia restitutio ratione damni illati est faciēda: & si monasterium nullum recipit damnum, nulla erit illi faciēda restitutio: quod si monachus erat cathedraticus, & monasterio eleemosyna ratione cathedræ tribuebatur, ratione huius damni erit tunc restitutio faciēda. Et est intelligēda hæc conclusio, quando monachus est extra monasterium, vel nulla, vel illegitima dispensatione: nam si, legitima dispensatione vagetur, neque extrahens, neque monachus erit restitutioni obnoxius.

CONCLUSIO IIII.

QVI impedit aliquem, ne religionem ingrediatur, non ex precepto, sed ex consilio, vt ingrediatur, persuadere tenetur: quia volēti non fit iniuria, & volēs fuit impeditus: neque est necessariò corrigendus: propterea quod correctio est faciēda: quando quis diuinum præceptum, præuaricatur, & ingressus religionis non est præceptum, sed concilium diuinum, atque ita impediēs loco alterius religionem intrare non tenetur.

Vndecima diffi. Ladens aliquem in bonis anima, tenetur ne ad restitutionem?

*Ric. d. 1. ar. 5.
qu. 2. Siluest.
verbo restituo.
de iust. c.
9. 6. a. 3. ad 4.
Sco. q. 2. c. 3.*

DVE sunt opiniones. Prima affirmans Rica. & Sco. & Adria. de rest. Contraria opinio est Siluest. & Scot.

CONCLUSIO II.

Qui damnificauit aliquem in fide, quantum in se est laborare tenetur, vt ad fidem Romanæ Ecclesiæ conuertatur: quia damnum illatum, possessore inuito, est necessariò restituendum, & qui in fide damnificatur, inuitus est, quia decipitur ignorantē, & vbi est ignorantia, est Inuoluntarium.

CONCLUSIO III.

DECIPIENS aliquem circa virtutem spei: tenetur illum ad spem reuocare. Patet eadem ratione, qua proxima conclusio: quia inuoluntariè lāditur: vt si quis dicat peccatori: Benedic Deum, & morere: neque enim aliquis potest misericordiæ diuinæ desperationem sine errore fidei persuadere.

CONCLUSIO III.

Quia inducit aliquem ad peccandum contra charitatem: vt quando inducitur aliquis contra charitatem præceptorum decalogi, siue Ecclesiasticorum, si inductas in peccato perseveret, non ex præcepto, sed ex consilio ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia nemo id, quod abstulit volente, & consentiente possessore, restituere tenetur. Volenti enim non fit iniuria: & ad peccandum seclusa ignorantia, nisi sciens, & volens inducitur nemo.

CONCLUSIO IIII.

Inducens aliquem ad peccatum, intelligensque illum in peccato perseverare, ex præcepto correptionis fraternæ illum ad relapsionem inducere tenetur. Constat apud Matth. Si peccauerit in te, &c. *Math. 18.*

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE FAME.

Art. I. Tenetur ne aliquis cum detrimento vite proximo famam restituere?

CAMETU affirmat nunquam esse faciendam restitutionem rei inferioris ordinis cum detrimento superioris. Soto oppositum tuetur, affirmans in aliquo casu esse famam restituendam cum periculo vite. *2. 2. q. 62. artic. 7. Lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4.*

CONCLUSIO I.

In his, quæ frequentius accidunt, homo ad restitutionem bonorum inferioris ordinis non tenetur, quando aliter, nisi cum dispendio bonorum superioris ordinis restitui non possunt: nemo enim tenetur restituere bona fortunæ, quæ aliter, nisi cum detrimento fame restituere non potest: neque bona fame cum periculo vite restituere tenetur: quia restituens bona inferioris ordinis, cum detrimento superioris ordinis plus redderet, quàm abstulit, quod est contra iustitiam: cum nemo plus damnificato reddere, quàm ab illo abstulit, teneatur. Notanter dicitur, quando aliter non possunt restitui: propterea quod, restitutus inuestigare debet secretissimos restituendi modos, sine bonorum superioris ordinis dispendio.

obstat

F. t. q. 4. p. 2.

o 3

Hinc,

APPEN. 1.

Hinc, qui imposuit alteri crimen adulterij, aut hæresis, & non potest sine dispendio vitæ restituere, ad restitutionem non tenetur: vita enim temporalis famæ alterius præstat.

CONCLUSIO III.

QUANDO ex infamia vnius personæ, vel familiæ toti reipublicæ magnum detrimentum, scilicet, bellum, vel inter ciues graue dissidium nascitur: tunc infamator, si aliter respublica sedari non potest, etiam cum dispendio vitæ alienam famam restituere tenetur: fortis enim politicus, teste Aristotèle, pro salute patriæ ad mortem subeundam obligatur: tum etiam, quia salus, & tranquillitas reip. salute, & vita particulari alicuius ciuis præstantior est.

Arist.

APPEN. 2.

Hinc, qui magno duci proditoris crimen imposuit, unde vniuersa ciuitas, seu exercitus in armis constituitur, & multorum cædes timentur, tunc infamator, etiam cum dispendio propriæ vitæ famam restituere tenetur: quia ratione circumstantiæ non plus redit quàm abstulit: præstantior si quidem est fama ducis tunc, quam diffamatoris vita.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO ex infamia imposita mors infamati timetur, tunc infamans etiam cum periculo vitæ obligatur ad restitutionem, si enim alteri crimen latrocinij, aut hæresis imposuisti, propter quod innocens comburendus, vel suspendendus est, teneberis mortem subire, si aliter illum liberare non potes. Adria. est quæst. de restitutione famæ, nam teneris vitam propriam expendere, ne innocentium iniusta mors inferatur.

Prima diffi. Qui negat in iudicio verum crimen, de quo accusatur, tenebitur ne ad restitutionem famæ accusantis, eo quod sit notatus calumnia, in probationibus deficiens?

Sco. q. 3. ar. 4.

Ric. ar. 5. q. 3.

Nauar. c. 25.

numero 35.

Soto. lib. 5. q.

6. ar. 1.

2. 2. q. 62. ar.

2. q. 69.

art. 2.

OPINIO Scot. & Ric. est vt non teneatur, quando non tenetur confiteri crimen, quia neque plene, neque semiplene probatum est, addit præterea Scot. salubre esset consilium, si reus diceret, non est credendum accusatorem animo calumniandi me accusasse sed bono zelo.

Alter opinio est Caiet. scilicet, teneri reum ad restitutionem, quando

quando difitetur crimen iudicio, etiam præter iuris ordinem.

CONCLUSIO I.

REVS, quando conuincitur plena, aut semiplena probatione, negatque in iudicio verum crimen, nihil cōtra accusatorem dicēs, ad restitutionem fame illius non tenetur, nisi accusatorem calumniatorem, esse dixerit. Ratio est: quia nihil dicens cōtra accusatorem, & negans crimen, licet peccet mortaliter, non tamen calumnia accusatorem notat: cum crimen in iudicio sufficienter probauerit: at verò dicens cōtra calumniatorem mentitur: atque ita ad restitutionem tenetur, si accusantis fama læsa maneat.

I. Dubium. Quomodo igitur restitutionem faciet?

RESPONDEO, Si iudicium durat, confitendo crimen, etiā si illud sepe negauerit: si autem iudicium finitum est, tenebitur extra iudicium confiteri accusatorem non fuisse calumniatorem: sed de hac re supra in q. de correptione fraterna.

CONCLUSIO.

REVS, accusatus sine aliqua probatione, neque tenetur crimē confiteri, neque si negādo dixerit accusatorem fuisse calumniatorem, ad aliquam restitutionem erit obligatus: nam calumniator nō solum dicitur qui falso accusat, verum etiam qui nullis precedentibus probationibus accusat. vt ex c. 2. calumniatoribus, colligitur. Vnde reus notans accusatorem calumnia non mentitur.

II. Dubium. Qui famam alterius læsit, tenetur ne post quodcunque tempus ad restitutionem?

RESPONDEO, Si diffamator non habet certitudinem de obliuione infamiae eorum, apud quos alium diffamauit ad restitutionem tenetur: si verò quibusdam coniecturis, illos oblitos iam fuisse colligit, minimè tenetur: propterea quod cum innocens nulla tunc laboret infamia, nihil erit restituendum: intelliget autē fuisse oblitos, si iterroget, meminerit ne, aliquo tēpore de Catharina optima forma aliquod crimē fuisse dictū, qui si dixerint se au-

Ric. vbi supr.
S. Tho. 2. 2. q.
69 art. 2.

Ric. & Scot.
est cōtra Cai.

Ric. vbi supr.
Caiet. 2. 2. q.
62. art. 2.

diuisse olim tale crimen, tenebitur ad restitutionem, si minus nequaquam.

Soto. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4.

III. Dubium. Estne locus compensationi in restitutione famæ?

RESPONDEO. cum Soto, Est quidem: dummodò sint cætera paria: nam si tu infamasti Petrum crimine hæresis, & Petrus te adulterij, restitutioni eris obnoxius: quia vt in pecunia cõpensatio non habet locum, nisi quando debita sunt æqualia, ita & in famæ restitutione. Tum etiam debet vterque esse suæ famæ dominus: nam si fama vnius est aliis necessaria, quia est Prælati, non est compensationi locus. Et ratio est: quia vbi non est locus remissioni famæ, aut pecuniæ, neque compensationi: cum compensatio sit mutua debiti remissio. Adria. est, q. penultima de restitutione, & constat ex cap. tua sit æternitas, de adulter. vbi habetur, paria delicta, mutua compensatione tolli.

Secunda diffic. Potest diffamatus detractori restitutionem dimittere, aut compensare pro pecuniâ

Adria. q. penultima. de restitutione. S. Tho. 2. 2. q. 63. ar. 2. Soto lib. 4. de iust. & iur. q. 6. a. 3. ad 5.

TRES sunt opiniones. Prima. Adriani affirmantis, integrum esse vnicuique propriam contemere, vel remittere famam. Secunda, & contraria est Caiet. Tertia, & media est, S. Tho. ibidem. ar. 4. ad primum dicentis, in arbitrio hominis esse detrimentum suæ famæ pati, nisi hoc vergat in periculum aliorum.

Quando fama non est aliis necessaria, quia diffamatus non habet descendentes, quibus eius infamia nocere possit, remittendo famæ restitutionem, vel pro pecuniâ illam recompensando, non peccat: quia cum fama sit bonum temporale, & proprium diffamati, sitque famæ dominus, poterit illam prodigere, suoque iuri cedere, remittendo detractori famæ restitutionem. Arist. namque Ethicorum. §. gloriam & honorem partes fœlicitatis, bonumque proprium, & non commune esse docet.

CONCLUSIO II.

QUANDO infamia vnius in descendentiis, vel familiæ detrimentum temporale, vel famæ redundat, diffamatus tunc famæ restituitur

Arist.

stitutionem remittere haud potest: propterea quod aliis nocet.

Vnde infamatus crimine hæresis, & publica pœnitentia notatus, non poterit suo iuri cedere, quia toti Reipub. & eius familia noceret.

APPEN. 1.

CONCLUSIO III.

S. Thomæ & Sor. est.

Si infamia vnijus resultat in detrimentum spirituale alterius, diffamatus iuri suo cedere non potest: quia contemnendo propriam famam multis ruinæ occasionem præbet.

Hinc, Pater, Iudex, Prælati, concionator famam restitutionem remittere non possunt: nam cuius vita despicitur, restat vt eius doctrina contemnatur.

APPEN. 2.

B. Greg.

CONCLUSIO IIII.

POTEST fama pro pecunia remitti, siue compensari, quando sine peccato famam restitutionem condonare licet. Ratio est quia fama est bonum temporale, & pecunia estimabilis, & illam remittendo, vel pro pecunia compensando, nemini nocet.

Nota non omnibus criminibus omnes infamari: fornicatione namque simplici fama religiosi, non autem secularis denigratur: non enim plures faciunt dicere, fornicatus sum, quam cœnaui.

III. Dubium. An sit mortale, diffamatum in vno loco iudicis autoritate in alio infamare?

A. dri. quod li. 11. q. 1. Sor. lib. 5. qu. 10. ar. 2. Caie. in opuscul. 16. rest. 9. d. 13. q. 4. Sco.

CONCLUSIO.

NEQVE est mortale nisi in quo animo fiat: neque detegens crimen ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia punitus publicè ob crimen aliquod, nullam secundum leges habet famam, cum iuxta illas sit infamis: & colligitur ex Scoto dicente: Qui accusat aliquem in iudicio, & conuincit duobus testibus, non infamat: quia crimen coram duobus commissum est publicum, & solum facit, vt magis publicum sit.

IV. Dubium. Restituens famam tenebitur ne cum iuramento se falsum dixisse testari?

Soto lib. 4. q. 6. art. 3 ad 4. Siluest. verbo distractio.

RESPONDEO, Tenebitur, si ad faciendam fidem fuerit necessarium.

VI. Dubium. Qui non potest famam restituere, tenebitur ne loco
fama pecuniam dare?

RESPONDEO cum Ric. & Adr. in hac materia, qui asserunt
famam esse restituendam, si non in toto, saltem in aequivalen-
ti: & per æquiualens alicui pecuniam intelligunt: quia fama est
pecunia æstimabilis, & vt lædens in bonis corporis, quia membrum
refarciri non potest, tenetur pecuniam restituere: ita qui non potest
restituere famam, &c. idem est iudicium de rest. honoris: vt si quis
alium fastibus percutiat aut alapam impingat.

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE

EX BELLO INIVSTO.

Alex. Alē. q.
47 m 3. in 3.
p. S. Tho. 2. 2.
q. 40. Ric. art
5. q. 4. So. lib.
5. de iust. &
in q. 3. ar. 5.
2 Reg. c. 15.
Luca cap. 3.

Artic. An sit licitum Christianis bellum gerere?

CONCLUSIO.

INTEGRVM est aliquando bella gerere: hæc est de fide, &
oppositum est hæreticum. Ratio est: quia aduersatur diuinæ scrip-
turæ asserere, bellum nunquam fuisse licitum, vt 1. Reg. 15. vbi præ-
cepit Deus Sauli, vt demoliretur Amalech & vniuersum, & c. iratus
que est Deus Sau. quia regem viuum seruauit. & D. 10. Bap. Luc. 3.
dixit militibus, Contenti estote stipendiis vestris: vnde si illicitum
fuisse bellum, primum, vt à bello abstinuissent, persuasisset.

I. Dubium. Vt bellum sit iustum, quot desiderantur?

RESPONDEO, Tria Authoritas, iusta bellandi causa, &
recta militantium intentio.

CONCLUSIO I.

AVTHORITAS tunc ad bellandum concurrat: quando bel-
lum gerens superiore caret, vel si habet, illius autoritate expedi-
tionem bellicam parat: nam quia deest, qui satisfaciat, pro iniuria
passo illata, ideo bellum geritur, & quando vterque lædēs, scilicet,
& læsus sunt subditi, non est necessariū bellum, cū possit læsus co-
ram proprio Iudice cōuenire lædentē, atque ita requiritur princi-
pis, siue superioris autoritas, nō enim, sine eius facultate subditi
multi

multitudinem conuocare potest, si hoc ad sui defensionem faciat,

CONCLUSIO II.

C A V S A iusta bellandi, vel est defensio innocentium, correptio viuientium contra legem naturalem, vel receptitio iniuste ablatorum, vel iusta delinquentium punitio: si enim sit gens damnans innocentes, illas debellare licet pro innocentium salute: dicitur namque in Prouerbijs: Innocentem ne cesses liberare: tertiam & quartam par. conclu. probat D. August. lib. 83. quæst. vbi ait: Iusta bella solent definiri quæ uiscuntur iniurias, si gens, vel ciuitas plectenda est, quæ vel vindicare neglexerit, quod à suis improbè factum est, vel reddere quod per iniuriam ablatum est.

*Prou. cap. 14.
D. Aug.*

CONCLUSIO III.

T V N C recta est bellantium, siue militantium intentio, quando bellum hostibus non animo sumendi vindictam, vel rerum cupiditate, vel dominandi ambitione, sed propter aliquam proximæ conclusionis causam bellum inferitur, præsertim, vt in pace uiuatur: ut enim D. Aug. ad Bonifacium, Non queritur pax, vt bellum geratur, & exerccatur, sed bellum geritur, vt pax acquiratur, & 10. Ethico. Bellum, inquit Arist. geritur, vt in pace uiuamus, lege Can. noli existimare 23. q. 1.

D. Aug.

Arist.

Hinc, expugnatur hæresis Manichæorum omnia bella damnantium, & Lutheranorum error asserentium, bellum aduersus infideles nullo modo esse licitum, quas confutat pater à Castro lib. 3. contra hæreses, verbo bellum.

Hæresis.

Prima diffie. Tenentur ne gerentes bellum ad restitutionem, quando bellum ex defectu tantum auctoritatis est iniustum?

DE hac difficultate disputat Adr. in q. de restitutione belli.

CONCLUSIO.

Q V I propria auctoritate debitorem publicè, siue occultè expoliat, vt rem suam, siue æquiualens assequatur, cum possit illam iudicis auctoritate recuperare, si armis, aut cum scandalo istud faciat, mortaliter peccat, non tamen est ad restitutionem obligatus: accipit namque contra ordinem Juris rem suam, & agit contra legem naturalem, & diuinam: Iustè enim, dicit Scriptura, quod

Deut. 16.

quod iustum est, exequeris, & cum rem suam titulo recompensationis retineat, non erit restitutioni obnoxius.

*Adr. ubi sup.
Sylu. verbo
bellum q. 9.
Gab. dist. 13.
9.4.*

Secunda diffic. Qui plura intulit damna in bello, quam fuerit valor rei occupata, erit ne restitutioni obnoxius?

CONCLUSIO I.

QVI defendendo seipsum, plus a quod aduersarium lædit, ad restitutionem damni illati tenetur. Ratio est: quia unicuique licet seipsum defendere, & vim vi repellere, cum moderamine inculpatæ tutelæ. Et est definita in cap. olim, primo de restitutione expoliatorum, ubi habetur, excedentes modum in defensione teneri ad restitutionem excessus: est autem moderamen inculpatæ tutelæ, quando quis tantam defensionem, aut tantum aduersario nocet, quantum ad propulsandam iniuriam, & non amplius requiritur.

Limitatio.

Intelligenda est conclusio de defendentibus se, & habentibus superiorem: nam si non habent, poterunt non solum seipsum defendere, verum etiam hostes in pœnam delicti punire, & persequi.

CONCLUSIO II.

*Adr. Syluast.
& Gabr. est.*

QUANDO bellum est iustum, & superioris autoritate inferitur, qui plus abstulit, quam ab hostibus debebatur, siue aggressor, siue defensor sit, ad restitutionem minimè tenetur. Et ratio est: quia quando bellum est omnino iustum, qui gerit bellum est minister iustitiæ Diuinæ, & humanæ, atque ita poterit, ut iudex, & minister, in pœnam delicti retinere omnia, quæ ab aduersarijs ultra rem à tyranno occupatam abstulit: quemadmodum Index punit latronem in septuplum ultra rei furtiue prærium.

APPEN. I.

Hinc, nostri Christianissimi Hispaniarum reges iure, quia iusto bello, regnum Navarra possident.

APPEN. 2.

Hinc quoque reges & principes, iusta bella gerentes, ciuitates & oppida, quæ durante iusto bello occupauerunt, restituere non tenentur: quauis hostis non abstulerit castella.

CONCLUSIO III.

INDUCENS bellum sine superioris autoritate, & iusta de causa ad recuperandas res proprias ab aduersarijs usurpatas, quicquid ultra sibi debitum abstulerit, restituere tenetur: quia cum non sit iustitiæ minister aduersarium punire, vel ab illo quicquam,

ultra

ultra sibi debitum auferre nõ potest: quemadmodum dominus rei furto sublata, furem in quadruplo punire nequit: vt potest Iudex.

Secunda diffic. Est ne militi Christiano licitum pro redemptione alterius Christiani iusto in bello capti exigere, & recipere pecuniam?

Siluest. verb. seruius. §. 3. Caie. in summa verb. bellum. §. 3.

CONCLUSIO I.

POTERIT miles tunc certam exigere pecuniam. Ratio est: quia princeps, durante bello iusto, est Iudex contra hostes iniquum bellum gerentes: atque ira non solum morte, verumetiam priuatione bonorum illos castigare poterit: integrumque erit non solum bellantes, verumetiam cuiuscunque principis iniquum bellum gerentis subditos capere, & pro illorum redemptione pecuniam exigere.

CONCLUSIO II.

PRINCEPS iniustum gerens bellum omne damnum suis subditis illatum ab aduersariis resarcire tenetur. Et enim causa damni subditorum, & qui causam damni dat, damnum dedisse videtur: vt ex cap. finali de iniuriis, constat.

Tertia diffic. Tenetur ne iustum bellum gerens statim, vt satisfactio offertur, à bello abstinere?

Calet. ubi supra.

CONCLUSIO I.

QUANDO ante bellum inceptum satisfactio offertur, qui iustum bellum parat abstinere tenetur. Ratio est: quia bella gerere nõ est actus voluntatis, sed necessitatis. vt D. Au. testatur, & refertur in Can. noli existimare. 23. q. 1. & oblata pace in principio belli, non est amplius bellum necessarium: dummodo sit facta integra satisfactio, id est, restitutum ablatum, & omnes expensæ ad bellum gerendum factæ.

D. Aug.

CONCLUSIO II.

SI pax, & satisfactio ab hostibus offeratur, quando iam semipræliatum est, vel prope finem belli, & sunt multæ hominum cædes factæ, gerens bellum iniustum, neque satisfactionem admittere,

mittere, neque à bello abstinere tenetur. Ratio est quia vt Iudex, quando incepit in causa criminali cognoscere, incepta causa, non tenetur satisfactionem admittere, sed vsque ad diffinitiuam sententiam procedere potest: & ita gerens bellum iustum contra suos hostes, quia est in causa criminali, Iudex.

Tab. ubi. S. *Quarta diffic. Licet ne hostem iniuste bellantem interficere, quando deposita contumacia, se subiicit?*

CONCLUSIO I.

QUANDO hostes sunt damnati crimine prodicionis: vt si princeps contra suos subditos rebelles pugnet, huius principis milites, hostes etiam seiplos non defedentes, occidere possunt: quia tunc milites sunt ministri iustitie: & vt hostes per carnificem erant suspendendi, ita gladio militum iuste interimiri possunt.

CONCLUSIO II.

QUANDO hostes sunt tali crimine damnati, & libenter se in manus hostium, deposita contumacia, tradunt quod vulgo dicitur *rendirse*, non sunt interficiendi: nam cum gerant bellum iniustum, sunt in mortali, atque ita illos impoenitentes occidere non est licitum: tumetiam bellum non geritur, nisi contra hostem iniuste pugnantem, & qui se subiicit, deposita contumacia, nec pugnat, nec se defendit.

Quinta diffic. Possunt ne monasteria, & ecclesia, clericorumq; domus expoliari, quando militibus oppidum expoliandum traditur?

CONCLUSIO I.

SI bellum iustum contra prælatum ecclesie iniuste pugnantem geratur, clerici expoliari possunt. Ratio est: quia sunt subditi prælati iniuste pugnantis.

CONCLUSIO II.

SI bellum non est contra prælatum sed aduersus temporalem dominum, neque clerici, neque monasteria expolianda sunt, & damna à militibus illata sunt restituenda. Hæc conclusio definitur in cap. in nouamus. de treuga, & pace. & est Concilij Lateranen-

sis sub Alex. III. sunt etiam milites excommunicati Papali excommunicatione, vt in cap. conquisiti. de sententia excommunicationis habetur: similiter expoliantes terras Romanæ Ecclesiæ: vt in bulla cænæ Domini habetur.

Sexta diffic. An gerens bellum iustum quoscunque subditos, etiam innocentes partis aduersa expoliare possit?

CONCLUSIO.

QUANDO ciuitas militibus in prædam datur, omnia bona ciuium, etiam innocentium, expoliare possunt: Quia omnes illi hostes censentur, & tota ciuitas vnum hostem representat: atque ita milites inter vnum ciuem & alium discernere non tenentur. Hæc Caietanus. Nihilominus tamen, si militibus constaret, aliquem ciuem esse innocentem, teneretur illi ignoscere: nam iniquum est innocentem punire: quando ciuitas in prædam datur, quidam iure Canonico excipiuntur, qui quidē in Canone innouamus, citato, referuntur: nam excipiuntur peregrini, & mercatores, hospites ad nundinas venientes, & rustici euntes & redeuntes ad agriculturam, non autem domi existentes, & alij: de qua re lege Caietanum vbi supra & Canonem paternarum 24. q. 3.

Limitatio.

Septima diffic. An princeps, qui iuste se defendit, possit pactum cum gerente bellum iniustum facere: ne damnum illatum suis subditis restituere teneatur?

ADRIA. tener partem affirmantē: teneri tamen dicit principem ad refarciendum damnū, suis subditis per hostes illatum.

CONCLUSIO. I.

QUANDO aliter hostes expugnari non possunt, nec opidum ab hostium iniuria defendi, licitū erit remittere aduersarijs damnum iniuste illatum, & non aliter. Ratio est: quia princeps quando expedit Reip. vt in casu conclusionis, ciues partes suorum bonorum priuare potest: gerit enim personam totius Reip. & habet maius dominium supra bona cuiuscūq; ciuis, quam ipsemet ciuis habeat. Sunt enim dominia à iure ciuili introducta, tunc enim negotium ciuium vtilius gestum est, cum à maiori dispendio liberentur.

CON

CONCLUSIO II.

SI princeps pacem cum aduersario iniuste pugnante constituat, & ne damnum ciuibus illatum restituere teneatur, concedatur, tenebitur aduersarius, omne damnum restituere: quia omnis donatio, & remissio inuoluntaria est nulla, talis est hæc remissio: quia fit metu belli iniusti, & omnis talis metus facit actionem inuoluntariam.

Octaua diffic. An qui ex negligentia subditos ab aduersarijs non defendit, ad restitutionem damni illati teneatur?

SUPRA responsum est, quando explicauimus non obstantem, & non manifestantem, scilicet, iudicem, dominum, ducem, aut principem, teneri ad restitutionem, quando possunt damnum impedire, & non impediunt: nisi fortè iustam causam timendi aduersarium, habeant: tunc enim quanuis hostibus ciuitatem aliquam ad vitandum maius periculum tradat, non peccat, neque ad restitutionem tenetur: vt ex difficultate proxima constat.

*Soto lib. 5.
q. 3. art. 3.*

Nona Diffic. Tenentur ne milites causam belli, iusta ne sit, an non, examinare, an sola principis obedientia, illos compellentis, excusat?

ADRIA. vbi supra, & Caiet. verbo bellum, in summa, de hac difficultate verba faciunt.

CONCLUSIO I.

MILITES, qui sunt principi gerenti bellum subditi, belli iustitiam examinare non tenentur, sed ratione obedientiæ excusantur, si tamen iniustitia fuerit illis ignota: nam vt carnifex non tenetur examinare causam hominis suspendendi, ita neque milites belli causam. Definita est in cap. quid culpatur 23. quæst. 1. & est Beati Augustini.

B. August.

CONCLUSIO II.

MILITES conducti, vel vocati, prius belli iustitiam examinare tenentur, sin minus solum ad illud, in quo facti sunt locupletiores, restituendum obligantur. Ratio est: quia possessor bonæ fidei,

fidei, postea quam distraxit alienum, non tenetur æquivalens, sed illud tantum, in quo locupletatus est, restituere: vt si ex gemma in bello capta locupletatus sit vsque ad quinque, licet ipsa decem valeret, quinque dumtaxat restituere tenebitur.

Decima diffic. Tenentur ne omnes milites iniuste bellantes prædam ciuitatis in solidum restituere, an quod vnusquisque tantum abstulit?

Caiet. 2 2 q.
62. art. 7.

CONCLUSIO.

TENENTVR in solidum ad totam prædam, nisi impotentia restituendi excusentor: quia quilibet est causa prædæ: mutuo enim se adiuuabant: quando quidem vnus solus totam ciuitatem expoliare non poterat: si autem fuerit præda Romanæ vrbis, vel terrarum Romanæ Ecclesiæ, milites, & ad restitutionem tenentur, & Papali excommunicatione cœnæ Domini ligantur.

Caiet. verbo
excommunicatio
cap. 1.

Vndecima diffic. Tenentur ne milites restituere, quæ ab hospitibus, & ex alienis vineis, aut agris accipiunt?

CONCLUSIO II.

POTEST consuetudine introduci, vt rustici alicuius principis iustum bellum gerentis milites tempore belli alere teneantur, præsertim, si bellum est ad rusticorum possessiones defendendas. Ratio est: quia talia alimenta naturam tributi habent, & vt est consuetudine introductum, milites hospitio gratis recipi: ita introduci potest, vt quilibet civis gratis suum militem alat.

CONCLUSIO III.

TENENTVR milites restituere omnia spolia, ex omnibus vicinis, vel eorum agris, qui non sunt hostes, ablata, vbi non fuerit talis consuetudo: quia alienum invito domino auferunt.

QUESTIO DE RESTITVTIONE

VECTIGALIVM.

Sor. lib. 1. q. 6
ar. ult. & lib.
4. q. 6. art. 4.

PRIMO loco explicandum est, qua ratione hæc nomina vectigal, Censûs, Pensio, Tributum, Duana, Pedagium, Talia, &

F. t. q. f. 4. p. 2.

p

Gabella

Gabella differant, quæ à Sylb. verbo gabella explicantur.

Census est nummus, qui soluitur à Republica secundum quantitatem, quam quisque possidet, & Hispana dicitur (*Pecho*) vnde hodie idem sunt census, & tributum: nam olim census erat pensio, quam ciues pro capite principi tribuebant, & in aliquibus locis hodie (*Martiniega*) vocatur; daturque in signum subiectionis.

Vectigal est pensio, quæ ex mercibus venditis soluitur, & differt à censu sine, & materia: finis enim census est subiectionis protestatio, & materiae nummifera: vectigalium autem finis est rerum publicarum, scilicet, murorum, pontium, &c. reparatio: vocatur Hispana (*Alcabala*) & idem omnino est gabella, soluiturque decima mercium pars.

Pedagium est pensio, quæ à viatoribus ad custodiendas vias à latronum incurfu soluitur. Hispana (*Portazgo*) nominatur.

Duana idem est, quod vectigal, distinguiturque in hoc, quia soluitur pro rebus venalibus, quæ ab vno regno ad aliud vendenda transportantur.

Talia est collecta, siue pensio, quæ principi secundum quantitatem bonorum cuiuscunque ciuis datur: & est idem quod census.

Tributum propriè est pensio, quæ pro alendis militibus soluitur, & stipendium appellatur.

Art. An vectigalia, que hodie Regi, & magnatibus in Hispania solvuntur, licita sint?

ABSOLVITVR art. duobus expositis. Primum est, quis possit vectigalia imponere. Secundum, quibus de causis licitè imponantur.

CONCLUSIO I.

PRINCEPS quicumque, superiore carès, vectigalia imponere potest. Definita est in Concilio Lateranen. & habetur in cap. in nouamus, de censibus, vbi excommunicationis sententia feruntur noua vectigalia sine auctoritate, & consensu Regum, & Principum imponentes: & latius ab Innocentio III. in cap. super quibusdam, de verborum significatione, confirmatur.

APPEN. I. Hinc, Respublica nulli subiecta, vt Venetorum, & Genuensium noua vectigalia imponere potest: nam princeps quoque dicitur, qui nulli subijcitur.

Hinc, duces, & comites Regi subditi noua vectigalia, vel obsequia imponentes sine Principis autoritate, excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur. APPEN. 2.

Hinc, vectigalia, vel obsequia, quæ antiqua consuetudine dominis soluuntur, iuxta Concilium Lateranen. licita sunt. APPEN. 3.

CONCLVSIO II.

Octo sunt causæ, quibus noua vectigalia imponi possunt.

Prima, ratione expensarum ad bellum pro defensione ciuitatis, aut regni ineundum.

Secunda, propter expensas ad bellum iustum aliis inferendum.

Tertia, ad redimendum dominum in bello iusto pro ciuibus captum: nam si bellum esset iniustum, esset ex proprio patrimonio redimendus.

Quarta, pro utilitate publica: vt ad construendum, aliquod edificium: & habetur in c. cum Apostolus. de censibus.

Quinta, ad redimendam rempublicam ab alio onere: vt si cives inter se pecuniam ad tributum redimendum colligerent.

Sexta, quando princeps non haberet patrimonium ad regiam maiestatem conseruandam: & est S. Tho. in Epistola ad Ducissam Brabantia.

Septima, propter locandam regis filiam, siue prolem regiam commodè alendam.

Octaua, ad redimendam prolem regiam ab hostibus captam, vel liberandum regnum ab aliquo obsequio, quod hostibus soluitur. Additur his vltima ad satisfaciendum læsis in bello iniusto: vt si aliqua Respublica iniuste aliquos damnificauerit, & hæc satisfactio vocatur (*Sissa*) quæ imposita fuit, finis bellis civilibus, quæ (*Comunidades*) Hispanæ vocabantur: rationi si quidem consentaneum est, vt Respublica, quibus damnum intulit, satisfaciat. Ratio autem harum omnium causarum eadem est, nempe, communis utilitas: nam quicquid in maiestate regia commodè & non superflue sustentanda expenditur, in communem utilitatem redundat.

CONCLVSIO III.

Quæ modò in regno Castellæ vectigalia imposita sunt, iustè à rege exiguntur: sunt enim necessaria ad custodièda regna in terris maritimis: vbi continuò milites propter incursum Saracenorù,

& aliorum infidelium existunt & ad alendum exercitum triem-
mum, quibus via maris defenditur, quæ omnia sine magnis ex-
pensis à ciuibus collectis diu conseruari haud possent.

CONCLUSIO IIII.

IVSUS quoque à rege Hispaniarum, etiam si nulla essent bel-
la, exigerentur: nam ciues tenentur regiam maiestatem alere. Alio-
qui enim non haberetur aliquod patrimonium, quo Rex, & regia
proles sustentarentur.

APPEN. Hinc, cum magnates Hispaniæ à rege vectigalia emerint, iure
optimo illa possidere dicuntur.

Prima diffi. An Princeps immoderata vectigalia exigere possit?

CONCLUSIO I.

*Ric. in 2. diff.
44. ar. 3. q. 1.*

REX, seu princeps iniusta vectigalia exigere non potest: di-
cuntur autem iniusta, siue immoderata, quando aliqua causa
iusta exigendi ex dictis in proxima difficultate, non subest. Et
ratio est: quia bona ciuium sunt propria, & non dominorum: unde
si iniustus vectigalibus grauarentur, Rex tunc ad restitutionem
eorum, quæ iniuste exigit, teneretur.

CONCLUSIO II.

OMNES magnates noua obsequia à subditis, vel à priuatis
exigentes, & peccant mortaliter, & ad restitutionem tenentur. De-
finita est in cap. super quibusdam, de verborum significatione.

*Gab. ubi sup.
q. 6. Caiet. in
summa ver.
vectigal.*

*Secunda diffi. De fraudans vectigalia iusta tenetur non
ad restitutionem.*

CONCLUSIO.

QUI non soluunt vectigalia iusta, quando exactores con-
ducentes vectigalia petunt, mortaliter peccant, & ad restitu-
tionem tenentur: sunt enim redditus Reipublicæ vel principis
& qui non soluit redditus vero, & iusto domino, mortaliter pec-
cat, & est restitutioni obnoxius: quid? quod Christum IESUM
legimus soluisse tributum, & dixisse, Reddite, quæ sunt Cæsaris

*Matth. 22.
Luca cap. 20.*

Cæsari.

I. Dubium. Tenebitur ne soluturus vectigalia, tributorum exactores querere ad soluendum?

CONCLUSIO I.

SECUNDVM consuetudinem Hispanicam nullus tenetur vectigalia soluere, donec à quaestoribus exigantur: tenetur tamen non consummare venditiones occultè, aut si occultè vendat, quaestori significare, vel si pedagium fuerit soluendum, tenetur non diuertere à via, ne quaestores, vel portiores decipiantur. Et ratio est: quia retinens vectigal donec exigatur, & est paratus soluere, non retinet inuito domino, atque ita non peccat.

Hinc, vendentes proprias merces in foro, nec quaestorem vectigalis querere, neque venditionem manifestare tenentur: satis enim superque in petendis vectigalibus vigilant. APPEN. 1.

Hinc, faciens contractum palliatum titulo, nimirum, donationis, cum sit vera venditio, vt quaestorem decipiat, ad vectigalium restitutionem tenetur. Similiter, qui extra terminum ciuitatis, aut coram scriba occultè venditionem celebrant. APPEN. 2.

CONCLUSIO II.

NON soluens vectigalia tenetur habere animum paratum soluendi, quodcumque petantur: sunt enim debita ex lege, & aliena: alioquin mortaliter peccabit: iniusta verò vectigalia non sunt soluenda, & si soluantur, sunt restituenda.

Tertia diffic. Domini temporales pedagia exigentes pro tutandis vijs, si fuerint negligentes, tenentur ne viatoribus spolia à latronibus capta restituere?

Gabr. q. 1. ar. 7. Medi. q. 14.

CONCLUSIO.

SI sufficientem diligentiam in relegandis latronibus non adhibeant, spolia capta restituere tenentur: nam inter soluentes pedagia, & dominos temporales est contractus mutuus assicurationis, & licitus: quapropter, si via non fuerint tuta, viatoribus damnum resarcire tenentur, sunt enim domini temporales praesides viarum, & praesides prouinciarum tenentur omne damnum per suam negligentiam innocentibus illatum restituere: vt constat toto titulo. ff. de officio praesidis.

F. t. q. l. 4. p. 2.

P 3

Hinc,

APPEN.

Hinc, si sufficientem adhibuerint diligentiam, non tenebuntur capta à latronibus restituere: quia tunc non sunt damni causa.

Est autem sufficiens diligentia, quando satellites ad comprehendendos latrones mittuntur.

Quarta diffc. Quando domini sunt negligentes erunt ne viatores obligati ad soluenda pedagia?

Vbi supra
q. 14.

GABR. & Angelus tenent viatores tunc, neque peccare neque obligari ad restitutionem: oppositum defendit Medina de restitutione.

CONCLUSIO.

TUNC defraudantes pedagia, neque peccant, neque tenentur ad restitutionem: quia cessante causa finali legis in lege expressa, cessat legis obligatio, & in lege pedagiorum exprimitur causa, scilicet, pro tutandis vijs: quare si via latronibus abundat, cessat obligatio soluendi pedagia.

Quinta diffc. Que persone excipiuntur à solutione gabellarum?

CONCLUSIO I.

CLERICI in maioribus ordinibus constituti à subdiaconatu, scilicet, vsque ad Sacerdotium, & monachi, atque moniales à cuiuscunque tributi solutione exempti sunt, exactoresque excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur. Definita est in cap. quanquam, de censibus lib. 6.

APPEN. 1.

Hinc Princeps Ecclesiasticos, aut religiosos compellere non poterunt, vt hospites recipiant, vel Sissam soluant, quæ in cibis emendis imponi solet. Medina vbi supra tenet, clericos primæ tonsuræ hac immunitate gaudere, quod est contra totius Hispaniæ usum, & in iure Canonico non habetur, nam in cap. quanquam, citato, solum fit mentio Ecclesiasticorum & in cap. aduersus, & in cap. non minus, de immunitate Ecclesiarum: habentes autem primam tonsuram non sunt Ecclesiastici, quanuis enim privilegio Canonis, si quis suadente, gaudeant, non tamen privilegio fori, iuxta decretum Concilij Tridentini Sess. 3. cap. 7.

APPEN. 2.

Hinc, portitores pedagia à clericis, vel pro seipsis, vel pro rebus

bus suis deportandis exigentes excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur, si sint in maioribus ordinibus constituti: non autem si in prima tonsura.

CONCLUSIO I I.

QUANDO Respublica penuriam patitur, ex consensu Rom. Pont. à clericis, & religiosis gabella exigi possunt. Definita est in cap. aduersus de immunitate Ecclesiarum.

CONCLUSIO I I I.

CLERICI ementes merces, non vt illis vtantur, sed negotiandi causa, illarum vectigal, & pedagium, cæteraque tributa, quæ à laicis soluuntur, soluere quoque tenentur: Definita est expressè in cap. quanquam allegato.

II. Dubium. Sunt ne clerici iure diuino, an humano à tali solutione immunes?

MEDINA de restitutione. q. 15. defendit, iure regio, & non Canonico esse immunes.

CONCLUSIO

NON sunt iure regio tantum exempti: neque enim posset Papa tunc excommunicare reges reuocantes sua priuilegia: vt de facto excommunicat. quemadmodum ex text. proximè citatis constat. quid? quod in cap. quanquam. prædicto, clerici iure diuino immunes à solutione gabelle rom esse dicuntur.

Sexta diffi. Sunt ne alij præter Ecclesiasticos à solutione tributorum liberi?

CONCLUSIO I.

SI noua Sissa, quæ ab emptoribus ciborum exigitur, sit, v. g. in vtilitatem huius solius Republicæ, à peregrinis exigere non potest: quia iniquum est, vt dānum patiantur, qui nullam sentiunt commodum. Secus est si ex antiqua consuetudine, vel in vtilitatem totius regni soluatur: tunc enim exigere potest, vt constat in cap. super quibusdam. de verborum significatione. ib 6.

CONCLUSIO II.

TEMPORALES domini, mercium, quæ in suis nūdinis vendæ

dendæ deferuntur, vectigalia exigere possunt: quia parati sunt eos defendere, & ius dicere, & à quavis iniuria liberare: nõ tamen collectas, quæ sunt quoddam genus tributorum à suis tantum soluendum, à peregrinis possunt exigere.

CONCLUSIO III.

INIQVVM est in ingressu ciuitatis vectigal exigere pro rebus, quæ non ad vendendum, sed ad propriam vtilitatem deferuntur: quia materia vectigalium sunt tantum res venditæ: vt constat in lege vniuersi. Codice de vectigalibus, nisi ratione antiquæ consuetudinis soluantur, vt in cap. super quibusdam. citato habetur.

III. Dubium. Qui lege prohibente sub pœna confiscationis merces ab vno regno in aliud vendendas desert, tenetur ne merces confiscatas restituere?

RESPONDEO, Non tenetur ante confiscationem: ita tenet glossa communiter recepta in cap. fraternitatis. 1. 2. q. 2. licet tales leges sæpissimè ad mortale obligent propter damnum, quod ex tali deportatione Reipublicæ infertur, sed de iis infrà.

III. Dubium. Custos, qui merces impedire tenebatur, si corruptus pecunia, vel ex malitia, aut negligentia, non impediatur, tenebitur questori conducenti reditus pœnales ad restitutionem?

D. Ber.

MEDINA q. 15. de restitutione ad finem citat D. Bernar. dicentem, non plus teneri custodem, qui fraudem commisit, quam qui illum pretio corrupit, & cum iste non teneatur nisi per sententiam neque custos tenebitur: oppositum defendit Medina dicens teneri, ratione fraudis: sed probabilior est sententia D. Bernar. Et ratio est: quia corruptor etiam commisit fraudem, tamen restituere non tenerur ante sententiam.

QVÆ-

QUESTIO DE RESTITVTIONE
PROPTER VENATIONEM.

Soto lib. 4. de
iust. & iure.
q. 6. ar. 4. &
Med. n. 9. 12.

Art. Verum qui venatur bestias, vel aues in alieno pradio te-
neatur ad restitutionem?

CONCLUSIO I.

SI pradium est vndique clausum, ingrediens ad venandum be-
stias, furtum committit, & ad restitutionem tenetur: quia quam-
uis bestia illa sint ferae, sunt tamen captae, & veluti passeres in
vinculis, & constituta sub domino detinentis.

CONCLUSIO II.

SI illas extra pradium clausum venatur, & non consueuerit ad
pradium redire, furtum minimè committit: locus autem si ad pra-
dium redire consueuerunt. Patet, à simili, vt si quis nutriet seruum
domesticum consuetum domum, vbi nutritur, redire, habet illius
dominium, etiam si extra domum vagetur: & idem est iudicium de
aliis: amittitur autem dominium, si redire non consueuerunt; vt de-
finitur expresse in §. ferae bestiae. instituta de reru diuisione: na iure
gentium per fugam à custodia bestiae pristinam libertatem, asse-
quuntur, atque ita cuiuscunque capientis efficiuntur.

CONCLUSIO III.

SI pradium est apertum, etiam si dominus pradij possit alicui
venationem impedire, qui bestias ibi habitantes venatur, restitue-
re non tenetur: quia nullius sunt domini, cum ibi neque captae,
neque detenta sint, atque ita capientis efficiuntur, vt ex §. proximè
citato constat.

Prima diffi. An capientes columbas alieni columbarij ad illarum
restitutionem teneantur?

Soto, Medin.
vbi sup.

CONCLUSIO I.

QUI occidit columbas intra alienum columbarium, furtum
committit, & ad restitutionem tenetur: quia tales columbae
sunt peculiaris domini, qui illis cibum, & domum ministrat.

CON-

CONCLUSIO II.

INTRESCIENTES columbas extra columbarium vagantes & ad columbarium redire consuetas, factum committit, nisi statuta municipalia hoc permittant post certum à columbariis spatium: nam ut est reus furri, qui occidit gallinam extra domum vagantem, ita qui columbam interimit, quæ ad columbarium redire consuevit: post spatium autem decretum à lege, iam sylvestris, & nullius domini esse iudicatur.

CONCLUSIO III.

QUI columbarium ædificant absque consensu habentium agros finitimos, mortaliter peccant, & rei sunt furri: propterea quòd columba, quanvis habeant pastum sufficientem, finitimas segetes devastare solent. Consensus tamè debet esse, vel expressus, vel tacitus: & si tacitus consensus præcesserit, tenebitur dominus columbarij quocumque tempore contradicentibus, vel satisfacere, vel columbarium destruere, nisi cõsuetudo regionis, vel legitima præscriptio illi suffragetur: nam visi sunt ad tempus deservire, non tamen in perpetuum: quòd si expressè consenserint, & postea reclamaverint, non tenetur dominus columbarium destruere: quia prior consensus expressus fuit donatio, & tributum super finitimas terras constitutum. Caieta. in summa, verbo columbarium.

CONCLUSIO IIII.

ÆDIFICANS columbarium, si artificiosè grana proponat: ut ad se alienas columbas trahat, furri est reus: nam ut est reus furri, qui ingreditur alterius columbarium, ita qui artificiosè facit, ut pristinum columbarium deserant.

CONCLUSIO V.

HABENTES columbaria tenentur columbis pastum administrare: alioquin ad damnum finitimis agris à columbis illatum reparandum obligabuntur: quia habens columbarium sine pastu est damni causa.

CONCLUSIO VI.

LEGES civiles prohibentes venationem, siue piscationem, siue aucupium, capientes ad restitutionem minimè obligant: propterea quòd, cum bestia fera nullius sint domini, illas capientes non accipiunt alienum, quod est restitutionis principium: sunt tamen

tamen tales leges iustæ, & Reipublicæ vitales, quia tempore, quo animalia suos nutriunt fœtus, illarum captationem prohibent.

QVÆSTIO DE CADENTIBVS
LIGNA, ET PASCENTIBVS

Soto lib. 4. q.
6. art. 4. Me-
dina ubi sup.

in alienis agris.

Art. An cadentes ligna, ex alieno nemore, vel pascentes ibidem
oues ad restitutionem teneantur.

CONCLUSIO I.

QVAMVIS nemora, & montes de lege naturali sint communia, nihilominus tamen aliquis eorum dominium præscribere potest, quantum ad pœnam tantum: à scindentibus ligna, & arbores exigendam: non tamen præscribere potest, ut ante condemnationem ad aliquam restitutionem ligna scindentes teneantur: nam ut aues, & pisces sunt communes, ita nemora, montesque lege naturali communia sunt: & ut non potest quis præscribere dominium ferarum, ita ut illas capiens in conscientia ad restitutionem teneatur, perinde de nemoribus, & montibus censendum est.

CONCLUSIO II.

QVANDO nemora sunt communia alicuius oppidi, oppidani ligna scindentes, neque peccant, neque ad restitutionem tenentur: quia alienum non accipiunt: nam quod est commune, est etiam singulorum. Hæc conclusio sequentibus conclusionibus explicatur, & limitatur.

CONCLUSIO III.

OPPIDANI magnam stragem in communi nemore facientes tenentur ad restitutionem: sit enim iniuria toti illi Reipublicæ: perinde enim est magnam partem lignorum cadere, atque illa comburere.

CONCLUSIO IIII.

QVIA scindunt ligna ex nemore finitimi oppidi, aliud habitis nemus, non committunt furtum: quia oppidani finitimi ligna sibi ipsis condonare videntur.

CON

CONCLUSIO V.

Si autem vicinum oppidum non habet nemus, illius oppidani, ligna ex nemore vicino sine crimine furti scindere haud possunt: quia vicini hoc consentire minimè censentur.

CONCLUSIO VI.

Si nemus peculiaris domini fuerit, ex illo ligna scindentis, & mortaliter peccant, furtumque committunt, & ad restitutionem tenentur: propterea quòd alienum invito domino accipiunt, cum arbores non communes, sed particulares sint.

Idem omnino quod de scindentibus ligna dictum est, est etiam de pascentibus oves, & armenta in alieno agro, tenendum.

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE

INIUSTITIÆ IN IVDICIO

commissa.

Alex. Alen.
3.p.q. 40. S.
Thom. 2. 2. q.
64. ar. 3. Ric.
art. 3. q. 26.
Sylu. verbo.
Iudex 2. §. 2.
Scot. lib. 5. q.
4. art. 2.

Art. Iudex proferens sententiam contra conscientiam, & iudicans secundum allegata, & probata, tenetur ne innocenti satisfacere?

V.G. si Petrus duobus testibus fide dignis de furto, aut homicidio conuincatur, quem Iudex innocentem esse nouerit.

DVÆ sunt opiniones. Prima tenet Iudicem teneri ad absol-
uendum innocentem. Secundam & contrariam opinionem
graues Doctores defendunt, quos citat Caiet. 2. 2. q. 67. s. Alex.
Alen. S. Tho. Ric. Palud. suntque pro vtraque opinione multa, &
probabilia argumenta. Adrian. verò quod lib. 2. & 3. asserit, in causa
criminali non licere Iudici damnare innocentem, benè tamen
causa ciuili.

CONCLUSIO I.

SI in tali casu Iudex fuerit inferior, non est iudicaturus secun-
dum allegata, & probata, neque contra conscientiam, sed debet
superiori causam definiendam remittere, ita vt testis efficiatur:
nam aliter damnando innocentem còtra conscientiam, & absol-
uendo illum contra Rempubicam ageret, quia omnes hunc reum
esse mortis secundum allegata, & probata arbitrantur: tum
etiam, quia tunc concurrunt duo præcepta impossibilia,
vnum,

vnus, quo secundum allegata, & probata iudicare tenetur: alterum, quoad liberandum innocentem obligatur: & cum huius secundi transgressio, magis quam primi obliget, causam reuocare, & testis fieri tenebitur. Prom. c. 24.

CONCLUSIO II.

IUDEX inferior, qui scit accusati innocentiam, & testium malitiam, poterit malitiam varijs interrogationibus detegere, & si res postulauerit publicè proclamare, manifestando accusati innocentiam: quia tunc nulla fit testibus iniuria: Nam ipsi sibi ipsi iniuriam irrogarunt, falsò innocentem accusando.

CONCLUSIO III.

IUDEX superior causam delegare, & testis fieri debet: quia quantum in se est, semper media ad liberandum innocentem quaerere tenetur.

CONCLUSIO IIII.

IUDEX damnans contra conscientiam innocentem, probatum innocentem, orane damnum illatum restituere tenetur: quia potuit illum liberare, causam alteri remittendo, & tamen noluit.

Prima diffie. Quando iudex propter iniquam sententiam ad restitutionem tenebitur?

CONCLUSIO I.

IUDEX litigantem damnificans ex malitia, vel negligentia studendi, aut ex ignorantia crassa iuris ciuilibis, siue municipalis damnum illatum restituere tenetur: quia fuit causa damni, vt constat ex cap. finali de iniurijs.

Hinc, iudex ex malitia iniquam proferens sententiam, & principale, & expensas refarcire tenetur perinde ac si ex negligentia studendi, si tamen sententia fuerit executioni mandata. Si autem pars laesa appellauerit, expensas tantum restituere tenetur: idemque est dicendum de iudice ex ignorantia crassa iniustam sententiam proferente.

Iudex, qui sententiam ultra terminos iuris differt, cum illam finire possit, expensas restituere tenebitur: quia est huius damni causa.

CON

S. Tho. 2. 2. q. 67. ar. 1. 3. &
4. Alex. Ale.
ubi sup. ar. 3.
Sylu. ver. Iudex 1. §. 12.

APPEN. 1.

APPEN. 2.

CONCLUSIO II.

IUDEX inferior delinquenti, vel accusatori pœnam ex lege Fisco applicandam remittens, illam soluere tenetur: propterea quod committit iniustitiam contra alterum litigantium, cui erat pœna applicanda, cum secundum legem pœnalem sententiam ferre teneatur.

CONCLUSIO III.

IUDEX reum nõ sibi subditum condẽnans ad totius damni restitutionem obligatur: quia agit contra iustitiam, cum non sic, nisi suorum subditorum Iudex: est autem non Iudex, qui neque est ordinarius, neque delegatus, neque arbiter.

APPEN. 3. Hinc, Iudices laici, qui plerumque clericos primæ tonsuræ ad tribunal Episcoporum appellantes puniunt, expensas in iudicio factas, & principale soluere tenentur.

CONCLUSIO IIII.

IUDICES ab Ecclesia per violentiam aliquem extrahentes, omnia damna templo illata tenentur rescarcire: quia iniuste tunc procedunt.

CONCLUSIO V.

IUDEX non condemnans partem aduersam in expensis condemnandam, illas soluere tenetur. Constat per l. sancimus. C. de iudicibus: si tamen pars hoc in libello petierit: alioqui non tenetur proferre sententiam, nisi circa petita in libello.

CONCLUSIO VI.

IUDEX condemnans reum nocentem, non conuictum legitimis probationibus confessione, scilicet, & duobus testibus, sed semiplena tantum probatione, vel indiciis, vel vnico tantum teste, damnum, etsi fuerit verè reus, restituere tenetur: nam agit contra iustitiam: quia deficientibus legitimis probationibus, Iudex iurisdictione caret.

CONCLUSIO VII.

IUDEX reum nocentem inauditum, neque edicto vocatum, condemnans, licet verè sit reus, tenetur ad damni illati restitutionem: agit enim contra ordinem naturalem, & diuinum, condemnando partem inauditam: & ideo tunc desinit esse Iudex.

CONCLUSIO VIII.

IUDEX in ciuili, vel criminali causa reum etiam nocentem sine

sine accusatione condemnans, tenetur ad totius damni restitutionem. Constat ex cap. inquisitionis, & qualiter & quando el. 2. de inquisitionibus, & nota ex Gloss. Gen. 4. tria esse, quae vicem accusatoris suppleant, scilicet, publicum delictum, vel infamia, & contumacia contra Ecclesiam: qua ratione per viam inobedientiae Ecclesia contra haereticos, & alios contumaces procedit: & quando crimen coram Iudice, & alijs committitur. Iudex autem sine aliquo istorum iniuste damnat.

Hinc, Praelati religionum non poterunt delinquentes publice nulla damnatos infamia condemnare: est enim contra inquisitionis citatum. APPEN. 42

I. Dubium. Tenentur ne iudices accepta per concussionem restituere?

S V P R A teneri ad restitutionem responsum est.

Secunda diffi. Quando accusator ad restitutionem tenetur?

*Alex. Alex.
3. p. 9. 42.*

NO T A accusatorem posse iniustitiam committere, vel per calumniam, falso accusando, vel praevariando, vt quando partem deserit, & contrariae parti, quam impugnare debebat, suffragatur, vel tertio per tergiversationem desistendo à causa publica.

CONCLUSIO.

AC C U S A T O R altero istorum trium modorum iniustitiam committens, tenetur accusato ciuilitur condemnato, damnum illatum restituere: quia agit iniuste, & est damni causa.

Hinc, accusator proprio nomine, vel alieno, vt procurator, fidei iudicus, sollicitator, cui dictum est causam esse iniustam, si per calumniam in accusatione perseveret, ad restitutionem tenetur. APPEN. 1.

Hinc, Fiscus, qui nomine Reipublicae accusat, si tacite reum defendat, aut per tergiversationem accusatione desistat, si causa fuerit ciuilis tenetur Reipublicae principale, & expensas restituere: si autem criminalis, expensas tantum, & si aliquid aliud damnum illatum est. APPEN. 2.

Tertia

Alex. Alen.
3 p. q. 41. S.
Th. 2. 2. q. 69.
ar 4. So. li. s.
de iust. & iu.
q. 6. art. 4.

Tertia diffie. Quando accusatus ad restitutionem tenebitur

CONCLUSIO.

SI reus in iudicio civili, aut criminali, semiplena probatione conuictus veritatem negauerit, omnia damna parti læsæ restituere tenebitur. Ratio est: quia disfitendo veritatem, quam confitenti tenebatur, aduersa parti damnum intulit.

Soto ubi sup. II. Dubium. Accusatus aliquo crimine poterit ne ante, vel post condemnationem carcerem fugere, vincula dirumpere, & fores absque peccato infringere, & se à ministris iustitiæ sine aliqua iniustitia defendere?

CONCLUSIO I.

SI damnatus ad mortem fuerit legitimis probationibus conuictus, aut conuincendus, seipsum armis à ministris iustitiæ, ne comprehendatur, defendere non poterit: Qui enim (inquit B. Pau. ad Rom. 13.) potestati resistit, Dei ordinationi resistit.

CONCLUSIO II.

SI accusatus fuerit innocens, & probatus nocens, à ministris iustitiæ, & à Iudice armis se defendere poterit: nam vt licet defendere se à latronibus, ita & à falso iudicio, licet Iudex rectè secundum allegata, & probata procedat: nisi, vt dicit S. Thomas vbi suprà, ex tali defensione scandalum timeatur: nam tunc potiùs mortem subire, quàm scandalum in detrimentum spirituale carcerorum, admittere tenebitur.

CONCLUSIO III.

QUANDO carcer datur in pœnam iustè damnato, siue damnando ad mortem, aut alias pœnas, sine peccato carcerem fugere, aut vincula dirumpere non licebit: quia iustæ sententiæ iudicantis parere tenetur: Qui enim potestati resistit, &c.

Ad Rom.
cap. 13.
APPEN.

Hinc, si alicui in pœnam præcipiatur, vt intra Ecclesiam, vel castrum, vel alium locum maneat, talem locum egrediendo peccat.

CONCLUSIO IIII.

SI carcer datur ante Iudicis sententiam in custodiam tantum, reus, etiam ad mortem damnatus, carcerem fugiendo, vincula frangen

frangendo, &c. non peccat, quia tunc non præcipitur reo, vt aliquid agat, atque ita non facit contra Iudicis obedientiam: solum namque tenetur habere animum paratum ad subeundum pœnas infligendas: Hæc est contra Henricum quodlib. 25.

III. Dubium. Licet ne etiam cuicumque alteri opem reo fugienti ferre?

CONCLUSIO I.

SI minister iustitiæ fugæ delinquentis cooperatur, mortaliter peccat, & parti læsæ damnum refarcire tenetur: quia graue facinus iniustitiæ, & aduersus Remplicam, & contra partem, cui nocet, committit.

CONCLUSIO II.

CÆTERI verò qui ministri iustitiæ non sunt, consilium, vel auxilium reo fugam paranti præstantes, neque peccant, neque ad aliquam tenentur restitutionem, nisi ad illam, quam reus in conscientia parti læsæ facere tenebatur: quia nullus à cooperatione alicuius actionis licitæ, nisi per accidens ratione status prohibetur, quare non peccabit oecultè cooperando: vt si limam porrigat, dummodò non timeatur scandalum ex tali auxilio, seu consilio: quod non est timendum, si occultè auxilium præstetur: publicè autem reo etiam innocenti auxiliari non licet.

CONCLUSIO III.

QUAMVIS integrum sit carceri mancipato vincula, & parietes rumpere, nemini tamen licitum erit, illum à carcere parietem rumpendo, aut seras carceris frangendo, extrahere: hoc enim est Reipublicæ manifestam vim, & scandalum inferre: nam hoc non esset reo auxilium præstare, sed illum arripere, & Deo resistendo publicæ potestati contradicere: si enim esset morte dignus frangens fores priuatæ domus, quantò magis carcerem publicam rumpens?

CONCLUSIO IIII.

SI existente in triremibus fugiant, mortaliter peccant. Ratio est: quia carcer illis non in custodiam, sed in pœnam datur, nihilominus tamen redire non tenentur, quia nullus tenetur se tradere Iudici, nisi apprehendatur.

Alex. Alen.
3. p. q. 43. m.
s. Caiet. 2. 2.
q. 70. art. 4.

Quarta diffic. Quando testes restitutioni sunt obnoxij?
TESTIS alium falso testimonio damnificans de restitutione tenetur: est enim damni causa.

III. Dubium. Quid, si præter intentionem, & ex obliuione falsum testimonium in iudicio deponat?

CONCLUSIO I.

SI, facta diligenti inquisitione, testis ex obliuione falso iura-uerit, tenetur in continenti suam sententiam retractare, fide-que illi est adhibenda: ita expressè definitur in cap. præterea, de testibus.

CONCLUSIO II.

SI post aliquod temporis spatium testis suum testimonium retractauerit, eius retractatio secundum iuris rigorem non est admittenda. Cæterum, si Iudex intellexerit testem esse fide dignum, executionem sententiæ dilatare, & parti contrariæ, vt causa desistat consulere tenetur, ita docet glossa in cap. præterea, citato.

CONCLUSIO III.

SI sententia fuerit iam executioni mandata, ob falsum testimonium dictum ex inculpabili ignorantia, testis, tunc ad nullam tenetur restitutionem, non enim causa damni fuit, sed solum occasio: verum enim uerò si sibi fidem adhibendam existimet, suam sententiam retractare tenetur, non coram Iudice, sed coram parte aduersa, quæ ratione testimonij sententiam in iudicio obtinuit, quòd si arbitretur se non posse aduersarium flectere, ad nullam retractationem erit obligatus: stultum si quidem est, frustra laborare,

Alex. Alen.
ubi sup. Cai.
2. 2. q. 71. art.
3. Tot. q. 8. ar.
3. ubi supra.

Quinta diffic. Quando aduocati ratione iniustitiæ ad restitutionem tenentur?

CONCLUSIO.

ADVOCATVS, qui sciens, & volens causæ iniustæ patrocinatur, principale, & expensas parti læsæ restituere tenetur: est enim damni causa.

I. Dubium.

I. Dubium. Quando Aduocatus dubitat, sit ne causa iusta propter aliqua iuridica fundamenta, erit tutus in conscientia patrocinando?

CONCLUSIO I.

QUANDO Aduocatus patrocinatur in causa dubia, quæ iudicio suo videtur anceps, quia vtraque pars est probabilis, in conscientia tutus est patrocinando. Tenebitur tamen admonere clientem de dubietate causa.

Hinc, si causam, quæ probabilem in principio iudicauit, in progressum litis iniustam esse, intellexerit, tenetur illam deserere! I. rem non nouam. §. patroni C. de iud. & cliente. & vt causa cedat, persuadere, vel saltem ad honestam concordiam eum inducere.

CONCLUSIO II.

SI causa, quam aduocatus defendit, est mortis, vel sanguinis, vel in ea honor alicuius particularis periclitatur, etiã si aduersa sententia magis probabilis sit, licet poterit, eam defendere. Et ratio est: quia melior est conditio possidentis. In causis autem minoris momenti vix absque periculo, quæ infirmior causa, atque debilior est, defendi potest.

I. Dubium. Aduocatus videns se in principali causa iustitia carere, poterit propter defectus quosdam, & nullitate processus partis contraria suam causam defendere?

RATIO dubitandi est: quia accidit plerumque, vt Iudex proferat sententiam in fauorem aduocati æstimantis se iniustam causam defendere, & contra illum, qui iuridicis fundamentis iustissimam causam patrocinatur, hac igitur de causa queritur, an liceat aduocato, &c.

CONCLUSIO.

ADVOCATO, in principali iniquam causam habenti, non licet aduersarium, assumens aliquod caput extrinsecum, iustum (respicens fortè processum, vel alios) vexare. argumento glo. in cap.

inil

q 2 cupien-

S. Th. 2. 2. q.
71. ar. 3. Silu.
verb aduoca
tus. nu 5. Sor.
de iust & in.
lib. 5. q. 8. art.
3. Nauar. in
sum. c. 25. nu.
28.

APPEN.

cupientes, in verb. malignantium, de electione, in 6. impeditur enim, vel differtur hac occasione iustitia parti contrariae competens, quod nullo modò licitè fieri potest. Ratio autem dubitandi ex parte Iudicis adducta potiùs est contra Aduocatum, quia facit suis tricis iustitiae executionem differri: quare & peccat, & ad restitutionem damni aduersa parti illati tenetur, argu. cap. 1. de offic. delegati.

Doct. ubi su.
Silu. ver. re-
su. 8. 4. 4. 5.

III. Dubium. Quid si aduocatus ex ignorantia litem perdidit?

CONCLUSIO.

AD damnum parti aduersa illatum restituendum, est obligatus. Idem iuris, §. 1. ff. ad legem aquilianam. Ratio est: quia tenetur esse iure peritus. l. nemini. C. de adi. iud. merita causa scrutari, diligenter studere, debita remedia adhibere, & cura iuris peritos consulere: nec satis est, ut iis omisis, propria innitatur prudentia: nam istorum neglectus latae culpae aequiparatur: neque enim excusat ignorantia Aduocatum, nisi quando nihil eorum, quae adhibere tenebatur, omisit.

III I. Dubium. Aduocatus, qui defendit causam iniustam ex ignorantia, tenebitur ne ad restitutionem?

CONCLUSIO.

SI Aduocatus in principio litis causam ex negligentia non examinavit, & erat paratus ad quamlibet causam sine discrimine admittendam, est in statu pessimo, & parti laesa omne damnum cum expensis restituere tenetur, quia est causa damni: si verò illam discussit, & visa est probabilis, vel iniusta, estque aduocatus mediocre eruditus, ad restitutionem non tenetur, etiamsi postea causa iniusta appareat.

V. Dubium. Quo tempore litis poterunt aduocati causa iustitiam, vel iniustitiam intelligere?

RESPONDEO, In quaestionibus de facto post testium reparationem: at verò in quaestionibus de iure, vel in principio litis,

litis, vel quocunque alio tempore, posteaquam rectè studuerint, & intellecta iniustitia causam deserere, non autem partem aduersam admonere tenentur.

Sexta diffi. Quando tabellio erit restitutioni obnoxius?

*Alex. Alen.
& reliqui
ubi supra.*

CONCLUSIO I.

QVANDO ex ignorantia suæ artis alicui damnum infert, v.g. si testamentum ex ignorantia fuit minus solenne, quam ob causam Petrus institutus hæres, hæreditatem amisit. Constat per regulam, Non est sine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet se immiscet, de regul. iur. in 6. & intelligitur quoque regula de Iudice, assessore, aut medico, qui ex ignorantia suæ artis aliquem lædit.

CONCLUSIO II.

QVANDO tabellio instrumenta falsificat, falsos testes scienter recipit, testaments, aut scripturas iustitiæ aliquorum suffragantes rumpit, vel compulsus à Iudice non vult instrumenta alteri ad consequendam iustitiam necessaria exhibere, vel quando non seruat scripturas originalium, & in alijs id genus casibus, ad restitutionem tenetur: quia in his omnibus est alijs damni causa.

CONCLUSIO III.

TABELLIO, scripturam continentem vsuram palliatam conficiens, est restitutioni obnoxius, quia vsuraria iniustitiæ cooperatur, atque ita est damni particeps. Notanter dicitur, vsura palliata: nam si manifestam contineat, cum ratione contractus in iudicio vsura exigi non possit licet peccauerit mortaliter, instrumentum conficiendo, restitutioni tamen non erit obnoxius, propterea quod nemini nocuit: nisi fortassis, quia contrahentes ad talem induxit contractum.

F. r. q. f. 4. p. 2.

q 3 QVÆ-

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE
LEGIS PŒNALIS.

*Art. An leges pœnales ad restitutionem obligent, antequam reus per
Iudicis sententiam condemnetur?*

*Lib. 1. de iust.
& iur. q. 6.
ar. 6. Iacobus
de Simancas,
in tractatu
de institutio-
nibus catho-
licis Med. q. 1.*

DVÆ sunt extremae opinioniones. Prima affirmans Abbatis in cap. canonum, de constitutionibus, & in cap. delicti, de arbitris, & Patris à Castro de lege pœnali.

Secunda, & negans est omnium Theologorum, quos Sco. de iustitia, & iure citat, hanc quæstionem difficilem reddunt varia, & probabilissima pro vtraque parte argumenta.

CONCLUSIO I.

NULLA lex pœnalis dominio bonorum temporalium priuans delinquentem, priuat illum possessione, aut vsufructu suarum rerum, ante Iudicis condemnationem, siue declarationem: ita vt reus se à possessione, & vsu fructu abdicare teneatur. Constat ex definitione, & natura pœnæ, quæ est, vt pœna ab exequutore infligatur, & illam reus inflictam ab alio patiatur: homicida enim occidendus seipsum suspendere non debet, neque latro ex lege in quadruplo puniendus, pœnam in seipsum exercere, sed ab alijs impositam pati tenetur: nam lege naturali reus patiens ab infligente pœnam distinguitur: priuatio autem bonorum temporalium legis pœnalis pœna est.

CONCLUSIO II.

QUAMVIS hæreticus iustè ante condemnationem fructuû, & possessionem bonorum retinere possit, dominium tamen non habet, ita vt pro libito bona alienare valeat. Definita est in cap. cum secundum leges de hæreticis, lib. 6. vbi dicitur, bona hæreticorum ipso iure esse confiscata, id est, à die commissi criminis: vt glossa ibidem docet.

APPEN. I. Hinc, hæreticus mortaliter peccat vendendo bona, quia iam sunt aliena, neque dominium in emptorem transfertur: quia post condemnationem emptores bona Fisco reddere tenentur: peccauit quoque emptor, si erat criminis conficius: propterea quod peccato illius cooperatus est.

CON

CONCLUSIO III.

FISCUS compellens emptorem, vt bona ab hæreticis empta restituat, pretium reddere non tenetur, nisi in se, vel in suo æquiualentem, apud hæreticum reperiatur: nam vt dominus alicuius rei furto sublata, illam, nullo restituto pretio, sibi vindicare potest, ita & Fiscus, cum sit verus bonorum hæreticorum dominus.

Vide glossam in dicto cap. cum secundum leges, citato. Notanter dicitur, nisi in se, &c. quia cum sit res aliena, erit à Fisco restituenda.

CONCLUSIO IIII.

NON peccat hæreticus sua bona alienando, si ex tali alienatione onerosa vel gratuita nullum Fisco detrimentum sequitur, aut timetur: quia ratio, ob quam alienatio prohibetur, quæ est Fiscus detrimentum, cessat.

Hinc, rem hæretici emens, vel dono accipiens, sciensque hæretici crimen, & præstans secretam cautionem reddendi Fisco bona accepta, non peccat. APPEN. 2.

CONCLUSIO V.

HÆRETICUS sua bona ignoranti hæresim vendens, etiam si pretium in arca seruet, vt à Fisco ementi restituatur, mortaliter peccat: quia licet iniustitiam non committat, emptorem nihilominus decipiet.

CONCLUSIO VI.

HÆRETICUS bona ad suam sustentationem necessaria alienare potest: nam, vt ex proxima conclusione constat, fructu suorum bonorum ante condemnationem non priuatur.

Sil. est ver.
hæretic. l. 1.
§. 8.

CONCLUSIO VII.

EMENS rem ab hæretico, fructus rei, etiam seclusa propria industria, receptos Fisco restituere nõ tenetur: vt si annuum censum emat: nam vt hæreticus fructus illos retinere, & consumere poterat, quemadmodum in prima conclusione patet, ita hoc ius in alium transferre potuit.

Prima dif. Lex humana ciuilib, vel canonica, poterit ne reum ad pœnam obligare ante condemnationem?

PATER à Castro de lege pœnali partem affirmantem tenet. Soto autem de iustitia & iure, partem negantem defendit, & Medina vbi suprâ.

CONCLUSIO I.

NON potest legislator obligare reum in foro conscientie ad soluendam pœnam ante Iudicis sententiam: lex enim siue legislator ordinem naturæ peruertere non potest, & ordo naturalis iudicij apud omnes nationes est, vt nullus sit sui ipsius in foro exteriori accusator, Iudex, vel testis, vnus namque debet esse accusator, & alius reus, aliusque Iudex, atque alius testis.

CONCLUSIO II.

HÆRETICVS etiam post latam sententiam iure optimo bona confiscata, donec sententia executioni mandetur, possidet: quia illa sententia non obligat reum ad agendum, sed ad patendum, atque ita seipsum priuare non tenetur.

CONCLUSIO III.

SI hæreticus in iudicio crimen neget, quod cõfiteri tenebatur, quia erat legitimè conuictus, & ob negationem absoluitur: quoniam tormento suspicionem purgavit, Fisco bona sua restituere nõ tenebitur: quia vt hæreticus absolutus ad alias pœnas infamie subeundas non est obligatus, ita neque ad hanc pœnam, scilicet, bonorum priuationem: nam tunc sequeretur obligari ad seipsum infamandum.

*Alex. Alex.
3. p. q. 66. S.
Tb. 2. 2. q. 78.
artic. 1 & 2.
Duran. in 3.
d. 37. q. 2. Ric.
ar. 5. q. 5.*

FLORES QVÆSTIONIS

CONTRACTVS MUTVI.

QVÆSTIO DE CONTRACTV MUTVI.

Art. I. An liceat mutuanti exigere vltra sortem, siue, accipere vltra pecuniam mutuo datam?

MVTVVM est contractus, in quo pro vna re, redditur alia eiusdem speciei, vt si modò detur frumentum pro frumento red

to reddendo post tempus. Hinc colligitur mutuũ differre à venditione, ubi non res eiusdem speciei, sed pecunia redditur, & à contractu permutationis, in quo res diuersa speciei, vt frumentum pro vino, permutantur, & ab accommodato, in quo idem numero redditur.

CONCLUSIO II.

VSURA est intrinsecè mala, id est, in nullo casu est licita. Ratio est: quia præcepta legis naturæ, quod est intrinsecè malum, prohibent: & usura septimo præcepto prohibetur, cum sit furtum.

CONCLUSIO III.

HERETICVM est affirmare, usuram non esse peccatum mortale. Definita est expressè in Clementina vnica de usuris, ubi ita legitur: Si quis in illum errorem inciderit, vt pertinaciter affirmare præsumat, exercere usuras non esse peccatum: decernimus eum velut hæreticum puniendum: iniquum enim est exigere duplex pretium, vnum pro re ipsa, alterum autem pro vsu, quo res consummitur, vt si pro 10. mensuris frumenti, 11. exigantur, vna pro vsu frumenti exigitur.

CONCLUSIO IIII.

VSURA est exigere, aut expectare aliquid pecunia æstimabile, præter mutuũ. Hæc conclusio vtraque usuram comprehendit: continet enim perfectam usura definitionem: nam cum suo definito conuertitur, & per ipsam omnes proprietates, siue affectiones usura cognoscuntur, ex ea que multa conclusiones, quas appendices, seu consecutaria nominamus, colliguntur.

Hinc, primò sequitur, mutuãntem pecuniam, vt sibi, quando indigerit pecunia rursus mutuetur, esse usurarium. Ratio est: nam etiam si accipiens beneficium lege naturali beneficianti beneficere teneatur, tamen si hæc obligatio in pactum deducatur, civilis efficitur, vt habere aliquem de iunctum civiliter, vt ad mutuandum obligetur, pecunia æstimabile est.

Hinc, neque licebit mutuare, vt pauperibus, aut affinis, aut amicis, qui mutuũ accepit mutuare teneatur. Hæc colligitur ex cap. super eo. de usuris, ubi habetur, pro redimendis captiuis non licere mutuare ad usuram.

Hinc, mutans pecuniam, si exigat pretium, vel munus à lingua, vel ab obsequio, est usurarius, quia munus à lingua, vt docere,

cere, patrocinari in iudicio, &c. vel ab obsequio, quod est corporale obsequium: ut si quis diceret: Accipe mutuum, ut meam officinam ad emendum adire tenearis, est pecunia æstimabile. S. Tho. est contra Adrianum, & Angelum: integrum tamen erit talia obsequia emere, ut si quis dicat: Accipe pecuniam, ut ex mea officina merces emas, aut ut frumentum ad meum molendinum deferas, &c.

APPEN. 4. Hinc, mutuans alteri pecuniam hoc pacto, & lege: ut nūquam ab eius amicitia recedat, quia ex illa aliquo temporale commodum, beneficium, scilicet, aut suffragium sperat, vsurarius est, propterea quod non tam amicitia, quam temporale beneficium exigitur.

APPEN. 5. Hinc, mutuans alteri pecuniam, ut accipiat aliquas merces, quas ipse non potest vendere, & postea sibi illas reddat, vel ut retorqueat à debitoribus difficillimæ solutionis pecunia, &c. vsurarius censetur: quia liberari à pessimis debitoribus, & alienare merces, quæ vendi non possunt, pecunia æstimabile est.

APPEN. 6. Hinc, mutuans pecuniam alteri hac conditione, ut agrum suum colere, aut suos redditus sub certo pretio colligere teneatur, quamvis hoc accipienti mutuum sit utile, est nihilominus absque dubio vsurarius: quia habere alium civiliter obligatum, est commodum pecunia æstimabile.

APPEN. 7. Hinc, mutuans communitati, ut liber à solutione tributi reddatur, vsurarius est: perspicuum namque est aliquid ultra sortem recipere.

APPEN. 8. Hinc, mutuans inimico, ut actioni iniuriam cadat, est quoque vsurarius: quia hoc pecunia æstimari potest.

APPEN. 9. Hinc, mutuans principi hac conditione, ut tale officium, sibi concedat, vsuram committit: accipit enim ultra sortem.

APPEN. 10. Qui adueniente termino solutionis, non vult illum protrahere, nisi aliquid ultra sortem sibi tribuatur, vsurarius iudicatur: nam idem est, ac si tunc sub vsura mutuare inciperet, nisi illud ratione lueri cessantis, aut damni emergentis fieret, de quibus infra.

APPEN. 11. Hinc, si statutum fuisset in aliqua ciuitate, ut mutuanti certam pecuniam, aliquod munus daretur, tale statutum esset iniustum, quia crimen vsurarium: vno verbo hoc est in præsentia animad-

uer-

uertendum, ne aliquid oblatione civili ultra sortem recipiatur, hinc enim infinita quaestiones soluentur.

Art. II. De usura mentali. An sit semper illicitum mutuare pecuniam expectando aliquid ultra sortem: ita ut, si non expectaretur, nullo modo mutuum daretur?

S. Th. ubi supra art. 2. & Ric. ubi sup.

CONCLUSIO I.

MUTUANS alteri pecuniam hac intentione, ut aliquid ultra sortem, non ratione amicitiae, quia contrahere non intendit, sed immediate ratione mutui, sibi reddatur, usurarius proculdubio est: dixit enim Christus *Ite svs*, Mutuum date, nihil inde sperantes. Constat etiam conclusio ex usurae definitione proximo art. posita.

Luc. acap. 10.

CONCLUSIO II.

Qui alteri immediate pecuniam mutuo dat ratione contrahendi cum illo amicitiae: ut sibi indigenti subveniatur, aut aliquod temporale commodum conferatur, & non ratione mutui immediate, usurarius mentalis non est appellandus: non enim expectat pro mutuo aliquid ultra sortem: nam amicitia, quam contrahere intendit, est iure naturali illi debita, cum per idem ius benefactoribus benefacere, & amicitia coniungi, & eisdem amicitiae opus exigere teneamur.

Hinc, licitum erit mutuare alteri immediate ratione contrahendi amicitiam, ut cui mutuum datur, si mutuans fuerit artifex, ex eius officina emat, et si mercator ab eo merces emat, et si aduocatus ipsum in patronum assumat.

APPEN. 1.

Hinc, licebit mutuare regi animo obligandi illum, ut conferat mutuanti aliquem magistratum, non tamen integrum erit haec in pactum deducere: quia acquireretur tunc obligatio civilis ultra sortem, cum non debebatur, nisi solum naturalis, quae manet citra pactum.

APPEN. 2.

Hinc, falsa est eorum sententia, qui dicunt, nihil licere ex mutuo sperare: licet enim sperare opus amicitiae, ita ut, si non speraretur, licitum esset non mutuare.

APPEN. 3.

S. Thom. ubi
supra art. 1.
ad 4.

Prima diffic. Quando vsurarius mentalis recipit aliquid ultra sortem,
tenetur ne ad restitutionem?

CONCLUSIO I.

Q V A N D O vsuratio mentali datur aliquid, tam ex parte eius, quàm ex parte dantis, ratione mutui, vel quia tempore mutui insinuauit recipienti mutuum, vt aliquid ultra sortem redderet, dicens, Facies tempore solutionis, quod alij facere consueuerunt, ad restitutionem tenetur. Definita est in cap. consuluit, de vsuris. Et ratio est: quia retinetur inuito domino, qui necessitate, vel rubore compulsus, ne mutuum sibi negetur, soluit.

CONCLUSIO II.

V S V R A R I V S, recipit aliquid ratione mutui, quia tempore mutui, si non aliquid speraret, non mutuaret: dans tamen ultra sortem non dat ratione vsuræ, sed ratione amicitia: ob beneficium acceptum, si vsurarius hoc sibi ita dari intellexerit, licet mortaliter peccet, ad restitutionem tamen non tenetur. Ratio est: quia illud non est restituendum, quod inuito domino, aut prohibente lege non retinetur: in presentia autem neque lex est, quæ id prohibeat, neque dominus inuitus dat. Est Scoti, & Ric. & Caieta. ubi supra contra aliquos Canonistas: quos Caiet. citat.

APPEN. I. Hinc sequitur, aliquid per legem diuinam prohiberi ne recipiatur, quod tamen retinere non verat: quia non retinetur inuito domino, & non esse inuitum intelligetur percontando, quo animo dederit.

APPENDICES EX DEFINITIONE

VSVRÆ COLLECTÆ.

APPEN. 2. Q V I mutuat alicui 10. hoc animo, vt soluat sibi aliud debitum, quod negat, vel soluere non vult, non est vsurarius, non enim recipit aliquid ultra sortem, sed vexationem tantum redimit.

APPEN. 3. Accommodans alicui pecuniam, & non mutuans, sed solum ad ostentationem, vt ditior appareat: propterea quod fortassis sua interest pecunia abundantiam ostentare, si ratione huius accommodati pretium recipiat, non est vsurarius: propterea quod non accipit fructum ex alieno, sed ex suo, quia quando accommodatur pecunia, non transfertur dominium.

S. Thom. &
Scot. est.

Mutuans

Mutuans tempore natiuitatis 100. mensuras tritici, vt totidem mense Maij in grano soluantur: quando annona est carior, & non ante, si erat seruaturus triticum vsque ad illud tempus, non est vsurarius, quoniam non accipit aliquid vltra sortem, si verò non erat seruaturus, vsuram palliatam committit, quia vt Hispanicè dicitur solet: (*Oro es lo que oro valè*) Hæc colligitur ex Canauiganti. de vsuris, sunt enim isti contractus æquipollentes, scilicet, accipe modò vnam mensuram frumenti valentem 4. dummodò soluas, quando 5. valebit: & accipe modò 4. argenteos, vt post sex menses, quinque reddas: frumentum namque pecuniæ æquiualeat.

Si nullum tempus constituitur solutioni frumenti, sed mutuetur frumentum vetus, vt nouum reddatur: & frumentum vetus in corruptionem tendebat, ita vt tempore mutui vilioris esset pretij, contractus erit vsurarius, quia recipit vltra sortem: si verò frumentum utile, & integrum sit, non fit vsura, etiamsi tempore solutionis carius vendatur, quàm tempore mutui: quia cum non certus terminus solutionis præfigatur, creditor rem suam in tuto non constituit, contingere si quidem potest, vt vilius vendatur.

Hinc, timens corruptionem frumenti veteris, & mutuans illud, vt non seruata pretij æqualitate reddatur, non est vsurarius: quia non accipit aliquid vltra sortem: si autem aliter constituitur, contractus erit periculosus, & melius erit reducere ad formam contractus venditionis.

Hinc, quando frumentum datur mutuo, vt totidem mensuræ certo tempore reddantur, quo dubitatur plus, aut minus valitorum esse, non committitur vsura: quia neuter in tuto constituitur.

Hinc, mutuans alteri pecuniam, quam sub vsuris accepit hac lege, vt feneratori vsuras soluat, si non habet animum ad aliam pecuniam mutuo dandam, sed quam ipse accepit, quia nondum illam consumpsit, non erit vsurarius: quia solum se indemnem conseruat, & transfert in alium mutuum, nondum consumptum.

Si habet autem aliam pecuniam, quam posset mutuate, vel acceptam sub fœnore iam consumpsit, proculdubio, vt modò diximus, mutuans vsurarius erit. Ratio est: quia hac lege mutuans, vt

alius

alius vsuras, quas ipse soluturus erat, soluat, contractum mutui in alium non transfert, sed ipse sub fœnore mutuat.

APPEN. 10. Mutuans aliquid sub pignore ultra sortem ratione laboris, quæ in conferuando pignore habet, aliquid recipere potest: ita definita est in cap. ad nostram. de rebus Ecclesiæ non alienandis.

APPEN. 11. Accipiens aliquid ultra sortem titulo mutui, verum hoc animo, & intentione, ut debitum, quod negatur, recompēset, vsuram non committit: non enim est vera vsura, quia ratione mutui non accipit alienum. v. g. si non possum bona mea, quæ apud te sunt, recuperare, potero sub specie mutui, & vsurarum, quæ veræ vsuræ non sunt, recompenfare.

S. Tho. 2. 2. q. 78. ar. 1. s. ad 2. Ric. ubi ju.

Secunda diffi. Poterit ne infideli, aut Iudæo iuste vsuras exigere?

CONCLUSIO.

ITA iniquum, & iniustum est ab illis, ut à Christianis, & vsuras exigere. Ratio est: quia infideles, & Iudæi suorum bonorum verum dominium habere possunt.

S. Tho. 2. 2. q. 78. ar. 2. ad 1. Du. in 3. dist. 37. q. 2. Ric. ubi sup. Sot. li. 6. q. 1. ar. 3.

Tertia diffi. An in mutuo aliquid ultra sortem ratione lucri cessantis, aut damni emergentis exigere liceat?

OPINIO S. Thom. est, ut non liceat in pactum deducere, quod erat pecunia mutuata, lucrandum, eiusdem sententiæ est Scotus, & dicitur esse Ric.

Opinio Soti utranque partem amplectitur. Adria. in materia de restitutione. & Silu. sequuntur recentiores Theologos, appositis quinque cōditionibus: & dicit hanc esse cōmunē opinionem Canonistarum in cap. conquestus. de vsuris: est autē tota controuersia circa hanc rem, quando voluntariè, charitate tamen compulsus erga proximum egestate laborantem, quis mutuum dat.

CONCLUSIO.

RATIONE damni emergentis potest aliquis ultra sortem, quantum est illud damnum, ratione mutui exigere: dummodò tēpore mutui, mutuatario hoc insinuet. Propterea quod ordinata charitas à seipso incipere debet, & nemo cum proprio dāno, sed salua

salua sua indemnitate alteri, benefacere tenetur. Notanter dicitur, *s. Th. & Sec. est ubi sup.*
 dummodo insinuet, &c. quia fortassis, si mutuatarius sciret, tale
 damnum esse resarciendum, pecuniam ab alio quæreret.

Hinc, multæ quæstiones solvuntur, tenebitur enim mutuatarius **APPEN. I**
 soluere expensas omnes, omniaque damna creditori ratione mu-
 tui illata, vt si corruiit dominus, vel alia id genus infortunia, eidem
 acciderunt.

CONCLUSIO.

RATIONE lucri cessantis licet exigere aliquid vltra sortem
 quando pecunia erat negotiationi statim exponenda, & mutuans
 non habet aliam pecuniã, quam mutuari possit. Ratio est: quia non
 solum damnificatur aliquis, quando amittit aliquid, quod haber,
 verum etiam, quando impeditur à lucro, quod quidem habiturus
 erat: quod enim parum distat, nihil distare videtur, & de proximo
 accingendus (vt Iurisconsulti asserunt) pro accincto est habendus,
 atque ita poterit aliquid vltra sortem exigere, quia nullus alteri,
 nisi salua sua indemnitate, subuenire tenetur.

Est autem limitanda conclusio: 1. vt pecunia certissimè sit ne- *Limitatio.*
 gotiationi exponenda: 2. vt aliam non habeat, quam mutuari pos-
 sit 3. vt mutuans malit negotiatione, quam mutatione aliquid
 lucri: 4. vt rogatus id faciat: nam si vltro se offerat, non poterit ra-
 tione lucri cessantis aliquid exigere: insinuatet enim tunc se ali-
 quid in fraudem vsurarum mutuari: 5. vt deducantur expense: 6.
 vt minus aliquid, & non totum, quod verisimiliter lucraturus erat,
 exigat.

Ex probatione conclusionis colligitur, teneri ad aliquam resti- **APPEN. 2.**
 tutionem, qui impedit alium, consequutione beneficij, quod cer-
 tissimè erat habiturus.

Hinc, qui habiturus erat censum, si pecuniam non mutasset, po- **APPEN. 3.**
 terit in pactum deducere, vt vltra sortem æquiualens censui pecu-
 nia mutuata emendo reddatur.

Hinc, vendens merces pecunia credita potest carius illas ven- **APPEN. 4.**
 dere, quando si statim fieret solutio, erat pecunia negotiationi ex-
 ponenda, ex qua lucrum sperabatur: ita tamen, vt conditiones li-
 mitationis seruentur.

Hinc, quando debitor est in mora restituendi tenebitur in foro **APPEN. 5.**
 conscientie.

Seco. est ubi
supra.

APPEN. 5.

conscientia solvere creditori, non solum mutuam pecuniam
verum etiam omnem damnum illatum ratione dilata solutionis,
atque etiam omne lucrum cessans.

Hinc, campsores mutuantes pecunias nullis negotiationibus
exponendas, & aliquid ultra sortem ratione lucri cessantis exi-
gentes, in statu damnationis esse dicuntur.

S. Th. ubi su-
pra art. 2. &
ibid. Caie. &
q. 6. de usuri
Ricard. ubi
supra.

I. Dubium. An quando licet petere damnum lucri cessantis, liceat
petere totum lucrum cessans?

CAIETA. opinatur nullo modo licitum esse exigere totum
lucrum cessans, quamuis liceat petere totum damnum emer-
gens. Contrariam sententiam defendunt Innocen. & alij quos
Caier. citat.

CONCLUSIO I.

QUANDO aliquid ultra sortem ratione damni emergentis
petitur, totum damnum exigere potest. Ratio est: quia qui tale dam-
num patitur, non amittit, quod erat habiturus, sed quod modò quis
habet: quomobrem poterit recompensationem bonorum, quæ ra-
tione mutui amittit, petere.

CONCLUSIO II.

QUANDO lucrum cessans ratione mutui est certissimum, &
sine periculo assequendum, licitum est totum lucrum cessans ra-
tione mutui ultra sortem exigere: ut qui precibus, & charitate
commotus, cogitur mutuare pecuniam censui exponendam. Ra-
tio est: quia tale lucrum cessans damno emergenti propter certi-
tudinem lucri æquatur: nam velut actu habetur, & impediri non
potest.

CONCLUSIO III.

QUANDO lucrum cessans non est omnino certum, non to-
tum, sed partem ad arbitrium boni viri petere licebit: ut in mer-
cibus, & in alijs negotijs. Ratio est: quia lucrum cessans non est in
actu, sed in potentia variisque rerum euentibus impediri potest:
atque ita ad arbitrium boni viri pars illius erit restituenda.

Ricard. ubi supra.

Quarta

Quarta diffc. An liceat vltra sortem, siue pecuniam mutuo datam ratione pœne conuentionalis aliquid exigere?

V. G. si mutuetur pecunia sub hac forma: En tibi 100. mutuo ad diem Natalis Domini soluenda, sub pœna soluendi 10. vltra 100.

SCOTVS affirmat esse licitum, dummodò non fiat in fraudem vsurarum. Sylu. & alij Canonistæ, quos ipse citat, Scoto subscripserunt.

CONCLUSIO I.

SI pœna, vt indemnitas creditoris seruetur, ponatur, quia ex dilatione solutionis damnum emergens, aut lucrum cessans sequitur, licet talis pœna ponitur. Constat, quia nullus est cogendus, vt cum suo damno alteri bene faciat: iuste enim se indemnem seruare potest.

Hinc, mutuans pecuniam vsque an nundinas Maij, vel Octobris, quam, tunc si solueret, erat mercibus creditor expensurus, poterit pœnam conuentionalem apponere, vt totum lucrum cessans, si debitor fuerit in mora, soluatur: & de similibus erit similiter censendum.

CONCLUSIO II.

AD euitandam debitoris negligentiam, licet pœnam conuentionalem apponere, & exigere. Conuenit enim Reipublicæ, vt pacta seruentur, & debitoris negligentia puniatur: interest enim Reipublicæ, vt delicta quantumcunque læuia castigentur.

CONCLUSIO III.

QUANDO debitor non potest soluere ad terminum præfixum, pœna ad eius negligentiam vitandam imposita, iuste exigere non potest: quia vbi non est culpa (cum soluere non possit) iniuste pœna imponeretur.

CONCLUSIO IIII.

PŒNA conuentionalis in fraudem vsurarum posita, iniuste exigitur. Ratio est: quoniam vsura palliata censetur: fit autem in fraudem, vel quando creditor scenerari consuevit, vel mauult debitorem pœnam incurrere, quam termino assignato soluere, vel quãdo est pœna gratis, vt si dicat: elapso termino, e: is singulis diebus ad soluendam tantam pecuniam obligatus.

CONCLUSIO V.

QUANDO nulla poena ad damnum emergens, aut lucrum cessans vitandum imponitur, si debitor ex culpa sua fuerit in mora soluendi, omne damnum in conscientia creditori resarcire tenetur. Ratio est: quia est causa damni (saltem interpretatiue), quamuis intentionem damnificandi non habuerit.

APPEN. 2. Hinc, si non fuerit ex culpa sua in mora, damnum resarcire non tenebitur: quia tunc non est damni causa, licet fuerit occasio.

APPEN. 3. Hinc, animaduertere debent confessores nobiliu, qui frequentissime redditibus suis abutentes mercatoribus ex negligentia, & culpa sua non soluunt, illos ad resarciendum damnum, & lucrum cessans teneri.

Quinta diffic. An liceat pecuniam mutuare, & pro asssecutione aliquid vltra sortem exigere?

CONCLUSIO I.

SIMPLICITER pecuniam mutuare, & postea in se mutua pecunia periculum assumere, licitum est: nullum enim vsurae colorem habet: quia simpliciter fuit pecunia mutuata, & sine vilo pacto reddendi aliquid vltra sortem, quamuis postea contractus asssecurationis fuerit factus.

CONCLUSIO II.

MUTUARE pecuniam hac lege, & conditione, vt nullus praeter mutuantem pecuniam asssecurare debeat, illicitum est: est namque contractus vsurarius: quia vltra sortem recipit aliquid: nam (vt constat) mutuatarius obligatione ciuili ligatur: petinde enim est, ac si ratione mutui obligaretur ad deferendum triticum in molendinum mutuantis. Et ita definitum est cap. naviganti, de vsuris.

Ric. vbi supr.

Sexta diffic. An maritus possit ratione dilationis dotis aliquid vltra sortem recipere?

CONCLUSIO I.

MARITVS vltra dotem sibi promissam ratione dilatio- nis dotis, aliquid exigere potest. Definita est expressè in cap. salubriter, de vsuris vbi dicitur, posse recipere fundum singu-
lis

lis annis, & non teneri ad computandum fructus in sortem. Et ratio, inquit Inno. III. ibidem est, quia frequenter dotis fructus ad supportanda matrimonij onera non sufficiunt. Adrian. non putat hanc causam sufficere, cum illam textus exprimat. Siluest. quoque (vbi supra) dicit, quod si gener ex dote non est reportaturus aliquem fructum, non poterit ratione dilationis aliquid exigere, quod est contra rationem textus: maritus enim tenetur ex dote alere mulierem, & dotem integram seruare, atque ita poterit alimentum vxoris exigere.

Si tamen fructus excedant sumptus familiae, excessus fructuum sunt in dotem computandi: quia cessante causa, quae est sustentare familiam, effectus cessare debet.

Limitatio.
Siluest.

C O N C L U S I O . I I .
M A R I T V S ratione dilationis singulis annis tot redditus, quot ad sustentandam familiam sufficiant, poterit exigere, non solum quando pignus fructiferum, verum etiam quando nullum tale pignus datur. Patet ex Ecclesiae consuetudine, quae non compellit maritum, ut cum vxore habitet, & illam alat, donec dos solvatur: tenetur enim ex fructibus dotis (salua tamen dote) vxorem alere. Hostiensis in cap. per vestras, de donat. inter virum, & vxorem. & Siluest. lege.

C O N C L U S I O . I I I .
Q U A N D O maritus post certum terminum, & non statim, dotem sibi dari vult, durante termino, vltra dotem aliquid exigere non potest. Ratio est: nam, ut poterat, accipere vxorem absque dote: ita post solutionem dotis ad tempus renunciare, tumque sine dote, & sine dotis fructibus vxorem alere tenebitur.

Hinc, si pater vxoris, vel alius vxorem, siue familiam, siue mariti industria alat, maritus vltra dotem nihil exigere poterit: iam enim, causa exigendi cessat.

Septima diffie. Poterit ne vxor, viro mortuo, ab eius heredibus ratione dilationis dotis exigere aliquid vltra dotem?

V A R I A E sunt de hac re opiniones. Angelus, Silu. & Sor tenent partem affirmantem. Panor. in cap. salubriter, de vsuris. apud Silue. æquum esse tenet, ut vidua gratis ab heredibus,

infra annum alatur, si non habet, unde alii possit, & ut statim dos post annum integra illi reddatur, quia vidua integra annum nubere non potest. Innocentius, Hostiensis, Ioan. Andre. in cap. salubriter, citato, defendunt; quod sequenti conclusione explicatur, quos Siluest. affert.

CONCLUSIO I.

VIDUA, mortuo viro, nec intra annum, nec post à morte viri ratione dilationis dotis aliquid ultra dotem exigere potest. Ratio est: quia ipsa non tenetur alere familiam, & integram seruare dotem, quemadmodum vir eius tenebatur, ut ex cap. salubriter, constat.

CONCLUSIO II.

QUANDO haeredes sunt in mora soluendi dotem, non propter impotentiam, sed ob negligentiam viduae, etiam ditissima, totum lucrum cessans, vel damnum emergens restituere tenentur: neque enim vidua cum proprio detrimento dotis solutionem expectare tenetur.

APPEN. 1. Hinc, haeredes vsuras viduae soluere tenentur, quas ipsa propter retentam dotem ex culpa haeredum contraxit.

APPEN. 2. Hinc, si vidua nullam habebat pecuniam praeter dotalem, quae statim erat negotiationi exponenda, vel ex ea census emendus, haeredes tunc damnum lucri cessantis soluere tenentur.

CONCLUSIO III.

BONA dotalia immobilia, ut fundus, siue domus, sunt statim à morte viri viduae restituenda. Ratio est: quia talium bonorum nullum in haeredes transfertur dominium.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO bona sunt mobilia, ut pecunia, vel suppellex, haeredes non tenentur viduae dotem, nisi post annum à morte viri soluere. Constat ex superioribus.

II. Dubium. Si mortua vxore, liberi remaneant poterit ne ratione dilationis dotis aliquid exigere ultra dotem?

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM potest. Et ratio est: quia mortua vxore, non remanet idem matrimonij onus, cum sit solutum, cuius ratione in cap. salubriter illud concedebatur.

III. Dubium. An mortuo viro, possit vxor exigere fructus ex pacto dotali per virum facto?

RESPONDEO, Ratione pœnæ conventionalis, aut damni Remergentis, vel lucri cessantis, non tamn ratione oneris matrimonij (vt diximus) potest vxor exigere totum, quod maritus ratione dotis petere poterat, quia dos magis vxori, quàm viro est soluenda.

Syl. est verbo usura 7. & 9. Soto lib. 6. q. 1. art. 2.

Art. II. De usura ratione emptionis, & venditionis quæ naturam mutui sapit?

Lege infra de emptioe, &c. S. Tho. 2. 2. q. 78. ar. 2. ad 7. & Caiet. 2. 2. q. 76. ar. 2 ad 7. Syl. verbo usura 2. §. 1. 2. 2. q. 78. art. 2. Soto lib. 6. q. 4. artic. 1. Medin. q. 38.

HIC articulus, quibusdam difficultatibus positus, absoluetur.

Prima diffie. Sit ne usurarius, qui merces maiori pretio pecunia credita quam mutuata vendit?

MAXIMA est inter Doctores de hac re controuerfia Sylu. verbo usura, opinatur, nullo modo hoc licere, nisi in casu primæ conclusionis sequentis, & in casu cap. in ciuitate, & cap. nauiganti, de usuris, de quibus sequenti difficultate agetur. Idem tenet S. Tho. & Soto.

Opinio contraria est Medin. C. de restitutione, & Conradi, quem ipse citat, & Ric. (vt Soto scribit) quod tamè apud Ric. nullibi reperitur, hi Doctores affirmant, licitum esse carius vendere pecunia credita, quàm numerata. Caiet. concedit in casu cap. in ciuitate, & in cap. nauiganti, licere carius vendere pecunia expectata, quàm numerata.

CONCLUSIO I.

QUANDO merces rarissimè venduntur pecunia credita, & frequentissimè numerata pecunia, & mercator non erat illas seruaturus, venditque pecunia credita, cum possit numerata statim vendere, tunc carius ratione lucri cessantis vendere poterit. Ratio est: quia sicut mutuans poterat se seruare indemnem, nec suo detrimento alteri benefacere, tenebatur, ita neque vendens tenetur alteri benefacere nisi sua indemnitate seruata, carius, scilicet, ratione lucri cessantis vendendo.

Sed est intelligenda in magna rerum quantitate: vt si quis esset pecunia numerata statim venditurus vini dolium, & in alijs mercibus, pecuniam consumpturus, & rogatus vendat: non autem in mercibus minutis, vt in duobus, aut tribus mensuris vini seu tritici, quia in his nullum est ferè lucrum cessans.

CONCLUSIO II.

PRETIUM riguroso, potest quilibet quasuis merces, etiam minutas, carius pecunia credita, quàm numerata vendere: quia cum pretium rigidum, siue rigurosum non excedat rei pretium, nulla committitur iniustitia.

CONCLUSIO III.

MERCATOR merces, quæ rarissimè pecunia numerata venduntur, carius pecunia credita vendens ratione dilationis solutionis, vsuram committit: nam talis contractus est æqualis illi, in quo pecunia mutuatur, & vltra sortem exigitur. Idem enim est mutuate pecuniam, vltra sortem exigere, atque expectare mercium solutionem, & illas carius vendere: quia expectatio pretij auctore S. Tho. mutui rationem habet.

CONCLUSIO IIII.

SI verò carius vendat tales merces habita ratione ad lucrum cessans, tunc nulla vsuræ macula interuenit. Ratio est: quia vt in mutuo licet exigere vltra sortem ratione lucri cessantis: ita & ratione expectatæ solutionis, cum illa expectatio rationem mutui habeat.

APPEN. 1. Hinc, eadem res, eodem tempore duo pretia iusta, & differentia habet: quia vna serica eodem tempore 30. argenteis pecunia credita, & 28. numerata vendi solet.

APPEN. 2. Hinc, mercatores pretiosos pannos, & sericos nobilibus carius, quam alijs vendentes non sunt damnandi, quia nobiles sapissimè per integrum annum, vel biennium, seu quadriennium retinent mercium solutionem, quæ si statim fieret, statim mercatores pretium in alijs mercibus expenderent, ex quibus magnum sibi lucrum acquirerent: & idem est de alijs mercibus, vt de iumentis, &c. iudicium.

APPEN. 3. Non tamen eorum lucrum cessans exigendum est, vt supra diximus: quia multum interest, inter habere, & propè esse, & inter lucrum in actus, & in potentia: deberet autè mercatores pretiū tempore

pore solutionis taxare, vt Cōradus optimè apud Medinam cōsultit.

Hoc loco animaduertendum nobiles soluentes stipendia famulis, vel alia debita, sumptis à mercatoribus pretiosis pannis, teneri ad restitutionem creditori faciendam, atque etiam mercatores, qui famulis ratione dilata solutionis merces valentes 80. & pretio 100. ducatorum vendunt, propterea quòd, mercatores fraudi commissa per dominum cooperantur. Hic casus est in vsu frequentissimus.

Secunda diffi. An mercator seruaturus merces in aliud tempus, possit illas carius vendere quàm tempore solutionis res valitura speratur?

APPEN. 4.
Nota confes-
sora.

Seco. q. 2. ar. 3.
Soto a. 3. Me-
dina ibid.

ANIMADVERTE tria esse capita, titulo de vsuris, ad hanc rem facientia, & primùm est cap. in ciuitate. secundum cap. consuluit. & tertium cap. nauiganti. vbi tres casus simul definiuntur.

Dux sunt opinioniones. Vna opinio Theologorum, & Canonistarum affirmantium, nullo pacto licere tunc carius vendere, ratione expectata solutionis, vt apertè in cap. consuluit. & in ca. in ciuitate, definitum est.

Contraria opinio est Caie. asserentis. non seruaturum merces, posse, statuto pretio, tantò carius illas vendere, quantò tempore solutionis valitura creduntur.

2. 2. q. 78. ar.
2. ad 7.

CONCLUSIO I.

VENDENS merces carius pecunia credita, quàm numerata, si non erat illas seruaturus, & pretiũ determinat, quo aestimatur illas certo tempore solutionis futuras, proculdubio est vsurarius. Definita est expressè in cap. consuluit. de vsuris. illa enim expectatio solutionis æquiualeat mutuo, vt supra diximus, & intelligimus conclusionem, & c. etiam non taxare pretium: creditur tamen merces plus valitura, quia tempore contractus se in tuto constituit.

CONCLUSIO II.

QUANDO in casu proxima conclusionis pretium non determinatur, sed relinquitur tempore solutionis determinadũ, quo tempore dubium est, sit ne plus, aut minus res valitura, quã tẽpore

Sot. est vbi
sup.

contractus, nulla intervenit usura, quod si plus valitura creditur contractus etiam illicitus. Ratio est: quia neuter constituit suam rem in tuto, neque ibi ratio speciem mutui habens, sed indeterminata venditionis reperitur.

CONCLUSIO III.

SERVATURVS merces potest illas carius vendere pecunia credita, quam numerata, atque etiam pretium determinare potest. Definita est expressè in 3. casu. c. nauiganti. nam licitum est veditori se indemnem seruare, neque vendit tempus, vt rectè Scotus dicit: quia erat illas merces seruaturus, & maius lucrum sperabat.

CONCLUSIO IIII.

NON tamen licet tunc totum pretium, quo res valitura tempore solutionis erat, exigere, est enim habenda ratio periculorum, laborum, & expensarum, quæ in seruandis mercibus erant faciendæ: multum namque interest inter habere, & prope esse, & inter lucrum in potentia, & in actu.

X. Dubium. Licebit ne quando venditur frumentum indeterminato pretio statuere, vt eo pretio, quo carius valebit in toto mense Maii solvatur?

CONCLUSIO I.

TALIS contractus esset iniquus, quia fors vendentis in tuto collocaretur: deberet enim determinari dies solutionis, vel essent constituendæ tres nundinæ, & fortitendum, quæ illarum esset eligenda, vel esset arbitris committendum.

CONCLUSIO II.

POTES, qui erat seruaturus merces, & ob hoc carius illas vendit, vt in casu 3. & 4. conclu. non solum pecunia credita, verum etiam numerata carius vendere. Et ratio est: quia causa, ob quam licet carius vendere, non est terminus solutionis, sed est seruare creditorem indemnem: quia si seruasset merces, vt erat illi cordi, plus esset lucraturus: est autem hoc loco animaduertendum, vt venditor precibus amici, & charitate compellatur: nam si ipse se offerat, maximam usuræ speciem insinuat.

Tertia

Tertia diffi. Emptor, qui anticipata solutione, minus iusto pretio emit, tenetur ne ad restitutionem?

Soto ar. 1. ubi
su. ad ubi.
Ric. ar. 5 q. 5.
Medina ubi
su. S. Th. 2. 2.
q. 78. ar. 2. ad
7. Gab. q. 11.
d. 15.

DVÆ sunt opiniones. Soto affirmat talem contractum nullam habere vsura rationem. S. Tho. tenet oppositū, quem Gab. & Medina sequuntur.

CONCLUSIO I.

VILIUS ratione anticipata solutionis emere vsura est: ratione enim mutui palliati aliquid ultra sortem recipitur: quia ista, & qui pollut, accipe 10. vt reddas post duos menses 12. & accipe 10: vt post duos menses pondus lanae valens 12. reddas.

CONCLUSIO II.

RATIONE damni emergentis, aut lucri cessantis potest emptor vilius, anticipata pecunia, emere: vt si consumpturus erat illam pecuniam in aliis mercibus, ex quibus lucrum sperabat, & rogatus à venditore emat. Ratio est: nam vt venditor ratione damni emergentis, aut lucri cessantis potest carius pecunia credita quam numerata vendere, ita & emptor emere.

Quarta diffi. Licet emptori vilius emere obligationes, & debita post aliud tempus soluenda?

Med. & Soto
ubi su.

CAIETA, partem affirmantem tenet. Contrariam defendit Medina, cui subscripsit Soto.

CONCLUSIO I.

DEBITOR non potest redimere debitum vilius post annum soluendum ratione anticipata solutionis, bene tamen ratione lucri cessantis. v. g. debeo tibi 100. post annum soluenda, non licet mihi dicere accipe 90. & 100. dimitte: quia est vsura: est enim illa anticipata solutio, habens rationem mutui: ratione tamē lucri cessantis poterit, vt si erat illis 90. lucraturus 10. & quia rogatur à creditore, vt redimat vilius debitum, illa lucrari desinit.

CONCLUSIO II.

QUANDO debitum est omnino certum, & apud fidem debitorem, vilius obligationem emere ratione anticipata solutionis haud licet. Ratio est: quia talis emptio æquivaleret mutuo, in quo

quo aliquid ultra sortem accipitur, & est usura palliata: nam illa obligatio est pecunia aestimabilis.

CONCLUSIO III.

Si debitum est incertum, vel debitor fugitiuus, vel est difficilima solutio neque totum speratur recipiendum, licitum est vilius anticipata pecunia emere. Ratio est: quia tunc emptor suum lucrum in tuto non constituit, usu venire namque potest, ut non totum debitum, sed partem dumtaxat recipiat, atque ita ratione huius dubij poterit vilius emere.

APPEN.

Hinc, licebit emere vilius debita bonorum confiscatorum, quae dicuntur (*penas de Camera*) Ratio est: quia haec debita rarissime integra soluantur, nisi emptor fuerit praetor, quoniam tunc debitum est certissimum, cum sibi facile bona confiscanda applicare possit.

Quinta diffi. Licebit ne alicui mutuare pecuniam, palliata venditione, sub forma sequenti:

V. G. petis à me 100. sub usuris, & polliceris 10. ultra 100. ego verò timens, ne ut foenerator ab Ecclesia cõdemner, fingo usuram hoc modo: tu qui petis mutuo, habes 50. oves, & verè non habes, fiat ita contractus: tu vendis mihi oves 20. ducatis, hac lege, ut post 4. menses tenearis mihi reddere has oves integras, aut pretium datum: haec tunc non est iniustitia, sed mendacium. Praeterea adiungitur contractui falsae venditionis alius contractus fictae locationis, in quo est usura. v. g. ego, qui emi à te oves, eadem tibi pro 12. ducatis statim dandis, aut pro tantis haedis per 4. menses loco, hic est fucus usurarum, & dolus manifestus sub praetextu fictae venditionis, si quidem tempore solutionis debitor reddit usurario ultra capitale locationis fictae pretiũ: manifestior est haec iniustitia, atque usura, quam ut probatione aliqua indigeat, quod si contractus esset verus, solum esset iniustitia in hoc, quod oves essent seruandae integrae, cum deberent potius domino rei perire, sed de his alibi: quando verò est venditio ficta, est contractus usurarius, quia æquiualeat huic, scilicet, mutuo tibi 20. ut mihi. 22. post 4. menses reddas.

Alia est forma huius usurae palliatae, quando non est ficta, sed vera

vera venditio, verum cum pacto retrouendendo, fitque hac ratione: tu habes 100. oves, quas ego emo à te 50. ducatis, quos statim soluo, hætenus non est usura: additur præterea, verum hac lege fiat emptio, vt stipendio aliquo constituto, scilicet, 10. ducatorum tenearis tu seruare per 4. menses has meas oves integras, & pascere: hætenus nulla est usura, nisi fortè (*renueuo*) de quo infra. Præterea apponitur alia conditio, scilicet, vt fructus ouium, vt lana, caseus, hædi, sint fœneratoris, neq; hic est usura: quia cùm fœnerator sit dominus ouium, illarum fructus recipere potest. Ad hæc adiungitur contractui, vt post 4. menses tenearis tu redimere has oves eodem pretio, quo à te illas emi: hæc est usura manifesta, mutuo æquiualens: quia post 4. menses redditur sub obligatione pretium acceptum, & augetur fructus lanarum, & casei, atque hædorum, qui fructus valent 29. nummos aureos, aut plures.

Sexta diffie. An emens moatras sit verè vsurarius?

MOA TRA est venditio vera, & venditio rei eiusdem: vel est venditio vera, & cum pacto de statim retrouendendo, ne scilicet, fiat contractus usuræ manifesta.

PROPOSITIO I.

SI præcessit pactum expressum retrouendendi, aut si non præcessit, sed mercator hoc insinuauit, signum est fieri in fraudem usurarum.

PROPOSITIO II.

QUANDO mercator nullo modo venderet suas merces pecunia credita, nisi expectaret emptorem esse statim illas merces reuenditurum, tunc fit usura: perinde enim est, ac si mutuarem tibi 50. vt 60. redderes.

PROPOSITIO III.

SI talis venditio non fiat in fraudem usurarum, quia tu non petisti mihi pecuniam mutuam, & etiamsi petisses, non habebam fœnerandi animum: scio tamen te emere has merces pecunia credita, vt statim illas vilius pecunia numerata vendas, non erit usura, si tu es illas alteri vilius venditurus, & mihi vendas.

Septima diffic. Moatras à filio familias acceptas tenetur ne pater, filio mortuo, soluere?

QVONIAM frequentissimè accidit, vt primogeniti, dum sunt sub patria potestate, accipiunt à mercatoribus moatras soluendas, post susceptam hæreditatem: perinde quaritur in hac diffic. an filio antea mortuo, moatras à filio, &c.

CONCLUSIO.

PATER, mortuo filio, non tenetur in conscientia huiusmodi moatras soluere. Constat concl. per l. civilem Vallisoleri de moatris, & confirmatur, nam vt virtute legis præscriptionis, bona fide præscribens, finito præscriptionis tempore, non tenetur pretium rei præscriptæ soluere, etiamsi postea non fuisse suam intellexerit: ita quoque pater, mortuo filio, virtute legis Vallisoletanæ non tenetur, &c. lege suprâ in hac parte quaest. quis sit liber à restitutione, diffic. 8. Nihilominus tamen propter æquitatem iuris naturalis videtur rationi consentaneum, vt pater soluat debita, quæ filium contraxisse constiterit, vel duobus testibus, vel per chirographum filij, & iuramentum, vel per testem vnum medio iuramento: lex enim Vallisoletana instituta fuit in odium moatristarum, & primogenitorum, qui bona paterna exemplo filij Prodigii luxuriosè viuendo consumunt.

Octaua diffic. An qui emit rem vilem, pecunia anticipata in aliqua publica actione, sit usurarius?

HIC casus contingit passim in partibus maritimis, maxime in regno Gallæciæ, vbi mense Ianuarij voce præconis venduntur pisces, mense Nouembris capiendi, dummodò statim fiat solutio: qua ratione pisces multò vilius venduntur, quia solutio anticipatur: quidam fieri posse affirmant.

CONCLUSIO. I.

QVANDO res vilius pecunia anticipata, siue priuatim, siue in publica auctione venditur, contractus est usurarius, si emptor spè suam in tuto ponat, dicens: dabis dragma argentea minus quàm in publica auctione tunc valebit. Ratio est: quia licet res sit vilior, quando venditur in publica auctione, publica tamen auctio naturam contractus non mutat: & cum contractus ille ratione

anticipatæ solutionis, vt supra diximus, sit v^surarius ex natura sua, per publicam auctiorem eius usura non tolletur, nam, vt venditio carior in publica auctiõne, pecunia credita, habet rationem mutui, ita & vtilior emptio ratione anticipatæ solutionis.

Hinc, emens fructus vinearum, siue segetes sequentis, aut præ- APPEN.
sentis anni vilius, quam æstimantur hæc valitura, quia anticipatur solutio, est vsurarius ob rationem dictam, nisi taxetur pretium, quod valebit merces tẽpore solutionis: quia licet postea plus valeant, non erit usura: emens namque non posuit spẽ in tuto, ac lucrũ: poterat enim vilius valere, & nisi emens charitate, & precibus à venditore compulsus emat, qui pecuniam in aliis mercibus erat expensurus: nam tunc ratione lucri cessantis licebit.

CONCLUSIO II.

SI neuter contrahentium spem suam in tuto constituat, integrum erit, pecunia anticipata, vilius emere piscatum, quam sit tẽpore traditionis valiturum, propter euentus incertitudinem.

Nona diffic. Erit ne usura accipere fructus rei emptæ ante pretij solutionem?

CANONISTÆ in cap. conquestus. de vsuris. & Silue. verbo usura. §. 10.

CONCLUSIO I.

QVANDO veditur res absolutè, si ante solutionem pretij emptori tradatur, emptor fructus, si fuerit in mora, restituere tenetur: si tamen hac lege fuerit res tradita, vt si intra terminum certũ non soluerit, fructus suos non faciat, aliter verò minimè. Et ita intelligitur text. in l. curauit. C. de actionibus empti. & venditi. Et est glossæ in c. conquestus. citato. Et per moram intellige, non solum quando termino præfixo, verumetiam, quando post monitionẽ debitum non soluitur: incidit enim tunc debitor in pœnam appositam, & iure optimo venditor exigit ab emptore fructus perceptos ratione pœnæ conuentionalis.

CONCLUSIO II.

QVANDO non fuit appositã pœna conuentionalis, fructus perceptos soluere non tenetur, licet ad damnum emergens, aut lucrum cessans refarciendum obligetur, nam tunc ex culpa emptoris

emptoris vëditor damnificatur, quod intellige, si est in mora culpa sua, & non aliter.

II. Dubium. *Quid si venditor recipit pretium, & non tradidit rem?*

CONCLUSIO I.

REM, & fructus perceptos restituere tenetur: quia recipit fructus rei subiectæ restitutioni, quæ quanuis sit sua, ante traditionem tamen, quoniam cum aliena iactura locupletatur, ad fructus restituendos tenetur.

III. Dubium. *Quid si non totum, sed partem pretij recipit?*

CONCLUSIO II.

SI venditio fuit conditionalis, vt non teneretur tradere rem, donec integrum pretium solueretur, iustè retinet fructus: quia ex voluntate emptoris tunc retinet.

CONCLUSIO III.

SI autem venditio fuit absoluta, tenetur pro rata pretij soluti fructus soluere: quia res illa vendita est restitutioni pro rata obnoxia.

Decima diffio. An emptio cum pacto de retrovendendo, fructibus in sortem non computatis, sit vsuraria?

Gab. d. 15. q. 11.

Silu. verb. vsura. 2. §. 12.

V. G. vendo tibi fundum singulis annis ferentem fructum decem ducatorum, hac conditione, vt tenearis mihi reddere, quandounque tibi pretium soluam: accidit post 10. annos, vt ego fundum redimam, rece pisti tu interim deductis expensis 100. ducatos ex fructibus, est dubium, an tenearis illos in sortem computare.

RESPONDEO, Contractus est licitus, & emptor non tenetur, ad computandum fructus in pretium tempore reuenditionis.

III. Dubium. Quibus conditionibus huiusmodi contractus fieri debet. ut usura speciem non habeat?

CONCLUSIO I.

CONTRACTVS emptionis, cum pacto de retrouendendo eandem rem tempore definito, aut indefinito licitus est, & emptor fructus suos facit. Definita est expressè in l. si fundum. C. de pactis inter emptorem, & venditorem compositis, tum etiam, quia ibi nulla interuenit iniustitia, cum tam venditor quam emptor, sine alterius partis detrimento lucrum consequatur.

CONCLUSIO II.

QUANDO deducitur in pactum, ut res pereat periculo venditoris, & non emptoris, tunc est usura palliata: ut si dicat emptor: Si res perierit ante tuam redemptionem, teneberis mihi pretium tibi datum restituere, est enim mutuam palliatum: nam secundum ius naturæ res empta perit emptori, cum sit iam sua.

CONCLUSIO III.

SI emptor habeat animum mutuandi dumtaxat, & vocat illam emptionem, ut fructus ultra sortem recipiat, tunc usuram committit: est enim in fraudem usurarum.

CONCLUSIO IIII.

NEQVE erit talis contractus licitus, quando res pretio iniusto emittit, ut si fundum valentem 1000. ducatos aliquis 500. cum pacto de retrouendendo emat: censetur enim contractus pignoris potius, quam emptionis, est que hic casus expressè definitus in cap. ad nostram, de emptione, & venditione.

CONCLUSIO V.

RES empta cum pacto de retrouendendo minus valet, quam si absolute venderetur, propter onus emptori impositum, scilicet, ut illam reuendere tempore præfinito teneatur, vel quando vendenti illam redimere placuerit: quia illa obligatio reuendendi est in fauorem vendentis, & ratione illius vilius, quam si absolute venderetur, emi potest, non tamen hac de causa pretium infra dimidiū extenuare licebit: ut in cap. ad nostram, citato habetur, sed erit pretium ad arbitrium boni viri extenuandum.

CONCLUSIO VI.

NEQVE erit prædictus contractus emptionis licitus, si fiat cum

cum pacto, ne possit redimi vsque ad quinquennium, aut certum aliquod tempus: quia constituit lucrum in tuto, & significat loco usuratum, saltem velle fructus duorum annorum, nisi ista temporis determinatio fiat aliqua bona fide, vel nisi soluerit iustum pretium: in hac enim non fit iniuria venditori, quia iuste emit, & iusto pretio, & res est sua, atque ita poterit deducere in pactum, ne illam rem, nisi post tot annos, reuendere teneatur.

Sot. lib. 6. q. 1.
ar. 2. Medina
quest. 38.

Artic. III. De usura commissa ratione pignoris. An possit habens fundum sub pignore, in aliquo casu fructus pignoris ultra sortem recipere?

CONCLUSIO I.

QVI tale pignus recipit ratione mutui, fructus in sorte computate tenetur. Definita est expressè in cap. conquestus, de usuris. Et ratio est, quia cum pignus sit alienum, ex aliena re fructum capere non licet.

APPEN.

Hinc, omnes habentes res mobiles in pignus, vt pallium, &c. ratione mutui, illis vtendo peccant, & illarum detrimentum restituere tenentur.

CONCLUSIO II.

QUANDO in pignus res immobilis, & fructifera traditur, melius est, vt à mutante cum pacto de retrovendendo ematur, quàm, vt loco pignoris accipiatur: quia si empta fuerit, dum non redimitur, fructus suos facit.

CONCLUSIO III.

QUANDO pignus est feudum mutuantis, potest fructus retinere, non computando illos in sortem. Ratio est: quia non recipit tunc fructus ex alieno, sed ex suo: siquidem illius rei dominium directum habet.

Sot. 505.

Soto & Medina
ubi sup.

Art. IIII. De usura ratione locationis, & conductionis, an liceat locare alicui iumenta, aut boues subsequenti forma?

V. G. accipe bouem conductum ad colendum agrum quatuor ducatis, hac lege, & conditione, vt alium bouem eiusdem ætatis, cuius est modò hîc, reddas.

CON

CONCLUSIO.

CONTRACTVS est proculdubio usurarius, & tales negotiatores Hispanæ (Renoueros) vocantur: quia vltra sortem exigunt, vt boues, & iumenta, quæ conduxerunt, renouentur: est que contractus hic æquiualens contractui mutui: perinde enim est, ac si diceret: accipe bouem mutuatum, vt alium maioris pretij, & valoris reddas.

Art. V. An usurarius pecuniæ fœneris dominium acquirat?

CAIET. in tractatu de vsura q. i. tres citat opiniones, quarum prima est affirmans. Secunda, & contraria est S. Thom. D. Bon. Tertia est media, quæ tenet transferri dominium, quando vsura in rebus, quæ vsu consumuntur, soluitur, non autem si in rebus, quæ non vsu consumuntur, soluatur.

Hic liberandus est Scotus à calumnia illi imposita, quia inter agendū: an usurarius teneatur ad restitutionem, ait: Videtur, quod usurarius non tenetur, quia dans vsuras transfert dominium: ergo alius, scilicet, usurarius non tenetur ad restitutionem, quia non habet alienum. Respondeo, Et si transferat dominium, tamen recipiens tenetur ad restitutionem, sicut enim in mutui datione transfertur, & tamen debitor tenetur restituere creditori. Ex hoc loco malè colligunt aduersarij Scoti sententiam, quia ipse solū negat sequi, transfertur dominium, ergo usurarius non tenetur ad restitutionem: & qui negat sequi, non est visus concedere antecedens, sed solum permittere vt transeat, non curando, sit ne verum, an non, quid quòd Scotus potius tenet usurarium pecuniæ fœnebris non acquirere dominium: nam vbi suprâ art. 4. ita ait: Fœnerator non tenetur reddere lucrum acquisitum ex pecuniâ fœnebris, alioquin ille, qui reciperet, posset iustè esse usurarius, quia reciperet fructum de sua pecuniâ prouenientem per industriam alterius, quod est facere vsuras. Vides quàm apertè insinuat Scotus pecuniam fœnebrem esse suam, id est, soluentis vsuram & non fœneratoris.

CONCLUSIO.

USURARIVS neque pecuniæ: neque cuiuscunque alterius rei per vsuras acquisitæ comparat dominium. Ratio est: quia dans

F. r. q. f. 4. p. 2.

f non

Soto ar. 4. &
Med. vbi sup.
Ric. ar. 5. q. 6.
S. Th. 2. 2. q.
72 ar. 3. & 5.
Caiet.

Scot. libera-
tur.

non libere dar, sed inuitus, & ad translationem dominij requiritur libertas. Est quoque definita in cap. debita res, de iureiurando.

Ric. ibid. dist.

15. q. 2. art. 3.

Adr. in q. de

vsura. Medi.

& Soro loco
citato.

S. Tho. 2. 2. q.

78. art. 3.

Prima diffie. Habebit ne vsurarius dominium eorum, quæ pecunia vsuraria emit?

SCOTVS vbi suprâ partem affirmantem tenet. Et ratio illius est quia pecunia non facit fructum, sed industria negociantis, scilicet, vsurarij, atque ita fructus campi pecunia aliena comparati non erunt restituendi: satis enim est pecuniam restituere, & campum retinere.

Secundâ diffie. Qui vendunt aliquid vsurario, vel ab illo emunt, tenentur ne vsurarij creditoribus facere restitutionem?

CONCLUSIO I.

QVI emit ab vsurario, eandem rem numero, quæ data est illi titulo vsuræ, creditoribus vsurarij, etiam cum fructibus, secluis tamen propria industria acquisitis, restituere tenetur: nam vt supra diximus, vsurarius non habet dominium illius rei, & ideo qui illam ab vsurario emit, tenebitur cum fructibus vero domino restituere.

CONCLUSIO II.

EMENS ab vsurario rem aliquam, cuius ratione vsurarius omnino impotens efficitur ad restituendum vsuras, tenetur tunc emens ad restitutionem. Et ratio est: quia cum ille contractus impediatur restitutionem, efficitur criminis vsurarij particeps.

APPEN.

Hinc, ducens in vxorem vsurarij filiam, si impotens ad restituendum propter dotem efficitur, ad restituendam dotem obligatur: perinde accipiens elemosynam ab vsurario, & necessaria victui, aut vestitui: similiter vendens vsurario victui, & vestitui necessaria ad pretij accepti restitutionem tenetur: eodem etiam modo, & famuli, & mercenarij ab vsurario stipendium recipientes. Et ratio horum omnium est: quia cum ab vsurario accipiant pecuniam, & nihil illi ratione pecuniæ acceptæ, quo possit creditoribus satisfacere, conferant, certissimum est vsurarium effici

minus

minus potentem ad restitutionem. Cuius quidem impotētia, cum fuerint contrahentes causa, erunt profectò restitutioni obnoxij.

Tertia diffi. An heredes usurarij ad restitutionem teneantur?

*Ric. ubi supr.
Medina &
Soto ubi supr.*

CONCLUSIO.

TENETUR quidem, quia testamenta usuraria sunt ipso iure nulla, ut constat de usuris in 6.

Tertia diffi. Tenentur ne heredes in solidum omnes usuras restituere, an quilibet pro rata?

CONCLUSIO.

QUILIBET tenetur ad tantam restitutionem faciendam, quanta fuerit hæreditas, quam fortitus est, & idem est iudicium de legatario. Et ratio est: quia cum omnia bona defuncti sint creditoribus obligata, quilibet, ad quem, aliquod bonum pervenit, in solidum restituere, & vno restituente, ceteri pro rata illi satisfacere tenentur.

QUESTIO DE DONATIONIBVS.

Art. I. Quid nam est donatio & quotuplex?

*Medina. hac
q. 23. vsque
ad. 28.*

PROPOSITIO I.

DONATIO propriè dicitur, cum quis ea mente dat, ut statim accipientis fieri, nec vllò casu ad se reverti velit, quæ solum fit ad liberalitatem, & magnificentiam exercendam. Hæc non aliter, quàm ex etymologia nominis confirmatur.

PROPOSITIO II.

DONATIO quadruplex est. Vna absoluta, quando absolute dicitur, hanc rem tibi dono. Secunda conditionalis, quando conditio, si, apponitur. Tertia modalis, quando dictio, ut, ponitur. Ultima causalis, in qua dictio, quia, proponitur, ut si quis dicat: quia mihi egenti adiumento fuisti, tibi 100. dono, quæ potius remuneratio appellanda est.

Prima diffi. Donatio absoluta ultra quantitatem à lege statutam est ne valida?

CONCLUSIO.

DONATIO omnium bonorum in foro conscientia valet, & qui possidet, ad restitutionem non tenebitur. Ratio est: quia nihil tam naturale est, quam ut dominia in alios ex voluntate proprii domini transferantur, praesertim quando huiusmodi translatio à lege in foro conscientia non impeditur: & lex Tauri solum prohibet formam contractus in foro exteriori, non autem in foro animae: ut constat ex consuetudine, quae est optima legum interpres: nullus enim restitutionem fieri ab illo, qui bona omnia alterius per donationem accepit, iussit.

Secunda diffi. An donatio facta per metum valeat?

Abbas Almayn.

DVAE sunt opiniones. Prima Panor. in c. Abbas. de his quae vi, &c. affirmantis, talem donationem valere, sed postea per iudicem esse irritandam. Secunda opinio est Almay. d. 15. qui negat valere.

CONCLUSIO II.

DONATIO per quemcumque metum facta est in conscientia nulla. Ratio est: quia donatio debet esse libera: ita enim plerumque extenuat libertatem metus mediocri, aut minimus, atque metus cadens in virum constantem: si quidem, cessante illo metu, qui donat, non donaret. Oppositum videntur tenere omnes Theologi, atque Canonistae, affirmantes solum, esse nullam donationem, quando metu cadente in constantem virum fit.

CONCLUSIO III.

Qui metu compulsus donavit, & iuramento firmavit iuramentum adimplere tenetur, & ille cui facta est donatio, vel remittere, si nondum accepit, vel restituere, si accepit tenetur. Definita est in cap. debitores. de iureiurando, ubi ratione iuramenti debitor, ad soluendas vsuras compellitur.

Tertia

*Tertia diffie. An donatio facta solo interiori voluntatis actu
sit in conscientia valida?*

CONCLUSIO I.

QUANDO consensus expressus vtriusque partis non interuenit, donatio est nulla. Ratio est: quia donatio est, contractus, & contractus est attractio voluntatis vtriusque partis hinc autem non fit talis attractio: quia non acceptatur.

Hinc, nulla erit donatio per scripturam, & coram testibus ab-
fenti facta, si antequam acceptetur, reuocetur: deficit enim mutua
voluntas vtriusque partis, quæ ad donationem desideratur. APPEN.

*Quarta diffie. An donatio facta meretrici ab amante
sit valida?*

CONCLUSIO.

VALIDA est, nisi nimio amore amans rationis usum ami-
serit. Ratio est: quia amor non aufert libertatem, quemad-
modum metus: propterea quòd, amor à voluntate proficiscitur,
metus autem siue timor ab extrinseco contra voluntatè infligitur.

*Quinta diffie. Valet ne donatio sub conditione facta, conditione
non existente?*

ANIM ADVERTENDVM est primum, valere dona-
tionem presentem in testamento factam secundum ius ci-
uile, etiam vna ex quatuor conditionibus sequentibus non ad-
impleta, scilicet, si fuerit conditio impossibilis, vt si testator dixe-
rit: lego Petro 100. si cælum digito tetigerit: vel secundò si fuerit
turpis, vt si fecerit tale peccatum: aut tertio, si fuerit matrimonium
impediens, vt si non nupserit: aut quarto, si fuerit impeditiua alterius
maioris boni, vt si dicat: lego centum, si religionem non in-
grediatur. Ratio est: quia huiusmodi conditiones in iure pro non
appositis habentur.

CONCLUSIO I.

In foro exteriori donatio facta sub conditione aliqua, ex ijs

F.t.q.f.4. p.2.

f 3

qua-

quatuor per testamentum, etiam non existente conditione, valet. Definita est in cap. finali, & in cap. verum, de conditionibus ap-
positis.

CONCLUSIO II.

IN foro conscientiae donatio sub conditione aliqua ex his qua-
tuor facta, conditione non existente, non valet, quando colligitur
voluntatem testatoris fuisse, ut conditio adimpleretur. Ratio est:
quia deficiente conditione, deficit donantis voluntas.

Limitatio.

Est tamen limitanda conclusio, nisi ille, qui donauit voluerit,
ut eius donatio secundum ius civile intelligeretur: cognosceretur,
autem non fuisse testatoris voluntatem, si fuerit literatus: nouit
enim ipse testamentum secundum praedictas leges esse interpre-
tandum.

CONCLUSIO III.

IVDEX in foro exteriori inique faceret proferendo senten-
tiam contra donantem non impleta conditione vna ex quatuor
positis, si insinuauerit testator se noluisse valere donationem, nisi
conditione adimpleta. Ratio est: quia iam esset praesumptio legis.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO qui donat est bene iuris civilis conscius, etiam con-
ditione vna ex illis quatuor posita non existente, donatio valebit:
quia visus est secundum formam donare.

*Sexta diffic. An valeat donatio causalis, causa non subsequuta, &
modalis, modo non subsequuta?*

CONCLUSIO I.

QUANDO donatio causalis, est inter viuos, causa non sub-
sequuta, intentio donantis est omnino consulenda: & idem
dicendum est de modalis, modo non subsequuto, ut si quis dicat,
dono tibi rem hanc, quia recte mea negotia gessisti: si non ita fa-
ctum fuerit, donantis intentio consulenda. Ratio est: quia tunc
colletur omnis scrupulus: alioqui enim nunquam retinens do-
num, bona fide possidebit: nam aget contra conscientiam, cum sit
dubius, a qua dubitatione liberari non poterit, nisi per consulta-
tionem.

CONCLUSIO II.

SI causa, vel modus donantis non fuerit expressus, sed praesumptus

sumptus, nihilominus, vel reddere acceptum, vel donantis intentione cōsulere tenetur. Et ratio est: quia aliter mala fide retinebit.

Hinc, puella, quæ accepit munuscula, ut alliceretur, si non confenserit turpitudini donantis, ad restitutionem tenetur: quia deficit voluntas donantis.

CONCLUSIO III.

QUANDO res, ob causam præsentem donatur, & causa non existente accipitur, accipiens tenetur ad restitutionem: quia deficit voluntas dantis, quæ est donationis radix.

Hinc, accipiens Eleemosynam, ficta paupertate, est restitutioni obnoxius.

CONCLUSIO IIII.

SI donatio fuerit in testamento, dispositioni iuris standum est, nisi aliunde testatoris voluntas constet, quia leges disponentes legata conditionalia, causa siue modo, siue conditione non subsequuta, quando contrarium testator non expressit, fundatur in præsumptione, quia præsumunt, quòd si aliud testator voluisset, expressisset.

Septima dif. An valeat donatio modalis alicui facta, ut faciat, quod ratione iustitia, vel charitatis facere tenebatur?

CONCLUSIO I.

QUANDO opus est gratis debitum, peccat mortaliter, qui munera, siue pecuniam accepit pro opere præstado, & ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia dans non gratis, & volens, sed inuitus, & ad redimendum vexationem dat.

Hic, consiliarij regis, iustitiæ ministri, stipendiarij, si quid ultra stipendium accipiant pro ministracione iustitiæ, ad restitutionem tenentur: idem est de reliquis ministris inferioribus iudicium.

Hinc, sacerdotes quâdo gratis tenentur sacramenta ministracione, & pro ministracione quicquam recipiunt, ad illius restitutionem tenentur. Constat ex Can. non sanat. 14. q. 5. datur enim eleemosyna plus solita ad redimendam vexationem: ideo caueant sacerdotes libentius confessions offerentium pecunias, quàm non offerentium audientes.

APPEN.3. Hinc, recipiens donum, vt ab opere illicito. v. g. ab homicidio, &c. abstineat restitutionem tenetur.

CONCLUSIO II.

Luc. 10.

APPEN.4

Pro opere debito ex præcepto rectè pecunia exigitur, quæ operanti à lege statuitur: dignus enim est operarius mercede sua.

Hinc, sacerdos pro administratione sacramentorum decimas, & medicus procurandis infirmis, quos ex præcepto (si non esset alius medicus) curare teneretur, aliquid exigere poterit, atq; etiam testis non pro testimonio dicendo, sed quia aliquid eius causa consumpsit, & lucrari poterat.

CONCLUSIO III.

Pro opere, siue ex iustitia, aut charitate, vel ex præcepto debito, aut pro opere supererogationis licebit pecuniam dare, & recipere non animo vtendi, aut emendi illud opus, sed inducendi aliud ad tale opus exercendum. Colligitur expressè ex cap. quam pio. 1. q. 2. & ex cap. etsi quæstiones. de symonia.

APPEN.5.

Hinc, Episcopus, cui datur aliquid, vt libentiùs digniori faueat, & Iudex, cui munus tribuitur, non ad redimendam vexationem, quia vir bonus censetur, sed vt faciliùs, & libentiùs bene iudicet, & testis, cui eadem ratione aliquid datur, ad restitutionem minime tenetur: quia dans non inuitus dat neque symonia aliqua committitur.

Octaua diffi. An qui accepit donum ob turpem causam, & qui promisit, causa turpi subsequuta, promissum adimplere teneatur?

CONCLUSIO I.

Isidor.

Si conditio nondum est completa promittens contractum rescindere tenetur: Ait enim Isidorus: In malis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum, tenetur enim impedire flagitium committendum, quod nisi rescindendo contractum impediri nõ potest.

CONCLUSIO II.

FLAGITIO iam cõmissõ, promittens pecuniam pro illo committendo, promissum soluere tenetur. Cõstat ex cap. debitores. de iureiurando. lege. q. de voto.

CON-

CONCLUSIO III.

QVI accipit pecuniam pro flagitio commissio, illam restituere minimè tenetur: quia dans spontè dedit. De hac re supra.

Nona diffi. An qui promisit rem certam, quam ante traditionem aliquo modo alienauit, aequalens restituere teneatur?

CONCLUSIO.

QVI promisit aliquid in specie, vt equum, &c. tenetur, sub pena peccati mortalis adimplere promissum in diuiduum illius speciei, aut aequalens reddendo: tenetur enim homo homini iure nature fidem seruare, etiam non interueniente iuramento, & peccans promittens rem grauem, & non potens illam prestare.

Decima diffi. Licet ne pecuniam accipere pro iniuria remissione?

CONCLUSIO I.

NEQVA QVA licet: nam remittere iniuriam est animum reddendi malum pro malo remittere, & cum talis remissio sit opus spirituale, esset symonia, pecuniam pro illa recipere: debemus enim gratis delicta proximis remittere, quemadmodum nobis Deus condonat.

CONCLUSIO II.

Ab actione iniuriarum integrum est pro pecunia recedere. Cõstat ex Can. si quis contristatus. dist. 40. & ex glossa ibidem. Nam qui iniuria affectus est, non tenetur damna illata in persona, fama, aut fortuna remittere: propterea quòd, lege diuina solùm obligatur ad deponendum animum sumendi vindictam, aut reddendi pro malo malum. Difficilimum tamè est discernere, deposuerit ne vindictæ animum, quem quidem habet, si gaudet, vt aduersario similis iniuria inferatur.

QVÆSTIO DE PRÆSCRIPTIONIBVS.

*Ned. q. 16.
17. & 18. Ca-
stro de l. 1°.
c. 5. lib. 1.*

*Sil. ver. præ-
scrip. 1. c. 2.
Medi. q. 16.
Soto lib. 4. q.
5. ar. 4.*

Art. I. Quidnam est Præscriptio?

CONCLUSIO.

PRÆSCRIPTIO est dominium acquisitum autoritate legis post temporis spatium à lege permissum. Hæc conclusio, quæ continet præscriptionis definitionem, intelligetur faciliè positis his, quæ ad legitimam præscriptionem desiderantur, quæ quidem sequentibus propositionibus comprehenduntur.

PROPOSITIO I.

Ad legitimam præscriptionem continua possessio rei præscribendæ per totum tempus à lege decretum est necessaria, vt si lex decennium statuat, illam continuis decem annis possidere debet.

APPEN. 1. Hinc, qui finito quin quennio, rem alienaret, & postea per aliud quin quennium possideret, non præscriberet.

PROPOSITIO II.

Es t etiam necessaria bona fides in possidente, id est, vt toto tempore præscriptionis non sit rei alienæ conscius. Cõstat de reg. iur. in 6. quia possessor malæ fidei nunquam præscribit.

PROPOSITIO III.

Es t quoque necessarius in præscribente titulus, id est, actus, quo dominium transferri solet.

APPEN. 2. Hinc, possidens rem inuentam, non præscribit: quia detentio rei inuentæ nunquam transfert dominium.

APPEN. 3. Hinc, neque fur, aut latro præscribere potest, propter eandem rationem. Vide glossam in casu diligenti. de præscriptionibus.

PROPOSITIO IIII.

Es t quartò necessarium, vt res præscribenda sit talis naturæ, vt à iure præscribi non prohibeatur.

APPEN. 4. Hinc, subditus præscribere non potest contra Prælati obedientiam, vt in aliquo casu obedire non teneatur.

APPEN. 5. Neque etiam, vt stipendium visitanti Episcopatum aliquis solvere non teneatur, vt constat ex cap. cum ex officio de censibus.

APPEN. 6. Tum nec potest quis præscribere, ne Ecclesiasticum interdictum seruare teneatur. Vt definitum est in cap. Alma mater. de sententia excommunicationis. in 6.

Neque

Neque laicus ius patronatus, aut ius exigendi decimas (vt ha- APPEN. 7.
betur in cap. causam, de præscriptionibus) præscribere potest.

17 Neque limites vnius diocesis ab alia præscribi possunt, vt in APPEN. 8.
cap. super eo, de parochijs: est definitum.

18 Neque homo liber præscribi potest: quia prohibetur 16. q. 3. APPEN. 9.
Cano. placuit.

Neque publicæ res, vt viæ, plateæ, &c. quia prohibentur lege APPEN. 10.
præscriptio. C. de opere publico.

Neque pensiones, vel tributa, quæ Principi, Reipublicæ, aut ci- APPEN. 11.
uitati soluntur: ita definitur dicto Cano. placuit.

Neque res dotalis, aut pupillorum, durante pupillari ætate, quæ APPEN. 12.
est vsque ad 14. annum, aut bona minorum sine iuris solemnitate
credita, vel bona Ecclesiæ absque consensu Capituli alienata: quia
eorum alienatio à lege, & à iure præscribi prohibetur.

Neque res, quæ à testatore alienari prohibetur: quia hoc ius ve- APPEN. 13.
tat per textum, & glossam in lege 2. C. de vsucapio. pro emptore.

19 Neque res possessa alieno nomine, vt commodata: quia quod APPEN. 14.
alieno nomine retinetur, non verè possidetur.

20 Neque res empta ab eo, cui est interdicta suorum bonorum ad- APPEN. 15.
ministratio: nam, vt res minorum præscribi non possunt, ita neque
aliorum, quibus dantur curatores propter suarum rerum abusum.

21 Neque currit præscriptio contra ignorantem: quia non est in APPEN. 16.
culpa, qui ignorat rem ab alio possessam esse suam: neque contra
impeditum, vt contra excommunicatum, cui non datur actio in
iudicio, nisi fuerit in mora petendi absolutionem.

Tandem neque qui precario possidet, id est, ad preces veri do- APPEN. 17.
mini, nec debitor præscribere possunt: neque emphyteota, id est,
qui emit agrum ad tempus per suam, aut filiorum vitam: neque
censuarius, qui per aliquod tempus pensionem non soluit: quia hi
omnes non habent bonam fidem, cum sint rei alienæ conscij.

I. Dubium. Quot modis præscriptio interrumpitur?

RESPONDEO, Varijs. Primò per malam fidem superue-
nientem ante præscriptionem finitam, vt habetur in cap. fin.
de præscriptionibus. Secundò per litem contestationem, id est, per
petitionem actoris in iudicio, & per responsum illius, cõtra quem
agitur, & alijs modis apud Syluestrum.

*Syl. ibidem n.
12. Soro eodẽ
art. q. 26.*

II. Dubium.

II. Dubium. Est ne idem prescriptionum tempus?

Sor. art. 4.
citato.

RESPONDEO, Varia sunt tempora: est enim longum, ut annorum, inter presentes 10. & 20. inter absentes, atque hoc contra laicos, & priuatas personas, &c. longissimum 40. annorum contra Ecclesiam, & contra Romanam Ecclesiam 100. annorum, in his autem Iuris periti sunt consulendi.

Soro eodem
loco.

Art. II. An finita prescriptione legitima si dominus rei inueniatur, prescribens iure prescriptionis possit illam in foro conscientia retinere?

GLOSSA in cap. vigilanti, de prescriptionibus, tres citat opinioniones, quarum prima affirmat teneri ad restitutionem, quocumque tempore conscientia rei alienae superuenerit.

Secunda opinio asserit possidentem teneri ad restitutionem, si titulo gratuito donationis possideat, non autem si titulo oneroso scilicet, emptionis.

Tertia tenet absolutè, finita prescriptione, cum bona fide, esse tutum in conscientia, & ad restitutionem minimè teneri, quam sequitur Soro. Adrianus optimè distinguit: nam, aut ille, cõtra quem prescribitur, fuit negligens in recuperando sua bona, quia potuit, & illa recuperare destitit, aut fuit negligens, quia ignorabat rem suam esse apud alium, aut nesciebat apud quem esset, vel aliqua iusta de causa sciens rem apud alium esse recuperare, aut reperere non potuit.

CONCLUSIO I.

QUANDO creditor fuit negligens in repetendis suis bonis, & prescribens bona fide, & titulo habuit possessionem, tunc, finito prescriptionis tempore, ad restitutionem non tenetur: hæc est Scoti, & Adria. & Sylu. ubi suprà, qui dicit, esse omnium Theologorum. Definita est expressè in cap. sanctorum, de prescriptionibus, & in cap. placuit. 16. q. 3.

Syluest.
Adrian.
Soro.

APPEN. I.

Hinc, emens rem furtiuam bona fide, si per triginta annos illam possideat, ad restitutionem non tenetur. Ita definitur in lege, si aliena. ff. de usufruptionibus, perinde qui emit à minori, quem maiorem esse arbitrabatur, ut colligitur ex tex. & glossa in, c. l. de rebus

rebus Ecclesiæ non alienandis, idem dicendum est de illo, cui est res furtiua legata, si per 30. annos bona fide illam possideat: ita habetur §. furtiue. instituta de vsu capionibus. Idem quoque iudicandum de hærede singulari in rebus furtiuis, defuncto succedente.

Hinc, qui per tempus immemorabile decimas non soluit, ad restitutionem non tenetur: quia potest illas præscribere est tamè diligenter notandum, Theologis, vt semper in his consulant Iurisperitos, qui si dixerint in casu, de quo interrogãtur, habere locum præscriptionem, tunc præscribens ad restitutionem non tenebitur: sin minus, erit restitutioni obnoxius.

APPEN.

CONCLUSIO II.

QUANDO ille, contra quem præscribitur, toto præscriptionis tempore fuit impeditus, vel ignorantia, vel alio iusto impedimento, quominus rem suam apud alium retentam peteret, etiam finita præscriptione (si fuerit rei alienæ conscius) ad restitutionem suo domino faciendam tenebitur. Paret, quia ratio, ob quam lex transfert dominium in præscribentem est ad puniendam negligentiam domini, qui rem suam per longum tempus negligit, vt expressè in cap. vigilantia. habetur, & cum in præsentia ratio legis esset, cessare debet lex, præsertim pœnalis. Hæc conclusio est Adr. vbi supra, & Medina, & Siluest. contra Soto hac distinctione.

Prima diffi. Possessor mala fidei. finita præscriptione, erit ne in conscientia tutus?

*Castro vbi
su. c. 11. §. 4.
principali.
Adria. Med.
Panor.*

GLOSSA in cap. finali de præscriptionibus, & Adri. in hac materia varias citant opiniones, quarum prima dicit: omnes leges ciuiles concedentes præscriptiones 30. aut 40. annorũ, cum mala fide non esse per cap. finale de præscriptionibus reuocatas. Secunda opinio est Panor. in ca. finali. citato, asserentis leges omnes concedentes mala fidei præscriptionem, esse omnino per ius canonicum abrogatas. Tertia opinio est Medina, quæ dicit quoad res, quæ sunt apud præscribentem, requiri bonam fidem in præscribente, & quantum ad hoc esse prædictas leges ciuiles reuocatas: non autem quantum ad ius petendi, vel exigendi aliquod debitũ, aut seruitutem: vt si statuto caueatur, vt debitum amittatur, si per triennium non petatur. Quarta opinio est Adria. distin-

distinguentis de mala fide, quam potest quis habere cum peccato, & sine peccato.

CONCLUSIO I.

Ivs Canonicum reuocans præscriptiones malæ fidei, leges ciuiles negantes in iudicio actionem domino rei præscriptæ, non reuocat: nam cum leges illæ sint iustissimæ, quia puniunt negligentiam domini, propter quam rerum dominia confunduntur, quod quidem in detrimentum Reipublicæ redundat, non erunt profectò per ius Canonicum reuocata.

CONCLUSIO II.

Ivs Canonicum malæ fidei præscriptionem reuocans, leges ciuiles transferentes dominium in malæ fidei possessorem abrogat: nam quantum ad hoc leges illæ sunt iniustæ, & contra ius diuinum, & naturale. Iniquum enim est, vt conscius rei alienæ (iure canonico hoc expressè prohibente, vt ex cap. finali. citato constat) præscribat.

APPEN.

Hinc, debitor vectigalium tenetur in conscientia restituere, quando quaestor vectigalium per triennium ab illo vectigalia petere neglexerit, licet, finito triennio, in iudicio ratione præscriptionis conuinci non possit: quia est possessor malæ fidei. Perinde iudicandum est de domino, à quo per negligentiam famulus stipendium non petiit.

Panor. Adri.
Medi.
Sor. ar. 4. ubi
supr.

Secunda dif. Poterit ne aliquis præscribere rem alienam habens, dubiam conscientiam?

Dubium quis
sist.

DVBIVS dicitur, qui est incertus, & habet argumenta in utranque partem, quorum ratione neutri parti assensum præstat. glossa in cap. finali. de præscriptionibus. & Panor. cum glossa. & Medina partem affirmantem tenent. Adria. in hoc tractatu partem negantem defendit.

CONCLUSIO I.

STANTE conscientia dubia, sit ne meum, an tuum, quod possideo, ad restitutionem non teneor: nam, vt in pari causa turpitudinis melior est possidentis conditio, ita in præsentia.

CONCLUSIO II.

TENETVR tamen, qui ita dubius est, omni modo possibili inue-

Soti est ar. 4.
q. 5. lib. 4. de
iust. & iur.

inuestigare veritatem: Alioqui enim habebit iam ignorantiam, quæ est culpabilis: quare vel tenetur diuidere bona cum suo rivali, vel si fuerit incertus, pauperibus dare.

CONCLUSIO III.

QVI ita dubius est, possideat ne alienum, & c. durante cōscientia dubia, præscribere non potest: nam qui talem conscientiam habet, tenetur habere animum paratum ad restituendum alienum, etiamsi post mille annos fuerit veritas comperta: & qui præscribit, finito præscriptionis tempore, ad restitutionem non tenetur.

Dubium. An quando defunctus habuit malam fidem, scilicet, se rem furtiuam detinere, heres illius præscribere possit?

SOTO, ubi supra, partem affirmantem tenet, nihilominus eum Sglossa in §. furtiuè, instituta de vsucapionibus, multos ibi text. adducendo, dicendū est, talem heredem, siue vniuersalem, siue particularem, nullo tempore præscribere posse, quantūcunque bonā habeat fidem: cæterum si hæres bonæ fidei rem furtiuam alteri vendat, emptor spatio 30. aut 40. annorum præscribere potest.

PROPOSITIO.

HÆRES autem bonæ fidei, defuncto bonam fidem, siue titulum habenti, succedens præscribere potest: quia ipse habet titulum hæreditatis v.g. Defunctus bona fide possidebat rem alienam domi inuentam: hic non habet titulum, sed bonam fidem, quæ quidem res præscribitur ab hærede, cum titulum, sed bonam fidem habeat. Hæc de præscriptionibus.

QVÆSTIO DE LVDI RESTITVTIONE.

Art. Vnicus. An qui lucratur pecuniam contra legis prohibitionem, ante Iudicis sententiam ad restitutionem teneatur?

TRES sunt opiniones. Prima Palud. affirmatis teneri in conscientia, vel pauperibus, vel amittenti illam, restituere, quocumque ludo illam acquiserit, nisi sit ludus Reipublicæ utilis, vt est hastiludium. Secunda est S. Thom. asserentis ad restitutionem obli-

Alex. Alen.
3 p. q. 86. m.
3. S. Tho. 2. 2.
q. 32. Ric. art.
5. q. 8. Medi.
q. 21. So. li. 4.
q. 5. Pater Al
cocer in sua
summa delos
inegos.
Cast. del. pce.
lib. 2. cap. 11.
Sylu. ver. lu-
dus.

obligari, quando ludus lege prohibetur. Tertia est Alex. & Sylu. qui docent ad nullam restitutionem teneri lucrantem ludo prohibito, demptis casibus infra exponendis.

CONCLUSIO I.

LUCRANS pecuniam in ludo neque iure naturali, neque diuino ad restitutionem tenetur: neutro enim iure tenetur aliquis ad restitutionem, nisi propter iniustam acceptionem alieni, aut detentionem, quæ fit inuito domino, & cum lucrans pecuniam in ludo non retineat illam, inuito domino, ad nullam restitutionem tenebitur.

CONCLUSIO II.

NEQUE iure canonico, aut ciuili aliquis ad restitutionem talis lucri obligatur: quia leges prohibentes ludum dominij translationem non prohibent: quemadmodum leges venditionem à minori factam impediunt: nam quando lex prohibet domini translationem, non imponit pœnam, quemadmodum lex Cano. imponentibus: vt constat ex Cano. Episcopus 35. dist. & in cap. clerici, de vita, & honestate clericorum.

CONCLUSIO III.

AMITTENS pecuniam in ludo, illam in iudicio repetere potest, & lucrans damnatus à iudice soluere tenebitur: constat per authenticam alearum vsus. C. de rescriptis, leges enim prohibentes ludum, amittentibus actionem in iudicio tribuunt.

Sylu. l. 2. 13.
14. & Castr.
ubi supra.

I. Dubium. In quibus casibus aliquis ad restitutionem pecunia ludo acquisita tenetur?

RESPONDEO, In multis casibus, qui sequentibus propositionibus continentur.

PROPOSITIO I.

TENETUR quâdo ludens non est dominus pecuniæ amissæ. Hinc, qui lucratur à filio familias, qui est in potestate patris, tenetur restituere: quia non est dominus pecuniæ amissæ: nisi sit parua quantitas pecuniæ deperditæ: vel habeat partem diuitem: vel ex voluntate patris luserit: nam licet, non consenserit. consentire tamen tenetur: vel nisi sint bona castrensia, vel quasi castrensia, nam eorum dominium habet.

APPEN.
Limitatio.

Hinc,

Hinc, qui lucratur pecuniam à seruo, siue à religioso, est quoque restitutioni obnoxius: quia nullus istorum dominium bonorum habet. APPEN. 1.

PROPOSITIO II.

SI ludens habet dominium bonorum, est tamen eorum administratio sibi interdicta, non potest in ludo pecuniam amittere, & qui lucratur ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia, ut non valet donatio, siue alienatio ab illo, per quemcunque alium contractum facta, ita neque valebit alienatio facta per ludum.

Hinc, qui à minore existente sub tutore, aut curatore lucratur, ad restitutionem tenebitur. APPEN. 3.

Perinde qui lucratur à coniugata: quia non habet administrationem bonorum sibi, & marito communium, neque etiam dotis. Ratio est: quia lex prohibet alienationem per istas personas factam, nisi mediante autoritate superioris, curatoris scilicet, aut tutoris, aut mariti, fiat alienatio. APPEN. 4.

Intelligendum hoc est, nisi paruitas materiae excuset, aut mulier, ultra dotem habeat aliquorum bonorum administrationem, illa enim in ludo amittere poterit. *Limitatio.*

Hinc, religiosi studentes, ut non possunt alienare bona ratione alimenti data, ita neque inter ludendum amittere. APPEN. 5.

PROPOSITIO III.

QUANDO persona, cui prohibetur alienatio, ut filius familias, aut minor pecuniam, à collusore hoc ignorante, lucratur, tenetur ad restitutionem: non autem si collusor volens, ac lubens ad ludendum cum prohibito accesserit. Et ratio est: quia volenti, & consentienti non fit iniuria: tum etiam, quia filius familias non prohibetur dominium acquirere. Hæc propositio est Gabr. & Sylu. Oppositum tenet Pater à Castro.

PROPOSITIO IIII.

QUANDO religiosus habet facultatem donandi certam pecuniam, aut rerum quantitatem, illam per ludum in alium transferre poterit. Hæc est patris Alcocer, demptis tamen religiosi ordinis minorum, quorum Prælati non possunt facultatem alienandi concedere, etiam si, inquit, intentio Prælati tacita fuerit, ut per ludum talis pecuniarum quantitas non alienaretur. Opposita opinio est etiam probabilis, quia religiosus non habet facultatem in alium domi-

APPEL. nium transferendi, siue vsum rei contra voluntatem tacitam, siue expressam Prælati: & nunquam talis fuit Prælati voluntas; vt ludo illa pecunia alienaretur.

PROPOSITIO V.

APPEL. QVANDO alter ludentium in ludo fraudem commisit, quicquid fraudulenter lucratus est, restituere tenetur: nam collusor intentionem transferendi dominium; interueniente fraude, nunquam habuit, & si fraudem nouisset ad ludum nõ accessisset: committitur autem fraus, quoties leges inter ludentes constitutæ, non seruantur.

DD. ubi sup.

II. Dubium. Quid si alter ludentium sit peritissimus?

PROPOSITIO I.

SI ambo sunt ignoti, quod peritissimus tunc lucratur, quandiu imperitiam aduersarij ignorat, restituere non tenetur.

PROPOSITIO II.

APPEL. INTELECTA autem aduersarij imperitia, & se longè peritior intelligens, tenetur, aut à ludo recedere, vel tantam palmam aduersario concedere, quanta, vt par sit vtriusque conditio desideratur: alioqui enim fraudulenter lucraretur: nam æquipollent fraudem committere, & aduersarium scientia multò inferiorem pecunia expoliare.

III. Dubium. Quid si ambo antea se nouerant?

PROPOSITIO I.

SI imperitus perito dixerit, age, quicquid lucratus fueris, tibi scondono, non tenebitur peritior ad restitutionem, volenti enim, & consentienti, non fit iniustitia.

PROPOSITIO II.

PERITIOR restituere tenebitur, etiam si imperitus volens, & sciens ad ludum accedat, si non dixerit, tibi, quicquid lucratus fueris, condonare volo: quia cupiditas lucti excæcat illum, ne excessum peritiæ aduersarij animaduertat: tumetiam, quia nõ vult transferti dominium, nisi seruatis ludi legibus, præsertim ludentium æqualitate. Hæc est opinio doctissimi Patris Francisci Alcorni

cer: opinio opposita est Medinæ. Et ratio illius est: quia imperitus volens, & sciens aduersarij peritiam, & ad ludum accedens iuri suo renunciare videtur, & cum volenti, & consentienti non fiat iniustitia, peritus non erit restitutioni obnoxius.

Medina.

III. *Dubium.* Qui inducit aliquem ad ludendum timore mortis, vel amissione alicuius boni temporalis sine rubore aliquo si lucretur, tenebitur collusori restituere?

Siluest. ver. ludus. q. 11. Soto ubi sup. art. 2.

S. Th. 2. 2. q. 32 art. 7. ad 2. Caiet. Siluest. Castro.

CONCLUSIO.

QUI dicit alteri: Ego te interficiam, si mecum non luseris, vel non soluam pecuniam, quam lucratus es: vel coram aliis dixerit: Si non luseris mecum, miserimus iudicaberis, ad restitutionem teneretur: quia deest libertas in inducto, quæ est potissima radix iustitiæ translationis. Hæc est S. Tho. & Caiet. ubi supra S. Th. & Siluest. & Patris à Castro de lege pœnali.

V. *Dubium.* Quid si ita inductus aliquid fuerit lucratus?

RESPONDEO, Pater Alcocer defendit teneri ad restitutionem inducenti. Et ratio est: quia ut non potuit amittere, ita neque lucrari.

Cap. 21. Alcocer. Vzeda.

Contraria opinio est peritissimi sacre Theologiæ apud D. Franciscum Salmaticæ prælectoris Patris Gasparis Vzeda, propterea quod, inquit, inducens liber ad ludendum accessit ac proinde translatio per illum facta, in ludo valebit.

VI. *Dubium.* Qui ludit pecunia credita, tenebitur ne ad pecuniam in ludo amissa restitutionem?

DVÆ sunt opiniones. Prima est Patris à Castro, & Soto affirmantium amittentes pecuniam creditam, non teneri in conscientia ad illius solutionem: quia lege cautum est in Castella, ne quis pecunia credita ludat: extra Castellam verò, ubi ius tantum commune seruatur ad restitutionem teneri. Hoc sequitur Pater Alcocer cap. 30. & 31. in tractatu (de los iuegos.) Opinio tamen Adr. probabilior videtur.

Siluest. Castro. Soto ubi sup.

Adria. Alcocer.

CONCLUSIO I.

NULLA etiam lege prohibente ludum pecunia credita, amittens pecuniam est ad illius solutionem obligatus. Et ratio est, quia cum ludens pecunia credita, possit illam repetere coram iudice post solutionem factam, poterit quoque illam ratione mutua compensationis retinere, quavis ratione promissi illam solvere teneatur.

CONCLUSIO II.

QUANDO in regno Castellæ sunt bella, milites tabulis, aut alea ludentes ad restitutionem tenentur. Constat ex lege 1. tit. 2. lib. 8. ordin. regal. verum lex hæc solum obligat milites, & in regno Castellæ existentes: quia leges curiæ Castellæ alia regna Inuictissimo Regi nostro Philippo subiecta minimè obligant.

CONCLUSIO III.

IN omnibus casibus, in quibus aliquis ad pecuniæ ludo acquisitionem tenetur, obligantur etiam, qui talis ludi, & fraudis causa fuerunt.

APPEN. I. Hinc, habens domum ad ludendum paratam, & alios ad ludendum inuitans, si fraudis faciendæ, aut iam factæ conscius fuerit, quicquid fraude acquisitum fuerit, restituere tenebitur, si tamen fraudis faciendæ, aut iam factæ conscius fuerit.

APPEN. 2. Perinde etiam tenetur habens domum paratam ad ludendum si est causa, ut filius familias, aut alius, qui alienare non potest, pecuniam amittat. Et ratio conclusionis est: quia non solum malefactor, verum etiam omnes, qui sunt damni causa, ad damnum reparandum tenentur, ut usurarius, & eius ministri, de quibus supra.

VII. Dubium. Quid, si aliquid contendat inter se, sit ne aliquid factum vel faciendum, aut quod hoc, aut illud eueniat, sub certa pecunia quantitate?

HOC genus ludi vulgus (apuestas) nominatur.

CONCLUSIO I.

QUOD hoc genere ludi quis luatur, restituere non tenetur, etiam si contentio de re illicita sit, verbi gratia, si vnus dicat alteri, ne dicas patri verbum contumeliosum, alioquin, vel tu mihi.

mihī, vel ego tibi 100. ducatos dabo. Et ratio est: quia quantumvis res sit prohibita, pecuniæ tamen translatio voluntaria est, & nullo iure impedita, siue prohibita. Opinio opposita est probabilis, admodum, quo illam Pater Alcocer defendit, ubi subiungit propositionem sequentem notatu dignissimam.

PROPOSITIO.

SI contentio super rem, alioquin licitam, sub pœna excommunicationis prohibeatur, quod tali contentione acquiritur, & retinetur, iure quidem acquiri, & retineri dicitur.

VIII. *Dubium. Quando lucrum ex ludo est restituendum, cui sit facienda restitutio?*

RESPONDEO, Suprà in quæstione, cui sit facienda restitutio, hic dubio satisfecimus.

IX. *Dubium. Poterit ne quis propria auctoritate accipere rem collusoris titulo recompensationis, & à petitione pecunie in iudicio abstrahere?*

ADRIA. hoc licere opinatur. Soto lib. 4. de iustitia, & iure q. 5. ubi citat Adrianum, est dubius circa hanc rem.

PROPOSITIO.

SI aliquis titulo recompensationis occupasset bona lucrantis, vel debitum retinisset, non esset ei restitutio præcipienda: quia potest eius factum iuxta probabilem Adriani opinionem defendi. Hæc de ludo.

QVÆSTIO DE CAMBIIS.

Art. I. *Quid, & quotuplex est cambium?*

CAMBIRE est vnam rem cum alia siue eiusdem, siue alterius speciei permutare. Mercatorum tamen vsus fuit, vno nomine cambij permutatio pecuniæ vnius generis pro mutatione pecuniæ alterius, siue eiusdem generis, sed alterius loci intelligatur.

Caiet. Naua.
Medin. C. de
rest. de se-
quæribus dif-
fic. Sot. lib. 6.
de iust. &
iur. q. 8. vsq;
ad finem lib.

CONCLUSIO .I. *Dis ego leuillim*
CAMBIVM est permutatio pecuniæ pro pecunia statim reddenda, vel si reddatur post tempus in alium locum, nõ est habenda ratio solutionis propter temporis spatium, sed propter loci distantiam: vt si Valentia cambiatur pecunia, Romæ soluenda: hæc est cambij descriptio, qua per particulam, statim reddenda distinguitur à mutuo, in quo datur pecunia post aliquod temporis spatium reddenda, in cambio verò statim, nisi loci distantia impediat tuncque nulla, vt infra dicetur, potest haberi temporis ratio. Conueniunt autem mutuum, & cambium, quod vterque contractuum pecuniæ permutatæ in alium transfert dominium.

Varia sunt cambij diuisiones, diuiditur enim in realem, & siccum, rursus in purum & mixtum, tertio in iustum, & in iniustum, & dubium, à Caiet. 4. à Nauarro proponuntur septem cambiorum genera, ad quæ omnes cambiorum contractus, siue iusti, siue iniusti reducuntur, quorum primum est per officium, secundum minutum, tertium per literas, 4. per translationem realem, 5. ratione lucrificantis, 6. depositarium, & 7. ratione permutationis, aut venditionis pecuniarum. Vltima diuisio, qua omnia hæc cambiorum genera comprehenduntur est, quia cambium diuiditur in cambiũ per officium, & per literas: rursus cambium per literas secatur in cambium ratione translationis pecuniæ ex vno loco in alium, vel ratione permutationis, & translationis simul.

Art. II. An cambium per officium sit licitum?

V. G. liceat ne habere mensam paratam, vt omnibus indigentibus pecunia mutuari possit, hac lege, & conditione, vt tempore solutionis aliquid vltra sortem mutuanti reddatur.

Soto.

Duran.

Medin.

Caietan.

Nauarro.

Scot. libera-
tur.

DVÆ sunt opiniones. Prima Dur. quem sequitur Medina, qui affirmat licere: huius sententiæ dicitur fuisse Scot. d. 15. q. 2. quod nec somnauit: nam Scot. loquitur de negotiatione licita, quæ fit emendo, & vendendo in Repub. non autem de cambijs, quæ ipse de vsuris verba faciens, damnauit.

Nauarro, arbitratur hoc licere autoritate Reipublicæ tantum. Opposita opinio est Caietani asserentis cambium per officium nullatenus esse licitum.

CON

CON

CON

CONCLUSIO.

CAMBIUM per officium, vt in titulo art. proponitur, nullo modo est licitum: est enim usurarium, vt constat ex definitione usuræ, quæ est recipere aliquid vltra sortem ratione mutui, quod quidem ita est intrinsecè malum, vt nulla ratione sit licitum.

Art. III. An cambium per minutum sit licitum, in quo ratione permutata pecunia aliquid vltra sortem exigitur?

Medi. vbi su.

V. G. si detur à campfore moneta argentea pro aurea hac lege, vt sibi pro singulis aureis tria, aut 4. dipondia reddantur.

CONCLUSIO I.

TALE cambium per minutum est licitum. Ratio est: quia permutatio pecuniæ est licita, & tale cambium est permutatio pecuniæ vnus generis pro pecunia alterius generis.

CONCLUSIO II.

INTTEGRUM est campforibus ratione permutatæ pecuniæ aliquid vltra valorem pecuniæ, quam reddunt exigere: sunt enim ministri publici. Reipublicæ hac in reseruientes, nam vt aliis mercatoribus fas est ratione laboris, & expensarum merces carius vendere, quàm emerunt, ita etiam integrum erit campforibus ratione laboris & expensarum, quas consumunt in congregandis, & conseruandis pecuniis, aliquid vltra valorem pecuniarum quas reddunt, exigere.

CONCLUSIO III.

HOC idem, quod licet campfori publico, est etiam licitum cuiunque permutanti pecuniam. Ratio est: quia in hoc casu non est mutuum sed permutatio, atque ita ratione laboris, vel alterius incommodi aliquid exigere licebit. Ita enim decretum est in quadâ pragmatica regia. Oppositum tenet Caiet. cauere tamen debent campfores, ne ratione permutationis, plus quàm à lege statutum est, exigant.

Arti. IIII. De cambio per literas?

HOC cambium sub hac forma celebratur, accipe 100. nummos aureos Valentia, & da illos mihi Roma.

*Sot. lib. 6. c. 6.
Medi. vbi su.
Cai. in hoc tractatu.*

CONCLUSIO I.

TALE cambium per literas est licitum, si minus in vno loco, quam fuit acceptum in alio reddatur. Ratio est: quia campfor hic tantum exigere potest, quantum si translator pecuniæ conducere- tur, ratione laboris, & expensarum peteret: suum enim laborem, & expensas in hoc ministerio Reipublicæ utili campfores con- sumunt.

CONCLUSIO II.

HÆc cambia non solùm extra Hispaniam, verùm etiam intra eandem sunt licita, vt si dentur literæ Metinæ, ad Toletum, vel ad alium quantumcunque finitimum locum: eadem est enim ratio câ- biendi ad proximum, & ad distantem locû, & vt ad distanté licet, ita ad proximum: non tamen tanta pecunia est exigenda ad proxi- mum locum, quanta ad distantem: quia non tantum periculi est ti- mendum, neque tot expensæ fierent, si famulo pecuniæ darentur, vt ad proximum locum, sicut ad distantem transferret.

CONCLUSIO III.

CAMBIA, quæ per literas ad loca distantia finguntur, sunt omnino illicita, & vsuram palliatam continent. v.g. si quis diceret mercatori, da mihi Metinæ 100. & reddam tibi Vlysbone totidem, vbi accipiens fingit se habere cambium, quod nõ habet, vbi etiam singuli argentei duobus dipondiis nostros superant. Est enim cõ- tractus vsurarius, quia dans pecuniam Metinæ tempore solutio- nis, accipit vltra sortem ratione mutui, quod hæc cambij forma palliauit.

Primæ dif. An in cambio per literas aliquid ratione expectata solutionis ex parte dantis pecunias campfori in alium locum transferen- dus, & ratione breuioris solutionis ex parte campfo- ris exigi possit?

V. G. sit pretium iustum transferendi 1000. à Metina ad Flan- driam 100. dicatque dominus pecuniæ campfori, si remittis mihi 30. ex 100. quæ eram tibi in Flandria soluturus, expectabo te per duos menses, (y no se a dia vista, id est, que se pague el dia siguiente de spues de vista la cedula) vel sit casus ex parte campforis, vt dicat cam- pfor recipienti literas, Hispali sunt tibi soluendæ pecuniæ, & red- ditu-

diturus 100. per 1000. si autem post mensem redditurus es 80. licebit ne tunc ratione breuioris solutionis plus exigere.

CONCLUSIO I.

RATIONE breuioris solutionis in cambio per literas, plus exigere, quàm esset propter tardiorem solutionem reddendum campfiori haud licet: quia talis exactio est vsuraria omnino, & mutuo æquipollet: idem enim est, ac si diceret: debeo tibi 1000. ducatos, si tibi statim vis soluam, remissurus es 100. si post mensem 80. quod quidem est apertissima vsura ratione expectatæ, vel anticipatæ solutionis.

CONCLUSIO II.

DANTI nummos Metinæ, vt sibi Vlyshonæ, aut in Flandria reddantur, ratione dilatæ solutionis, non licet campforem iusto pretio defraudare. Est enim manifesta vsura, idem enim est recipere aliquid pro expectatæ pecuniæ solutione, ac si diceretur, remitte mihi 10. quæ tibi debeo, & accipe pro mense mutuum. Nullo namque modo in cambiis est habenda ratio ad tempus solutionis, vt plus, vel minus aliquod exigatur: quia esset iam cambium vsurarium: quod est diligenter confessoribus animaduertendum.

CONCLUSIO III.

CAMBIUM intra eundem locum, in quo ratione dilatæ solutionis, aliquid vltra sortem exigitur, omnino illicitum, & vsurarium est. Constat conclusio ex definitione vsuræ supra posita. Vndè sequitur, omnes huiusmodi campfores in statu damnationis esse.

Secunda dif. An in cambio per literas, quando pecunia à campfore datur, liceat plus ratione loci exigere? Soto. Nauarr.

EXEMPLI gratia: interest maximè campfiori transferre pecuniam Vlyshonam, atque etiam mercatori accipienti illam Metinæ à campfore idem conuenit: est modò difficultas posita: an in cambio, &c.

Opinio Soti est, sine discrimine approbari huiusmodi contractum. Nauarrus quinque modis hoc cōsiderari posse docet, & vltimo, atque 5. modo asserit, ratione permutationis hoc fieri posse.

Et ratio illius est: quia permutatur pecunia præsens pro absente, & cum omne præsens sit absente pretiosius, ideo intra pecuniam datam, aliquid amplius ratione pecuniæ absentis exigere, & accipere poterit.

CONCLUSIO III.

Hæc ratio, pace sapientissimi, & Christianissimi viri dixerim, nullam vim habere videtur: nam hinc liceret omnibus vsurariis, hoc colore vsuras vestire: dicerent enim, non mutuo, sed permuto tibi pecuniam præsentem pro absente, post duos menses mihi reddendam. Est autem limitanda conclusio, dummodò sit utrobique idem pecuniæ valor: nam si in vno loco pecunia sit pretiosior, quam in alio, liceret quidem, vt infra dicitur.

Limitatio.

Tertia diffi. Licet ne campfori aliquid vltra sortem exigere, quia numerat statim pecuniam, cuius solutionem differre poterat?

EXEMPLI causa, est solennis nundinarum consuetudo, vt emptores venditoribus numerata pecunia non soluant, sed campforem, vt ministrum, & fideiussorem tribuant, dicentes sub hac forma: Solues nomine meo Ioanni in nundinis futuris 100. iam campfor non tenetur, vt constat, statim soluere, quòd si creditor velit, vt statim sibi fiat solutio, tenetur reddere campfori pro singulis milliaribus, quinque dipondia. Hæc est communis consuetudo, de qua modò quæritur, an sit licita. Soto affirmat hoc licere, quia campfor est fideiussor, & minister. Nauarrus contrariam opinionem tuetur.

CONCLUSIO.

NULLO modo talis consuetudo est licita. Et ratio est: quia non licet aliquid ratione anticipatæ solutionis exigere. Est enim manifestissima vsura, vt ex supra dictis constat. Et in casu huius difficultatis campfores ratione anticipatæ solutionis, quinque dipondia pro singulis milliaribus exigunt.

*Ciuet. vbi su.
Siluest. verb.
vsura. 4. Sot.
lib. 6. q. 12.
ar. 1.*

Art. V. An liceat permutare pecuniã vnus regni, vbi est penuria illius, pro pecunia alterius regni, vbi est maxima abundantia, non seruata aequali pecuniarum quantitate?

V. G. in Flandria est rarior pecunia, quam apud nos, licebit Hispano

spano existente in Flandria dicere Flandrensi: accipe hic 100. & redde mihi in Hispania 14. quia in Flandria est rarior pecunia.

CONCLUSIO.

CONTRACTVS cambij, in quo propter raritatem pecuniarum campfor plura recipit, vbi pecunia abundat, & pauciora reddit, vbi est pecuniarum penuria, licitus est: nam est contractus permutacionis, in quo seruetur æqualitas, & quemadmodum si Valentia mensura tritici 18. dragmas argenteas valeret, & Toleti 6. licitum tunc esset accipere Toleti tres mensuras tritici, vt Valentia vna tantum redderetur: quia tanti valoris est vna mensura Valentia, quanti tres Toleti: ita cum 90. in Flandria, valent 100. in Hispania, licitum erit campfori accipiendi in Hispania 100. non reddere in Flandria, plusquam 90.

I. Dubium. Licebit ne mercatori existenti in Flandria dicere: Accipe hic 90. & in Hispania 100. redde.

CONCLUSIO.

LICET quidem pauciora dari, vbi est rarior pecunia, vt plura sibi, vbi est abundantia reddantur. Ratio est: quia in permutacione, vt dictum est seruetur æqualitas.

II. Dubium. Licebit ne etiam campfori accipienti Metina, non solum propter rationem dictam reddere aliquid minus in Flandria pro labore, & expensis in transmit-tenda pecunia?

V. G. si ita fiat contractus: Ego accipio à te nunc 100. Metina, hac lege, vt reddam 90. in Flandria, quæ valent 100. in Hispania, & præter hæc ratione translationis redde mihi quinque. Soto, vbi supra, tenet non licere.

CONCLUSIO.

TALIS forma contractus est licita: nam si vtrunque cambium per se separatim, est licitum: cur ambo simul licita non erunt? Hæc omnia sunt vera, dummodò aliquid minus ratione temporis non reddatur. Nam esset, non permutatio, sed mutuum, in quo aliquid ultra sortem ratione dilatationis temporis exigetur:

retur: quia de ratione mutui est fluxus temporis, non autem de ratione permutationis: nam redditio rerum, quæ permutantur, simul fieri debet, nisi loci diuersitas obstet. Tum etiam debet esse in Flandria rarior, aut saltem pretiosior pecunia, & in his fides adhibenda est mercatoribus, quando sua peccata confitentur, qui si mentiantur, seipso tantum fallunt, & Deum ultorem habebunt.

CONCLUSIO II.

QUANDO utrobique est æqualis abundantia pecuniarum, talis contractus est dubius ratione permutationis, & licitus ratione translationis: quia cum utrobique sit eadem abundantia pecuniarum, plures merces Romæ per ducatum Romanum comparari possunt, quam in Hispania per Hispanum: quare in permutatione non seruaretur æqualitas, bene tamen ratione translationis, ut ex suprâ dictis constat.

Syluest.
Soto.

III. Dubium. Est ne licitum sub forma sequenti cambire?

V. G. Accipe 100. ducatos auri Castellani hac lege, ut mihi Vlysbona totidem ducatos auri cruciatorum reddas.

CONCLUSIO.

CAMBIVM est iniustum: quia non seruatur æqualitas, cum aurum cruciatorum sit longè purius, perfectiùsque ac pretiosius auro ducatorum.

III. Dubium. An forma cambiendi sequens sit licita?

V. G. Accipe 100. ducatos aureos, quorum singuli valent 11. nummos argenteos, ut totidem ducatos reddas, quando pretiù ducatorum fuerit auctù. Et nota, in quibusdâ regnis plerunq; valorè ducatorum mutari, ut apud nos valor frumenti passim mutatur. Respondeo. Si certius est pecuniam rationem esse futuram contractus est vsurarius, atque etiã si fiat absolute, ut proponitur. Si autem sub hac forma fiat, scilicet: accipe mutuo 100. ducatos hac lege, ut totidem, & non plures, aut pauciores, post 4. menses reddas, siue sit auctus, siue diminutus ducatorum valor, contractus erit licitus. Et ratio à simili est: nam ut licet mutuare frumentum sub hac forma, accipe 100. mensuras frumenti tẽpore Augusti, & Natalis Domini

tem

tempore, quocumque pretio frumentum aestimetur reddas, ita à simili. Hæc est Silue, opinio. Contrariam opinionem tenet Soto ubi supra.

CONCLUSIO.

RATIO permutationis, & mutui licitus est contractus, quando Vlybonæ, v. g. aut alio in loco, ubi est caritas pecuniæ, mutuar aliquis 90. Metinæ, ubi est vilior pecunia, ratione abundantia reddeda, & exigit ultra sortem donec æqualitas seruetur: ita vt si Metinæ valeant 100. quantum Vlybonæ 90. poterit mutuas Vlybonæ soluenda Metinæ ultra sortem 10. exigere. Et ratio est: quia etiam si non liceat ratione temporis ultra sortem aliquid petere, licet tamen ratione lucris cessantis, aut damni emergentis, vt indemnitas mutuantis, & æqualitas rei seruetur. Oppositum tenet Soto, qui solum concedit titulo permutationis fieri posse.

Est autem limitanda conclusio, dum modò, qui mutuat, illas non fit delaturus in Hispaniam: quia tunc si mutuaretur, vt in Hispaniam redderetur, fieret in fraudem vsurarum.

Limitatio.

Prima diff. Est ne determinatum pretium istorum cambiorum an variari poterit?

Caiet. & Nauarrus de cābiis.

V. G. si dicat Hispanus Flandrensi mercatori. Hactenus pro 400. hic tibi datis reddebas mihi in Flandria 350. nunc autem, quia tanta raritas pecuniæ est Metinæ, quanta in Flandria redditurus es totidem 400.

CONCLUSIO I.

CAMBIA propter veram pecuniæ raritatem licite augentur. Ratio est à simili: quia, vt ceterarum rerum pretium propter raritatem mercium augetur, ita & cambiorum pretium titulo permutationis, quæ naturam venditionis induit, augetur.

CONCLUSIO II.

LICITE quoque cambiorum pretium, propter abundantiam mercatorum, qui à campforibus pecuniam alio in loco extra regnum reddendam recipere cupiunt, augetur. Et ratio est: quia pretium rerum, non solum propter mercium raritatem augetur, verum etiam propter mercatorum abundantiam.

C O N.

CONCLUSIO III.

QVANDO cambiorum pretium propter monopolium campforum augetur, campfores quicquid extra iustum pretium aliarum nundinarum accipiunt, restituere tenentur: quia inter se campfores conuenerunt, ne vllius milliare, nisi pro 10. aut 20. daret, vel, quia ad se omnem pecuniam reducerunt. Sed de his alibi.

Caiet. a.
Soto.

Secunda diffi. Est ne licita sequens cambiendi forma?

V. G. sume nunc 100. ducatos Metinae in Flandria, pretio quo proximis nundinis Metinae erunt cambia, soluendos. Caiet. de cambiis absolute responderet, additque licitum esse taxare pretium, quando nescitur, an plus, vel minus, sit valitura pecunia.

CONCLUSIO I.

SI campfor erat vsque ad proximas nundinas seruaturus pecuniam, & precibus compulsus illas mutat, cambij pretium vsque ad proximas nundinas remittere poterit. Patet à simili, in cap. nauiganti. & in cap. in ciuitate. de vsuris. vbi conceditur seruaturis merces posse illas carius vendere pecunia credita, quam numerata vsque ad tempus solutionis pretium remittendo. Licitum enim est vnicuique seipsum indemnem seruare.

CONCLUSIO II.

SI campfor non est seruaturus suam pecuniam vsque ad futuras nundinas, sed statim distracturus. & sperantur cambia cariora in proximis nundinis futura, talis contractus est illicitus: quia aequiualet mutuo, in quo aliquid ultra sortem recipitur.

CONCLUSIO III.

QVANDO certo speratur minus valitura, sunt etiam iniusta. Est enim manifesta iniustitia ex parte recipientis mutuum.

CONCLUSIO IIII.

SI autem est incertum, sint ne cambia plus, aut minus valitura, est licitus contractus. Et probatur à simili, quemadmodum licet mutuare frumentum tempore Iulij, tempore Natiuitatis Domini soluendum, ita tamen, vt incertum sit, an plus, aut minus sit valiturum, Caiet. quem sequitur Soto est.

Tertia

*Tertia diffi. Licet ne campforibus recambire, quando ad terminum
præfixum non respondetur?*

*Nauar. c. 13.
de camb. Sor.
g. 12. art. 1.
ubi supra.*

DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. & Soto affirmantium nullo modo hoc licere. Contraria opinio est Parisiensium, quos sequitur Nauarrus.

CONCLUSIO.

RECAMBIVM est licitum, non ratione temporis, sed lucri cessantis. Et ratio est, quia ars campforia, in qua pecunia pro pecunia à loco ubi est rarior, ad locum, ubi abundantior est, permuatatur, est licita: quare quando aliquis inuitus impeditur, totum lucrum cessans, sicut si impediretur ab alia arte mercatoria, exigere poterit.

Hinc, campfores à regibus, & ab alijs nobilibus propter dilatam solutionem cambia, & recambia exigentes non sunt in statu damnationis: quia non ratione temporis, sed lucri cessantis illud exigunt.

APPEN.

*Quarta diffi. Licet ne campfori permutanti pecunias vnus regionis pro
pecunijs alterius ratione distantioris loci, vel prolixioris
temporis carius permutare?*

CONCLUSIO I.

QVANDO campfor numerat pecuniam proximis nundinis, vel intra spatium intra proximas nundinas soluendam, & cambium est per literas, ratione permutationis, carius permutare ratione distantioris loci, aut temporis non potest: quia si temporis ratio, ut sæpe diximus, habeatur, non est permutatio, sed mutuum, & vsurarium, quia ratione temporis aliquid ultra sortem exitur.

CONCLUSIO II.

QVANDO pecunia numerata non est proximis nundinis, sed secundis soluenda, campfor plus quam si proximis nundinis solueretur, non ratione temporis, sed lucri cessantis exigere potest, ut ex proximè dictis constat.

CONCLUSIO III.

CAMPFOR poterit carius transmutare pecuniam, ad distantiorē

tio rem locum, quando pecunia non transmutatur, sed transfertur. Patet à simili de portitore, qui carius transfert pecuniam ad distantiore locum: nam in casu posito campfor portitoris nomen fortitur.

Soto Nauar.

Quinta diffic. Licetne campfori pecunias suas ad diuersas nundinas eiusdem regni cambire?

V. G. mutare pecuniam Metinæ Campi in fine nundinarum Maij 10. pro 100. in feria Octobris soluenda, sic vt ex vna feria in aliam suas pecunias maximo cum luero deferat.

Soto nullatenus concedit cambia, nisi per literas ratione translationis loci, vel per literas ratione permutationis. Doctor Nauar. rursus multis rationibus probat hoc esse omnino licitum.

CONCLUSIO.

PRÆDICTVS contractus est vsurarius: nam est mutuum in quo ultra fortem aliquid speratur.

Sylu. verbo
usura. Na-
uar. de cam-
bijs notab. 10.
Sot. ubi supr.
ar. 2. & Me-
din. 3. in prin-
cipio citatus.

Sexta diffic. Estne licitum pecuniam vendere?

SILVEST. opinatur, & ratione materiae, & ratione pecuniae vendi posse, huic adhaerit Nauarrus. Oppositam sententiam tenent Medina, & Soto.

CONCLUSIO I.

PECUNIA aurea carius ratione materiae, quam vt pecunia est, vendi potest. Ratio est: qualia seruat aequitas, nã emens v.g. ducatum 12. argenteis, poterit illum in panes aureos resolvere, ad vasa argentea deauranda, vel in alios vsus, in quibus plus multo lucrabitur.

CONCLUSIO II.

INTEGRVM est pecuniam auream carius, quam sit pretiũ legale vendere, quatenus pecunia est, ratione aliquarum circumstantiarum, quæ sunt pretio æstimabiles. Æstimatur enim magis aurum, vel ratione deportationis, quia facilius 100. ducati aurei, quam argentei deportantur, vel quia facilius conseruantur, propterea quòd vbique terrarum in maiori pretio aurum, quam argentum habetur.

CON

CONCLUSIO III.

NON est licitum camporibus mutuantibus pecuniam à feria in feriam, titulo venditionis aliquid ultra sortem recipere. Ratio est: quia ipsi non vendunt pecuniam auream pro argentea, vel è conuerso: tanti enim auream, quam aream pecuniam faciunt.

Septima diffi. An montes pietatis, qui extra Hispaniam sunt in usu licite fiant?

Syluest. ver.
usura s.
Medin. q. 38.
Soto li. 5. q. 1.
ar. 6. Caiet.

CA I E T. in tract. de monte pietatis, & Sotus illos rejicit. Syluest. autem verbo usura s. illos approbat, & auctoritate Conc. Later. sub Leone X. ubi pœna excommunicationis feritur contradicentes, confirmat.

CONCLUSIO.

TA L E S montes, in quibus, propter ministrorum sustentationem aliquid exigitur, liciti sunt, si tamen cumulus môtis non crescat. Ratio est: quia mutuans potest ultra sortem damnum emergens petere, & mutuatarius tenetur solvere expensas, quæ causa mutui in solutionem instrumentorum, &c. sunt. non enim æquum est, ut alijs benefaciens detrimentum patiatur. Notanter dicitur ne cumulus crescat, alioqui enim perinde esset, ac si pecunia fœnoti exponeretur, quod est certissimum usuræ argumentum. Hæc de cambijs.

QVÆSTIO DE CONTRACTV SOCIETATIS.

Artic. I. An quando vnus ponit pecuniam, alter industriam, & laborem, possit ponens pecuniam deducere in pactum, vt principale nullum subeat periculum?

S. Tho. 2. 2. q.
78. art. 2. &
ibi Caiet. &
Canonika in
c. pro usuris.
de donationi-
bus inter vi-
rum & uxo-
rem. Scot. lib.
6 q. 6. art. 2.
eundem con-
sulo ad se-
quentes diffi-
cultates Syl-
uest. societas.

TR E S sunt modi contrahendi societatem. Primus quando omnes ponunt industriam, & laborem, & pecuniam. Et hic nullam habet usuræ speciem, vel iniustitiam, nisi vnus alium decipiat. Secundus est inter tres contrahentes, quorum primus ponit pecuniam, secundus solam industriam, & tertius labores, & operâ: vltimus modus est inter duos tantum, ita vt vnus pecuniam, alter verò expensas, labores, & industriam colloct.

CONCLUSIO I.

LICITVS est contractus, quando vnus dat alteri pecuniam in societatem, si tamen licita fuerit negotiatio: quia hic nulli fit iniustitia.

APPEN.

Hinc, contrahens societatem cum vsurario, aut cum campfore illicitè negotiante, non poterit ex pecunia ad talem negotiationem data, reportare lucrum: nam esset iniustitiæ particeps.

CONCLUSIO II.

QVI dat pecuniam socio ac conditione, vt lucrum ex negotiatione diuidatur, capitale indemne seruetur, vsuram committit: quia non contractus societatis, sed mutui: nam vt in mutuo pecunia mutuata est reddenda, & talis contractus æquipollet huic, scilicet, accipe mutuo mille, vt eadem cum lucro reddas.

CONCLUSIO III.

VT contractus societatis sit licitus, debet pecunia cum lucro, & damno exponi, ita, vt damnum, & lucrum sit cõmune. Expressè definita est in cap. per vestras, de donationibus inter virum, & vxorem, & in §. 1. & 2. Instituta vt societate. Alioqui enim non humana, & leonina societas esset censenda.

Prima diffie. Erit ne licita societas hac lege contracta, accipe mille ducatos, & ex illis quingenti non sint damno expositi, reliqui vero sint damno, & lucro subiecti?

CONCLUSIO I.

CONTRACTVS erit licitus, si tamen ex parte, quæ non est periculo exposita, nullum assequatur lucrum, alioqui enim esset vsura ex parte, quæ indemnis seruanda est: quia esset contractus mutui vsurarij.

Secunda diffie. Licet ne cum triplici contractu inire societatem?

V. G. fit primus sub hac forma: Accipe mille ducatos ad negociandum cum lucro, & damno. Secundus, en do tibi singulis annis viginti pro assecuratione, vt nullum in fine anni damnum mihi eueniat. Tertius præterea, do tibi 10. ducatos pro assecuratione, vt ex mille ducatis lucrum 100. ducatorum obtineatur. Tres sunt opinio-

*Maior d. 15.
q. 48. & 49.
Causa q. unica
de societate.
Soto ubi sup.*

opinio-

opiniones. Prima est Io. Ma. asserentis esse licitū talem cōtractū, quem sequitur Silu. Secunda opinio est Caie. affirmantis, si tempore quo fit contractus societatis, fiat alij duo, nequaquam licere, si autem successiuè, licet ita contrahere. Tertia opinio est Soti, scilicet, siue successiuè, siue simul fiant, esse illicitum hunc contrahendi modum.

CONCLUSIO.

HVIVSMODI contractus societatis sunt liciti, si cum eodem, cum quo societas contrahitur, fiant, etiamsi tempore, quo societatis contractus efficitur efficiantur: nam cum sint liciti, si cum tribus distinctis personis fiant, cur non erunt liciti, si cū vna, & simul efficiantur: nullo enim modo isti contractus ratione mutui valent. Nam qui assecurat pecuniam alterius, non illam mutuo recipit, quanuis sibi pereat, quoniam ratione contractus assecurationis nullum transfertur dominium.

I. Dubium. Licet ne societatem cum illo contrahere qui non est negotiaturus?

CONCLUSIO.

TALIS contractus est illicitus: quia per illum vsura palliatur, cū mutuum cum lucro, vltra principale sub specie societatis, acquiratur.

Tertia dif. Contractus societatis erit ne sub sequenti forma licitus?

V. G. Debet Franciscus Matthæo 1000. ducatos, & quidam amicus Francisci dicit Matthæo: accipe 500. ducatos mutuo per 6. annos, & eorum lucrum, dummodo debitum remittas.

CONCLUSIO.

SI contractus est mutui, est vsurarius, si verò est societatis contractus inter amicum Francisci, & Franciscum, atque Matthæum, siue inter amicum Francisci, & Matthæum erit licitus: non enim est mutuum, sed societas ad lucrum, & damnum: dummodo capitale in tuto non constituatur, & ita ex lucro soluetur Matthæo, quia Franciscus soluere tenebatur. Et hæc est optima ratio, & via ad soluendum debitoribus, contrahendo, scilicet, cum creditore societatem, vt ex lucro solutio fiat,

Quarta dif. Quomodo licet contrahere societas atem pecorum, & armentorum?

CONCLUSIO I.

LICET dare alicui iumentum, aut bouem hac conditione, ut lucrum sit commune, & bos, aut iumentum si pereat sine culpa negotiantis domino, & non negotianti pereat: est enim verus societatis contractus. Est tamen diligenter cauendum, ne socius bouem in eadem aetate, qua illum recepit reddere teneatur: nam esset vsura, quæ (renueuo) vulgo dicitur.

APPEN.

Hinc, si pereat culpa negotiantis, aut lucrari desinat, tenebitur ad lucrum cessantis, & valoris fumenti restitutionem: quia fuit damni causa.

CONCLUSIO II.

LICITVM etiam est sub hac forma societatem cum alio contrahere, scilicet: accipe hunc gregem, & cura illum, sintq; fructus communes hac lege, ut ego primos fructus recipiam. Si pactum verò fiat, ut oves non domino, sed pastori moriantur, erit tunc mutuum vsurarium: propterea quòd cum oves pereant pastori, erit illarum dominus per contractum mutui, & tenebitur quot recipit oves, reddere, quod erat capitale, atque etiam fructus.

S Antonin. 2.
p. tit. 1. ca. 4.
§. 39.

Quinta dif. Possit ne maritus vxoris dotem negotiationi societatis ad lucrum, & non ad damnum exponere?

Soto & Nauarro ubi su.

TEX. in cap. ad vestra. de donationibus inter virum, & vxorem, hoc insinuare videtur. Dux sunt opinioniones, Soto negat, alij affirmant. Elegantiùs omnibus Nauarros in Manuali respondet, scilicet, dandam esse pecuniam dotalem mercatori ad lucrum, & dampnum, & ne pereat dos, esse faciendum contractum de eius asecuratione. Et hanc dicit fuisse intentionem Romani Pontificis, quæ est optima illius textus interpretatio.

Sexta dif. An possit fieri in testamento legatum sub sequenti forma:

V. G. lego Curatis parochialibus 100. ducatos, ita ut illos exponant negotiationi perpetua, ut ex lucro stipendium Missarum singulis annis soluatur.

CON-

CONCLUSIO.

LICITVS erit contractus, & legatum. Ratio est: quia est contractus societatis, qui licitus iudicatur, in cap. per vestras. Verum melius erit emere censum illa pecunia, vt ex eo missarum stipendium soluatur.

Septima diffic. An contractus societatis sub forma sequenti sit licitus?

V. G. Accipe 100. ducatos, quos tuæ negotiationi expono dummodò mihi singulis annis 12. tribuas, ita vt si intra tres menses moriar, illa 100. tua sint, sin minus statim 100. reddere tenearis, quòd si non reddideris obligeris 10. aut 12. singulis annis soluere, quandiu non reddideris.

CONCLUSIO I.

PRIMA pars huius contractus, scilicet, vt decem pro ratione societatis, &c. non est licita. Ratio est: quia ponit lucrum suum in tuto: potest enim contingere, vt nullum omninò lucrum alter consequatur.

CONCLUSIO II.

ALIA pars contractus, scilicet, quòd si post 6. menses fuerit superstes, & non reddiderit illa 100. teneatur pro 100. singulis annis propter moram reddere 10. longo examine, & multis subdiuisionibus indiget, si contractus, vt fertur, est suspectus ratione vsurarum: nisi istud fiat in pœnam dilatatae solutionis.

Octaua diffic. Quo modo lucrum inter socios diuidi debet, vt iustitia seruetur?

CONCLUSIO.

SI socij ita conueniant, vt singuli lucrum secundum quantitatem fortis, aut, vt vnus accipiat duas partes lucri, alius verò vnã, hic contractus potius locationis operum negotiorum gestorum, quàm societatis erit appellandus.

Nona diffic. In casu sequenti quomodo erit faciendã restitutio?

V. G. si vnus ponat solam pecuniam, alter solam operam emen-

F. t. q. f. 4. p. 2.

v 3 di, &c

di, & vendendi: tertius deportandi merces è nundinis: quartus so-
lam industriam, scilicet, quibus mercibus sit pecunia exponenda,
& quo tempore sint merces emenda, & vendenda, & quibus.

CONCLUSIO I.

QUANDO socij, ita inter se conueniant, vt singuli aequali lu-
crum accipiant, tunc singuli secundum quantitatem sortis accipe-
re debent. v. g. Ego apposui mille ducatos, tu verò apposuisti la-
borem, & industriam valentem duo millia, tunc ex lucri partibus
habebis tu duas, ego autem vnam. Ratio est: quia opera, & indu-
stria sunt maioris valoris plerunque quam sola pecunia, vt ex §.
de illa instituta de societate, habetur, & lucrum secundum quanti-
tatem, & valorem sortis est diuidendum.

CONCLUSIO II.

QUANDO opera, & industria vnus est aequalis pecuniæ al-
terius, quia fortassis non est navigaturus aequalem lucri partem
accipiet. Ratio est: quia vtriusque partis est aequalis fors, & lu-
crum secundum quantitatem sortis, &c.

CONCLUSIO III.

QUANDO exponens pecuniam, paciscitur, vt apponens in-
dustriam, & operam vnam tantum lucri partem habeat, contra-
ctus est licitus, non ratione societatis, sed quia est negotiatorum
gestor. v. g. Dedi Francisco mille ducatos ad negotiandum, hac
conditione, vt ex tribus lucri partibus Franciscus vnam tantum
habeat, iste contractus non est societatis: quia tunc esset seruanda
æqualitas, sed locationis: quoniam ille negotiorum gestor illo
pretio sua opera locat.

II. Dubium. Quid si vnus pecuniam tantum, alter verò pecuniam,
& industriam simul apponat?

Caic. vbi su. **R**ESPONDEO, Iste habebit duas partes: v. g. Ego apposui
quingentos ducatos, tu mille: præterea apposui etiam indu-
striam, & operam, quæ valent mille, tunc mea fors potior erit, si
autem mea industria, & opera valent quingentos, tunc erit æqua-
lis fors. Est autem hoc loco maximè animaduertendum Caier. con-
siliū, qui dicit, in principio taxandos esse sortium valores.

III. Dubium

III. Dubium. Quid, si sint tres, & vnus exponat pecuniam, alter laborem tantum, & tertius industriam?

CONCLUSIO.

RESPONDEO, Consulendi erunt mercatores, & ab illis æstimanda erit opera, & industria, & iuxta tantum valorem lucri diuisio erit facienda.

Caiet. vbi su.

X. Diffi. Quomodo damni diuisio erit facienda?

CONCLUSIO.

QUANDO vnus apponit pecuniam, alter verò solam operam, qui ponit operam damnum pecuniæ pati non debet: iam enim operam, & industriam perdit, quæ vel est pretiosior pecunia, vel æqualis. Ita definitum est in §. de illa in fine, instituta de societate.

IIII. Dubium. Quid, si vendidi tibi pecunia credita merces valentes 100. hac lege, vt illas reuenderes, & lucrum esset commune?

RESPONDEO, Est manifesta vsura: quia accipit in mutuo ultra sortem: nam illa venditio, pecunia credita mutuo æquiualeat. Hæc de contractu societatis.

Silv. verb. g. bella. 3.

Medin. C. de reb. per vsurã acquisitis.

QVÆSTIO DE CENSIBVS.

Art. I. Quidnam est census, & quotuplex?

PROPOSITIO I.

CENSVS est ius, seu facultas exigendi ex re utili aliquam pensionem, v. g. ex prædio, seu domo, vel ædibus tuis habet Petrus ius exigendi certam pensionem, siue pecuniã, siue fructum aliquem: frumentum, oleum, vinum, &c. ius illud compellendi te, quod habet Petrus, vt præfata sibi soluas, census nominatur.

Sot. lib. 6. q. 3. Nauarr. in comment. de vsuris pro tota hac q. Et c. 17. in Manuali Latino.

PROPOSITIO II.

CENSVS quadruplex est. Perpetuus vnus, vt si census hæc

lege vendatur, vt nunquam redimatur. Alter vitalitiuſ, vt ſi pro tota vita emeris, aut per duas vitas vendatur. Tertiuſ ad tempus, vt ſi cenſus huius domus per decenniũ vendatur. Et quartuſ redimibilis, vt ſi cenſus huius prædij hac conditione vendatur, vt quandoque dominuſ prædij pretiuſ reſtituat, cenſuſ finiatur.

Art. I. An emens cenſuſ ſit uſurariuſ?

DE hoc art. diſputant plerique Canoniftarum ſuper ea. in ciuitate. de uſuris. & horum, quidam negant eſſe licituſ alij verò licituſ eſſe affirmant.

CONCLVSIO I.

CONTRACTVS cenſuſ non eſt uſurariuſ. Definita eſt ab Eccleſia in duabuſ Extrauagantibuſ, Martini V. Calixti III.

CONCLVSIO II.

CENSVS eſt licituſ, in quo non fructuſ, ſed pecunia ſoluitur: quia cum liceat vendere fructuſ, licebit quoque vendere penſionem pecuniariam: nam pecunia fructibuſ æquiualeat, cum ſint pecunia æſtimabiles.

CONCLVSIO III.

CENSVS perpetuuſ licituſ eſt, nec vllam uſuræ ſpeciem habet: quia eſt pura venditio fructuum vendibilium, retento tamen rei dominio.

CONCLVSIO IIII.

CENSVS vitalitiuſ non eſt illicituſ, quando eſt venditio fructuum ad tempuſ indeterminatuſ, ſcilicet, per totuſ tempuſ vite euentuſ cenſuſ, qui cum ſit pura venditio, nulluſ habet uſuræ veſtigiuſ.

Art. III. Sitne licituſ iura regia. ſiue aliorum magnatum emere?

CONCLVSIO.

EMPTIO iurium Regiorum, in quibuſ penſio pecuniaria, & non fructuſ veditur, nullo modo eſt uſuraria: quia in hiſ cõtractibuſ non venditur, aut emitur pecunia, ſed iuſ exigendi pecuniariam penſionem: neque enim dicimus Petruſ emiſſe 10000. nummorum à rege, ſed iuſ ſoluſ exigendi ſinguliſ anniſ illa 10000.

Arti.

*Art. IIII. Censu redimibilis, cum pacto de retrouen-
dendo, est ne licitus?*

CONCLUSIO I.

QUANDO soluens censum ad illud redimendum compellitur, possidens censum usurarius est, v. g. si fiat contractus in hunc modum: Emo à te annuum censum hac lege, vt quando velim, pretium census restituere, & contractum soluere tenearis. Et ratio conclusionis est: quia emptor in tuto constituitur, atque ita est certissimus vsurę palliatę contractus: perinde enim est, ac si diceretur: Accipe mutuum, & singulis annis dum solutionis dies differtur, tot nummos dabis.

*Soto lib. 6. q. 5. art. 3.
Nauar. in cõ-
men. de vsu-
ris.*

CONCLUSIO II.

QUANDO contractus census ita fit, vt quando cunque venditori placuerit, illum redimere liceat, colligens censum non est usurarius: quia per contractum emptionis cum pacto, de retrouendendo dominium in emptorem transfertur, & ex consequenti fructus restituere non tenetur, si redimatur res, vt per multas leges, ff. de contract. emptio. constat. & contractus, de quo est sermo huius generis est.

CONCLUSIO III.

CONTRACTVS census cum conditione, vt si intra certum tempus non redimatur, deinceps irredimibilis, & perpetuus sit, licitus est: quia quò census est minus redimibilis, eò est iustior: magis enim tunc emptionis, & venditionis, qua dominium transfertur, naturam sapit, & quando tempus redimendi limitatur, est minus redimibilis, quàm si non limitaretur.

CONCLUSIO IIII.

IN his contractibus pretium à lege taxatum excedere hand licet: esset enim tunc ex parte pretij iniustitia.

Hinc, contractus, in quibus vltra pretium à lege taxatum apponitur conditio, vt tot paria gallinarum, vel quid simile solvatur, erunt iniusti: quia iustum pretium exceditur, & emens est restitutioni obnoxius.

I. Dubium. An census vitalitius intra decennium, vel aliud tempus limitatum sit licitus?

RICAR. damnat hunc contractum, nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis iustificetur, cuius contractus

Ricar.

malitia hinc colligitur: propterea quòd per hunc còtractum compellitur debitor ad reddendum acceptum, & vltra sortem.

II. Dubium. Pretium census vitalitij erit ne ratione aetatis pro sua vita censum ementis minuendum?

V. G. si sit senex minoris, quàm si adolescens erit.

CONCLUSIO I.

SI emens censum pro sua vita sit senex, aut aegritudinarius, iuste poterit maiori pretio, quàm sit à lege taxatum emere. Ratio est: quia de eius salute desperatur.

CONCLUSIO II.

SI fuerit adolescens, pretium à lege taxatum excedere non potest: nam etiamsi vitæ diurnitas in senibus desperetur, non ideo vitæ longitudo in adolescentibus certò speratur: frequentissimè enim accidit, vt imbecillis natura sint.

Art. V. An census personalis sit licitus?

CENSUS personalis dicitur, in quo persona obligatur nullo assignato prædio, vel re aliqua utili, ad pensionem singulis annis reddendam.

Soto lib. 6. q. 5. ar. 1. Nauarr. ubi sep.

Duæ sunt antiquorum opiniones, quidam licitum esse negarunt, quibus adhæsit Nauarrus in commentario de vsuris: alij vetò, quos Soto sequitur, affirmarunt.

CONCLUSIO I.

QUANDO homo nullum temporalem fructum propria arte, vel labore consequitur, quia neque mercator, neque mercenarius, &c. est, neque etiam ex propria industria aliquem fructum habet, sed solum redditibus nulla propria industria comparatis vescitur (vt sunt multi nobiles) hic neque vendere, neque alijs ab ipso personalem censum emere potest, sed solum potest tantum censum vendere, quantum eius bona fructificant. Constat ex definitione census, nam est facultas exigendi aliquam pensionem ex re utili, &c. siue emptio, & venditio pensionis ex fructibus: & cum in casu posito vendens nullum suum personæ fructum habeat, erit prorsus vsura: quia neque venditio, neque emptio

ptio est, & in hoc sensu est vera prima opinio.

CONCLUSIO II.

HOMO habens fructum temporalem ex labore, vt mercenarius, & artifex, vel ex industria: vt aduocatus, medicus, miles, procurator, etiamsi alia bona immobilia non habeat, licitè censum personalem vendere, & alius ab ipso sine usura emere potest. Constat etiam ex definitione census: emptio, scilicet, & venditio pensionis ex fructibus rei fructifera, & persona huius hominis (vt constat) fructifera est. Deinde quia, vt multis in locis decimæ personales Ecclesiæ soluuntur, ita solui poterit personalis pensio. In hoc sensu est vera Soti opinio.

*Medina q. i.
de censibus.*

CONCLUSIO III.

CENSUS etiam super fructum bonorum immobilium, vt super pecus, iumentum, &c. dummodo minus vendatur, quam supra rem immobilem imponi potest. Et ratio est: quia talia bona sunt fructifera. Notanter dicitur, dummodo minus vendatur, quia cum mobile citius pereat, census citius extinguetur, quam si supra rem immobilem imponeretur. Et hac de causa hic census, & personalis sunt vilius vendendi.

CONCLUSIO IIII.

POTERIT quis dare alicui pecuniam, hac conditione, vt ex fructibus per negotiationem pecuniæ acquisitis census personalis sibi singulis annis soluatur: neque erit contractus usurarius, etiamsi quando datur pecunia, conditio, vt sit census redimibilis, apponatur. Et ratio est: quia talis contractus non est mutuum, non enim apponitur pactum, vt aliquando capitale omnino reddatur: atque ita omnis usuræ suspicio cessat, quod est maxime notandum.

Art. VI. An condiciones, quæ in Extrauaganti Martini V. ponuntur, sint necessario in emptione, & venditione censuum seruandæ?

SUNT autem octo condiciones, quas Nauarro in tractatu de usuris refert, qui opinatur nullum esse censum licitum, quo aliqua ex his conditionibus deest. Soto autem, tenet oppositum.

CONCLUSIO I.

PRIMA conditio, scilicet, vt vendens censum assignet aliquem agrum, siue rem immobilem, ex cuius fructibus pensio soluat, non est necessaria. Nam (vt supra diximus) census super personam, & rem quamlibet fructiferam, mobilem, siue immobilem, poni potest.

CONCLUSIO II.

SECUNDA conditio, quæ est, vt res illa sola ad censum obligata maneat, & non cetera bona, neque persona vendentis, sed tantum ex fructibus rei sit census soluendus, necessaria non est: quia cum census sit pensio fructuum, poterit aliquis vendere pensionem annuam soluendam in genere ex fructibus suorum bonorum nullo prædij assignato. Nam vt potest quis vendere annuos fructus cuiusdam prædij, ita & omnium bonorum, siue personæ fructus.

CONCLUSIO III.

TERTIA conditio, nempe, vt sit iustum pretium, necessaria est: aliter enim æqualitas inter rem venditam, & pretium non seruetur.

CONCLUSIO IIII.

QUARTA conditio, videlicet, vt pretium, census non membratum, sed simul sit soluendum, nequaquam est necessaria: nam contractus census est emptionis, & venditionis, & vt cæterarum rerum venditiones, pecunia credita, vel numerata fieri potest: at tamen poterit carius vendi pecunia credita, quam numerata, vt æqualitas vtrinque seruetur.

CONCLUSIO V.

QUINTA conditio, quæ est, vt venditor census possit, quando voluerit, totum censum, siue partem redimere, restituendo totum pretium, vel partem non est necessaria. Hæc supra demonstrata est.

CONCLUSIO VI.

NEQUE est necessaria sexta conditio, nimirum, vt venditor non teneatur intra certum tempus redimere censum, si noluerit: quia radix census redimibilis, est pactum de retrouendendo, & cum habens censum sit verus dominus, poterit, nulla interueniente iniustitia, pacisci, ne rem illam pro parte, sed totam simul redimere teneatur.

CON

ciip: sustinat si **CONCLVSIO VII.**

NECESSARIA est omnino septima conditio, scilicet, vt quādo apponitur census super aliquam rem determinatam, destructa re illa, census consummatur. Quia contractus census est venditio pensionis soluendæ ex fructibus certæ cuiusdam rei, quapropter si non sunt fructus, non erit pensio soluenda, cum non pensio quorumcumque fructuum, sed determinantum vendita sit.

Hinc, contractus census cum conditione, vt destructo prædio, vel domo signata ad soluendum censum vendita, alia bona assignare, vel aliunde censum soluere teneatur, est illicitus: quia non seruetur rei venditæ, & pretij æqualitas: quemadmodum non seruetur, si quis sub hac forma dominum emeret, nempe vt venditor teneatur illam ream edificare, quando eum que destrueretur.

APPEN.1.

Hinc, quando census ponitur super omnia bona præsentia, & futura, & super personam, quæ est industriosa, non peribit census, nisi omnibus bonis, atque etiam industria personæ peremptis, patet ratione præcedentis conclusionis.

APPEN.2.

CONCLVSIO VIII.

CONDITIO octaua, scilicet, vt res super quam census assignatur tantum fructum, quantum fuerit census, reddat, omnino necessaria est. Quia cum census sit venditio, & emptio pensionis soluendæ ex fructibus, si fructus rei non sit tantus, quanta est pensio, non erit emptio, aut venditio, quia res empta non extat, & ita contractus sapiet usuram.

Hinc, censu super rem fructiferam semel imposito, quæ nõ reddit plures fructus, quam sit primus census, supra illam alius census imponi non potest: quia nullus fructus reddendus restat.

APPEN.3.

Prima dif. Erit ne census redimibilis licitus cum hac conditione, vt quocumq; redimatur eodem pretio, quo fuit venditus, redimendus sit?

MEDINA in fine operis de restitutione multas adducit conditiones. *Medina.*

CONCLVSIO.

SI contractus fuerit sub hac forma factus, vt tanti redimatur
quan-

quantum valuerit tempore redemptionis, non erit iniustus: quia
vtriusque conditio incerta relinquitur.

*Secunda diffi. An pactum, in quibusdam censibus appo-
situm, sit licitum?*

V. G. si res vendatur, vt 10. pretij pars solvatur: nota primum
emphyteosim esse quando venditur res translato dominio vtili, &
retento domino directo, vt si quis vendat rem suam alteri sub hac
forma: Accipe domum hac lege, vt singulis annis pensionem fru-
ctuum soluas.

CONCLUSIO I.

QUANDO contractus est emphyteosis, iuste talis conditio
apponi potest: quia cum dominium directum retineat, potest
iuste decimas pretij exigere: quia res sua venditur.

CONCLUSIO II.

IN contractu census prædicta conditio erit iusta, si maiori pre-
tio ematur census talem conditionem habens, quàm alius illa ca-
rens: nam ita æqualitas inter rem venditam, & pretium seruabitur.

I. Dubium. Est ne licitus contractus census cum sequenti conditione?

VT si per biennium, vel amplius census non solvatur, in com-
missum cadat, id est, vt dominus possessionis illum amittat.

CONCLUSIO I.

IN contractu emphyteosis iusta, & licita est hæc conditio. Defi-
nita est in cap. quærelam. de iure iurando.

CONCLUSIO II.

IN contractu census iniqua est talis conditio, quia pœna exce-
dit culpam: iniquum enim est, vt si quis per biennium censum exi-
guum non soluat, possessionem valentem 1000. ducatos amittat.

CONCLUSIO III.

CONDITIO hæc esset licita, si ratione huius pœnæ apposita
ad seruandam æqualitatem inter pretium, & censum, pretium cen-
sus augetur: nam perspicuum est censum, cum prædicta condi-
tione esse pretiosorem, quàm sine illa.

CONCLUSIO IIII.

ESSET quoque licita conditio, si ex malitia, aut negligentia pensionem solvere desineret, non autem si ex impotentia, quia ubi nulla est culpa, nulla debet infligi pœna.

QVÆSTIO DE CONTRACTV
EMPTIONIS ET VENDITIONIS.

Art. Vnicus. An liceat rem carius iusto pretio vendere?

DE hac quæst. suprâ partim disseruimus.

CONCLUSIO I.

VENDENS rem ultra iustum pretium ad restitutionem tenetur: Quia alienum invito domino accipit: non enim seruetur æqualitas, cum res non tantum valeat, quantum pecunia, quæ pro illa datur.

CONCLUSIO II.

SI venditor res suas vendere compellatur, & ex venditione damnum contrahat, tanto carius illa vendere poterit, quantum ex tali venditione damnum sibi redundat: integrum enim est venditori, qui non spontè, sed compulsus precibus rem suam distrahit, seipsum seruare indemnè, quia vt mœrem gerat amico detrimentum pati, non tenetur. Notanter dicitur, si compellatur: nam si se offerat, licet præfatum detrimentum patiat, carius vendere non poterit, quia volenti & consentienti non fit iniuria.

Communis est opinio.

I. Dubium. Quid, si res illa valet 10. & ementi 15, valeat, quia res illa maximè indigeat, & si illam haberet quinque lucraretur?

CONCLUSIO.

NON licet tunc vendenti rem suam carius vendere. Ratio est: quia necessitas emptoris non facit rem pretiosorem. Huius quæstionis intelligentia ex sequenti difficultate pender.

Prima

Prima diffi. Qua ratione iustum pretium cognoscetur?

CONCLUSIO.

QUANDO Princeps, aut Respublica statuit mercibus certum pretium, nullo modo licebit carius vendere: alioquin omnis excessus erit restituendus. Nam vt Princeps habet potestatem transferendi dominium rei inuito domino, vt constat ex legibus de præscriptionibus: ita etiam potest, venditore inuito, propter publicum commodum, certum rebus pretium statuere, ita vt illud excedentes ad restitutionem teneantur.

APPEN. Hinc, omnes vendentes, frumentum vltra pretium pragmaticæ, & alias merces, quarum pretium est à lege statutum ad restitutionem tenentur.

II. Dubium. Cum leges humanae secundum varietatem temporum variantur, obligabit ne semper in conscientia lex, pretium alicuius mercis discernens?

NOTA pretium à lege determinatum, aut esse inuariabile, aut variabile, vt quod taxatur iuxta raritatem mercium, vt pretium frumenti in Hispania.

CONCLUSIO I.

CESSANTE ratione legis taxantis pretium alicui mercis cessat lex, v. g. raritas, seu abundantia mercium, & emptorum est ratio variandi pretium, vt experientia constat: iam patet conclusio, quia vt superueniente abundantia frumenti, minuitur eius pretium, ita superueniente penuria maiori, quàm fuerit tempore, quo lex condita est, debet pretium frumenti augeri: alioqui enim lex illa esset iniqua, si magis emptori quam venditori faueret: nam vt lex olim facta ante taxationem frumenti, si modo fieret, esset illicita, ita esset quoque, si nunc seruaretur.

CONCLUSIO II.

QUANDO lex non imposuit pretium, illud censetur iustum, quod arbitrio peritorum in illa negotiatione imponitur: vt panis, quibus nõ est impositum pretium, illud aestimatur iustum, quod à peritis, & expertis mercatoribus taxatur. Definita est in lege pretia rerum. ff. ad legem falcidiam, vbi dicitur, pretia rerum non esse

esse taxanda ex effectu, aut utilitate singulorum, sed secundum communem sententiam prudentium, id est, peritorum in illa arte: quare debet mercator peritus vendere, ut recta ratio dicat, & ut vellet sibi si empturus esset, secundum rectam rationem vendi: & ita in confessionibus sunt mercatores examinandi, & iudices suarum venditionum constituendi.

CONCLUSIO III.

Tunc pretium est iustum, quando negotiator tantum lucratur ex mercibus, quantum Respublica ministro illius negotiationis constituere deberet. Illustrat Scorus conclusionem exemplo, ut si Respublica Ni. non haberet mercatores, teneretur aliquem ministrum conducere, qui pecunia ex arario publico accepta, ex nundinis pannos deferret, tenereturque eius familia alimenta præstare, atque etiam laborè, industriam, & itineris pericula solvere: tantum igitur lucrum potest mercator ex mercibus sperare, quantum mercatoribus stipendium à Republica esset statuendum.

III. Dubium. Quid si mensura panni in hac Republica in isto pretio vendatur duodecim dragmis, & mercator, computatis expensis, carius emat, poterit ne tantum vendere, quanti emit?

CONCLUSIO.

NON potest carius vendere merces, quam sit pretium communi estimatione determinatum, ut seipsum indemnem servet. Definita est in lege pretia rerum, citata: non enim potest aliquis cum aliena iactura se indemnem servare.

IIII. Dubium. Contingit, ut per spacium unius diei in nundinis pretia variantur, licite ne hoc fit?

CONCLUSIO.

IN nundinis nunquam idem rerum pretium per totum nundinarum tempus servatur, sed in istarum maris brevissimo tempore crescit, & deorescit: patet ex illa verissima, & recepissima regula, scilicet, raritas mercium, & abundantia eumentium, est ratio sufficientissima augendi pretium, & è conuerso quare cum in

nundinis contigerit augmentum, vel decrementum mercium, siue ementium, erit sufficiens ratio variandi pretium.

V. Dubium. Licebit ne sub hac conditione pacisci, scilicet, accipe merces eo pretio, quo valebunt medijs nundinis, quando speratur pretium carius futurum?

CONCLUSIO.

SI venditor vsq; ad illud tempus erat merces seruaturus licebit, sin minus nequaquam. Definita est in cap. fin. de vsuris.

VI. Dubium. Licebit ne voce præconis vilius emere, quam ex mercatoris officina?

CONCLUSIO.

Caiet. 2. 2. q. 77. ar. 2. Solo li. 6. q. 3. ar. 3.

LICITVM quidem erit in auctione, siue voce præconis vilius emere: quia raritas emptorū facit rem viliores, & quando voce præconis res venditur, defunt emptores, cum voce præconis ad emendum inuitentur: at vero in officina emptor quarit venditorem: tum etiam quia consuetudine introductum est, vt aliquando in publica auctione res vilius vendantur, & ideo illud erit iustum pretium: quia communi consuetudine, & æstimatione approbatur.

VII. Dubium. Si res valens 100. vendatur 50. vel 40. voce præconis, erit ne iustum pretium?

CONCLUSIO.

NON possunt res vendi minus, ita vt sit citra dimidium iusti pretij, v. g. valet res 100. in officina, dimidium iusti pretij sunt 50. citra dimidium sunt 49. vltra dimidium sunt 51. si res hoc pretio in publica auctione ematur, aut vendatur, erit iniustum: si autem 70. aut 80. erit iustum. Constat ex lege Regia Hispaniarum, vbi quando in auctione fit deceptio vltra dimidium, datur actio restitutionis, ita vt venditio rescindatur, vel pretium restituatur.

Secunda diffi. Quid de monopolis dicendum?

MONOPOLIUM Hispanice (*monopodio*) dicitur: fit autem uno trium modorum. Primo cum veniunt duo, vel tres mercatores, emuntque merces certas cuiusdam generis exeuntes: obuia illas deferentibus: v. g. oleum, mel, &c. & hoc animo, vt carius vendant. Secundo quando mercatores alicuius generis, vt pote futtores inter se conueniunt, nequis nisi tanto pretio emat, aut vendat. Tertio in locatione reddituum, & vectigalium: nam paciscuntur quæstores inter se, nequis augeat quæstum reddituum, vsque ad tale pretium, etiam si plus valeat.

CONCLUSIO.

CONTRAHENTES primo modo monopolio in statu damnationis sunt, & merces illo pretio, quo essent vendendæ, si non essent coaceruatæ, vendere tenentur: alioquin sunt obligati ad restituendum excessum. Definita est per legem vnicam de monopolis: sunt enim ipsi causa, vt res vltra iustum pretium vendatur. De monopolis verò, 2. & 3. modo est distinguendum: nam si mercatores conueniunt inter se de iusto pretio, neminem iniuria afficiunt, si de iniusto sunt latrones: idem dicendum est de librariis, quibus propter privilegia concessa, ne quis præter ipsos tale librum excudat, aut vendat, non licebit illud pretium sine legitima causa excedere: idem iudicium est de emptoribus, quod de venditoribus propter eandem rationem.

Seco. vbi sup.
ar. 2.
APPEN.

VIII. Dubium. Quid, si res empta sine industria, aut expensis emptoris, & sine mutatione loci, sed sola temporis mutatione facta est pretiosior?

V. G. si quis emat hoc loco frumentum hodie. 7. argenteis, & cras. 9. vendat.

CONCLUSIO I.

LICITVS est contractus hic, dummodo nullum monopolium interueniat, nam accidit esse hodie rariores merces, & maiorem ementium abundantiam, quam heri fuerit: atque ita rem esse pretiosiore, & è conuerso.

CONCLUSIO II.

QUANDO merces non sunt necessaria ad publicum usum siue ad vitam transigendam, ut sunt merces victui, & vestitui necessariae: tunc tantum valent, quantum vendi possunt. v. g. si accipitres, gemmae, &c. nobili vendantur, quantum ipse dederit, vendi possunt. Ratio est: quia certitudo pretij inuenta est propter publicam utilitatem, & cum res, quae non est vsui publico necessaria, certo pretio careat, valebit, quantum vendi poterit.

Tertia diffi. An emens, & decipiens venditorem citra dimidium iusti pretij faciat fructus rei empta suos?

V. G. si quis 49. emat domum valentem 100. & conducat illam, an faciat fructus locationis suos. De hac re glos. in cap. cum dilecti. de emptione, & venditione.

CONCLUSIO I.

QUANDO dolus, siue deceptio dat causam contractui, id est, si ego tibi persuadeam, ut vendas mihi rem, quam non eras venditurus, tunc talis contractus non valet, & fructus rei empta restituendi sunt. Ratio est: quia cum talis contractus non fuerit validus: quoniam defuit libertas, quae sublata est per deceptionem, & ignorantiam, non fuit facta dominij rei venditae translatio: unde cum sit aliena, fructus erunt restituendi.

CONCLUSIO II.

QUANDO dolus incidit in contractum, ut si decipiens non inducat deceptum ad vendendum res suas, valet contractus. Caterum decipiens, vel contractum rescindere, vel residuum pretij restituere tenetur. Definita est in cap. dilecti. & in cap. cum causa. de emptione, & venditione: idem est iudicium, quando dolus neque incidit, neque dedit causam contractui. v. g. quando in venditione contingit deceptio, vel citra dimidium ex parte venditoris, vel ultra ex parte emptoris, & utrobique valoris rei ignorantia fuit.

CONCLUSIO III.

In casu posito emptor deinceps venditorem praeter pretij supplementum, fructus interceptos non omnes, sed pretio restituendo, in quo fuit facta deceptio; correspondentes, tenetur restituere. Expresse definita est in l. curabit. C. de act. & empt. & vend. & in gloss. cap. conquestus. de usuris.

Idem

Idem censendum est, de venditore: quia tenetur restituere pecuniam, quam iniuste accepit, & damna, si emptor illa pecunia erat aliquid lucraturus. APPEN.

Quarta diffic. An quando deceptio est intra dimidium iusti pretij, in conscientia, sit residuum iusti pretij restituendum?

DVA sunt opiniones. Prima Gerson. in tract. de contractibus. *S. Tho. 2. 2. q. 77. art. 1. Caiet. B. Tho. & Caiet.* Secunda, & opposita est *S. Tho. 2. 2. q. 77. art. 1. Caiet. Gerson.*

CONCLUSIO.

DECIPIENS alium ultra pretium rigidum, seu rigorosum tenetur ad restitutionem. Ratio est: quia ita decipiens peccatum iniustitiae accipiendo alienum invito domino, committit: non enim seruat aequalitatem inter pretium, & rem venditam: nam si tu das rem valentem 10. & recipis 11. vel 12. seu 14. excessum invito dante recipis, atque ita residuum iusti pretij restituere teneris.

Quinta diffic. Potest ne Princeps vendere privilegia, & immunitates, atque officia publicae?

CONCLUSIO I.

QUANDO sunt multi ad Rempublicam merces deferentes, non potest Princeps alicui praestare, ut solus ille tales merces vedat: nam hoc esset monopolij favere, quae sunt Republicae detrimentum: tenenturque huiusmodi privilegia reuocare, restituendo Reipublicae damnum ex illo monopolio illatum: fieretque talis restitutio inaequivalenti, si aliquam partem vectigalium, siue tributorum remitteret, vel domum aliquam religiosam construeret.

Idem dicendum est de ministris, & consiliarijs: quia digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, &c. APPEN. r. Ad Rom. 1.

CONCLUSIO II.

POTERIT tamen tale privilegium Princeps, siue gratis, siue ex pecunia alicui privato concedere, si merces Reipublicae vitales fuerint, & rari qui eas deferant. Huius generis sunt privilegia, quae

librarijs datur, vt nullus praeter talem personam excudat, aut ve n dat: quia haec priuilegia in vtilitatem Reipublicae redundant: vix enim esset, qui pra magnitudine expensarum libros excudere, vel aliunde excussos deferre vellet.

CONCLUSIO III.

POTEST Princeps tributorum immunitatem concedere, Hispanè (*hidalguias*) ita vt non sit Reipublicae detrimentum. Ratio est: quia expedit Reipublicae, vt sint nobiles immunitate gaudentes, neque sit alijs iniuria: propterea quodd quantum auget exactionem tributorum, minuit in exactione vectigaliu: cum enim posset decimas reru venialiu exigere, vix modo centesimam exigit partem.

CONCLUSIO IIII.

VENDITIO officiorum exercentium iustitiam, scilicet, iudicandi, vt audientiam, aut certam gubernationem, esset abominabilis: quia Princeps propter vectigalia, & tributa sibi soluta, ministros iustitiae instituere tenetur.

CONCLUSIO V.

ESSET etiam execrabile caetera ministeria vendere, quae aliquam administrationem, quanuis non iudiciaria annexam habent, vt praefecturas arcium, pontium, &c. potius enim Princeps huiusmodi ministris stipendium praestare tenetur: perinde enim hoc esset, ac si dominus a famulo pro famulatu pretium peteret: idem esset iudicium, si venderet aliquod palatij officium.

CONCLUSIO VI.

PRINCEPS publica regimina vendere potest. Hispanè (*regimientos*) atque etiam munera tabellionum, &c. Ratio est: quia non tenetur gratis concedere, neque alicui nocet, suntque pretio aestimabilia.

APPEN. 2.

Hinc, regimina annua poterit accepto pretio perpetua efficere, vt in aliquibus Hispaniae locis factum esse legitur.

S. Th. 2. 2. ar.
3. ubi supra
Scot. d. 15. q.
2. art. 2.

Sexta diffie. An venditor vitium rei venditae emptoris manifestare teneatur?

CONCLUSIO I.

QUANDO vitium est in substantia, contractus est rescindendus: quia de ratione contractus est libere vtriusque contractantis.

hentis voluntas, & emptor non habet voluntatem emendi rem in substantia vitiosam.

CONCLUSIO II.

QUANDO vitium est in quantitate, vt in mensura, est restitutio omnium, quæ ad iustam mensuram desunt facienda: aliter enim non seruaretur æqualitas.

CONCLUSIO III.

Quando vitium est occultum, ob quod res vendita, emeti periculosa redditur, erit omnino tempore venditionis manifestandū: neque satis esset tunc extenuare pretium, patet primum 'ex' parte charitatis ad euitandum mendacium: rogant enim frequentissimè emptores, an res vendita sit vitiosa, & si tunc vitium calaretur esset mendacium. Secundum ex parte iniustitiæ: quia contractus est nullus, cùm deficiat voluntas: nam si emptor vitium intellexisset, nullo pretio rem illam emisisset, & fortassis est emptori periculosa: vt si sit equus rixosus, &c. & licet calado vitium pretium extenuaret, præberet tamen occasionem emptori decipiendi alium in pretio, priusquam vitium intelligeret, si rem illam venderet: hoc vltimum est Caiet. contra S. Tho. loco citato.

Septima diffic. Quando aliquis scit merces eiusdem generis, quæ plurimum valent, cum suis citò venturas, tenetur ne illud dicere?

V. G. est modò Valentia maxima frumenti penuria, ob quã Petrus suum frumentum magno pretio vendit: quod si ciues intelligerent, citò magnam frumenti abundantiam superuenturam, non tanti emerent, istud sciens, tenetur ne detegere?

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM tenentur: quia Petrus potest vendere suas merces pretio præfenti, & illas pretio futuro, quod erit, superueniente mercium abundantia, vendere non tenetur.

QVÆS

QVÆSTIO DE OECONOMIS, ET
DEPOSITO.

*Art. vnicus. Possunt depositarij rem restitutioni obnoxiam
admittere?*

*Sil. verb. de
positum, &
ver. oecono-
mus. Soto lib.
4. q. 7. art. 1.
ad 1. & lib. 6.
q. 3. ar. 1.*

ALIAS quæstiones reperies apud Siluestrum verbo deposti-
tum, & est notandum plerunque res restitutioni obnoxias
reponi in cœnobiiis ne restituantur.

C O N C L V S I O.

TALE depositum admitti non debet. Et ratio est, quia illud ad-
mittentes sunt criminis participes.

Prima diffi. Depositarius poterit ne vti deposito?

SI depositum fuerit pecuniarium, non erit peccatum, pecunia
deposita negotiari, & lucrum quarere, si tamen negocians in
periculo amittendi pecuniam non constituatur: quia non fit iniu-
ria domino pecuniæ, neque pecunia deterior redditur, & lucrum
non ex natura pecuniæ, sed ex industria negotiantis oritur.

C O N C L V S I O.

SI depositum non fuerit pecuniarium, vti illo, inuito domino,
furtum est: nisi sit frumentum, aut oleum, & parum aliquid, si inten-
tione reddendi tantundem in quantitate, & qualitate sumatur.
Hæc supra fuit demonstrata.

*Secunda diffi. Si contingat apud œconomum Republicæ, vel alterius priua-
ti frumentum humiditate granarij pinguescere, & mul-
tiplicari, tenebitur ne, quod multipli-
catur restituere?*

C O N C L V S I O.

TENETVR quidem: non enim licet lucrum ex aliena re ac-
quisitum ex natura rei, & sine industria personæ retinere.

Tertia

Tertia dif. Quando œconomus Reipublice, vel alicuius domini particularis, vendit, inuito domino frumentam, poterit ne tunc dominus frumenti pretium, siue frumentum petere?

CONCLUSIO.

IN potestate domini erit, vel pretium, vel frumentum petere, etiã si tempore, quo valet duplo petatur. Ratio est: quia œconomus alienum, inuito domino, vendere non potuit: & quia est depositarius: vnde dominus depositi poterit frumentum, quocunque tempore voluerit, petere, si œconomus vsque ad illud tempus frumentum seruare tenebatur.

QVÆSTIO DE CONTRACTV
LOCATI ET CONDVCTI.

Siluest. verbo locatio.

Art. vnicus. An qui conduxit agrum alienum tempore sterilitatis, annuam pensionem soluere teneatur?

CONCLUSIO.

STERILITAS colonum liberat, ne pensionem soluere teneatur. Definita est expressè in ea, propter sterilitatem, de locato, & conducto.

I. Dubium. Quanta debet esse sterilitas à solutione pensionis liberans?

SYLVEST. verbo locatio. §. 11. sex affert opiniones. Ceterum respondetur.

CONCLUSIO I.

SUFFICIENS sterilitas dicitur, quando sine culpa, & negligentia coloni, sed sola temporum iniuria tãtum collegit, quod ad expensas faciendas sufficit: vt si ex agro colonus. 100. tantum mēsuras tritici suscepit, quæ omnes ad expensas deducendas sunt necessaria, tunc pensionem soluere non tenebitur.

CONCLUSIO II.

SI anno præcedenti, vel sequenti sterilitas præsentis anni cõpensetur, pensio anni sterilis soluenda erit. Definita est expressè in

cap. citato propter sterilitatem: vbi dicitur, nisi cum vbertate precedentis anni, aut subsequenti valeat compensari: tuncque compensari dicitur, quando vno anno reddit ager fructus duorum annorum.

CONCLUSIO III.

Quando colonus nihil ex agro percipit, non ratione sterilitatis terræ, sed propter tempestatem, quia grandine segetes fuerunt consumptæ, siue combustione, vel alicuius exercitus deuastatione, tunc pensionem soluere tenetur. Siue est. vbi supra, & apertissimè ex c. propter sterilitatem. citato colligitur: nam dicitur ibi, propter sterilitatem terræ, quæ vitio rei sine culpa colonis euenit: vbi excludit sterilitatem aliunde ortam.

CONCLUSIO IIII.

Quando annus omnino sterilis non fuerit, non omnino, sed ex parte erit soluenda pensio: nam sicut propter omnimodam sterilitatem omnino pensio remittitur: ita quanto ex parte fuerit sterilitas, ex parte erit remittenda.

I. Dubium. Quodnam erit locationis, & conductionis iustum pretium?

DE hoc dubio idem omnino dicendum est quod de iusto pretio in materia emptionis, & venditionis diximus.

Diffic. Qui conducunt domos suas meretricibus, peccant ne mortaliter, tenenturque ad restitutionem?

CONCLUSIO.

QVI conducunt domos suas huiusmodi mulierculis, si deprauata intentione careant: quia nolunt illas ad peccandum inducere, & nulla alia mala circumstantia interueniat, non peccant, nec ad restitutionem tenentur. Ratio est: quia domos conducere est res ex se indifferens: possunt enim illis, & benè, & malè vti: quare si mulierculæ domibus conductis abutantur, illis imputandum illarumque voluntati, & culpæ erit ad scribendum: neque enim in domibus conductis viuere per se, & necessario ad illarum pessimam vitam ordinatur: vnde perspicuum fit, deficiente praua intentione, &c. conducentes domos neque peccare, neque obligari ad restitutionem.

QVÆSTIO DE CONTRACTV
PERMVTATIONIS.

CONTRACTVS permutationis est duplex, scilicet, rerum corporalium, & spiritualium: de permutatione rerum corporalium legendi sunt Summistæ & D D. in 4. cuius iustitia in æqualitate rerum permutandarum consistit.

De permutatione verò spiritualium, legendus est textus in cap. ad quæstionem, de rerum permutatione, vbi dicitur, beneficia permutari posse dummodò æqualitas fructuum seruetur, & permutatio superioris autoritate fiat.

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE
honoris, & bonorum temporalium.

Art. vnicus. An ladens aliquem per contumeliam, aut conuicium, solùm ad petendam veniam, vel ad aliquam aliam restitutionem teneatur.

S. Tho. 2. 2. q. 72. art. 2. ad 2. & Caiet. ibid. art. 3. Medin. q. 29. Sco. lib. 4. ar. 5. q. 6. & li. 5. q. 9. Caiet. Abulen. Matth. c. 5.

DVÆ sunt opiniones. Caiet. opinatur teneri contumeliosum ad restituendum honorem, qui potest alio modo, quam petitione veniæ restituere.

Abulen. Matth. 5. Explicans locum, Si offers munus tuum, &c. docet, irrogantem alteri contumeliam, aut conuicium ad petendam veniam teneri.

CONCLUSIO I.

IRROGANS alteri conuicium, vel contumeliã ad satisfactionem, & restitutionem ablati honoris tenetur: quia non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum: & contumeliosus abstulit proximo honorem longe pecuniæ præstantiorem.

CONCLUSIO II.

QVANDO honor per contumeliam sublatus alio modo, quàm petitione veniæ restitui potest, contumeliosus ad veniæ petitionem non tenetur. Ratio est: quia irrogans alteri contumeliam, solùm tenetur restituere sublatum honorem.

CON

CONCLUSIO III.

QVANDO iniuria fuerit leuis, & satisfactio integra, atque sufficiens fieri potest per veniam petitionem, tunc contumeliosus tenetur ad veniam petendam, dummodò iniuria affectus fuerit superior, aut æqualis, non autem inferior. Et ratio est: quia quando iniuria est leuis integrè honor petendo veniam restituitur: vt si quis alteri vitium ignominiosum obijciat, vocando illum ingratum, superbum, &c. quæ non sunt impropria. Notanter dicitur, nisi fuerit superior, quia non decet, vt superior personam Dei gerens inferiori subijciatur: satis enim est, vt alio modo illi reconcilietur.

CONCLUSIO IIII.

QVANDO conuitium irrogatum fuerit ignominiosum verbo, aut facto, vt si colapho, aut fuste quis fuerit percussus, & passus iniuriam noluerit sibi petitione veniam satisfieri, tunc ad arbitrium boni viri erit facienda satisfactio. Et ratio est: quia contumeliosus tenetur honorem sublatum resarcire, qui petitione veniam tunc non sufficienter resarcitur.

I. Dubium. Quale erit boni viri arbitrium?

CONCLUSIO I.

RECTVM boni viri arbitrium est, vt satisfactio certa verborum forma fiat: v. g. si colapho, aut fuste percussisti aliquem, erit congrua satisfactio, si dixeris te illud fecisse potius circumstantium fauore, quam tuis armis, seu viribus fretum: vel quia vidisti illum inermem, aut alia huiusmodi: ita tamen, vt non ementiaris. Potest quoque exhibitione pecuniæ fieri: quia illam pecuniam potest quis extra iudicium exigere, quam actione injuriarum in iudicio petere potest, & cum possit quis 1000. ducatos honorem ablatum aestimare, poterit illos extra iudicium petere: est, & alius satisfaciendi modus, si contumeliosus discedat à loco vbi iniuriam passus habitat.

CONCLUSIO II.

AD honoris restitutionem tenentur etiam qui causa, vel concausa contumeliæ fuerunt. Ratio est: quia qui causam dani dat, &c. vno tamen restituente, ceteri sunt liberi. Ceterum qui irrogauit iniuriam actu, semper tenetur

CON

CONCLUSIO III.

HÆREDES eius, qui iniuriam passus fuit, contumeliæ illatæ defuncto satisfactionem petere non possunt, nisi in illos iniuria redundet: quia iniuria personalis non transit ad hæredes.

Hinc, si redundaret, facienda esset illis satisfactio, si defuncto non fuit satisfacta. Sæpissimè enim contingit, vt propter iniuriam vni de familia irrogatam, tota familia lædatur.

APPEN.

CONCLUSIO IIII.

LÆSUS iniuria verborum, aut colaphis, siue fuste rancorem, & animum sumendi vindictam remittere tenetur, non autem honoris satisfactionem: quia est bonum temporale. Constat per tex. & gl'os. in Can. si quis contristatur. 90. dist.

Prima diffi. *Ladens alium in bonis corporis tenetur ne ad restitutionem?*

S. Th. 2. 2. q. 64. ar. 7. Ric. ar. 5. q. 2. 3. Scot. q. 1.

PROPOSITIO.

TENETVR expensas, & omnia alia damna illata, lucrumque cessans, & damnum emergens soluere, atque etiam hæredibus defuncti, quos defunctus alere tenebatur, vt filiis, vxori, & c. satisfacere.

Hinc, abscondens manum artificii ex artificio viuenti, illum per totam vitam, filiosq; & vxorem, quos ex mercenario artificio aliebat, sustentare tenetur: intellige, si modò damnificans fuerit inuasor: nam si pro defensione sui, quia aliter se defendere non potuit, illum interfecerit, ad nullam tenebitur restitutionem: secus autem si potuit, & nihilominus inuasorem occidit: iam enim illud non se defendere, sed aduersarium offendere esset.

APPEN.

II. *Dubium. Quid, si propter lationem à Petro factam falso Ioanni impostam, incommoda multa Ioannes patiatur?*

SVPRA responsum est.

III. *Dubium. Quid si læsit alium præter intentionem?*

RESPONDEO: Si sufficientem adhibuit diligentiam, ne alium offenderet, ad nullam tenetur satisfactione: sin minus te-

nus te-

nus tenetur. Constat ex cap. presbyter. & cap. lator. & cap. dilectus, cum 3. sequentibus de homicidio, quorum exempla nota diligenter.

III. Dubium. Tenebitur ne aliquis etiam damnum ratione cicatricis illatum soluere?

PROPOSITIO.

Slæsus pariatur aliquod detrimentum temporale, tunc præter expensas, & damna peculiaris satisfactio ratione cicatricis est facienda: vt mulier habens cicatricem in facie difficilius nubet, & seruus habens cicatricem vilior erit.

APPEN.

Hinc, si ex cicatrice nullum temporale damnum sequatur, non erit facienda restitutio.

V. Dubium. Occidens hominem tenebitur ne seipsum iudici offerre, vt pro occiso suspendatur?

PROPOSITIO.

*Hic libera-
tur Scot.*

NEQVAQVAM tenetur, vt ex supra dictis constat. Hic liberandus est Scotus à temeritate, quam multi illi imposuerunt: nam propterea quòd dist. 15. dixit: vix posse aliquem recompensare per actiones illud, quod abstulit homicidio, colligunt fuisse huius sententiæ, vt homicida teneatur se iudici sponte offerre, vt occidatur: quod quidem ex verbis prædictis nulla ratione colligi potest: præsertim cum quæstione sequenti eiusdem dist. dicat, malefactorem occultum, & non conuictum, etiam rogatum à iudice non teneri ad confitendum crimen.

VI. Dubium. Hæredes malefactoris tenentur ne ad restitutionem?

PROPOSITIO.

ABSOLVTE omnia debita defuncti siue ratione contractus, siue ratione delicti soluere tenentur: quia bona defuncti eius creditoribus sunt obligata.

VII. Du-

VII. Dubium. Tenetur ne dominus satisfacere iniuriam à proprio mancipio irrogatam?

PROPOSITIO.

QVANDO dominus fuit damni causa, tenetur, & dicitur esse causa, quando non prohibuit cum posset, vel quando impunitum reliquit. Ita definitur lege 2. ff. de modalibus actionibus, & in cap. si bos, de iniurijs: quia qui causam damni dat, &c. quare si non fuerit causa, non erit restitutioni obnoxius.

Secunda diffie. An qui vitiauit virginem, in quocunque euentu illam dotare teneatur?

CONCLUSIO I.

INFERENS virgini violentiam, & illam nolentem corruptens, aut illam vxorem ducere, si pater voluerit, aut dotare si pater noluerit, tenetur. Definita est expressè cap. 1. de adulterijs, etiam ante condemnationem: licet Navarrus oppositum teneat.

CONCLUSIO II.

SEDUCENS virginem promissionibus, affirmans se illam daturum in vxorem, vel dotem præstaturum, si viciauerit promissum adimplere tenetur. Definita quoque est cap. 1. de adulterijs: & nota dotem esse tribuendam, qua virum secundum suum statum inuenire possit.

CONCLUSIO III.

CORRUMPENS virginem falsissimis precibus exorata, non promissionibus seductam, neque violentia oppressam, in foro cõscientiæ ad nullam tenetur satisfactionem: quia volenti, & consentienti non fit iniuria, secus autem est in iudiciali foro.

CONCLUSIO IIII.

CORRUMPENS virginem importunis precibus exorata, dotare tenetur: propterea quòd, importunæ preces violentiæ æquipollent, dicuntur autem importunæ, quando sunt multæ, & efficaces.

Animaduerte corruptorem virginis teneri quoque ad satisfaciendum parentibus illius: nam maximum est dedecus parentibus virginem habere violatam.

S. Tho. 2. 2. q. 156. artic. 6.
Alex. Alen.
2. p. q. 167.
Sylu. ver luxuria. §. 3.
Navar. c. 16. num. 17.

CON

CONCLUSIO V.

STUPRATOR, non solum in foro exteriori, verum etiam in foro conscientiae, virgini dotem praestare tenetur: quia aliter virgini integra satisfactio fieri non potest. Angeli est contra Syluest. ubi supra. Haec de restitutione.

FLORES QVÆSTIONIS
de Resurrectione.

Art. I. An sit mortuorum resurrectio futura?

CONCLUSIO I.

DD. d. 43. &
Castro ver-
bo resurrectio
contra here-
ses, & B.
Ambr. in li-
bello de fide
resurrectio.
Ric. 100 ar. 1.
& S. Tho. q.
vnic. & q.
Sco. q. 1.
Iob. c. 19.
Matth. c. 22.
Ioan. 15.

DE fide tenendum est futuram esse mortuorum resurrectio-
nem. Iob. 19. Scio, inquit, quod Redemptor meus vivit, & c.
vsque in sinu meo, & Matth. 22. increpauit Dominus IESVS Sad-
ducaeos resurrectioem negantes: alia sunt innumera Sacrae scri-
pturae loca, quibus haec conclusio confirmatur, apud patrē à Castro.

CONCLUSIO II.

IN die generalis resurrectionis omnes, tam electi, quam repro-
bi resurgent: venit enim hora, in qua omnes, qui in monumentis
sunt, audient vocem filij Dei, & procedent, qui bona fecerunt
in resurrectionem vitae, qui verò mala egerunt in resurrectionem
iudicij.

Herefs.
Castro ubi
suprà.

Ex haereticis, quidam non esse futuram resurrectionem affir-
marunt, alij iam factam esse asseruerunt, qui omnes hinc conuin-
cuntur.

Prima diffic. An possit generalis resurrectio naturalis ratione
demonstrari?

CONCLUSIO I.

S. Tho. art. 3.
& Sco. q. 2.
ubi supra.

RESURRECTIONIS articulus rationibus naturalibus
probari non potest: quia cum à priuatione ad habitum pertinet
naturam non possit esse regressus, neque natura viribus potest
cognoscere est enim resurrectio supernaturalis, & vt res se habet ad
esse, ita ad cognitionem.

CON

CONCLUSIO II.

POTEST nihilominus similitudinibus, & rationibus topicis mortuorum resurrectio declarari: nam B. Paul. Si in hac vita, inquit, tantum sperantes sumus in Christo, miserabiliores sumus omnibus hominibus: & grani similitudinem adducens ait: Quod seminas, non viuificatur, nisi prius moriatur, &c. sic & resurrectio mortuorum: istæ autem rationes, nisi habenti fidem, fidem non faciunt, etiam si, supposita infinita Dei potentia, cōtra infideles probare possumus non futuram, sed possibilem esse resurrectionem id est, non implicere contradictionem.

1. Ad Cor.
cap. 15.
In eodē cap.

Secunda diffc. Concurrerit ne naturalis causa, vt Sol, terra, &c. ad hominum resurrectionem, sicut ad procreationem?

Ric. ar. 3. q. 1.
& Scor. q. 3.

SCOTVS duas adducit opiniones. Vna est Platonis asserentis post spatium 30000. annorum omnia, quæ corrupta sunt, eadem numero reditura: verum hæc sententia confutatur multis sacra Scripturæ testimonijs: nam D. Paul. ait, Quia nos qui viuimus, &c. & sic semper cum Domino erimus.

1. Ad Thes.
cap. 4.

Altera opinio est opposita, quæ quidem tenet nihil idem numero corruptum, per causam naturalem redire posse.

Tertia opinio est Ric. & Scor. affirmantium posse aliquando licet, non semper, idem numero semel corruptum, reproduci.

CONCLUSIO I.

VIRTUTE agentis naturalis idem numero semel corruptum produci nullo modo potest: nam à priuatione ad habitum impossibilis est regressus: cum enim indiuiduū accipiat esse per motum, & per actionem agentis naturalis, & fieri non possit, vt redeat motus, eademque actio, fieri quoque haud poterit, vt virtute agentis naturalis idem numero corruptum reproducat.

CONCLUSIO II.

DEVS tamē Opt. Max. idem numero reproducere potest: quia Deus in sua operatione à motu causæ secundæ tempore, & loco, quæ sunt indiuiduales differentia, non dependet: potestque sua omnipotentia eundem motum, eademue generationem, per quam indiuiduum incepit esse reproducere.

F. t. q. f. 4. p. 2.

y CON

CONCLUSIO III.

NVLLA causa naturalis cum Deo ad mortuorum resurrectionem concurret: quia mors est privatio vita, unde ad vivificandum non poterit causa secunda concurrere: totum enim à Deo miraculosè: organizatio si quidem à solo Deo fit: iam enim non efficitur tunc per semen effusum intra vterum foeminae, nec animae introductio; nisi à solo Deo; efficitur: nam introducere animam in corpus est hominem efficere, & anima cum sit forma hominis, eiusdem causa efficiens esse nõ potest: nam efficiens causa, & forma, respectu eiusdem non coincidunt.

Scot. 2. 4.

Tertia diffic. Erit ne resurrectio naturalis?

CONCLUSIO I.

RESURRECTIO tam ex parte principij actiui, quam ex parte termini erit simpliciter supernaturalis: nam Deus Opt. Max. est principium actiuum, vt ex superioribus constat, & terminus resurrectionis, scilicet, glorificatio in electis, & incorruptibilitas in reprobis, quia illorum corpus erit incorruptibile, supernaturalis est.

CONCLUSIO II.

Si naturale, vt opponitur violèto sumatur, resurrectio passiva naturalis erit: nam secundum inclinationem naturalem futura est: anima enim naturaliter ad suum corpus informandum inclinatur, erit autem supernaturalis, vt ex proxima conclusione constat, si naturale, vt opponitur supernaturali, accipiatur.

Ric. ar. 3. q. 1.
 q. 2. & Sco.
 q. 3.

Art. II. Quenam sunt resurrectionis causa?

CONCLUSIO I.

INSTRUMENTALIS causa futurae resurrectionis erit vox tubae, quae & vox Christi nominatur: nam apud D. Ioan. legitur: Venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, au-
 dient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent: & ad Thes. Veniet Dominus iussu, & voce Archangeli, & tuba nouissima. Huius loci expositionem apud Ric. & alios reperies.

Ioan. cap. 5.
 1. Ad Thes.
 cap. 4.

CON

F. d. p. r.

CON

CONCLUSIO II.

Christus Dominus, vt Deus est, nostra resurrectionis cum Patre, & Spiritu sancto causa efficiens principalis erit: quia opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa, per eandem enim voluntatem operantur.

CONCLUSIO III.

CHRISTVS, vt homo, id est, Christi humanitas, erit nostre resurrectionis causa instrumentalis: nam, vt per causam, instrumentale agens principale, vt scriba per calamus suum operatur effectū: ita Christus per suam humanitatem præcipiet Angelis pulueres congregare, & alia quæ in iudicio futura sunt, præstare: quemadmodum in resurrectione Lazari fuit diuinitatis instrumentum.

CONCLUSIO IIII.

CHRISTI Resurrectio nostra resurrectionis exemplaris causa erit: dicit enim B. Paul. Saluatorem expectamus Dominum nostrū IESVM Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostre, cōfiguratum corporis claritatis sue.

Art. III. Quando futuræ erit vniuersalis resurrectio?

CONCLUSIO I.

GENERALIS hominum resurrectio in fine mundi, non antea erit: dixit enim Iob. In nouissimo die de terra surrecturus sum. & Matth. 13. Simile est regnum cælorum saganæ missæ in mare. & paulò post sequitur, Sic erit in consummatione seculi, exhibunt angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent illos in caminum ignis ardentis, ibi erit fletus, & stridor dentium.

CONCLUSIO II.

PRÆTER corpus Christi IESV, & immaculata semperque Virginis Mariæ, nullum aliud est in cælo eorum, qui hætenus surrexerunt. Hæc conclusio est B. Hiero. & B. Aug. quos citat D. Thom. hæc difficultate: nam si aliquis sanctorum cum corpore ad cælum ascendisset, fuisset præsertim David, de quo tamen B. Petrus ait: Sepulchrum eius apud nos est vsque in hodiernum diem: quos credibile est fuisse corpore in deliciis paradisi

Ad Phil. c. 3.

Ric. toto a. 6.

Iob. c. 19.

Matth. 13.

S. Tho. ubi supra.

D. Hier. c. 6.

D. Aug.

In A. H. c. 2.

ipſos expectantes, donec verſum finiant, non ſatisfaciunt, & reiterare tenentur, propter cauſam proximè dictam, ſi notabilem parte horæ ita abſoluerint.

Lege Naua.
c. 10. ubi ſup.

D V B I V M.

Si quis dubius propter mentis euagationem, dixerit psalmum aliquem, vel horam, tenebitur ne illam reiterare?

CONCLUSIO III.

TENEBITUR quidè, ſi non recordatur, nec probabile aliqua coniecturâ, ſiue rationem habet, qua credat ſe dixiſſe recedere: alioqui enim nõ tenetur reiterare, què admodum non tenetur iterum confiteri peccata, qui nõ recordatur, ſe illa cõfeſſum fuiſſe, dũmodo ſufficientem cõiecturâ habeat, quòd fuerit illa cõfeſſus.

APPEN. 7.

Hinc, non tenebitur ad reiterandum psalmos vel horã, qui dubius eſt, & non recordatur ſe non dixiſſe, & habet iuſtam cauſam credendi, quòd illam dixerit, & in principio habuit propoſitũ attendendi, vt in primo notabili dicitur, licet vana meditatũs fuerit, & animaduertens mentis diuagationem, ſtatim attendere curauerit: perinde qui recordatur ſe incepiſſe talẽ horã, & non attendens ad finem peruenit, legendo illam in libro, vel memoriter recitando, ea in quibus communiter errare non ſolet, poteſt iuſtè credere ſe illam dixiſſe, & malè faceret reiterando: nam hinc in ſuo animo impertinentes ſcrupuli pullularent.

APPEN. 8.

Idem iudicium eſt de Sacerdote eodem modo dubitante an in Miſſa verba, vel ſigna aliqua omiſerit. Non potui me continere hæc corrigens, quĩ errorem quendam communem in recitandis horis à viris doctis, ex inaduertentia commiſſum, & ab indoctis eorũ malo exẽplo imbutis obſeruatũ, & eſt, & quòd ſapiffimè multarũ dictionũ ſyllabas detrahunt, & ex primis perſonis addẽdo. t. tertias faciunt, & ex tertijs perſonis ſecundas detrahendo. t. cum enim dicendum ſit in fine orationum filium tuum, pronunciant tum: & cum dicendum ſit ſalutare tuum, dicitur quoque tum, & peregrinationis mea dicitur me, & loco ſeruus tuus, dicitur ſeruus tuus: & cum legẽdũ ſit à calũnijs hominũ profertur à calũnis: & ſeruauĩ mãdata, ſeruauit: & ſi de ſententia Nauarri mutare accentum dictionis: vt dicete Lucia, pro Lucia, eſt veniale peccatum: quã graue veniale erit, & accentum, & ſignificationem modo

nem modo supra dicto destruere? aduertant amore Christi & desinant post hac tam ineptè proferre, ne Deus Opt. Max. passim, vt fit, hoc modo offendatur.

Quinta diffi. An interruptio, siue interpositio hora sit peccatum, & hora tunc reiteranda?

Nau. c. 16. & Med. vbi supra.

MERITO hoc quaritur propter abusum maximum interponentium: & quia Can. nihil i. q. i. quod est Conc. Tolet. & Clem. i. de celebra. Miss. quod est Concil. Viennen. vbi præcipitur, vt sine interruptione diuinum officium soluatur: & quia, quod interponitur, distrahit à debita attentione.

CONCLUSIO.

QUANDO, quod interponitur breue est, ^a vel ad officium ipsum ^b siue finem eiusdem officij pertinet, vel salutem ^c spirituali, corporali, temporali, honori, vel bonis fortunæ orantis, siue proximi competit, & commodè protrahi non potest: dummodò sine scandalo, & cum proposito continuandi horam fiat interpositio, non erunt horæ interpositæ, tunc redicendæ, nec culpa aliqua committeretur. Probatur conclusio à simili: nam testamentum, & stipulatio ^d sine interpollatione fieri debent: nihilominus tamen, si quod interponitur parum est, vel ad testamentum pertinet, vel salutem testatoris, vel testium, fuerit necessarium: testamentum, & stipulatio vim suam, & robur obtinent, vt locis in margine citatis habetur.

^a Arg. l. cõtinuus in prin.

^b ff. de ver. sig.

^c Arg. l. ha-

redes palam.

^d ff. de test.

^e Arg. l. cum

antiquitas.

C. de test. &

l. haeres ci-

tata.

^d Leg. conti-

nuus in prin.

ff. de ver. sig.

Hinc, licebit chorum ingredientibus salutare: quia est opus breue, & honestum, & vnum, aut alterum verbum famulo respondere, & aliquid breue præcipere, cuius postea fortassis non recordabitur, aut si non continuè præciperet, vix posset mentem ab illius cogitatione amouere.

APPEN. 1.

Hinc poterit, qui solus recitat in contemplatione alicuius versus immorari, & accendere cereos, lectiones, & psalmos quarere, & alia id genus interponere: quia hæc licitè, durante officio, sunt cum ad illud, vel eius finem pertineant.

APPEN. 2.

Hinc integrum erit aliquod opus misericordiæ spiritualis, aut corporalis interponere, saltè quãdo tale op^o differri comòdè haud potest: eadè quoque ratione poterit quis exonerare ventrem, vel

APPEN. 3.

D. Aug. tui resurgent incorrupti, & nos immutabimur: vbi vniversaliter loquitur, quasi dicat simul resurgemus: ita enim docuit *D. Aug.* cap. 6. de Ecclesiasticis dogmatibus: Erit, inquit, resurrectio mortuorum, sed vna, id est, simul, & semel, non prima iustorum, & secunda peccatorum, vt fabula est somniatorum, sed vna omnium.

II. Dubium. Corpora eorum, qui reperti fuerint viui in die iudicij, sunt ne in cineres conuertenda?

SEQUENDO opinionem *Sco.* pars negatiua est tenenda.

CONCLUSIO.

D. Bon. Ric. & aliorum. Gen. 3.

Psal. 96.

CORPORA eorum, qui reperti fuerint viui in die iudicij, incinerabuntur, id est, corrumpentur: dictum est enim *Gen. 3.* Puluis es, & in puluerem reuerteris, qua pena imposita fuit propter culpam originale, quam omnes, praeter Christum *I E S V M*, & eius paruissimam matrem, contraxerunt: fietque corruptio per ignem, qui ante ipsum praecedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.

Prima diffi. Erit ne resurrectio omnium in valle *Iosaphat*, vbi futurum est iudicium?

Ric. d. 43. art. 5. q. 3. & diff. 48. art. 1. q. 7.

Sco. d. 43. q. 5.

S. Th. d. 43. q. 1. art. 3. q. 4.

Hac est Ric.

Ioan. cap. 5.

Ezech. c. 37.

VARIÆ sunt opiniones, quas refert *Soto* hac *dist. quaest. 2. art. vltimo.*

CONCLUSIO.

OMNES resurgent in locis, in quibus fuerint sepulti, & constat *Ioan. 5.* Omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, & etiam *Ezech. 37.* Ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris.

Dices: Quomodo istud fiet? Ministerio Angelorum, qui partes materiae dispersas, & sub diuersis formis existentes, ad locum, vbi qui liber fuit sepultus, congregabunt. Quæres: qua ratione in eodem sepulchro erunt innumera corpora ibidè sepulta? Respondeo quia potest *Deus* efficere, vt sit corpus, & non occupet locum: quemadmodum erunt in valle *Iosaphat*: sed de hac re in prima parte egimus, in quaest. de existentia corporis Christi in Eucharistia, vbi multa corpora in eodem loco existere posse demonstraui.

Art. V. An singulorum omnium cogitationes, & opera, que in vita egerunt, sue bona, sue mala, sint illic propolanda? Ric. a. 7. q. 1. 2.
 & 3. Duran. d. 47. q. 2.

CONCLUSIO I.

IN die iudicij libri conscientiarum aperientur: ita omnium, tam electorum, quam reprobatorum opera, & cogitationes bonæ, ac malæ, non solum ab illis, qui ea fecerunt: verum etiam ab omnibus conspiciantur. Prima enim ad Cor. 4. expressè habetur: Nolite, inquit, ante tempus iudicate, quoad usque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium & tunc laus erit unicuique à Deo: cum enim illud iudicium futurum sit, ne detur alicui occasio suspicionis, omnium reorum criminum omnibus patere debent. Magister sententiarum asseruit peccata electorum non esse manifestanda.

CONCLUSIO II.

ELECTI in verbo omnia bona, & mala propria singulorum videbunt: damnati verò per species à Deo creatas mira celeritate, singulorum bona, atque mala cernent. D. Aug. est, quem citat, & sequitur Ric. ubi supra dicentis, Omnia mentis intuitu cernentur, & quasi in libro recitabuntur, non in genere tantum, vt quidam opinantur, sed in particulari, vt ex 1. conc. constat. Aliter enim non iustificaret Deus iudicium suum, si singulis singulorum gesta non paterent.

Art. VI. An resurget idem corpus numero, quod homo, dum vixit, habuit?

HOC art. d. 44. Magistri declaratur, in qua de qualitate corporum resurgentium, & de modo, quo ignis torquet angelos malos, & animas separatas verba facit.

Communis est sententia affirmans. Solus Dur. negat idem corpus numero rediturum.

CONCLUSIO.

VNVS QVISQVE in eodem corpore reformato, ex eadè materia numero, ex qua, tempore: quo vixit, erat compositum, resurget. Expressè habetur Iob. 19. In nouissimo die de terra surrecturus sum,

sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum: alioqui enim non fieret carnis resurrectio, neque vnusquisque, propria corporis, pro vt gessit, reciperet: quod est contra D. Paul. & contra fidem.

2. Cor. c. 5.

APPEN.

Duran. causæ legendus.

Hinc, cautè legendus erit Duran, loco citato.

Prima diffiç. An in homine, totum, quod in eo de veritate nature humane præfuit, resurget?

Ric. d. 45. art.

1. q. 4. Sco. d.

44. q. 1. Dur.

d. 44. Cin 2.

d. 20.

C O N C L U S I O I.
NON resurgent omnes homines, cum omnibus partibus carnis, & materia, quas per totam vitã habuerunt. Ratio est: quia, si homo centum annos vixisset, cuius corpus vel esset immoderate quantitatatis, si partes non condenfarentur, vel si condenfarentur, esset immoderate qualitatatis, quorum vtrumque est superfluum, & deforme, & corpora gloriosa nullam habebunt deformitatem.

C O N C L U S I O I I.

Ad. Eph. c. 4.

HOMO, cum tanta quantitate resurget, quantum vsque ad trigessimum tertium annum habuit, vel habuisset, si ad illam vsque ætatem vixisset: nam, Occurtemus, inquit, B. Paul. omnes in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi. **I. Dubium.** Dices, eum homo continuo nutritur, & quædam partes euanescent, quæ nam illarum resurgent?

APPEN. 1.

RESPONDEO cum Sco. Resurgent omnes partes materia, quas homo à parentibus tempore generationis recepit, ex partibus verò per nutritionem acquisitis resurgent priores, vt quidam sentiunt, vel illæ quas natura generauit, quousque homo debitam quantitatem habuit, aut, vt abj opirantur, resurget homo cum partibus, quas vsque ad 33. annum habuit.

APPEN. 1.

Hinc, colligitur non resurrectorum præcisè illud corpus, quod homo habuit in certo vitæ tempore, sed corpus ex diuersis partibus quas in diuersis vitæ temporibus habuit.

D. Aug. 22.

de ciuit. Dei.

c. 19.

C O N C L U S I O I I.
RESURGET præterea homo cum capillis & vnguibus, quatenus sunt natura ornamentum. Hæc est D. Aug. capilli enim, licet sint natura superfluitates, sunt nihilominus ornamenta.

Hinc,

Hinc, non omnes capilli, & unguis erunt reparandi: quoniam APPEN. 2. esset corpus deforme.

CONCLUSIO II.

Partes homogeneæ ad eundem situm non redibunt: nam licet ossa habitura sint easdem partes materia, quas in vita: parum tamē refert partem materia, quæ erat in medio ossis, in extremo illius resurgere.

CONCLUSIO III.

PARTES eterogeneæ, quæ erant in capite ad caput redibunt, & non ad pedes, &c. alioqui enim non esset idem caput numero ante, & post resurrectionem, & ex consequenti atque idem numero corpus: quia identitas corporis ex identitate numerica partium constat.

CONCLUSIO IIII.

ELECTI cum omnibus membris, quæ sunt de integritate humani corporis, etiam si in vita illis caruerint resurgent: nam, Mortui, inquit, D. Paul. resurgēt incorrupti: vbi glossa, id est, sine aliqua læsione membrorum.

Unde monoculi cum duobus oculis resurgent, & martyres habebunt membra, quibus in contumeliam Christi priuati fuere, in quibus cicatrices, vt Sol, gemmæ splendidissime eorum gloriâ accidentalem fulgebunt.

1. Cor. e. 15.
D. Aug. est in
Enchir. c. 22.
APPEN. 3.

II. Dubium. Restituentur ne reprobis omnia membra, quibus in vita fuerunt orbati?

CONCLUSIO I.

DVÆ sunt opiniones. Prima D. Bona. & Dur. qui tenent, vt ex hac vita migrarunt, ita resurrecturos esse.

Secunda opinio est contraria, & est Ric. & S. Tho. D. autē Aug. in hac re fuit dubius: nam ita ait: Neque fatigare vos debet incerta damnatorum habitudo, & pulehritudo, quorum erit certa, & sempiterna damnatio.

Ric. d. 44. ar.
1. q. 6. Sco vbi
supra. S. Tho.
9. 1. art. 2.

CONCLUSIO II.

RESURGENT integri: quemadmodum & electi: dicit enim B. Paul. Mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur: vbi gl. inquit, penes integritatem corporum, nō posuisse B. Paul. inter re-

1. Cor. c. 15.

probos, & electos discrimen, sed solum penes impalsibilitatem, quam verbo illo, & nos immutabimur, indicauit.

Ri. ar. 1. q. 8.
Scot. ubi sup.

Secunda diffic. An omnes in iuuenili ætate resurrecturi sint?

CONCLUSIO.

Ad Eph. c. 4.

D. Au. 22. de
cini. Dei. c. 15.

RESURGENT omnes in eadem ætate. idest: in virtute, & robore corporis, quod homines 33. annorum habere solent. Hanc conclusionem colligunt doct. ex B. Paul. dicente: Donec occurramus in mensurâ plenitudinis ætatis Christi & est D. Aug. asserentis, omnes esse reparandos ad illam ætatem, quia est perfectissima hominis ætas.

Ric. ar. 1. qu.
91. S. Th. q. 1.
art. 2.

Tertia diffic. Resurgent ne omnes in eadem corporis statura?

CONCLUSIO.

NON in eadem quantitate omnes, sed in illa, quam homo habuit, natura non errante, aut impedita, vel habiturus esset, si perfectam attigisset ætatem, resurgent: ad quam quidem identitatē pertinent dimensiones staturæ, vultus, coloris, & cæterorum identitas, exceptis deformatibus, quæ (vt paulò antea diximus) in electis auferentur.

Ric. ar. 1. qu.
10.
D. Aug.

Quarta diffic. An omnes in virili ætate resurgent?

Quidam partem affirmantem asseruerunt, in quos D. Aug. disputat.

CONCLUSIO I.

FŒMINÆ in sexu fœmineo resurgent: quia fœmina est à viro alia numero, & vnusquisque vnus numero resurrecturus est.

CONCLUSIO II.

Gen. c. 2.

PVDENDA fœminarum tunc ad libidinem minimè alliciēt, nam si in statu innocentiae Adam, & Eua, nudi cum essent, non erubescerent: quia nullum carnis motū patiebantur, nedum in patria vbi sunt futuri impeccabiles.

Quinta

Quinta diffic. Erit ne potentia nutriendi, & generandi in beatis?

CONCLUSIO I.

ERIT quidem non ad vsum, vt falsissimè sibi Sarraceni persuadent, sed ad naturæ perfectionem. D. August. est dicentis *D. Aug.* corporibus non esse auferendam comedendi facultatem, sed ægestatem.

CONCLUSIO II.

NON tamen actu generare poterunt: nam erunt, sicut Angeli *Matth. c. 22.* Dei in patria, neque nubentur.

III. Dubium. Nunquid resurgent cum quatuor humoribus corpora?

CONCLUSIO.

RESURGENT: propterea quòd, isti humores sunt de veritate corporis humani viuentis.

FLORES QVÆSTIONIS

de receptaculis animarum post hanc vitam, & de suffragijs, déque sanctorum orationibus.

HÆC quæst. dist. 45. à Magistro sententiarum tractatur.

Art. I. Sunt ne quatuor tantum receptacula, in quibus morientium anima recipiuntur?

DD. *ibidem.*
Ric. ar. 3. q. 1.
& 2. Th. q. 1.
art. 1. & sequentibus.

V. G. cælum, infernus, purgatorium, & limbus paruulorum, qui cum solo originali discedunt.

CONCLUSIO.

POST mortem Christi IESU, quatuor tantum sunt animarum receptacula: de beatorum quidem receptaculo constat, apud D. Matth. Venite benedicti Patris mei, accipite regnum, quod vobis paratum est, &c. & de inferno *ibidè*: Ite maledicti in ignem æternum, &c. & de purgatorio, ex 1. ad Corinth. 3. Si aliquis *1. Cor. 3.* autem

autem super ædificat ligna, scænum, & stipulam, id est venialia peccata, &c. saluus erit: sic tamen quasi per ignem, scilicet, purgatorij: limbus verò, facile colligitur, nam paruuli cum peccato originali morientes, non sunt in cælum migraturi: nihil enim coinquinatū intrabit in regnum cælorum: neq; in infernum, aut purgatorium, cum nullum habeant actuale peccatum: quapropter quartus locus, vt pote, limbus est constituendus. Notanter dicitur post mortem Christi: nam antea erat limbus patrum.

Ric. & S. Th.
vbi supr.

I. Dubium. Vbi nam sunt hæc receptacula?

CONCLUSIO I.

DE fide tenendum est beatorum receptaculum cælum esse: nam Matth. 5. dicitur: Merces vestra copiosa est in cælis.

Matth. cap. 5.
APPEN.

Matth. c. 18.

Hinc, quanuis beatitudo in visione, & fruitione Diuinæ essentia consistat, & vbique locorum homo beatificati possit: nam Angeli ad nos descendentes semper vident faciem Patris, & animæ sanctorum patrū in limbo, descendente sanctissima Christi IESV anima, fuerint beata: nihilominus tamen propria sedes, vbi beati Deum vident, cælum est Empyreum, scilicet, splendidissimum, vt locus locato proportionetur.

CONCLUSIO II.

INFERNVS damnatorum in visceribus terræ situs est: & videtur esse de fide tenenda, licet Soto veram tantum, & oppositam temerariam dicat: multis enim locis sacra Scripturæ confirmatur: nam limbus patrum est in visceribus terræ, dicente Christo IESV de anima sua: Sicut fuit Iohas, &c. ita erit filius hominis in corde terræ: & infernus limbo inferior est, vt constat Lucæ 16. de diuite Epulone, qui eleuans oculos vidit Lazarum in sinu, Abrahæ id est, in limbo.

Matth. c. 12.
Luc. 16.

CONCLUSIO III.

PURGATORIUM, & limbus puerorum in inferioribus partibus terræ existunt: id enim canit Ecclesia: libera Domine animas, &c. & de pœnis inferni, & de profundo lacu, vbi purgatorij quia est in inferioribus partibus, terræ infernus nominatur, perinde etiam, & limbus, quia est locus punitionis, infernus appellatur: ibi enim pueri cum solo peccato originali morientes pœna damni puniuntur.

II. Dubium.

II. Dubium. Quomodo se habent hec receptacula respectu
infernī damnatorum?

Ricard.

TRES sunt opiniones. Prima Ric. quæ sequenti conclusione
continetur.

CONCLUSIO I.

INFERNVS damnatorum in centro tetrae est, mox super in-
fernum puerorum limbis, & super limbum purgatorium, & su-
per purgatorium olim limbis patrum exitebat. Et ratio est: quia
quo magis animæ à Deo per gratiam distant, eo magis per recep-
taculum à Deo distare quoque videntur: & cum ordine prædicto a-
nimæ à Deo per gratiam distent, distabunt etiam per loca.

Alterâ opinio est D. Thom. cuius est conclusio sequens.

S. Thom.

CONCLUSIO II.

IVXTA infernum damnatorum non limbis paruulorum, sed
purgatorium existit: cuius ratio est, quia animæ purgatorij igne,
quemadmodum & animæ damnatorum plectuntur.

Tertia opinio est quorundam doct. scilicet purgatoriū, & lim-
bus, vel sunt ex vna parte inferni supra centrum, vt in quadam li-
nea versus nos, vel antipodas, aut circumdant infernum: atque ita
respectu cuiuscunque superficiēi terræ, supra infernum erunt.

III. Dubium. Estne modò locus, qui sinus Abrahae dicatur, vbi electi ab omni
culpa, & pœna purgati, vt olim recipiantur?

CONCLUSIO I.

SINVS Abrahae fuit locus quidam, vbi animæ ab omni culpa,
& pœna purgatae quiescebant, qui & limbis patrum dictus
est: pater apud D. Luceam: Vbi, Lazarus mendiculus per Angelos
ante aduentum Christi Iesu deportatum fuisse: expressè habetur.

Luc. c. 16.

CONCLUSIO II.

POST aduentum Christi Ecclesia sinum Abrahae caelum bea-
torum nominat: dicit enim in quadam oratione pro defunctis: Deus
cui omnia viuunt, & c. animam N. famuli tui per manus sanctorum
Angelorum deducendam in sinum amici tui Abrahae, id est, in caelum.

Prima

Tho. 9. 7. a. 2.

Prima diffic. An electorum anima statim, vt sunt purgata, post mortem in cælum deducantur?

CONCLUSIO I.

Luca. c. 16.

Iob. c. 12.

Macha. c. 12.

QVAMPRIMUM anima à corpore separatur, sine mora in vno ex prædictis receptaculis collocatur: nam de damnatis Luca 16. habetur: Mortuus est diues, & sepultus est in inferno: & apud Iob: Ducit in bonis dies suos, & in puncto, idest, sine mora, ad infernum descendunt: & de animabus purgatorij constat 2. Mach. c. 12. Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare: quorum anima, si statim in purgatorium non deportarentur, non illico orationibus nostris indigerent: de paruulis cum solo originali morientibus, & de prædictis concors fuit semper doctorum sententia: de animabus autem electorum, an in cælum ante diem iudicij deducantur, fuit dubium: & ideo notanda est conclusio sequens.

CONCLUSIO II.

Luca c. 23.

ELECTORVM anima, quæ ex hac vita ab omni reatu peccati, & culpæ liberè discedunt, & quæ in purgatorio vsque ad vltimum quadrante soluerunt, statim ad perennem beatitudinem transportantur. Hæc est de fide. & constat apud D. Lucam, vbi legitur, dixisse IESVM latroni: Hodie mecum eris in paradiso: ibi enim per paradysum clara Dei visio intelligitur: vide apud patrem à Castro, vbi supra, multa facta Scripturæ testimonia.

CONCLUSIO III.

Luca c. 16.

QUANVIS anima possit per se naturali virtute moueri, & in receptaculum sibi definitum proficisci: nihilominus tamè ab Angelis in cælum, & in purgatorium, & à demonibus in infernum deducitur. Expressè constat de electis, & reprobis Luca 16. exemplo Lazari medici, & diuitis Epulonis: & de animabus purgatorij, patet etiam: quia amicorum est proprium, amicos reos post remissionem noxam ad carcerem ducere, vt quod reliquum est pœnæ luat, & omnino liberentur: similiter theologandum est de paruulis nòdum baptizatis migrantibus ad limbum.

Error.

Cautè legendi.

Hac difficultate confutatur error Armenorum, qui nullam animam ante diem iudicij, esse beatam asseruerunt, quem amplexi sunt B. Irenæus martyr in calce. lib. 5. aduersus hæreses, & Theophylactus ex

ctus exponens locum B. Paul. ad Hebr. 11. Et hi omnes testimonio fidei probati, &c. & Bern. serm. 3. & 4. in festo omnium sanctorum, qui omnes Sanctissimi Patres, cum se iudicio sacro sanctæ matris Ecclesiæ Romanæ subiecerint, non hæretici iudicantur: tum etiam quia Ecclesiæ, illo tempore, nihil de hac re vnquam definierat: Cæterum peior fuit Græcorum error, qui sicut negant beatitudinem dari iustis: ita etiam negant pœnam dari peccatoribus ante illum diem: vide patrem à Castro verbo beatitudo, hæresi 6.

Secunda diffi. Possunt ne animæ ad hanc vitam redire?

Ric. ar. 1. q. 3.
S. Thom. q. 1.
ar. 3.

CONCLUSIO I.

ANIMÆ beatorum de lege, quando voluerint ad nos venire possunt: beati enim habent quicquid volunt, & nihil mali volunt, vt B. August. docet.

D. Aug.

CONCLUSIO II.

CÆTERÆ animæ de lege, nisi ex peculiari Dei dispensatione à suis receptaculis non exeunt D. August. est in lib. de cura pro mortuis agenda: Nam si animæ, inquit, defunctorum interessent, &c. pia mater nulla nocte me ipsum desereret, vt mecum viueret: vnde colligit, de lege animas in purgatorio existentes, ad nos minimè redire, nisi ex speciali Dei prouidentia: & constat de Samuele, qui post mortem Sauli apparuit.

1. Reg. c. 28.

Art. II. Profunt ne defunctis viuorum suffragia?

DD. d. 45. S.
Th. q. 2. ar. 2.
Ric. ar. 2. q. 1.

CONCLUSIO.

PROSUNT, quidem, non ad augmentum gratiæ, & gloriæ, sed ad pœnæ remissionem: quia nemo præter Christum de condigno gratiam, & gloriam alteri mereri potest, vt ex superioribus constat: bene tamen pro altero satisfacere: vnde dictum est, Sancta, & salubris est cognatio pro defunctis exorare, vt à peccatis, id est, à pœna pro peccatis iam dimissis luenda soluantur.

2. Mach. cap. 12.

Prima

S. Th. q. 1. ar.
 9. & 7. Ric. d.
 46. ar. 2. q. 4.
 Dur. d. 45. q.
 2. Soto hac
 dist q. 2. ar. 2.

Prima diffie. An viuorum suffragia, non solum animabus purgatorij, verum etiam beatis, & damnatis, & in limbo existentibus profint?

OLIM fuerunt quinque opiniones affirmantes suffragia damnatis quodammodo prodesse, quas Soto confutat.

CONCLUSIO I.

HÆRETICVM est affirmare, viuorum suffragia de lege damnatis ad remissionem pœnæ aliquo modo prodesse: nam cum eorum pœna sit æterna, neque quoad extētionem, siue intentionem redimi poterit, aliter enim non esset pœna æterna.

CONCLUSIO II.

QVI magna fide à Deo peteret, vt præter legem aliquem ab inferno liberaret, non peccaret mortaliter: vt enim non peccat, qui à Deo miraculum petit, vt salutem per naturam incurabilem assequatur: ita non peccaret, qui à Deo peteret, vt damnatum aliquem suscitaret, & ita conuerteretur, aut ibi pœniteret, & conuerteretur. Soto oppositum tenet.

CONCLUSIO III.

PRO paruulis in limbo existentibus, non licet de lege orate: sunt enim damnati, & extra charitatem.

CONCLUSIO IIII.

INIURIAM facit beatis, qui pro illis preces effundit. Definita est in cap. maiores extra de baptismo, vbi dicit Innocentius: Iniuriam facere martyri, qui pro illo orat.

Secunda diffie. Quot nam sunt suffragiorum genera?

CONCLUSIO.

QUATVOR sunt suffragiorum genera. Definita est in Ca. animæ 17. q. 2. vbi dicit B. Greg. Animæ defunctorum quatuor modis soluuntur, vel oblationibus sacerdotum, id est, per missæ sacrificium, vel orationibus sanctorum, vel amicorum elemosynis, vel ieiuniis cognatorum: sunt enim satisfactoria opera.

D. Greg.

APPEN.

Hinc, cum receptio sacramenti sit meritoria, & satisfactoria virtute passionis Christi, poterit communicans, ex opere operantis fructum animabus applicare.

Quarta

Tertia Diffic. Defunctus, qui restitutionem heredibus faciendam reliquit, si heredes non restituant, detinebitur ob hanc causam in purgatorio.

Ric. d. 45. ar.

§. 9. 4.

CONCLUSIO I.

NEQVAQVAM detinebitur: non enim est culpa sua, sed hæredum, & nemo in Purgatorio pro culpa aliena detinetur.

CONCLUSIO II.

SI defunctus restituere non potuit, & de peccato pœnituit, propter restitutionem in purgatorio non detinebitur: quia ad impossibile obligatur nemo.

Quarta diffic. An Missa olim dicta, & nemini applicata, defunctis applicari possit, v. g. celebravit Rector decies Missam, & valorem illius nemini applicuit, poterit ne postea illum alijs applicare?

CONCLUSIO.

SACERDOS Missam præteritam futuris intentionibus hæud applicare potest: quod enim non est, non potest esse alterius causa, aut signum: cum causa, & effectus debeant esse simul: & Missa, siue sacrificium præteritum iam non est: sacerdos enim, finito sacrificio, iam non est minister, atque ita non poterit eius sacrificij valorem alijs applicare.

Dubium. Potest ne aliquis Sacerdos Missam, quam teneretur Rector, aut Prior, siue Guardianus offerre, & c. illo inconsulto, celebrare?

CONCLUSIO.

POTERIT quidem: quia iam applicat illas Missas pro certa intentione, quam Rector, siue Prior, aut Guardianus, & c. in suo libro habet, melius tamen est prius illo consulere.

Ric. d. 45. ar.
2. q. 2. S. Tho.
q. 2. art. 1. &
sequentibus.

Art. III. Suffragia pro vno defuncto oblata, possunt ne omnibus prodesse?

CONCLUSIO.

PROSVNT omnibus quò ad diminutionem pœnæ, non quantum ad extensionem, sed quantum ad intentionem. Ratio est: quia cùm sit finitæ satisfactionis, si pro vno offeratur, tota satisfactio non proderit alteri, quantum ad extensionem, bene tamen quò ad intentionem: quia cùm sint in charitate, gaudent quando pœna alicuius animæ per suffragia minuitur, quo gaudio tormentorum quantitas quò ad intentionem extenuatur.

Prima diffie. An suffragia generalia prosint cuilibet animæ, ac si pro vna sola offerrentur?

VIDE suprà de valore Missæ in prima parte.

Ric. art. 2. q.
4. S. Th. q. 2.
art. 3.

Secunda diffie. An suffragia existentium in mortali defunctis prosint?

VIDE suprà in q. de ministro Eucharistiæ in prima parte.

CONCLUSIO I.

SI nomine proprio offerat, nihil proderunt: quia cùm sit opus mortuum, & non prosit facienti, multò minus alijs proderit: si autem nomine Ecclesiæ: vbi suprà, explicatum est.

CONCLUSIO II.

SI offert eleemosynas nomine alicuius personæ, in gratia existentis, & mandatis illas dari, proderunt: quia malitia ministri non potest nocere, & intentio præcipientis tempore, quo præcipit, fuit Deo accepta. Vnde etiam si tempore executionis mandans sit in peccato, proderunt.

I. Dubium. Quando testamentarij sunt negligentes in executione eleemosynarum, & Myssarum quæ in testamento legantur prosunt ne defunctis ante exhibitionem?

CONCLUSIO I.

ELEEMOSYNÆ non prosunt ante exhibitionem, neque preces, quæ à pauperibus eleemosynas recipientibus offeruntur:

suntur: quia solùm habent fructum ex opere operantis.

CONCLUSIO II.

NEQUE etiam Missarum fructum recipiunt: quia talis fructus ex opere operato, & ratione deuotionis sacerdotis celebrantis confertur, fructum autem deuotionis: siue intentionis defuncti hæc mandantis statim anima recipit: non enim fructus hic testamentariorum negligentia impeditur: Hæc animaduertant confessores contra negligentes in executione testamentorum.

Artic. I.III. Sunt ne Sancti à nobis orandi?

CONCLUSIO I.

SANCTI sunt à nobis orandi. Hæc concl. est de fide, & oppositum est hæreticum. Definita est in multis conciliis Gangrensi, Aurelianensi, & alijs: & multis sacræ Scripturæ authoritatibus constat: quas Pater à Castro egregiè explicat.

CONCLUSIO II.

QUANDO Sanctis voluntas beneplaciti Dei, & eorum, quæ erga nos Deus vult euenire, reuelatur, vt quòd nobis gratia, & gloria, & bona temporalia in ordine ad gratiam dêtur, sancti pro nobis orant, & exaudiuntur: nam cùm voluntas beneplaciti Dei sit infallibilis: erit quoque infallibilis sanctorum oratio, quæ media, instituit Deus suam diuinam voluntatem adimplere.

CONCLUSIO III.

QUANDO Sancti orant pro nobis sub conditione, non semper exaudiuntur: propterea quod, non semper, quæ Deus voluntate beneplaciti vult, orant. Hoc modo orauit Christus IESVS in horto dicens: Pater me, si fieri potest, transeat à me, &c. & non impetrauit: non exaudiuntur sancti, quia diuina voluntas non erat eis reuelata.

Hinc, destruitur error cuiusdam Eustachij dicentis, non esse Sanctos à nobis honorandos, & orandos: qui fuit in Concilio Gangrensi damnatus, cui varij hæretici adhaeserunt, quos, apud Patrem à Castro expressos reperies. Nam si ab æterno Patre sancti honorantur, vt constat: Ioann. 12. Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus, qui in cælis est: nos in terris honorare dedignabimur? præsertim cum honor exhibitus sanctis,

DD. d. 45. Ri
car. ar. 1. q. 2.
S. Tho. q. 1. a.
2. Durã. q. 4.
Castro. verbo
Sancti.

Matt. c. 26.

ERROR.

Ioan. ca. 1.
Psal. 88.

Deo, qui glorificatur in honore sanctorum, exhibeatur.

I. *Dubium. Anima in Purgatorio existentes agnoscunt, quæ apud nos in hac vita geruntur?*

Ric. ar. 7. q. 1.

RESPONDEO, Intelligunt orationes, quæ pro ipsis offeruntur, per effectus: quia sibi tormēta minui sentiunt; cognoscunt euentus suorum per reuelationem animarum, quæ à nobis ad Purgatorium migrāt, & per diuinam, atque angelicam reuelationem. Hæc D. Aug. de cura mortuorum, vt Ric. refert.

D. Aug.

Scot. q. 1.

II. *Dubium. Possunt ne anima separata intelligere rerum quidditates, vel, vt dicit Scotus, species intelligibiles acquirere?*

LEGE hoc loco Scotum, & quæ in Floribus 2. lib. de cognitione Angelorum traduntur.

FLORES QVÆSTIONIS,

de vniuersali Iudicio.

DE hac q. differit Magister sententiarum 46. 47. 48. dist.

Castro verbo
iudiciū. Ric.
dist. 7. S. Tho.
q. 1. ar. 2. q. 1.
& à sequen-
tibus ibid.

Art. 1. *Sunt ne alij Sancti cum Christo in die iudicij indices futuri, tamquam assessores?*

CONCLUSIO I.

Matth. ca. 19.

APOSTOLI simul cum Christo IESV, vniuersas gentes iudicabunt. De fide est, & habetur apud Matth. In regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis, & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel.

CONCLUSIO II.

CVM Apostolis viri Apostolici, vt pote, religiosi, qui vitam Apostolicam, rerum omnium renunciatione facta, sbruauerunt, non autem reliqui sancti nationes omnes iudicabunt. Hæc colligitur

tur

gitur expresse *Matth. 19.* ex percontatione D. Petri, & Christi
 IESVS responsione, dixit enim B. Petrus, Ecce nos reliquimus
 omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis? cui Christus
 IESVS respondit: Vos qui reliquistis omnia, & sequuti estis me, in
 regeneratione, cum sederit filius hominis, &c. & viri religiosi re-
 lictis omnibus ad imitationem Apostolorum sequuti sunt Christum.

Hinc, quanuis multi Martyres futuri sint religiosi sanctiores, APPEN.
 Christo tamen iudicanti non absidebunt.

CONCLUSIO III.

IUDICIUM Apostolis, & eorum imitatoribus permissum erit
 ministeriale: quia voce tenus, vel reuelatione electis, & damnatis
 sententiam supremi, scilicet, Iudicis manifestabunt: quæ quidem
 apud D. *Matth.* posita est, vbi dicitur: Esurini, & non dedistis mihi
 manducare, &c. alioqui enim nulla esset Apostolis concessa præ-
 rogatiua, cum ceteri modi iudicandi, scilicet, per comparisonem,
 & per assensum, futuri sunt omnibus communes.

Art. II. An Christus IESVS in forma gloriosa, & immortalis,
 sit homines iudicaturus?

CONCLUSIO I.

CHRISTVS Dominus venturus est in forma humana ad
 iudicandum: quia dominorum proprium est seruos iudicare
 dicente, B. Paul. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? & alibi, *Ad Rom. 14.*
 Qui iudicat me Dominus est: & Christus IESVS in quantum homo
 post passionem suam, cæli, & terræ dominium consequutus est, vt
 idem B. Paul. docuit, dicens: Christus in hoc mortuus est, & resur- *Ad Rom. 14.*
 rexit, vt viuorum, & mortuorum dominaretur.

CONCLUSIO II.

APPAREBITQUE cum corpore glorioso, vt in monte Tha- *Matth. c. 17.*
 hor apparuit; nam vt in primo aduentu, non vt iudicaret mundum, *Ioan. cap. 3.*
 sed vt saluaretur mundus per ipsum, in forma humana patibili, &
 mortali apparuit, ita in secundo aduentu iudicaturus viuos, &
 mortuos non in forma humana mortali, sed immortalis, & glorio-
 sa adueniet.

CONCLUSIO III.

VENITQUE simul cum potestate magna, & maiestate, &c. *Matth. c. 25.*
 Fr. q. f. 4. p. 2. z 3 in

in Dei virtute: dicitur enim apud D. Matth. Cum venerit filius hominis in maiestate sua, &c. & iterum: A modo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, &c. ibi per virtutem Dei intelligitur ostensurum se Deum esse, omnibus creaturis imperando.

CONCLUSIO IIII.

Lucæ cap. 21.
Matth. 24.
Marci. 13.

VENTURVS quoque est in nubibus cali, apud D. Lucam, & apud B. Matth. expressè habetur: non, vt illis sustentetur, sed, vt splendorem sui splendidissimi corporis temperet, vt à malis videri possit: quemadmodum nubes calorem, & splendorem Solis nobis temperant.

Prima diffie. Videbunt ne damnati Christi IESV diuinitatem?

CONCLUSIO.

D. Aug. de
Trinit. c. 13.

NE QVA QVA M videre poterunt. Hæc est D. Aug. dicens: Damnati illam Dei formam, in qua Christus æqualis est Patri, proculdubio non videbunt: haberent namque gaudiū beatificum, saltem ad tempus, quod fieri non potest, quia est præmium.

Secunda diffie. An iudicium sit vocaliter, an mentaliter tantum futurum?

Dist. 47. q. 1. h. 1.
Abulen. h. 1.
Ricar.

MAGISTER sententiarum vtraque partem defendit: Ricardus ibidem ex parte vocaliter, & ex parte mentaliter futurum esse asserit. Ricardus subscripsit Abulen. Matthi 25. q. 23.

CONCLUSIO.

Ad Rom. c. 2.

ACCVSATIO, & defensio tam electorum, quam reproborum, mentaliter tantum peragentur. Paret ex B. Paul. Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt faciunt, & c. qui offendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium illis, red dente conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accufantium, aut etiam defendentium in die cum iudicabit Dominus occulta hominum secundum Euangelium meum, per IESVM Christum, vbi apertissimè insinuat, cogitatione acculationem, & defensionem esse faciendam: nam si voce hæc fierent, immensum tempus foret esse necessarium.

CON

CONCLUSIO III.

MORTVORVM citatio ad iudicium, & Iudicis sententia, quæ apud D. Matth. ponitur, non mentaliter tantum verum, & vocaliter fiet. Ratio est: quia quando Scriptura sacra sine metaphoris potest declarari, non est metaphoricè intelligenda, & de citatione Matth. 24. dicitur: mortuos esse ab Angelis voce tubæ citandos. *Math. 24.* & cap. 25. legitur, Iudicem malis dicturum: Ite maledicti, &c. & electis: Venite benedicti, &c. quæ omnia vocaliter fieri possunt: nã *ibid. cap. 25.* ad hæc peragenda breuissimum tempus erit satis.

Tertia diffie. Separatio electorum à reprobis est ne localiter, an metaphoricè intelligenda?

SOTO dicit intelligendam esse localiter: Origenes verò super *Math. cap. 25.* vt refert Abulensis ibidem, opinatus est per dexteram electorum intelligendam esse notitiam, quam electi suæ salutis habebunt, & per sinistram notitiam reproborum, qua se iustè damnatos esse intelligunt.

Origenes. Sol. d. 47. qu. 2. ar. 5. Ric. eadem. d. a. 1. q. 2. S. Tho. q. 1. ar. 2. & Du. q. n.

CONCLUSIO

NON localiter, sed metaphoricè separatio illa intelligenda est. Constat ex B. Paul. vbi de electis ait: Nos qui viximus, qui relinquimur, simul rapiemur in aëra, & sic semper cum Domino erimus quibus verbis clarissimè indicauit electos in aëre, reprobos verò in terra futuros esse: quamobrem differentia à dextris, & à sinistris non est localiter intelligenda, cum electi sursum, & reprobi deorsum in terra futuri sint.

1. ad Thessal. cap. 4.

Quarta diffie. Finietur ne Iudicium per Iudicis sententiam:

Ite maledicti, &c?

FINIETVR quidem per illa verba. Ratio est: quia ibi exprimitur iustorum pœnitentia, & reproborum impœnitentia per omissionem pœnitentiæ exterioris, vt pote, eleemosynæ, qua est causa remissionis peccatorum, Christo IESV dicente: Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. *Luca. cap. 11.*

Quinta

Quinta diffie. Mundus erit ne per ignem purgandus?

Ric. d. 47. ar.
2. q. 1. S. Tho.
q. 2. ar. 2. Du
ran. q. 2.
2. Petr. 3.

TEMPORRE iudicij elementa per ignem, purgabuntur: Hęc colligitur ex sacra Scriptura: dicit enim B. Petrus: Adueniet dies Domini, sicut fur, in quo elementa calore soluentur: nam cũ elementa sint permista, erunt ad puritatem per ignem reuocanda: purgatio si quidem per ignem fieri solet.

CONCLUSIO II.

IGNIS, cũ sit elementum simpliciter purum, purgatione nõ indigebit: hic autem ignis inferior, quia mistus est, destructur: dicit namque D. Aug. 20. de Ciuitate Dei. capi. 18. Solus ignis ascendet tunc super cacumina montium, quousque aque diluuij ascēderūt.

D. Au. 20. de
Ciuit. Dei. ca.
18.

CONCLUSIO III.

IGNIS, quo mundus purgabitur, eiusdem erit speciei cum igne elementari. Ratio est: quia diuersitas causa efficientis non mutat specificam rei naturam: nam homo ex propagatione genitus, est eiusdem speciei cum Adam, qui fuit creatus.

Aug. 20. de
Ciuit. Dei. ca.
2. Scot. q. 1.

CONCLUSIO IIII.

ERIT autem talis ignis supernaturaliter genitus: quemadmodum enim fecit Deus in die diluuij, vt omnes generationes aquarũ præter naturalem ordinem ad producendas aquas conuenirent, ita fiet de igne illo: nam produceretur ab igne elementari, & radis Solis, habebitque mirabilem, & supernaturalem virtutem, propterea quod non solum ascendet, quod est ignis proprium, verum, & descendet, & circumquaque feretur.

CONCLUSIO V.

IGNIS ille præcedet iudicium, & subsequetur: nam dicitur in Psal. 96. Ignis ante ipsum præcedet, &c.

Psal. 96.

CONCLUSIO VI.

PURGABITQUE electos, quibus aliquid purgandum restabat, reprobosque torquebit, & cum omnibus mundi fortilibus illos in infernum detrudet: Hęc aperte videtur colligi, ex B. Pauli dicente: In reuelatione Domini, &c. in flamma ignis dantis vindictam his, qui non nouerunt Deum, &c.

2. Ad Thessa.
cap. 1.

Articulus Vltimus. An mundus sit immundus.
C O N C L V S I O
POST diem iudicij omnia corpora caelestia, & elementa inno-
 uabuntur. Constat Apoc. 21. Video caelum nouum, & terram
 nouam. Et 2. Petri 3. Nouos caelos, & nouam terram, & promissa
 ipfius expectamus: quae quidem tenouatio non erit alicuius substā-
 tia creatio, sed alterius nouae qualitatis productio supernaturalis,
 & non violenta.

Ric. 2. 48. ar.
 2. q. 1. & vlt.
 3. Th. q. 2. ar.
 1. & sequenti
 bus. Dur. q. 3.
 Apoc. 21.
 2. Petri. ca. 3.

C O N C L V S I O II.

POST diem Iudicij cessabit calorum motus: nam Apocal. 10.
 habetur: Iurauit Angelus per viuentem in saecula, &c. quod post-
 quam Angelus septimus ceciderit, vt mortui resurgant, tempus nō
 erit vltra, quare neque calorū motus: nam tempus motus primi
 mobilis est: tūmetiano, quia cessabit rerum generatio, ob quam ce-
 li mouentur.

Apoc. 10.

C O N C L V S I O III.

REMANEBIT Sol Orientē, & Luna in Occidente: quia in
 his locis fuerunt condita. Suntque praecipue celorum partes, vel vt
 Ricar d. docet, in illo loco, in quo magis elementis expediet.

C O N C L V S I O IIII.

TUNC corporum caelestium lux augebitur: nam Isaię 30. legitur,
 Erit tunc lux Luna, sicut lux Solis, &c: vt sancti magis Deum col-
 laudent.

Isaię 30.

C O N C L V S I O V.

HABEBUNT quoque elementa maiorem splendorem, quam
 nunc habent. Ratio est, nā vt celi erunt splendidiores, ita & elemē-
 ta, quae illis subiiciuntur. Verūm vnumquodque iuxta proportionē
 suae naturae: nam ignis, vt Luna fulgebit, aër, vt ignis, aqua verō erit
 cristallina, terra autem, vt vitrum, vt ex Isaię ca. 65. & Apoc. ca. 21.
 Ecce ego creo caelos nouos, & terram nouam, &c.

Isaię c. 65.

Apoc. cap. 21.

C O N C L V S I O VI.

OMNIA tunc praeter elementa destruentur, vt aues, pisces, &c.
 Ratio est: quia homines, illis non indigebunt, & solum ad humanos
 vsus creata suere: elementa verō permanebunt, vt dictum est: prop-
 terea quod sunt de quidditate orbis.

ERROR

Dux fuerunt hæreses circa hanc questionem: quidam enim dicebant nullum futurum esse iudicium: alij autem dicebant, iudiciũ vniuersale iam esse factum: quas confutat Pater à Castro verbo iudicium. contra hæreses.

FLORES: QUESTIONIS
de Beatitudine.

HAC questione distinctio 49. Magistri explicatur.

D. Th. 1. 2. q.
2. & sequen.
S. DD d. 49.
S. Tho qu. 3.
Ric. art. 1. qu.
1. & 6. Seco. q.
1 Dur. qu. 4.

Art. I. An Beatitudo consistat in clare Dei visione?

VARIÆ sunt opiniones, quas Aristoteles, & B. Tho. eruditi & simè tradiderunt.

Psal. 143.

Prima opinio dicit, Beatitudinẽ consistere in affluentia, & possessione diuitiarum, quam tenent filij huius sæculi. Beatum (inquit Dauid) dixerunt populum, cui hæc sunt.

Matt. ca. 23.

Secunda opinio constituebat beatitudinem in honore, & reuerentia, quæ ab alijs exhibetur, quam amplectebantur Pharisei, qui amabant primas cathedras in Synagogis, & salutationes in foro.

Arist. 1. Ethic.

Opinio tertia collocebat illam in fama, & gloria humana.

Quarta opinio ponebat beatitudinem in potestate imperandi alijs. Hæ omnes opiniones sunt falsæ, quia beatitudo est bonum per se sufficiens, vt author est Aristot. 1. Ethic. quale bonum habet, cui nihil deest: & cum habentibus diuitias, honorem, famam, & imperium, multa deficient, immeritò beati appellantur.

Quinta opinio asserit, beatitudinẽ positam esse in bonis corporis, vt in fortitudine, pulchritudine, & salute. &c. Quod est falsissimum quia homo fortitudine à Leone superatur, diurnitate vitæ ab Elephante, velocitate à Ceruo, vera autem beatitudine homo cætera animalia ineffabili intervallo excellit.

Sexta opinio asserit, beatitudinem positam esse in affluentia deliciarum. Hic est Sarracenorum error, ex quo sequitur pecudes esse beatas, quod est ridiculum: anima enim rationalis est capax boni infiniti, & delitiæ corporeæ sunt passiones limitatæ, ac diminutæ: quapropter in illis non potest beatitudo consistere.

Opinio

Opinio catholica sequentibus conclusionibus explicatur.

CONCLUSIO I.

BEATITUDO obiectiva in aliquo bono creato, non consistit, dicit enim Christus: Qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum: ubi de bonis creatis, quæ non explent animam, cum sint finita, loquebatur: nam beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus: & qui non habet Deum, non habet omne bonum.

CONCLUSIO II.

BEATITUDO obiectiva in solo bono increato sita est. Constat apud Ioan. cap. 17. Hæc est vita æterna, ut cognoscât te Deum verum, &c. & alibi: Qui replet in bonis desiderium tuum: quia habenti Deum per claram visionem nihil desiderandum restat.

CONCLUSIO III.

BEATITUDO formalis, quæ est visio, & fruitio Dei, in aliquo bono creato posita est: quia consistit in visione animæ videntis Deum, & in eius fruiione, quæ est accidens finitum & creatum.

CONCLUSIO IIII.

Dubium: Poterit ne anima videre Deum visione increata,

quæ Deus seipsum videt?

OPINIO quædam est affirmans, quam citant Gregorius, & Capreolus.

CONCLUSIO.

IMPOSSIBILE est visionem, qua beatus videt Deum, esse visionem Diuinam increatam: nam tunc quicumque beatus comprehenderet Deum, sicut per eandem visionem comprehenderet Deus seipsum. Quid? quod visio beatifica est causa formalis animæ, cuius causæ defectum Deus supplere haud potest.

Prima diffic. An formalis beatitudo sit intellectus operatio?

TRES sunt opiniones Prima Henrici, dicentis, esse illapsum Dei ad animam, quam vocat circuncisionem, id est, intimam Dei præsentialitatem ad animæ beati essentiam. Hanc confutat Scotus, ita ut dicat Soto benè arguere.

Secunda opinio est Aureoli hac distinctione asserentis, beatitudi-

itudinem in gaudio, & delectatione, quae ex diuina visione emanant consistere. Contra hanc agit S. Tho. in 1. difficultate, sextam opinionem refutans.

Quaest. 4. Tertia opinio est Durandi, qui ait, beatitudinem non solam esse operationem, verum etiam statum omnium bonorum, & c.

CONCLUSIO II.

1. Ioan. 3. BEATITUDO proprie est operatio potentiarum, scilicet, clara Dei visio eius fructio. Ratio est: quia beatitudo est vltima hominis perfectio, qua maior excogitari non potest, & operatio circa Deum est vltima potentia perfectio. Dicitur enim 1. Ioan. 3. Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Definita quoque est in Clementina, ad nostrum, de haereticis.

CONCLUSIO III.

OPERATIO potentiae sensitivae, non est beatitudo essentialiter: quia Deus non potest cognosci potentia sensitiva, cum sit spiritus, & sensus sola materialia cognoscat.

CONCLUSIO III.

BENE tamen operatio potentiae sensitivae, vt visio corporalis antecedenter, & consequenter ad beatitudinem pertinet. Ratio est: quia ad beatitudinem exigitur fides, quae vt docet D. Paulus, est ex auditu. Desideratur etiam Dei cognitio, quae ex cognitione sensitiva creaturarum comparatur: nam inuisibilia Dei a creatura mundi, & c. Atque etiam consequenter, nam post resurrectionem gloria animae redundabit in corpus, & sensus corporei perficientur.

Rom. cap. 10.

Rom. 1. 2. c.

Guil. in 1. d. 1. q. 2. in 3. q. 10. artic. 3. hac dist.

Secunda diffie. Respectu huius operationis, quae est formaliter beatitudo, habent se potentiae passivae tantum, an etiam activae?

1. p. 1. q. 2. in 3. q. 10. artic. 3. hac dist.

1. p. 1. q. 2. in 3. q. 10. artic. 3. hac dist.

1. p. 1. q. 2. in 3. q. 10. artic. 3. hac dist.

1. p. 1. q. 2. in 3. q. 10. artic. 3. hac dist.

1. p. 1. q. 2. in 3. q. 10. artic. 3. hac dist.

Ric. ar. 5. q. 1.

4.

CONCLUSIO.

INTELLECTVS creatus, lumine Glorae informatus, respectu

specu Beatificæ visionis actiue se habet. Cum visio ab intellectu tanquam à potentia, & ab essentia diuina, tanquam ab obiecto producat: nam lumen gloriæ ponitur, vt intellectus obiecto, proportionetur, & vires ad producendam beatificam visionem habeat: non autem ad recipiendam, quia intellectus passiuè expatis naturalibus est infinitæ capacitatis.

Tertia diffie. An beatitudo sit potius intellectus, quam voluntatis operatio?

TRES sunt opiniones. Prima D. Bona, dicentis: Beatitudinem non esse actum vnus dumtaxat potentie, sed vtiusque intellectus nimirum, & voluntatis.

Secunda opinio S. Tho. afferentis, beatitudinem supponere pro intellectu operatione.

Tertia opinio est Sco. & Ric. affirmantium perfectam beatitudinem esse voluntatis operationem, scilicet, amorem erga Deum clare visum.

C O N C L U S I O.

BEATITVDO formalis supponit pro operatione voluntatis, id est, pro amore erga Deum clare visum, componendo claram Dei visionem. Hæc conclusio Scoti est variis rationibus demonstranda. Et primum, actus amicitie, est actus voluntatis, amor autem amicitie, est actus visionis perfectior, tam in via, quia charitas fide, & spe maior est, quam in patria, quia, actus charitatis est Deo gratior, & acceptior. Est enim actus amicitie, quo Deus propter seipsum diligitur, atque etiam si daremus per Dei omnipotentiam Petrum videre Deum, & non diligere illum, visio Petri tunc non esset Deo accepta, neque à Deo diligetur, dicente Scriptura: Ego diligentes me diligo. Et tandem censetur actus dilectionis perfectior actui visionis, quia visio ad dilectionem tamquam ad finem ordinatur, & finis iis, quæ ad ipsum referuntur, perfectio est. Nam vt dicit D. Anselmus libr. cur Deus homo. cap. 1. Peruersus ordo est, velle amare propter intelligere, imo intelligendum est, vt amemus: quare cum actus charitatis sit perfectior actu intellectus, vt constat, quia voluntas potentia libera est: & beatitudo cum sit vltima hominis perfectio, in operatione perfe-

Scot. in 3. d.

14. q. 2. d.

2. d. 2.

2. d. 2.

2. d. 2.

2. d. 2.

Hæc d. D. Bona.

na. 11. q. 1. d.

S. Thom. q. 3.

art. 4.

S. Thom. q. 3.

art. 4.

Sco. q. 4. d.

Ric. art. 1. q.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

6. & 7.

Et si-

etissimam, scilicet, in amore erga Deum clare visum connotando claram visionem, consistit er.

Secundò, Beatitudo est perfectissima unio creaturæ ad Deum: & perfectior est unio per amorem, quam per visionem, & apprehensionem, propterea quòd per unionem charitatis creatura fit

1. Cor. 5.

D. Aug. 2. 2.

q. 23. art. 3.

S. Tho.

Arist.

Ioan. c. 15.

vnus spiritus cum Creatore. Qui enim adharet Deo vnus spiritus fit cum eo, vt B. Paul. docet, & D. Aug. qui apud Sanctum Thomam ita ait, Charitas est virtus, quæ cum nostra affectio rectissima est, coniungit nos Deo, &c. & Aristo. quoque dicit, Amicitiam esse vnã animam in duobus corporibus: & charitas hominis ad Deum perfectissima amicitia est: dicente Christo I. 2. v, Iam non dicam vos seruos, sed amicos meos. Quæ quidem unio non fit per solam apprehensionem: nam si aliquis per potentiam Dei absolutam videret Deum, & non diligeret illum, non esset beatus.

Arist. 2. Topi.

cap. 8.

Et tandem, quia vt author est Aristoteles capit. 8. 2. Topic. illud est melius, cuius priuatio est deterior, vt visus auditu melior est, quia cæcitas est surditatè deterior. Priuatio autem dilectionis Dei in

Caieta.

Soro.

beatis esset deterior priuatione visionis: quia primum esset malum culpæ, cum ex præcepto beati semper actualiter diligere teneantur: secundum verò, vt pote priuatio visionis, esset malum peccatæ. Soto & Caiet. respondent, veram esse Aristote. maximam, quando fit comparatio inter actus morales, non autem inter actus in genere bonitatis entitatiuæ, & hic (inquiunt) de bonitate entitatiua est sermo: imò de bonitate morali, quia beatitudo est bonum morale, cum non sit homini naturalis, & sit operatio, vt

Matth. c. 16.

Ep. ad Rom.

cap. 3.

suprà diximus, & bonitas moralis in operationibus consistat. Quapropter nunc sermo est non de bonitate entitatiua istorum actuum, sed de morali. Quid quod actus voluntatis, cum versetur circa bonum, intellectus verò circa verum, erit perfectior actu intellectus, & sanctitas, beatitudo quæ in actu voluntatis consistet. Propterea cum præmium in patria respondeat meritis in

via. (Tunc enim reddet vnicuique secundum opera eius) & meritum præcipue consistat in voluntatis operatione, in eadem profectò positum erit, & præmium, nempe, beatitudo. Respondent, oppositam opinionem defendentes: præmium voluntatis esse videre Deum, & iuxta quantitatem meritorum dari visionem. Hęc responsio ita refellitur. Voluntas magis diligit suum actum, idest

amici

amicitiam erga Deum, quam visionem. Si enim beatis daretur optio, potius eligerent visionis carentiam, quam vnum veniale peccatum committere, quamobrem magis beati amorem, quam visionem faciunt, & ex consequenti amor præmium, & ultimus finis erit. cum finis ultimus sit, id quod magis & amatur, & desideratur. Ad hæc, obiectum beatificum est Deus sub ratione summi boni: quia sub hac ratione est ultimus finis, ultra quem nihil desiderare possumus, & summum bonum est voluntatis obiectum, ergo voluntatis operatio erit proprius actus circa hoc beatificum obiectum. Eiusdem enim potentia sunt actus, & obiectum: nam falsissimum esset affirmare coloratum esse visus obiectum, & operationem circa coloratum esse alterius sensus. Respondent aduersarij, esse quidem ultimum finem voluntatis, ceterum voluntatem non consequi per suum actum hoc summum bonum, cum non sit potentia apprehensiva, sed per actum intellectus, id est, per claram visionem. Sed in hac responsione ita insurgo: facta obiecti beatifici apprehensione intellectus circa illud, non tanquam circa ultimum finem proprium, sed tanquam in ultimum finem voluntatis operatur, voluntas autem circa illud tanquam circa proprium obiectum versatur: ergo erit beatitudo actus magis proprius voluntatis, & ab ipsa potius, quam ab intellectu, elicitus; cum tunc circa proprium obiectum operetur. Percontaberis, quomodo intellectus accipit Deum. Respondeo: Sub ratione boni veri, formando hanc propositionem, hoc est bonum verum, & non apparens, amabile super omnia, Et voluntas, dices, quomodo in Deum fertur? Respondeo, desiderando illi omne bonum: item ordo Seraphim, qui excellit dilectione, est præstantior ordine Cherubim, qui excellit scientia, ergo in patria dilectio cognitione est præstantior, & in illa beatitudo quæ est ultima hominis perfectio consistet. Postremò beatitudo formalis est actus, in quo quiescit anima, qui ad alium actum non originatur: & cum visio ad amorem ordinetur, in amore, & non in visione erit animæ quies, id est, formalis beatitudo constituenda.

Iam respondeamus, oportet argumentis quibus cõtraria opinio roboratur. Primò obijciunt locum beati Ioan. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum, &c. Secundò authoritatem B. August. dicentis: Visio est tota merces. Tertiò adducunt Aristotelem

telem dicentem, sollicitatem consistere in contemplatione rerum separatarum. Quarto eundem Aristo. citant affirmantem: beatitudinem esse bonum sufficiens, sola autem clara visio est bonum sufficiens. Ostende nobis patrem; dixit B. Philippus; & sufficit nobis: quare colligitur hinc apertissimè beatitudinem esse solam Dei cognitionem, quæ est intellectus operatio. His quatuor auctoritatibus vna solutione, vel altera satisfacere possumus, quæ est patris à Castro verbo beatitudo, hæresi. 4. Estque primum animaduertendum, vitam æternam in sacris literis aliquando vocari fidem, quæ ad vitam æternam peruenitur: vt Ioan. 3. Qui credit in filium Dei habet vitam æternam: non dicit habebit, sed habet, quæ est fides, & ita intelligendus est locus Ioan. 17. de fide viatoris, quæ à Christo I. E. S. V. vita æterna nominatur: quia certissima, & necessaria via est perueniendi ad vitam æternam. Hæc declaratio est B. Cyrilli, quem pater à Castro ibidem citat, illum omnino lege. Vel respondeo cum D. Bon. & Ric. claram Dei visionem in sacra Scriptura, & à Sanctis vitam æternam, & beatitudinem nominari, non quòd sit sola visio præcipua beatitudinis pars, sed quia per solam visionem animæ huius status à beatis distinguntur. Non enim comprehensores à viatoribus iustis per dilectionem distinguntur, cum Deus charitate eiusdem rationis vtròque diligatur (dicente D. Paul. Caritas nunquam excidit) sed differunt, quia nos ambulamus, per fidem, illi autem per spem, id est per claram Dei visionem. Ita respondet D. Bon. ad 2. vbi visio tota merces, id est, in patria à visione incipit status, quemadmodum hic status à fide inchoatur: in de tamen non sequitur dilectionem non esse præcipuam beatitudinem: Hac solutione cæteris auctoritatibus facillimè satisfacies.

Præterea argumentantur: Beatitudo est habere Deum præsentem, qui non habetur præsens per actum voluntatis, sed intellectus: quia voluntas duas tantum habet operationes, nempe, desiderium rei absentis, & delectationem rei præsentis. Prima non est beatitudo, quia Deus, quandiu desideratur, non habetur: neque secunda, quia delectatio voluntatis non facit Deum præsentem, sed præsupponit eius præsentiam per visionem intellectus. Respondeo, minorem esse falsam, nam præter desiderium, & delectatio-

stationem, habet voluntas amorem, & gaudium præsens, nam S. Thom. affirmat beatos in patria habere perfectum dilectionis actum, id est, amorem rei præsentis, quem perfectam, & formalem beatitudinem esse diximus. Insurgens: beatitudo est assequutio ultimi finis, quæ fit tantum per actum intellectus, qui est potentia apprehensiva, & assequutiua, & nõ per actum voluntatis, quæ non apprehendit, sed appetit tantum: ergo, &c. Respondeo. Beatitudinem obiectiua per solum intellectus actum assequitur Deum, id est habemus Deum præsentem per notitiam intuitiuam, at verò de beatitudine formali, de qua est in odò sermo, minor est perneganda: nam etiam si voluntas sit potentia tantum appetitiua, & non apprehendat obiectum beatificum, nihilominus tamen beatitudinem formalem, quæ est amor amicitia, acquirit: quia, vt voluntas habet habitus, acq̄sitos morales, ita quoque acquirit per proprium actum beatitudinem formalem, quæ est permanens per modum habitus, id est, difficulter, vel nunquam à subiecto separabilis. Tum, disputant in solutionem: visio beatifica est beatitudo formalis, ergo intellectus non solum assequitur beatitudinem obiectiuam, verum & formalem: Antecedens est falsum: nam impossibile est formam aliquam inhaerere subiecto, & non denominari subiectum à forma inhaerente, vt parietem albedine esse affectum, & non denominari album: & cum anima rationalis possit videre Deum, & non esse beata, si Deus cum voluntate ad eliciendum amorem non concurreret, non erit profectò visio beatitudo formalis, quæ est nostra opinio.

Præter hæc, ita in contrarium agunt: reprobi pœna damni, id est, priuatione beatitudinis puniuntur, consistit igitur beatitudo in operatione solius intellectus: Sequela patet: nam vel torquentur, quia visione, vel eius amore priuantur, temerarium autem esset dicere, quia non possunt diligere (esset enim actus perfectionis) quare torquentur, quia priuantur visione diuina, quæ est beatitudo: consequentia est neganda. Et ad confirmationem responderetur, damnatos puniri pœna damni, id est, torqueri priuatione illius status beatifici, non cogitantes, consistat ne beatitudo in amore, aut in visione. Veruntamen fit ita, vt aliquis damnatus Theologus habeat Scoti opinionem: si ille torqueretur priuatione amoris Dei clarè visiti, sequeretur illum amare Deum: quia illa

affectio actus amoris est. Respondeo: Amare Deum amore concupiscentiæ, ut ebrius amat vinum, qui amor est viciuosus, quando in eo vltimus finis collocatur. Tum, finis sensibilis non habetur per actum potentiæ appetentis, sed apprehendentis, ut non apprehendimus pecuniam per amorem voluntatis, neque fiunt homines diuites per solum diuitiarum amorem, sed per potentiam apprehensiuam, scilicet, per manum, qua apprehendit diuitias: ergo à simili in diuitijs spiritualibus. Deus enim non habetur per actum voluntatis, sed per actum potentiæ apprehensiuæ, nempe, per intellectus visionem. Respondeo. Verum quidem est intellectum apprehendere obiectum, scilicet Deum, non tamen inde sequitur, animam per dilectionem voluntatis non vniri vltimo fini, quæ quidem vnio per amorem est perfectior obiecti assequutione.

1. Ioan. cap. 3.

Rursus obijciunt: Beati per beatitudinem efficiuntur Deo similes, Cum apparuerit, similes ei erimus: efficiuntur autem Deo similes per solam visionem, quæ est obiecti similitudo, ergo sola clara Dei visio erit beatitudo. Respondeo. Efficiuntur quidem Deo similes per beatitudinem minus principalem, quæ in visione consistit, at verò per magis principalem Deo, ut supra diximus, vnimur. Iterum sic impugnare conantur Scôr. cõclusionem. Operatio voluntatis præsupponit beatitudinem, ergo non est beatitudo: nam præsupponit præsentiam obiecti, id est, illius præcognitionem, quare præcognitio illa erit beatitudo, quæ nihil aliud est quàm habere Deum præsentem, & confirmatur. Beatitudo voluntatis est eius vltimus finis, in quo eius desiderium quiescit, & talis est clara Dei visio. Nihil enim amplius, quàm Deum videre, desiderant: neganda est consequentia. Et ad probationem respondeatur assequutionem obiecti non esse principalem beatitudinem, sed esse solum apprehensionem obiecti beatifici, cuius præcognitio est necessaria, ut voluntas in Deum per amorem, qui est formalis beatitudo, feratur. Sic, sublato quidem amore per Dei potentiam, & sola visione manente, non esset beatus, ut supra diximus, Tum etiam, si vltimus finis voluntatis sumatur, non pro re, quæ est finis, qualis est Deus, sed pro operatione circa ipsum finem, visio intellectus non erit voluntatis erga Deum clare visum: nam ut in vltimo finis præcepti est charitas, ita & in patria finis visionis est charitas.

Vltimo cum D. Bona. argumentor, & probō beatitudinem in operatione vtriusque potentia existere per extrauag. Benedictus Deus. quā refert Pater à Castro, verbo beatitudo habet 6. vbi definitur beatitudinem esse Dei visionem, & eius fruitionem, & non vnam tantum operationem: totum concedo: hic tamen non disputamus, nisi quæ istarum operationum sit principalior, & in qua potius beatitudo consistat.

II. Dubium. Clara Dei visio est ne intellectus practici, vel speculatiui operatio?

Ric. ar. 1. q. 3.

RICARDVS hac distinctione respondet intellectum beati magis esse practicum, siue effectiuum, quàm speculatiuum. Et ratio illius est, quia contemplatur Deum non solum propter scientiam, sed vt ipsum diligit, quæ dilectio est operatio circa Deum. Ricardum sequitur Scotus. S. Tho. dicit simpliciter esse speculatiuum: quia principalior intellectus beati operatio est speculatio, sed contra hanc rationem est proxima difficultas.

*In prologo sē
tentiarum. 1.
2. q. 3. ar. 3. &
Caie. ibi. Sco.
d. 1. lib. 1. l. 1. 2.
quæ. 11. art. 2.*

Quarta difficultas. Est ne fruitio voluntatis amor?

DVÆ sunt opiniones, D. Bona. Ric. & Sco. affirmant fruitionē esse actum elicitem à voluntate, scilicet, amorem amicitia: S. Tho. & alij asserunt esse potius delectationem, vel actum intellectus. Soto dicit vsque ad Sco. neminem dixisse amorem esse fruitionem: cum tamen id affirmauerint, Ricar. & D. Bona. & Scor, fuerit dubius: nam dicit fruitionem esse amorem, vel delectationē.

CONCLUSIO I.

FRUITIO, in rigore sermonis sumpta, non est actus à voluntate elicitus, sed à potentia apprehensua, & ab appetitiua imperatus: quia fruitio à fruor, idem est, quod fructus assequutio: quæ quidem assequutio fit per apprehensiuam: nam appetitiua solum concupiscit fructum.

Hinc, hæc propositio in rigore sermonis, scilicet, visio est fruitio, est vera, vt Sanctus Tho. docet. Est enim assequutio fructus, id est, vltimi finis beatifici, estque voluntatis fructus, & assequitur illum per intellectus operationem.

APPEN. I.

CONCLUSIO II.

Si fruitio pro fructu accipiatur, actus à voluntate elicited, id est, amicitia amor est: quia fructus est ultimum, quod ex re concupita expectatur, qualis est actus amoris in patria: nam post visionem obiecti beatifici sequitur amor, in quo quiescit voluntas: dicit B. Aug. frui, esse amore inhaerere alicui propter seipsam.

B. August. de
Doctrina
Christiana.

CONCLUSIO III.

FRUITIO aliquando non pro voluntatis, aut intellectus actu, sed pro delectatione, quæ ex assequutione rei concupitæ insurgit, accipitur. Constat ex D. Aug. dicente: Hoc est plenum gaudium nostrum, quò amplius non est maius, frui Trinitate: ubi fruitionem gaudium appellat, & ita intelligitur locus beati Pauli: Ego te fruar in Domino, id est, gaudebo amore tuo secundum Deum: non enim fruar, amabo ibi significat: quia iam illum in Domino amabat.

D. Augu. lib.
1. de Trini. c.
10 in Epistola
ad Philemonem.

APPEN. 2

Hinc, sequitur veram esse Scoti opinionem, qui dicebat fruitionem sumi aliquando pro amore, quâdoque verò pro delectatione, quæ ex amore emanat.

Quinta diffie. An fruitio etiam brutis conueniat?

CONCLUSIO I.

S. Th. 1. 2. qu.
11. artic. 2. &
Scot. 9. 8. diff.
49. & in 1. d.
1. qu. vltima.

FRUITIO in rebus inanimatis non reperitur. Ratio est quia fruitio præsupponit finis assequutionem per proprium imperium, & res inanimata suum finem per proprium imperium non assequuntur.

CONCLUSIO II.

EST autem perfectè in creatura rationali fruitio: propterea quòd fruitio perfecta præsupponit perfectam finis cognitionem, quam sola creatura rationalis consequitur: quia cognoscit non solum finem ultimum, scilicet, Deum tamquam bonum, verum etiam boni definitionem.

CONCLUSIO III.

IMPERFECTE verò in brutis locum habere dicitur fruitio, quia imperfectè finis cognoscitur: bruta enim finem apprehendunt: quòd idcirco finis cognoscere non possunt: quæ quò ad perfectam cognitionem desiderantur.

Sexta diffic. An fructio sit tantum in ultimo finis assequutione? *S. Tho. art 3. ubi supr. & Sco in 1. d. q. 1. D. Aug.*

CONCLUSIO I.

FRUITIO simpliciter sumpta de ultimo fine vero, appa-
rente, aut præfixo esse potest. Constat ex August. dicente. Fruimur cognitis, in quibus voluntas delectata quiescit: quæ quidem simpliciter nunquam, nisi in ultimo fine quiescit: quandiu enim aliquid expectat, non quiescit, atque ita, vt simpliciter fruatur in ultimo fine quiescere debet.

Hinc, si finis ultimus fuerit verus, scilicet Deus Opr. Max. fructio erit actus patriæ, v. g. amor, seu Dei dilectio. APPEN.

Quando verò finis ultimus fuerit apparens, vel præfixus, eius fructio erit idolatriæ actus: Omnis enim fornicator aut immundus, aut avarus, quod est idolorum seruitus, inquit B. Paul. Cuius reiratio est: quia huiusmodi peccatores in his peccatis ultimum finem constituunt, & illa tanquam Deum, diligunt. Ad Ephe. c. 5.

CONCLUSIO II.

FRUITIO secundum quid est amor amicitie, quo plerumque In Epi. ad Philemonē.
non solum Deum, verum & creaturas propter Deum diligimus: Hoc enim modo B. Paul. Philemonem diligebat, & sancti virtutes amabant, & hoc modo sunt multæ authoritates, quæ oppositum sonare videntur, de fruitione secundum quid declarandæ.

Septima diffic. An peccans mortaliter aliqua creatura fruatur?

SENSUS est, an peccator adeò diligat peccatum, vt si daretur electio, potius eligeret Deum anihilari, quàm à peccato cauere.

Dux sunt opiniones. Prima Scot. & aliorum, scilicet, omnem Scotus in 1. d. 1. q. vltima. Quodl. 7. q. 3.
peccatorem diligere creaturam plus quàm Deum. Secunda est Adriani, qui illud negat.

CONCLUSIO I.

SI fructio pro amore erga ultimum finem sumatur, non omnis peccans creatura fruatur: quia ultimum finem, & felicitatem in peccato non omnis peccator constituit, ita vt peccare potius, quam Deum esse malit. Tales sunt, qui zelo Dei indiscretò peccant, de quibus Beatus Paul. Emulationem quidem Dei habent, sed non Ad Ro. 6. 10.

secundum scientiam: tales sunt etiam, qui peccant spe veniæ, vt
Ada n peccauit.

CONCLUSIO II.

OMNIS mortaliter peccans, vel simpliciter, vel secundum quid
creatura frui dicitur: Simpliciter quidem, qui in creatura vltimum
finem constituit, contra quem D. Aug. ait: Summa peruersitas est,
frui vtendis, id est, diligere creaturam propter se, quæ est propter
alium diligenda, ita vt in illa vltimus finis constituatur.

D. Aug.

Secundum quid verò fruitur creatura, qui amorem sui illam
amat: Nam duos, inquit, D. Aug. amores ædificauerunt duas ciuitates,
amor Dei, & c. hic autem in seipso vltimum finem non constituit,
vt qui spe veniæ peccat.

D. Aug.

III. Dubium. Peccans mortaliter, qua creatura fruitur, actu ne peccati,
an obiecto, vel supposito, id est, seipso?

Scotus in 1. d.
1. q. vltima.

SCO. sequentem conclusionem defendit.

CONCLUSIO.

PECCATOR non obiecto peccati, neque ipso peccato, sed
seipso fruitur. Ratio est: quia amor amicitie, qui est fructio, præ-
cedit amorem concupiscentiæ, & peccator amore amicitie dili-
git seipsum, peccatum verò, & peccati obiectum amore concupis-
centiæ amat.

APPEN. 1.
Galas. 1.4.

Hinc, diligentes Deum inordinatè seipsis, & non Deo frueban-
tur: tales fuerunt Apostolorum interfectores, & B. Paul. qui de
seipso ita ait: Audistis enim conuersationem meam aliquando in
Iudaismo, quoniam supra modum persequebar Ecclesiam, & ex-
pugnabam illam, & proficiebam in Iudaismo supra multos coëta-
neos meos in genere meo, abundantiùs æmulator existens pater-
narum mearum traditionum, vbi apertè testatur zelo, & amore pa-
ternarum traditionum, & proprii honoris, & zelo Dei indiscreto
se Dei Ecclesiam fuisse persequurum.

APPEN. 2.

Hinc, qui se inordinatè morti pro defensione patriæ, & amico-
rum exponit, seipso, & non patriæ, aut amicis fruitur: quia ignomi-
niosum sibi esse existimat amicos non defendere.

APPEN. 3.

Idem dicendum est de illo, qui vt miseriam fugiat, laqueo se
suspendit,

suspendit, vel alio quouis modo interimit: quia amore sui facit.
Duo enim amores. & c. vt Aug. docet.

D. Aug.

*Octaua diff. An fruamur non solum sine iam obtento,
verum etiam sperato?*

S. Tho. 1. 2. q.
11. ar. ultimo.
Ric. d. 49. ar.
1. q. 2.

CONCLUSIO.

DE vtroq; sine est fruitio. Et ratio est: quia viatores iusti, beati appellantur, atque ita frui dicuntur. Fruitio idē est, quod beatitudo, vel in spe, vel in re: beati tamen in via improprie fruitio nominatur, propterea quod, appetitus donec appareat Deus Opt. Max. non satiabitur.

Psal. 10.

*Art. II. Habet ne homo naturalem appetitum beatitudinis in
particulari, scilicet, videndi Deum?*

Scot. hac diff.
49. q. 9. & 10.
& q. 1. prolo-
gi. Ric. art. 1.
q. 2. Dur. qu.
8.

DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. negans. Secunda contra-
ria Sco. quæ fuit olim D. Bona. & Ricar. hac d. quos sequun-
tur Dur. & Soto.

CONCLUSIO I.

HOMO, naturalem habet inclinationem ad Deum videndum: est enim naturalis inclinatio aptitudo, siue potentia passiva ad formam, qua subiectum perficitur, & in qua quiescit: quæ quidem inclinatio non est habitus distinctus à natura, sed ipsamet natura sue perfectionis capax. Et homo cum vltimate perficiatur visione, & fruitione Diuinæ essentia, & in illa quiescat, naturaliter ad ipsam inclinabitur: tum etiam, quia naturale dicitur, quod omnibus hominibus ratione vtentibus commune est: & desiderium videndi Deum etiam infideles habent: nam rogati an cupiant videre Deum, respondent: Vehementer desideramus.

CONCLUSIO II.

BEATITUDINIS tamen consequutio est supernaturalis. Definita est in Clementina, ad nostrum de hæreticis. Verum de hac conclusione latius infra,

Prima diffic. An cognita beatitudine, homo necessariò habeat hunc actum, volo beatitudinem.

Henricus.
Scot. in 2. d. 1.
q. 4. C. haec d.
q. 9.

HIC agitur de appetitu libero, & sunt de hac difficultate tres opiniones. Prima Henrici, quæ citat, & refutat Scot. scilicet, beatitudinem in generali, quæ nihil aliud est, quàm velle bonum sufficiens, siue illa beatitudo in obiecto creato, siue increato constituat, necessariò voluntas habet eius volitionem, non tamen vult necessariò istam beatitudinem in particulari, quæ in clara Dei visione consistit.

1. 2. q. 5. art. 8.
C. q. 10. ar. 1.
C. 2.

Secunda opinio est S. Tho. qui duo dicit. Primum est beatitudinem in communi vult homo appetitu elicito quantum ad specificationem actus: non tamen quantum ad exercitium. Secunda est beatitudinis in particulari, potest volútas habere nolitionem, quia potest dicere, nolo videre Deum, sed frui semper vita præfeti, Tertia opinio est Scot. quæ solùm differt à S. Th. penes beatitudinem in particulari consideratam. Dicit enim non posse habere volitionem in particulari beatitudinis, sed necessariò velle illam quoad specificationem actus, non tamé quoad exercitium. Hæc est Scoti sententia, licet aliis verbis proposita.

CONCLUSIO I.

BEATITUDINEM in communi secundum rationem generalem tantum cognitam quòd specificationem actus, licet nõ quoad exercitium homo necessariò, optat, id est, necessariò elicit hunc actum, volo esse beatus, vt Scotus declarat. Ratio est: quia cum in beatitudine generali nulla appareat ratio malis, imò omnis boni necessariò voluntas circa illam quòd specificationem actus operabitur, non tamen quoad exercitium: quia cum sit libera, suam operationem suspendere, & ex consequenti nullum actum elicere poterit.

CONCLUSIO II.

CIRCA beatitudinē in particulari, scilicet, clarā Dei visionem potest homo habere hunc actum, nolo istam beatitudinem, vnde non necessariò, sed liberè omnino, & quantum ad actus specificationem, & quantum ad exercitium se habet: nam potest homo vltimum finem in creatura constituere, illa fruendo, quareste B. Augustino est summa peruersitas, & ex consequenti poterit

D. Aug.

rit

rit nolitionem habere: nullus siquidem duos ultimos fines habere potest, Hoc perditissimi homines testantur, quibus, si daretur optio potius vitam presentem, quam futuram eligerent.

Secunda diffie. An damnati naturalis beatitudinis appetitum habeant?

CONCLUSIO

HABENT quidem. Et ratio est: quia talis appetitus non est habitus, aut actus elicitus, sed natura habens aptitudinem, & potentiam passivam ad propriam perfectionem: & hac de causa, manente natura, idem appetitus, & cætera propriæ passionis, ut visibilitas, &c. manent.

Scoti est hac d. qu. 9. ad. 2.

Tertia diffieult. An habeant damnati actum elicitum beatitudinis?

CONCLUSIO.

DE facto actuale desiderium beatitudinis, non absolutum, sed conditionatum habent, id est, vellent esse beati, si fieri posset. Ratio est, quia patiuntur pœnam damni, quæ est dolor privationis & beatitudinis, quem dolorem & tristitiam non paterentur, si voluntionem conditionatam beatitudinis habere non possent: quia nullus privatione, aut carentia alicuius rei tristatur, nisi rei, quam habere cupit.

Scot. est vbi sup.

Quarta diffie. Actus, quem homo beatitudinis in communi habet, est ne liber, an naturalis?

DUO sunt opiniones. Prima Scot. vbi supra dicentis, esse actum liberum. Secunda, & contraria S. Tho. afferentis voluntatem respectu ultimi finis in communi non esse liberam, sed naturalem tantum potentiam.

Scot. S. Th. 1. 2. qu. 10. art. 2. Ric. d. 49. ar. 2. q. 1. 2. & 3.

CONCLUSIO.

VOLITIO beatitudinis in communi non est naturalis operatio, sed omnino libera. Probat, quoniam voluntas libera libertate contradictionis, est absolute libera: & cum voluntas eliciat hunc actum, scilicet, volo beatitudinem in communi liberè liber-

Sexta diffic. Ieiunium potest ne esse multarum virtutum actus

CONCLUSIO.

S. Tho. art. 2.

vbi su. q. 100.

Ale. q. 4. ar. 3

IEIVNIUM, diuersimode consideratum, potest esse, & est diuersarum virtutum actus. Ratio est: propterea quod idem actus potest esse diuersarum virtutum, quatenus ad illarum fines ordinatur: vnde ieiuniū, si vt in proxima conclusione accipiatur, actus temperantiæ est: deinde, si vt per illud præceptum Ecclesiæ adimpletur, sumatur, actus obedientiæ est: si vt illo diuinæ iustitiæ pro pœna peccatis debita satisfacimus, consideretur, actus iustitiæ est: si vt ordinatur contra radicem inclinātem ad peccatum, capiatur, actus pœnæ est, quatenus pœna est virtus, ordinans liberum arbitrium ad resistendum: & est actus fortitudinis, vt per illud debellantur vitia: & charitatis actus, quatenus per illud adhibetur medicina corpori, quod est charitatis opus.

Aug. vbi su.

Nota ad qualitatem ieiunij dignoscendam diuersis intētionibus ieiunari, vnde versus, Abstinet, æger, egens, cupidus, gula, simia, virtus: Æger, vel quia non potest comedere, vel propter medicinā: Egens, quia non habet: Cupidus verò ne expendat: Gula, vt postea auidius comedat: Simia, id est hypocrita, vt laudetur: Virtus, id est studiosus, vt mereatur.

Alex. Alē. q.

101. S. Th. ar.

1. Ric. q. 3.

vbi supr.

QVÆSTIO II.

Ieiunium est ne vile, & efficax?

CONCLUSIO.

Gregor.

IEIVNIUM maximæ utilitatis est: ex eo enim innumerę emanant utilitates: cū per illud vitia comprimātur, mens eleuetur, virtutes concedat, & præmia Deus, vt S. Greg. in præfatione quadragesimæ docuit: etsi volueris populum amore ieiunij accendere, enumeratis infinitis pene utilitatibus. lege Doct. modò citatos, & Castro verbo ieiunium, contra hæreses. Lege Græcos, & Latinos patres, qui de utilitate ieiunij copiosissimè disputant. Basiliū tom. 2. concione. 1. & 2. de ieiunio. Ambr. to. 4. de Heliā, & ieiunio per totum. D. Hiero. tom. 2. lib. 2. circa finem. Chryl. tom. 1. homil. 1. in Gen. & tomo 5. homil. 18. & 73. ad populum.

B. Aug.

B. August. tom. 9. tract. de vtilitate ieiunij, & in 10. inter sermōnes de tempore. Leon. Papam serm. 4. de ieiunio. & D. Gregor. homil. 1. Dom. in 40. & cōcordantias Bibliæ verbo ieiunare, & ieiunium: & inuenies facilè loca, in quibus quanta Moyſi, & Helia, & alijs teruis suis, & Niniuitis, medio ieiunio, Deus pro sua misericordia conceſſerit, continentur.

Prima diffi. Sit ne ieiunium meritorium?

*Alex. Alen.
q. 101. m. 1.*

MEMENTO propositionis quarta in prima quaest. posita ad sequentes difficultates.

CONCLUSIO.

IEIUNIVM charitate informatum, & debitis circumstantijs munitum, est meritorium. Et ratio est: illud, cui deberur præmium, est meritorium, & tali ieiunio debetur præmium, Matth. cap. 6. Tu autem, cum ieiunas, & c. Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Virtus etiam est meritoria, & ieiunium, cum sit virtutis actus, vt supradictum est erit meritorium.

Matth. c. 6.

Secunda diffi. Ieiunium est ne satisfactorium?

*Alex. Alen.
m. 2. art. 1.*

CONCLUSIO.

IEIUNIVM ex charitate, & in charitate factum, est satisfactorium. Probatur: quia per illud peccata diluuntur, & non quoad culpam, ergo quoad pœnam. Secundo quia est pars satisfactionis, sicut oratio: & elemosyna: & tertio quoniam ex natura sua est pœnale, quamuis ex feruore charitatis, vel ex complexione, vel assuefactione, & frequentatione, vel alia occasione fiat deletabile.

Tertia diffi. Vtrum ieiunium iniunctum à Sacerdote sit satisfactorium?

CONCLUSIO.

TALE ieiunium est propriè, & realiter, & sacramentaliter satisfactorium. Ratio est, quoniam est pars satisfactionis: aliter enim Ecclesia deciperet pœnitentes: & licet contra voluntatem natura

Scoti differentis, posse dari speciem, per quam Deus abstractiue, & distinctè, non tamen perfectè cognoscatur. Hæc tamen opinio licet quibusdam primæ contraria videatur, non tamen est.

CONCLUSIO I.

Rom. cap. 1. POSSIBILE est dari aliquam speciem, quæ representet naturaliter Deum, quæ notitia distincta, non tamen quidditatiua de Deo habeatur. Constat ad Rom. 1. cap. ubi docet D. Paul. cognouisse gentes Deum singulariter sub ratione æterni, quæ est solius Dei proprietas: nam dixit: Inuisibilia Dei à creatura mundi per, &c. & in hoc sensu loquitur Scotus, nunquam enim differuit, an posset dari species intelligibilis, per quam intellectus creatus quidditatiue, & essentialiter Deum cognoscat, sed abstractiue & distinctè tantum, atque ita non contradicit S. Thom. qui loquitur de notitia quidditatiua Dei, quæ est notitia eius existentia, & essentia.

CONCLUSIO II.

Sotus. IMPLICAT etiam per diuinam potentiam dari aliquam speciem intelligibilem, quæ representet Diuinam essentiã quidditatiue, & à qua visio beatifica partialiter producat. Ratio est: quia materiale, qualis est species, non potest omnino immateriale representare, scilicet Deum: & quia nulla causa secunda, vt est species, potest causæ primæ supplere actiuitatem.

CONCLUSIO III.

ESSENTIA diuina immediatè vnitur intellectui, comprehensoris ad beatificã visionem producendã. Ratio est: quia notitia nõ à sola potentia cognoscendi, verum etiam ab obiecto productur.

I. Dubium. Essentia diuina potest inherere creato intellectui, quando eidem vnitur?

RESPONDEO, Aliqua duo dicuntur vniri, quando ex illis fit vnum quacumq; vnitate, atq; ita ex diuina essentiã, & intellectu creato fit vnũ principium actiuum totale ex duobus partialibus, scilicet, ex intellectu, & essentiã: & nota essentiã diuinam non solũm cõcurrere cum intellectu in genere causæ efficientis, verum etiam effcurrere intellectu fecundum, id est cõstituere intellectu in actu, quia facit illum productiuum: nam vt in nobis intellectus, & species.

species constituunt memoriam secundam, de qua producitur notitia obiecti creati, ita diuina essentia, qua supplet vicem speciei, & intellectus creatus constituunt memoriam, à qua notitia beatifica producitur.

Septima diffi. An intellectus creatus ad videndum Deum aliquo lumine creato supernaturali indigeat, vt notitiam beatificam producere possit?

VARIÆ sunt opiniones. Prima est Scoti, qua falsò ab aliquibus intelligitur: nam in 3. dixit intellectum creatum respectu notitiæ beatificæ, si tantum merè passiuè se haberet, non indigere necessariò lumine gloriæ, at verò cum se habeat actiuè lumine gloriæ opus habet. Hæc est sententia Scoti illic, & hac dist. Durandus tres citat opiniones. Prima tenet intellectum creatum videre essentiam diuinam per speciem ex parte obiecti, & per lumen gloriæ ex parte potentiæ. Altera, & prima in ordine neutrum requiri dicit, & hanc amplectitur Durandus.

Ultima opinio est S. Tho. asserentis lumen gloriæ ex parte potentiæ desiderari, non tamen ex parte obiecti dari aliquam speciem.

CONCLUSIO I.

NON potest intellectus creatus essentiæ diuinæ producere notitiam, quæ sit eiusdem essentiæ intuitiua, nisi per lumen gloriæ eleuetur. Definita est per Concilium Viennense: de quo quidem lumine scriptum est in Apoc. Claritas Dei illuminabat illam, scilicet beatorum societatem Deum, videntium. Quo lumine beati deformes, & Deo similes efficiuntur, dicente beato Ioanne: Cum aperuerit, similes ei erimus, & videbimus eum, sicuti est.

CONCLUSIO II.

DEVS Opt. Max. potest actionem luminis gloriæ supplere, ita vt intellectus merè passiuè se habeat, recipiendo ab eo notitiæ beatificam, & per illam videat: & ante probationem nota breuiter ex Soto contra Thomam. Aliud esse producere notitiam, aliud verò per illam operari: nam fieri potest, vt intellectus opere- tur, & nullo modo notitiam producat. Propheta namque intelligebant per notitias à solo Deo infusas, quas nullatenus produce- bant.

Scotus in 3 d.
14. q. 1. Et 2.
Et in 4. d. 49
q. 12.

Duran.
In l. q. 12. a. 5.
Ric. libr. 3. di.
14. Et lib. 4.
d. 49. a. 3. q. 2

Apoc. c. 21.
1. Ioan. c. 3.

Soti est cõtra
Caiet.

1. d. 2. q. 7.

bant. Reuelationem autem esse notitię productionem negabit nemo: quod Sco demonstrauit dicens, ira reuelans hanc, Deus est trinus, & vnus, causat aliquam notitiam huius veritatis.

Iam probatur cōclusio: aliud est intellectum esse productiuum notitię, aliud verò operatiuum, &c. Ad operationem autem nō requiritur lumen glorię, sed solum ad productionem, quod quamuis intellectus noster non haberet tunc lumen glorię, posset per notitiam operari: minor constat, quia per notitiam iam productam, & potentia inhærentem operatur, & intelligit naturaliter potentia ipsa, v.g. cæcus, recepto visu à Christo, naturaliter vidit, & Prophetę, recepta reuelatione, naturaliter intellexerunt, non enim poterat intellectus tunc non intelligere, quapropter supernaturalitas non consistit in operatione, sed in notitię productione: nam, vt aliud est cæcum videre, aliud autem cæco visum præstare: ita in patria, aliud est notitiam producere, aliud autem videre: primū enim est supernaturale, & secundum naturale. Deum autem istam actiuitatem luminis glorię posse supplere, patet, cum possit cuiuscunque causę secundæ supplere actiuitatem.

8. Thom. 1. p.
q. 17. a. 7. Sco.
lib. 3. d. 14. v.
bi supra.

Art. III. Potestne intellectus creatus comprehendere Deum?

CONCLUSIO I.

SI notitia apprehensua pro cognitione qua obiectum perfectè, quantum cognoscibile est, cognoscitur, sumatur, nullus intellectus creatus, sed solus Dens seipsum comprehendit: quia cum sit infinita notitia, est infinitę perfectionis cognoscibilis, quam quidem nullus intellectus creatus habere potest: quia non est maior visio intellectus creati, quàm fuerit lumen glorię, & nullus intellectus creatus infinitum lumen glorię habet: vnde dicitur, Magnus consilio & incomprehensibilis cogitari.

1. Cor. ca. 31.

CONCLUSIO II.

SI notitia comprehensua pro beatitudinis possessione capitur, quicumque beatus per intellectum Denm comprehendere dicitur, idest, habere Deum præsentem: ait enim D. Paul. sic currite, vt comprehendatis: est autem de ratione comprehensionis non solum visio, verum etiam potestas non admittendi beatitudinem vn de in Canticis dicitur: Tenui eum, nec dimittam.

1. Cor. cap. 9.

Cant. cap. 3.

Hinc,

Hinc, beatus Paulus in raptu videns Deum, non comprehensio- APPEN. 1.
debat.

Hinc, comprehensionem vnam esse de animæ dotibus intelli- APPEN. 2.
gitur: Fidei namq; succedit visio, & charitati fruitio, & spei com- 2. Cor. 12.
prehensio: quæ est desiderij adimpletio.

Prima diffic. Vtrum sit omnium aequalis beatitudo?

DE fide tenendum est non esse omnium sanctorum gratiam Ric. d. 49. ar.
æqualem: modi tamen explicandi, cur, cum omnes in diu- 2. q. 8. Scot. d.
ina essentia beatificentur, si vnus alio beator, sunt distincti. Scot. 50. q. 5. S. Th.
namque dicit formalem beatitudinem consistere in amore erga 1. p. q. 12. art.
Deum clarè visum, & ex consequenti affirmat inæqualitatem bea- 6. & 1. 2. q. 5.
titudinis oriri ex inæqualitate charitatis: nam ex eo, quòd vnus art. 2.
beatus maiorem charitatè quàm alius sortitur, eò feruētius Deum
diligit, & est beator: at verò S. Thom. Constituens beatitudinem
formalem in visione, dicit gaudium beatitudinis ex gradibus lu-
minis gloriæ oriri: quāto enim aliquis beatus magis lumen glo-
riæ participat, tantò perfectiorem visionè produci, & beator est.

CONCLUSIO.

IN patria non erit æqualis omnium iustorum gloria: In domo Ioan. cap. 14.
enim patris mei (dixit I E S V S) mansiones multæ sunt, vbi diuersi-
tās mansionum diuersitatem graduum in gloria insinuat. Definita
est in Conc. Flor. sub Eugenio IIII.

Hinc, confutatur hæresis Iouiniani, & Lutheri, vt refert Soto Hæresis.
dicentium: omnes beatos esse in gloria æquales, in quam hæresim Soto lib. 2. de
copiosissimè, Pater à Castro verbo beatitudo, hæresis 7 disputat. natura, &
gratia.

Secunda diffic. Si Angelus, & anima rationalis habent æquales gradus

modi luminis, & charitatis, habebunt ne beatitudinem fer- and Hæresis.
malem, visionem, scilicet, vel amo- 1. p. q. 12. art. 6. & 1. 2. q. 5.
nem æqualem.

RICAR. Scot. Caiet. & Dur. tenent animam Christi I E S V, Soto lib. 2. de
si se habeat effectiue ad fruitionem, non habere summam Sco. d. 50. q. 5.
fruitionem de possibili, quamuis habeat summam gratiam: Ric. d. 49. ar.
14. ad ult. in q. 2. 2. q. 8. S. Th. 1. 2. q. 5. ar. 2. & in 3. p. q. 10. art. 4. Dur. in 3. diff. 14. ad ult. in q. 2. qua

quæ opinio maximas patitur angustias: S. Thom. oppositum tenet
hac d. art. 2. q. 8.

CONCLUSIO I.

IN casu huius difficultatis æqualis erit vtriusque potentia beatificus actus. Ratio est: quia non potest intellectus creatus visibus nature elicere actum beatificum, & ex consequenti, neque eiusdem actus augmentum: atque ita tota æternitas erit à lumine gloriae, siue à charitate: alioquin enim sequeretur, gloria non respondere meritis, sed naturali potentia, quod est erroneum: vt si Angelus & anima haberent æquale lumen gloriae, & charitatem æqualem, metraque æqualia, beatitudo formalis Angeli esset beator: quia habet perfectiorem potentiam, & ita virtuti naturali responderet gloria, quod est erroneum.

CONCLUSIO II.

SI beatitudo formalis esset visio, non esset inæqualitas, eò quod videret vnus plura attribura diuina, quam alius: nam tunc omnes beati æqualiter vident, quæ in Deo formaliter continentur: Videbimus (inquit B. Ioan.) eum, sicuti est, id est, cum omnibus quæ sunt de illius quidditate.

1. Ioan. 3.

CONCLUSIO III.

NEQVE consistit inæqualitas, quod vnus plures creaturas in Deo, quam alius, videat. Ratio est: quia creatura non est obiectum beatificum, quare erit maior beatitudo formalis, quando vnus clarius alio videbit Deum si beatitudo est formalis visio, aut si est amor, qui feruentius diligit Deum, ille erit beator.

*Tertia diffic. An de facto, quilibet beatus videat verbo omnia
qua formaliter, & eminenter in diuina essen-
tia continentur?*

DE hac re disputant Doctores hac d. & in 3. d. 14. & S. Thom. in 1. p. q. 12. ar. 8. Est autem maxima controuersia circa numerum creaturarum, quæ in Deo videntur, an si vnus plures creaturas, quam alius, an verò singuli omnes cognoscant.

*Hæc. Quod.
lib. 9. q. 4. Ri.
con. & rali
qui obi sup.*

Prima opinio est Henrici asserentis singulos beatos videre in verbo, quæ in Deo formaliter continentur, non autem quæ eminenter, cuiusmodi sunt creaturae. Contrarium asserit D. August. dicens

sup

dicens, beatos videre creaturas visione matutina, id est in verbo, quæ matutina nominatur, quia est clarior: & visione vespertina, id est, in proprio genere, quæ, quia est minus clara, visio vespertina nominatur. D. Aug.

Secunda opinio, quam citat Dur. affirmat, omnes beatos videre in verbo omnia, quæ in eo, tam formaliter, quàm eminenter continentur: quæ etiam est contra D. Aug. in lib. de vidento Deum, qui docet Deum esse speculum voluntarium, & non repræsentare necessariò omnes creaturas. Alioqui enim Deus beatis nihil reuelare posset, cum tamè Angeli superioris ordinis, vt in Florib^o secūdi libri dixim^o, multa inferiorib^o reuelēt. Duran. hac d. q. 3.

Tertia opinio est Duran. qui duo dicit: Primum, beatos videre in verbo quidditates omnium creaturarum naturalium, & supernaturaliū, id est, supernaturaliter producibiliū, quæ hætenus creata non sunt. Secundum est videre beatos in verbo aliquod singulare creatum solum in proprio genere.

Quarta opinio est Scot. quæ duabus propositionibus comprehenditur. Prima est: Anima Christi I E S V videt habitualiter in verbo omnes creaturas non actualiter simul, sed successiue, nūc plura, nūc pauciora: nō quod illa visio habitus sit, sed quia habitibus vtitur, quādo volum^o: & ita anima Christi per illam visionem beatificam videt, quas vult creaturas, & quando vult. Scot. in 3 d. 1. q. 2.

Secunda propositio, cæteri beati non cognoscunt omnes creaturas in verbo, sed aliquas: nam ita Scot. vbi suprā in notabili, sed ista via, &c. inquit: Dico quod verbum cuiuslibet beato est speculum repræsentans determinata, vltra quæ non potest velle ordinatè, id est, secundum rectam rationem, videre alia, sed huic, scilicet, animæ Christi est speculum repræsentans omnia ad modum suprā dictum. Hætenus Sco. quia vt infrā dicetur cunctas creaturas, & singulas hominum cogitationes, anima Christi videt, quia est futurus Iudex omniū, & ad rectè iudicandum omnes cognoscere debet.

Hanc sequitur falsissimè accusatum fuisse Scotum à Soto, quod dixerit, idem sensisse de anima Christi, & de anima cuiuscunque beati. APPEN. 1.
Sot. hac d. q. 3. art. 3.
Scot. liberatur. S. Tho. 1. p. qua. 12. art. 8.

Vltima opinio est S. Tho. asserētis, ceteros beatos à Christo videre in verbo aliquas creaturas, nullum tamen omnes, & quo

aliquis beatus pfectus cognoscit Deū, eò plura in Deo videre.

CONCLUSIO I.

I. Ioan. 3. QVIVNQVE beat^o videt omnia, quæ in Deo formaliter cōtinētur. v. g. attributa quæ formaliter, idest, quidditatiuè conueniūt. Cōstat ex B. Ioan. dicente: Videbimus eū sicuti est: ergo & omnia, quæ sunt in ipso quidditatiuè, scilicet, attributa omnia, & omnes relationes: Alioqui enim si beatos aliquod diuinum attributum lateret, non illum, sicuti est, viderent.

CONCLUSIO II.

QVILIBET beatus videt in verbo omnia, quæ eminetur continētur, idest, omniū rerum naturalium quidditates, scilicet, quid homo sit, & quid Angelus, &c. Nō tamen rerum supernaturalium producibiliū quidditatem. S. Tho. est vbi supra art. 8. ad 4. Et ratio est: quia in beatitudine omne naturale desiderium satiatur, est autem naturale desiderium cuiuscūque intellectus creati omniū rerum naturalium quidditates scire, quas si ignoraret, nō esset beatus quietus, nec adimpletū haberet desiderium.

APPEN. 2.

Vnde colligitur, omnes beatos videre in verbo species omnium animalium, plantarum, metallorum, &c.

CONCLUSIO III.

NON omnes beati vident in verbo omnia singularia cūctarū specierum, seu formarum: nam quilibet beatus tunc comprehenderet Deum, cū cognosceret omnes creaturas à Deo producibiles: & ita cognosceret Deum perfectissimè per notitiam infinite claritatis, quod implicat contradictionem. Hæc est contra secundam opinionem.

CONCLUSIO IIII.

S. Thom. est
vbi supra.

QV o aliquis est beator, idest, clariorem habet Dei visionē eò plura singularia in verbo videt. Ratio est: quia cognitio creaturarū in Deo est cognitio effectus in sua causa, idest, cognoscere virtutem causæ, quæ habet effectū producendi: & quanto aliquis est beator, tãtò clarius cognoscit virtutem, & potentiam Dei ad singulares effectus producendos, & conferuandos.

CONCLUSIO V.

S. Tho. est 3. p.
q. 1. art. 2.

VIDET autē quilibet beatus, illa omnia, quæ ad ipsum spectat, idest, quæ suæ curæ madata, & commissa sunt. Hanc probat S. Tho. inductione, vt anima Christi IESV videt omnia indiuidua

uidia præterita, præsentia, & futura cuiuscūq; speciei, & omnes
omniū hominum cogitationes, & actiones: quia est futurus Iu-
dex viuorum, & mortuorū, & vsus omnium rerum, quæ sub so-
le sunt, illi rationē reddituri sumus: & B. Petrus videt in verbo
omnia singularia ad Ecclesię ministeriū pertinētia: quia illi mā-
data fuit Ecclesia: & similiter de Seraphico patre nostro Fran-
cisco, & B. Dominico respectu suorū ordinū Theologandū est.

*Quarta diffie. An voluntas in patria naturaliter fruatur sine clarè viso
& non liberè, ita vt sit amandum, & vt ignis ad calefa-
ciendum determinata?*

S. Tho. 1. p. q.
82. art. 2. Ric.
art. 2. q. 2. &
5. d. 49.
Sco. d. 49. &
in 1. d. q. 4.

S. Tho. partem affirmantem tenet, Contrariam verò Sco.

CONCLUSIO I.

VOLUNTAS in patria necessariò diligit Deum: quia de
ratione beatitudinis est dilectio, & cū sit beata, supposi-
ta primum beatitudine, necessariò diligit Deum.

CONCLUSIO II.

VOLUNTAS amore elicito non diligit naturaliter Deum,
sed liberè libertate cōtradictionis. Hæc est Scoti, & rationib^o
aliquot cōfirmatur. Prima ratio totalis, & præcisa liberratis in
via est, indeterminatio voluntatis ad vtrumq; oppositorum, in
patria autem similiter est ad amandum, & non amandum deter-
minata, ergo voluntas, &c. Minor ita probatur, In via ideo vo-
luntas dicitur libera, & indeterminata, quia Deus potest illā ad
opposita mouere voluntatem beati, vt amare, & ab amore cessa-
re velit: ergo potest amare, & non amare, & ex consequenti est
ad vtrumq; oppositorum indeterminata: Obiicies, nō potest de
lege Deus in patria non mouere voluntatem ad amandum, vo-
luntas igitur de lege naturaliter amat.

Respondēo, & simul conclusionem cōfirmo: Voluntas via-
toris cōfirmata in gratia de lege non potest non moueri à Deo
in amorē ipsius Dei, quandiu sub præcepto Deum amare tene-
tur, nihilomin^o liberè amat, q̄a in sensu diuiso, & de potētia ab-
soluta potest Deus nō cōcurrere cū cōfirmatio ad amandum, &
ita non amabit: similiter in patria potest Deus secundū absolu-
tam

tam potentiam non mouere voluntatem comprehensoris ad amorem: quapropter quoniam amat liberè amat: Deinde in sensu diuiso, & de potentia remota hæc ab omnibus conceditur, scilicet, beatus potest peccare, & non amare Deum, ergo nunc quando amat, liberè amat. In via pro instanti, quo voluntas amat, non potest non amare: quia omne, quod est, quandiu est, necesse est esse: & nihilominus liberè dicitur amare, quia in sensu diuiso potest non amare & in patria similiter potest in sensu diuiso non amare, ergo quando amat, liberè amat: præterea actus amoris in patria aut est naturalis ex parte obiecti, scilicet, Dei clarè visus, aut ex parte potentia: non primùm, quia Deus clarè visus est obiectum voluntariū & ad extra nihil operatur necessariò, sed liberè: neque secundùm, quia idem est principium eliciens amorem in patria, & in via, nempe voluntas per charitatè informata, & eam in via liberè, & in patria quoque liberè operabitur: nam utrobique est idem principium, nempe, voluntas eliciens amorem.

Respondet Caiet. Deus clarè visus est obiectum beatificum, in quo apparet omnis ratio boni, & nulla mali, atque ita voluntas non liberè, sed necessariò illum amat. Verùm respondeo, & confirmo conclusionē. In Deo cognito per fidem nulla ratio mali, imò omnis boni ratio apparet, & tamen liberè amatur, etiam à viatore in gratia confirmato, & non ob aliud, nisi quia eius voluntas potest de potentia Dei absoluta moueri. Ad oppositum, & voluntas comprehensoris similiter potest moueri, vt velit ab amore cessare: ergo quāuis Deum clarè videat, liberè amat. Tandē tunc voluntas est libera, quando positis omnibus requisitis ad amandū, potest non amare, & voluntas in patria est huiusmodi, quia hæc de inesse est possibilis, scilicet, volūtas in patria, non amat, quāuis sit falsa, vt aduersarij cōcedūt: ergo sua de possibili est vera, scilicet, potest non amare: propterea quod veritas propositionis de possibili regulatur per possibilitatem suā de inesse, vt Aristoteles docet: Dices, deficit motio diuina quæ inter requisita ad agendū recensetur. Contra: in via, quando voluntas tenetur amare, liberè abstinet ab amore, quāuis motio Diuina deficiat, ergo similiter, & in patria.

Caiet. i. p. ubi
sup.

Arist. in prioribus.

CONCLUSIO III.

VOLUNTAS in patria non est libera libertate cōtrarietatis ad amo-

ad amorem, vel odium in Deum. Ratio est: quia nulla apparet ratio mali in Deo, quæ est odij causa.

Restat, vt argumentis aduersariorum respondeamus. Primò ita agunt: Deus est vltimus finis voluntatis, quem per claram visionem assequitur: ergo postea quam illum assequitur, naturaliter, & non liberè in eius amore quiescit, ita vt nullo modo possit habere appetitum ad oppositum, scilicet, ad cessandum à Diuino amore. Consequentia confirmatur à simili, de quacunque alia natura. v. g. lapis vbi iam consequutus est centrum, ibi naturaliter quiescit, Deus autem est vltimus finis, & quasi cætrum voluntatis: ergo cum iam voluntas fuerit assequuta Deum per intellectus apprehensionem, naturaliter, & non liberè in eius amore conquiescit. Neganda est consequentia, & similitudo, quia cætera natura, suis finibus obtentis, naturaliter illis adherent, vt lapis centro: quia secundum suas formas sunt ad vnum oppositorum determinata, at verò voluntas, etiam in patria, est ad vtrumque oppositorum indeterminata, quemadmodum, & in via: quia vtrobique potest moueri à Deo ad actus oppositos. Secundò obijciunt: causa præcisa, ob quam voluntas in via nõ naturaliter, sed liberè diligit, est: quia habet difficultatem in amando propter prauam hominis inclinationem ad malum, & quia turbatur erga plurima, quanuis Deum fide cognoscat: sed in patria nullum est impedimentum, quominus semper amare possit, ergo non poterit non amare: negatur antecedens, & consequentia. Ratio enim, ob quam vtrobiq; voluntas est libera, hæc est, scilicet, quia determinatur secundum suam formam ad opposita, ita vt Deo mouente, possit in vtrunque oppositorum, quemadmodum ex dictis constat.

Tertiò ita argumentantur: Deus est infinitæ bonitatis: ergo quando apertè videtur, naturaliter diligitur, atque ita, non erit in potestate voluntatis, non amare Deum. Est enim obiectum voluntatis bonum, in quo nulla ratio mali apparet, scilicet, Deus clarè visus. Huius argumenti responsio in 4. probatione secundæ conclusionis continetur: & deniq; respondetur: nam vt voluntas viatoris cõfirmati in gratia propter indeterminationem voluntatis ad opposita potest in sensu diuiso non amare, ita & in patria.

Quartò sic disputant: Voluntas in patria est determinat ad vnum oppositorum, scilicet, ad amorem, ergo naturaliter amat. Con-

S. Tho. Sylu.
 & Nau. ubi
 supra.

Quarta diffic. An cessante omnī lege positā teneantur homines
 ad ieiunium, sola lege naturali?

CONCLUSIO I.

NVLLO legis præcepto tenentur homines in communi ad
 seruandum ieiunium, ita quòd sit à natura præscriptum tem-
 pus, quo teneantur homines ieiunare. Ratio est: quia præcepta natu-
 ræ non proponuntur vniuersis voce sensibili, sed vnicuique
 particulari instinctu: & ideo ad communem obseruantiam non
 tenentur, nisi quando publicæ vocē fuerit ab omnibus determi-
 natum.

CONCLUSIO II.

SI solam naturæ legem attendamus, singuli tenentur in parti-
 culari abstinere à cibis, qui vel corpori, vel animæ detrimentum
 afferunt. Ratio est: propterea quòd lumine naturæ absteruentiam
 agnoscere possumus, quia virtus est in alimentis mediocritatem
 seruans: tum etiam, quia vt gulæ peccatum est legi naturæ contra-
 rium, ita præceptum de ieiunio est naturale, quoniam contrario-
 rum eadem est disciplina, & quia peccatum nihil aliud est, quàm
 præcepti præuaricatio.

Quinta diffic. Obligat ne aliquando sub mortali naturæ ieiunium?

TRIPLICITER præceptum de naturali ieiunio obligat
 sub mortali. Primò ratione nocimenti corporalis. Secundò
 propter cauendum animæ periculum. Tertio propter officia ne-
 cessaria: quod sequentibus conclusionibus fiet perspicuum.

CONCLUSIO I.

QUANDO aliquis præuidet cibum aliquem ratione quanti-
 tatis, vel qualitatis corpori plusimum detrimenti allaturum, pec-
 cat mortaliter contra ius naturæ, non abstinendo. Ratio est: quia
 tenetur quisq; moderari alimenta, secundum quod vitæ, & saniti
 conueniunt: & hoc intelligo, etiam si cibus, secundum substantiã,
 esset homini permissus: arbitror enim iure naturali omnia, quæ
 sunt homini inferiora, eidem eodem iure esse concessa.

CONCLUSIO II.

QUANDO aliquis iam experimento cõprobauit, cibus lautio-
 ribus, & copiosis, ita libidine inflàmari, vt resistere nõ possit, pro-
 culdubio

culdubio abstinere tenetur. Ratio est: quia omnia media necessaria ad cauendum animæ periculum adhibere tenemur: in tali autem discrimine medium necessarium est abstinentia: vt præter Sanctorum authoritates, experientia docet: vide S. Hiero. in epistola ad Eustochium. B. Hiero.

CONCLUSIO III.

QVANDO ad opera iustitiæ, siue charitatis est sensuum integritas necessaria, lex naturæ obligat sub præcepto. Patet: Lucæ 21. Luc. 21.
Vbi Christus Saluator noster Apostolis, & Ecclesiæ Prælatis maxime præcipit: Attendite, ne grauentur corda vestra crapula, &c. quod est contra illos, de quibus Isai. 5. dicitur: Væ qui confurgitis mane ad ebrietatem sectandam Hęc autem regula à propria ratione vnicuique præfigitur, secundum negotiorum exigentiam. Isa. c. 5.

Hinc Sacerdotes, qui tenentur sacramenta ministrare, & confessiones audire, sobrietatem, & abstinentiam, & sensuum integritatem seruare tenentur. APPEN.

CONCLUSIO IIII.

SVPPOSITA fidei reuelatione, qua intelligimus Deum peccatis offendi, & pœnitentia placari, sine scripta lege, tenerentur homines ad ieiunium. Ratio est: quia natura duce, cognoscimus vindicandam esse offensam, idque per opera pœnalia, inter quæ statim occurrit subtractio delectabilium, ad quæ natura maxime inclinatur, atque naturæ maxime cõsentaneum est ieiunium: tum, vt satisficiamus pro culpa, tum vt misericordiam consequamur, quod fides docet. Patet exemplo Niniuitarum Ionæ. c. 3. & Tobie. Iona 3.
Tob. 12.
Daniel 9.
12. & Daniel. 9.

QVÆSTIO V.

An obligatio præcepti ieiunandi aliquo modo tolli possit?

CV M ieiunij necessitas, & obligatio variis modis tollatur, variis etiam positis difficultatibus, quæstio proposita enodabitur.

Alex. Alex.
q. 102. m. 3.
Medin. q. 3.
& s. Silu. v.
bi supra.

BB 4 Prima

co proveniens, scilicet, quia Deus ratione status illa perpetuo cōferuabit.

CONCLUSIO III.

IMPASSIBILITAS hæc erit in omnibus æqualis. Et ratio est: quia significat priuationem, quæ non recipit magis, & minus, cum non sit entitas positiua, sed pura negatio.

D. Bona.
Ric. 2. 7. 1.
ar. 4. q. 3.

1. Dubium. Erunt ne impassibilia intentionaliter actione?

D. Bona. hac d. opinatur præter visum, & tactum, cæteros sensus in patria nullatenus esse operaturos: At verò Ricardus. S. Tho. & Sco. existimant omnes sensus suas operationes habituros, etiam gustum, de quo minus probabile esse videtur.

CONCLUSIO.

VNA QUÆQUE potètia sensitua suam habebit propriam operationem. Et ratio est: quia ibi corpus, atque eius omnes potètiæ erunt perfectissimæ, quæ quidem suis operationibus, id est, quando sunt in actu perficiuntur.

Secunda diff. An corpora beatorum sint futura subtilia?

1. Corinth. 15.

D. Bona.
Scot. q. 14.
Ric. S. Th. ar.
4. q. 5. & 6.

OMNES Doctores cum Apostolo sanctorum corpora spiritalia, id est, subtilia instar spiritus futura esse confitentur: sunt tamen duæ opiniones circa effectum subtilitatis: nam D. Bona. hac d. & Sco. putant præcipuum effectum futurum esse, cuiuscunque corporis penetrationem: at verò sanctus Tho. & Ric. eadem distinct. tenent, quod quauis corpus gloriosum possit simul cum corpore non glorioso existere, non tamen virtute subtilitatis sed alia virtute, nempe, diuina.

Durandus
causè legen-
dus.

Ioan. c. 20.

Dur. verò d. 44. q. 6. arbitratur duo corpora, etiam per potèntiam diuinam in eodem loco existere non posse. Legendus tamen cautè est: nam dicit primum, latus vasis virginei dilatatum fuisse, & inde Christum exisse: Et sepulchrum tempore, quo resurrexit fuisse apertum, atque etiam fores, quando ad discipulos post resurrectionem fuit ingressus, cum Euangelista, ianuis clausis, ingressum fuisse dicat.

CON

CONCLUSIO I.

CORPORA beatorum erunt subtilia: hoc enim docuit B. Pau. *1. Corint. 15.* dicens: Seminatur corpus animale, & surget spirituale, idest, subtile, & penetratiuum: tum etiam, quia futura sunt nobilissima, & corpus quo subtilius, vt ignis respectu aliorum elementorum, eo nobilius.

CONCLUSIO II.

CORPORA beatorum non dicuntur subtilia præ nimia raritate, vt ignis, sed ab effectu. Propterea quod, virtute diuina habent potentiam penetrandi, idest, penitus intrandi ad quemcunque locum, non expellendo corpus in illo præexistens.

CONCLUSIO III.

CORPORA beatorum ratione subtilitatis in eodem loco cum quocunque alio corpore coexistere poterunt. Patet exemplo Christi IESV, qui post resurrectionem, clauso sepulchro est egressus, & *Ioan. 20.* ianuis clausis ad discipulos ingressus.

CONCLUSIO IIII.

CORPVS gloriosum penetrare aliud corpus, non est illud diuidere, sed in eodem loco cum illo absque vtriusque diuisione coexistere. Ratio est: quia corpora gloriosa Christi IESV, & sanctissimæ matris suæ, sunt in cælo empyreo, & tamen non diuidunt illud, cum sit incorruptibile.

CONCLUSIO V.

QUANVIS de lege, & supernaturaliter corpus gloriosum eodem loco cum corpore non glorioso coexistere possit, non tamen duo corpora gloriosa se poterunt penetrare: quia hoc priuilegium corporibus gloriosis conceditur, vt habeant super corpora non gloriosa imperium, quo super corpus gloriosum vti nequeunt.

CONCLUSIO VI.

HÆC subtilitas corporibus beatorum debetur: quia ab anima beata informantur. Dotes enim corporum ex animæ beatitudine redundant: quod nihil aliud est quam quod dantur corpori propter animæ beatæ merita, siue obsequia, vt Scot. declarat.

Hinc, refutantur tres errores. Primus affirmantium, corpora esse in animas conuertenda, atque ita futura esse subtilia. *Heres. 5.*

Secundus asserentium, esse futura rara, ita vt præ nimia subtilitate

tilitate possint quodcunque corpus penetrare.

Et tertius fuit dicentium : posse gloriosa corporalia penetrare corpora : quia in potestate illorum erit condensari ad tam minimam vsque quantitatem, vt possint poros alterius corporis subintrare. Contra hos omnes inuehitur Pater à Castro, verbo resurrectionis.

Ric. art. 4. q.

7. Dur. d. 44

q. 7.

1. Corint. 15.

Tertia diffi. Sunt ne corpora gloriosa futura agilia?

CONCLUSIO.

SVNT quidem agilia futura: vt constat ex B. Paulo dicente, *feminatur in infirmitate, surget in virtute*: est autem infirmitas animę imbecillitas, qua corpus vincere nequit. Corpus enim quod corrumpitur, aggrauat animam: & tunc resurget in virtute, id est, in magna fortitudine, ita vt quocunque voluerit transportare possit.

DD *ubi sup.*

1. 1. *Dubium. Vnde nam hac agilitas orietur?*

RIC. hac diff. opinatur ex quadam qualitate in corpore glorioso existente oriri.

CONCLUSIO.

AGILITAS corporis gloriosi ex plena, atque integra subiectione corporis ad animam ortum habet: nam, vt anima est subiecta Deo, ita etiam corpus animę subiectam erit, vt sine aliqua resistantia ad eius imperium moueatur.

Dur.
Scotus.

Quarta diffi. Corpora beatorum mouebuntur ne alio motu, quàm progressiuo?

V. G. poterunt ne moueri instar auis simul, & non pars post partem: opinio Dur. est, vt tantum progressinè moueantur. Scoti opinio tenet, non moueri organicè.

CONCLUSIO.

MOUEBUNTUR secundum differentiam locorum organicè, & non organicè: nam ascendentes, aut descendentes, non organicè mouebuntur, vt constat ex ascensione Christi **I**ESV post

Post resurrectionem: non enim in aëre sunt gradus, vt gradatim ascendat: dextrorsum aut sinistrorsū organicè mouebuntur, deambulantes, cœlumque, aut aërem præ nimia subtilitate penetrantes.

Quinta diffie. Poterunt ne in instanti moueri?

Ricar. in 2. d.
22. & in 4.
art. 4. q. 8.

CONCLUSIO.

NON in instanti, sed in tempore imperceptibili mouentur: quia impossibile est naturaliter, idem corpus simul in pluribus locis existere, & existeret quidem, si in instanti moueretur: simul enim in termino à quo, & ad quem esset.

Sexta diffie. Habebunt ne corpora beatorum claritatis dotem?

Scot. dist. 40.
q. 15. Ric. arr.
4. q. 6.

V. G. erunt ne fulgida, & lucida? Opinio Dur. tenet, futura esse luminosa, sicut corpus rarum, & speculum, quod est luminis receptivum.

CONCLUSIO.

DE fide tenendum est beatorum corpora futura esse lucida, id est, habentia lucem, quemadmodum Sol, & ignis habent. Dicitur enim Matth. 13. Tunc fulgebunt iusti, sicut Sol, in regno patris eorum.

III. Dubium. Vnde nam hæc lux oriatur?

S. Th. Ricar

DVÆ sunt opiniones. Prima S. Tho. asserentis redundare ex luce animæ in corpus, vt lux Solis in Lunam redundat. Contraria opinio est Ricardi.

CONCLUSIO.

FVLGOR hic, & lux in corporibus gloriosis existens à Deo creatur: nam cum lux sit qualitas positiua, & non appareat, vnde in corporibus gloriosis producat, à solo Deo produci fatendum est. Redundabit tamen hæc claritas ex animæ beatitudine ad hunc sensum, scilicet, quia statui beatorum ex lege debetur.

IIII. Dubium. Corpora beatorum habebunt colorem, erunt ne peruia?

Ricar. Scot.
S. Thom.

RICAR. & Scot. opinantur non esse futura peruia, transparentia, vt chrysellum: At verò S. Tho. futura esse transparentia, & miraculosa defendit.

CON

CONCLUSIO I.

CORPORA beatorum sunt futura opaca: quia omne lucidum est opacum: hoc enim corpus luminosum, ut aër, à corpore lucido, scilicet, igne distat.

CONCLUSIO II.

HABEBUNT etiam colorem: quia color ad decorem pertinet corporum, nec lucido repugnat. Vitrum enim aliquando pallidum, & rubeum est & luminis receptivum, ut in fenestris vitreis templorum apparet.

Septima diffie. Oculus gloriosus poterit ne videre naturaliter corporis gloriosi fulgorem.

S. Tho. Ric.

S. Thom. affirmat. Ricar. verò negat.

CONCLUSIO I.

OCULVS non gloriosus naturaliter corpus gloriosum videri non poterit, nisi beatus suum fulgorem temperet. Discipuli enim (ut Ricardus docet) post resurrectionem corporis Christi IESV fulgorem non viderunt: quia non potuissent eius splendorem pati. Excellens namque sensibile corrumpit sensum.

CONCLUSIO II.

SPLENDOR corporis gloriosi erit Solis splendore præstantior: quia cum Sol factus sit propter homines, æquum est, ut iustus sit Sole splendidior, non tamen corpus cuiuslibet beati tantum splendorem habebit, quantum totum corpus solare habet, nec in tanta distantia illuminabit: est enim immensè maius corpus solare, & in maiori quanto maior est virtus.

CONCLUSIO III.

NON in omnibus beatis erit æqualis splendor, sed pro meritum quantitate: nam cum splendor, siue claritas, & agilitas sint in prædicamento qualitatis, recipiunt magis, & minus: & ideo erunt in æquales iuxta meritum in æqualitatem.

Art. VI. An Aureola sit in patria, accidentale premium?

S. Tho. d. 49.

q. 5. ar. 1. Ric.

artic. 5. q. 2.

3.

CONCLUSIO I.

PRÆTER essentialem beatitudinem, beati in patria accidentale

dentale præmiū habebunt. Et ratio est: quia omnes beati gaudebunt in visione Christi IESU, & Reginę cęlorū, sanctorumque Angelorū, & Apostolorum, & in assumptione suorum corporū, atq; in contēplatione creaturā in proprio genere, &c. quę omnia gaudia essentiali beatitudini superaddentur. Nam beatitudo accidentalis est gaudiū accidentale in alicuius creaturę contēplatione consistens.

CONCLUSIO II.

NON omnes beati, sed aliqui tantū aureolam habebunt: quia Aureola est gaudium accidentale de aliquo facto insigni cōtra hostes spirituales, scilicet, de martyrio, virginitate, & doctrina, & non omnes sancti hęc habent: non enim omnes hanc victoriam sunt consecuti.

CONCLUSIO III.

IN patria aliqui sancti habebunt fructus, non tamen omnes: propterea quōd fructus est gaudium accidentale de aliquo genere continentię virginalis, scilicet, vidualis, vel coniugalis, & non omnes aliquem istorum gradum obseruarunt.

Prima diffie. Sunt ne tantū tres aureolę Virginitatis, scilicet, & Martyrij, & Doctoratus?

*S. Tho. ubi
ar. 5. q. 1. cōse
quentibus. &
Ric. ubi 5.*

CONCLUSIO I.

TRES prædictę dumtaxat sunt: quia Aureola est corona, quę propter insignem contra hostes victoriā de beatur, & tres animę hostes per hęc superantur: nam caro per virginitatem perpetuam vincitur: mundus per martyrium calcatur, & diaboli astutię per doctrinam dissoluuntur.

CONCLUSIO II.

IN Christo IESU non est aureolę ponenda: nullum enim præmiū diminutū, sed excellens, cui omnia subiiciuntur, est Christo Domino adscribendum.

CONCLUSIO III.

NEQVE in Angelis sunt aureolę collocandę: non enim virgines, vel martyres, vel doctores sunt.

CONCLUSIO IIII.

IN corporibus virginum, martyrum, atque doctorum erunt insi-

insignia quaedam, quibus huiusmodi Aureolas in anima habere praesferent. Ratio est: quia, ut gaudium essentiale in corpus per quatuor dotes resultat, ita & accidentale in insignia corporalia redundabit. Virgines siquidem in capite aliquam coronulam albam, Martyres rubeam, & Doctores viridem gestabunt.

QVAESTIO DE MISERIA

DAMNATORVM.

DD. d. 44.
Ric. q. 9. &
10. ar. 2. Dur.
q. 2. & 3.

HAC quaestione distinctio 30. Magistri exponetur.

Art. Vnicus. An ignis torquens damnatos sit corporeus?

VARIAE sunt opiniones. Auicenna, sola tristitia maxima torqueri dixit, quod est contra Euangelium, ubi dicitur: Ite maledicti in ignem aeternum: quidam autem Philosophi asseruerunt torqueri poena sensus, veluti in somno, ab imaginatio- nibus ignis: Haec etiam est falsissima opinio, ut infra patebit. Tertia autem opinio affirmabat animas separatas corporibus coelestibus vniri, atque ita ab igne pati.

CONCLUSIO I.

Matth. c. 25.
D. Aug.

IGNIS inferni est corporeus, & ab initio mundi creatus. Matth. 25. legitur: Ite maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius: qui quidem ignis si non esset corporeus sequeretur diuinam Scripturam, ut terreret nos, supponuisse falsum, quod nullatenus est dicendum. Et cum locus hic de corporali igne intelligi possit, non erit de metaphorico declarandus.

CONCLUSIO II.

ILLE ignis eiusdem speciei est cum elementalibus: nam, ut aquae quae super caelos sunt, teste D. Aug. apud Ric. hic cum istis aquis eiusdem speciei sunt, ita & simili ignis qui sub terra est, eiusdem speciei cum nostro igne, erit.

CONCLUSIO III.

Mar. cap. 9.

ILLE ignis incorruptibilis, & inextinguibilis est: Conclusio est de fide: nam apud D. Mar. Habetur bonum est tibi debilem, &c. ubi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguitur.

Prima

Prima diffit. Anima separata, & spiritus maligni patiuntur ne
 non ab igne corporeo gehennali?

DD. ubi sup.
 Ric. art. 7.
 Sco. q. 1.

SCOT. & Ric. varias referunt opiniones: quarum prima dicebat, spiritum apprehendere ignem sibi disconuenientem, & ideo propria imaginatione torqueri.

Heric. quod-
 lib. 8. q. 38.

Secunda est Henrici affirmatis, malignis spiritibus infundi quendam habitum spiritualem, ratione cuius ab igne patiuntur.

Tertia assererat, torqueri perpetua ignis consideratione, & contemplatione.

Quarta docet, verè, & realiter ab igne pati, quo Deus tanquam instrumento diuinæ iustitiæ vtitur.

Quinta, quæ est ferè communis, tenet torqueri: quia ibi nolentes detinentur, & ad alium locum se conferre haud possunt.

CONCLUSIO I.

MALIGNI spiritus, & animæ separatæ in igne gehennali, vt in carcere, ita continentur, vt illis inde recedere non liceat. Patet ex Psal. 16. vbi dicitur: Eduxit eos Dñs de tenebris, & umbra mortis, & vincula eorū dirupit: quia contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit: vbi per vectes ferreos, ignis detinet animas, siue in purgatorio, siue in inferno intelligitur.

Psal. 16.

CONCLUSIO II.

PATIUNTUR quoq; tristitiam, non solum propter inuoluntariam detentionem in igne, verum etiam quam sentirent, si essent corporibus cōiunctæ, & corpora cremarētur. Colligitur cōclusio ex Euangelio de diuite Epulone, qui in illa flāma cruciabatur: nā permittente Deo, talem tristitiam patiebatur, ac si verè flamma ignis hominis viuētis linguam combureret.

Luca 16.

1. Dubium. Quomodo ignis ille post Iudicij diem corpora torquebit?

CONCLUSIO III.

DE fide tenendum est damnatorum corpora futura esse incorruptibilia: nam Apocal. 9. legitur Desiderabūt mori, & mors fugiet ab eis.

Apor. 9.

CON-

CONCLUSIO II.

IGNIS ille, concurrente, Deo damnatos torquebit, non autem corrumpet. Constat ex dictis.

II. Dubium. Ignis in corporibus damnatorum generabit ne calorem?

Scot.

SCOT. hac dist. tenet ignem infernalem non agere actione reali, sed intentionali: quia species ignis sibi similes penetrabunt ossa vsq; ad sensum tactus, & ita torquebuntur. Cōtraria opinio est Magistri Vega.

Vega.

CONCLUSIO.

CORPORA calefacient, & patientur actione reali, ab igne imprimente in illis nimium calorem, nec tamen consumentur: propterea quod Deus suspendet ignis actiuitatem, quominus corpora corrumpat.

III. Dubium. Damnati cruciabuntur ne pœna ignis tantum?

Dur. d. 50. q.

1. S. Th. ibid.

q. 2. ar. 3. q. 1.

Et sequētibz

Ric. d. 44. ar.

2. q. 9. Et 10.

CONCLUSIO.

NON illa tantum, sed & pœna damni torquebuntur: nā intellectus amissione tanti boni, scilicet, visionis beatificæ torquebitur, voluntas acerrimo diuinæ iustitiæ odio, Superbiā eorū, qui te oderūt, ascendit semper: & memoria recordatione bonorū, præsentim fortunæ, & peccatorum, quatenus tāti supplicij causa fuerunt, & irascibilis potentia metu perpetuitatis tormentorum, &c. de qua re lege D. Bona. & Scot. hac dist.

Rsal. 75.

III. Dubium. Est ne grauior pœna damni an sensus?

CONCLUSIO.

GRAVIOR est pœna damni, & tristitia inde proueniens: pœna enim damni non solum est in se mala, verūmetiam est causa pœnæ sensus: nam vt visio diuina, & fruitio est omnium bonorum radix: ita & priuatio eiusdem visionis est omnium malorum fons, & origo.

V. Du-

V. Dubium. Poterunt ne damnati studiosas, & laudabiles habere intellectus, an voluntatis operationes?

CONCLUSIO I.

DAMNATI possunt recordari scientiarum acquiratarum, & reuelationum, si quas habuerunt, habetur enim Lucae 16. Recordare fili, quoniam receperisti bona in vita tua, & Sapien. 5. Quid profuit nobis superbia, &c. & cum horum recordentur, nihil prohibet, quin etiam scientiam recordari possunt.

Luca 16.

Sapien. 5.

CONCLUSIO II.

CONTEMPLABUNTUR quoque Deum, non tanquam omnium bonorum fontem, sed tanquam omnium malorum vindicem: & Christiani recordabuntur mysteriorum fidei, quae omnia erunt maioris tristitiae causa: quia ad salutem illis non profuerunt.

CONCLUSIO III.

VOLUNTAS naturalis damnatorum est recta: quoniam est ipsamet anima à Deo creata, & ad bonum apta: de qua D. Dionis. lib. 4. de Diuinis nominibus ait: Demones bonum, & optimum concupiscunt, id est, habent naturalem inclinationem ad bonum.

D. Dionis.

CONCLUSIO IIII.

DAMNATI, quanuis possint habere actus elicitos bonos ex obiecto, & ex genere, id est, ratione materiae: non tamen possunt elicere actus simpliciter bonos mortaliter, id est, ratione finis, & intentionis. Patet exemplo diuitis Epulonis, qui non zelo charitatis, sed amore proprio suorum damnatione nolebat.

Luca 16.

CONCLUSIO V.

DAMNATI sub ratione boni, non veri, sed apparentis operantur: non enim appetunt aliquid, quia laudabile, & veritati consentaneum est, sed in Dei odium, & ad eius iustitiam impediendam.

CONCLUSIO VI.

DAMNATI non possunt suis propinquis bonum aliquid spirituale desiderare. Ratio est: quia sunt omnino in malo obstinati, & nihil boni sub hac ratione appetere possunt. Diues enim hoc appetebat, ne sibi poena accidentalis in inferno augeretur.

Luca 16.

CONCLUSIO VII.

Matth. 26.

MELIUS, & oprabilius est damnatis, non esse in rerum natura, quàm in inferno existere. Dixit enim Christus de Iuda: Bonum erat illi, si natus non fuisset homo ille. Ricardi est contra Scotum hac dist. q. 1.

Ric. d. 50. art.

3. q. 3. Sco. q. 3.

S. Thom. q. 2.

art. 4. q. 1. &

sequent.

Dur. q. 3.

VI. Dubium. Vident ne beati pœnas damnatorum, & damnatorum beatorum gloriam?

CONCLUSIO I.

BEATI damnatorum pœnam ad propriae gloriae augmentum vident: quia illas euaserunt, & vident per reuelationem in proprio genere, vel in verbo per visionem beatificam.

CONCLUSIO II.

SIC autem videntes non contristabuntur: quia non est ibi tristitiæ locus.

CONCLUSIO III.

Psal. 57.

IMO lætabuntur non in odium malorum, sed in gloriam Dei, cuius iustitia in punitione malorum resplendet. Dicit enim Psalmus: Lætabitur iustus, cum viderit vindictam.

CONCLUSIO IIII.

Sapient. cap. 5.

DAMNATI in die iudicij videbunt in corporibus gloriosis electos: dicitur enim Sapientia 5. Videntes turbabuntur timore horribili, &c.

CONCLUSIO V.

GLORIAM autem animæ non videbunt intuitiue, sed tantum per fidem: daemones enim credunt, & contremiscunt in maiorem ipsorum tristitiam.

Vltimum Dubium. Post diem iudicij augebitur ne beatorum gloria, & damnatorum pœna?

RESPONDEO, Essentialis gloria non augebitur, benè tamen accidentalis, similiter tristitia damnatorum essentialis non augebitur, quantum augeatur dolor propter tormenta corporum. Pœna tamen accidentalis ex multitudine damnatorum augmentum suscipiet.

Haec

Hactenus de Floribus super quartum librum Sententiarum, ad laudem & gloriam Sanctissimæ Trinitatis, atque indiuiduæ Vnitatis, & in honorem immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ, & beati Iosephi, & Seraphici patris mei Francisci.

Omnia que in hac secunda, & que in prima parte continentur, sacrosanctæ matris Ecclesiæ Romane censura, & cuiusvis periti hominis iudicio subiiciuntur.

F I N I S.

INDEX

I N D E X
Q V A E S T I O N V M, A R-
T I C V L O R V M, D I F F I C V L-

tatum, ac dubiorum, quæ in hac secun-
da parte explicantur.

F L O R E S Q V A E S T I O N I S D E
C L A V I B V S.

¶ Quæstio de Clauibus.

- A**rtic. I. An sint in Ecclesia clauces re-
gni calorum? fol. 1.
Prima dif. Euerunt ne clauces data Apo-
stolis, ante resurrectionem, an post? 4
Secunda diffic. An Apostoli habuerint im-
mediate à Christo respectu omnium
Christianorum, in utroque foro iuris-
dictionem, fuerintq; beato Petro in illa
æquales? 5
Tertia diffi. An Christus habuerit clauem?
7
Quarta diffi. An clauces sint penes Sacerdo-
tes Evangelicos tantum? ibid.
Quinta dif. An clauces quoad iurisdictio-
nem in foro exteriori possint in sæminis
esse? 8
Sexta diffic. An quilibet Sacerdos virtute
clauum possit quemlibet pœnitentem
absoluere? 9
Art. II. An virtute clauum Sacerdos pro-
priè dicatur culpam remittere, & gra-
tiam conferre? ibid.
Prima diffi. An Sacerdos virtute clauum
possit pœnam temporalem pro peccatis
debitam remittere? 10

- Secunda dif. An Sacerdos virtute clauum
possit pœnitentem compellere, ad pœni-
tentiam acceptandam? 11
Tertia diffi. An Sacerdos possit quamcunq;
pœnitentiam, quam voluerit pro suo
arbitrio imponere? ibid.
Dubium. An Sacerdos debeat imponere a-
liquam pœnitentiam sub consilio? 12
Quarta diffi. An Sacerdos virtute clauum
possit per quamlibet pœnitentiam re-
dimere totam pœnam, in purgatorio
luendam? ibid.
Quinta diffi. An vnus Sacerdos possit pœni-
tentiam ab alio impositam relaxare? 13

F L O R E S
Quæstionis de indulgentiis.

- Art. I. An Ecclesia habeat potestatem con-
cedendi indulgentias? ibid.
Prima dif. Quid est indulgentia? ibid.
Secunda dif. Quantum valeant indulgen-
tia? 14
Tertia dif. An qui consequitur indulgentias,
pœnitentiam iniunctam adimplere te-
neatur? 16
Quarta difficul. An quando conceditur in-
dulgen-

I N D E X.

*dulgentia hac forma, concedimus annū
pœnitentia iniuncta, intelligatur de po-
nente in purgatorio, an de sa-
tisfactione respondente pena in hac vi-
ta?* 16

*Quinta dif. Quid nam significat illa clau-
sula, concedimus indulgentiam plena-
riam?* 17

*Sexta diffic. An eadem indulgentia valeat
magis vni, quàm alteri?* *ibid.*

*Septima dif. Quid nam significat illa clau-
sula, à culpa, & pœna?* 18

*Art. I I. Quibus meritis thesaurus indul-
gentiarum aggregantur?* 19

*Prima diffi. An requiratur sufficiens causa
ad dandas indulgentias?* 20

*Secunda diffi. Huiusmodi indulgentia va-
lebunt ne saltem aliquid?* 21

*Tertia diffic. An requiratur in recipiente
indulgentias alia dispositio, à gratia?*
22

*Quarta diffi. An tēpore, quo quis elargi-
tur eleemosynam pro indulgētia, sit ne-
cessarium, vt in gratia existat, an tem-
pore quo plenariè absoluitur?* *ibid.*

*Quinta dif. An eleemosyna pro bulla Cru-
ciata oblata sit sufficiens causa compa-
randi omnes illas indulgentias?* 24

*Artic. I I I. Quis potest indulgentias conce-
dere?* *ibid.*

*Prima difficul. Potest ne Papa existentibus
in mortali indulgentias concedere?*
26

*Secunda dif. An Papa possit sibi indulgen-
tias concedere?* *ibid.*

Dubium. Quomodo illas consequi potest?
ibidem.

Tertia dif. Possunt ne exēpti à iurisdictione

*Episcopali lucrari indulgentias ab Epif-
copo concessas?* *ibid.*

*Quarta dif. Sit ne actus imperfectionis in-
dulgentias querere?* 27

*Quinta dif. Possunt ne animabus in purga-
torio existentibus indulgentiæ concedi?*
ibidem.

*Sexta diffic. Sit ne aliqua dispositio, præter
gratiam, necessaria, vt indulgētiæ con-
sequamur?* 28

*Septima diffic. An viuorum suffragia de-
functis in purgatorio existentibus pro-
sint?* 29

*Octaua diffic. Prosunt ne suffragia pro vna
anima beata, omnibus animabus in
purgatorio existentibus?* *ibid.*

*Nona diffi. Prosunt ne suffragia vniuersa-
lia pro omnibus animabus oblata, ac si
pro vna sola offerrentur?* *ibid.*

*Decima difficult. An suffragia ab existen-
tibus in mortali facta defunctis pro-
sint?* 30

*Vndecima diffic. An orationes æternaliter
damnatæ aliquo modo prosint?* *ibid.*

F L O R E S

De excommunicatione.

¶ Quæstio vnica.

*Art. I. An Ecclesia habeat excommunican-
di auctoritatem?* 30

*Prima dif. An effectus excommunicationis
ex iure diuino sequatur, vel solum sit
effectus ex Ecclesiæ institutione?* 32

*Secunda diffic. An excommunicatio sem-
per pro mortali tantum sit ponenda?*
33

I N D E X.

Tertia difficult. An ignorantia iuris, aut
 facti ab excommunicatione excuset?

34

Quarta diffi. An ignorantes inuincibilit^r
 excommunicationem iuris communis,

& committentes crimina per illas pro-
 hibita sint excommunicati? 35

Quinta diffi. An excommunicatio possit
 poni pro inobedientia praterita? ibid.

Art. III. De effectu excommunicationis?

36

Prima dif. An sacramentum ab excommu-
 nicato receptum sit nullum? ibid.

Secunda dif. Quomodo excommunicatus à
 participatione actiua sacramentorum

excluditur? 37

Dubium I. Peccabit ne excommunicatus
 nondum denunciatus mortaliter, cum

alijs in diuinis, aut extra communican-
 do? ibid.

Tertia diffi. De secundo effectu excommu-
 nicationis, sit ne excommunicatus suf-

fragijs Ecclesia priuatus? 38

Quarta diffi. Poterit ne Sacerdos in mo-
 mento Missæ pro excommunicato ora-
 re? FLORES ibid.

Quinta diffi. An qui contumaciam depo-
 suit, & que per contritionem iustifica-
 tus, & paratus obedire Ecclesia ante-
 quam absoluat, sit suffragiorum par-

ticeps? 39

Sexta dif. Erit ne peccatum in omni euen-
 tu cum excommunicato communica-
 re? ibid.

Dubium II. Si excommunicatus nolue-
 rit ab Ecclesia exire, tenebitur ne Sa-
 cerdos missam non finitam relinquere?

40

Dubium III. Potest ne Doctor discipulo ex
 communicato respondere? ibid.

Septima diffi. Quid si Prælati, vel Prior,
 vel Guardianus, &c. sit excommuni-

catus? 41

Dubium IIII. Quando igitur erit mortale
 cum illo communicare? 42

Octaua diffi. Erit ne potius mors subeunda,
 quam cum tali excommunicato in di-

uinis communicandum? 43

Nona diffi. Excommunicatus maiori excom-
 municatio, communicando cum alijs

peccabit ne mortaliter? 44

Decima diffi. Quando excommunicatio
 iniusta est priuabit ne suffragiorum

communione? 45

Dubium V. Quid, si inter Doctores sit con-
 trouersia, sit ne sententia iusta, an non?

Dubium VI. Quid, si excommunicatio sit
 iniusta, non ordine iuris, sed ex parte

excommunicati? ibid.

Vndecima diffi. Quis nam sit excommuni-
 cationis minoris effectus? ibid.

Art. IIII. De his, qui possunt excommuni-
 care, & in foro exteriori ab excommu-

nicatione absolueri. 48

Primæ difficult. Qui excommunicari pos-
 sunt? 49

Dubium. An excommunicari possit vniuer-
 sitas, siue collegium? 50

Secunda diffi. Qui possunt ab excommu-
 nicatione absolueri? 51

Tertia dif. Quæ nam sunt Papales excom-
 municaciones? 52

Quarta difficult. Potest ne aliquis in-
 iustus ab excommunicatione absolui?

ibidem.

Quinta

I N D E X.

- Quinta dif. Excommunicatus absens poterit ne absolui? 53
- Sexta dif. Excommunicatus pluribus excommunicationibus poterit ne ab vna absolui, & non ab alia? ibid.
- Septima dif. Potevit ne aliquis à pluribus excommunicationibus absolui, per vnā absolutionem? ibid.
- Octava dif. An excommunicatus in alieno Episcopatu, possit à proprio Episcopo absolui? 54
- Nona dif. Est ne aliqua solemnitas in absolutione ab excommunicatione necessario seruanda? ibid.
- Art. I. Circa explicationem canonis si quis suadente, &c. 55
- Prima dif. Qui possunt priuilegio canonis gaudere? ibid.
- Dubium. Fruuntur ne Eremita hoc priuilegio? 56
- Secunda dif. Qui clerici hoc priuilegio priuantur? ibid.
- Tertia diffic. Quando aliquis erit clerici percussor, ita vt in sententiam canonis incidat? 57
- Quarta dif. Quibus casibus clericum percucitens non erit excommunicatus? 59
- Quinta dif. Quis poterit ab excommunicatione huius canonis absolueret? 60
- Art. V. De interdicto. ibid.
- Prima dif. Expediit ne aliquando interdicti censuram imponere? ibid.
- Secunda dif. Quotplex est interdicti effectus? ibid.
- Tertia difficult. Violare interdictum est ne peccatum mortale? 61
- Quarta diffi. Quis poterit interdictum relaxare? 62
- Art. VI. De cessatione à Diuinis. ibid.
- F L O R E S.
- Questionis de correptione fraterna. 63
- Artic. I. An correptio fraterna obliget transgressores ad mortales? 63
- Dubium I. Continetur ne hoc præceptum Matt. 18. vbi dicitur si peccauerit in te: &c. ibid.
- Dubium II. Est ne grauius peccatum transgressio huius præcepti, quam transgressio præcepti de elemosyna corporali? 64
- Prima diffic. An correptio fraterna obliget quocumque tempore, etiam si scandalū, siue mortis periculum timeatur? ibid.
- Secunda dif. Tenetur ne quislibet alium corripere, cuiuscumque status, & dignitatis sit? 65
- Tertia diffi. An prælatus ratione obligationis præfata teneatur inquirere secretos peccatores, vt illos secreto fraternaliter corrigat? 67
- Quarta diffi. An verbo correptionis fraterne sit sub præcepto? ibid.
- Quinta diffi. Potevit ne clericus criminosum vitam, vel abscissione membrorum plectendum iudici denunciare, quin irregularitatis penam incurrat? 69
- Sexta diffic. Quando crimen est occultum, sunt ne testes inducendi, vt in iudicio contra reum restificari possint? ibid.
- Septima diffi. Quando per viam denunciationis proceditur, poterit Prælatus publice delinquentem punire? 70
- Art. I. De accusatione. sit ne sub præcep-

I N D E X.

Decima quarta diffic. An qui emisit votum simplex religionis, voto nondum completo, ad Episcopatum assumi possint?

Decima quinta diffic. Subditus tenetur ne semper obedire Pralato, quoties aliquid virtute obedientie precipit?

Dubium VII. Potest ne capitulum generale statutum obligans ad maiorem perfectionem, quam in regula continentur condere?

Decima sexta difficult. Præceptum Pralati obligat ne semper ad mortale peccatum transgressores?

Decima septima diffic. Qui promisit intrare religionem strictiorem, peccat ne intrando laxiorem?

Dubium VIII. An teneatur ad votum, qui vouet rem licitam hac lege, si Deus illud a certo crimine liberauerit?

Decima octaua diffic. An votum metu emissum in conscientia vouentem obliget?

Art. III. Expediit ne aliquid vouere?

Dubium. Quando aliquis timet se fracturum votum, tunc vouere ne licet?

Art. III. An votum sit laetitia, siue religionis actus?

Art. V. An sit in agis meritorum aliquid voto, quam sine voto facere, magisque laudabile sit?

Dubium I. Quid, si ex voto inuitus, & magna cum tristitia operetur?

Dubium II. Peccat ne quem patietur votum emisisset?

Prima diffic. Voti solennitatis, in quo consistit?

Secunda diffic. Votum solenne, & simplex differunt ne essentiali specie?

Tertia diffic. Qui recepit aliquem ordinem sacrum, emittit ne solenne continentie votum?

Dubium. Quid, si recipiens sacros ordines caruit intentione seruandi continentiam, poterit ne hic matrimonium contrahere?

Quarta diffic. Est ne votum solenne continentie sacri ordinis sufficiens ad dissoluendum matrimonium ratum, quem ad modum solenne religionis votum?

Art. VII. De his, qui possunt vouere.

Prima diffic. An, qui sunt alterius potestati subiecti, vouere possint?

Secunda diffic. An religiosus emittens votum sine sui Pralati facultate illud adimplere teneatur?

Tertia diffic. Pralato aliquid in generali, vel speciali prohibente, qui vouet contra illius prohibitionem, tenetur suum votum Pralato significare, an erit iam irritum per solam prohibitionem generalem, aut particularem?

Quarta difficult. Poterit ne subditus sine ulla causa à Pralato petere voti irrationem?

Quinta difficult. Si subditus opus supererogationis ex facultate Pralati emittat, Pralatus poterit postea irritare illud?

Sexta diffic. Poterit generalis, aut Pronincialis irritare votum emissum ex facultate inferioris pralati guardiani, scilicet aut prioris?

Septima diff. Abbatissa poterit ne vota monachaliū de opere supererogationis emissa irritare? 113

Octava difficul. Subditus, cuius votum fuit ab vno Prelato irritatum, illo cessante, poterit ne a successore iterum irritandum? ibidem.

Nona diffi. Poterit ne vir omnia vota vxoris, tam realia, quàm personalia irritare? 114

Dubium I. Vir poterit ne irritare votum vxoris, quod sua facultate emisit? ibidem.

Dubium II. Poterit ne vxor irritare votum a viro emissum, non petendū debitum? ibidem.

Dubium III. Poterit ne vir longā peregrinationem vouere, quā vxor iure petendi debitum defraudetur, aut familia detrimentum patiatur? ibidem.

Decima difficul. Si vterque coniugum mutuo consensu votum continentia emittat, poterit tunc vir vxoris votum irritare? ibidem.

Vndecima diffi. Possunt ne pueri obligare se ad religionis ingressum? 116

Duodecima diffi. Votum pueri ante decimum quartum annum, & puella ante duodecimum si ratione vtantur, valebit? ibidem.

Dubium IIII. Poterit ne mater votū puellæ impuberis irritare? 117

Dubium V. Quid, si ante pubertatem veniat aliquis religionem, aut peregrinationem, aut aliud quodcunque personale votum, eius executionem ad annos pubertatis referendū? ibidem.

Dubium VI. Poterit ne pater, aut tutor,

qui datur post pubertatem irritare personalia vota impuberum? 118

Dubium VII. Pater, postea quàm filius excessit decimum quartum annum, & puella duodecimum, poterit vota ante hanc ætatem ab illis emissa facere irritata? ibidem.

Dubium VIII. Quid de votis realibus, & mixtis? ibidem.

Decima sexta diffi. Ecclesia votum solenne religionis impuberum poterit ne irritare? ibidem.

Dubium IX. Tales tenebuntur, saltem seruare continentiam? ibidem.

Art. VII. An in voto possit fieri dispensatio? 120

Prima diffi. An Papa in voto dispensare possit? ibidem.

Secunda diff. An in voto solenni continentia possit fieri dispensatio? 121

Dubium I. Mortua vxore, & cessante causa, ille, cum quo ex legitima causa dispensatum fuit, tenebitur ne ad religionem redire? 122

Tertia diff. An ad dispensationem, vel commutationem voti Prelati, auctoritas requiratur? ibidem.

Quarta diffi. Poterit ne votum in melius auctoritate propria venentis, & non Prelati commutari? ibidem.

Dubium II. Quis poterit dispensare cum illo, qui promissit religionē strictiorem, vt laxiorem intrare possit? 123

Quinta diffi. Quando erit cum aliquo in voto dispensandum? ibidem.

Sexta diffi. Quando prelati commutare debent? 124

Septima difficult. Qua ratione confessores

I N D E X.

fores debet vota virtute bellarum commutare? 125

Octava dif. Qui vult non petere dispensationem, aut voti commutationem, poterit ne illam exigere? ibid.

Nona dif. Quis in votis dispensare, aut illa irritare poterit? 126

Decima dif. Potest ne Episcopus dispensare in voto penali peregrinationis in terram Sanctam, aut religionis, siue castitatis? 127

Dubium I. Promittens ieiunare in vigilia Natiuitatis immaculatae, semperque Virginis Mariae, si illo die non ieiunet tenebitur ne alio die ieiunare? 128

Dubium II. Vota scholasticorum Salmanticensium possunt ne per Episcopum, aut Archiepiscopum illius diocesis, vel per Cancellarium dispensari? ibid.

Dubium III. Vota nouitiorum cuius auctoritate sunt commutanda? ibid.

Praxis dispensandi, & commutandi vota: ibidem.

F L O R E S.

Totius disputationis de restitutione, & de singulis contractibus. 129

¶ Quæstio I. De dominio. 130

Art. I. Quid nam est dominium? ibid.

Prima diffi. Quo iure incepit dominiorum diuisio? ibid.

Secunda diffi. In rebus, quæ vsu consumuntur, potest ne vsus à dominio separari? 131

Tertia diffi. Quis potest alicuius rei habere dominium? 132

Quarta diffi. An primogenitus habeat

dominium bonorum vinculatorum? 133

Art. II. Quorum rerum homo dominium habere potest? 134

Art. III. Quibus modis transferri potest dominium? 135

Prima diffi. Possunt ne filij illegitimi bona paterna retinere? 136

Secunda dif. Potest ne pater filium illegitimum heredem per fideicommissum instituire, ita vt in conscientia filius talia bona retinere possit? 137

Tertia diffi. Si filius, aut filia clerici matrimonium contraxerit, & filios ex tali matrimonio habeat, poterit nepotibus hereditatem relinquere? ibid.

Quarta dif. Tenetur ne pater filios illegitimos alere? 138

Art. vlt. An per contractum minus solennem in foro conscientia dominium transferatur? ibid.

Dubium. Si testamentum vnum, vel nullum habeat testem, sed tantum sit chirographo defuncti signatum, tenebitur ne heres in conscientia legatum soluere? 139

¶ Quæstio II. De restitutione. 140

Art. I. Cui facienda est restitutio? ibid.

Prima diffi. Oportet ne semper vero domino, à quo res ablata est, restitutionem fieri? ibid.

Secunda diffi. Quid si dominus rei sit illa abusus, erit ne eidem restituenda? ibidem.

Tertia diffi. Est ne semper restitutio facienda possessori, à quo res ablata est? 141

Dubium:

I N D E X I

- Dubium I. Quando dubito, sit ne res, quam habeo, furtim ablata, aut non, cui facienda est restitutio? 141
- Dubium II. Habeo rē, quam scio furto captam, timeo ne ex restitutione mihi detrimentum oriat, tenebor vero domino, an latroni, a quo accepi, restituere? 142
- Dubium III. Quid, si res, quam abstuli à latrone, non domino, sed latroni à me restituatur, ero ne postea iterum restitutioni vero domino facienda obnoxius? ibid.
- Quarta diffi. Quando dominus est incertus, & ignotus, cui est restitutio facienda? 143
- Dubium IIII. Quando bona incerta erunt pauperibus eroganda, & in pias causas, distribuenda? ibi.
- Quinta diffi. Qua per symonium sunt acquisita, cui sunt restituenda? 144
- Sexta dif. Si pauper tenetur ad restitutionem bonorum incertorum, poterit ne sibi facere restitutionem? ibid.
- Septima dif. Qui tenetur bona incerta restituere, aut non vult, aut male restituit, diuitibus illa tribuendo, à quo poterit cogi, ut restituat? ibid.
- Octava diffi. Si dominus rei longe distat, cui erit restituendum? 145
- Nona diffi. Quid, si creditor longè distans, ut sibi mittatur, velit, cuius expensis erit debitam transmittendum? ibi.
- Dubium V. Quid facere iniustus possessor tunc tenebitur? 146
- Dubium VI. Quid, si creditor, in alium locum se contulit? ibid.
- Decima diffi. Quid, de debitore illo, qui fuit in mora soluendi? ibid.
- Vndecima diffi. Si debitor mittat creditori absenti rem debitam, & casu fortuito, vel nuntij malitia pereat, erit ne à restitutione liber? 147
- Duodecima diffi. Si debitor suis expensis mittere teneatur, & expensa summam rei mittenda excedant, debet ne tunc mittere? 147
- Decimatertia dif. Poenarum, quae lege imponuntur, cui est restitutio facienda? 148
- Art. I I. Quando est facienda restitutio? ibid.
- Prima diffi. Sunt ne aliqua causa, ob quas restitutio differri possit? 149
- Secunda dif. Qui furatus est aliquid, tenetur ne statim sub poena noui peccati restituere? 150
- Tertia diffi. Si quis per totam vitam non restituat, augebitur ne semper peccatū illud? ibid.
- Dubium I. Quando ille, qui non restituit, nouum peccatum committit? ibi.
- Quarta dif. Qui per totam vitam non restituit, neque propositum restituendi, nisi in articulo mortis habuit, condemnabitur ne? ibi.
- Quinta diffi. Erit ne absolendus in aliquo casu, ante mortem non restituens? 151
- Dubium II. Quid faciet confessor, si infirmus dixerit se non teneri, ad restituendum statim, cum tanta bonorum iactura? 152
- Sexta difficul. Qui habet magnam pecuniam quantitatem, & non vult illam simul, cum possit, sed successiue restituere,

I N D E X.

- tuere, erit ne absolueudus? *ibid.*
- Septima dif. Si nunquam sit restitutionem facturus ille talis, nisi paulatim & successiue restituat, erit ne absolueudus? *ibid.*
- Dubium III. Tenebitur ne semper pœnitens confessori in hac materia obedire? *ibid.*
- Octaua diffic. Confessor poterit debitorem, qui multoties restituere promisit, & non restituit, quoties promiserit, absoluere? 153
- Dubium IIII. Ille, cui remittitur debitum, & non habuit animum restituendi, erit absolueudus? *ibid.*
- Nona diffic. Qui non potest sine mutatione status restitutionem facere, tenebitur ne statim restituere? *ibid.*
- Dubium V. Quare periculum status aliquando obligationem restituendi tollit? 156
- Decima diffi. Tenebitur ne debitor seipsum vendere, ut restituat? *ibid.*
- Undecima dif. Tenebitur mendicare, ut statim restituat? *ibid.*
- Duoilecima dif. Tenebitur ne aliquis ad restituendum manibus laborare? 157
- Decima tertia di. Tenebitur ne aliquis seruire ad restituendum? *ibid.*
- Decima quarta diffi. Peccant ne debitores in foro conscientie vti beneficio quarũdam legum ciuitum, & aliquid sibi ad vite sustentationem seruire? 158
- Art. III. Quo ordine est faciẽda restitutio? *ibid.*
- Dubium I. An obligatio ex delicto sit preferenda obligationi ex contractu licito? 159
- Prima diffic. Est ne obligatio onerosa liberali obligationi preferenda? 161
- Art. IIII. An qui est obnoxius restitutioni, tantum semper, quantum abstulit, restituere teneatur? 161
- Prima diffic. Petrus erat Ioanni soluturus centum mensuras tritici, & distulit solutionem per duos annos, valebatq; carius, aut vilius tẽpore, quo triticum suscepit, tenebitur ne triticum, vel tritici pretium soluere? 163
- Secunda diffi. An Dominus satisfacere teneatur iniuriam, vel damnum a proprio mancipio alteri illatum? *ibid.*
- ¶ Quæstio. Quis teneatur ad restitutionem. 164
- Art. I. An possessor bonæ fidei restituere æquiualeus rei alienæ teneatur, postea quàm illam consumpsit? *ibi.*
- Prima dif. Qui damnificauit, præter intentionem, tenebitur ne restituere damnũ? 165
- Secunda diffic. Quando plures concurrunt ad damnificandum, vno soluente totum, reliqui pro rata tenebuntur pecuniam illi restituere? *ibid.*
- Dubium I. Quid, si ex damnificatione iniusta nullum lucrum emanauit, tenebitur ne tunc in solidum restituenti pro rata satisfacere? 166
- Tertia dif. Quando plures ad restitutionem in solidum obligantur, poterit verus dominus cui faciẽda est restitutio, suam partem quibusdam remittere, & totum debitum ab aliis exigere? 167
- Quarta diffi. An participantes in aliquo damno damnificato in solidum satisfacere teneantur? *ibid.*
- Dubium

I N D E X.

- Dubium II. An iubens damnum fieri, ad restitutionem teneatur? ibid.
- Dubium III. Exequutor damni tenebitur ne ad illius restitutionem? 168
- Dubium IIII. Qui consentit, vt iniqua, & iniusta actio fiat tenetur ad restitutionem? 169
- V. Diffic. Qui per adulationem inducit alium ad furtum, vel ad aliquam iniustitiam perpetranda, tenebitur ne ad restitutionem? 170
- Sexta diffic. Receptor latronum, vel alicuius malefactoris defensor tenetur ne ad restitutionem? ibid.
- Septima diffic. An concurrens cum latrone ad restitutionem teneatur? 171
- Dubium V. Singuli eorum ita vineam expoliantes, peccant ne mortaliter? 172
- Octaua diffic. An liceat ad vitandum maius malum, consulere minus, hac intentione: vt obstinatus à maiori malo abstineat? ibid.
- Nona diffic. Qui verbo tenus potest furtum, siue damnum alienum impedire, & non impedit, tenebitur ne ad restitutionem? 173
- Decima diffi. Non impediens maleficium, quod ex officio impedire tenebatur, erit ne obnoxius restitutioni? 174
- Art. II. Quando aliquis restitutione liberatur? ibid.
- Prima diffic. Qui in extrema necessitate positus aliena rapuit, ad pinguiorem fortunam veniens, erit ne restitutioni obnoxius? 175
- Secunda diffi. An si debitor à creditore remissionem impetret, à restitutione debiti liberetur? 176
- Dubium I. Quando remissio non valebit neque potest per creditorem fieri, nisi omnino restitutio fiat? 177
- Tertia diffic. An cedens bonis ad restitutionem, quando ad pinguiorem fortunam venerit, teneatur? ibid.
- Quarta diffic. Liberatur ne debitor timore infamie, aut alterius detrimenti à restitutionis onere? 178
- Dubium II. Quid, si adultera nouit filium sibi fidem adhibiturum, & hereditati renunciaturum? 179
- Dubium III. Tenebitur ne filius in foro conscientia matri reuelati credere & credendo hereditati renunciare? ibid.
- Quinta diffic. Tenebitur ne adulter propter adulterium ad restitutionem? ibid.
- Sexta diffi. An solutio facta creditori creditoris, liberet debitorem in conscientia à restitutione? 180
- Septima diffi. Re interempta, & consumpta sine culpa debitoris, erit liber ab aequivalentis restitutione? ibid.
- Dubium IIII. Quid si res apud verum dominum esset quoque peritura? 181
- Octaua difficul. Si soluto iam pretio, res emptra pereat, antequam tradatur? ibidem.
- Nona difficul. Quid, si vterque fuit in mora? 183
- Dubium V. Cuius erit fructus rei venditæ post pretij solutionem? ibid.
- Decima diffic. Quid, si venditor, accepto pretio, alteri rem venditam tradat? ibidem.
- Vndecima difficul. An qui possidet aliquid auctoritate legis, vel ex iudicis sententia, à restitutione liberetur? 184
- Dubium

I N D E X.

- Dubium VI. Debitor propter rei assignationem liberatur ne à restitutione? 184
- Duodecima diffic. Liberatur ne debitor à restitutione per ingressum religionis, & professionem? 185
- Dubium VII. Quid si Prælatus nolit dare facultatem dimittendi debitum, poterit ne, illo inuito, dimittere? 186
- Decima tertia diffic. Dissertur ne obligatio restituendi, quando creditor est excommunicatus? ibid.
- Decima quarta diffic. Meretrix, quæ propter meretricium accepit, tenetur ne restituere? 187
- Dubium VIII. Recipit ne pretium meretrix titulo venditionis, an donationis? ibid.
- Dubium IX. Meretrix occulta, quæ non est in lupanari, tenetur ne restituere pretium? 187
- Dubium X. Meretrix, quæ accepit ab amante minore viginti quinque annorum, sub potestate tutoris constitutio, & filio familiaris, tenebitur ne restituere? 188
- Dubium XI. Donatio facta meretrici per dolum, vel fraudem ipsius, est ne danti necessariò restituenda? 189
- Decima quinta diffic. An iudex pecuniam per concessionem acquisitam restituere teneatur? ibid.
- Decima sexta diffi. Qui accipit pecuniam, ut falsum testimonium dicat, vel ut veritatem taceat, quam rogatus à iudice manifestare tenebatur, erit ne restitutioni obnoxius? 191
- Decima septima diffic. Accipiens pecuniam pro beneficio, vel sacris ordinibus conferendis per symoniam realem, tenebitur ne ad illius restitutionem, antè iudicis condemnationem? ibid.
- Dubium XII. Pecunia symoniaca cui antè condemnationem erit restituenda? 192
- Dubium XIII. Quid si Papa dispenset cum symoniaco, ut beneficium teneat? ibid.
- Decima octava diffic. Symoniacus mentalis tenetur ad ad restitutionem? 193
- Decima nona diffic. Liberatur ne aliquis per bullam compositionis Cruciatæ à restitutione? 194
- Vigesima diff. An per cõpensationem debiti debitor à restitutione liberetur? 195
- Dubium XIII. Que sunt conditiones in compensatione seruanda? ibid.
- Dubium XV. Si iudex excommunicet omnes, qui ex tali domo aliquid acceperunt, comprehenduntur ne compensantes? 196
- Vigesima prima diffic. An qui ex culpa leui siue leuissima alteri diuinum intulit, in conscientia ad restitutionem teneatur? 197
- ¶ Quæstio de restitutione facienda propter negligentiam Ecclesiasticorum. 198
- Art. I. An clericus omittens horas Canonicas ad fructuum restitutionem teneatur? ibid.
- Prima diffi. An clerici non residentes fructus beneficiorum restituere teneantur? 199
- Dubium I. Quando habenti beneficium curatum abesse, erit licitum? 200
- Secunda diffi. An clericus habens plura beneficia compatiblea, siue incompatiblea ad alterius fructus restituendos, tanquam iniustus possessor, obligetur. 202
- Dubium

I N D E X.

- Dubium II. Quotuplex est causa, ob quam ex iure, seclusa dispensatione Papali, plura licet habere beneficia? *ibid.*
- Dubium III. Quando ex dispensatione iuris hoc idem licebit? 203
- Tertia diffi. Retinens beneficium curatum propter fructus recipiendos, non animo residendi, sed dimittendi post tempus, tenebitur ne ad fructuum receptorum restitutionem? 204
- Dubium IIII. Definitio huius textus in beneficijs non curatis habet ne locum? *ibi.*
- Dubium V. Erit ne expectanda iudicis sententia, an statim facienda fructuum restitutio? *ibid.*
- Dubium VI. Quid, si postquam accepit beneficium curatum animo recipiendi ordines, intentionem mutet, tenebitur ne ad fructuum restitutionem? *ibid.*
- Quarta diffi. An Episcopus, sine patronus eligens indignam, vel dignam, pratermissa digniori ad beneficium, ad restitutionem aliquam teneatur? 205
- Quinta diffi. Qua etate poterit quis beneficium obtinere? 206
- Sexta diffi. An habens beneficium, & nondum recipiens sacros ordines ad fructuum restitutionem teneatur? *ibid.*
- Dubium VII. Vacante beneficio, fructus cui erunt restituendi? 207
- Septima diffi. An impediens aliquem a consequatione beneficij ad aliquam restitutionem teneatur? *ibid.*
- Octava diffi. Qui simulata sanctitate, vel ficta paupertate, bona aliqua acquisiuit, tenebitur ne illa restituere? 209
- Nona diffi. An clerici, vel Episcopi, qui luxuriose cōsumūt Ecclesie redditus, ad restitutionem pauperibus faciendam teneantur, ac si non essent veri reddituum domini? 210
- Decima diffi. Extrahens alium à religione, vel ne ingrediatur impediens, tenebitur ne monasterio aliquid restituere? 211
- Undecima diffi. Lædens aliquem in bonis anime tenebitur ne ad restitutionem? 212
- ¶ Quæstio de restitutione famæ? 213
- Art. I. Tenetur ne aliquis cum detrimento vita proximo famam restituere? *ibid.*
- Prima diffi. Qui negat in iudicio verum crimen, de quo accusatur, tenebitur ne ad restitutionem famæ accusantis, eò quod sit notatus calumnia, in probationibus deficiens? 214
- Dubium I. Quomodo igitur restitutionem faciet? 215
- Dubium II. Qui famam alterius læsit, tenebitur ne post quodcunque tempus, ad restitutionem? *ibid.*
- Dubium III. Estne locus compensationi in restitutione famæ? 216
- Secunda diffi. Potest diffamatus detractori restitutionem dimittere, aut compensare pro pecunia? *ibid.*
- Dubium IIII. An sit mortale diffamatum in vno loco iudicis autoritate, in alio infamare? 217
- Dubium V. Restituēs famā, tenebitur ne cum iuramento, se falsum dixisse, testari? *ibi.*
- Dubium VI. Qui non potest famam restituere, tenebitur ne loco famæ pecuniam dare? 218
- ¶ Quæstio de restitutione ex bello iniusto. *ibid.*
- Art. An sit licitum Christianis bellum gerere? *ibid.*

I N D E X.

- Dubium I. *Ut bellum sit iustum, quot desiderantur?* ibid.
- Prima diff. *Tenantur ne gerentes bellum ad restitutionem, quando bellum ex defectu tantum auctoritatis est iniustum?* 219
- Secunda diffi. *Qui plura intulit damna in bello, quam fuerit valor rei occupata, erit ne restitutioni obnoxius?* 220
- Tertia diffic. *Est ne militi Christiano licitum pro redemptione alterius Christiani iusto in bello capti exigere, & recipere pecuniam?* 221
- Quarta diffic. *Tenetur ne iustum bellum gerens statim, ut satisfactio offertur, a bello abstinere?* ibid.
- Quinta diffic. *Licet ne hostem iniuste bellantem interficere quando deposita contumacia se subijcit?* 222
- Sexta diffi. *Possunt ne monasteria, & Ecclesia, clericorumque domus expoliari, quando militibus oppidum expoliandum traditur?* ibid.
- Septima diffic. *An gerens bellum iustum, quoscunque subditos, etiam innocentes partis adversae expoliare possit?* 223
- Octava diffic. *An princeps, qui iuste se defendit, possit pactum cum gerente bellum iniustum facere, ne damnum illatum suis subditis restituere teneatur?* ibid.
- Nona diffic. *An qui ex negligentia subditos ab adversarijs non defendit, ad restitutionem anni illius teneatur?* 224
- Decima diffi. *Tenantur ne milites causam belli, iussa ne sit, an non, examinare, an sola principis obedientia, illos compellentis, excuset?* 225
- Undecima diffic. *Tenantur ne omnes milites iniuste bellantes praedam civitatis in solidum restituere, an quod unusquisque tantum abstulit?* ibid.
- Duodecima diffic. *Tenantur ne milites restituere, quae ab hostibus, aut ex alienis vineis, aut agris accipiunt?* ibid.
- ¶ **Quaestio de restitutione vectigalium.** ibid.
- Art. I. *An vectigalia, quae hodie Regi, & magnatibus in Hispania solvuntur, licita sint?* 226
- Prima diffic. *An princeps immoderata vectigalia exigere possit?* 228
- Secunda diffi. *De fraudans vectigalia iusta tenantur ne ad restitutionem?* ibid.
- Dubium I. *Tenebitur ne soluturus vectigalia, tributorum exactores querere ad soluendum?* 229
- Tertia diffic. *Domini temporales pedagia exigentes pro tutandis vijs, si fuerint negligentes, tenantur ne viatoribus spolia a latronibus capta restituere?* ibid.
- Quarta diffic. *Quando domini sunt negligentes, erunt ne viatores obligati ad soluenda pedagia?* 230
- Quinta diffic. *Quae persona excipiuntur a solutione gabellarum?* ibid.
- Dubium II. *Sunt ne clerici iure diuino, an humano a tali solutione immunes?* 231
- Septima difficult. *Sunt ne alijs praeter Ecclesiasticos, a solutione tributorum liberi?* ibid.
- Dubium III. *Qui lege prohibentes sub poena confiscationis merces ab vno regno in aliud vendendas defert, tenetur ne merces confiscatas restituere?* 232
- Dubium IIII. *Custos, qui merces impedire tenebatur, si corruptus pecunia, vel ex malitia, aut negligentia, non impedit*

pediunt, tenebitur quaestori conducenti
reditus pœnales ad restitutionem? *ibid.*

¶ **Quaestio** de restitutione propter ve-
nationem. 233

Art. Vtrum qui venatur bestias, vel aues in
alieno pradio, teneatur ad restitutionem?
ibidem.

Diffic. An capiētes columbas alieni colum-
barij ad illarum restitutionem tenean-
tar? *ibid.*

¶ **Quaestio** de cædentibus ligna, &
pascentibus oues in alienis agris. 235

Art. An cadentes ligna ex alieno nemore,
vel pascentes *ibidem* oues, ad restituti-
onem teneantur? *ibid.*

¶ **Quaestio** de restitutione iniustitiae
in iudicio commissa. 236

Artic. Iudex proferens sententiam contra
conscientiam, & iudicās secundum al-
legata, & probata, tenetur ne innocenti
satisfacere? *ibid.*

Prima dif. Quando iudex propter iniquam
sententiam ad restitutionem tenebitur? 237

Dubium I. Tenentur ne iudices accepta per
concussionem restituere? 239

Secunda diffic. Quando accusator ad resti-
tutionem tenetur? *ibid.*

Tertia di. Quando accusatus ad restitutionem
tenebitur? 240

Dubium II. Accusatus aliquo crimine po-
terit ne ante, vel post condemnationem
carcerem fugere, vincula dirumpere, &
fures absque peccato infringere, & se a
ministris iustitiae sine aliqua iniustitia
defendere? *ibid.*

Dubium III. Licet ne etiam cuiusque al-
teri opem reo fugienti ferre? 241

Quarta diffic. Quando testes restitutioni
sunt obnoxij. 242

Dubium III. Quid, si præter intentionem,
& ex obliuione falsum testimonium in
iudicio deponat? *ibid.*

Quinta diffic. Quando aduocati ratione
iniustitiae ad restitutionem tenentur? *i-*
bidem.

Dubium I. Quando aduocatus dubitat, sit
ne causa iusta propter aliqua iuridica
&c. 243

Dubium I. Aduocatus, videns se in princi-
pali causa iustitiae carere? &c. *ibid.*

Dubium III. Quid si aduocatus ex ignoran-
tia litem perdidit? 244

Dubium IIII. Aduocatus, qui defendit cau-
sam iniustam ex ignorantia, tenebitur
ne ad restitutionem? *ibid.*

Dubium V. Quo tempore litis poterunt ad-
uocati, cause iustitiam, vel iniustitiam
intelligere? *ibid.*

Quinta diffi. Quando tabellio erit restitu-
tioni obnoxius? 245

¶ **Quaestio** de restitutione legis pœ-
nalis. 246

Art. An leges pœnales ad restitutionem obli-
gent, antequam reus per iudicis senten-
tiam condemnatur? *ibid.*

Prima dif. Lex humana ciuilis, vel canoni-
ca poterit ne reum ad pœnam obligare
ante condemnationem? 248

F L O R E S

Quaestionis contractus mutui. *ibid.*

Art. I. An liceat mutuanti exigere aliquid
vltra sortem sine accipere vltra pecuniā
mutuo datam? *ibid.*

I N D E X.

Artic. I. De usura mentali, an sit semper illicitum mutuare pecuniam expectando aliquid ultra sortem, ita ut, si non expectaretur, nullo modo mutuum daretur? 251

Prima diffi. Quando usurarius mentalis recipit aliquid ultra sortem, tenetur ne ad restitutionem? 252

Appendices ex definitione usura collectae. ibidem.

Secunda diffi. Poterit ne fidelis ab infideli, aut Iudaeo iuste usuras exigere? 254

Tertia diffi. An in mutuo aliquid ultra sortem ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, exigere liceat? ibid.

Dubium I. An quando licet petere damnum lucri cessantis, liceat petere totum lucrum cessans? 256

Quarta diff. An liceat ultra sortem sine pecuniam mutuo datam, ratione pœne conventionalis aliquid exigere? 256

Quinta diffi. An liceat pecuniam mutuare, & pro assicuracione aliquid ultra sortem recipere? 258

Sexta diff. An maritus possit ratione dilatationis dotis aliquid ultra sortem recipere? ibid.

Septima diff. Poterit ne vxor, viro mortuo ab eius heredibus ratione dilatationis dotis exigere aliquid ultra dotem? 259

Dubium II. Si mortua vxore, liberi remaneant, poterit ne ratione dilatationis dotis aliquid exigere ultra dotem? 260

Dubium III. An, mortuo viro, possit vxor exigere fructus ex pacto dotali per virum facti? 261

Art. II. De usura ratione emptionis, & vē-

ditionis, quæ naturam mutui sapit. ibid.

Prima difficul. Sit ne usurarius, qui merces maiori pretio pecunia credita, quam mutuata vendit? ibid.

Secunda difficult. An mercator seruaturus merces in aliud tempus, possit illas carius vendere, quam tempore solutionis res valitura speratur? 263

Dubium I. Licebit ne quando venditur frumentum indeterminato pretio statuere, ut eo pretio, quo carius valebit in toto mense Maio, solvatur? 264

Tertia diffi. Emptor, qui, anticipata solutione, minus iusto pretio emit, tenetur ne ad restitutionem? 265

Quarta diffi. Licet emptori vilius emere obligationes, & debita post aliud tempus soluenda. ibid.

Quinta diffi. Licebit ne alicui mutuare pecuniam palliata venditione sub forma sequenti? 266

Sexta diff. An emens moatras sit vere usurarius? 276

Septima diffi. Moatras à filio familiaris acceptas tenetur ne pater filio mortuo soluere? 268

Octava diffi. An qui emit rem vilius pecunia anticipata aliqua publica auetione, sit usurarius? ibid.

Nona diff. Erit ne usura recipere fructus rei emptæ ante pretij solutionem? 269

Dubium II. Quid, si venditor recipit pretium & non tradidit rem? 270

Dubium III. Quid si non totum, sed partem pretij recipit? ibid.

Nona diff. An emptio cum pacto de retrouendendo fructibus in sortem non computatis, sit usuraria? 270

Dubium

Dubium III. *Quibus conditionibus huiusmodi contractus fieri debet, ut usura speciem non habeat?* 271
 Art. III. *De usura commissa ratione pignoris. An possit habens fundum sub pignore, in aliquo casu fructus pignoris ultra sortem recipere?* 272
 Art. IIII. *De usura ratione locationis, & conductionis, an liceat locare alteri iumenta, aut boues sub sequenti forma: ibidem.*
 Art. V. *An usurarius pecunia senioris dominium acquirat?* 273
 Prima diffi. *Habebit ne usurarius dominium eorum, que pecunia usuraria emit?* 274
 Secunda diffi. *Qui vendunt aliquid usurario, vel ab illo emant, tenentur ne usurarij creditoribus facere restitutionem?* ibidem.
 Tertia diffi. *An heredes usurarij ad restitutionem teneantur?* 275
 Quarta diffi. *Tenentur ne heredes in solidum omnes usuras restituere, an quilibet pro rata?* ibidem.
 ¶ *Quæstio de donationibus.* ibidem.
 Art. I. *Quidnam est donatio, & quomplex?* ibidem.
 Prima diffi. *Donatio absoluta ultra quantitatem à lege statutam est ne valida?* 276
 Secunda diffi. *An donatio facta per metum valeat?* ibidem.
 Tertia diffi. *An donatio facta solo interiori voluntatis actu, sit in conscientia valida?* 277
 Quarta diffi. *An donatio facta meretrici ab amante sit valida?* ibidem.

Quinta diffi. *Valeat ne donatio sub conditione facta, conditione non existente? ibi.*
 Sexta diffi. *An valeat donatio casualis, causa non subsecuta, & modalis, modo non subsecuto?* 278
 Septima diffi. *An valeat donatio modalis alicui facta, ut faciat, quod ratione iustitie, vel charitatis facere tenebatur?* 279
 Octava difficult. *An qui accepit donum ob turpem causam, & qui promisit, causa turpi subsecuta, promissum adimplere teneatur?* 280
 Nona diffi. *An qui promisit rem certam, quam ante traditionem aliquo modo alienavit, æquivalens restituere teneatur?* 281
 Decima diffi. *Licet ne pecuniam accipere pro iniuria remissionem?* ibid.
 ¶ *Quæstio de prescriptionibus.* 282
 Art. I. *Quidnam est prescriptio?* ibid.
 Dubium I. *Quot modis prescriptio interrumpitur?* 283
 Dubium II. *Est ne idem prescriptionum tempus?* 284
 Art. II. *An finita prescriptione legitima, si dominus rei inveniatur, prescribens iure prescriptionis possit illam in foro conscientie retinere?* ibid.
 Prima diffi. *Possessor mala fidei, finita prescriptione, erit ne conscientia tutus?* 285
 Secunda diffi. *Poterit ne aliquis prescribere rem alienam, habens dubiam conscientiam?* 286
 Dubium. *An quando defunctus habuit malam fidem, scilicet, se rem furtivam detinere, heres illius prescribere possit?* 287

I N D E X.

¶ **Quæstio de ludi restitutione.** *ibid.*
Artic. vnicus. *An qui lucratur pecuniam contra legis prohibitionem, ante iudicis sententiam, ad restitutionem teneatur?* *ibid.*
Dubium I. *In quibus casibus aliquis ad restitutionem pecunia ludo acquisita teneatur?* 288
Dubium II. *Quid si alter ludentium, sit peritissimus?* 290
Dubium III. *Quid si ambo antea se nouerant?* *ibid.*
Dubium IIII. *Qui inducit aliquem ad ludendum timore mortis, vel amissione alicuius boni temporalis, siue rubore aliquo, si lucretur, tenebitur collusori restituere?* 291
Dubium V. *Quid, si ita inductus aliquid fuerit lucratus?* *ibid.*
Dubium V. *Qui ludit pecunia credita, tenebitur ne ad pecunia in ludo amisse restitutionem?* *ibid.*
Dubium VII. *Quid, si aliqui contendant inter se, sit ne aliquod factū, vel faciendum, aut quod hoc, aut illud eueniat, sub certa pecunia quantitate?* 292
Dubium VIII. *Quomodo lucrum ex ludo est restituendum, cui est facienda restitutio?* 293
Dubium IX. *Poterit ne quis propria auctoritate accipere rem collusoris titulo recompensationis, & à petitione pecunie in iudicio abstinere?* *ibid.*
 ¶ **Quæstio de Cambijs.** *ibid.*
Art. I. *Quid, & quotuplex est cambium?* *ibidem.*
Art. II. *An cambium per officium sit licitum?* 294

Art. III. *An cambium per minutum sit licitum, in quo ratione permutata pecunia aliquid vltra sortem exigitur?* 295
Art. IIII. *De cambio per literas?* *ibid.*
Prima diffic. *An in cambio per literas aliquid ratione expectata solutionis ex parte dantis pecunias campfiori alium locum transferendas, & ratione breuioris solutionis ex parte campforis exigi possit?* 296
Secunda diffic. *An in cambio per literas, quando pecunia à campfore datur, liceat plus ratione loci exigere?* 297
Tertia diffic. *Licet ne campfiori aliquid vltra sortem exigere, quia numerat statim pecuniam, cuius solutionem differre poterat?* 98
Art. V. *An liceat permutare pecuniā vnus regni, vbi est penuria illius, pro pecunia alterius regni vbi est maxima abundantia, non seruata equali pecuniarum quantitate?* *ibid.*
Dubium I. *Licebit ne mercatori existenti in Flandria dicere, accipe hic 90. & in Hispania 100. redde?* 299
Dubium II. *Licebit ne etiam campfiori accipienti Metina, non solum propter rationem dictam reddere aliquid minus in Flandria, pro labore & expensis in transmittenda pecunia?* *ibid.*
Dubium III. *Est ne licitum sub forma sequenti cambire?* 300
Dubium IIII. *An forma cambiendi sequens sit licita?* *ibid.*
Prima diffi. *Est ne determinatū pretiū istorum cambiorum an variari poterit?* 301
Secunda diffic. *Est ne licita sequens cambiendi forma?* 302
 Tertia

I N D E X.

- Tertia diffi. Licet ne campforibus recambi-
re, quando ad terminum praefixum non
respondetur?* 303
- Quarta diffi. Licet ne campfori permu-
tanti pecunias vnus regionis pro pecu-
nijs alterius ratione distantioris loci,
vel prolixioris temporis, carius permu-
tare?* *ibid.*
- Quinta diffi. Licet ne campfori pecunias
suas ad diuersas nundinas eiusdem re-
gni cambire?* 304
- Sexta diffi. Est ne licitum pecuniam ven-
dere?* *ibid.*
- Septima diffi. An montes pietatis, qui ex-
tra Hispaniam sunt in vsu licite fiant?*
305
- ¶ *Quaest. de contractu societatis. ibi.*
*Artic. I. An quando vnus ponit pecuniam,
alter industriam, & laborem possit po-
nens pecuniam deducere in pactum, vt
principale nullum subeat periculum?*
ibidem.
- Prima difficul. Erit ne licita societas hac
lege contracta, accipe mille ducatos, &
ex illis quingenti non sint damno ex-
positi, reliqui verò sint damno, & lucro
subiecti?* 306
- Secunda diffi. Licet ne cum triplici con-
tractu inire societatem?* *ibid.*
- Dubium I. Licet ne societatem cum illo
contrahere qui non est negotiaturus?* 307
- Tertia diffi. Contractus societatis erit ne
sub sequenti forma licitus?* *ibid.*
- Quarta diffi. Quomodo licet contrahere
societatem pecorum, & armentorum?*
308
- Quinta diffi. Possit ne maritus vxoris do-
tem negotiationis societatis ad lucrum,
& non ad damnum exponere?* *ibid.*
- Sexta diffi. An possit fieri in testamento
legatum sub sequenti forma?* *ibid.*
- Septima diffi. An contractus societatis sub
forma sequenti sit licitus?* 309
- Octaua diffi. Quomodo lucrum inter so-
cios diuidi debet, vt iustitia seruetur?*
ibidem.
- Nona diffi. In casu sequenti quomodo erit
facienda restitutio?* *ibid.*
- Dubium II. Quid, si vnus pecuniam tan-
tum, alter verò pecuniã, & industriam
simul apponat?* 310
- Dubium III. Quid, si sint tres, & vnus ex-
ponat pecuniam, alter laborem tantum,
& tertius industriam?* 311
- Decima diffi. Quomodo damni diuisio erit
facienda?* *ibid.*
- Dubium IIII. Quid, si vendidi tibi pecunia
credita merces valentes 100. hac lege,
vt illas reuenderes, & lucrum esset com-
mune?* *ibid.*
- ¶ *Quaestio de censibus. ibid.*
Art. I. Quid nam est census, & quotuplex?
ibidem.
- Artic. II. An emens censum sit vsurarius?*
312
- Art. III. Sit ne licitum inra Regia. siue alio-
rum magnatum emere?* *ibid.*
- Art. IIII. Census redimibilis, vel cum pa-
cto de retrouendendo est ne licitus?* 313
- Dubium I. An census vitalitius intra de-
cennium, vel aliud tempus limitatum
sit licitus?* *ibid.*
- Dubium II. Pretium census vitalitij erit ne
ratione atatis pro suo vna cęsum emen-
tis minuendum?* 314
- Art. V. An sensus personalis sit licitus?* *ibid.*
- dd 4 Art. VI.

I N D E X.

- Art. VI. An conditiones, que in extrauaganti Martini 5. ponuntur, sint necessariae in emptione, & venditione censuum seruanda? 315
- Prima diffi. Erit ne census redimibilis licitus cum hac conditione, vt quandocunque redimatur, eodem pretio, quo fuit venditus, redimendus sit? 317
- Secunda diffi. An pactum, in quibusdam censibus appositum sit licitum? 318
- Dubium. Est ne licitus contractus census cum sequenti conditione? *ibid.*
- ¶ Quæstio de contractu emptionis, & venditionis. 319
- Art. vnicus. An liceat rem carius iusto pretio vendere? *ibid.*
- Dubium I. Quid, si res illa valeat 10. & ementis 15. valeat, quia re illa maxime indigebat, & si illam haberet quinque lucraretur? *ibid.*
- Prima diffi. Quaratione iustum pretium cognoscetur? 320
- Dubium II. Cum leges humane secundum varietatem temporum varientur, obligabit ne semper in conscientia lex pretium alicuius mercis decernens? *ibid.*
- Dubium III. Quid, si mensura panni in hac Republica iusto pretio vendatur duodecim dragmis & mercator, computatis expensis, carius emit, poterit ne tanti vendere, quanti emit? 321
- Dubium IIII. Contingat, vt per spatium vnus diei in nandinis pretia varientur, licite ne hoc sit? *ibid.*
- Dubium V. Licebit ne sub hac conditione pacisci, scilicet, accipere merces eo pretio, quo valebunt medijs nandinis, quando speratur pretium carius futurum? 322
- Dubium VI. Licebit ne voce praconis vilius emere, quam ex mercatoris officina. *ibid.*
- Dubium VII. Si res valens 100. vendatur 50. vel 40. voce praconis, erit ne iustum pretium? *ibid.*
- Secunda diffi. Quid de monopolijs dicendum? 323
- Dubium VIII. Quid si res empta siue industria, aut expensis emptoris, & sine mutatione loci, sed sola temporis mutatione facta est pretiosior? *ibid.*
- Tertia diffi. An emens & decipiens venditorem citra dimidium iusti pretij faciat fructus rei empta suos? 324
- Quarta diffi. An quando deceptio est intra dimidium iusti pretij, in conscientia sit residuum iusti pretij restituendum? 325
- Quinta diffi. Potest ne Princeps vendere priuilegia, & immunitates, atque officia publica? *ibid.*
- Sexta diffi. An venditor vitium rei vendita manifestare teneatur? 326
- Septima diffi. Quando aliquis scit merces eiusdem generis, qua plurimum valent, cum suis citò venturas, teneatur ne illud dicere? 327
- ¶ Quæstio de œconomis, & deposito. 328
- Art. vnicus. Possunt ne depositarij rem restitutioni obnoxiam admittere? *ibid.*
- Prima diffi. Depositarij poterit ne vii deposito? *ibid.*
- Secunda diffi. Si contingat apud œconomum Republicæ, vel alterius priuati frumentum humiditate granarum pinguescere,

I N D E X.

guescere, & multiplicari, tenebitur ne quod multiplicatur restituere? *ibid.*

Tertia diffic. Quando economus Reipublica, vel alicuius domini particularis vendit, inuito domino, frumentum, poterit ne tunc dominus frumenti pretiū, siue frumentum petere? 329

¶ **Quaestio de contractu locati, & conducti.** *ibid.*

Art. vnicus. An qui conduxit agrum alienum tempore sterilitatis, annuam pensionem soluere teneatur? *ibid.*

Dubium I. Quanta debet esse sterilitas à solutione pensionis liberans? *ibid.*

Dubium II. Quod nam erit locationis, & conductionis iustum pretium? 330

Diffic. Qui conducunt domos suas meretricibus peccant ne mortaliter tenenturque ad restitutionem? *ibid.*

Quaestio de contractu permutationis. 331

¶ **Quaestio de restitutione honoris, & bonorum temporalium.** *ibid.*

Art. vnicus. An ladens aliquem per contumeliam, aut cōnicium, solum ad petendam veniam, vel ad aliquam aliam restitutionem teneatur? *ibid.*

Dubium I. Quale erit boni viri arbitriū? 332

Prima diffic. Ladens alium in bonis corporis tenetur ne ad restitutionem? 333

Dubium II. Quid si propter lesionē à Petro factam, falso Iohanni impositam, incommoda multa Iohannes patiatur? *ibid.*

Dubium III. Quid si laesit alium præter intentionem? *ibid.*

Dubium IIII. Tenebitur ne aliquis etiam damnus ratione troatricis illarum soluere? 334

Dubium V. Occidens hominem, tenebitur ne seipsum iudici offerre, vt pro occiso suspendatur? *ibid.*

Dubium VI. Heredes malefactoris tenentur ne ad restitutionem? *ibid.*

Dubium VII. Tenetur ne dominus satisfacere iniuriam à proprio mancipio irrogatam? 335

Secunda diffic. An qui vitiauit virginem, in quacunque euentu illam dotare teneatur? *ibid.*

F L O R E S

Quaestio de Resurrectione. 336

Art. I. An sit mortuorum resurrectio futura? *ibid.*

Prima diffic. An possit generalis resurrectio naturali ratione demonstrari? *ibid.*

Secunda diffic. Concurret ne naturalis causa, vt Sol, terra, & c. ad hominum resurrectionem, sicut ad procreationem? 337

Tertia diffic. Erit ne resurrectio naturalis? 338

Art. II. Quae nam sunt resurrectionis cause? *ibid.*

Art. III. Quando futura erit vniversalis resurrectio? 339

Prima diffic. Potest ne dies ille ab Angelis, aut hominibus cognosci? 340

Secunda diffic. Est ne resurrectio in instanti, vel in tempore futura? *ibid.*

Tertia diffic. Fiet ne in instanti noctis, an diei resurrectio? 341

Art. IIII. Qui in die iudicij reperti fuerint viui morientur ne? *ibid.*

Dubium I. Sant ne iusti simul cum reliquis resurrecturi, an post ceterorum resurrectionem

I N D E X .

- tionem morientur , & statim resurgunt?* 341
- Dubium II. Corpora eorum, qui reperti fuerint viui in die iudicij, sunt ne in cineres conuertenda? 342
- Prima diffi. Erit ne resurrectio omnium in valle Iosaphat, vbi futurum est iudicium? *ibid.*
- Art. V. An singulorum omniu cogitationes, & opera, quae in vita egerunt, siue bona, siue mala, sint illic propalanda? 343
- Artic. V I. An resurget idem corpus numero, quod homo, dum vixit habuit? *ibid.*
- Prima diffi. An in homine totum, quod in eo, de veritate natura humana praesuit, resurget? 344
- Dubium I. Dices, cum homo continuo nutriatur, & quaedam partes euanescant, quae nam illarum resurgunt? *ibid.*
- Dubium II. Restituentur ne reprobis omnia membra, quibus in vita fuerunt orbat? 345
- Secunda diffi. An omnes in iuuenili aetate resurrecturi sint? 346
- Tertia diffi. Resurgent ne omnes in eadem corporis statura? *ibid.*
- Quarta diffi. An omnes in virili aetate resurgent? *ibid.*
- Quinta diffi. Erit ne potentia nutriendi & generandi in beatis? 347
- Dubium III. Nunquid resurgent cum quatuor humoribus corpora? *ibid.*
- la, in quibus morientium anima recipiuntur?* *ibid.*
- Dubium I. Vbi nam sunt haec receptacula? 348
- Dubium II. Quomodo se habent haec receptacula respectu inferni damnatorum? 349
- Dubium III. Est ne modò locus, qui sinus Abrahae dicatur, vbi electi ab omni culpa, & poena purgati, vt olim recipiantur? *ibid.*
- Prima diffi. An electorum anime statim, vt sunt purgatae post mortem in caelum deducantur? 350
- Secunda diffi. Possunt ne anime ad hanc vitam redire? 351
- Art. II. Profunt ne defunctis viuorum suffragia? *ibid.*
- Prima diffi. An viuorum suffragia non solum animabus purgatorij, verumetiam beatis, & daenatis, & in limbo existentibus profunt? 352
- Secunda diffi. Quot nam sunt suffragiorum genera? *ibid.*
- Tertia diffi. Defunctus, qui restitutionem heredibus faciendam reliquit, si heredes non restituant, detinebitur ob hanc causam in purgatorio? 353
- Quarta diffi. An missa olim dicta, & nemini applicata, defunctis applicari possit, v. g. celebravit Rector decies missam, & valorem illius nemini applicuit, poterit ne postea illum alijs applicare? *ibidem.*
- Dubiū. Potest ne aliquis sacerdos missam, quam tenetur Rector, aut Prior, siue Guardianus offerre, & c. illo inconsulto celebrare? *ibid.*

F L O R E S

Quaestiones de receptaculis animarum post hanc vitam, & de suffragijs, deque sanctorum orationibus. *ibi.*

Art. I. Sunt ne quatuor tantum receptacu-

Art.

I N D E X.

- Art. III. Suffragia pro vno defuncto oblata possunt ne omnibus prodesse?* 354
Prima diffic. An suffragia generalia profunt cuiuslibet animæ, ac si pro vna sola offerrentur? *ibid.*
Secunda diffic. An suffragia existentium in mortali defunctis profunt? *ibid.*
Dubium I. Quando testamentarij sunt negligentes in executione elemosynarū, & missarum, quæ in testamento legantur, profunt ne defunctis ante executionem? *ibid.*
Artic. III. Sint ne Sancti à nobis orandi? 355
Dubium I. Anima in purgatorio existentes agnoscunt, quæ apud nos in hac vita geruntur? 356
Dubium II. Possunt ne animæ separate intelligere rerum quidditates, vel vt dicit Scotus, species intelligibiles acquirere? *ibid.*

F L O R E S

Quæstionis de vniuersali iudicio. *ibi.*

- Art. I. Sunt ne alij Sancti cum Christo in die iudicij iudices futuri, tanquam assessores?* *ibid.*
Artic. II. An Christus I E S V S in forma gloriosa, & immortalis sit homines iudicaturus? 357
Prima diffic. Videbunt ne damnati Christi I E S V diuinitatem? 358
Secunda diffic. An iudicium sit vocaliter, an mentaliter tantum futurum? *ibid.*
Tertia diffic. Separatio electorum à reprobis, est ne localiter, an metaphoricè intelligenda? 359

- Quarta diffic. Finitur ne iudicium per iudicis sententiã, ite maledicti, &c? ibid.*
Quinta diffic. Mundus erit ne per ignem purgandus? 360
Art. vlt. An mundus sit inuocandus? 361

F L O R E S

Quæstionis de beatitudine. 362

- Art. I. An beatitudo consistat in clara Dei visione?* *ibid.*
Dubium I. Poterit ne anima videre Deum visione increata, quæ Deus seipsum videt? 363
Prima diffic. An formalis beatitudo sit intellectus operatio? *ibid.*
Secunda diffic. Respectu huius operationis, quæ est formaliter beatitudo habent se potentia passiuè tantum, an etiam actiuè? 364
Tertia diffic. An beatitudo sit potius intellectus, quàm voluntatis operatio? 365
Dubium II. Clara Dei visio est ne intellectus practici vel speculativi operatio? 371
Quarta difficul. Est ne fruitio voluntatis amor? *ibid.*
Quinta diffic. An fruitio etiam brutis conueniat? 372
Sexta diffic. An fruitio sit tantum in vltimi finis assecutione? 373
Septima diffic. An peccans mortaliter aliqua creatura fruatur? *ibid.*
Dubium III. Peccans mortaliter, quæ creatura fruitur actu ne peccati, an obiecto supposito, id est, seipso? 374
Octaua diffic. An fruantur non solum sine iam obtento, verum etiam sperato? 375

I N D E X.

Art. I. Habet ne homo naturalem appetitum beatitudinis in particulari, scilicet, videndi Deum? ibid.

Prima diffi. An cognita beatitudine, homo necessario habeat hunc actum volo beatitudinem? 376

Secunda difficul. An damnati naturalis beatitudinis appetitum habeant? 377

Tertia diffi. An habeant damnati actum elicitem beatitudinis? ibid.

Quarta diffi. Actus, quem homo beatitudinis in communi habet, est ne liber, an naturalis? ibid.

Quinta diffi. An homo ex puris naturalibus Deum videre possit? 379

Sexta diffi. An essentia Dei ab intellectu creato per aliquam speciem, aut similitudinem videatur? ibid.

Dubium I. Essentia diuina potest inherere creato intellectui, quando eidem vni-
tur? 380

Septima diffi. An intellectus creatus ad videndum Deum in alieno lumine creato supernaturali indigeat, vt notitiam beatificam producere possit? 381

Art. III. Potest ne intellectus creatus comprehendere Deum? 382

Prima diffi. Vtrum sit omnium equalis beatitudo? 383

Secunda diffi. Si Angelus, & anima rationalis habent equalis gradus luminum, & charitatis, habebunt ne beatitudinem formalem, visionem, scilicet, vel amorem equalem? ibid.

Tertia diffi. An de facto, quilibet beatus videat in verbo omnia, qua formaliter, & eminenter in diuina essentia continentur? 384

Quarta diffi. An voluntas in patria naturaliter fruatur sine clare viso, & non liberè, ita vt sit ad amandum, vt ignis ad calefaciendum, determinata? 387

Art. I. II. An sint anime dotes tres tantum, viso, scilicet, comprehensio, & fructio? 391

Artic. X. An sint quatuor tantum corporis dotes? ibid.

Prima diffi. Sunt ne futura corpora beatorum post finale iudicium impossibilia? ibid.

Dubium I. Erunt ne impossibilia intentionali actione? 392

Secunda diffi. An corpora beatorum sint futura subtilia? ibid.

Tertia diffi. Sunt ne corpora gloriosa futura agilia? 394

Dubium II. Vnde nam hæc agilitas orietur? ibid.

Quarta diffi. Corpora beatorum mouebuntur ne alio motu quàm progressiuo? ibid.

Quinta diffi. Poterunt ne in instanti moueri? 395

Sexta diffi. Habebunt ne corpora beatorum claritatis dotem? ibid.

Dubium III. Vnde nã hæc lux orietur? ibid.

Dubium IIII. Corpora beatorum habebunt colorem, erunt ne peruia? ibid.

Septima diffi. Oculus gloriosus poterit ne videre naturaliter corporis gloriosi fulgorem? 396

Art. VI. An Aureola sit in patria accidentale pramium? ibid.

Prima diffi. Sunt ne tantum tres Aureole virginitatis, scilicet, martyrij, & doctoratus? 397

¶ Quæstio

INDEX.

<p>¶ Quæst. de miseria damnatorum, 398</p> <p>Art. vnicus. An ignis torquens damnatos sit corporeus? ibid.</p> <p>Prima diffic. Anime separata, & spiritus maligni patiuntur ne ab igne corporeo gehennali? 399</p> <p>Dubium I. Quomodo ignis illa post iudicij diem corpora torquet? ibid.</p> <p>Dubium II. Ignis in corporibus damnatorū generabit ne calorem? 400</p> <p>Dubium III. Damnati cruciabuntur ne</p>	<p>pœna ignis tantum? ibid.</p> <p>Dubium. IIII. Est ne grauior pœna damni, an sensus? ibid.</p> <p>Dubium V. Poterunt ne damnati studiosas, & laudabiles habere intellectus aut voluntatis operationes? 401</p> <p>Dubium VI. Vident ne beati pœnas damnatorum, & damni beatorum gloriā? 402</p> <p>Dubium vltimū. Post diem iudicij augebitur ne beatorum gloria, & damnatorum pœna? ibid.</p>
---	---

F I N I S.

dd 7 INDEX

INDEX RERVM ET SENTENTIARVM QVAE IN PRI- MA ET SECVNDA PARTE

Florum 4. lib. continentur, in quo s. & p. secundam

partem, & subsequens numerus, paginam

eiusdem partis significant, & signum

hoc, & c. aliqua notatu digna

ibidem explicari

indicat.

- A**bbatissa quā iurisdictionē
habet, & quomodo potest
subditas obligare. f. p. 8
- Abrogatio quid. 459
- Abolutio à cēsurā, vel ab
excommunicatione Pa-
pae reservata propter aliquo impedimē-
tum, tenebitur cessante impedimento,
coram superiore comparere. 177
- Aboluendus non est qui generaliter tantū
confitetur. 160
- Abolui potest excommunicatus in articu-
lo mortis ab excommunicatione Papae re-
servata per quemcumque sacerdotem,
etiam excommunicatum: deficiente ta-
men sacerdote non impedito. 196
- Abolutio ab excommunicatione facta si-
ne solennitate tenet. f. p. 53
- Abolui potest ab vna excommunicatio-
ne, & non ab alia qui pluribus excom-
municationibus est ligatus. f. p. ibid.
- Abolutione vnica quā potest plurib. exco-
municationibus ligatus absolui. f. p. ibid.
- Abolui potest excommunicatus ab exco-
municatione extra sacramentalem con-
fessionem. f. p. 55
- Aboluerit ab excommunicatione Can. si
quis suadente quis possit. f. p. 60
- Abstinētia quando iurā naturā servāda,
& c. 390. 391. & 400
- Abstinētia Christi, Ioannis Baptistae, & c.
admiranda sed non imitanda. 419
& infra.
- Abstinētia ciborū convenientissimē fuit
ab ecclesia praecipita. 422
- Abstinētia praecipita inter leges posi-
tias primum, sibi vendicat locum. ibid.
- Abstinētia à carnibus & aliis cibis cultio-
ribus familiaris fuit Apostolis, & olim
Prophetis. 423
- Abstinētia à carnibus in diebus ieiunij
quadagesimae, & aliis, quomodo servā-
da 423. & 424. verbo caro.
- Abstinētia à carnibus in diebus ieiunij
quando licet omittere, & c. 426. multi
sunt ibi casus.
- Abstinere quō non licet, & c. 419. & infra.
- Abstinendum tempore ieiunij à cibis, qui
corpori vires nimis ministrāt. 422. ver-
bo cibus.
- Abstinendum ne magis sit à quanto, vel à
quali. 425
- Abstinere non tenentur diuites in die ieiu-
nij, ita vt cibus pauperum vescantur. 426
- Accidētia in Eucharistia sine subiecto me-
diato, quod est substantia, existunt. 169
- Accidentij eadē est notitia sensitiva ante
& post cōsecrationē notitia vero iudica-
tiva, intellectus hominis fidelis enim
est eadē post, & ante cōsecrationē. ibid.

INDEX.

- Accidentia relata in accidentibus absolutis substantiæ panis fundantur, absoluta vero facta consecratione in quantitate subiciuntur. 169
 Accidens separatum adione reali, siue intentionali potest in obiectum, quemadmodum & accidens coniunctum agere: neutrum tamen instrumentalis causa generandi substantia esse potest. 170
 Actus volitio non est peccatum, si actus non est peccatum. 191
 Actus principalis & secundarius quid. 8
 Actus idem potest esse diuersorum vitorum & virtutum. 319. & 378
 Actus humanus quid requirat.
 Actu eodem potest duobus præceptis satis fieri. 53
 Actus charitatis perfectior actu intellectu. f.p. 366
 Actus studiosus quibus constituitur. 377
 Actus virtutis & nõ habitus est in præcepto. ibid.
 Accommodare quid. f.p. 252
 Accusatoris vicem quæ suppleat. f.p. 239
 Accusator quot modis iniustitiam committit & peccat, & ad restitutionem tenetur. f.p. 239. & 240
 Accusatus verbo reus.
 Accusare nullus tenetur crimen publicum. f.p. 71
 Accusator tenetur probare crimen. f.p. ibid.
 Accusare nemo tenetur infamatorem, &c. & quomodo possit. f.p. 72
 Accusator non tenetur prius admonere quam accuset, & quando mortaliter peccat. f.p. ibidem.
 Accusationis finis. f.p. ibid.
 Admonitio quando necessario præmittenda, &c. 67. 71. & 72.
 Admonitionis finis. f.p. 72
 Adoptio quid, & quotuplex. 618
 Adulari quando tenetur ad restitutionem f.p. 170
 Adultera, quando tenetur crimen reuelare, &c. f.p. 178
 Adulter tenetur ad restitutionem. f.p. 179
 Adulti in lege naturæ virtute sacrificiorum iustificabantur, & habebant sacrificandi præceptum. 9
 Adulti, habita fidei noticia, an possint baptismum differre, &c. 60
 Adultus habens peccati præteriti complacentiam, vel voluntatem peccandi, non est baptizandus. 61
 Adultus baptizatus non tenetur peccata ante baptismum commissa confiteri neque pro illis satisfacere, neque contritionem habere, quia attritio, etiam cognita est satis. ibi.
 Adultus voluntatem & intentionem recipiendi baptismum habere debet. 62
 Adultus, vt recipiat gratiam baptismalem, fidem debet habere. 64
 Adultus accedens impenitens ad baptismum characterem solum, non autem fidem infusam recipit. 68
 Adulti prius catechizandi, quam baptizandi 73
 Aduocato quando licet causam debitam defendere, &c. f.p. 243
 Aduocatus, si ex ignorantia litem perdidit, tenetur ad restitutionem, &c. f.p. 245
 Aduocatus quæ habere debet, & quando ignorantia excusatur. f.p. 244
 Aduocatus quando tenetur ad restitutionem, &c. f.p. 171. 198. & 242
 Affinitas quid & quotuplex. 612
 Affinitatis effectus. 613
 Agilitas corporum beatorum. f.p. 394
 Alimenti sumptio est præcepto diuino, & naturali necessaria. 361
 Amicitia perfecta duo habet. 237
 Amicitia quid. f.p. 366
 Animarum receptacula. f.p. 347
 Animæ electorum an statim, vt sunt purgata in calum deducantur, & quorum ministerio f.p. 350
 Animæ an possint ad hanc vitam redire. f.p. 31
 Animæ existentes in purgatorio, quomodo

X INDEX.

- do cognoscunt, quæ apud nos gerantur. f.p. 356
- Anima Christi, quæ videt in Deo f.p. 385. & 386
- Animæ dotēs. f.p. 394. lege verbo. defunctus verb. beatus, & ver. damnatus.
- Annihilatio. 167
- Apostatæ, qui dicantur. 515
- Apostoli habuerunt clauēs à Christo, & quando eis illas cōtulit. f.p. 2. 3. 4. 5. & 6.
- Apostoli quoad gubernationem omnium tantam habuerunt potestatem, quantā, B. Petr. habuit. f.p. 6
- Appetitus naturalis beatitudinis quid. f.p. 377
- Appetitus beatitudinis in communi an sit liber? f.p. ibid.
- Assertionē simplici sine verbis promissionis obligatur nemo. f.p. 78. & 90
- Attentionem habere quid sit. 335
- Attētio quādo est sub pœnā peccati mortalis habenda, & quādo sub venialis pœnæ, &c. ibid.
- Attentio an sit per totam orationem habenda, &c. 335
- Attentio actualis, & virtualis. ibid.
- Attentio necessaria ad quid referenda, &c. 336
- Attentio ad sensum verborum quando necessaria. ibid.
- Attentio triplex, & quæ illarum præstātor, & magis habenda. 336. & 337
- Attentiones tres non sunt necessariæ simul habendæ. 337
- Attēdere, dum oratur, ad Christi passionē, & virginem sanctissimam, &c. quomodo licet. ibid.
- Attēdēdi propositum vt fiat satis præcepto orandi quale esse debet, &c. 338
- Attendendi propositum dupliciter deperditur. ibidem.
- Attentus in oratione semper est aliquis in Ecclesia.
- Attritio quid. 229
- Attritionis actus idem numero quo modo potest fieri contritio. 245
- Attritio quādo remittuntur peccata virtute clauium. f.p. 10
- Auctio publica naturam contractus non mutat. f.p. 168
- Auctio publica res minoris pretij reddit f.p. 322
- Aureola quid, & quotuplex, & quibus datur. f.p. 397
- B
- B**aptismus quid sit. 33
- Baptismi materia sola aqua naturalis, &c. 34
- Baptismi forma, Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti in qua exprimendus est necessariè actus baptizandi, & persona baptizata, & persona ministri exprimenda, vel subintelligenda est. 36
- Baptismus quando erit validus, si formæ dictæ addatur & humanitatis Christi, &c. ibidem.
- Baptismus non fit sub hac forma, Ego te baptizo in nomine genitoris, geniti, & spirati. 37
- Baptismus, an valeat sua hac forma, Ego te baptizo in nomine Patris, & I E S V Christi, & Spiritus sancti ibid.
- Baptismus collatus in nomine Christi tantum, vel Trinitatis implicite, vel vnus tantum, personæ non valet, &c. 38
- Baptismus collatus per aspersionem, vel effusionem aque est verum sacramentum. 39
- Baptism^o, si pars minima corporis baptizaretur, esset sub conditione reiterandus, non autem si pars principalior, vt caput, &c. 40
- Baptismo necessaria non est trina immersio, sed sequenda est Ecclesiæ matricis consuetudo. ibid.
- Baptismus triplex, & vnus altero præstātor 41. & 42
- Baptismi lotiones, & ablutiones, veteris legis figuræ fuerunt. 42
- Baptismus collatus ab hæretico, habente intentionem faciendi, quod Christus instituit, verus est baptismus. 30
- dd 9. Baptif

I N D E X.

- Baptismus errore personæ quando est nullus. 31
- Baptismus non est reiterandus, & qñ sub conditione reiterari debet. 41. & 44
- Baptismus quando virtutem regenerandi, non tamen obligandi, habuit. 45. & 46
- Baptismus quando, & vbi cœpit esse sub præcepto. ibid. & 51
- Baptismus, vt sufficienter promulgaretur, quæ desiderabantur. 52
- Baptismi præceptum, post Euangelij promulgationem in toto orbe factam, est necessarium ad salutem in re, vel in voto. 53
- Baptismus ita est præcepto, vt si adultus nullum aliud haberet peccatum, præter baptismi contemptum, in æternum dånaretur. 52
- Baptismus aquæ necessarius est paruulis, ita, vt sine illo saluari non possint, nisi sanguinis baptismo baptizentur. 54
- Baptismus tam in paruulis, quàm in adultis requirit voluntarium consensum, & quo modo. 62
- Baptismus, vt baptizatus gratiam recipiat, fidem postulat: non autem, vt characterem accipiat. 64
- Baptismus amentibus, furiosis & dormientibus quando non est conferendus. ibi.
- Baptismi minister quo modo debet esse vnus, & quo modo plures eũdem baptizare possunt. 66
- Baptismus per gratiam, culpam originale & omnem actualem, & omnẽ penam in alia vita pro peccatis luendã tollit, non tamen temporalem huius vitæ. 67
- Baptismo paruulis, & adultis gratia cũ fide, & spe, & charitate, infunditur, virtutes autem morales virtualiter tantum infunduntur. 68
- Baptismo cur non aufertur concupiscentia? ibid.
- Baptismus post passionem Christi ianuam cæli aperuit nobis. 69
- Baptismus solus recedente fictione suum sortitur effectum. 71
- Baptismi præparatoria. ibid.
- Baptismus ianna sacramentorum est. 89
- Baptismi effectum per votum interpretatiuum paruuli suscipere nõ possunt. 112
- Baptizans loco, quando verè baptizat. 30
- Baptizare solis presbyteris conuenit ex officio, & diaconis suo modo. 65
- Baptizare potest laicus cuiuscunque conditionis, vel religionis sit in extrema necessitate, & tenetur & illa non urgente, peccat mortaliter, nisi ignorantia inuincibili excusetur. ibid.
- Baptizans pater filium, necessitate urgente est laudandus, & extra illam peccat grauissimè, & ius petendi debitum perdit. 66
- Baptizatus puer sine intentione baptizandi, si moriatur, non consequetur gratiã. 66
- Baptizatus ab angelo bono esset verè baptizatus, nõ autem si ab angelo malo. 33
- Baptizatus sanguine proprio, si super vixerit aquæ baptismo erit baptizandus. 42
- Baptizato puero secretè, sunt benedictiones Ecclesiæ repetendæ, &c. 44
- Baptizandi sunt pueri ante vsum rationis, & cum peruenerint ad illum, legè Christi, quam in baptismo susceperunt, obseruare tenentur. 54. & 60
- Baptizandi sunt filij infidelium quo modo, inuitis parentibus. 55
- Baptizandi paruuli intra vteros matrum quo modo. 56
- Baptizatus ad fidem tenendam obligatur ab Ecclesia. 74
- Baptizatus, in baptismo an emittat votum. 74 & s. p. 88. lege verbo adultus.
- Baptismus Ioannis congruè fuit ante baptismum Christi institutum. 73
- Baptismi Ioannis modus fuit à Deo institutus, & effectus illius fuit ab homine. ibidem.
- Baptismus Ioannis non debuit statim post Christum baptizatum cessare. ibid.
- Baptismo Ioanis baptizati baptismum Christi erant baptizandi. ibid.
- Baptismi Ioannis forma. ibid.
- Beatæ non vouent solenniter. s. p. 107
- Beati

XIN DIE X.

- Beatitudo quid? & quæ ad illam desideratur. f. p. 364. & 366
- Beatitudo in quò consistit, & eius locus. f. p. 348. & 362
- Beatitudo formalis quid f. p. 369
- Beatitudo formalis an sit intellectus operatio, & quo modo se habeat potentia respectu illius. f. p. 364. & 365
- Beatitudo, an sit voluntatis operatio f. p. ibidem.
- Beatitudinis in particulari an habeat homo naturalem actum? & an necessario illam cognitam velit? f. p. 75. & 377
- Beatitudo in generali, & in particulari. f. p. 376
- Beatitudinis an damnati appetitum habeant. f. p. 377
- Beatitudinis appetitus an sit liber. f. p. ibidem.
- Beatitudinem an possint consequi angelus & homo viribus natura. f. p. 379
- Beatitudo angelorum, & hominum an sit æqualis. f. p. 383. & 384
- Beatitudo accidentalis. f. p. 396
- Beatus nō potest videre Deum visione in-creata f. p. 363
- Beati omnes esse cupiunt. f. p. 387
- Beati quæ vident in Deo, &c. f. p. 384
- Beatus in patria an liberè fruatur Deo, &c. f. p. 387
- Beatorum corporum dotes. f. p. 391
- Beati quo motu, & quo modo mouebuntur. f. p. 394
- Beatorum corpora erunt lucida, & vnde habebunt lucem. f. p. 395
- Beatorum corpora opaca, & habebunt colorem. f. p. 396
- Beatorum corporum fulgor, & splendor, & an possit videri. f. p. ibid.
- Beati quo modo videbunt damnatorum pœna. f. p. 402
- Beatifica visio. f. p. 380
- Bellum gerere an liceat. f. p. 218
- Belli iusti causa. f. p. ibid.
- Bello, quando rem suam recuperare non licet, si plus accipiat, ad restitutionem tenetur. &c. f. p. 219. & 220
- Bellum iustum gerens ad quid tenetur f. p. 221. & quando à bello abstinere tenetur. f. p. ibid & quando clericos expoliare possunt, & quando excommunicantur clericos, & ecclesias, & monasteria expoliantes f. p. 222. & quos alios expoliare non possunt. f. p. 223
- Bellantes iniuste quando licite interimuntur. f. p. 222. lege verbo princeps, & verbo miles.
- Beneficium obtinens animo dimittendi, quo modo tenetur ad fructum restitutionem. f. p. 204
- Beneficium curatum habens, intra annum ordinem sacrum recipiat. f. p. 204. & 206
- Beneficium conferens indigno, vel minus digno ad quid tenetur. f. p. 205. & 208
- Beneficium, canonicatus, dignitas, Episcopatus, qua ætate obtineri potest. f. p. 206
- Beneficiū simplex nullus, quin sit clericus, potest obtinere, bene tamen præbendā. f. p. 207
- Beneficium, nec excommunicatus, nec filius presbiteri habere potest. f. p. ibid.
- Beneficij vacantis fructus cuius sint. f. p. ibidem.
- Beneficij consequutionem impediens ad quid tenetur. f. p. 207. & 255
- Beneficium acquirens simulara sanctitate ad quid tenetur. f. p. 209
- Beneficiorum permutatio. f. p. 331
- Bigamia, & bigamus multis modis dicitur, & sunt irregulares. 537
- Bigamia quo iure est prohibita, &c. 561
- Blasphemantem quilibet sub pœna peccati mortalis tenetur reprehendere. f. p. 94
- Bonorum tria genera. 456
- Bona paraphernalia, & ex lucro. 467
- Bolege verbo peculium. 465
- Bona capituli. 465
- Bona illicite acquisita. 263
- Bona fortunæ quando bonis corporis præferenda. 459
- Bonorum illicite acquiritorum tria genera. 472
- Bona castrensia, vel quasi. f. p. 119

INDEX.

Bonum temporale post ponendum bono spirituali proximi. f.p.	65	Capituli bona communia sunt duplicia	465
Bulla circa casus referuatos intelligitur de commissis & committendis.	277	Capitulum generale quādo potest aliquid supra regulam præcipere. f.p.	101
Bullam habens non potest eligere confessorē, nisi approbatum ab Episcopo.	296	Carnium vñs quando cœpit.	423
Bullæ virtute quando licet ab excommunicatione absoluere. f.p.	53. & 54	Carnes pueris, & senibus ministrare quādo licet.	401. & 427
Bullæ virtute possunt habentes illam interesse diuinis interdicti tempore. f.p.	61	Carnes in diebus quadragesimæ comedere quando licet, &c.	426
Bulla quando non prodest recipienti. f. p.	23	Carnes, & oua & lacticia, &c.	427
Bullarum prædicatores quid efficere debent. f.p.	ibid.	Carnes in die sabbati comedere vbi non est consuetudo, mortale peccatum est, &c.	393. & 429
Bullæ sufficiens causa est elemosyna, quæ datur. f.p.	24	Carnes licitè comedēs in die ieiunij, an sit liber à ieiunio.	429
Bullarum virtute quo pacto vota sunt commutanda. f.p.	125	Carnes manducare in feria sexta quando licebit. f.p.	389
Bullæ virtute quid conceditur circa vota. f. p.	129	Castitatis votum quoties transgreditur aliquis peccat, nō autem virginittatis votum.	439
Bulla compositionis quando liberatur quis à restitutione. f.p.	194	Casus referuati, quomodo absoluendi.	273
C		Casus referuatus, erit ne non referuatus, si penitens, obtenta auctoritate, sicte confessus fuerit?	276
Calumniator quis sit. f.p.	215	Casus referuati cōcessa auctoritate à prelato, cēsentur nō referuati, quāuis subditus ab illis non absoluitur.	ibid.
Cambium quid & quotuplex. f.p.	293	Casum referuatum habens, si Superior nolit auctoritatem cōcedere, tenebitur illi confiteri.	ibidem.
Cambium per officium. f.p.	294	Casus referuati præteriti, quando conceditur auctoritas, cēsentur non referuati, & qui infra spatium à superiore concessum committuntur.	277
Cambium per minutum. f.p.	295	Casum referuatorum absolutio facta auctoritate iubilæi ante feriam sextam si penitens feria 6. nō ieiunauerit, est nulla licet valeat quantum ad non referuatos quoad remissionem culpæ.	ibid.
Cambium per literas. f.p.	295. 6. & 7	Casus referuatos Pape habentes, dummodo sint occulti possunt in foro conscientie ab Episcopis absolui.	278
Cambium fictum. f.p.	296	Causa principalis, & instrumentalis.	21
Cambire pecuniam vnus regni, vbi est penuria, &c. f.p.	298	f. p.	10
Cambiorum pretia variantur. f.p.	301	Causa pia. f.p.	21
Cambiendi variæ formæ, &c. f.p.	300. 1. 2. & 3	Census quid, & quotuplex. f.p.	2. 6. & 311
Campori quando non licet aliquid ultra sortem exigere. f.p.	296. 7. 8. 11. & 14	Census, an sit licitus. f.p.	312
Campori an liceat recambire. f.p.	303	Cen	
Campori an liceat pecunias suas ad diuersas nūdinas eiusdem regni cambire. f. p.	204. & quando tenetur ad restitutionē.		
	356		
Canon si quis suadente, & qui gaudeant illius priuilegio, & qui illo priuatur, &c. eius sententia quādo non incurritur, & quis possit ab eius sententia absoluere, &c. f.p.	55. 6. 7. 9 & 60. lege verbo clericus.		
Cantus horarum conuenit ecclesiæ.	372		

INDEX

- Censuræ redimibilis. f. p. 313
 Censuræ vitalitius. f. p. 313
 Censuræ personalis. f. p. 314
 Censuræ variæ conditiones. f. p. 315
 Cessatio à diuinis. f. p. 62
 Character quid sit, & est indelebilis. 18. 19
 Character im primitus in anima sacramenti iniecerabilis receptionem, si recipiens non ponat obicem, & quæ sint sacramenta hæc. 18
 Character in voluntate, tanquam in subiecto est. 19
 Character, quo Sanctissima Trinitati assimilamur, gratia est. 20
 Character sacramentalis Christi character est. 21
 Characteris causa principalis Deus, instrumentalis minister. 21
 Character ordinis ad consecrandum penes sacerdotes tantum est. f. p. 27
 Caritas quid. f. p. 366
 Charitatis præcepto quando tenetur aliquis se vitæ periculo exponere. f. p. 65
 Christus vt homo, quomodo est causa gratiæ, & nostre iustificationis, & eius etiam merita. 23
 Christus quadruplicem habuit potestatem. ibid.
 Christus totus est sub vtraque specie, & sub qualibet speciei particula, &c. 144. 145. & 146
 Christus in Eucharistia quasi operationes sensitivas &c. habet. 149. & 157
 Christus non mutatur, quando corruptis se speciebus, definit esse sub sacramentis. 157
 Christus in Eucharistia nõ potest aliquam operationem potētiae naturalis habere, licet merè spirituales possit. ibid.
 Christus an sit in hostia, apparente carne. 161
 Christus summam paupertatem habuit, & mendicauit. 483. & 492 lege verbo corpus Christi. 161
 Christus quomodo habuit clauem. f. p. 7
 Ciborum delectus in stata legie antiquæ, & in ecclesia primitiua non sunt sub precepto in diebus ieiunij, magis quàm in alijs. 413
 Cicatricem inferens ad quid tenetur. 314
 Cibus, quadragesimæ. 422. & 423
 Circuncisio fuit baptismi figura. 71
 Circuncisio conuenientius fuit data Abraham. ibid.
 Circuncisio quomodo fiebat. 72
 Circumstantiæ, quæ consistenda. 269
 Circumstantia diei festi, non est consistenda. 270
 Circumstantia loci sacri, quando est consistenda. ibid.
 Circumstantia stupri necessariò consistenda. 271
 Ciuitatis defensio ab hostibus principes, & non singulos ciues obligat. 523
 Clauis definitio. f. p. 2
 Clauis regni cælorum non fuerunt in lege naturali, vel scripta. ibid.
 Clauis habuerunt Apostoli à Christo. ibid.
 Clauium potestas ad tria se extendit. f. p. 3
 Clauis quando fuerunt Apostolis tradita: & quomodo B. Petro, & alijs f. p. 2. 3. 4. 5. 6. & 7
 Clauis quomodo habeant Episcopi f. p. 9
 Clauis quomodo potest esse in famina. f. p. 9
 Clauis virtute, quomodo potest sacerdos poenitentem absoluerè culpam remittere, vt gratia conferatur, & poena pro peccatis debita remittatur. f. p. 10. 11. & 12
 Clauium virtute compelli potest poenitens ad poenitentiam acceptandam. f. p. 11
 Clauem quomodo habuit Christus. f. p. 7
 Clerici quomodo sunt à potestate civili exempti. 518
 Clerici quomodo tenentur leges regni in quo viuunt seruare. 519
 Clerum eui institutum fuit. 365
 Clerici, licet patrimonium sufficiens habeant, non tenentur gratis ministrare, & quod pro ministerio debetur, in iudicio petere possunt, & stipendiorum domini dicuntur. 444
 Clerici percussor quis, & quando erit excommuni

INDEX.

- communicatus. f.p. 57
 Clerici non soluentes diuinum officium, quomodo ad restitutionem tenentur. f.p. 198
 Clerici qui non tenentur horas canonicas soluere. f.p. ibid.
 Clericorum residentia, & quando non residentes tenentur ad restitutionem, & quando licite possunt non residere. f.p. 199. 200 & 201
 Clerici quomodo possunt plura habere beneficia. f.p. 202
 Clerici luxuriosè viuentes tenentur ne ad restitutionem, & an sint domini reddituum? f.p. 210. lege verbo canon.
 Collecta quid. f.p. 232
 Collegæ quando tenentur ad restitutionem. f.p. 169
 Collecta cur ita nominatur. 353
 Collecta cur per Dominum nostrum I E S V M &c. finiuntur, & multo plures sunt, quæ ad Patrem, quam quæ ad Filium referuntur. 352
 Columbaria habentes quando peccant, & ad restitutionem tenentur, & columbas capientes. f.p. 233
 Conlibatus expedit ministris Ecclesiæ, & quando cœpit. 386
 Communicare cum excommunicato licet in odium temporale, & in fauorem spirituales, & ministranda victui, & vestitui necessaria, vel ratione vitandi scandalû, vt vxor, & filij, &c. f.p. 39 40. 1. 2. 3. & 4.
 Communicare cum Episcopo excommunicato, quando poterunt familiares eius & subditi cum Prelato excommunicato. f.p. 41
 Communicans potest fructum alteri applicare. f.p. 352
 Communicare eû excommunicato poterunt, ignorantibus illû esse excommunicatum, & non habentes vnde necessaria emanant, nisi ab illo. f.p. 42
 Compensatio quid & quando compensans peccat. f.p. 216. & 219. lege verbo recompensatio.
 Communicantes cum excommunicato in diuinis, & quando participant in crimine excommunicationis, peccant mortaliter, etiam quâdo excommunicatio est contra participantes, vel communicatur ex contemptu clauium, aliâs venialiter peccant. f.p. 42. & 43
 Communicans cum excommunicato à Papa scienter, & spontè eadem excommunicatione ligatur. f.p. 43
 Communicandû cum excommunicato quando non erit, sed potius mors subeûda. f.p. ibid. lege verbum excommunicatio.
 Commutare vota quis potest & quomodo commutanda. f.p. 114. & 128
 Communicate nouitiorum vota potest eorum magister. f.p. ibid.
 Commutadi votum causa, & praxis. f.p. ibi.
 Cognatio spiritualis, & legalis. 617
 Concilium potest diuinam scripturam interpretari, & quando est supra Papam. f.p. 40. & 50.
 Concionator, quando in mortali existens, concionando peccat mortaliter. 27
 Concionator quando tenetur ad restitutionem. f.p. 173
 Concupiscentia cur non est sublata per baptismum. 74
 Conditionibus de præsentibus, aut de futuro cum verbis de præsentibus, iam existentibus statim valet matrimonium. 540
 Condicio de futuro in se necessaria, si apponatur verbo de præsentibus, statim est verum matrimonium. ibid.
 Condicio de præsentibus, vel de præterito per verbû de futuro apposita, vera sponsalia sînt, similiter si dies sub conditione necessaria, vel contingenti apponatur. 541
 Condicio contingens de futuro verbo de præsentibus apposita, si impleatur est nouus consensus necessariò præstandus. ibid.
 Condicio habitariis, in re inhabiles posita non facit sponsalia, vt adueniente dispensatione, aliquid illorû titulo sponsalitiij matrimonium contrahere teneatur, tenetur tamen ex lege iustitiæ tunc vnus consanguineus, altero volente, matrimonium.

INDEX.

- trimonium contrahere. 341
 Condicio impossibilis verbis de presenti
 apposta non annullat matrimonium. 342
 Condicio turpis est habenda pro non ad-
 iecta. 343
 Conditiones, quæ pro non apposisit ha-
 bentur. s.p. ibid.
 Condicio hæc, contrahe tecum, si mecum
 prius concubueris, quid operetur. 344
 Condicio, si te virginem inuenero. ibid.
 Condicio contraria alicui bono matrimo-
 nij annullat matrimonium. 343
 Condicio possidentis quando melior. 395
 Conductio. s.p. 272
 Conducens agrum, quando propter sterili-
 tatem à solutione pensionis liberatur. s.p.
 Conducere si quis nolit operarios, nisi ie-
 iunium frangat, &c. 405
 Conducentes operarios quos probabiliter
 credunt non ieiunatos non peccat. 406
 Conductores non debent inquirere neces-
 sitatem. ibid.
 Confessio sacramentalis est de iure diui-
 no, & hæc non fuit in lege natura, ne-
 que in lege scripta. 251. & 2
 Confessio aliqua non sacramentalis fuit in
 lege naturæ, & scripta. ibid.
 Confessio quomodo est necessaria ad sa-
 lutem. 253
 Confessio auricularis, siue secreta fuit à
 Christo instituta, modus tamen hic non
 est de essentia confessionis. 254
 Confessio est sub præcepto obligante ad
 mortale. & est hæreticè hoc negare. 255
 Confessionem sacramentalem nullo iure
 tenentur infideles facere. 256
 Confessio generalis, non est materia sacra-
 menti penitentia. 260
 Confessionem per totam vitam non potest
 aliquis omittere, &c. 261
 Confessio quando obligat sub morta-
 li. &c. ibid.
 Confessionis tempus si non esset determi-
 natum, quid esset faciendum. 263
 Confessionis, annuæ præceptum obligat
 ad mortale, & potest quolibet tempore
 anni adimpleri. 264
 Confessionis integritas. 265
 Confessionis materia esse possunt venia-
 lia peccata, & mortalia omnia sunt ne-
 cessario cõfittenda, & quò ad numerum,
 & quomodo. &c. 265. 6. & 7
 Confessione præcedere peccatorum reco-
 gitatio debet, &c. 266
 Confessio dimidiata. ibid.
 Confessionem dimidiatã propter timorem
 facere. quando erit peccatum, &c. 278
 Confessionis effectus, & cõditiones. 280. & 1
 Confessio quando reiteranda, &c. 281
 Confessio in formis quid, & quando reite-
 randa &c. 383
 Confessio ex cõficcato quando reiteranda, &
 excommunicationem recusat. 285. s.p. 33
 Confessio, quando in ea penitens meretur,
 an sit reiteranda? &c. 286
 Confessio quãdo reiteranda, ob defectum
 sufficientis confessoris. &c. 287
 Confessio quando reiteranda ob defectum
 penitentia iniuncta non adimpleta. 288
 Confessionis iteratio est verũ sacra-
 mentum & est utilis. ibid.
 Confessionem fieri laico, deficiente sacer-
 dote, laudabile est, & tenebitur secretare
 secreti sigillum, & non poterit absolue-
 re, & si tenuerit, non erit irregularis.
 289. & 290
 Confessio necessariò debet fieri proprio
 sacerdoti, vel alieno petita, & obtenta à
 proprio licentia. 290
 Confessiones suorum subditorum tenen-
 tur propriè curari, quoties ipsi voluerint,
 audire. 294
 Confessiones secularium poterit religio-
 sus audire, non institutus cõfessor à suo
 prælato, sola Episcopi auctoritate, dum-
 modo non sit suspensus, vel excommu-
 nicatus. 296
 Confessio erit valida si confessor habeat
 titulum. & impedimẽtum iurisdictionis
 illius communiter ignoretur. 298
 Confessionis causa prælatus non potest in-
 quire, neque iudex iudicare. 304
 Confessionis sigillo extra sacramentum, ni-
 hil recipi debet, & recipies magis tene-
 tur.

INDEX.

- tur ad hoc secretum, quam ad aliud seruandum. 306
- Confessionis sigillo, quæ præter peccata dicuntur, quomodo tenenda. 305
- Confessariis maior ratio de proposito non peccandi penitentis, quam de numero peccatorum est habenda. 286
- Confessarius quando tenetur illustrare penitentem; ex ignorantia prætermittentem aliquod peccatum, vel ex oblivione, &c. 271
- Confessarius, non diligenter inquirens peccata, & eorum circumstantias, mortaliter peccat. 273
- Confessarius habens contrariam opinionem opinioni penitentis, si probabilis sit, tenetur illum absolueret. 280
- Confessarius idoneus cuiuscunque status quis sit, &c. 290
- Confessorem iure communi non possunt cardinales sibi eligere ibid.
- Confessorem sibi eligere possunt Archiepiscopi, Episcopi, ceterique prelati exempli, generales ordinum. Nota ibidem de prouincialibus, abbatibus, guardianis, prioribus, religiosis, canonicis, curatis scholasticis, Imperatore, Regibus, peregrinis, viatoribus, & vagabundis. 291. 2. & 3.
- Confessarius ab Episcopo approbatus quid possit. 295
- Confessarius habentis bullam non potest esse nisi approbatus ab Episcopo. 296
- Confessarius iure naturali, diuino, & ecclesiastico, ad sigillum confessionis tenetur. 298
- Confessarius quando peccatorem impenitentem silere, & quando manifestare tenetur. 299
- Confessarius potest reuelare crimen, dum modo verbo, vel signo criminofum non indicet. ibid.
- Confessarius sacrilegium, & mortale peccatum committit confessionem, vel venialis peccati reuelando. 300
- Confessarius dicens, Ioannes confessus est mihi sua peccata non addens mortalia, aut venialia, non reuelat confessionem. ibid.
- Confessarius, si absolutè diceret talem penitentem non absolui, reuelaret confessionem, nisi adderet, quia nondum confessionem finiuit. ibid.
- Confessario quando non licet laudare penitentem. ibid.
- Confessarius quando ex indeliberatione, vel inadvertentia reuelat confessionem, si inde nulla sequatur infamia, venialiter tantum peccat. ibid.
- Confessarius in crimine participantem, & penitentem tacere tenetur. ibid.
- Confessario, quando integrum est dicere in generali, ego audiui peccata in confessione, sine penitentis reuelatione. 301
- Confessario, quando licet ex facultate penitentis reuelare peccatum, quod in confessione tantum audiuit. ibid.
- Confessarius potest proponere in iudicio, quod in confessione, & extra nouit, seruata tamen prudenti cautela. 302
- Confessario non licet vnam confessionem in alia reuelare, quando aliter integra confessio fieri non potest. ibid.
- Confessarius, quod in confessione nouit scit tantum, vt Deus, id est, Dei minister. ibid.
- Confessarius quo pacto tenetur negare crimen se in confessione alicuius penitentis audiuisse. 303
- Confessarius nullo modo potest extra confessionem communicare cum penitente aliquod peccatum, nisi prius à penitente petita, & obtenta facultate. 304
- Confessarius quomodo penitentiam iniungere debet. s. p. 12
- Confessario an semper teneatur penitens obedire. s. p. 133
- Confessarius potest penitentem propter aliquod peccatum in sola confessione cognitum ab aliquo actu, tamquam indignum repellere, quando nulla negandi suffragium causa assignatur. 303
- Confessario potest penitens negare se nihil dixisse, itaquam puro homini. 305

I N D E X . I

- Confessarius intollerabilem errorem in ab-
 soluendo committens, quid facturus. 305
 Confiteri tenetur puer, & puella, & quapri-
 mum sciunt discernere inter bonum, &
 malum. 298
 Confiteri tenetur mutus, & signa. ibid.
 Confiteri nemo tenetur per interpretem, &
 si confessio fiat, erit sacramentalis. ibid.
 Confiteri nemo tenetur per inter nuncium
 absentem, vel per epistolam, & talis confes-
 sio non esset sacramentalis. 259
 Confiteri non tenetur præcepto ecclesie,
 habens tantum venialia. ibid.
 Confiteri quomodo tenetur, qui tempore
 mortis loqui non potest. 260
 Confiteri tenetur omnis vtriusque sexus, cum
 ad annos discretionis peruenierit. 261
 Confessus, qui non est in quadragesima, est
 extra statum salutis, donec confiteatur, non
 tamen qui non recepit Eucharistiam in
 paschate, tenetur vsque ad sequens pas-
 cha recipere. 264
 Confiteri peccata sua facilius possunt me-
 retrices, & ceteri, qui per longissimum
 tempus in peccato perseverarunt. 268
 Confitens quæ potest circa confessionem
 retinere. 278
 Confitens, quando sine peccato non potest
 peccatum participantis detegere. 279
 Confessus sicte in quadragesima, quo pa-
 cto sit à præcepto ecclesie liber. 285
 Confessus habens censuram, vel excommu-
 nicationem reseruatam, absolutus in ar-
 ticulo mortis, vel propter aliquod im-
 pedimentum, cessante illo, tenetur coram
 superiore comparere. 277
 Confiteri in quo casu non tenetur mulier
 aliqua. 294
 Confiteri concubinae curati, quando lice-
 bit eidem curato. ibid.
 Confessi fratribus privilegiatis, ab episco-
 po approbatis, eodem anno non tenen-
 tur proprio confiteri. 293
 Confiteri poterit penitens quando cuicum-
 que sacerdoti excommunicato, &c. 296
 Confirmatio vnus est ex septem ecclesie sacra-
 mentalibus à Christo institutus, & quando. 76
 Confirmationis materia, &c. 77
 Confirmationis forma. 78
 Confirmationis effectus. 79
 Confirmatio non est sub præcepto, pecca-
 ret tamen, qui per contemptum illam
 prætermittet. 80
 Confirmatio conuenientius pueris ante v-
 sum rationis confertur. 81
 Confirmationis minister ordinarius episco-
 pus, sacerdos simplex solum ex commissi-
 one Papæ. ibid.
 Confirmans bis, peccaret mortaliter, sed
 non esset irregularis. 82
 Confirmationis patrinus lege ver. patrinus. 84
 Confirmationis ritus, & cæremonie. 84
 Coniux vnus an possit sine altero religio-
 nem profiteri. 532
 Coniux qui de licentia alterius professus est
 religionem poterit ne facta professione
 ab eo, qui manet in seculo extrahi. ibid.
 Coniux extractus, soluto matrimonio per
 mortem, tenebitur ad religionem reuer-
 ti, & si de facto secundas nuptias con-
 trahat, erunt nullæ. ibid.
 Coniux, qui sine licentia alterius fuit solè-
 niter professus, & ab illo extractus à re-
 ligione illo mortuo, ad religionem tene-
 bitur reuerti, & si de facto contrahat, du-
 biu est valeant ne secundæ nuptiæ. 533
 Coniux promotus ad sacros ordines, vel
 ad episcopatum assumptus, si vxor est
 sexagenaria, emissio voto continetia, po-
 terit in seculo manere si autem fuerit
 minor, tenebitur religionem intrare, aut
 illum reperere. ibid.
 Coniugum conuersio ad religionem fieri
 non potest, nisi petita licentia ab episco-
 po, & obtenta. ibid.
 Coniux, propter adulterium, si fuerit inno-
 cens, poterit inuita vxore, ad religionem
 conuerti. ibid.
 Coniux, sine legitima causa diutius absens,
 est in statu damnationis. 538
 Coniugum neuter potest votum emittere
 non reddendi debitum, si petatur. ibid.
 Coniux, si sit vir, non potest emittere votum non
 petendi debitum, bene tamen femina. ibid.
cc Coniux

INDEX.

Coniux, qui emisit votum non petēdi de-
 bitum, quando non obligatur voto. 39
 Coniux, post matrimonium ratum, non te-
 neretur debitu reddere, si sit illi cordi in-
 gredi religionem. 359. & 360
 Coniuges in solutione debiti sunt equales.
 361
 Coniuge utroque viuente, non potest alter
 ad secundas nuptias transire: & altero
 coniuge mortuo, quanta certitudo, re-
 quiritur, vt ad secundas nuptias fiat trā-
 situs, & quid faciēdum, si primus vir vi-
 uat, & quid, si est dubia, &c. 359. 4. & 395
 Coniux ad fidem conuersus, lege charitatis
 quando tenetur cum infideli habitare,
 &c. 397. & 8
 Coniugum crimina, præter adulterium, in
 tria genera diuiduntur. 603
 Coniugum separatio, quo ad chorum, quā-
 do fieri potest, &c. 601
 Consanguinitas quid. 605. lege ver. gradus,
 & ver. linea.
 Consecrationis effectus non sequitur cō-
 secrantis opinionē, sed intentionem. 92
 Consecrans quando interdicit cōsecrare: de-
 cē hostias, & postea repertæ sunt ynde-
 cim, quid tenendum, &c. 91
 Consecratio, vt fiat, necessaria est materia
 presentia. 93
 Consecrauit Christus in pane azymo. 94
 Consecrantes Greci in pane fermentato nō
 peccant, peccarent tamen si iuxta usum
 suæ Ecclesiæ non consecrarent. 95
 Consecrare in fermentato tempore, neces-
 sitatis sacerdoti Latino, non licet. 96
 Consecrationis materia est solum, vitis vi-
 nū nō autē acetum nec succus agresti. 96
 Consecrationis materia potest esse multū,
 & nō vna matura musto nōdum expres-
 sū. 97
 Consecratio potest fieri in lora, si ab omnibus
 propter agrum quā, vinum iudicetur. 97
 Consecrans mortaliter peccat, si vino aqua
 non misceat, licet aqua permixtio non sit
 de necessitate sacramenti. 97
 Consecrans modicissimam aquā apponere
 debet, licet fuerit ante appositā iure. 98

Consecrans, si vino consecrato aquā, vel a-
 liū liquore admisceat, quid agendū. ibid.
 Cōsensus mutuus est de essentia matrimo-
 nij. 127
 Cōsensus matrimonialis necessario est a-
 liquo igno exprimendus, & à quo expri-
 mi debet. 128
 Consiliū à præcepto quomodo differt. 158
 Consilia evangelica quando prætermittē-
 da sunt, propter præcepta seruanda. 210
 Consiliari regum, &c. quando tenentur ad
 restitutionem. s. p. 37
 Consuetudo quid, quomodo obligat, & à
 lege distat. 392
 Consuetudo non minorem vim habet, quā
 ius. 386
 Consuetudo secularium non obligat cleri-
 cos, &c. 387
 Cōsuetudo, optima legum interpres potest
 nouam obligationem inducere, & priorē
 obligationem legis tollere, &c. 392
 Consuetudo, vt nouā obligationē inducat
 debet esse rationabilis, at verō vt obli-
 gationē tollat, satis est, quod sit per sātū
 tempus inducta & obseruata, &c. ibid.
 Consuetudo sapientissime ab obseruantia ie-
 iunij excusat, &c. 392
 Consuetudo excusat longiores collationes
 faciētes, & Mediolanenses non ieiunātes
 primis quatuor dieb. quadragesime, & si
 ieiunantes in dieb. rogationem, & si sol-
 uētes decimas, quorundam in rerū, & an-
 te horam vespertinā comedētes, & quos-
 dam, religiosos ante meridiū tempore estiuo
 comedentes, & Britones in quadrage-
 sima butyro vtētes, & comedētes carnes
 in aliquibus locis in die sabbathi. 393
 Cōsuetudo potest dare iurisdictionem. 43
 Consultatio quarum rerum sit. s. p. 378
 Cōsulēs qñ tenentur ad restitutionē. s. p. 169
 Cōsuetus malum. s. p. 172
 Contractus civilis qui sit nullus, ob defe-
 ctū liberatis, adueniente libero vsu rei
 permutata, verus efficitur. 179
 Contractui secundum essentiam competit
 consensus circa essentialia, & non circa
 accidentalia. 180

I N D E X.

- Contractus in conscientia validus.** f. p. 138
Contractus errore equalis, vel melioris conditionis non vitatur. 582
Contractus contra ius naturæ est ipso iure nullus. 608
Contractus mutui, vt differt à venditione f. p. 249
Contractus quid. f. p. 277
Contemptus duplex. 217
Contritio quid. 235
Contritionis tempore quid habendum, vt quis iustificetur. 206
Cōritio n̄ est habēda q̄ peccatis dimissis, quoties memorię occurrūt practicę. 211
Contritionis virtute quanta pœna remittatur. 214
Contritus quale ppositū debet habere. 237
Contritionis qualis debet esse dolor, & de quibus, lege verbo dolor.
Contritio intensior quando vitiosa. 243
Contritio est necessaria ad salutem, & sub præcepto. 246
Contritio quando statim post peccatum commissum habēda. 246. & 247
Contritio non est sub præcepto diebus festis habēda. 248
Cōritio, cōfessione existente sub præcepto & deficiēte sacerdote, est necessariō habēda, & quando est sub præcepto. ibid.
Cōritio de alienis peccatis nō est sub præcepto, tenemur tamē nō complacere. 250
Cōritus quomodo ratione sacramēti recipit peccatorum remissionem, & gratię augmentum. f. p. 10
Contritio quomodo est remissionis peccatorum causa. 250
Conuersionis panis formalis terminus est Christi corpus, quatenus ex materia, & forma corporeitatis componitur. 145
Conuersione facta, nihil substantiæ panis, vel vini remanet. 164
Conuersio fit in instanti. ibi.
Cōuersio quib. verbis explicari debet. ibi.
Conuerti quælibet creatura in quamlibet potest. 165
Corpus Christi quādo definit esse sub speciebus. 115
Corpus Christi verum a bruto deuoratur, quando comedit sacramentum. ibid.
Corpus Christi necessariō eadē proprietates absolutas habet in sacramento, quas extra sacramentum. 147
Corpus Christi sub modo sacramentali dūtaxat, ante incarnationem fuisse possibile fuit, &c. 148
Corpus Christi posse definire esse, vel simpliciter, vel secundum quid. ibi.
Corpus Christi in altari quātitatem habet, &c. 150
Corpus Christi n̄ est in hostia circumscriptione, neque diffinitiuē, sed præseualiter, & modo sup̄ naturali, id est, sacramentali. 151
Corpus Christi per accidens localiter a sacerdote, mouente species consecratas, mouetur. 154
Corpus Christi neque per se, neque per accidēs, alteratione facta circa species consecratas, alterari potest. 156
Corpus Christi, quatenus est in Eucharistia, Deus per suam omnipotentiam posset calefacere. ibid.
Corpus Christi existētis in Eucharistia nō potest intellectus viatoris notitiā intuitiuam habere, licet intellectus separatus beati possit illud videre. 157
Corpus Christi in Eucharistia non potest ab oculo eiusdem Christi videri. 161
Corpus Christi ratione conuersionis panis in ipsum, incipit esse in altari. 163
Corpus Christi neque per se, neque per accidens ad fractionem specierum frangitur. 173
Corpus idem numero per Dei omnipotentiam potest in pluribus locis circumscriptione existere. 151
Corpora beatorum quomodo erūt, incorruptibilia. f. p. 392
Corpora Christi, & sanctissimæ Virginis sunt modo tantum in celo. f. p. 349
Correptionis præceptum obligat ad mortale, &c. f. p. 63
Correptionis præceptū quādo magis obligat, quā elemosinæ præceptū. f. p. 64
Correptio non obligat, nisi tribus concurrant

X I N D E X.

rentibus circumstantiis, & sub periculo
mortis, &c. f. p. 64
Correptionis præcepto quomodo prælati
obligatur. f. p. ibid.
Corripere quomodo oēs tenentur. f. p. ibid.
Corripiendi modus. f. p. ibid.
Correptionis faciendæ causa, neque præla-
ti neque alij tenentur secretos peccato-
res inquirere. f. p. 67
Correptionem prælati negligens, grauius
peccat, quàm qui subditi correptionem
contemnit. f. p. ibid.
Correptio quando est sub præcepto. f. p. 213
Correptionis ordo, & quando erit mor-
tale non seruare illum. f. p. 67. lege verb.
denūciatio, & ve. admonitio, & ver. testis.
Creatiōnis causa principalis non potest ef-
se creatura, neque instrumentalis. 12
Crimen an manifestare teneatur, qui illud
iuramento cælare promisit. f. p. 78
Criminosus quā erit denunciandus. f. p. 77
Criminis socius quis. f. p. 171. lege ver. denū-
ciatio, ver. prælati, ver. inquisitio.
Custos quando tenetur ad restitutionem.
f. p. 232

D

Damnatis nō profunt orationes. f. p. 30
Damnatorum miseria, & ignis, quo
torquentur, &c. f. p. 398
Damnati quæ pœna cruciabuntur. f. p. 400
Damnati quas operationes voluntatis, &
intellectus habebunt. f. p. 401
Damnati quomodo videbunt gloriā beato-
rum, & eorum pœna quomodo augebi-
tur. f. p. 402
Damnati beatitudinis appetitum habent. f.
p. 377
Damnificatio iniusta. f. p. 365
Damnificans causa, quæ sit. f. p. 167
Damnium inferens quacunque ex culpa, re-
stituere, an teneatur, &c. f. p. 206
Damnium emergens. f. p. 254
Damnium an liceat totum petere. f. p. 256
Damnium quādo nō est restituendū. f. p. 208
Debitum matrimoniale quando non licet
petere in dubio. 29. & f. p. 114
Debitum matrimoniale neuter coniūgu pe-

tere potest, si uterque emisit votum sim-
plex continentiæ, si alter tātum, poterit
qui facultatem dedit debitū exigere. 531
Debitū soluendo, vel petendo, quando me-
rentur cōiuges, & quā vniuersaliter pec-
cant, & quā abusus erit mortalis. 554. 555
Debitum cōiuges sub pœna peccati mor-
talis reddere debent & quando à pecca-
to excusantur. 556 & 557
Debitum coniunx sanus leproso nō tene-
tur reddere, neque infirmo quādo infir-
mitatis augmentum timetur. 556
Debitum petere, & reddere tempore men-
strui mortale. 557
Debitum non reddens, propter peregrina-
tionem leui causa susceptam, non excu-
satur à peccato. 558. ver. coniugatus.
Debitum quibus diebus nō licet petere. 559
Debitum ante Ecclesiæ benedictionem pe-
tere venialis culpa est. 560
Debitum in loco sacro petere, quando, nō
erit culpa. ibid.
Debitum petere nō potest coniugatus, qui
antea votum religionis emisit. f. p. 95
Debitum petere licet nec cōiugato, quā-
do est communicaturus. 559
Debitum, qui emisit votum, an possit pete-
re, lege verbo votum.
Debitum, quando ratione affinitatis, peti
non potest. 613
Debitum vir quando ratione cognationis
spiritualis non potest petere. 618
Debitori ciuili solutio, consentiente credi-
tore, potest differri. 556
Debitum ciuile quā non est reddendum. 557
Debitum proponens suo tempore non sol-
uere, toties peccat, quoties proponit, li-
cet, postea soluat. 96
Debitori ciuili solutionē quādo nō licet, vel
anteponere, vel postponere. 327. 369
Debitori remissio quando non valebit. f. p.
176. & 177.
Debitor bonæ, & malæ fidei, quomodo te-
netur creditori absenti restituere, &c.
f. p. 145. 6. & 7
Debitor quando erit à restitutione liber, si
res missa pereat, &c. & quando si illi de-
bitum

INDEX.

- bitum donetur. f.p. 147. & 176
- Debitor existens in mora, tenetur etiam
damnum restituere. f.p. 255. & 257
- Decimas quarundam rerum non soluen-
tes, consuetudine excusantur. 139
- Defunctis suffragia profunt, & negligentia
hæredis quando illis nocet. f.p. 29. ver.
suffragia.
- Defuncti detineantur ne in purgatorio pro-
pter negligentiam hæredum. f.p. 353
- Defunctis an profint legata ante executio-
nem. f.p. 354
- Delicta castiganda. f.p. 257
- Denuntiatio quâdo fieri debet, &c. f.p. 68
- Denuntiatio criminosi, quando sine irre-
gularitate fit. f.p. 68. 69. & 70
- Denuntiatione facta, quâdo poterit Præla-
tus publicè delinquentem punire, &c. f.
p. 70
- Denuntiationis finis. f.p. 71
- Denuntiandus, quâdo erit criminofus, &
quâdo non, etiam si censura interpona-
tur, &c. f.p. 75
- Depositarius nõ potest rē obnoxam resti-
tutioni admittere, neque omni deposti-
to vti. f.p. 328
- Deuotio quid. 334
- Deuotionem habere quid fit. ibid.
- Deuotio remissa sufficit, modo fit efficax
ad agendum. 344
- Deuotio quomodo obligat. ibid.
- Deuotio nõ est necessariò habenda tem-
pore, quo missa pro aliquo offertur, sed
quando petit, vt celebretur.
- Deo dicata quâdo ad humanos vsus pos-
sunt transferri. 594
- Deus quomodo diligendus. 344
- Deus non mutatur. 354
- Deus quomodo dicitur mutare sententiã.
ibid.
- Deus dupliciter determinat aliquid. 353
- Dei voluntas duplex. ibid.
- Deũ videre quomodo possit homo, & an
indigeat lumine supernaturali. f.p. 379.
380. & 381
- Deũ an possit homo cõprehendere. f.p. 382
- Deus est speculum voluntarium. f.p. 385
- Deus minus, quàm efficere possumus, à no-
bis postulat. 267
- Diaconus in mortali administrans nõ pec-
cat mortaliter. 27. & 248
- Diaconus quando potest alii eucharistiã
ministrare. 179
- Diebus festis non tenetur sub præcepto ha-
bere contritionem verb. contritio.
- Dies quomodo computandus. 440
- Diem festum non seruare, quando erit li-
citurum, &c. 408
- Dilectione Dei super omnia quando re-
mittuntur peccata. 208 & 212
- Diligere Deum magis tenetur, qui plura &
maiora beneficia recepit. 232
- Diligere proximum. 456
- Dispensare Papa in quibus potest. 261
- Dispensare potest Episcopus, vt illegitimè
nati ad minores ordines pmoueãt. 511
- Dispensare quõ potest Papa in irregulari-
tate. 517
- Dispensare quando potest Episcopus in su-
spensione. 516
- Dispensare an possit Papa in matrimonio
rato. 538
- Dispensare potest Papa in bigamia, vt bigam⁹
ad sacros ordines promoueat. 539
- Dispensare potest Episcopus cù bigamo, vt ad
minores ordines promoueat. ibid.
- Dispensare quando potest Papa in voto so-
lenni, &c. 593
- Dispensare in voto simplici continentie,
quando potest Episcopus. ibid.
- Dispensare quando potest Papa in matri-
monio. 607. & 610
- Dispensare in quibus gradibus affinitatis
potest Papa. 610
- Dispensare in voto quomodo potest Papa.
108. 120. 121. & 394
- Dispensare potest Papa in lege ieiunij, &
quomodo. 394
- Dispensare non possunt prælati in inferio-
res simpliciter in lege ieiunij, sed eam
interpretari. 395
- Dispensare an possint prælati cum suis sub-
ditis & parrochi in ieiunio, vt Episcopi.
395. & quomodo se debent habere. 396

INDEX.

- Dispensandū non est cum illis qui die quo
 ieiunant, se dicunt procliuiores ab libi-
 dinem, neque cum illis qui magnam dif-
 ficultatem in ieiunando sentiunt. 397
 Dispensare Episcopus in ieiunio ex voto
 quomodo potest. ibid.
 Dispensatus in die ieiunij vt pluries comedat
 non videtur dispensatus, vt carnes,
 & oua, & lacticina manducet, & qui vt
 ante horam comedat non est liber à iei-
 unio. 427
 Dispensare non potest prelati in commu-
 nicatione cum excommunicato, nisi in
 casibus à iure permissis. f. p. 32
 Dispensare non potest inferior in ius supe-
 rioris. f. p. 33
 Dispensat Papa in diaconatu, & subdiaconatu,
 & in professione. f. p. 107
 Dispensatus legitime semel vtrum teneatur
 ad religionem redire? f. p. 121
 Dispensare potest Episcopus, vt qui vouit
 strictiorem religionem, laxiorem ingredi-
 diatur. f. p. 123, & 117
 Dispensandum quando erit cum aliquo.
 f. p. 123
 Dispensatur in bulla quomodo circa ieiunium.
 394
 Dispensandi, siue commutandi sufficiens
 causa. f. p. 122, 123, & 129
 Dispensandi in ieiunio sufficiens causa. f. p.
 124, & quid attendendum. 402
 Dispensare in votis quis potest. f. p. 126
 Dispensare in voto temporali castitatis potest
 Episcopus. f. p. 126. lege verb. Papa, &
 verb. Episcopus.
 Dispensare in voto pœnalis peregrinationis
 in terram sanctam vel religionis, &c.
 vt potest Episcopus, &c. f. p. 127
 Dispensat in votis scholasticorū q̄s. f. p. 118
 Dispensandi praxis. f. p. ibid.
 Dispensat Papa, & Episcopus. f. p. 101, & 106
 Dispensatio quid. f. p. 110
 Dispensatio in voto. f. p. 96, & 100
 Dispensatio, aut commutatio in voto fieri
 potest. f. p. 120
 Dispensatio in iure diuino. f. p. 121
 Dispensatio, & commutatio potestatis, & legi-
 timam causam requirunt. f. p. 121, & 122
 Dispensationem, aut commutationem, qui
 vouit non petere, &c. f. p. 125
 Dispensatio, vt sit honesta in legibus huma-
 nis, solum rationabilis causa exigitur,
 non autem vt simpliciter sit valida. 394
 Dispensatione vtētes quid cauere debēt. 195
 Dispensatio proprie est eiusdem potestatis
 cuius est leges condere. ibid.
 Dispensatio in iuramento vt in voto. 307
 Dispensatione non interueniente quando
 poterit ieiunium dimitti. 144
 Diuortium 573. lege verb. vir.
 Diuisio dominiorum iure gentium facta,
 qua conditione. 113, 131 & 133
 Diuites quomodo diuitias retinere, & ser-
 uare possunt, &c. 462
 Diuitias relinquere propter Christum, an
 sit licitum. 483
 Dolor de peccatis quomodo habendus.
 208, & 212
 Dolor non est habendus de peccato origi-
 nali. 238
 Dolor habendus est de peccatis mortali-
 bus. ibid.
 Dolor nec de peccatis alienis, nec de futu-
 ris est habendus. 239
 Dolor de singulis peccatis quando est ne-
 cessario habendus & non sufficit gene-
 ralis. 240
 Dolor de peccatis quomodo debet esse
 maximus, &c. 241
 Doloris extēsiō per aliquam temporis mo-
 ram quando desideratur. 244
 Demones expelluntur exorcismo. 75
 Dominium quid. f. p. 130
 Dominiorū diuisio, quæ non fuit iure na-
 turali, & diuino, in statu innocentie, per
 legem humanam facta est 314, & 418, &
 f. p. 130
 Dominium ab vsu distinguitur. f. p. 131
 Dominium omnium rerum iure natura-
 ritulo orationis Deus habet, & ab ipso
 dimanat. f. p. 133
 Dominium sola creatura rationalis habe-
 re potest. f. p. ibid.
 Dominium, qui non sunt perpetuo amen-
 205

INDEX.

res habere possunt. f.p.	132	Dos quomodo negotiationi exponenda.	f.p. 108. lege verbo exigere.
Dominium angelis suarum tantum actio- num habet. f.p.	133	Dotes animæ, & corporis beati, &c. f.p.	391
Dominium dæmones supra damnatos non habent. f.p.	ibid.	Duana quid f.p.	226
Dominium quibus modis transferri po- test. f.p.	135. 138. & 181	Dubius quis esse dicatur. f.p.	286
Dominium non acquirit usurarius, neque index accipiens pecuniam pro sententia ferenda. f.p.	135	Dubius quomodo debet securam partem eligere.	429
Dominium quâdo per contractum minus solennem transferatur, &c. f.p.	138	E	
Dominij translatio quando non prohibe- tur lege. f.p.	ibid.	Ecclesia matrimonium sine cōsensu in- stituere non potest, licet possit, vt con- sensum præstent compellere.	528
Dominium cur transfertur in meretricio, & non in usura	475	Ecclesia semper habuit potestatem aliquam spiritualem. f.p.	1
Dominijs quarum rerum homo esse dici- tur. f.p.	134	Ecclesiæ perfectio est, vt in ea sint diuersa officia. f.p.	ibid.
Domini temporales quando tenentur ad restitutionem, &c. f.p.	173	Ecclesia potest instituere sacramentalia. f.p.	3
Domini temporales quando sunt in causa damni illati à seruo, & ad restitutionem tenentur. f.p.		Ecclesiæ thesaurus. f.p.	19
Donatio quid, & quotuplex. f.p.	275	Ecclesia habet auctoritatem excommuni- candi. f.p.	31
Donatio an possit esse omnium bonorum. f.p.	276	Ecclesia potest signum instituere cuius vir- tute ex opere operato dæmones expel- lantur.	75
Donationis radix, & quis donare possit, & quando non valet donatio, & quis dona- re non potest. f.p.	135. 276. & 277	Ecclesia non iudicat de occultis, &c. f.p.	81
Donatio facta p metum an valeat. f.p.	276	Electio quando infirmanda. f.p.	141
Donatio facta solo interiori voluntatis ac- tu. f.p.	277	Electores quando tenentur ad restituti- onem. f.p.	169
Donatio conditionalis, quando valet, con- ditione non existente. f.p.	ibid.	Eligens indignum, vel minus dignum ad quid tenetur. f.p.	205
Donatio facta meretrici ab amante an va- leat. f.p.	ibid.	Electio de duobus melioris boni est fa- cienda.	90
Donatio causalis, vel modalis, causa, vel modo non subsequuto, &c. f.p.	278	Electio excommunicati est nulla, &c. f.p.	45
Donatio facta in testamento quando non valet. f.p.	278. & 279	Eleemosyna quando sub pœna mortalis peccati petenda.	326
Donatio ob turpem causam. f.p.	286	Eleemosyna quid & quotuplex. 443. 444. 453. & 462	
Donatio propter rem, quam aliquis ex chari- tate, & iustitia facere tenebatur. &c. f.p.	479	Eleemosyna propriè non est, quod sacerdo- tibus pro celebratione missæ, & aliis of- ficiis exhibetur.	ibid.
Dona accipere qui possunt & quando acci- piens dona ad restitutionem tenetur. f.p.	278. & 280	Eleemosyna, vel est spiritualis, vel corpo- ralis, & vtraque in alias septem diuidi- tur.	444
		Eleemosyna act ⁹ virtutis misericordie est, & multarum aliarum virtutum actus esse potest.	445
		Eleemosyna corporalis, licet simpliciter sit spirituali inferior, est tamen aliquando anteponenda.	446. & 447
		ec 4	Elec

INDEX.

- Eleemosynæ multæ utilitates. ibid.
 Eleemosyna est maximæ efficacitæ ad con-
 parandum augmentum gratiæ, & glorię.
 448
 Eleemosynæ circumstantiæ. ibid.
 Eleemosyna quomodo abundanter facien-
 da, &c. 449. & 450
 Eleemosynæ finis. 450
 Eleemosyna parua cum magna charitate,
 an sit magis meritoria, &c. ibid.
 Eleemosynarum merito monachi, monia-
 les, & pauperes non priuantur. 451
 Eleemosyna est efficax ad satisfaciendum
 pro peccatis. 452
 Eleemosyna existenti in extrema neces-
 sitate tributa, est etiam tribuenti illam sa-
 tisfactoria. 452
 Eleemosyna corporalis quomodo habet
 effectum spiritualem, &c. 453
 Eleemosynæ virtute quomodo peccata re-
 mittuntur, & extinguuntur, &c. 453. 454. 455
 Eleemosyna est suo præcepto legis nature,
 diuinę & humanę & quoniam obligat sub pec-
 na mortalis peccati. 456. f. p.
 Eleemosynam dantis tria bona. 454
 Eleemosyna sub reatu mortalis peccati est
 de superfluis naturæ, & status pauperibus
 in extrema necessitate existentibus tri-
 buenda, &c. 457
 Eleemosynæ erogandæ causa, qui tenentur
 pauperes inquirere. 457. f. p. 67
 Eleemosyna si duo sint in extrema neces-
 sitate constituti quomodo tribuenda. 458
 Eleemosynâ existenti in extrema neces-
 sitate tenentur habentes tantum necessa-
 ria status, & naturæ erogare. ibid.
 Eleemosynæ faciendæ causa nemo tenetur
 totum patrimonium expêdere, &c. 459
 Eleemosynâ nõ tribuēs extremè indigenti
 quoniam tenetur restituere damna, &c. 460
 Eleemosyna, etiã si homo abundet, an sit de
 necessitate salutis danda pauperi nõ la-
 boranti extrema necessitate, &c. 460
 Eleemosynam ex præcepto daturus, quãdo
 satisfaciens, accomodando, siue mutuan-
 do, &c. 462
 Eleemosynam quis tenetur facere. 463
 Eleemosynę precepto magis ligantur Epif-
 copi, quam cæteri, &c. ibid.
 Eleemosynam abbates de bonis commu-
 nibus dare possunt. 465
 Eleemosynâ capitulum de bonis cõmuni-
 bus quomodo dare potest. ibid.
 Eleemosyna, vt rectè possit fieri, quę desi-
 derantur. 61. 466. 470. & 471
 Eleemosynam quomodo religiosi possunt
 facere. 466. & mulier habens virum, & c.
 467. & filij familias, &c. 469. & serui, fa-
 muli, ancillæ. 470
 Eleemosynâ facere nõ possunt mēte capti,
 minores, & hæretici à die cõmissi crimi-
 nis, nisi in casu extremæ necessitatis. 471
 Eleemosyna de pecunia deposita quando
 poterit fieri. ibid.
 Eleemosyna de quibus est facienda. ibid.
 Eleemosynâ nõ est facienda de re aliena ab
 eo, qui habet sufficientia bona, &c. 471.
 & 472
 Eleemosyna quomodo de rebus illicitè
 acquisitis fieri possit, &c. 470. 1. 2. & 3.
 Eleemosyna meretricis verb. meretrix.
 Eleemosyna quo ordine faciendâ, &c. 475
 Eleemosyna quibus est largienda. 476
 Eleemosyna in extrema necessitate existe-
 ntibus siue boni, siue mali sint, est tribuen-
 da. ibid.
 Eleemosynæ distributor si pauper sit, potest
 sibi ipsi, vt aliis eleemosynâ facere. ibid.
 Eleemosyna quando malis pauperibus est
 danda, &c. 477
 Eleemosynę dandæ causa non est vira pau-
 peris exploranda. 478
 Eleemosyna prius bonis, quàm malis est
 danda. 479
 Eleemosyna prius patri, quàm filio dāda,
 & stāte equali necessitate pater malus
 cuiunque bono est præferendus. ibid.
 Eleemosyna, vt sit magis satisfactoria bonis
 est danda. ibid.
 Eleemosyna, an sit danda pauperibus, qui
 possunt suo labore victū quærere. 481
 lege verb. laborare.
 Eleemosynas plures acquirentes, quàm si-
 bi opus est, peccant. 489
Elec-

INDEX.

- Eleemosynis abutentus religiosi mali, quādo peccant, & ad restitutionem tenentur. 489. & 490
 Eleemosynam acquirentes ficta paupertate vel consanguinitate, quando peccant & ad restitutionem tenentur. 491. & s. p. 29. & 279
 Eleemosyna erogata à peccatore quid valeat. s. p. 23
 Eleemosyna per peccatorem à iusto oblata. s. p. 31. 364. 2 30 & 354.
 Eleemosynæ præceptum quando magis obligat, quàm correptionis præceptum. s. p. 64
 Eleemosyna erogata à peccatore pro anima existente in purgatorio quando est satisfactoria. s. p. 30
 Emphitheosis quid. s. p. 318
 Emphiteota quis. s. p. 383
 Emere vilis anticipata solutione merces, vel debita siue obligationes, & bona temporalia quando licet. s. p. 265. & 266
 Emptio palliata. s. p. ibid.
 Emens moatras. s. p. 267
 Emere in publica auctione re vilis pecunia anticipata quando licet. s. p. 268
 Emptor non tradito pretio, an faciat fructus rei emptæ suos. s. p. 269. & 270
 Emptio cum pacto retoruedendi. s. p. 270
 Emi possunt res vilis voce præconis, vel in publica auctione, non tamen citra dimidium iusti pretij. s. p. 322
 Emens citra dimidium iusti pretij ad quid tenetur. s. p. 324
 Episcopi possunt suorum subditorum sacerdotes confessores instituere. 295
 Episcopatus ordo, verb. ordo.
 Episcopi dispensare possunt cum bigamo, vt ad minores ordines promouatur. 339
 Episcopus quando in voto simplici continentia dispensare potest. 593
 Episcopi quomodo ad eleemosynam, & ad vitia extirpanda tenentur, &c. 463
 Episcopi & clerici quomodo possunt eleemosynam facere. 450. & 463
 Episcoporum famuli quando simoniaci. s. p. 193
 Error in persona matrimonij contractum impedit. 50
 Error circa conditionem matrimonij contractum impedit. 551
 Error in bonis fortune, & in qualitatibus coniugij matrimonij haud impedit ibid.
 Essentia diuina quomodo ab intellectu creato videatur, & illi inhereat, & vnatur. s. p. 379. & 380
 Ethnici non sunt admittendi, vt sacris iacter sint. s. p. 31
 Euangelij sufficiens promulgatio, &c. 52
 Eucharistia est nouæ legis sacramentum. 85
 Eucharistia sacramentum est sola hostia consecrata. ibid.
 Eucharistia sacramentum non supponit ex æquo pro speciebus, & Christi corpore, sed propriissimè pro speciebus. 86
 Eucharistia sacramentum convenientissimè fuit in cœna constitutum, & pluribus figuris significatum. 87
 Eucharistia vnū est sacramentum vnitate integritatis, & aggregationis. ibid.
 Eucharistia materia necessaria est solus panis triticeus, cuiuscunque speciei sit. 88
 Eucharistia materia non potest esse massa cruda. 89
 Eucharistia sacramentum conficeretur, si solus panis, deficiente vino, consecraretur, peccaret tamen mortaliter sacerdos. 90
 Eucharistia materiae quantitas, quantumuis magna, potest de facto à sacerdote consecrari. ibid.
 Eucharistia materiae quantitas non potest ab ecclesia determinari. 91
 Eucharistia materiam immensam sacerdos consecrans, quæ in custodia seruari non posset mortaliter peccaret. ibid.
 Eucharistia materia quantumcunque minima potest consecrari. ibid. ver. consecratio.
 Eucharistia forma, lege in verbo forma.
 Eucharistia susceptio actu, siue realiter, non est de necessitate salutis. 112
 Eucharistia quando Christus vsus fuit. 113
 Eucharistia si reseruata fuisset tempore passionis, &c. 114

I N D E X.

- Eucharistia quam instituta est affuit Iudas, &c. 113
- Eucharistia quandiu corpus Christi concineatur lege verb. corpus Christi. 113
- Eucharistiam sumit sacramentaliter tantum, existens in mortali, & peccat mortaliter, &c. 114. & 147
- Eucharistia est praemittenda confessio. 116
- Eucharistiam non praemissa confessione, quando licebit sacerdoti consecrare, vel seculari illam sumere, &c. 117. & 121
- Eucharistiam in peccato sumere, quam graue peccatum sit. 121
- Eucharistia quando est peccatori petenti deneganda, &c. 124. 125. & 126
- Eucharistia, vt crimen miraculose detegatur, non est ministranda. 124
- Eucharistia receptio quando nocturna pollutione impeditur. 125
- Eucharistiam recipiens coniugatus die quo debitum soluit, causa procreandi liber os non peccat. 126
- Eucharistiam, soluto natura ieiunio, sumere quando erit licitum. ibid.
- lege verb. sacerdos, & ieiunium. ibid.
- Eucharistia suscepta, quo tempore licebit prandere. 130
- Eucharistia non vtentibus ratione quando tribuenda. ibid.
- Eucharistia, si paruulo ministraretur, gratiam reciperet, & qua aetate est illis ministranda sub praeepto. 131. & 258
- Eucharistiam quotidie recipere quando licebit, & quis magis laudandus, qui frequenter, an qui ob reuerentiam aliquot diebus abstinet. 131. & 133
- Eucharistia quando est sub praeepto sumenda, & quale praeeptum est. 133. & 134
- Eucharistia quomodo sit de necessitate salutis. 135
- Eucharistia tempore mortis est sub praeepto diuino. ibid.
- Eucharistia de iure est suspendendis tribuenda. ibid.
- Eucharistia laicis non est sub vtraque specie tribuenda, nec ob id maiori gratia priuantur. 136. & 137
- Eucharistia confert gratiam, & primam gratiam per accidens, & confert gratiam tempore quo recipitur, & non requiritur actualis deuotio tempore quo recipitur, vt gratia conferatur. 137. & 138
- Eucharistiam solum adorans timore vomitus, non recipit gratiam sacramentalem. 139
- Eucharistia effectus est etiam gloriae consecutio. ibid.
- Eucharistia quando peccatum mortale remittat, & venialia, & detur ne accessus medius ad illam. 140 141. & 142
- Eucharistia sacramento quomodo poena in purgatorio luenda remittatur. 142
- Eucharistia bifariam prodest, vt sacrificium, & vt sacramentum. 143
- Eucharistia, verè & realiter corpus Christi sub speciebus panis, & sanguinem sub speciebus vini continet. 143. lege verb. corpus Christi, & verb. existentia, & ver. Christus, & verb. consecratio.
- Eucharistia qualitates, & quantitas quomodo ab agenti naturali, naturaliter possunt corrumpi. 171. & 172
- Eucharistia minister, verb. sacerdos, & ver. minister. 1780
- Eucharistia sacramento populo ministrare quomodo & quando possunt religiosi, & alij sacerdotes, similiter & sacramentum matrimonij, & extremae vnctionis 1780
- Eucharistia ministratio in nullo euentu potest laico committi. ibid.
- Eucharistiam non recipiens in paschate, non tenetur vsque ad sequens pascha recipere. 265
- Excommunicatio quando redit. 277
- Excommunicatio salutaris, & medicinalis poena est. s. p. 31
- Excommunicatio à iure diuino, modus autem à iure ecclesiastico est. s. p. 32
- Excommunicationis effectus. s. p. 31. 32. & 36.
- Excommunicatio non incurritur, nisi excommunicatus mortaliter peccet. s. p. 33

I N D E X.

- Excommunicatio non incurritur in quatuor casibus, nec subditus tenetur obedire, & quando non ligatur. f. p. 33. 76. 197
- Excommunicationis vinculo non ligatur, qui ignorantia inutocibili iuris, aut facti laborat, & c. f. p. 34
- Excommunicatio non potest ferri pro inobedientia præterita, vel pro peccato præterito, sed pro futuro. f. p. 35
- Excommunicatio maior priuat excommunicatum suffragiis, quæ nomine totius Ecclesiæ offeruntur, non tamen oratione priuata, & pro illo poterit in memento Missæ orare nomine proprio sacerdos si non intendat pro illo offerre sacrificium. f. p. 38
- Excommunicatio iniusta quando priuat, à suffragiorum communione, & quando non obligat, & c. f. p. 41. & 46
- Excommunicationis minoris effectus. f. p. 47
- Excommunicatio absolutè, & lata sententiæ. f. p. 162
- Excommunicationes papales. f. p. 52
- Excommunicatio contracta propter canonem. Si quis suadente, verb. canon.
- Excommunicationem non incurrit qui quando excommunicatio fertur, contumaciam deposuit. f. p. 36
- Excommunicatio contra participantes quomodo imponenda. f. p. 42. & 46
- Excommunicatio Episcopi, non ligat religiosos. f. p. 46
- Excommunicatio, quando est dubium, an sit iniusta? valet. f. p. 47
- Excommunicatio lata in concilio prouinciali ligat Episcopos, ibi congregatos, non autem metropolitanum. f. p. 50
- Excommunicatum generaliter, quando tenemur vitare.
- Excommunicatus non est particeps suffragiorum, donec absoluat. 174. f. p. 39
- Excommunicatus excommunicatione Papæ reseruata, absolutus propter aliquod impedimentum, sublato impedimento, tenetur absolutionem petere. 277
- Excommunicatus quando confessionem reiterare tenetur. 285
- Excommunicatus in articulo mortis, potest absolui, & c. 296. & 297
- Excommunicatus quando poterit in loco sacro sepeliri, & sepultus absolui. 298
- Excommunicatus manet, qui tēpore excommunicationis poterit restituere, & noluit, & si postea restituere non possit. f. p. 33
- Excommunicatus quando nullum recipit sacramentum. f. p. 37
- Excommunicatus à participatione actiua sacramentorum excluditur. f. p. 37
- lege verb. minister, & verb. confessarius.
- Excommunicatus peccat mortaliter cum aliis communicando. f. p. 37. 39. & 44
- Excommunicato communicare quando erit mortale, & quando non, & c. f. p. 39. 40 & 41
- Excommunicatus in quinque casibus vitandus. f. p. 39
- Excommunicato nolente exire ab ecclesia si nō est facta cōsecratio, Missa est relinquenda, facta autem consecratione finienda. f. p. 40
- Excommunicato, existente prælato, quando licebit subditis cum illo communicare, lege verb. communicare.
- Excommunicare qui possint, & c. f. p. 48
- Excommunicari qui possint, & c. f. p. 49
- Excommunicatus quando inuitus potest absolui. f. p. 52
- Excommunicatus absens potest absolui. f. p. 53
- Excommunicatus pluribus excommunicationibus; ab vna, & non ab alia, potest absolui, & quando ab omnibus vnica absolutione. f. p. ibid.
- Excommunicatus ab alieno Episcopo quando potest à proprio absolui. f. p. 54
- Excommunicatum cuius potest absoluerè, & an sit necessaria solemnitas obseruatio. f. p. 51. 52. 53. & 54
- Excommunicatus quicumque potest absolui ab excommunicatione, citra sacramentalem confessionem. f. p. 55
- Excommunicato discipulo quando potest doctor

INDEX.

- doctor respondere. f.p. 40
 Excommunicatus oculus, licet denunciatus, quomodo vitandus. f.p. 42
 Excommunicatus maiori excommunicatione peccat mortaliter in diuinis comunicatio, sacramentum recipiendo, & administrando, quando non peccat administrando, &c. f.p. 44. & 45
 Excommunicatus quando est innocens non ligatur, & quomodo potest celebrare. f.p. 47
 Excommunicare potest non sacerdos. f.p. 49
 Excommunicare sibi equalem nemo potest f.p. 50
 Excommunicatus potest alia excommunicatione ligari, antequam absolatur. f.p. ibid.
 P.
 Excommunicari licet non possint mortui, possunt tamen ab ea absolui. f.p. 51
 Excommunicato quando non est debitum soluendum. f.p. 186
 Exempli qui sint. 290
 Exemplo praesertim sanctorum, quod fit, iure fieri putamus. 562
 Exemplo alterius qui excusantur, illum tamen quam iustum, venerantur. 563
 Exigere ultra sortem quando potest maritus, ratione dilationis dotis. f.p. 259. & 260
 Exigere ultra sortem ratione dilationis dotis, quando poterit vxor mortuo viro, & quando fructus dotis. f.p. ibidem lege verbo mutuum.
 Existentia sacramentalis, & naturalis quid, 147
 Existentia corporis Christi in Eucharistia per Dei omnipotentiam quomodo possit oculus corporalis videre. 60
 Exorcismo ex opere operato daemones expelluntur. 75
 Exorcismi minister principalis est sacerdos. ibid.
 Extrema unctio, est sacramentum Ecclesiae, & quomodo vnum & de eius forma & materia. 498
 Extremae unctiois effectus. 499
 Extremae unctiois minister. 500
 Extrema unctio quibus, & quando conferenda est, &c. & in quibus partibus corporis fieri debet. 501. & 502

F

Fama quanti facienda. f.p. 42. & 155
 Fama est homo dominus. f.p. 134
 Famae quando non est sub precepto seruanda. f.p. 179
 Fama quando restituenda cum periculo vitae. f.p. 214
 Fama adefantis quando restituenda. f.p. ibid.
 Fame restitutio, quando admittit compensationem. f.p. 216. & 281
 Famae restitutionem quis possit dimittere, & pro pecunia. f.p. 217
 Fama quando tollitur. f.p. ibidem.
 Famam restituens tenetur iurare se falsum dixisse. f.p. ibid.
 Famam & honorem qui non potest restituere, tenebitur loco illius pecuniam dare. f.p. ibid.
 Famuli quando non tenentur suis dominis obsequi. 418
 Filij illegitimi sunt irregulares, & in religione non possunt esse praelati, nisi cum illis dispensetur. 511
 Filius adulterae an teneatur matri credere. f.p. 179
 Filius ex serua, & libero natus cuius parentis conditionem sequatur. 585
 Filij ex damnata copula nati, quoniam erunt legitimi, & poterunt parentibus etiam in bonis vincularis succedere. 136. & 617
 Filij illegitimi quadruplices. f.p. 136
 Filij illegitimi an possint ex testamento, vel alias parentum bona retinere. f.p. ibid.
 Filius contra patrem quando tenetur dicere veritatem. f.p. 77
 Filij adulterini, & filij clericorum, & religiosorum. f.p. 137
 Filij filiorum clerici quod ad haereditatem. f.p. ibid.
 Filios illegitimos quo modo patres alere tenentur. f.p. ibid.

Finis

INDEX.

- Finis vltimus quid. f.p. 367
 Fiscus quando tenetur ad restitutionem. f. p. 139
 Formæ sacramentorū in verbo sacramētū.
 Forma præcisā corporis Christi est : Hoc est enim corpus meum qua Christus confecit, & efficiunt verba illa, quod significant. 100. & 101
 Forma consecrationis panis sine cōsecratione vini suum sortitur effectū, grauilissimum tamen sacrilegium committeret qui in eadem Missa solum panem cōsecraret. 103
 Forma consecrationis calicis, qua Romana vtitur Ecclesia, sufficiens est, &c. 104
 Formarum istarum. 107
 Formæ istæ sunt locutiones veræ, & quid pro nomen hoc, & hic, significant, & demonstrant. 108. & 110
 Formæ istæ, Hoc est, &c. Hic est, &c. significant & efficiunt ex diuina institutione conuersionem, &c. 111
 Fornicatio simplex contra ius diuinum, & naturale est. 520
 Functionem admittere quid. f.p. 179
 Furtum quid. f.p. 149
 Furtum non commiserunt filij Israhel expoliantes Aegyptios. f.p. 133
 Fur, quæ tenetur restituere. f.p. 146
 Fruitio quid, & in quibus locum habet. f. p. 371. & 372
 Fruitio de quo sine sit f.p. 373
 Fruatur ne peccans mortaliter creatura, & quæ illa sit. f.p. 373. & 374
 Fruantur ne beati liberè Deo. f.p. 387
 Frumentum verbo triticum.
- G**Abella quid f.p. 226
 Gest^o corporis sint ne orationi necessarii. 329
 Gloria accidentalis. f.p. 397. Iege verb. beatitudo.
- Gradus quid, & quotuplex. 605
 Gradus in lege veteri quo iure prohibebatur, &c. 606
 Gradus aliquos potest Ecclesia modo prohibere. f.p. 610
- Gradus aliquos quando potest ciuilis potestas prohibere, &c. f.p. 611. & 619
 Gradus affinitatis in quibus Papa dispensare non potest, &c. f.p. 614
 Gradus cognationis (spiritualis, & legalis). p. 617
 Gradus per lineam collateralem equalem, siue inæqualem sunt vsque ad quartum gradum prohibiti. f.p. 611
 Gratia sacramentalis in hobis peculiarem effectum operatur. 12
 Gratia character Dei dicitur. 20
 Gratia principalis causa Deus instrumentalis minister. 21
 Gratia sacramentalis, quæ ex opere operato confertur, per sanctiorem ministrum, maior minimè datur. 22
 Gratia sacramentalis Christus, vt homo, quomodo fuerit causa. 22. & 23
 Gratia baptismalis quomodo datur æqualis. 69
 Gratia confirmationis solum differt à gratia aliorum sacramentorum panes effectum. 79
 Gratia infusio sit ne prior actu poenitentia, & remissione culpa. 225. & 226
 Gulæ peccatum legi naturæ est contrariū. 390
- H
- H**Abrahæ sinus. f.p. 348
 Hæres necessarius, vltra quintam partem, grauari non potest. f.p. 99
 Hæredes quando tenetur restituere, & dotem, & damnum ratione dilationis dotis f.p. 259. & 287
 Hæres vorum defuncti an teneatur adimplere. f.p. 98
 Hæredes vsurarij ad restitutionem tenentur. f.p. 275
 Hæredes defuncti iniuria læsi, quando possunt satisfactionem petere. f.p. 342
 Hæredes malefactoris tenentur, ad restitutionem. f.p. 333
 Hæredes testamenti executionem dilatantes. f.p. 453. & 354
 Hæresis absolutio. 278
 Hæreses confutantur. 22. 26. 35. 38. 41

INDEX.

45. 54. 68. 70. 76. 77. 83. 88. 94. 95. 97. 100.
 103. 111. 116. 121. 330. 331. 334. 337. 339. 343.
 166. 169. 173. 176. 181. 184. 187. 204. 207.
 215. 218. 265. 295. 309. 319. 326. 345. 346. 347.
 357. 359. 366. 369. 371. 372. 381. 385. 387. 398.
 424. 455. 487. 489. 491. 496. 521. 523. 526.
 527. 530. 531. 534. 611. in f. p. 4. 8. 9. 20. 31.
 105. 219. 336. 340. 350. 353. & 362.
- Hæreticus** intendens facere, quod Christ⁹
 instituit, verè baptizat. 30
Hæreticus censendus, qui dicit, magis vel-
 lem committere hæresim, &c. 243
Hæreticus non est prius admonendus. f. p.
 68
- Hæreticus** à die commissi criminis amit-
 tit dominium. 471. & f. p. 135
Hæreticus amittat ne statim possessionem
 suorum bonorum, &c. f. p. 246
Homicida mutilans, vel cicatricem infe-
 rens, ad quid tenetur, &c. f. p. 333
Homicida non tenetur se iudici offerre. f.
 p. 334
Homo naturaliter appetit beatitudinem. f.
 p. 385
Homo quarum rerum est dominus. f. p.
 134
- Homini** varia officia. 482
Homini ad quid vita est commissa. 418
Honor quomodo restituendus. f. p. 331
 lege verbo fama. 331
- Horæ** die variæ computantur. 440
Horas canonicas processiones, orationes,
 &c. quando licet antepone, vel post-
 ponere. 327
Horis canonicis publicis est determinatus
 locus non privatis. 101. & 371
Horæ canonicæ sedendo, equitando, &c.
 quando dici possunt. 339
Horarum præcepto quâdo fit satis, & sunt
 reiterandæ, &c. 41. 338. & infra. 339
Horas recitans vestiendo se, &c. quando
 tenetur illas reiterare. 339
Horam quando, qui dubius est, reiterare
 tenetur. 340
Horæ interpositio quando peccatû, & ho-
 ra reiteranda, &c. 54. 55. 541. & 342
- Horam** mutans intentionem, reiterare te-
 netur, &c. 342
Horarû præcepto quo pacto satisfacit au-
 diens Missam de præcepto. 343
Hora quantum deuotionem exigit. 344
Horas canonicas per clerum nomine to-
 tius populi Deo offerri per necessariû
 fuit. 365
Horas qui teneantur sub præcepto dicere.
 ibidem
Horæ canonicæ septem sunt. 366
Horas omnes, vel vnâ, aut alterâ, vel
 parte notabilem omittens, qui teneba-
 tur dicere, quando non peccat mortali-
 ter. 367
Horas 7. omittens vnum peccatum mortali-
 ter committit, grauius tamen, quàm si
 tres, vel duas, vel partem notabilem om-
 mitteret, & peccat toties mortaliter,
 quoties determinat illas, vel partem no-
 tabilem non recitare, & tenetur illas de-
 terminationis confiteri, licet postea ho-
 ras soluat. 367. Idem dicendum de ieiun-
 ante, iurante & promittente, &c.
- Horarum** præcepto fit satis dupliciter. 324
Horas 7. dicere antiquissima est Ecclesiæ
 consuetudo. 368
Horarum determinatum tempus non ser-
 uare quâdo mortale, & quando veniale
 peccatum est. 369. & 370
Horarum ordinem non seruare iusta causa
 interueniente, non est peccatum, &c. 370
Horarum officium mutare, nempe dicen-
 do de sancto, quâdo de feria est officii
 dicendum, iusta causa interueniente, nõ
 est peccatum. ibidem
Horas hesternas dimittens, nõ tenetur ho-
 die illas recitare. 388. 38
- Hostia** sanguinea apparens, vel puero in
 ea illa, sacerdos debet aliam consecrare, &
 infumere. 180
Hostiam eandem quo pacto possunt plures
 sacerdotes simul consecrare. 180
Humanitas Christi, & eius merita, quomo-
 do sint nostræ iustificationis, & gratia
 causa. 180
 Idem

I N D E X.

Ibidem motus malo I. 370 ha non sinuol
Ibidem motus malo I. 370 ha non sinuol

Idem numero naturaliter redire non potest. *ibid.* 337

Ieiunandū quando sub pœna peccati mortalis. 385

Ieiunandi præceptum proponens non feruare toties peccat, quoties proponit. 368

Ieiuniū, vel est abstinentia à peccato mortali, vel à gaudio corporali, vel à cibo corporali. 110. 373. & 375

Ieiunium quod est abstinentia à cibo fit propter varias causas. *ibidem.*

Ieiunium ad legem rationis, & ad legē diuinam, & ad legem ecclesiasticam potest referri. *ibidem.*

Ieiunium vel sumitur generaliter, vel specialiter. *ibid.*

Ieiunium vel est assumptum, vel iniunctum vel indictum siue institutum. 74

Ieiunium naturæ quid. *ibidem.*

Ieiunium naturæ quādo soluitur, & c. 128

Ieiunium vt est actus virtutis temperantiæ. *ibidem.*

Ieiunium ab Ecclesia institutum. *ibidem.*

Ieiunium vel est naturale, vel morale. *ibidem.*

Ieiunium vel ratione naturali, vel lumine diuino singulis præscribitur, vel communi lege omnibus constituitur. 375

Ieiunij Ecclesiæ diffinitio. *ibid.*

Ieiunia à confessorē imposta an possint redimi. 397

Ieiunium Ecclesiæ an sit bonum, & quomodo, & quale bonum. 376. & 377

Ieiunium ad finem cuiuscunque virtutis potest referri. 376

Ieiunium est actus virtutis temperantiæ, & potest quoque esse iulturnū virtutum actus. 377. & 378

Ieiuius quis in Ecclesia Græca, & latina, esse dicatur. 128

Ieiunium vtile, efficax, meritorium, & satisfactorium quomodo, & c. 378. & 379

Ieiunium iniunctum à sacerdote quomodo est proprie, & realiter, & sacramen-

taliter satisfactorium. 379

Ieiunium institutum ab Ecclesia quomodo satisfactorium est. 380

Ieiunium assumptū quomodo satisfactorium. 380

Ieiunium factum in peccato mortali quam efficaciam habet. 381

Ieiunium generale cōuenienter fuit institutum. 381

Ieiunium quadragesimale fuit in primitiua Ecclesia; ab Apostolis tēpore gratiæ determinatum, & non perpetuum, & tempore veris, & numero quadragesimo institutum. 381. 2. & 3

Ieiunium à peccatis præteritis purgat, & à futuris præseruat. 383

Ieiunia quatuor temporum, cur instituta, & sunt meritis ieiunia & cur feria. 4. & 6. & sabbato, & fuerunt olim instituta à Deo, & non ob easdem causas propter quas Ecclesia illa instituit. 381. & 384

Ieiunium Ecclesiæ est sub præcepto obligante ad mortale. 385

Ieiunij præceptum quibus diebus obligat. 385. & 387

Ieiuniū naturale quando obligat sub mortali, & quot modis, & c. 390

Ieiunij obligatio possit ne aliquo modo tolli. 391. lege verbo consuetudo.

Ieiunii obligatio tollatur ne per dispensationem. 394. lege verba dispensatio.

Ieiunium dimittere an possit aliquis propria authoritate, causa interueniente, & c. 396

Ieiunii præcepto non obligatur aliqui propter certas causas. 399

Ieiunii præceptum iusti seruari tenentur. 398

Ieiunium cū institutum. 398. & 412

Ieiunii præcepto pueri ante, 21. annum non obligantur, & quando antea incipere tenentur iure naturali, & propter magnā aliquam tribulationem, vel ratione voti. 398. 399. & 400

Ieiunii diebus non excusantur à carnium abstinentia senes usque ad vltimam

etatem, ad quam etiam tenentur pueri,
 statim post vsum rationis. 404
 Ieiunij præcepto non tenentur prægnantes
 & femine, nutrices, infirmi, & debiles, & c.
 462. & 403
 Ieiunij præcepto non ligantur aliquando
 opera suo statui vtilissima, & maximè
 conuenientia exercentes, & c. 407
 Ieiunij præcepto simile est præceptum de
 obseruatione festi. 408
 Ieiunij præceptum soluere, quando erit li-
 citum. 408. & 409
 Ieiunij præceptum quando mercator, &
 nobilis aliquis, & vir, & vxor seruare nõ
 tenentur. 409. ibi.
 Ieiunium dimittere quando erit licitum pro-
 pter officia charitatis quæ multis mani-
 festam afferunt vtilitatem, & c. 409
 Ieiunium dimittere propter opera publica,
 quorum non apparet necessitas, aut in-
 signis vtilitas, quando erit licitum, & c.
 410
 Ieiunium dimittere prætextu vtilitatis, spi-
 ritualis non licet. 410
 Ieiunium quando poterunt dimittere exer-
 centes officia ad rationalem vitam ne-
 cessaria, & c. 411. ibi multos casus inue-
 nies. 411
 Ieiunium omittre propter metum quan-
 do licet. 412
 Ieiunium dimittere propter laborem im-
 pensum rei indifferenti, vel illicitæ, an li-
 ceat. 412
 Ieiunium frangentibus cooperantes an pec-
 cent. 413
 Ieiunium frangitur voluntate vel opere &
 hoc tripliciter. 413
 Ieiunia Ecclesiæ vt feruentur tenentur præ-
 latu curare, & ne cibi prohibiti passim
 omnibus exponantur, & c. 414
 Ieiunia, vt à domesticis feruentur, quid te-
 nentur patres familias præstare, & c. 415
 Ieiunia si frangantur à dominis famuli as-
 sistentes eorum peccato non cooperan-
 tur, & c. 417. & 435
 Ieiunio an liceat vitam minuere, & c. 418

Ieiunia non ad necandam carnem, sed ad
 domandam sunt instituta. 421
 Ieiunia nõ tam æterba possunt Prelaris suis
 subditis imponere qualia ipsi sua sponte
 poterunt assumere. 421
 Ieiunij essentialia partes. 421
 Ieiunandi modus & forma. 422. lege verb.
 abstinentia, verbor. collatio, verbo ci-
 bus. 422
 Ieiunium propter pauperes fuit quoque in-
 stitutum. 425
 Ieiunij diebus non licet iis, qui possunt ci-
 bus quadragesimalibus, sustentari oua,
 & lacticia māducare, neque in diebus
 dominicis, licet tamè cum bulla crucia-
 tæ, & c. 327. 428 & 431
 Ieiunij diebus comedens licitè carnes, an
 sit liber à ieiunio. 429
 Ieiunij diebus comedens carnes oua, & c.
 virtute bullæ satisfacit ne præcepto ie-
 iunij, & c. 431
 Ieiunij præceptum quando cibi quantitate
 in vnica comestione frangitur, & c. 432
 Ieiunij præcepto vnica comestio, quæ est
 de eius essentia continetur. 432
 Ieiunium quando frangit, qui surgit à mē-
 sa & iterum reuersus comedit & c. 433
 Ieiunium nihil eorum, quæ regulariter per
 modum potus accipi solet, frangit, & c. ibi.
 Ieiunium non frangunt quæ per modum me-
 dicinæ sumi solent, & c. 434
 Ieiunium pō frangit exigua quantitas, quæ
 pro nihilo reputatur, etiã sine necessita-
 te sumpta. 434. & 435
 Ieiunium quando non frangunt prædicato-
 res, cantores insignes facientes creden-
 tiam dominis suis, & peregustantes cibos
 infirmorum, & c. 435
 Ieiunij vigiliæ Natalis Domini qualis de-
 bet esse collatio. 436
 Ieiunium frangitur collatione multiplicata
 ratione amicitia. 436
 Ieiunium quando non frangitur sumendo
 collationem hora prandij, & c. 437
 Ieiunij die qui mane comedit, an tentatur
 illa die ieiunare. 438
 Ieiunij

INDEX.

- Ieiunij præceptum quando pluries in die
 comeditur per secundam tantū come-
 sionem peccatur. 438
 Ieiunij præceptū cur quoties caro come-
 ditur frangitur, & non quoties pisces
 comeduntur. 439
 Ieiunij hora nona conuenientissime fuit
 determinata, &c. ibid.
 Ieiunij dies cōputatur à media nocte priori
 in medium noctem sequentem. ibid.
 Ieiunium in principio nascentis ecclesie vs-
 que ad solis occasum tēdebat. ibid.
 Ieiunium, si modo hora vndecima come-
 datur, non frangitur, bene tamen si abl-
 que vlla causa hora præueniretur, &c.
 440. & 441
 Ieiunij tempore quibus licet vti carnibus,
 an liceat piscibus vesci. 427
 Ieiunij diem quando licet ante ponere vel
 postponere. 388
 Ieiunium non frangit, qui ante dictā No-
 nam, & Vesperas comedit. 441
 Ieiunij tempore, non est hora comedendi
 protrahenda, quo vsque esuritur. 442
 Ieiunij obseruandi regula, lege verbo re-
 gula.
 Ieiunium qñ non prodest defunctis. f.p. 30
 Ieiunare promittens certo die, & non ieiunans
 non tenetur alio die ieiunare sed
 penitere tantum. 130. 438 f.p. 97
 Ieiunare an teneatur peregrini, & trāseun-
 tes vbi ieiunandi est consuetudo. 386
 Ieiunare tenetur, qui voluit, vel iurauit ieiunare,
 vel à confessore ieiunium acco-
 prauit. 387
 Ieiunare diebus Dominicis quomodo li-
 cet. ibid.
 Ieiunare in quadragesima singulis diebus
 tenemur, &c. 389
 Ieiunare tenebitur, qui vouit omnib⁹ sex-
 tis feriis ieiunare, si dies Natalis Domi-
 ni in feria. 6. venerit, &c. ibidem.
 Ieiunare quomodo homines lege naturali
 tenerentur, cassante omni lege positua.
 390
 Ieiunare tenentur ante. 11. annum nostri
 ordinis professi ex vi regulæ. 400
- Ieiunare non tenentur senes post. 60. an-
 num, &c. 401
 Ieiunare quando excusantur pauperes, &
 famuli, & itinerantes, &c. 403. & 404
 Ieiunare non tenentur laborantes, & famu-
 li qui nimio labore à dominis oneran-
 tur, & qui credentiam facere tenentur,
 & quis labor à ieiunio non excuset, &c.
 404. & 405
 Ieiunare an teneantur laborantes in die
 festo, si est dies ieiunij. 405. lege verbo
 conducere.
 Ieiunare quādo tenentur peregrini, & cur-
 sores, &c. 406. & 407
 Ieiunare nō tenentur, qui nō possunt com-
 modo sine fractione ieiunij debitū rea-
 le, siue personale soluere: & valet hoc fi-
 liis, & parentibus & viris, & vxoribus, &
 cathedralicis, & lectoribus cōductis, ce-
 terisque officialibus, aut reipublice obli-
 gatis, &c. 408. 409. 410. 411. 412. &
 435.
 Ieiunare volētium peccat non cōoperan-
 tur in iustis publicis, &c. 416
 Ieiunare nolentes, qui inuitat ad comedē-
 dum, quando peccat, &c. 417
 Ieiunare quilibet prout potest tenetur.
 427
 Ieiunantes cum ouis, & lacticiis lucrantur
 indulgentias iubilei sicut in quadra-
 gesima habentes bullam. 431
 Ignis inferni qualis, quo patientur anime,
 & maligni spiritus, & quomodo, &c. f.p.
 398. & 399
 Impedimentum publicæ honestatis vnde
 oriatur. 615. lege ver. matrimonium.
 Impediens beneficij collationē, testamen-
 tum, legatum, donationem, &c. ad quid
 tenetur. f.p. 207
 Impediens religionis ingressum ad quid
 tenetur. f.p. 211
 Impotentiam quando impedit matrimo-
 nium, &c. 566
 Impotentia temporalis, vel perpetua quo-
 modo dignoscetur. 568
 Impotentiam viri quomodo poterit mu-
 lier probare, &c. ibid.

INDEX.

- Impotentia sublata per aliquam causam
 naturalem, post factam ab Ecclesia sepa-
 rationem, est primum matrimonium re-
 uali dandum: non autem si per miracu-
 lum dimoueat. 569
- Impotens cum potente nullo reclamante,
 poterit simul cohabitare, quando autem
 possint se inuicem amplexari, osculari,
 &c. 570. lege ibidem de eunu. his.
- Impotens mulier, propterea quod est ar-
 cta, quando refectari tenetur. 571
- Incorruptibilitas corporum unde eueniet.
 f.p. 391
- Indulgentia triplex. 457
- Indulgentiæ definitio. f.p. 13. & 15
- Indulgentias negans hæreticus est. f.p. 5
- Indulgentiæ quantum valent. f.p. 15. 16. 21
- Indulgentias consequens, non tenetur præ-
 cepto aliquo penitentiam adimplere,
 &c. f.p. 16
- Indulgentia plenaria quid sit, &c. f.p. 17
- Indulgentia eadem quando valet vni ma-
 gis, quàm alteri. ibid.
- Indulgentia à culpa, & pœna quid sit. f.p. 18
- Indulgentiarum thesaurus quibus meritis
 aggregatur. f.p. 19
- Indulgentiarum concessio requirit suffi-
 cientem causam in obcinente, & quæ sit
 illa causa. f.p. 20
- Indulgentiæ minimam ob causam conces-
 sã, valent secundum proportionẽ cause.
 f.p. 21
- Indulgentiarum cõcessionis causa honori
 Christi, & sanctorum est applicanda, vel
 in publicos, & pios vsus referenda ibid.
- Indulgentias recipiens debeat ne esse in
 gratia, vel aliam dispositionem à gratia
 habere. f.p. 22. & 28
- Indulgentiarum bullæ Cruciatæ sufficiens
 cautã est elemosyna, ibidem assignata.
 f.p. 25
- Indulgentiæ non possunt concedi existen-
 tibus in mortali. f.p. 26
- Indulgentias potest sibi Papa concedere &
 quomodo. ibid. & quilibet prælatus. ibi.
- Indulgentias querere quando est imper-
 fectionis actus. f.p. 27
- Indulgentiæ animabus purgatorij possunt
 concedi. ibid.
- Indulgentiarum virtute remissionem cul-
 pæ consequitur nemo. f.p. 14. & 19
- Indulgentia non datur ad gratiæ augmen-
 tum, sed ad pœnæ remissionem. f.p. 19
- Indulgentias an consequatur existens in
 mortali. f.p. 22
- Indulgentias an possint lucrari exempti.
 f.p. 26
- Infamatum in vno loco an liceat in alio
 infamare. f.p. 217
- Infidelis an sit ad contrahendum cum fide-
 li inhabilis. &c. & an fidelis cum illo habi-
 tare teneatur. 596. & 597
- Infidelis, qui apud Turcas nunc cõuertere-
 tur, statim ad Ecclesiam catholicam mi-
 grare teneretur. 599
- Infideles coniuges consanguinei in gradu
 prohibito, si conuertantur, quãdo pote-
 runt simul cohabitare. 599. & 600
- Infidelis habens plures vxores, si oēs con-
 uertantur, sola prima erit vxor. 600
- Infidelis conuersus, licet sit vxor, det secum
 habere filios nõdum ratione vtetes. ibi.
- Infideli coniuge conuerso, quando dissol-
 uatur matrimonium, quo ad vinculum
 & cur. ibid.
- Infidelis poterit aliam ducere, si fidelis ad
 secundas nuptias transferit. 601
- Infidelis conuersus, si solenniter voueat,
 matrimonium dissoluetur, non tamen
 per susceptionem sacri ordinis. 602
- Infidelium matrimonium quomodo est ve-
 rum, & est naturæ sacramentum, &c. 603
- Infidelis in vsu matrimoniali quando non
 peccat. 604
- Infernus damnatorum. f.p. 348
- Ingratitudo non est speciale peccatum nec
 tenetur quis illam confiteri. 234
- Inimicis quando licet mala inferre, & ma-
 lum pœnæ illis à Deo inferendum pe-
 tere. 361. & 362
- Iniuriæ satisfactionem quando licet accu-
 sando petere. f.p. 72
- Iniuriam passo quomodo satisfaciendum.
 f.p. 332. & 333

I N D E X.

- Iniuria actio pro pecunia potest remitti. f.p. 280
 Inquisitio unde nascitur. 304
 Inquisitio non potest fieri à Prælo ex notitia habita in confessione. ibidem.
 Inquisitio non potest fieri à prælo, si iure perit peccata scripta ad confessionem. ibi.
 Inquisitio quando de crimine oculis fieri debet, &c. f.p. 73. & 74
 Intellectus fixandus. f.p. 38.
 Intellectus creatus, an videat lumine gloria, & an possit producere notitiam diuinæ essentia, & an possit comprehendere Deum. 381. & 382
 Intentio multiplex, & quæ ad sacramentum desideratur. 29
 Intentio mala circa essentialia sacramenti illud annullat. 32
 Interdicti generalis censure iusta interueni-
 ère causa, ab Ecclesia rectè imponit. f.p. 60
 Interdicti effectus, & quæ tunc prohibeantur, & fidelibus concedantur. ibidem.
 Interdictum violare est mortale peccatum & qui in sacris sunt constituti, violantes illud, sunt quoque irregulares: & quæ licet tempore interdicti sacramenta recipere. f.p. 61. & 62
 Interdictum quis potest relaxare. f.p. 62
 Irregularitas contra rebaptizatos, & rebaptizantes. 43
 Irregularitas, vel pœna canonica propter factum iure diuino prohibitum ab ignorantibus etiam incurritur. 44
 Irregulares. 189
 Irregularitatis varij modi, &c. 309. 310. 311
 Irregularitas per ingressum religionis quomodo tollatur. 311
 Irregularitas propter homicidium quâdo, & quot modis incurritur, &c. 312
 Irregularitas propter defectum ex parte delicti variis modis incurritur, &c. 311
 Irregularitas ex parte criminis, &c. ibid.
 Irregularitas propter suspensionem. ibid.
 Irregularitas propter bigamiam, &c. 337
 Irregularitas duplex. 339
 Irregularitas bigamiæ non tollitur per baptismum. ibidem.
 Irregularitas ex homicidio tollitur per baptismum. 340
 Irregularitas bigami. 318
 Irregularis prælatus non priuatur iurisdictione. f.p. 49
 Irregulares violantes interdictum quando. f.p. 62
 Irregularitas. f.p. 44. & 62
 Irregularitas quando denunciando criminofum, non incurritur. f.p. 69
 Irritare nõ potest vxori votum viri de non petendo debitum. f.p. 15. lege ver. votum.
 Irritare quando poterit pater, vel mater votum pueri, & dominus serui, &c. f.p. 6. 117. & 118.
 Irritare votã quis poterit. f.p. 29
 Iubilæum non prodest non facienti, quæ in eo continentur. 277
 Iudex quando non potest contra reum procedere. f.p. 70
 Iudex quando non potest interrogare, & quando potest specialiter, &c. f.p. 74
 Iudices quando tenentur ad restitutionem. f.p. 193. 189. & 198
 Iudex secularis, vel ecclesiasticus recipiès munera, quando tenetur ad restitutionem. f.p. 177. & 189
 Iudex, qui innocentiam accusati nouit, quid facturus. f.p. 236
 Iudex propter iniquam sententiam quâdo peccat, & ad restitutionem tenetur, &c. 237
 Iudex non potest creari seruus. f.p. 49
 Iudex quando potest non remittere causam. f.p. 222.
 Iudicij in die omnium cogitationes aperientur. f.p. 343
 Iudicij vniuersalis causa. f.p. 304
 Iudicij dies an possit cognosci. f.p. 304
 Iudicij in die qui viui reperti fuerint, morientur, & in cineres reuertentur. f.p. 1
 Iudicij in die iudices erunt Apostoli, & eorum imitatores. f.p. 316
 Iudicium an sit mortaliter, vel vocaliter futurũ, & quomodo Christus ad iudicandum venturus, & damnati tunc non videbunt diuinitatem. f.p. 357. & 358
 Iudicij tempore quõ electi à reprobis se-
ff 1 paran

I N D E X . I

parandi, & quomodo finiendum iudicium, & tunc mundum per ignem purgandum. f. p. 359. 360. & 361

Iuramentum omne intelligitur, excepto iure superiorum. 46

Iuramentū quādo non differt à voto. 548

Iuramentum proponens nō seruare toties peccat, quoties illud proponit, licet postea adimpleat. 368

Iuramentum ab eo cui præstitum, potest relaxati. f. p. 369

Iuramentū non tenet quādo id, quo quis iurauit, in honestū, & nociuum efficitur.

Iuramentum quando malum. f. p. 82

Iuramentum seruandum. f. p. 176

Iuramentum quando non obligat. f. p. 179

Iura regia & aliorum magnatum, an liceat emere. f. p. 312

Iura non sunt amatē interpretanda. 439

Iurisdictionem nullus supra se habet. 275 f. p. 26

Iurisdictionem spiritualem potest habere femina & laicus in foro exteriori. f. p. 8

Ius diuinum vbique in conscientia obligat. f. p. 139

Ius naturæ bifariam dicitur. f. p. 130. & 200

Iuris naturæ quid esse dicatur. f. p. 130

Ius gentium. f. p. 130

Ius ciuile sicut vrentiū consensu confirmatur ita contraria consuetudine tollitur. 441

Iuris ordo est de iure naturali, & diuino. f. p. 197

Iustificacionis impij dispensaciones. 227

Iusti à præceptis Ecclesiæ nō sūt liberi. 398

Iusticie ministri quando peccant. f. p. 241

lege verb. iudex & verb. minister.

Laborare an teneatur homines sub præcepto ad victū querendum, &c. 481

Labor ab omnibus triplici sine suscipitur, &c. 480

Labor manū quando necessari? 480. 481

Lactia actus quid. f. p. 103

Legalia quando, & quomodo cessant. 47

Legalia seruans D. Petrus an peccauerit. 53

Legata adimplenda. f. p. 139

Legati potest quinta pars, cui voluerit le-

gatum cendens. f. p. 136

Legatū in testamēto de societate. f. p. 308

& impediēs illud, ad quid tenet. f. p. 209

Lex quid sit. 315

Legem nemo potest sibi imponere, à qua nō liceat, existēte iusta causa recedere.

Legis naturæ duplex præceptum. 482

Lex siue præceptum naturale quomodo dicitur immobile. f. p. 131

Lex naturæ, & lex gratiæ, verbo status.

Lex gratiæ quando perficit, vel destruit legem naturæ. 56

Lex vetus modo nō obligat, quatenus lex vetus est, sed vt ex parte confirmata in Euangelio. 450

Lex ciuilis & canonica non obligat ante condemnationem. f. p. 248

Leges obligantes ad mortale, &c. potest Rex condere.

Lex non obligat nisi quando est sufficiēter promulgata, & quando erit ita promulgata, & qualis debet esse promulgatio. 45, 51. & 52

Lex quando frangitur cōtra illius intentionem, mortaliter peccatur. 442

Lex ciuilis vrentium consuetudine siue consensu confirmatur, & contraria consuetudine tollitur. 393. & 441

Lex semper obligat, donec de eius reuocatione constet. 49

Leges humanæ ex intentione legislatoris vim habent. 392

Legis loco mos populi Dei est habet. ibid.

Leges instituuntur cum promulgatur, & confirmantur, cum moribus vrentium approbantur. 393

Lex humana ea, quæ regulariter occurrunt respicit. 393. & 421. Aliud est facere contra legē, aliud facere in fraudē legis. 414

Lex pœnalis non obligat ante condemnationem. f. p. 217

Lex quando non prohibet dominij translationem. f. p. 138

Leges pœnales in detrimentum tertij non possunt punire. f. p. 160

Legis autoritate vtens, quando non peccat. f. p. 181

Lex

INDEX.

- Lex pœnalis quando obligat ad restitutionem. f. p. 231
- Reges ciuiles prohibentes venationem, siue piscationem, sine aucupium ad restitutionem minimè obligant. f. p. 234
- Lex prohibens dominij translationem non imponit pœnam. f. p. 288
- Lex prohibens ludum, non prohibet dominij translationem, & amittentibus in iudicio actionem tribuit. f. p. ibid.
- Lex taxans pretium mercium, an semper in conscientia obliget. 320
- Ludens in bonis animæ ad quid tenetur. f. p. 212
- Ludens in bonis corporis, in honore, & fama, &c. f. p. 334
- Libellum repudij dare ante aduentum Christi erat Iudæis licitum, propter legitimas causas, &c. 564
- Licitas quid. 487
- Libertas voluntatis & eius fundamentum. f. p. 377
- Ligna ex nemore alieno cadentes, quando peccant, & ad restitutionem tenentur. f. p. 235
- Limbus puerorum. f. p. 348
- Linea quid & quoruplex. 605. & 606
- Litis contestatio. f. p. 283
- Locatio. f. p. 272
- Locationis pretium. f. p. 330
- Locus sacer, quis sit. 560
- Loculos habuit Christus cur. 486
- Lucra cessantis regula. f. p. 154
- Lucrum cessans, & an liceat totum petere. f. p. 254. 256. & 262
- Ludens quando tenetur pecuniam ludo acquisitam restituere, &c. f. p. 287. & 288
- Ludens quando fraudem committit. f. p. 290
- Ludens quando peritior, vel quando inducit timore, vel &c. f. p. 290. & 291
- Ludentes pecunia credita, &c. f. p. 291
- Ludi fautores, & ministri, quando ad restitutionem tenentur, &c. f. p. 292
- Ludus, qui aqueus dicitur. f. p. ibid.
- Ludens an possit recompensari, &c. 293
- Lumen gloria. f. p. 381
- M
- Maleficium, vt frigiditas, quando im-
pediat, aut dirimat matrimoniū. 571
- Maleficium quomodo probari potest an sit perpetuum. ibid.
- Maleficium quibus modis potest auferri. 572
- Maleficio sublato, matrimonium ecclesie auctoritate solum est reparandum. ibid.
- Malum duplex. f. p. 172
- Malum consulere. ibid.
- Malum non impediens, quando tenetur ad restitutionem, &c. f. p. 173
- Manuum opus quid significet. 480
- Maria sanctissima cur salus, vita, spes, &c. vocatur, & quomodo oranda. 355
- Martyrio quando remittuntur martyri peccata. 210. & 454
- Martyrium baptismus appellatur. 41
- Matrimonium quid. 526. 527. 534. 543. 551. & 553.
- Matrimonij materia sunt verba, quæ præcedunt, forma verò quæ superueniunt, vel sunt sibi inuicem materia, & forma. 525
- Matrimonij minister coniuges. 526
- Matrimonium ratum, verum, essenziale, & integrum, de cuius essentia non est coniugalis copula. ibid.
- Matrimonium immediate, & non per aliquem ministrum fuit à Deo institutum. 521. & 524
- Matrimonium est indissolubile. 521. & 564
- Matrimonium in statu innocentiæ fuit institutum in officium tantum, post lapsum verò remansit eadem institutio in officium & remedium. 521
- Matrimonium in statu innocentiæ fuit sub præcepto. 522. & 654
- Matrimonium nunc temporis singulos copulatim, siue copulatiuè non obligat, sed principes reipub. vt si opus fuerit, subditos ad matrimonium contrahendum compellant, &c. 552
- Matrimonium contrahere præcipere possit Ecclesia, si homines ad tantam penitentiam, quanta erat tempore Noe,

X I N D E X.

- redigerentur. M 523
- Matrimonij actus, vt oscula, amplexus, &c. quando meritorie, quando cum veniali, & quando cum mortali fiunt. 523. 524. 554. & 555
- Matrimonium non semper est consulendum. 524
- Matrimonium quomodo est nouæ legis sacramentum. ibid.
- Matrimonij sacramentū gratiam ex opere operato confert. 525
- Matrimonium inter sanctissimam Virginem, & Ioseph fuit verū, & perfectum. 526. 551. & 555.
- Matrimonium de lege non potest contrahi sine mutuo consensu, licet Deus de potentia absoluta, nullo interueniente consensu possit illud efficere. 527
- Matrimonium, vt contrahatur sine mutuo consensu ab ecclesia institui non potest, licet possit compelli remittentes ad præstandum consensum. 528
- Matrimonium inter absentes per procuratorem est verum sacramentum. 529
- Matrimonium quando alter sicetè contraxit, quod faciendum. ibid.
- Matrimonium ratum & non consummatum potest per ingressum religionis dissolui auctoritate Dei, &c. 530
- Matrimonium consummatum nullo modo, viroque viuente est separabile quod ad vinculum. 531
- Matrimonium consummatū dissolui potest quod ad totum per votum solemne continentia, & quomodo fieri hoc debet. 532. lege verbo coniux.
- Matrimonij dispensatio, lege ver. Papæ, & verb. dispensatio.
- Matrimonium quando obligat. 535
- Matrimonium conditionatum, lege ver. conditionis, & verb. contractus matrimonialis lege verb. merus.
- Matrimonij tria bona. 533
- Matrimonium metu caesente in constantem virum contractum, est nullum ex iure naturali, & diuino. 86. 545. & 546
- Matrimonium, metu ab extrinseco contractum, quando valebit, &c. 547
- Matrimonium metu graui contractum & iuramento firmatum ipso iure nullum esse censetur. 548
- Matrimonium quando erit validum, si metu graui quis ad contrahendum, & consummandum matrimonium cōpellatur. ibi.
- Matrimonium, metu contractum per liberam cohabitationem superuenientem, validum efficitur. 549
- Matrimonium contrahere quando renetur filius, iubente patre. ibid.
- Matrimonium metu mortis, vel carceris, iudice compellente cōtractum, quando erit validum. 550
- Matrimonium errore contractum, lege in verbo error.
- Matrimonij contrahendi præceptum an fuerit in lege veteri. 552
- Matrimonij onera triplici bonorum genere exculantur, siue recompensantur, ibidem.
- Matrimonium in statu legis naturæ non fuisset iis bonis excusandum. 553
- Matrimonij bona, & quod dignius. ibid.
- Matrimonio plures habere uxores quo iure est prohibitum, &c. 561. lege. ver. uxores.
- Matrimonij inseparabilitas, ita est de iure naturæ, vt lex humana in hoc dispensare non possit, potest tamen Deus. 564
- Matrimonium potest impediri, quo minus sit verus contractus. 566
- Matrimonium est nullum quando frigiditas, vel impotentia alterius coniugis est perpetua, & illam sciens peccat contrahendo, lege ibidem, de eunuchis, de senibus, naturaliter impotētibus, de muliere arcta, &c. ibid.
- Matrimonij impedimenta varia. ibid.
- Matrimonium, vt est vinculum indissolubile, de iure naturæ est, ad quod homo naturaliter inclinatur. 531
- Matrimonium non dissoluitur quādo impedimentum perpetuum sequitur, post matrimonium ratum, & ante eius consummationem. 567.
- Matrimonium est validum, quando impotentia

INDEX

- tentia est temporalis, & potest per artē
 medicorum sine mortis periculo subue-
 nire, ibidem. lege verbo impotentia.
- Matrimonium quādo propter maleficium
 est nullum. 571. lege verb. maleficium.
- Matrimonium perpetuo amentes contra-
 here non possunt, valebit tamen antea
 contractum, & sanus tenebitur reddere
 & poterit petere ab amente debitum. 573
- Matrimonium propter adulterium quan-
 do est separandum quō ad thorum. ibid.
 lege ver. vit.
- Matrimonium contrahendum, quæ crimi-
 na dirimant. 579
- Matrimonium contrahendum quomodo
 homicidio impediatur, &c. ibid.
- Matrimonium contrahendū, quando adul-
 terio interveniente, dirimatur. ibid.
- Matrimonium contrahendum, quando er-
 rore cōditionis seruilis irritatur, & quo
 iure, &c. & quando erit matrimonium
 validum. 582. & 583
- Matrimonium serui contrahere possunt. 584
- Matrimonium, ante pubertatem contra-
 ctum, quando valebit, &c. 585
- Matrimonium ordine sacro impeditur, &
 quo iure, &c. 586. lege verb. calibatum.
- Matrimonium contrahendum quæ crimi-
 na impediunt, & non dirimant contra-
 ctum. 587. 8. & 9.
- Matrimonium impediatur ne ratione vo-
 ti, &c. 590. lege ver. votum.
- Matrimonium cum infideli, lege verbum
 infidelis, & verbum coniux.
- Matrimonij solutio non fit auctoritate ec-
 clesiæ, sed Christi. 500
- Matrimonium post lapsum alterius cōiu-
 gis in hæresim, vel apostasiam aliam
 quomodo dissoluatur. 602
- Matrimonij impedimentum ratione con-
 sanguinitatis. 604. lege ver. consanguini-
 tatis.
- Matrimonium, si vnus esset tantum in
 mundo pater teneretur cum filia con-
 trahere, & mater cum filio. 608
- Matrimonium inter auum, & neptem, in-
 re naturali prohibetur, & est indispen-
 sabile. ibid.
- Matrimonium in linea recta infinitum nō
 censetur indispensabile. ibid.
- Matrimonium inter fratrem & sororem,
 est naturali iure nullum. 609
- Matrimonium in secundo gradu consan-
 guinitatis, in linea laterali, & in aequali
 non est iure diuino, neque naturali pro-
 hibitum. ibid.
- Matrimonium quomodo affinitate impe-
 ditur. 612. lege verb. affinitas.
- Matrimonium, contractum cum duobus
 fratribus, vel duabus sororibus, quando
 erit contra ius naturæ. 614
- Matrimonium inter consanguineos, vel
 affines, quam primūm constiterit esse
 nullum, est auctoritate Ecclesiæ diri-
 mendum. 616
- Matrimonium causa publicæ honestatis,
 quomodo impediatur. 615
- Matrimonium causa raptus nullum, quo-
 modo fiet validum. 617
- Matrimonium cognatione legali, & spiri-
 tuali, quomodo impediatur. ibid.
- Matrimonium impeditur voto solenni.
 s.p. 107
- Matrimonium ratum non dissoluitur per
 receptionem sacri ordinis. s.p. 109
- Medici quando ad restitutionem tenen-
 tur. s.p. 198. 243. & 249
- Memoria fructuosa. s.p. 381
- Mendicare pro Christo est licitum, &c. &
 meritorium. 487. 488. & perfectionis
 Euangelicæ opus. 788 & 489
- Mendicare ex necessitate naturæ, est mi-
 serabile, &c.
- Mendicare ex culpa vituperabile. 488.
- Mendicare an liceat, diuiti aliquando. 491
- Mendicauit Christus. 492
- Mendicandum quare. s.p. 156
- Merces qui deserūt ex vno regno in aliud
 prohibente lege, quando tenentur ad
 restitutionem. s.p. 272
- Mercatores quibus est facta remissio,
 ff 4 quo

INDEX

- quomodo tenentur ad restitutionem. f. p. 178
- Merces quādo possunt carius pecunia credita vendi, &c. f. p. 156. & 160
- Mercator quando est seruaturus merces, an possit carius vendere. f. p. 263
- Mercatores quomodo in confessione examinandi. f. p. 321
- Mercatores quantum pretiū ex mercibus sperare possunt. f. p. 311
- Merces quæ valent, quantū vendi possunt. f. p. 324
- Meretrix quando tenetur restituere pretiū prostibuli. f. p. 187
- Meretrix an possit facere elemosynam, &c. 474
- Meretricis oblatio an possit ab Ecclesia recipi. ibid.
- Metus cadens in constantem virum quid, & quocuplex sit. 545
- Metus nullus à peccato excusat. 546
- Metus quando liberat à voto, & ab obseruantia præcepti diuini, & ecclesiastici. f. p. 104
- Milites quādo tenentur ad restitutionem. f. p. 169. & 172
- Miles quando pro Christiano captus potest pecuniam recipere. f. p. 221
- Milites quando tenentur causam belli examinare. f. p. 224
- Milites quando, quæ ab hospitibus, & aliis acceperunt, restituere tenentur, & quomodo, &c. f. p. 224. & 225
- Milites quando sunt ab hospitibus alendi. f. p. 225
- Minister, lege in verbo causa, & in verbo gratia, & in verbo Character. 218
- Ministri sanctitas, & eius preces suscipienti sacramentum diuinum implorari auxilium, &c. 22. & 69
- Minister existens in mortali, extra casum necessitatis ministrans, peccat mortaliter, non tamen in casu necessitatis, etiā si sit excommunicatus. 26
- Minister sacramentum absolutionis administrans, si sit in mortali, nullo modo à peccato excusatur. 27
- Ministri fines non est de necessitate sacramenti. 82
- Ministri intentio est de necessitate sacramenti, & quomodo. 29
- Minister sacramentorum de lege, non potest esse angelus bonus, bene tamen ex diuina dispensatione. 32
- Minister Eucharistiæ, lege verb. sacerdos. Ministri qui Eucharistiam ministrare prohibentur. 189
- Ministraturus, in mortali existens tenetur statim pœnitere. 247
- Minister excommunicatus, &c. 287
- Minister confessionis verb. confessorius. 305
- Ministerium solemne quid. 305
- Minister quando mortaliter peccat. 306
- Ministri iustitiæ quando tenentur ad restitutionem. f. p. 189. 279. & 325
- Minores fratres, vsum tantum rerum habent, dominum autem neque in generali, neque in particulari. f. p. 130. & 131
- Miracula quando licet à Deo perere. f. p. 312
- Misericordiæ definitio. 445
- Miseria damnatorum. 411. & multa hominum miseria. 444
- Missæ hæreticorum, excommunicatorum, degradatorum, & apostatarum à fide quibus profuit. 177
- Missam dictorum & peccatoris publici audire quando erit mortale peccatum. 178
- Missæ celebrationem per totam vitam sacerdos omittens, quando peccat mortaliter. 181
- Missæ boni, & mali sacerdotis sunt eiisdem valoris, & efficaciar. 182
- Missæ est verum sacrificium. 183
- Missæ fructus vberissimi. 186
- Missæ pro multis oblata, quomodo prodest singulis, ac si pro vno offeratur. 177. f. p. 334
- Missæ in quo loco est celebranda, & quibus diebus, & qua hora, & quibus vestibus, & vasis. 191
- Missæ stipendium quomodo licitè accipitur. 188. & non est propriè elemosyna. 211

Missæ

I N D E X.

Missa virtus. 198
Missam dicens submissa voce, quando male facit. 331
Missam non præceptam, quando melius esset non audire. 334. & quando integrum est illam non audire. 408
Missam dicens quando dubius est, prætermiserit ne aliquid qui facturus. 440
Missam aut dicens præceptam, quomodo satisfacit horas, vel orationem debitam solues. 343
Missa quando erit iam incepta, non finienda. s.p. 40
Missa à malo sacerdote oblata defuncto prodest. s.p. 30
Missa non potest offerri pro excommunicato, & quomodo licet in memento pro illo orare. s.p. 38
Missam celebrare coram excommunicato, quando erit licitum. s.p. 44
Missam quando licet excommunicato celebrare. s.p. 47
Missa audiendi præcepto quando non satisfacit illam audiens. 367
Missam præteritam non potest sacerdos futuris intentionibus applicare. s.p. 353
Missam quam tenetur prelatus dicere, poterit subditus, in consilio prelati celebrare. ibid.
Moderamen in culpata tutela. s.p. 220
Monachus, cuiuscunque religionis sit, in particulari dominum habere non potest. s.p. 332
Monachus assumptus ad episcopatum. s.p. 199
Monopolium quot modis fit. s.p. 322
Mors est potius subeunda, quam mortaliter peccandum, quando aliter vitari non potest. 392
Mortaliter peccans an creatura fruatur. s.p. 373
Mors quid. 315
Montes pietatis. s.p. 319
Mora restituendi quando committitur. s.p. 180. 260. & 270
Mortuus emens, &c. s.p. 267
Mortuus à filio emptas an teneatur parere solvere. s.p. 268

Mortuus quo corpora beatorum mouebuntur. s.p. 394
Multiloquium. 333
Mutilans ad quid tenetur. s.p. ibid.
Mutuans quando usurarius, &c. s.p. 219
 250. 251. 252. & 253
Mutuans quando poterit ultra sortem aliquid recipere, &c. s.p. 251. & 254
Mutuans ratione damni emergentis, & lucri cessantis quomodo potest ultra sortem exigere. s.p. 254
Mutuans quando potest ratione pænae conventionalis aliquid ultra sortem petere. s.p. 257
Mutuanti quando licet ratione assicuratiōis aliquid ultra sortem recipere. s.p. 258. lege in verb. exigere.
Mutuans pecuniã palliata venditio. s.p. 266
Mutuandi forma. s.p. 300. & 302

N

Naturale bifariã dicitur. s.p. 338. & 375
Naturæ inclinatio, & obligatio. s.p. 167. l. p. 375
Necessitas triplex. 457
Necessitas duplex. 457. 459. & 462
Necessitas quasi extrema. 457. & 462
Necessitas extrema duplex. 457. & 462
Necessariũ ad salutẽ tribus modis dicitur. 320
Necessarium dupliciter. 375
Nobiles quando tenentur ad damnũ, & lucrum cessans mercatoribus restituendũ & ad restitutionem famulis. s.p. 228. 263
Notitia beatifica. s.p. 380
Nuptiæ sine peccato fieri possunt. 323
Nuptiæ quando sunt nullæ. 532. & 533
Nuptiæ secundæ quando non possunt contrahi, altero coniuge mortuo, &c. 594
 & quando contrahi altero viuente. 600

O

Oblatio à sacrificio differt. 284
Obligatio secunda in præiudicium primæ non valet. 184
Obsequia, quæ domini à famulis postulare possunt, duplicia sunt. 418
Occonômus quando tenetur ad restitutionem. s.p. 328. & 329
Officia administrandi iustitiã non potest ff 5 princep

INDEX.

- princeps vendere. f. p. 326
 Officia hominum diuersa. 482
 Opera extra gratiam facta non sunt pro
 pœna peccatis dimissis debita satisfac-
 toria. 309
 Opera in mortali facta non reuiuiscunt,
 adueniēte gratia, &c. & an minuunt in-
 ferni pœnam. 310. & 311
 Opera bona in charitate facta possunt al-
 teri applicari. 313
 Opera bona facta in mortali ad quid pro-
 sint. 17
 Opera nostra bona necessaria. 72
 Opus satisfactorum quid. 379
 Operatione manuum quid intelligatur. 489
 Opera pœnalia quomodo satisfactoria, &
 medicinalia f. p. 16
 Opera satisfactoria subditorum possunt
 praelati, cui voluerunt, applicare. f. p.
 25
 Opus voto factum laudabilis, & magis
 meritorium etiam si magna cum tristi-
 tia fiat. f. p. 105
 Orationes à sacerdotibus hæreticis, quan-
 do sint alijs vtilis, &c. 173. & 183
 Oratione quando sine actuali pœnitentia
 peccata dimittantur. 212
 Oratione ieiunio, & elemosynæ praponi-
 tur. 324
 Oratione ut sit perfecta, quatuor desideran-
 tur. 316
 Orationis nomen variè sumitur, &
 quid sit, & multæ eius diuisiones & de-
 scriptiones. 314. & infra & 317. &
 350
 Oratione intellectus, & voluntatis est actus.
 117
 Oratione est actus virtutis Theologicæ si
 dei scilicet spei, & charitatis, & est spe-
 cialis actus. 318
 Oratione vnde oriatur, & est actus latræ.
 ibidem.
 Oratione diuersarum virtutum actus dici-
 tur.
 Orationis vsus, & vtilitates, & fructus, &
 quomodo necessaria ad salutem. 9. 319
 320. & 335.
- Oratione communissimè, &c. & mentalis, &
 vocalis, & mixta, & publica; sacramen-
 talis, siue canonica, & singularis, siue
 priuata. 315
 Oratione bona, vel mala viua, mortua, &
 mortifera. 316
 Oratione diuiditur in obseruationem, &c.
 ibidem.
 Orationis efficacia est à gratia. 329
 Oratione, ut sit impetratoria, quæ debet ha-
 bere. 321
 Oratione non semper statim exauditur. ibi-
 dem.
 Oratione, ut sit satisfactoria, & est afflictio
 carnis, & quoddam sacrificium, & hu-
 militatis opus. ibid.
 Oratione Dominica ceteris efficacior.
 322
 Oratione peccatoris an sit efficax ad impe-
 trandum, &c. ibid.
 Oratione peccatoris pro alio facta, quando
 exauditur. ibid.
 Oratione peccatoris quando exauditur in
 malum orantis, &c. 313
 Oratione viua quantum proficit. ibid.
 Oratione mortua ad quid valet. 324
 Orationis præceptum. 324. & 328
 Orandum quomodo semper. 325
 Orandum quando est sub pœna peccati
 mortalis, &c. & de eo, qui vult orare,
 & pœnitentiam acceptauit, & de pec-
 catore, qui non orat pro se, & de illo,
 qui orat pro existente in mortali. 326.
 & 327
 Orare quomodo tenentur omnes diebus
 festis. 328
 Orare aliqui tenentur certis diebus, qui-
 bus non omnes obligantur. ibid.
 Orationibus priuatis nullus est prohibitus
 locus, locus tamen facer esset, si fieri
 posset, semper eligendus. ibid.
 Orationi non sunt necessarij gestus, &c. li-
 cet congruentissimè obseruentur. 329
 Oratione sacramentalis impetrandi, & signi-
 ficandi virtutem habet. 27
 Orare quomodo licet sedendo, æquian-
 do, &c. 28
 Ora-

INDEX.

- Oratione vocali, & mentali vti integrum est. 330
- Orationis vocalis utilitates. ibid.
- Oratio communis necessario est futura vocalis. 331
- Oratio singularis non est necessario futura vocalis, nisi voto quis obligetur. ibidem.
- Oratio mentalis simpliciter est perfectior, vocali, & quando vocalis est utilior. ibidem.
- Oratio communis vocalis utilior est mentali. 332
- Oratio mentalis viro perfecto utilior est, è contra viro imperfecto. ibid.
- Orandi vocaliter forma convenientissimè fuit tradita. ibid.
- Orandi forma eo ordine, quo tradita est non est sub pœna mortalis peccati seruanda. ibid.
- Orantibus quando conueniat multiloquium. 333
- Oratio mentalis quando est sub præcepto. ibidem.
- Orationi an sit necessaria attentio. ibid. lege in verbo attentio.
- Orationem omittere quando melius esset, quàm eam dicere. 334
- Orationes debitæ quando reiterandæ, &c. 338. 339. 340. & 341. & inf à.
- Orationem debitam, qui dubius est, quando illam reiterare tenetur. 340
- Orationis debitæ interpositio, quâdo peccatum, & quando reiteranda. 49
- Oratio. 341. & 342
- Orationi debitæ de præcepto, vel voto satisfacit, audiens missam de præcepto. 343
- Orationi quanta deuotio sit necessaria. 334
- Orare quibus conuenit. 344
- Orare non potest diuinis personis competere. 345
- Orans est inferior, & indiget eo, à quo petit, & eius conditiones. ibid.
- Oratit conuenienter Christus, & cur non semper fuit exauditus. 345. & 346
- Orare angelis, & animabus beatis conuenit, & quomodo orant pro nobis. 346. & 347
- Orare conuenit viatoribus, bonis, & malis.
- Orare quomodo animabus existentibus in purgatorio conueniat. 348
- Oratio varias ob causas fit. ibid.
- Orare non tepugnauit animabus existentibus in limbo. 349
- Orare demonibus, & damnatis proprie, non tamen benè conuenit, sed malè. 349
- Orare nullo modo conuenit brutis animalibus, & reliquis creaturis. 350
- Orandi qui sunt à nobis. ibid.
- Orandus est Deus, solus principaliter, & absolute. 351
- Oratio in diuinam essentiam potest dirigì. ibid.
- Oratio bifariam fit. ibid.
- Oratio singulis personis separatim fieri potest. ibid.
- Orationes, quæ collectæ nominantur conuenientius fiunt ad diuinis personas. 352. lege verb. collecta.
- Orare non est docere. 353
- Orationes nostræ non sunt superfluxæ. 354
- Orandi sunt à nobis sancti, tamquam mediatores, & intercessores. 354. & s. p. 355
- Oratio sanctorum quando non exauditur. s. p. ibid.
- Orantes Virginem sanctissimam, & sanctos, quando non benè orant, &c. ibid.
- Oratio Pater noster, & Ave Maria quomodo ad honorem Sanctorum dicenda. ibid. 360
- Orandæ non sunt animæ existètes in purgatorio, vt pro nobis orent. 356
- Orantur conuenienter à nobis iusti, qui sunt in via. ibid.
- Orandum pro quibus est. ibid.
- Orare pro se vnicuique conuenit, etsi peccator sit, & etiam pro aliis. 357
- Orandum pro inimicis. 357. & 362
- Orare

INDEX.

- Orare licet pro incorrigibilib. & obstina-
tis, & p̄f̄ectis & infidelibus Iudæis, aga-
renis, paganis, hæreticis suo modo. 358
- Orare debet p̄l̄ati pro suis subditis 359
- Orandum ne sit pro defunctis, pro dæmo-
nibus, & damnatis, & pro sanctis. ibid.
- Orando quid petere debemus. ibid. lege
ver. petere.
- Oratio quando defunctis, & damnatis non
prodest. f. p. 30
- Oratio communis non potest fieri pro ex-
communicato, bene tamē p̄. uata. f. p. 38
- Orare pro quibus non licet. f. p. 352
- Otium, & otiosi relegandi. 480 & 481
- Ordo pro ordinatione sumptus est verum
sacramentum à Christo institutum. 503
- Ordinis sacramentum in septem ordines
diuiditur, ex quibus sacerdotiū, diaco-
natus, & subdiaconatus sunt sacramen-
ta, reliqua quatuor sacramentalia. 504
- Ordines tres sacri imprimūt characterem,
& qua actione imprimatur, & de eorum
materia. 505
- Ordinis diaconatus, & subdiaconatus in-
stitutio. 506
- Ordines p̄p̄osito ordine recipere non
licet, & si fiat erit, qui deest, supplendus.
507
- Ordinis presbyteratus, & reliquorum ma-
teria, & forma. ibid.
- Ordo ut est sacramentum pro quo suppo-
nar. ibid.
- Ordinandus necessariò debet tangere ma-
teriam. ibid.
- Ordo Episcopatus quo iure à sacerdotio
distinguitur, & an imprimat nouū cha-
racterem. 508
- Ordinis sacramenti minister quis. 509
- Ordinis sacramentum non potest scemina
fufcipere. 510
- Ordinari qui possint & qui prohibeantur,
&c. 511
- Ordo sacer impedit matrimonium. 586
- Ordo non impeditur matrimonio. 588
- p
- P**anis in altari in corpus Christi trās-
stantiatur. 163
- Panis, ex quo Eucharistia conficitur, non
annihilatur. 107
- Papa tenetur ad confessionem, sed non ad
annuam. 256
- Papam absoluens vnde habet facultatem.
257
- Papa potest cuiusque sacerdoti confiteri.
290
- Papa circa confessionē quomodo dispensa-
re valet, & in quibus non potest dispen-
sare. 261. lege verbum dispensare.
- Papa quomodo habet super omnes Chri-
stianos iurisdictionem, &c. 517
- Papa an possit dispensare in matrimonio
rato. 533. lege verbum dispensare.
- Papa an possit dispensare in voto solemnī
593
- Papa quando potest supra regulam præci-
pere. f. p. 101
- Papa in quibus gradibus affinitatis dispen-
sare non potest. 615
- Papa potest cōdere legem obligantem ad
mortale, & in iis que sunt iuris diuini,
legitima interueniente causa, dispensa-
re, &c. & habet eandem potestatem, quam
habuerunt Apostoli, & habebit vsque
ad consummationem seculi. f. p. 4. 120.
& 138
- Papa potest applicare merita Christi, &
sanctorum. 20
- Papa quando potest excommunicari, & est
concilium supra illum. f. p. 49
- Papa hæreticus non est ipso facto excom-
municatus, & à quo possit deponi, &c. f.
p. 49
- Papa excommunicatione à concilio lata
non ligatur. f. p. 50
- Papa quibus non potest indulgentias con-
cedere. f. p. 26
- Papa potest sibi indulgentias concedere.
f. p. ibid.
- Papa non potest dispensare, vt monachus
habeat dominium in particulari. f. p.
132
- Papa quomodo potest in legibus canonicis
& in voto dispensare. 141
- Papa in potestate ordinaria gubernandi
æqualem

INDEX.

- æqualem potestatem habuit cum Apo-
 stolis. 141
 Percimonia, verbo abstinentia.
 Pascentes oves in alieno memore, quando
 peccavit & ad restitutionem tenentur.
 f.p. 235
 Participantes in damno. f.p. 167
 Partes integrales. 40
 Patrini baptismi, & confirmationis. 34. &
 618
 Pauperes mali sunt in triplici differentia.
 477
 Pauperes à populis non sunt expellendi.
 478
 Pauperum vita ratione eleemosynæ non
 est exploranda. ibid.
 Paupertas amplectenda, &c. 483. & infrà.
 Paupertas in communi, & particulari. 484
 Paupertatem summam habuit Christus.
 492. verb. Christus.
 Pauperibus quando est restitutio facienda.
 f.p. 137. 143. 144. 148. 149. 177. 190. &
 210
 Pauper quando poterit sibi substituere. 476.
 & f.p. 144
 Peccatum mortale: quando committitur.
 f.p. 442
 Peccatum quid. 125. & 390
 Peccati originalis remedium tempore legis
 naturæ. 7. & 8
 Peccatorum dolor quomodo habendus. 198
 Peccata aliqua cui irremissibilia nominan-
 tur. 204. & 205
 Peccatum in Spiritum sanctum quid sit, &
 quomodo irremissibile. 205. & 358
 Peccata damnatorum irremissibilia. 203
 Peccata adulti ratione vrentis de lege non
 remittuntur sine pœnitentia. 206
 Peccati remissio, ut fiat, duo motus liberi
 arbitrij desiderantur. ibid.
 Peccata remitti possunt alicui absoluta
 Dei omnipotentia sine pœnitentia, &c.
 ibidem.
 Peccatum non habet causam efficientem,
 sed deficientem. 363
 Peccator publicus, & suspectus quis. 122
 Peccator transacto peccati actu, à quare
 denominatur. 207
 Peccatum quando condonatur à Deo, re-
 mittitur. 208
 Peccatorum remissio, an concedatur per
 martyrium, vel dilectionem Dei super
 omnia. 108. 109. 110
 Peccatorum inquisitio, ut qui iustificetur,
 quando necessaria. 209
 Peccatorum remissionis duo remedia. 215
 Peccata per ignorantiam commissa, quan-
 do per dilectionem Dei super omnia, vel
 generalem pœnitentiam remittuntur.
 212
 Peccatum vnum sine aliò de lege remitti
 non potest à Deo, benè tamen de poten-
 tia Dei absoluta. 213
 Peccato duplex pœna respondet. 214
 Peccato dimisso, quæ pœna remaneat. ibi-
 dem.
 Peccata venialia virtute pœnitentiæ an re-
 mittantur, lege verb. veniale peccatum,
 & verbum propositum.
 Peccatum, de potentia Dei absoluta, potest
 remitti sine infusione gratiæ. 212
 Peccato remissio, quatuor remittuntur. 213
 Peccatum, & gratia quomodo opponuntur.
 ibid.
 Peccati, siue culpæ remissio, quomodo gra-
 tiæ infusione prior. 224
 Peccata an redeant, peccatore ad vomitum
 redeunte. 232
 Peccata redire quid sit. ibid.
 Peccata quando grauiora. 250. 232. & 233
 Peccatori occulto quando, & quomodo est
 hostia non consecrata danda. 215
 Peccatum iam dimissum, quomodo secun-
 dùm Dei omnipotentiam possit redire. 233
 Peccat quando que grauius qui ab innocen-
 tia cadit, quàm, &c. ibid.
 Peccata grauiora non sunt eligenda, eò
 quòd minus infamant quam minus
 grauia, quæ magis infamar. 243
 Peccata minus grauia eligere in se, ut in
 proximo grauiora vitentur, non est a-
 ctus charitatis, &c. ibid.
 Peccatum alienum quando licebit dete-
 gere. 279
Peccato

I N D E X.

Peccato dimisso, quomodo remanet pœna
in purgatorio luenda.	308	existentibus in limbo.	349
Peccator in mortali existens pro peccatis
iam dimissis non satisfacit.	309	Pœnale opus quomodo fit delectabile.	379
Peccator an excusetur à peccato metu.	349	Pœna quando remanet luenda, peccato di-
misso.	308
Peccata, quando qui dubius est, non tene-
tur iterum confiteri.	340	Pœna existentium in purgatorio quomodo
fit voluntaria, & non fit meritoria.	497
Peccatum nullum est, quod virtute pœni-
tentia remitti non possit. f. p.	3	Pœna verb. purgatorium, & verb. satisfa-
ctio.	400
Peccata remittuntur à Deo principaliter, à
sacerdote ministerialiter virtute clauv.	10	Pœna damni, & sensus, & quæ grauior. f. p.	400
f. p.	10	Pœna pro peccatis debita quomodo remit-
tatur. f. p.	10. & 12
Pecunia quomodo potest vendi. f. p.	304	Pœna quid. f. p.	243
Peculium castrense, vel quasi, & profecti-
tium, & aduentitium.	470	Pœna conuentionalis quando est in fraudẽ
vsurarum. f. p.	257
Pedagium quid. f. p. 226. quomodo soluenda,
& quando non sunt soluenda. f. p. 228.
& 229	226	Pœnitentia est vnum ex septem sacramen-
tis Ecclesie, cõstatque materia, siue qua-
si materia, & forma, & pro quo suppo-
nat.	191. & 193
Pensio quid. f. p.	226	Pœnitentiæ materia proxima sunt actus
pœnitentis, remota sunt peccata, forma
verò sufficiens, Ego te absoluo. 195. &
196	195. & 196
Pensiones beneficiorum, & episcopatum.
f. p.	203	Pœnitentia quomodo necessaria ad salutẽ,
& secunda tabula post naufragium, &
quando instituta.	197. & 198
Perfecta res accidentaliter quando.	366	Pœnitentia est iterabilis, & est virtus, & qua-
lis virtus.	199. 200. 201. & 220
Permutatio quotuplex, & quomodo fieri
debet. f. p.	232	Pœnitentiæ subiectum.	203
Petere quid debemus à Deo, & quid primo
petendum.	360	Pœnitentiæ virtute omnia peccata viato-
ris possunt remitti.	ibid.
Petere diuitias quomodo licet.	361	Pœnitentiæ virtute, quæ pœna remittitur.	14
Petere mala pœna proximo, quomodo li-
ceat, etiam iustè infligenda, &c. ibid.	ibid.	Pœnitentia quomodo à timore pœnẽ inci-
piat.	217
Petere bona fortunæ, & corporis quando
licet.	ibid.	Pœnitentiæ virtute homo ad gratiam, &
virtutes amissas reparatur, &c.	216
Petere à Deo auxiliũ, vt quis minora pec-
cata committat, non licet.	63	Pœnitentia quomodo, & quæ à confessore
imponenda.	493
Petenda à Deo determinatè quæ nam sint,
&c. ibid. & non semper vocaliter.	364	Pœnitentia, quæ ex timore pœnẽ vel amo-
re virtutis, &c. nascitur, nullius est fru-
ctus.	236
Petenda non sunt à Deo ea, quibus bene-
viti non possumus.	ibid.	Pœnitentia vera ex amore, & timore, &
spe, & fide emanet.	ibid.
Petere à Deo mortem propriam, vel alienã
quando licebit.	ibid.	Pœnitens necessario debet habere proposi-
tum	8
Petunt orantes dupliciter.	316		
Pœna damni grauior est ex parte effectus
quem producit.	233		
Pœna canonica propter factum iure diu-
ino prohibitum, ab ignorantibus incurri-
tur.	44		
Pœna damni communis est viatoribus, &			

I N D E X.

- tum non peccandi in futurum, &c. ibi.
- Pœnitenti de furto nō licet dicere, utinam ego commisifsem adulterium, & nō fur-
tum, &c. 243
- Pœnitentia est necessaria ad salutē, & sub
præcepto. 246
- Pœnitere quando statim post peccatum tenemur. ibid.
- Pœnitendum non est de peccatis iam dimissis, quoties practicē memoriæ occurrunt, &c. 249
- Pœnitens, quæ timere potest circa cōfessionem. 278
- Pœnitentiæ sacramentum quomodo, recedente fictione, sui fortiatur effectum 284
- Pœnitentiam iniunctam quando licet antepone-
re, vel postponere. 327
- Pœnitentiam adimplens quando non satisfacit. ibid.
- Pœnitentia ab vno confessario imposita, quomodo potest ab alio relaxari. f. p. 13
- Pœnitentia non est ad arbitrium confessarij imponenda. f. p. 11
- Pœnitentiam potest sub consilio. 12
- Pœnitentia confessario imposita est sub
præcepto acceptanda. 11
- Pœnitentiæ sacramenti virtute quomodo
pœna temporalis remittatur. f. p. 10
- Pœnitentiam intolerabilem non tenetur
pœnitens acceptare. f. p. 11. lege verbo
sacerdos.
- Periculum certissimum quando. 163
- Pia causa vel pius vsus. f. p. 21
- Pignoris fructus cuius sint, & an liceat illo
uti. f. p. 272
- Pollicitatione quando aliquis obligatur.
f. p. 91
- Possidentis conditio quando melior. 596.
f. p. 286
- Possessor bonæ fidei, quando, & quantum
tenetur restituere. f. p. 225. lege verbum
restituere.
- Possessor malæ fidei, & dubius, quomodo
restituere tenetur. 283
- Possibile quid. 421
- Potestas administrandi sacramenta, siue re-
gia per mortale peccatum, non amittitur. 26. & 177
- Potestas civilis, & spiritualis, nō sunt vna,
sed duæ, & spiritualis præstantior civili.
517
- Potestas ordinaria, seu officio, & digni-
tati, & transit ad successores, non autem
delegata. f. p. 6
- Potestatem à quo habent Papa, & Episcopi. f. p. 8
- Potestas politica quando potest ad mortale
obligare. f. p. ibid.
- Potestas ordinis quid. f. p. 8
- Potentia quando perficiantur. f. p. 392
- Præbenda quid. f. p. 207
- Precario possidere quid. f. p. 285
- Præceptū illud magis obligat, cuius trans-
gressio magis nocet. 28
- Præceptum duplex naturæ, & disciplinæ,
&c. 385
- Præceptum naturæ quō proponitur. 390
- Præcepto fit satis dupliciter. 324. & 431
- Præceptum iuris positivi non obligat cum
scandalo, nec cum notabili detrimento.
408
- Præcepta naturalia primum in corde de-
scripta, supernaturalia diuinitus inspi-
rata. 422
- Præceptum negatiuum, vel est simpliciter
tale, vel in ordine ad aliud. 439
- Præcepta diuina non semper quoties ali-
quid præter, vel contra illa agitur, mor-
taliter violantur. 442
- Præceptum legis naturæ duplex, & quo-
modo obligat. 482
- Præceptum affirmatiuum includit negati-
uum de actu contrario. 247
- Præcepta ad quid obligant. 344
- Prælati quæ cura committatur. 494
- Prælati nulli esse potest in religione in
qua non fuerit professus. f. p. 49
- Prælati in fide errans non est superior,
sed æqualis. f. p. 58
- Prælati quando malefaciunt interrogan-
do. f. p. 74
- Prælati quando compellere possunt subdi-
tos ad denunciandum. 75
- Præ

I N D E X.

Prælatus duplicem habet iurisdictionem.
f.p.	41	Procurator quando tenetur ad restituti-
nem.f.p.	171
Prælatus quando poterit delinquentẽ pub-
lice punire.f.p.71. lege ver. correptio,
denunciatio admonitio.		Probatio plena,& semiplena.f.p.	71
Prælati quomodo de crimine occulto, &
quando non debent inquirere, &c. f.p.	73	Processio pro hæreticis fieri non potest.
Professus à religione exclusus ad quid te-
netur,&c.f.p.94. & si vouit simpliciter
religionem ingredi, & excluditur ante
votum solenne,&c.	95
Prælato an sit semper in omnibus obedien-
dum.f.p.	101.102.& 104	Promissio simplex homini facta an obliget
& quæ conditiones, vt obliget deside-
rentur,&c.f.p.	90.& 91
Prælati quando malefaciunt publicè casti-
gantes.f.p.	73.& 239	Promissio ob turpem causam,&c.f.p.	280
Prælati quando tenentur restituere. f.p.	573	Promissio mentalis quid, & per illã obliga-
tur nemo.f.p.	91
Præsumptio quid esse dicatur.	93	Promissio homini facta obligat in consci-
entia promittentem.	90
Præscriptio quid.f.p.	282	Promissio facta assessino, & meretrici ob-
ligat.	545
Præscribi quæ non possunt,&c.	ibid.	Promissionem quando licet non adimple-
re.f.p.	182
Præscriptio quot modis interrumpitur.f.p.	283	Promittens veniale, quando peccat mortali-
ter.f.p.	82
Præscriptionis tempus.f.p.	284	Promittens in specie ad quid tenetur.f.p.	280
Præscribens, quando, finita præscriptione,
non poterit in foro conscientie rem ha-
bere, &c.	ibid.	Promittens rem grauem, quando peccat.
f.p.	ibid.
Præscriptione quare transfertur dominiũ.
f.p.	285	Promittere, quæ non possumus,&c.f.p.	81
Præscribere quando hæredes non possunt.
f.p.	287	Promittens aliquid, & qui totum reddere
non potest,&c.	83
Præscribere quomodo non potest posses-
sor malæ fidei, & habens dubiam con-
scientiam.f.p.	285.& 286	Promittentis animus obligãdi se quomo-
do dignoscitur.f.p.92. lege verb. votum.	
Pretium iustum, & quando potest variari.
f.p.	320.& 321	Promittens religionem in particulari, vel
in genere, ad quid tenetur, si non ad-
mittatur.	92
Pretium spacio vnus diei in nundinis va-
riatur, & variationis causa.f.p.	321.& 324	Promittens intrare religionem strictiorẽ,
& intranslexiorem,&c.f.p.	162
Princeps quando tenetur suis subditis dãm-
num belli causa restituere,&c.f.p.	223	Promitto me futurum monachum, vel re-
ligiosum, & promitto me ingressurum
religionem, an sint idem.f.p.	93
Princeps quando potest suos subditos parte
suorum bonorum priuare.	ibid.	Promittens votum religionis simpliciter,
an possit intra annum retrogredi, & re-
trogrediendi causa.f.p.	94
Princeps quis dicatur.f.p.	226	Propheta quomodo intelligebant.f.p.	27
Princeps tenetur ministros iustitiæ insti-
tuere.f.p.	226	Propositum quale requiritur ad remis-
sionem venialium.	27
Priuilegia potest princeps vendere.f.p. ibi-
dem.	377	Propositum habens committendi venialia
ex contemptu, quando peccat mortali-
ter.	ibid.
Priuatione quis tristatur.f.p.	61		Pro

INDEX

- Propositum quale requiritur ad verā penitentiā. 236. & 237
 Propositum virtuale. ibid.
 Propositum solum vouendi sine expressa, vel tacita promissione, obligationem adimplendi propositum non inducit. f. p. 91
 Proprietatis abdicatio est de essentia monachus. f. p. 132
 Proximo indigenti quid tenemur facere. 456. 465. & quomodo diligendus. 457
 Proximi res quomodo tractandæ. f. p. 142. 149. & 196.
 Pubertatis anni in scemina, & viro. 585
 Purgatorium est post hanc vitam. 496
 Purgatori j pœna quanta sit. ibidem.
 Purgatori animæ quorum ministerio cruciantur. 497
- R
- R**atione non videntes pueri quomodo dignoscuntur. 600
 Receptacula animarum. f. p. 347
 Recompensatio in liberet à restitutione, & conditiones illius. f. p. 195
 Recompensans an teneatur restituere. ibid.
 Recompensans an excommunicatione comprehendatur. f. p. 196
 Regimina publica potest princeps vendere f. p. 325
 Regula circa nos seruitores, circa proximū mitiores esse debemus. 396
 Regula ad ieiunium pertinens. 430. & 442
 Regula de loco restitutionis. f. p. 145
 Regulam quid supra, & iuxta illam. f. p. 100
 Regnum celorum trifariam accipitur. f. p. 3
 Religiosus propter professionem liberetur ne à restitutione, & an teneatur dimittere habitum, &c. f. p. 185
 Religiosus quando apostata. 414
 Religiosum extrahens à religione ad quid tenetur. f. p. 211
 Religiosus habens parentes in extrema necessitate, &c. f. p. 27
 Relinquere omnia propter Christum licitū & perfectionis Euangelicæ actus est. 485
 Relinquentes omnia propter Christum in communi, & in particulari non exponit se periculo mortis, neque hoc est contra euangelium, &c. 484. 485. & 486
 Relinquere omnia, simul & postea mendicare, melius est quàm, &c. 490
 Restitutio quid, & vero domino, vel eius heredibus faciendā. f. p. 140
 Restitutio quando faciendā pauperibus. 473. f. p. 143. lege verbo pauperes.
 Restitutio cui in dubio faciendā. f. p. 141
 Restitutio non semper illi cui res sublata est fieri debet, &c. 474. f. p. 149
 Restitutio quādo latroni faciendā, & quādo non, &c. f. p. 141
 Restitutionis faciendā causa, & quādo potest aliquod dies protrahi, &c. f. p. 140
 Restitutio quando non est domino faciendā. f. p. 143
 Restitutio bonorum incertorum cui est faciendā. f. p. 143
 Restituendā cui sunt per simoniam acquisita. f. p. 144
 Restitutio quō ordine est faciendā, &c. f. p. 157
 Restitutionis radix. f. p. 176. & 311
 Restitutio quando datī, vel pauperibus faciendā. f. p. 176
 Restitutio de iure naturali, & diuino est. f. p. 184. 186. & 194
 Restitutionis obligatio quādo potest differri, creditore existēte excommunicato. f. p. 149. & 186
 Restitutio fieri debet damni quacunque culpa damnificantis illati, &c. f. p. 197
 lege hic multa de medicis pharmacopolis, &c.
 Restitutio bonorum inferioris ordinis nō est faciendā cum dispendio bonorum superioris ordinis. f. p. 213
 Restitutio honoris, & bonorum temporaliū. f. p. 331
 Restitutio creditore longē distante, cui faciendā, & quomodo, & cuius expensis, &c. f. p. 145. lege ver. debitor.
 Restitutio quando, cum magnis expensis est faciendā. f. p. 47

INDEX.

- Restitutio poenarum legis pauperibus, vel ecclesiae faciendae. f.p. 148
- Restituenda cui nam sunt ob turpem causam accepta. f.p. ibid.
- Restitutio quando faciendae, &c. f.p. ibid.
- Restitutionis praecipuum quomodo obligat. f.p. 149
- Restitutionis dilatandae quae sunt causae. f.p. 159. 149. 154. & 155
- Restituendi regula, &c. f.p. 149
- Restitutioni obnoxius quando grauius peccat, non statim restituendo, & augetur illius peccatum, & nouum peccatum committit, & non est absoluendus. f.p. 149. 150. 151. & 152
- Restitutionis faciendae causa, an teneatur debitor se ipsum vendere, mendicare, manibus laborare. seruire. f.p. 156
- Restitutioni obnoxij quomodo legum ciuiliu priuilegio uti possunt. f.p. 158
- Restitutio fructuum rei ablatae, & damni emergentis, & lucri cessantis, quando faciendae, &c. f.p. 161. & 164
- Restitutio quando pretij, & non retentae rei est faciendae. f.p. 163
- Restitutioni quando est obnoxius dominus seruo suo damnificante. f.p. ibid.
- Restitutio actus iustitiae commutativae est. f.p. 164
- Restitutionem quando potest dominus vni, & non alteri remittere. f.p. 167
- Restitutioni quando praecipiens est obnoxius. f.p. ibidem.
- Restitutio non est faciendae cum maiori periculo, &c. f.p. 74
- Restituere quando quis tenetur tantum, quantum abstulit. f.p. 161
- Restituere quando non tenetur, qui necessitate coactus alienum accipit, &c. f.p. 181
- Restituere quando non tenetur, cui facta est debiti donatio &c. f.p. 176
- Restituere an teneatur deueniens ad pinguiorem fortunam. f.p. 175. & 177
- Restituere an teneatur cedens bonis si ad pinguiorem fortunam deuenit. f.p. 177
- Restituendi mora. f.p. 181. & 180
- Restituere quando non tenetur quis legis autoritate, & sententia iudicis utens, &c. f.p. 184
- Restituere an teneatur quis propter assumptionem rei. f.p. ibid.
- Restituere an teneatur, qui religionem ingreditur, & proficitur. f.p. 185
- Restituere quando tenetur meretrix, &c. f.p. 187
- Restituere tenetur damnum, qui falsum testimonium dixit, vel veritatem negauit, non autem pecuniam, ea causa, acceptam. f.p. 191
- Restituere quando tenetur simoniaci. f.p. ibidem.
- Restituere quando non tenetur accipiens bullam compositionis. f.p. 194
- Restituere an teneatur in bonis animae laedens. f.p. 212
- Restituens male incerta est ab Episcopo cogendus, ut bene restituat. f.p.
- Restituere sepe promittens, & non habens animum restituendi, cum sit remissum debitum, & non possit sine mutatione status restituere, quando absoluendus, & non tenetur statim restituere. f.p. 153. & 154. Vide hic de nobilibus restitutioni obnoxius.
- Restituere quis teneatur. f.p. 164
- Restituere quando tenetur possessor bonae fidei, &c. ibid.
- Restituere non tenetur damnificans fortuito praeter intentionem, ut tenetur, qui ex intentione, &c. f.p. 172. 165. & 167
- Restituere quando tenentur concurrentes ad damnificandum illi, qui pro omnibus satisfecit, &c. f.p. 165
- Restituere quando tenentur executores, ut ministri furii, proxenetae, famuli usurationem, &c. f.p. 168
- Restituere quando tenentur consulentes, & suffragatores, siue electores. f.p. 169
- Restituere quando tenentur adulatores, receptores latronum, aduocatus, tabellio, procurator, &c. 170
- Restituere quomodo tenentur concurrentes cum latrone, & expoliantes vineam, &c.

I N D E X.

&c. f.p. 171. & 172
 Restituere quando tenentur qui nō impediunt damnum alienum, &c. f.p. 173
 Restituere quādo adulter tenetur. f.p. 179
 Restituere, quando non tenetur qui soluit creditori creditoris sui. f.p. 180
 Restituere quando non tenetur debitor rem peremptam, &c. ibid.
 Rempubicam plus tenetur homo diligere quam parentes, vel seipsum. 608
 Reuelare quid sit. 300
 Resurrectio an sit futura. f.p. 336. possit ne naturaliter demonstrari. ibid. nulla causa naturali concurrente cum Deo. 337. & quomodo naturalis dici poterit. 338
 Resurrectio vniuersalis quādo erit, & quæ illius causæ. f.p. 338. & 339
 Resurrectio fiet ne in instanti, & qua hora. f.p. 340. & 341
 Resurrecturi-ne sint iusti cum reliquis, & in valle Iosaphat. 341. & 342
 Resurgent quomodo corpora, & in qua statura, & in qua ætate, & si erit in eis potentia nutriendi. f.p. 344. & 6
 Reus quādo tenetur dicere veritatē, & nō est absolued⁹, donec illā dicat. 76. & 306
 Reus quando tenetur crimen confiteri, & restituere famam accusantis, si negauerit. f.p. 214. & 240
 Reus quando poterit carcerem fugere, & armis se defendere ne capiatur. f.p. 240. & 241
 Reo ad fugiendum quando erit licitum opem ferre & quomodo, &c. f.p. 241
 Reus non tenetur seipsum proderi. f.p. 248
 Reus in famatus de vno crimine, non potest de aliis interrogari, &c. f.p. 74
 Reus quando iudici respondere non tenetur. f.p. 71. 74. 75. & 76
 Reus quando de sociis qui non laborant infamia poterit interrogari. f.p. 74
 Reus quādo erit denunciatus, &c. f.p. ibid.
 Reus nō tenetur se tradere iudici. f.p. 76
 Reus tenetur dicere veritatē vnico existente teste, à Iudice interrogetur, per viam accusationis. f.p. 76

S

Sacerdos non ieiunus quando poterit Missam inchoatam perficere. 135
 Sacerdos quando post lotionem poterit reliquias manentes sumere. 135
 Sacerdotes per Episcopum ritē consecrati possunt Eucharistiam conficere. 516
 Sacerdos in mortali peccato existens, seruans quæ sunt de necessitate sacramenti, verē consecrat. 177
 Sacerdos hæreticus, schismaticus, excommunicatus, degradatus, apostata à fide, si habet intentionē faciendi quod Christus in Ecclesia intendit, verē consecrat, & sacrificium ab eo oblatum non sibi, sed aliis prodest. ibid.
 Sacerdos solus est ordinarius minister iure diuino administrandi populo eucharistiam. 179
 Sacerdos consecrans graue sacrilegium committeret, si Eucharistiam non sumeret. 181
 Sacerdos non curatus, quando sine peccato per totam vitam potest à celebratione Missæ abstinere. ibid.
 Sacerdotium verbo ordo.
 Sacerdotium perfectum, vel minus perfectum. 508
 Sacerdotibus maximè expedit continentia & cœlibatus. 508. & 509
 Sacerdotes veteris legis clauēs regni cœlorum non habuerunt. f.p. 2
 Sacerdotes Euangelici habent tantū clauēs regni cœlorum. f.p. 7
 Sacerdotes in sua consecratione quā potestatem recipiant, & quomodo culpam remittant & gratiam conferant. f.p. 9
 Sacerdotes quomodo pœnam pro peccatis debitam remittant. f.p. 10
 Sacerdos potest pœnitentem compellere ad pœnitentiam acceptandam. f.p. 11
 Sacerdos non potest pro arbitrio suo pœnitentiam imponere, & potest sub consilio imponere. f.p. 11. & 12
 Sacramenti variæ definitiones. 1. & 524
 Sacramentum omne determinata materia, quæ est res ipsa, & forma, quæ sunt
gg 2 verba

INDEX.

- verba constar. 2
 Sacramentorum formas quando & quomodo licet variare. 3
 Sacramenti formam cōsuetam relinquēs, quando peccat mortaliter. 5
 Sacramenti forma sufficienti vtens quando verē conficit sacramentum. 6
 Sacramentorum institutio non fuit simpliciter necessaria. ibid.
 Sacramentum propriē sumptum non fuit in statu innocentiae necessarium. 7
 Sacramentum propriē dictum, quo originale peccatū remittebatur, fuit in statu legis naturæ, & quale illud fuit. 7. 8. & 9
 Sacramenta quas ob causas instituta. 7
 Sacramenta nouæ legis sunt causa gratiæ, & quomodo illam causent. 10
 Sacramentalis gratia in nobis peculiarem effectum operatur. 12
 Sacramenta à Christi I E S V passione virtutem conferendi gratiam habent. 13
 Sacramenta dicuntur vassa meritorū passionis Christi. ibidem.
 Sacramentorum virtus non est specialis qualitas, sed mot⁹ à ministro, prout minister, est effectus. 13. 14. & 107
 Sacramenta prout instrumentales causæ, gratiam continent. 14
 Sacramentorum numerus, excellentia, & necessitas. ibid.
 Sacramentum quando ab excommunicato receptum est nullum. f.p. 36
 Sacramentum nullum potest sub conditione confici. 54
 Sacramenta veteris legis, si cum gratia, & fide recipiebantur, erant gratiæ, & gloriæ ex opere operantis meritoria. 15
 Sacramentū, quod erat, præcisè legis Moysæ gratiam ex opere operatio non conferebat. 16
 Sacramentorum minister lege in verbo minister. 16
 Sacramentalis gratia, lege verb. gratia.
 Sacramentum instituire quid. 24
 Sacramenta instituire solus Deus principaliter, & independenter, & humanitas
 Christi ex commissione potest. ibid.
 Sacramentorum institutorum potestate principalem, & independentem, quæ Christus, vt Deus habuit, nō potuit Apostolis, vel Ecclesiæ communicare: potuit tamen in quantum Deus illis potestatem excellentiæ, quam humanitas habuit cōmittere: & etiam in quantum homo, licet illam eis minime tradiderit. ibid.
 Sacramentale quid, & quod possit ab Ecclesia instiui, &c. 325. 120. f.p. 3
 Sacramentorum administratorum potestas per mortale peccatum nō amittitur. 25
 Sacramenti effectus, siue gratia per ministrum, quantumuis malum, seruantem tamen quæ sunt necessitate sacramenti, sacramentum suscipienti, si non ponit obicem, confertur. 26
 Sacramentum recipiens à ministro existente in mortali, vel excommunicato, quādo peccat. 27
 Sacramentum annullat intenito mala, circa essentialia illius. 32
 Sacramentum quomodo signum gratiæ. 107. & 101.
 Sacrificium fuit remediū pro adultis, quo in statu legis naturæ iustificabantur. 9
 Sacrificium, vt proficit, quando requiritur deuotio. 184
 Sacrificium quid sit. 184
 Sacrificio Missæ, quæ essentialiter conueniant. 184. & 185
 Sacrificium ceremoniale, ybi prædicatum fuit Euangelium, non reperitur, præter Missæ sacrificium. 86
 Sacrificia veteris legis virtute propria regnum cælorum non aperuerunt. f.p. 2.
 Sacris initiati, qui dicantur. 385
 Sancti sunt à nobis orandi, & orant pro nobis. 354. f.p. 355
 Sancti quando non exaudiuntur. f.p. 365
 lege in verbo orare.
 Satisfacere potest homo in hac vita pro pœna in purgatorio luenda. 307
 Satisfactio ex operibus alias debitis quomodo

INDEX.

- modo fiat, &c. ibid.
- Satisfacere quomodo potest audiens Mis-
sam de præcepto. 308
- Satisfactione quo pacto opus est, dimissa
culpa. ibidem.
- Satisfacit præcepto de poenitentia adim-
plenda, existens in mortali, non tamen
pro peccatis alias dimissis. 309
- Satisfactio ex quibus operibus fieri debet,
&c. 311
- Satisfacere pro peccatis dimissis, per fla-
gella quomodo possumus. 312
- Satisfacere vn^o pro alio quomodo potest,
&c. 313
- Scandalum passiuum quando mortale. 33
- Scitur quid. 302
- Scripturæ interpretandæ regula. f. p. 319
- Sententiam esse iniustam, non idem est,
quod esse nullam. f. p. 48
- Seruus ordinari non potest. verbo ordo.
- Seruus an possit matrimonium contrahe-
re. 582
- Seruus quando censetur manumissus. 583
- Seruus non potest esse iudex. f. p. 50
- Seruus quando potest licite fugere, & de
seruitute bellica. f. p. 133 & 134
- Sigillum confessionis verbo confessatus.
- Sigillum confessionis fictæ tenetur sacer-
dos seruare. 285
- Signum triplex. 2. & 94
- Simoniachus realis, & mentalis, quædo te-
netur restituere, &c. f. p. 191. & 193
- Simoniaci quando sunt famuli Episcopo-
rum & offerentes munera. f. p. 193
- Sinus Habrahæ. f. p. 355
- Societatis contractus. f. p. 305
- Societas tribus modis contrahitur. f. p. ibi-
dem.
- Societatis contractus, vt sit licitus, &c. f. p.
306
- Societatem contrahens cum alio, quando
est vsurarius, & ad restitutionem tene-
tur. f. p. ibidem.
- Societatis contrahendæ forma. f. p. 306
7. 8. & 9
- Societas cum triplici contractu. f. p. 306
- Societatis cōtractus cum non negotiatu-
ro illicitus. f. p. 307
- Societas peccatorum, & armentorū. f. p. 308
- Societatis contractus à viro ipsius doctis
factus, quomodo licitus. f. p. 308
- Societatis legatum in testamento. f. p. ibi.
- Societatis lucrum quomodo diuidi debet.
f. p. 309
- Societatis damnum quomodo diuidendū.
f. p. 311
- Sotius criminis quis. f. p. 171
- Solemnitas quando adhibetur. f. p. 107
- Sors verbo exigere, & verbo ludus.
- Species sacramentales propriè frangun-
tur, & quid illarū fractio significet. 172
- Speciebus consecratis quomodo homo
potest nutri. 175
- Sponsalia quid sint. 334
- Sponsalia qua ætate contrahi possunt, &c.
335
- Sponsalia iuramento firmata vim matri-
monij de præsentī minimè habent, nec
potest iudex sponsum compellere, vt per
verba de præsentī contrahat, & si cū a-
lia contraxerit valebit matrimoniu. 335.
- & 316
- Sponsalia de futuro per nullam subsequen-
tem copulam verum matrimoniu effici-
untur, post Concilium Trid. 116
- Sponsalia in duodecim casibus possunt
dissolui. 517
- Status innocentiæ nullum habuisset sacra-
mentum propriè dictum, neque sacrifici-
um, si homines non cecidissent. 7
- Status legis naturæ habuit sacramentum
propriè dictum pro peccato originale,
& quale illud fuerit. 7. & 8.
- Strupans virginem ad quid tenetur. f. p. 335
- Subditus an teneatur semper Prelato præ-
cipienti obedire, &c. f. p. 101. & 104
- Subdiaconus, verbo Diaconus, & verbo
ordo.
- Subdiaconus administrās in peccato mor-
tali, non peccat mortaliter.
- Subiectum perfectionis, & inhaesionis. 20.
- Substantia quomodo corruptis accidētī-
bus hostiæ generetur. 173
- Subtilitas corporum beatorum, &c. f. p. 306

INDEX.

Suffragia vniuersaliter, vel in partienlari pro anima alicuius oblata, quomodo profinit, &c. f.p.	28	& ex obliuione falsum, iuravit f.p.	242
Suffragia pro defunctis quando illis profint. f.p.	29. & 251	Testis nullus esse potest in propria causa. f.p.	28
Suffragia pro vno oblata quomodo profunt pluribus, & pro pluribus oblata qua ratione, ac si pro omnibus offerrentur, profint. f.p.	29 & 354	Testis quando potest aliquid accipere. f.p.	279
Suffragia ab existenti in mortali peccato, quando profint pro defunctis oblata. f.p.	30. & 354	Thesaurus Ecclesie. f.p.	2
Suffragia nullo modo damnatis profunt neque beatis. &c. f.p.	30. & 352	Timore non peccare, quando est peccatum	284
Suffragiorum genera. f.p.	352	Transubstantio quid.	165
Suffragatores quando tenentur ad restitutionem f.p.	170	Transubstantiari quælibet creatura in quâ libet potest.	165
Supernaturale quid. f.p.	371	Tributum qui d. f.p.	226
Superfluum naturæ, siue status, siue personæ	456	Triticum mutuans. quando vsurarius, & vendens illud mense Maio soluendû. f.p.	332. 252. 253. 264. 320. & 323.
Suspensus in quibus casibus erit aliquis.	354	V	
T		Valent quæ nam res quantum vendi possunt f.p.	326
T Abellio quando tenetur ad restitutionem. &c. f.p.	171. & 242	Vectigal quid. f.p.	226
Tallia quid. f.p.	226	Vectigal restituendum. f.p.	184
Testamentorum executores.	479	Vectigal quibus possit imponi, & propter quas causas. f.p.	226 & 227
Testamentum. f.p.	338. & 9.	Vectigalia quæ iniusta & immoderata, & exigi non possunt. f.p.	228
Testamentum ne fiat impediens ad quid tenetur. f.p.	209	Vectigalia imponentes, quando peccant, & ad restitutionem tenentur. f.p.	ibid.
Temperantia, verbo abstinentia.		Vectigalia quomodo soluenda, &c. f.p.	228 & 286
Testis. & reus in iudicio quando tenentur dicere veritatem. f.p.	76	Vectigalia & alia tributa iure diuino clerici in maioribus constituti non tenentur soluere, nisi negociandi causa merces emanant. f.p.	230. & 231
Testes quando inducendi, vt frater corripitur. f.p.	67	Vectigalia exigere possunt domini temporales rerum, quæ venduntur, & nõ quæ ad propriam vtilitatem deferuntur. f.p.	232
Testis quando tenetur respondere iudici, & quando non. f.p.	79. 76. & 77	Venantes bestias, vel aues in alieno prædio quando tenentur ad restitutionem f. p.	233
Testis quando tenetur se offerre iudici nõ vocatus ab illo. f.p.	76	Venditio quibus consumatur. f.p.	192
Testis abscondens se ne testetur, quando non peccat. f.p.	77	Vendere carius cur licet. f.p.	264
Testis tenetur esse filius contra partem quomodo. f.p.	ibidem	Venditio palliata. f.p.	266
Testis in iudicio tenetur reuelare crimen quod iuravit celare f.p.	78	Venditor qui totum pretium, vel partem recipit, ad quid tenetur, si non tradidit rem. f.p.	275
Testis falsus tenetur ad restitutionem, & quid facturus sit, qui præter intentionem,		Vendere pecuniam quomodo licet. f.p.	304

INDEX.

- Vendere res carius iusto pretio, quando licet, &c. f. p. 319
- Vendendi forma. f. p. 322
- Vendi quando possunt res, sola temporis mutatione prestiores effecta. f. p. 323
- Vendens ultra dimidium iusti pretij, ad quid tenetur. f. p. 334
- Vēdere privilegia & immunitates, & officia publica, an possint principes, f. p. 325
- Vendens an teneatur vitium rei venditæ manifestare. f. p. 326
- Vendens res plurimum valentes, & sciens alias eiusdem generis citò vēturas nō tenetur hoc dicere. 327
- Veniale peccatum quid. 215
- Venialia quomodo & per quē actum remittantur & quod propositum requiritur ad eorum remissionem. 215. & 216
- Venialia vt remittantur attrito, desideratur specialis venialium attritio. 214
- Venialia remittuntur ne primæ gratiæ infusione, & per receptionem cuiuscunque sacramenti, & virtute martyrij? 218 & 219
- Venialia in purgatorio remittuntur. 219
- Venialia virtute orationis Dominicæ, a quæ benedictæ, generalis confessionis, elemosynæ, Episcopalis benedictionis remittuntur quò ad culpam ex opere operato, non tamen quò ad omnium peccatam. 220. & 221
- Veniale vnum sine alio potest remitti. 222
- Veniale cum mortali existens de lege nō potest remitti absque remissione mortaliū bene tamē mortale sine remissione venialium de lege. ibid.
- Venialia existenti in inferno nec quò ad culpam, nec quò ad penam remittuntur. ibid.
- Venialium remissio non requirit primæ gratiæ infusionem &c. 224
- Veniale aliquod vellem commississe potius quàm, quòd Christus passus fuisset, dicere non licet. 244
- Veritas propositionis. 111
- Vir, quando propter adulterium, poterit vxorem dimittere. 174. & quando tenebitur vxorem adulterant dimittere. 575
- Vir, quando propria autoritate poterit vxorem adulteram dimittere. 576
- Vir, non potest, dimissa adultera, a iā ducere, neque vxor. 577
- Vir, quando potest adulteram sibi reconciliare, licet, non teneatur. 577. & 578
- Viro vel vxore innocente potencie, tenetur repudiatus redire. 578
- Viro, vel vxori repudiato conceditur facultas ingrediendi religio em. ibid.
- Vir, siue vxor innocens si, factò diuortio, adulterium committat, tenetur repudiatum sibi reconciliare. ibid.
- Vir occulte adulter, vxorem adulteram repudiando, peccat. 579
- Vir inuira vxore, se in seruitutem redigere non potest. 584
- Vir quādo sine peccato vxorem adulterā interimere potest. 589
- Vir, si habet religionis, aut sacri ordinis votū, & non continentia petèdo debitum nullatenus peccat. 591. ver. votū.
- Viri fide digni quorum iudicio standum est, &c. 396
- Virginis castitatis votum quātrāsgreditur, &c. 419. f. p. 96
- Virginem violās ad quid tenetur, &c. f. p. 335
- Virtus cuiuscunque rei, quid nam sit. 106
- Virtus quid. 200
- Virtutum Theologicarum connexio. 318
- Virtutes quomodo se adiuent. 376
- Virtus secundum actum, & non secundum habitum, est in præcepto. 377
- Virtutes excellentioris opera nō semper respectu cuiuscunque operantis sūt meliora. 411
- Visio beatifica. f. p. 380
- Visio clara Dei est actus, &c. & quomodo potest homo illam habere. f. p. 371. 379. & 381
- Vita æterna pro fide. f. p. 368
- Vitæ venditæ præceptum est naturale, & diuinum. 418. & f. p. 44. & nimia solitudo

INDEX

- Auidio tuendi illam reprehenditur. 419
 Vita propria conseruandæ causa non tenetur quis totum patrimonium expendere. 240
 Vitam proximi dupliciter tenetur quis tueri. 460
 Vita actiua & contemplatiua. 446
 Vitium rei vendendæ quâdo manifestandum s.p. 326
 Vnio quomodo fit. s.p. 380
 Voluntas in Deo consideratur dupliciter. 353
 Voluntates in Christo, &c. 346
 Voluntas naturalis, & voluntas rônis. 379
 Voluntatis libertas, & eius fundamenta. s.p. 377
 Voluntas cur libera dicitur. s.p. 387. & 389
 Votum quid. s.p. 120. & 122
 Votum formale quid. 74
 Votum solenne non obligat, quando eius obseruatio est cum iure diuino, & naturali impassibilis. 23
 Votum solenne quando est nullum propter matrimonium.
 Votum simplex coniugum de continentia quâdo valet vel est nullum, verbo debitum coniugale.
 Votum solenne per metû graue emissum ipso iure est nullum. 548
 Votum à iuramento quando non differt, ibidem.
 Votum coniugatorum circa debitû reddendum verbo coniux.
 Votum simplex continentie, vel religionis, siue ordinis habens, si matrimonium, vel sponsalia cõtrahat, mortaliter peccat. 591
 Votum simplex continentie à solenni voto quo pacto differat. ibid.
 Votum simplex habens si nõ animo consummadi matrimonium cõtrahat, mortaliter non peccat, peccabit autẽ mortaliter si ante consummationẽ religionem non ingrediatur, &c. ibid.
 Votum simplex habens tenetur reddere debitum, petere autẽ non potest, quod si vterque coniux habet votum, peccabunt petendo, non autẽ reddendo. 592
 Votum si emisit vir, quando debitû petere poterit, &c. 593
 Votum solenne continentie impedit & dirimit matrimonium, & an possit fieri dispensatio, & quomodo. ibid. & verbo dispensatio.
 Votum continentie nõ est de essentia religionis militaris quemadmodû est de essentia religionis monachalis. 602
 Voti obligatio non plus se extendit quam vouentis intentio. 429
 Voto se obligare possunt. 14 annu excedentes. 401
 Votû virginitatis prima tantû vice frãgit, castitatis autẽ toties quoties, &c. 419
 Votû virginitatis quo differt à castitatis voto. 419
 Votum non tenet, quando quod vouetur, in honestum, & nociuum efficitur.
 Voti essentia quibus constituitur. s.p. 78. 80. & 82.
 Votû sola cogitatione fieri potest. s.p. 78
 Votum debet esse volũtariu in sua causa, & in se. s.p. 80
 Votum cum actuali deliberatione plena, aut semiplena præmissa, obligat. s.p. 79
 Votum siue vlla deliberatione emissum non obligat. s.p. ibid.
 Votum sola deliberatione virtuali emissum est nullum. s.p. 80
 Votum ab ebrio iracundo, &c. emissum, quando non obligat. s.p. 79
 Votum perfectum, & integrum. s.p. 80
 Vouens animo obligandi se, & nõ adimplendi votum peccat mortaliter, &c. 81
 Vouens voce tenus siue animo obligandi se, peccat mortaliter, & non ligatur voto. ibid.
 Vouens solenni in religionẽ sine animo obligandi se, tenetur seruare votum ratione scandali, & est ab Ecclesia cõpellandus, &c. ibid. Lege verb propositum & promissio.
 Votum de re illicita, non potest fieri. s.p. 82
 Votum bonû vel malum, & illicitu. ibid.
 Votum

INDEX

- Votum de re indifferēti quādo obligat, & cessabit illius obligatio. f. p. 85
 Votum de re inevitabili, vt de non peccādo venialiter, &c. f. p. 85
 Voti materia possunt esse res necessariae ad vitam aeternam consequendam. f. p. 84
 Votum emittere, contra consilia Evangelica peccatum & quale, &c. f. p. ibid.
 Votum de numquam vouendo, non est licitum. f. p. 85
 Votum emissum propter malum finem, quando peccatum, & quando obligat, &c. f. p. ibid.
 Votum malum, & nullum non sunt idem. f. p. 86
 Votum emissum de re bona pro malo à Deo impetrando. f. p. ibid.
 Votum de re bona propter malum puniendum, siue impediendum. f. p. ibid.
 Votum meretricis, & luforis. ibid.
 Votum impediens maius bonum, an liget vt votum nuptiarum. f. p. 87
 Votum an emittant seruandi præcepta diuina, qui baptizantur. 88
 Votum Iephre fuit stultum. f. p. 89
 Voti fractio est mortale peccatum ex genere, & potest esse veniale. f. p. ibid.
 Vouere est consilij reddere præcepti. ibid.
 Votum omne obligat ad sui obseruantiam ibidem.
 Votum simplex religionis emittens, non tenetur antequam admittatur continen-
 tiam seruare, & quando poterit matri-
 monium contrahere. f. p. 95
 Votum simplex emittens, & matrimoniū
 contrahens mortaliter peccat, & debitū
 petere, non potest. ibid.
 Vouens virginitatem, illa amissa, &c. 96
 Votum non nubendi an æquipolleat voto
 castitatis. f. p. ibid.
 Vouens meretrix non nubere metu leuo-
 nis ad quid tenetur. f. p. ibid.
 Vouens sub conditione, & non præsigens
 tempus, quando, &c. ibid.
 Votum personale, reale, & mixtura f. p.
 98. 99. & 119.
 Votum defuncti an teneatur hæres adim-
 plere, &c. f. p. 98
 Voto personali non potest filius à patre o-
 bligari. f. p. 99
 Votum simplex religionis emittens, an e-
 adimplerionem, non potest assumi ad E-
 piscopatium. f. p. 100
 Vouēs rem licitam, si Deus à certo crimi-
 ne cum liberauerit, &c. f. p. 103
 Votum metu emissum, quomodo obligat.
 f. p. 104
 Voti vtilitates ibidem. lege verbum, opus.
 Vouendum quando non est, propter peri-
 culum lapsus. f. p. 105
 Votum actus est religionis, siue latræ. ibi-
 dem.
 Voti emissi quem pœnitet, quando morta-
 liter peccat. f. p. 106
 Votum solenne, & de eius solennitate, &
 quomodo à voto simplici differat. f. p.
 107. & 108
 Votum solenne continentiae in receptione
 ordinis sacri implicitè continetur. ibid.
 Vouere non possunt, qui alienæ potestati
 subiecti sunt. f. p. 110
 Votum religiosi emissum in consulto præ-
 lato, &c. f. p. ibid.
 Voti dispensatio, siue irritatio, quando nō
 potest à prælato fieri. 112
 Votum religiosus prælato, & filius patri
 manifestate tenetur. f. p. 110
 Votum Prælatus irritare sine causa potest,
 & subditus hoc petere. f. p. 112
 Voti emissi à subdito cum licentia prælati
 vel ab vxore cum licentia mariti irrita-
 tio, &c. ibid.
 Votum irritare non potest inferior emis-
 sum ex facultate superioris, superior ta-
 mē potest emissum ex facultate inferioris.
 f. p. 113
 Votum monialis potest irritare abbatissa,
 vt pater filij, & maritus vxoris. f. p. 113. &
 114.
 Votum ab vno prælato semel irritatum, an
 sit etiam ab alio irritandum. ibid.
 Vouere quæ potest religiosus. f. p. 113
 Vouere quæ potest vxori. f. p. 114
 Vota

INDEX.

Vota xoris qua potest vir irritare *ibide.*
 lege verb. irritare.
 Votum an possit vir emittere, &c. f. p. 115
 Votum continentie coniugum mutuo con-
 sensu emissum, &c. f. p. *ibide.*
 Vota puerorum an possit parte irritare,
 &c. f. p. 116
 Votum solenne puerorum ecclesia irritat.
 f. p. *ibide.*
 Vota dispensatio, lege verbo dispensatio.
 Votum quando poterit vouentis authori-
 tate commutari. f. p. 112
 Voti declaratio aliud est, à dispensatione.
 f. p. 127
 Vsuram petere à parato vsurario non est
 peccatum. 417
 Vtura intrinsecè male, & quid sit, &c. f. p.
 249
 Vtura mentalis. f. p. 251
 Vsurarius mentalis quando restituere ten-
 netur. f. p. 252
 Vtura quando mutuando non committit-
 tur, &c. f. p. 253
 Vsuras à Iudæis exigere non potest fidelis.
 f. p. 254
 Vtura ratione emptionis, & venditionis. f.
 p. 261
 Vtura ratione pignoris. f. p. 271
 Vtura ratione locationis, & conditionis. f.
ibide.
 Votum simplex religiosis emittens, non
 tenetur adimplere, & dicitur potest man-
 -
 Votum simplex continentis, & continentis
 potest non potest.
 Votum augustinianum, illi similia, &c.
 Votum non habens an recipiatur
 castitate. f. p. *ibide.*
 Votum mixtum non habere mentem leno-
 -
 Votum sub conditione, & non habens
 tempus quando, &c.
 Votum peccatum, reale, & mixtum. f. p.

Vsurarius numquam acquirit dominium
 rerum vsura acquisitarum, nec condere
 potest testamentum. f. p. 273. & 274
 Vsurarij hæredes, & ementes, vel venden-
 tes & elemosynam ab illo accipientes
 & eius filiam ducens, &c. quando tenen-
 tur ad restitutionem. f. p. 274. & 275
 Vtus, & vsus fructus quid. f. p. 330
 Vtus rerum communis cur fuit renocatus.
 f. p. 31
 Vtus à dominio distinguitur. f. p. *ibide.*
 Vxores plures licitè habuerunt aliqui ex
 patribus tempore legis naturæ, & Mo-
 layca ex peculiari diuina dispensatione.
 402.
 Vxores plures habere potuerunt Israelita,
 qui non habuerunt reuelationem ante
 aduentum Christi. 562
 Vxores plures habere non licuit gètilibus.
 563
 Vxores plures habendi facultatè non po-
 test ecclesia concedere. *ibide.*
 Vxori alicui in nullo euentu est licitè plu-
 res viros habere. *ibide.*
 Vxor quomodo potest virum adulterum
 dimittere. 377. lege verbo vir, & debitum,
 & dispensatio & votum.
 Vxor an possit elemosynam facere ver-
 elemosyna.

FINIS.

INDEX

Votum simplex religiosis emittens, non
 tenetur adimplere, & dicitur potest man-
 -
 Votum simplex continentis, & continentis
 potest non potest.
 Votum augustinianum, illi similia, &c.
 Votum non habens an recipiatur
 castitate. f. p. *ibide.*
 Votum mixtum non habere mentem leno-
 -
 Votum sub conditione, & non habens
 tempus quando, &c.
 Votum peccatum, reale, & mixtum. f. p.

INDEX LOCORVM SACRAE SCRIPTURÆ, QUÆ IN PRIMA ET SECUNDA

parte Florum 4. lib. Sent. continentur, in quo. f. & p.

secundam partem, & subsequens numerus

paginam eiusdem partis indicant.

Genesis.

A P. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. f. p. 132
 ibi. Crescite, & multiplicamini. 482. 522. 523. & 524
 Cap. 2. Ex omni ligno paradisi comede. 482
 ibidem. Erunt duo. 561
 ibidem. De ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. 422
 ibidem. Propter hanc. 521
 ibidem. Nudi cum essent. f. p. 346
 Cap. 3. In sudore vultus tui 422. & 480
 ibidem Pulvis es. f. p. 342
 ibidem Vocem tuã audiui in paradiso. 252
 Cap. 9. Omne quod mouetur, & viuit. 423
 Cap. 12. Dic quod soror mea sis. 609
 ibidem. Egredere de terra tua. 72
 Ca. 17. Masculus cuius preputij caro. 50. & 72
 Cap. 18. Descendam & videbo. f. p. 74
 Cap. 19. Habeo duas filias. f. p. 173
 Cap. 21. Eijce ancillam. 564
 Cap. 24. Vocemus puellam. 547
 Cap. 38. Certè mendatij arguere me non potest. f. p. 189

Exodi.

¶ Cap. 1. Bene ergo fecit Deus obstetricibus. 311
 Cap. 3. Postulauit mulier à vicina. f. p. 133
 Cap. 12. Decima die mensis huius tollat vnusquisque agnũ. 424
 ibid. Ois seruus emptitijs circuncidetur. 72
 Cap. 20. Memento vt diem Sabbathi sanctifices. 249
 Cap. 23. Si videris asinum. f. p. 63
 Cap. 34. Fuit ibi 40. diebus, &c. 383

Leuitici.

¶ Cap. 12. Hec sunt animalia, quæ comedere debetis. 421. & 424
 Cap. 28. Omnis anima, quæ fecerit de abo-

minationibus iis quippiam. 557
 Cap. 22. Omnis homo, quia accesserit 248
 Cap. 25. Si paupertate oppressus. f. p. 154

Numeri.

¶ Cap. 23. Neque enim est Deus quasi homo. 521. & 254
 Cap. 30. Vxor in domo viri cum se voto constrinxerit. f. p. 113. 114. 117. & 118

Deuteronomij.

¶ Ca. 10. Ego autè steti in mote, sicut prius quadraginta diebus, ac noctibus. 383
 Ca. 14. Hoc est animal quod comedere debetis. 414
 Cap. 15. Non deerunt pauperes. 456
 Cap. 16. Iustè quod iustũ est. f. p. 197. & 219
 Cap. 17. Qui autem superbierit, nolens obedire. f. p. 2
 ibidem. Si difficile, & ambiguum. 263
 Cap. 22. Si videris asinum. f. p. 63
 Cap. 23. Ingressus vineam. f. p. 132
 ibi. Non offeres mercedem prostibuli. 474
 Cap. 24. Si acceperit homo. 565
 Cap. 32. Dei perfecta sunt opera. 68. & 213
 ibid. Ego occidam, & ego viuere faciã. f. p. 134

Iosue.

Cap. 1. Non dimittã, nec derelinquã te. 485
 Cap. 7. Lapidauit eum omnis Israel. f. p. 73
 Cap. 10. Sol ne mouearis. 321

Iudicum.

Cap. 11. Heu me filia. f. p. 89

1. Regum.

Cap. 1. Corde suo loquebatur. 315. & 351
 ibidem. Vorum vouit. f. p. 104
 Cap. 12. Absit à me hoc peccatum. 356
 Cap. 15. Percute Amalec. f. p. 218
 Ca. 16. Recedebat enim ab eo spiritus malus. 372
 Cap. 19. Deus intuetur cor. 528. f. p. 78
 Cap. 21. Panes propositionis. f. p. 98
 C. 25. Virò autè suo Nabal non indicauit. 69

INDEX.

<p>Cap. 18. Dixit autē Samuel ad Saul. f. p. 351
 <i>2. Regum.</i>
 Cap. 11. Peccavi Domino. 237
 ibid. Percussit quoque Dñs parvulum. 376
 <i>3. Regum.</i>
 Cap. 3. Da mihi, &c. 319
 Cap. 19. Ambulavit in fortitudine cibi illi.
 124
 <i>4. Regum.</i>
 Cap. 4. D iuerebar ad eam vt comederet
 panem. 424
 <i>1. Paralip.</i>
 Cap. 13. Quatuor millia, &c. & totidē Psal-
 tes. 372
 Cap. 18. Salomum filius tuus ædificabit do-
 mum meam. 371
 <i>2. Paralip.</i>
 Cap. 9. Postquam audiuit sapientiam. 504
 Cap. 16. Super altare Thymiamitis. 323
 Cap. vlt. Tu Deus iustorum. 197
 <i>Esdra. 2.</i>
 Cap. 8. Nolite lugere. 487
 <i>Tobia.</i>
 Ca. 3. Nūquā cū ludentibus miscui me. 373
 Cap. 4. Si multum tibi fuerit. 449
 ibid. Ex substantia tua. 478
 ibid. Eleemosyna ab omni peccato, & à
 morte liberat. 447
 ibid. Quod ab alio oderis fieri tibi. 385
 Cap. 12. Cum orabas. 347
 ibid. Bona est oratio cū ieiuno. 391. & 447
 <i>Iudith.</i>
 Cap. 7. Peccauimus cū patribus nostris. 253
 Cap. 8. Habens super lumbos suos cilicium
 ieiunabat omnibus diebus vitæ suæ. 376
 <i>Ester.</i>
 Cap. 4. Non comedaris, & nō bibatis qua-
 tuor diebus. 376
 <i>Iob.</i>
 Cap. 1. Vnde venis satan. 347
 ibid. Ne forte peccauerint filij mei. 9
 ibid. Extende paululum manum tuam. 35
 ibid. Nudus egressus sum. 484
 Cap. 7. Vtinam appenderentur. f. p. 19
 Cap. 12. Ducunt in bonis dies suos. f. p. 350
 Cap. 19. Credo quod redemptor meus viuit
 &c. Surrecturus sum. 19. & in f. p. 336. 339.</p> | <p>& 345
 Cap. 31. Si abscondi quasi homo peccatum
 meum. 252
 C. 42. Iob seruus meus orauit p vobis. 356
 <i>Lib. Psalmorum.</i>
 16. Vectes ferreos confregit. f. p. 399
 ibid. Satiabor cum apparuerit gloria tua. f.
 p. 337
 15. Bonorum meorum non indiges. 345
 18. Ab occultis meis. 213. & 219
 19. Ad annuntiandum mane. 368
 23. Domini est terra. f. p. 333
 26. Tibi dixit cor meum. 331
 idid. Dirige me in semitam. 360
 29. Ego mendicus sum, & pauper. 490
 31. dixi confitebor. 319
 33. Semper laus eius in ore meo. 325
 36. Melius est modicum iusto. 361
 ibid. Non vidi iustum derelictū. 288. & 485
 37. Domine ante te omne desiderium meū.
 364
 39. Cor meum dereliquit me. 335
 ibid. Ego mendicus & pauper. 492
 40. Beatus qui intelligit. 447
 49. Peccatori autem dixit Deus. 325
 54. Vespere, & mane. 369
 57. Latabitur iustus cum viderit vindictā
 361. & in f. p. 402
 65. Iniquitatem si aspexi. 323
 72. Prodiit quasi ex adipē. 375
 73. Superbia eorum. 350. & in f. p. 400
 75. Vouere, & reddite. 327
 76. Non continebit in ira sua. 348
 82. Imple facies eorum. 362
 83. Gratiam & gloriam dabit Dominus. 351
 ibi. Ascensiones in corde suo disposuit. f. p.
 88. Deus qui glorificatur in consilio san-
 ctorum. f. p. 355
 90. Clamauit ad me & ego exaudiam eū. 15
 94. Venite adoremus, & procidamus. 330.
 96. Ignis ante ipsum præcedet. f. p. 342.
 & 60.
 100. Nō habitabit in medio domus meæ.
 415.
 102. In omni loco dominationis eius. 28
 ibidem. Qui replet in bonis desiderium
 tuum. f. p. 375
 104</p> |
|--|--|

INDEX.

104. Dedit illis regiones gentium. 422
 108. Oratio eius fiat in peccatum. 316
 ibid. Genua mea infirmata sunt à ieiunio. 375. & 420
 ibid. Septies in die. 366
 ibid. Media nocte surgebam. 368
 ibid. Memor fui nocte. ibid.
 ibid. Cantabiles mihi erant. 372
 ibid. Particeps ego sum. 28
 143. Beatorum dixerunt populum, cui hæc sunt. f. p. 362
 146. Cantare Domino. 372
 ibid. Pullis coruorum. 35. & 485
Lib. Proverbum Salomonis.
Cap. 1. Latrantur cū malefecerint. 198. & 200
 Cap. 3. Honora Deum de tua substantia. 473
 ibid. Ne dicas, amico vade. 449
 Cap. 4. Vnig: nitus eram. 72
 Cap. 8. Ego diligentes me diligo. f. p. 365
 Cap. 11. Aliqui diuidunt propria. 447
 Cap. 14. Innocentem neccesse liberare. f. p. 219
 ibid. Qui miseretur pauperis. 455
 Cap. 19. Fecenerat Domino. ibid.
 Cap. 20. Ruina est homini. f. p. 89
 Cap. 21. Qui iustus est. 449
 ibid. Munus absconditum. ibid.
 Cap. 24. Erue eos, qui ducuntur ad mortem. f. p. 77. & 237
 Cap. 28. Qui declinat autem sua, ne iudiat legem. 322
 Capit. 30. Victui meo tribue necessaria. 360. & 481.
Ecclesiastes.
Cap. 3. Omnia tempus habent 369
 Cap. 9. quodcumque potest manus tua, &c. 497
 Cap. 11. Mitte panem tuum. 449
Cantici Canticorum
 Cap. 3. Tenui eum nec dimittam. f. p. 382
Libri Sapientia.
Cap. 1. Spiritus factus discipline effugiet fictum. 284
 Cap. 4. Raptus est ne malitia, &c. 354
 ibid. Consumatus in breui. 420
 Capit. 5. Quid profuit nobis superbia. f. p. 401
 ibid. Videntes turbabuntur. f. p. 422
Ecclesiastici.
Cap. 1. Timor Domini expellit peccatum. 227
 Cap. 3. Ignem ardentem, &c. 447
 Cap. 4. Declina pauperi, &c. 449
 ibi. Fili eleemosynam pauperis ne fraudes. ibid.
 Cap. 5. De propitiato peccato, &c. 199
 Cap. 2. Non dederis impio, &c. 477
 ibid. Si benefeceris, &c. 449
 Cap. 6. Ab initio constituit Deus hominem rectum. 204
 Cap. 17. Mandavit vnique de proximo suo. 476. f. p. 63
 Capit. 18. Non impediatis orare semper. 325
 ibid. Ali in bonis ne des quærelam. 449
 Cap. 20. Est datum cuius retributio duplex. 448
 Cap. 19. Eleemosyna super scutum potestis. 447
 ibid. Eleemosyna viri, &c. ibid.
 ibid. Conclude eleemosynam, &c. 449. & 453
 ibid. Perde pecuniam propter fratrem. 453
 Capit. 30. Miserere animæ tuæ placens Deo. 476. & 271
 Cap. 14. Qui offert sacrificiū ex substantia pauperum. 474
 Cap. 41. Curam habet, &c. 296
Isaia.
Cap. 1. Cum multiplicaueris orationem vestram. f. p. 30
 Cap. 4. Si abluerit Dominus. 42
 Cap. 5. Væ, qui cō iurgiris mane ad ebrietatem. 395
 Cap. 6. Væ mihi quia tacui. f. p. 179
 Cap. 29. Populus hic. 315. & 351
 Cap. 30. Erit tunc lux Lunæ. f. p. 361
 Cap. 33. Dominus legifer noster. 21
 Capit. 43. Omnem, qui inuocat nomen meum. 365
 Cap. 44. Omnes iustitiæ nostræ tanquam pannus menstruatæ. 357
Cap. 58.

INDEX.

- Capit. 58. Frange esurienti panem. 447. &
473
ibid. Hoc est ieiunium. 373
Cap. 65. Antequam clament. 310
ibid. Ecce ego creo caelos novos. f. p. 361
Hieremia.
- Cap. 26. Noli subtrahere verbum, &c. 354
Cap. 32. Magnus est consilio & incōprehensibilis cogitatu. f. p. 382
Cap. 35. Non bibemus vinum. 419
Cap. 41. Noli interficere vos. f. p. 173
Ezechielis.
- Cap. 18. Si impius egerit pœnitentiã. &c. 212 & 44
Cap. 33. Impietas impij, &c. 231. & 245
Cap. 34. Vt pastoribus Israel. 294
Capit. 37. Ego aperiam tumulos vestros. f. p. 347
Danielis.
- Cap. 1. Dentur nobis legumina ad vescendum. 188
Cap. 4. Peccata tua eleemosynis redime. 452. & 455
Cap. 9. Posui faciem meam ad dominum Deum meũ rogare & deprecari in ieiuniis, sacco & cinere. 319 & 391
Cap. 10. Princeps Persarum, &c. 347
ibid. Panem desiderabilem non comedi. 377
Cap. 14. Daniel tolle prandium. 485
Osea.
- ¶ Peccata populi mei comedent. 365. 490
Ioselis.
- ¶ Cap. 2. Quis scit, si conuertatur, &c. 349
Iona.
- Capit. 3. Prædicauerunt ieiunium, &c. 391
ibid. Homines, & iumenta, &c. 400
Nabum.
- ¶ Cap. 2. Non confurget duplex tribulatio. 332. & 240
Zacharia.
- ¶ Cap. 9. Ipso pauper. 492
Machabæorum. 2.
- Capit. 7. Contigit autem, &c. carnes porcinas. f. p. 43
- Capit. 12. Sancta, & salubris est cogitatio. 496. & f. p. 29.
Cap. 15. Hic est qui multum orat, &c. 349
Matthai.
- Capit. 1. Mariam coniugem tuam. 551
Cap. 4. Cum ieiunasset quadraginta diebus. 382. & 383
Cap. 5. Qui solem suum oriri facit. 478
ibid. Beati misericordes. 455
ibid. Beati pauperes spiritu. 485
ibid. Qui dimiserit uxorem. 575
ibid. Orare pro persequentibus, &c. 357
ibid. Merces vestra. f. p. 348
Cap. 6. Si oculus tuus nequam fuerit. 32
ibid. Cum facis elemosam, nam. 443. & 449
ibid. Non potestis seruire Deo, & mãmōna. 462
ibid. Respicite volatilia cæli. 485
ibid. Non oretis sicut hypocritæ. 323
ibidem. Sic orabitur, Pater noster. 312. & 332
ibid. Dimitte nobis. 348
ibid. Scit enim pater vester. 330. 333. & 364
ibid. Panem nostrum. 357. & 360
ibid. Primum querite regnum Dei. 360. & 361
ibid. Adueniat regnum tuum. 360
ibid. Nolite solliciti esse. 361. & 419
ibid. Et ne nos inducat. 363
ibid. Tu autem cum ieiunas. 379
ibid. Et terminant facies. 413
Capit. 7. Petite, & dabitur vobis. 212. & 325
ibidem. Omnia quæcunque vultis vt faciam. 123
Cap. 8. Puer meus iacet. 364
ibid. Domine non sum dignus. 133
ibid. Serue nequam. 212
Capit. 9. Non est opus valentibus medicus. 7
ibid. Confide filii. 227
Cap. 10. Quod gratis accepistis. 188
ibid. Qui potum dederit. 448
ibid. Nolite possidere aurum. 487
Cap. 11. A diebus Ioannis. f. p. 3
ibid.

INDEX.

Cap. 13. Vigilate.	368	Cap. 14. Cuius vestrum aſinus. f. p.	63
ibid. Neque filius hominis ſcit. 340. & in f. p.	340	Cap. 16. Facite vobis amicōs.	474
Cap. 14. Veſpere autem factō.	94	ibid. Factum eſt vt moretur.	488
ibid. Non potuiſtis vna hora. &c.	368	ibid. In inferno autem. &c.	334
Capit. 15. Ira vt miraretur præſes. f. p. 134.		ibid. Vidit Lazarum. f. p.	348. & 350
Ca. 16. Qui crediderit. & baptizatus fuerit.	2. 51. & 455	ibid. Mortuus eſt mendicus. 488. & f. p.	349
ibid. Signa autem eos. qui crediderint. &c.	75	ibid. Mortuus eſt diues. f. p.	350
<i>Lucæ.</i>		ibid. Crūtor in hac flama. f. p.	399
Capit. 1. Quoniam Virum non cognoſco.	551	ibid. Recordare fili. f. p.	401
Cap. 2. Cum factus eſſet I E S V S anno. rum duodecim.	493	ibid. Quid hoc audio de te. f. p.	74
ibid. Gloria in excelsis.	372	ibid. Mutuum date. f. p.	251
Cap. 3. Contenti eſtote. f. p.	218	ibid. Habeo quinque fratres. 350. & 401	350
Cap. 6. Erat pernoctans in oratione. & 368	314.	Capit. 17. Domine adauge nobis fidem. 360	360
ibid. Diligite inimicos Veſtros.	478	Cap. 18. Oportet ſemper orare. 314. 325	314. 325
ibid. Omnipotenti te tribue.	ibid.	ibid. Deus propitius eſto. &c.	316
ibid. perfectus omnis erit. &c.	484	ibid. Deſcendit hic iuſtificatus.	333
Cap. 7. Remittuntur ei. &c.	475	ibid. Ecce aſcendimus.	48
ibid. Adoleſcens tibi dico.	21	Cap. 19. Gaudens exceperit. &c.	133
Cap. 9. Vulpes foueas habeant. 483. & 492	483. & 492	ibid. Zachææ feſtinans. &c.	393
ibid. Non ſunt nobis pluſquam quinque panes.		Cap. 20. Reddite quæ ſunt Cæſaris. &c. f. p. 128	128
Capit. 10. Quecunq; appoſita fuerint. 382	382	Cap. 21. Vidua hæc. &c.	449. & 450
ibid. Domine etiam in nomine tuo. & c. 75	75	ibidem. Attendite ne grauentur corda veſtra.	391
ibid. Dignus eſt operariuſ. 216. 444. 487. & f. p. 286	216. 444. 487.	Ca. 22. Quando miſi vos ſine ſacculo. 485. & 486	485.
ibid. Maria optimam partem elegit.	446	ibid. Non mea. ſed tua voluntas fiat.	363
ibid. Nolite portare ſacculum.		ibid. Non bibam. &c.	113
ibid. Qui voſ ſpernit f. p.	44. & 162	ibid. Hoc facite in meam commemorationem 141. 142. 191. 196. 341. 2. & 29	29
Cap. 11. Qui non eſt mecum.	15	ibid. Venit autem dies.	95
ibid. Date eleemoſynam. 443. 447. 466 & f. p. 39	443. 447. 466	ibid. Hoc eſt. &c.	166
Cap. 12. Eſtote parati. f. p.	340	ibid. In montem ſe ceſſit ſolus orare.	366
ibid. Qui me conſeſſus fuerit.	211	Cap. 23. Pater dimitte illis. 346. 357. & 362	346. 357. & 362
Cap. 12. & 21. Vigilate.	368	ibid. Hodie mecum eris in paradifo. f. p. 350	350
ibid. Vendite. quæ poſſidetis.	483	<i>Iohannis.</i>	
ibid. Nolite querere quid manducetis.		Capit. 3. Niſi quis renatus fuerit. 15. 36. 41. 51. 56. & 246	15. 36.
Cap. 1. Niſi poenitentiam egeritis. 15. 80. 206. 213. 224. & 454.	15. 80. 206. 213. 224. & 454.	ibidem. Vt ſaluetur mundus per ipſum. f. p. 157	157
		ibid. Qui credit in filium Dei. f. p.	368
		Cap. 4. Hora ſeptima. &c.	440
		ibid. Muher da mihi bibere.	
		Cap. 5.	

INDEX

- Cap. 5. Venit hora, & nunc est. f. p. 318
 Cap. 6. Nisi manducaueritis. 80
 Cap. 6. Qui manducant hunc panem. 139
 Cap. 6. Quot habetis panes. 139
 Cap. 9. Ut si quis conficeretur esse Christum. f. p. 312
 Cap. 10. Bonus pastor animam suam, &c. f. p. 200
 Cap. 11. Gratas ago tibi pater. 345
 Cap. 11. Ecce quem amas. 364
 Cap. 12. Loculos habebat. 486
 Cap. 13. Iam princeps, &c. 186
 Cap. 14. Quodcūque perieritis partem, &c. 352
 Cap. 14. Quid diligit me. 227
 Cap. 14. In domo patris mei. f. p. 383
 Cap. 14. Ostende nobis partem, &c. f. p. 368
 Cap. 15. Date illi stollam. 247
 Cap. 15. Sine me nihil potestis facere. 111
 Cap. 15. Si non venissem, &c. 52
 Cap. 15. Venit hora in qua, &c. f. p. 336
 Cap. 15. Iam non dicam vos seruos. f. p. 366
 Cap. 16. Si quid perieritis. 91
 Cap. 16. Si ego non abiero. 76
 Cap. 17. Non rogo, &c. 346. & 357
 Cap. 17. Hæc est vita æterna. f. p. 363. & 368
 Cap. 20. Quorum remisistis. 196. 266. 198. 103. & f. p. 3
 Cap. 20. Sicut misit me pater. f. p. 2
 Cap. 20. quæcunque ligaueritis. f. p. 3
 Cap. 20. Accipite spiritum sanctum. 198. & f. p. 4. 6. & 7.
 Cap. 20. Clausis ianuis. f. p. 392
 Cap. 21. Pisce oues meas. 519. & f. p. 6. & 7
 Cap. 21. Simon diligis me plus, &c. f. p. 66
Actorum.
 Cap. 1. Erant perseverantes in oratione. 325. & 368.
 Cap. 1. & 3. Repleti sunt omnes spiritu sancto. 326
 Cap. 1. Prius cœpit facere. 492
 Cap. 2. Sepulchrum eius apud nos est. f. p. 319
 Cap. 2. Pœnitentiam agite. 62. & 227
 Cap. 2. & 10. Baptizetur unusquisque vestrum in nomine I E S V Christi. 41. 38.

- & 601
 Cap. 3. Petrus, & Ioannes. 368
 Cap. 5. Obedire oportet. 467
 Cap. 6. Non est æquum nos relinquere, &c. 227
 Cap. 6. Quid me vis facere. 227
 Cap. 8. & 19. Videns signa, &c. 73. & 79
 Cap. 10. Ascendit, ut oraret. 368
 Cap. 11. Cornelius, &c. 368
 Cap. 16. Assumens circumcidit eum. 33
 Cap. 18. Ipse ingressus sinagogam. 33
 Cap. 20. Eas, quæ mihi opus erant. 430
 Cap. 22. Emulatores legis. 49
Ad Romanos.
 Cap. 1. Agentes, & consentientes. 363 & 47.
 Cap. 1. Mutauerunt usum. 355
 Cap. 1. Digni sunt morte. f. p. 63. & 325
 Cap. 1. Tunc reddet. 69. & f. p. 366
 Cap. 2. Qui prædicas non furandum. 27
 Cap. 2. An ignoras. 204
 Cap. 2. Qui dicis non mæcandum. 379
 Cap. 2. Gentes, quæ legem non habent. f. p. 358
 Cap. 3. Omnes in Adam peccauerunt. 381
 Cap. 3. Quem proposuit Deus, &c. 39
 Cap. 3. Accepit Abraham signum. 17
 Cap. 3. Non sunt facienda mala, ut veniant bona. 178. 57. 59. 299. & f. p. 172
 Cap. 3. Ex operibus non iustificatur, &c. f. p. 3
 Cap. 3. Nunquid incredulitas. f. p. 115. 116. 117
 Cap. 4. Vbi non est lex. 117
 Cap. 6. Christus iam non moritur. 117
 Cap. 6. Gratia Dei vita æterna. f. p. 379
 Cap. 7. Primus Adam, &c. 63
 Cap. 8. Deus est, qui iustificat. 21
 Cap. 8. Vbi abundavit delictum. 24
 Cap. 8. Spiritus sanctus postulat. 345
 Cap. 8. Quid enim oremus, ut oportet. 363
 Cap. 10. Corde creditur ad iustitiam. 399
 Cap. 10. Quomodo erudent. 74
 Cap. 10. Aemulatione Dei habent. f. p. 373
 Cap. 10. Qui miseretur in hilaritate. 449
 Cap. 12. Si esurierit inimicus tuus. 478
 Cap. 12. Sicut in vno corpore. 482
 Cap. 13. Omnis anima, &c. 611
 Cap. 13.

INDEX.

<p>Cai 3. Induimini. Dominum IESVM
Christum. 179</p> <p>ibid. Omnis potestas à Domino, &c. f. p. 76.
240. & 241</p> <p>Cap. 14. Videte nelicentia vestra, &c. 395</p> <p>ibid. Infirmum autem in fide suscipite,
ibid. Qui non manducat, &c. 417</p> <p>ibid. Quod non est ex fide peccatū est. f. p.
ibid. Tu quis es qui iudicas, &c. f. p. 317</p> <p>ibid. Christus in hoc mortuus est. f. p. ibidē.</p> <p>Cap. 15. Probauerunt Macedonia, &c. 189</p> <p style="text-align: center;"><i>1. Ad Corinth.</i></p> <p>Cap. 1. Ego sum Pauli. 25</p> <p>Cap. 3. Non enim qui plantat. 21</p> <p>ibid. Si cuius opus, &c. 309</p> <p>ibid. Si quis autem superedificat. f. p. 347</p> <p>ibid. Oportet corruptibile hoc. f. p. 391</p> <p>Cap. 4. Sic nos existimet homo. 179. & f. p.
20</p> <p>ibid. Auditur inter vos fornicatio. 608. &
614</p> <p>ibid. Qui iudicat me, &c. f. p. 357</p> <p>Cap. 5. Deereui tradere, &c. f. p. 31</p> <p>ibid. Quid mihi de iis, quæ foris sunt. 82. &
599</p> <p>ibid. Qui adhæret Deo. f. p. 366</p> <p>Cap. 7. Bonum est homini, &c. 522</p> <p>ibid. Solutus es ab vxore. ibid.</p> <p>ibid. Vir vxori debitum reddat. 524</p> <p>ibid. Præceptum Domini non habeo. 528</p> <p>ibid. Mulier, quæ sub viro est. 531</p> <p>ibid. Iis, qui matrimonio coniuncti sunt.
577</p> <p>ibid. Maneat inupta. 578</p> <p>ibid. Si nuperit vitgo. f. p. 587</p> <p>ibid. Nolite ducere iugum. 597</p> <p>ibid. Qui cum vxore est. 586</p> <p>ibid. Si infidelis discedit. 56. & 600</p> <p>ibid. Melius est nubere, quàm viri. f. p. 87</p> <p>ibid. Dico ego, non Dominus. 598</p> <p>ibid. Si quis frater habet vxorem infidelē.
603</p> <p>Capit. 8. Si scandalizat, &c. 387. & 395</p> <p>Cap. 9. Non alligabis os. 444</p> <p>ibid. Sic currite. f. p. 482</p> | <p>ibid. Væ mihi, si non euangelizauero. f. p.
179</p> <p>ibid. Qui altari deseruiunt. f. p. 200</p> <p>ibid. Castigo corpus meum. 480</p> <p>ibid. Dispensatio mihi credita est. f. p. 20</p> <p>Cap. 10. Nolumus vos ignorare. 42</p> <p>ibid. Omnia illis in figuram contingebāt.
87</p> <p>ibid. Panis benedictionis. 222</p> <p>Cap. 11. Probet autem, &c. 116. 125. 140. &
258</p> <p>ibid. Hoc facite in meam commemoratio-
nem. 134. & 184</p> <p>ibid. Quod pro vobis tradetur. 166</p> <p>ibid. Ideo inter vos multi infirmi. 241</p> <p>ibid. Caput mulieris vir. 564</p> <p>ibid. Qui indignè manducat. 26</p> <p>Cap. 13. Si distribuero. 448</p> <p>ibid. Caritas patiens est. 68</p> <p>ibid. Si linguis hominum loquar. 182</p> <p>ibid. Si tradidero. 211</p> <p>ibidem. Maior autem harum est charitas.
f. p. 385</p> <p>ibid. Caritas nunquam excidit. 368</p> <p>Cap. 14. Si orem lingua. 335</p> <p>ibid. Omnia autem honestè, & secundum
ordinem fiant. 369</p> <p>ibidem. Nolite ante tempus iudicare. f. p.
343</p> <p>Cap. 15. Seminatur in infirmitate. f. p. 394</p> <p>ibid. Si in hac vita tantum, in Christo spe-
rantes sumus. 68. f. p. 337</p> <p>ibidem. Quod seminas, non viuificatur. f. p.
ibid.</p> <p>ibidem. Omnes quidem resurgemus. f. p.
350</p> <p>ibid. In momento in ictu oculi. f. p. 340. &
341</p> <p>ibid. Mortui resurgent incorrupti. f. p. 345</p> <p>ibid. Seminatur corpus animale. f. p. 392. 393
& 394</p> <p>Cap. 17. Vt non cum venero collectæ fiant.
392</p> <p style="text-align: center;"><i>2 Ad Corinth.</i></p> <p>Capit. Nam & ego quod donauī. f. p. 122</p> <p>Cap. 5. Legatione fungimur. f. p. 6</p> <p>ibid. Vnusquisque propria corporis. f. p. 344</p> <p style="text-align: right;">Cap. 6.</p> |
|--|--|

INDEX

Cap. 6. Ne in vacuū gratiā Dei recipiatis.

182

ibid. In ieiuniis multis 377. & 480

Capit. 8. Cum diues esset. 438

ibid. Si enim voluntas propria est. 451

ibid. Scitis gratiam domini. 492

Cap. 9. Hilarem enim datorem diligit Deus. 449

Cap. 12. Non debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filiis.

ibid. Scio hominem in Christo, &c. raptū huiusmodi, &c. f. p. 383

Ad Galatas.

Cap. 2. Si per legem iustitia, &c. f. p.

ibid. Tuo facto cogis, &c. 33

ibid. Ex operibus legis, &c. f. p. 2

ibid. Quia, &c. Iudaizare. f. p. 67

Cap. 4. Cur ad egea. 17

Cap. 5. Qui Christi sunt carnem suam, &c.

ibid. Manifesta sunt opera carnis. 454

ibid. Si circumcidimini, &c. 51

Cap. 14. Vidistis conuersationem meam, &c. f. p. 374

Ad Ephesios.

Cap. 3. Vt inotescat principibus, &c. 160

Cap. 4. Vnus Deus, vna fides. 66

ibid. Qui furatur, iam non furetur. 481

ibid. Ipse dedit quosdā Apostolos. 503. f. p. 4

ibi. In virum perfectum, in mensuram, &c. f. p. 344. & 346

Cap. 5. Omnis fornicator, &c. f. p. 373

ibid. Mundauit eam, &c. 33

ibid. Auaritia, quę est idolorū seruitus. 462

ibid. Nemo carnem suam, &c. 418

ibid. Sacramentum hoc, &c. 524

Cap. 6. Legatione fungor. f. p. 6

Ad Philippenses.

Cap. 1. Per fidem salui facti estis. f. p. 379

Cap. 3. Saluatorem expectamus. f. p. 339

Ad Colossenses.

Cap. 1. Gaudeo in passionibus, &c. f. p.

20. & 25. 328. & 372

Cap. 3. Commoneutes vos, &c. 328. & 372

1. Ad Thessalonicenses.

Cap. 4. Nos qui viuimus, &c. f. p. 337 & 359

ibid. Veniet Dominus in visu, &c. f. p. 338

ibid. Operamini in manibus vestris. 481

Capit. 5. Sine intermissione, &c. 314. 325 & 369

2. Ad Thessalonicenses.

Cap. 1. In reuelatione Domini, &c. f. p. 360

Cap. 3. Audiuius inter vos, &c. 481

1. Ad Thimotheum.

Cap. 1. Ignorans feci, &c. 207

Cap. 2. Vult omnes saluos fieri. 294

ibi. Obsecro igitur primum omnium, &c. 316

ibid. Docerem autem mulieri, &c. 348

ibid. Mediator Dei, & hominum. 352

ibid. Volo viros in omni loco orare. 318

Cap. 3. Diaconos similiter pudicos, &c. 505

ibid. Episcopus sit vnus vxoris. 586

Cap. 4. Pietas ad omnia utilis est. 448

ibid. Prohibitium nubere, &c. 523

ibid. In iussu, & in voce Archangeli. f. p. 341

Cap. 5. Qui suorum curam non habet, &c. 66. & 415

ibid. Seniore ne increpaueris. 67

ibid. Peccantem coram omnibus. ibid.

Cap. 6. Habentes alimenta, &c. 419. & 461

ibid. Nihil intulimus, &c. 484

ibid. Radix omnium malorum cupiditas.

ibidem.

Ad Titum.

Cap. 3. Saluos nos fecit. 33

Ad Philemonem.

Ego te fruor, &c. f. p. 372

Ad Hebraeos.

Cap. 5. Omnis namque pontifex. 32

ibid. Exauditus est, &c. 346

Cap. 7. Translato sacerdotio, &c. 616

ibidem. Talis decebat, vt nobis esset pontifex. 352

Cap. 9. Sanguis hircorum. f. p. 2

Cap. 9.

I N D E X I

Cap. 9. Statutum est omnibus hominibus
semel mori. f. p. 341

Cap. 10. Lex umbra futurorum. 45

Cap. 11. Sine fide impossibile est, &c. 245

Cap. 12. Circuierunt in melioris. 245

Cap. 12. Finis legis, &c.

Cap. 13. Non te deseram. 483

Iacobi Epistola.

Cap. 4. Petitis, & non accipitis. 323

Cap. 5. Multum ualeat iusti assidua ora-
tio. 22

Cap. 5. Si in peccatis fuerit. 440. 500. 501

Cap. 5. Orate pro inuicem. 22. 319. 316. 357

1. Petri.

Cap. 2. Non est inuentus dolus. 398

Cap. 2. Subiecti estote.

Cap. 2. Cum malediceretur.

2. Petri.

Cap. 3. dies domini, ut fur, &c. f. p. 361

Cap. 3. Nouos caelos, &c. 371

1. Iohannis.

Cap. 1. Si dixerimus, &c. 348. f. p. 83

Cap. 2. Aduocatum habemus. 23

Cap. 1. Interpellat pro nobis. 345

Cap. 2. ipse est propitiatio. 204

Cap. 3. Cum apparuerit similes ei erimus. f.
364. 370. 381. 384. & 386

Cap. 1. Qui in iustis...

Cap. 2. Qui in iustis...

Cap. 3. Qui in iustis...

Cap. 4. Qui in iustis...

Cap. 5. Qui in iustis...

Cap. 6. Qui in iustis...

Cap. 7. Qui in iustis...

Cap. 8. Qui in iustis...

Cap. 9. Qui in iustis...

Cap. 10. Qui in iustis...

Cap. 11. Qui in iustis...

Cap. 12. Qui in iustis...

Cap. 13. Qui in iustis...

Cap. 14. Qui in iustis...

Cap. 15. Qui in iustis...

Cap. 16. Qui in iustis...

Cap. 17. Qui in iustis...

Cap. 18. Qui in iustis...

Cap. 19. Qui in iustis...

Cap. 20. Qui in iustis...

Cap. 21. Qui in iustis...

Cap. 22. Qui in iustis...

Cap. 23. Qui in iustis...

Cap. 24. Qui in iustis...

Cap. 25. Qui in iustis...

Cap. 26. Qui in iustis...

Cap. 27. Qui in iustis...

Cap. 28. Qui in iustis...

Cap. 29. Qui in iustis...

Cap. 30. Qui in iustis...

Cap. 31. Qui in iustis...

Cap. 32. Qui in iustis...

Cap. 33. Qui in iustis...

Cap. 34. Qui in iustis...

Cap. 35. Qui in iustis...

Cap. 36. Qui in iustis...

Cap. 37. Qui in iustis...

Cap. 38. Qui in iustis...

Cap. 39. Qui in iustis...

Cap. 40. Qui in iustis...

Cap. 41. Qui in iustis...

Cap. 42. Qui in iustis...

Cap. 43. Qui in iustis...

Cap. 44. Qui in iustis...

Cap. 45. Qui in iustis...

Cap. 46. Qui in iustis...

Cap. 47. Qui in iustis...

Cap. 48. Qui in iustis...

Cap. 49. Qui in iustis...

Cap. 50. Qui in iustis...

Cap. 3. Fitioli non diligamus uerbo, &c. 481

Cap. 3. Qui habuerit huius mundi substan-
tiam. 481

Cap. 5. Est peccatum ad mortem, &c. 358

2. Iohannes.

Cap. 10. Si quis uenerit ad uos. f. p. 31

Apocalipsis.

Cap. 1. Ego sum alpha, & Omega. 351

Cap. 2. Habebant omnia communia. f.
p. 312

Cap. 3. Vinam calidus esses, &c. 344

Cap. 4. Clamabant, Sanctus, Sanctus, &c. 372

Cap. 6. Uiquequo domine. 347

Cap. 7. Hi sunt, qui uenerunt. 42

Cap. 9. Mors fugiet ab eis. f. p. 399

Cap. 14. Hi sunt, qui cum mulieribus. f. p. 19

Cap. 18. Quantum glorificauit se, &c. 245

Cap. 21. Absterget Deus. 66. & f. p. 391

Cap. 21. Claritas Dei illuminabit illam. f. p.
381

Cap. 22. Video caelum nouum. f. p. 348

Cap. 21. Nihil coinquinatum. f. p. 348

Cap. 22. Ego sum alpha. 361

Cap. 22. Qui iustus est, &c. 398

F I N I S .

Cap. 1. Vt in iustis...

Cap. 2. Vt in iustis...

Cap. 3. Vt in iustis...

Cap. 4. Vt in iustis...

Cap. 5. Vt in iustis...

Cap. 6. Vt in iustis...

Cap. 7. Vt in iustis...

Cap. 8. Vt in iustis...

Cap. 9. Vt in iustis...

Cap. 10. Vt in iustis...

Cap. 11. Vt in iustis...

Cap. 12. Vt in iustis...

Cap. 13. Vt in iustis...

Cap. 14. Vt in iustis...

Cap. 15. Vt in iustis...

Cap. 16. Vt in iustis...

Cap. 17. Vt in iustis...

Cap. 18. Vt in iustis...

Cap. 19. Vt in iustis...

Cap. 20. Vt in iustis...

Cap. 21. Vt in iustis...

Cap. 22. Vt in iustis...

Cap. 23. Vt in iustis...

Cap. 24. Vt in iustis...

Cap. 25. Vt in iustis...

Cap. 26. Vt in iustis...

Cap. 27. Vt in iustis...

Cap. 28. Vt in iustis...

Cap. 29. Vt in iustis...

Cap. 30. Vt in iustis...

Cap. 31. Vt in iustis...

Cap. 32. Vt in iustis...

Cap. 33. Vt in iustis...

Cap. 34. Vt in iustis...

Cap. 35. Vt in iustis...

Cap. 36. Vt in iustis...

Cap. 37. Vt in iustis...

Cap. 38. Vt in iustis...

Cap. 39. Vt in iustis...

Cap. 40. Vt in iustis...

Cap. 41. Vt in iustis...

Cap. 42. Vt in iustis...

Cap. 43. Vt in iustis...

Cap. 44. Vt in iustis...

Cap. 45. Vt in iustis...

Cap. 46. Vt in iustis...

Cap. 47. Vt in iustis...

Cap. 48. Vt in iustis...

Cap. 49. Vt in iustis...

Cap. 50. Vt in iustis...

1871
MAY 10
1871

INDEX

Cap. 1. De...
 Cap. 2. De...
 Cap. 3. De...
 Cap. 4. De...
 Cap. 5. De...
 Cap. 6. De...
 Cap. 7. De...
 Cap. 8. De...
 Cap. 9. De...
 Cap. 10. De...
 Cap. 11. De...
 Cap. 12. De...
 Cap. 13. De...
 Cap. 14. De...
 Cap. 15. De...
 Cap. 16. De...
 Cap. 17. De...
 Cap. 18. De...
 Cap. 19. De...
 Cap. 20. De...
 Cap. 21. De...
 Cap. 22. De...
 Cap. 23. De...
 Cap. 24. De...
 Cap. 25. De...
 Cap. 26. De...
 Cap. 27. De...
 Cap. 28. De...
 Cap. 29. De...
 Cap. 30. De...
 Cap. 31. De...
 Cap. 32. De...
 Cap. 33. De...
 Cap. 34. De...
 Cap. 35. De...
 Cap. 36. De...
 Cap. 37. De...
 Cap. 38. De...
 Cap. 39. De...
 Cap. 40. De...
 Cap. 41. De...
 Cap. 42. De...
 Cap. 43. De...
 Cap. 44. De...
 Cap. 45. De...
 Cap. 46. De...
 Cap. 47. De...
 Cap. 48. De...
 Cap. 49. De...
 Cap. 50. De...
 Cap. 51. De...
 Cap. 52. De...
 Cap. 53. De...
 Cap. 54. De...
 Cap. 55. De...
 Cap. 56. De...
 Cap. 57. De...
 Cap. 58. De...
 Cap. 59. De...
 Cap. 60. De...
 Cap. 61. De...
 Cap. 62. De...
 Cap. 63. De...
 Cap. 64. De...
 Cap. 65. De...
 Cap. 66. De...
 Cap. 67. De...
 Cap. 68. De...
 Cap. 69. De...
 Cap. 70. De...
 Cap. 71. De...
 Cap. 72. De...
 Cap. 73. De...
 Cap. 74. De...
 Cap. 75. De...
 Cap. 76. De...
 Cap. 77. De...
 Cap. 78. De...
 Cap. 79. De...
 Cap. 80. De...
 Cap. 81. De...
 Cap. 82. De...
 Cap. 83. De...
 Cap. 84. De...
 Cap. 85. De...
 Cap. 86. De...
 Cap. 87. De...
 Cap. 88. De...
 Cap. 89. De...
 Cap. 90. De...
 Cap. 91. De...
 Cap. 92. De...
 Cap. 93. De...
 Cap. 94. De...
 Cap. 95. De...
 Cap. 96. De...
 Cap. 97. De...
 Cap. 98. De...
 Cap. 99. De...
 Cap. 100. De...

Cap. 101. De...
 Cap. 102. De...
 Cap. 103. De...
 Cap. 104. De...
 Cap. 105. De...
 Cap. 106. De...
 Cap. 107. De...
 Cap. 108. De...
 Cap. 109. De...
 Cap. 110. De...
 Cap. 111. De...
 Cap. 112. De...
 Cap. 113. De...
 Cap. 114. De...
 Cap. 115. De...
 Cap. 116. De...
 Cap. 117. De...
 Cap. 118. De...
 Cap. 119. De...
 Cap. 120. De...
 Cap. 121. De...
 Cap. 122. De...
 Cap. 123. De...
 Cap. 124. De...
 Cap. 125. De...
 Cap. 126. De...
 Cap. 127. De...
 Cap. 128. De...
 Cap. 129. De...
 Cap. 130. De...
 Cap. 131. De...
 Cap. 132. De...
 Cap. 133. De...
 Cap. 134. De...
 Cap. 135. De...
 Cap. 136. De...
 Cap. 137. De...
 Cap. 138. De...
 Cap. 139. De...
 Cap. 140. De...
 Cap. 141. De...
 Cap. 142. De...
 Cap. 143. De...
 Cap. 144. De...
 Cap. 145. De...
 Cap. 146. De...
 Cap. 147. De...
 Cap. 148. De...
 Cap. 149. De...
 Cap. 150. De...
 Cap. 151. De...
 Cap. 152. De...
 Cap. 153. De...
 Cap. 154. De...
 Cap. 155. De...
 Cap. 156. De...
 Cap. 157. De...
 Cap. 158. De...
 Cap. 159. De...
 Cap. 160. De...
 Cap. 161. De...
 Cap. 162. De...
 Cap. 163. De...
 Cap. 164. De...
 Cap. 165. De...
 Cap. 166. De...
 Cap. 167. De...
 Cap. 168. De...
 Cap. 169. De...
 Cap. 170. De...
 Cap. 171. De...
 Cap. 172. De...
 Cap. 173. De...
 Cap. 174. De...
 Cap. 175. De...
 Cap. 176. De...
 Cap. 177. De...
 Cap. 178. De...
 Cap. 179. De...
 Cap. 180. De...
 Cap. 181. De...
 Cap. 182. De...
 Cap. 183. De...
 Cap. 184. De...
 Cap. 185. De...
 Cap. 186. De...
 Cap. 187. De...
 Cap. 188. De...
 Cap. 189. De...
 Cap. 190. De...
 Cap. 191. De...
 Cap. 192. De...
 Cap. 193. De...
 Cap. 194. De...
 Cap. 195. De...
 Cap. 196. De...
 Cap. 197. De...
 Cap. 198. De...
 Cap. 199. De...
 Cap. 200. De...

FINIS

